DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

1. BASKI
100.000

BÜLBÜLÜN KIRK ŞARKISI

İSKENDER PALA

Murat
kapı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İSKENDER PALA

1958, Uşak doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1979). Divan edebiyatı dalında doktor (1983), doçent (1993) ve profesör (1998) oldu. Divan edebiyatının halk kitlelerince yeniden sevilip anlaşılabilmesi için klasik şiirden ilham alan makaleler, denemeler, hikâyeler ve gazete yazıları yazdı. Düzenlediği Divan Edebiyatı seminerleri ve konferansları geniş kitleler tarafından takip edildi.

"Divan Şiirini Sevdiren Adam" olarak da tanınan İskender Pala, Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü'nü (1989), AKDTYK Türk Dil Kurumu Ödülü'nü (1990), Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü'nü (1996) aldı. Hemşehrileri tarafından "Uşak Halk Kahramanı" seçildi. *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Katre-i Matem, Şah&Sultan, OD, Efsane* ve *Mihmandar* adlı romanlarının baskıları yüz binlere ulaştı, pek çok ödül aldı. Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görüldü ve adı tescillendi. 2013 Cumhurbaşkanlığı Büyük Ödülü'ne Edebiyat dalında layık görülen yazar evli ve üç çocuk babasıdır ve halen İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesidir.

www.iskenderpala.net

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kapı Yayınları 450
İskender Pala Bütün Eserleri 65

Bülbülün Kırk Şarkısı

İskender Pala

1. Basım: Ocak 2015

ISBN: 978-605-5107-90-1
Sertifika No: 10905

Kapak Tasarımı: İsmail Acar
Kapak Resmi (Gül): İsmail Acar
Sayfa Tasarımı: Yavuz Karakaş – Mürüvet Durna

© 2015; bu kitabın yayın hakları Kapı Yayınları'na aittir.

Kapı Yayınları
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com
www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa / İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Fax: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım
Alfa Basım Yayım Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BÜLBÜLÜN KIRK ŞARKISI

Peygamber Efendimizin
Hayat Hikâyesi

İSKENDER PALA

kapı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TEŞEKKÜR

Bu kitap için bilimsel hatalarımızı gideren Diyanet İşleri Reisi Prof. Dr. Mehmet Görmez ile Prof. Dr. Mustafa Fayda, Prof. Dr. Mustafa Öztürk ve Prof. Dr. Mustafa Küçükaşçı'ya; üslup ve anlatımda bize rehberlik eden Prof. Dr. Mustafa İsen, Prof. Dr. Fatih Andı ve Dr. Âlim Kahraman'a, ön okuma aşamasında öneriler getiren Melih Gülseren, Emin Köse, Mehmet Pala ve daima dost Tülin Ersöz'e, son okumayı yapan kızlarım Hilye Banu, Elif Dilâsa ve oğlum Alperen Ahmed'e, kapak tasarımımızı yapan ressam İsmail Acar'a, her kitabımda olduğu gibi yine özenilmiş bir çalışma yürüten Kapı Yayınevi yetkili ve çalışanlarına, kitaplarımın her zamanki ilk okuyucusu ve ilk eleştirmenim sevgili eşime teşekkür ediyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YAZILIŞ SEBEBİ

Ay gibi parlayan Yusuf, Mısır'a köle diye getirilmiş, pazarda satılacaktı. Herkes ona bir paha biçiyor, âşıkları sıraya girmiş müşteri yazılıyordu. Kimisi sandık sandık mücevher, kimisi çuval çuval misk, kimisi top top kumaş hazırlıyorlardı. Rayiç yükselmiş, fiyat arttıkça artmıştı. Tam o sırada, yüzündeki çizgilerden bütün ruhunun haritası okunabilen iki büklüm bir ninecik korkak adımlarla kalabalığa yaklaştı. Heyecandan sesi titriyordu:

"Bana yol açın. Yusuf'u almak istiyorum! Sakın beni unutmayın, mezatta pey süreceğim, bana yol açın!"

Muhafızlardan biri önünü kesti:

"İlahi nine; asillerden ve zenginlerden bunca âşığı varken, Yusuf'u neyle alacak, mezat terazisinin kefesine ne koyacaksın?"

Ninecik elini kuşağına attı:

"İşte bir kelep ip size; tam 99.999* ilmek, yaşlı gözlerimin emeği!.."

---

* Bu kitap 99.999 kelimeden ibarettir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Muhafız, usulca koluna girdi, üzülmesini istemiyor gibiydi:

"Aklın var mı senin annem? Herkes bunca hazineler yığarken meydana, eğirdiğin şu keleple mi Yusuf'a talipsin?"

Ninecik Yusuf'u yürekten seviyordu besbelli. Muhafızın samimiyetini görünce çözülüverdi. İstiyordu ki kendisini meclisten sürmesin, Yusuf satılırken orada bulunabilsin, onu seyretsin, koklasın. Yalvarır gibi boynunu büküp mırıldandı:

"Bilirim oğul, metaım herkesten aşağıdır amma gönül de Yusuf'u istiyor. Şu ip elimden gelenin hepsidir; bununla güzeller güzeli Yusuf'u satın alamayacağımı ben de biliyorum. Lakin maksadım odur ki beni de onun talipleri listesine yazsınlar, 'O da Yusuf'a müşteriydi!' desinler. Ben müşteri olayım da, belki de alıveririm!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Refref'in, Burak'ın ve Kasvâ'nın süvarisine...

Bm. *"Ve hiç şüphesiz senin için bitmez tükenmez bir mükâfat vardır. Ve hiç şüphesiz, sen pek büyük bir ahlak üzeresin."*
(Kur'an, Kalem, 3-4)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SUNUŞ

Reh-i aşkında bî-sabr u şekîbim yâ Rasûlallah
Seni her kim severse ben rakîbim yâ Rasûlallah
(Nazîm)

Aşkının yolunda o derece sabırsız ve
tahammülsüzüm ki ey Allah'ın elçisi,
seni her kim severse kendime onu rakip görüyorum.

"İbrahim!" demişti Cebrail, "Beni Rabbin gönderdi. Benden bir isteğin var ise derhâl yapayım! Dilersen şu tepeleri birbirine kapatıvereyim; istersen şu kalabalığı taşa çevireyim."

İbrahim gönüller kahramanıydı; teslimiyet vadisinde ötelerden öteye talip ve dağ gibi bir imana sahip:

"Rabbimin mübareği!" dedi, "Senden bir şey istemiyorum. Ben Allah'a tevekkül edenlerdenim. O bana dost olarak yeter. Dilesin uğruna can vereyim, dilesin uğruna cana durayım. Öldürmek de diriltmek de Dost'un elinde madem, bir can için gayrıdan bir şey dileyecek değilim."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cebrail gitti. Yanına ben vardım. Ona yetişmekte zorlanıyordum. Beni fark etmesi için kanatlarımı o kadar hızlı çırpmak zorundaydım ki, az kalsın çatlayacaktım. O ise Nemrut'u izliyordu. Hâlâ imana gelmesini umut ettiği aşikârdı. Zavallı Nemrut, tahtının önünde sarhoş çılgınlığıyla eğlenen halkın bağırışları arasında tanrılık iddiasıyla mest, İbrahim'in havada metanetle süzülüşüne bakıyor, çırpınmadığı için de yüzünü buruşturuyor, kahroluyordu.

Dağ gibi alevlerin sıcaklığını hissetmeye başlamıştık. İbrahim'in gözüne ilişebildim. Ve telaşla bağırdı:

"Kaç! Kurtar kendini!"

Sesimin en yüksek perdesinden haykırdım:

"Seni kurtarmadan olmaz!"

"Sen, minicik bir kuş!.. Ben şu heybetli beden... Aşağıda da dağ gibi alevler. Allah aşkına, beni nasıl kurtaracaksın?"

"İşte şu kanatlarımla İbrahim!.. Tutun haydi, gidelim buradan!"

Önce hüzünlü bir tebessüm, sonra imkânsızın idraki, ardından yaşaran gözler:

"O minicik kanatların beni kurtarmayacağını sen de biliyorsun a kuş; neden böyle yapıyorsun?"

"Çünkü sen hakkı savunuyorsun İbrahim, doğruluk üzerindesin."

"Teşekkür ederim ama bak, alevlere dokunmak üzereyiz, uzaklaş artık."

"Asla! Seni kurtarmadan olmaz!"

"Boşa öleceksin!.."

"Hiç boşa olur mu İbrahim, kimden yana olduğum bilinir."

Ateşlere İbrahim'le birlikte düştük. Yok yok, düşmek yanlış kelime; birlikte girdik. Kadifeler kaplı bir kapıdan ipek

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

döşeli bir salona girer gibi, bir gurbetten bir sılaya erer gibi. İbrahim'in yanışını seyretmek üzere toplanan kalabalıklar birdenbire hayret çığlıkları atmaya başladılar. Bizim gördüğümüzü onlar da görüyor olmalıydılar. Yığın yığın kütükler kademe kademe yeşilliklere dönmüş, ateş yalımları şelalelere durmuş, kül kül, kor kor odunlar, çiçek çiçek, yaprak yaprak olup çevremizi kaplayıvermişti. İçinden ırmakların aktığı, ırmağında balıkların yüzdüğü mamur bir bahçedeydik. Ve her tarafta güller vardı. Her renkten ve her çeşitten güller. O civarda daha evvel hiç olmayan, hiç kimsenin tanımadığı, kokusu dimağları mest eden güller. Alevlerin renginde, dumanların renginde, korların renginde güller. Her bir ateş yalımının dönüşüverdiği ipekten, canfesten, çatmadan, bürümcükten güller. Desen desen, ıtır ıtır...

"Adın ne senin?"

İbrahim'in kalbindeki şükür yüzüne yansımış gibiydi. Ben de gülümseyerek cevap verdim:

"Bülbül, ey Allah'ın elçisi, bana bülbül dediler."

Allah ile dostluk adına Cebrail'e iltifat etmeyen, iltifat etmediği için de Allah ile dost olan İbrahim'i daha o anda sevdim. O sevilmez miydi; Rabbim, gözlerimin önünde, sırf "Bir"liğinin şanını andı diye, ona sevgisini "Dostum, halîlim" diye bildirmiş ve ateşe, *"Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selamet ol!"*[1] buyurmuştu. Ateşin yakmadığı kutlu dost İbrahim, adımı öğrenmekten bahtiyarlık duymuştu sanırım.

"Bülbül," dedi, "Rabbim, kendisinin tek İlah olduğuna inandığım ve bu uğurda Nemrut'un eziyetlerine sabredip ateşe atılmayı göze aldığım için bugün bana dostluğunu verdi; lakin şu güller var ya, hani şu bahçe, işte o senin içindir, onları sana verdi, kıymetini bil."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sevincimi belli etmek için kanatlarını çırptım. Bir an dilim tutuluvermişti ve sesim çıkmıyordu. İbrahim çırpınışlarımdan beni anladı:

"Buyur, söyle bülbül!"

İbrahim mucize sahibiydi, o "Söyle!" deyince Rabbim onu mahcup etmezdi:

"İbrahim, and olsun ki senin inandığın Allah, benim inandığım Allah'tır. Şu güller ki O bana vermiştir, her birine baktıkça O'nu anacak ve güllerimin güzelliğiyle övüneceğim!"

Hayret! Sesim ne güzel çıkıyordu. Birden güzelleşmiş, ahenge bürünmüştü sanki. Önceleri kesik kesik konuşabilirdim. Oysa şimdi söylediğim cümleler, tane tane ve ağzımdan bir terennüm gibi, bir ahenk içinde çıkıyordu. Sevincim hayretimden aşkındı. Kendi sesimi yeniden duymak için İbrahim'in yeni bir şey sormasını bekledim. Sormadı. Bahçede yürüyüp gülleri kokluyordu. Sırf konuşmuş olmak için bu sefer ben sordum:

"Güllerim çok güzelmiş ama, değil mi ey Allah'ın elçisi!"

İbrahim yüzüme bakıp yeniden gülümsedi. Konuşurken biraz da kasınmış olmalıyım ki ikaz ihtiyacı duydu:

"Bülbül! Fazla da övünme ki dünyanın en güzel gülü henüz açmadı. Bu gördüklerin onun güzelliğinden yalnızca bir desen, onun kokusundan yalnızca bir esinti."

İlk anda ne dediğini fark edememiştim. Gurur sarhoşuydum ve durmadan konuşmak, sesimi duymak istiyordum. Dediğini idrak ettiğim anda güllere muhabbet duydum ve dünyanın en güzel gülünü düşündüm. Henüz açmayan bir gül...

Alevden güller ki şu bahçede benim için yaratılmıştı, açacak en güzel gülü görebilmek de hakkım olmalıydı. Bir sancı başladı yüreğimde. Sanki onu sevmem için ondan haberimin olması yeterliydi. Birkaç dakika içinde o en güzel gülü göre-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bilmek arzusu içimi bir kor gibi tutuşturdu. Sesimin güzelliğine şaşırmam bile sona erivermişti. İbrahim'e onun hangi seherde ve nerede açacağını sordum. Bana bunun zaman ve mekân bakımından çok uzaklarda olduğunu söyledi. Sonra da üzülmeyeyim diye biraz anlattı. Kendi neslinden gelecekti ve adı Ahmed, Mahmud ve Muhammed olacaktı. Dediğine göre her şeyden evvel o var imiş ve Allah ilk evvel onun nurunu yaratmış. Zamanı gelip de âlemi teşrif ettiğinde, nuru bütün varlığı kuşatacakmış. Ve doğumuna kadar nuru temiz bir soy tarafından taşınıp nesilden nesle aktarılacakmış. Zaten kâinat onun yüzü suyuna yaratılmış ve Allah onun hakkında *"Eğer sen olmasaydın, sen olmasaydın ey Muhammed, kâinatı yaratmazdım!"* buyurmuş. Ahir zamanda ve son defa Allah'ın tebliğini insanlara ulaştırmak üzere gelecek ve dünyanın beklediği en müstesna gül olarak açacakmış.

İbrahim mucize sahibiydi. Şansımı denemek istedim:

"İbrahim, onu görmek istiyorum!"

"Yok, yok... Uzak... Çok uzak... Biz göremeyeceğiz."

Onun cevabı kesin; benimse özlemim fazlaydı. Muhammed adını duymuştum bir kez; vazgeçemezdim:

"İbrahim, dünya bağının o en muhteşem gülü açarken yanında olmayı çok istiyorum. Sen Allah'ın dostu ve nebisisin. Benim için yalvarırsan, inşallah seni geri çevirmez."

"Yani?"

"Yani ki pak soyundan gelecek o güle dair senden yardım istiyorum. Mucizatın hakkı için..."

"Nedir ki bülbül?"

"İçimde uyanmış iki arzu. İlki, onun nuru nesilden nesle geçtikçe Rabb Taâlâ da benim ona olan aşkımı soydan soya çoğaltsın, onu özlemekten bir an geri kalmayalım!"

"Hı!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Ve ikincisi, o gülün şanına Allah, bülbül neslinin sesini gittikçe güzelleştirsin, ta ki insanlar güzel şarkılarımızı dinledikçe onu hatırlasınlar!"

Allah Dostu uzunca bir süre öylece düşündü. Eğer teklifimi geri çevirseydi herhâlde orada düşüp ölebilirdim. Ama o, bunun için Allah'a yalvaracağını, lakin bir şartı olduğunu söyledi. Şartı, o gül açasıya kadar seher vakitlerinde onu anmam ve açacağı çağda da kırk adet şarkı söylememdi.

"Nasıl yani?" dedim, "Şarkı öyle mi?" Hiç şarkı söylememiştim, bilmezdim. O üzerinde durmadı, eliyle bana "Tamamdır! Anlaştık," der gibi bir işaret yaparak mırıldandı:

"Eğer gül hakkında samimi tazarrularda bulunursan bir gün varlığın lisanını anlayabilir, yaratılmışlara şarkılar söyleyebilirsin. Yeter ki seher vakitlerinde gülü övmeyi ihmal etme!"

Kim sevgili için şarkılar söylemeyi istemez ki? Allah'ın "Dost" edindiği mübarek peygamberin teklifini derhâl kabul ettim ve o da ellerini açtı:

"Allah'ım, bu aşk avaresi bülbülün ruhunu ta kıyamete kadar zinde kıl! İlahî, bedeni her doğumda değişse de gönlüne nakşedeceğin aşk, dünya bağının en muhteşem gülü için tazelensin, tazelensin, tazelensin... Allah'ım, bu şeydâ bülbül güle vuslat bulduğunda, o vuslatı kıyamete kadar anlatmak üzere sesine neslim Davud gibi güzellik ve bereket ver. Ta ki gül için kırk şarkı söylemiş olsun... Âmin!"

Hakkımda edilen duaya durmadan âmin diyor ve söyleyeceğim kırk şarkıyı düşünerek coşuyordum. İbrahim, Nemrut'un çılgın kalabalıklarına ibret olsun diye gül bahçesini bana bırakıp gitmişti. Sonraki zamanlarda onu çok özledim. Yalnızca bir kerecik, ta oğlu İsmail'le Kâbe'yi yaptığı ve hac-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

cettiği günlerde yeniden görüşebildik. Sonrası dimağımda bir dostluk hatırası, o kadar...

Allah'ın dostuyla konuşmuş olmanın hazzı, daha sonraki suskunluk zamanlarımın tesellisi oldu. Elbette ona verdiğim sözü tuttum ve elbette onun da duası peyderpey bereketlendi. Uğradığım her yerde, kanat çırptığım her merhalede güller açtı. Seher vakitlerinde güllere karşı şakıdıkça sesimin güzelleştiğini fark ettim. Açacak olan gül ile aramızdaki muhabbet her nesilde bir kat daha cezbedici oluyordu. Bu yüzden insanların ve diğer mahlûkatın bana karşı ilgi ve sevgilerinin arttığını hissedebiliyordum. Ve sesime hemen herkesin kulak vermeye başladığı zamanlar geldi. Tabiidir ki diğer kuşlar beni kıskanıyorlardı. İbrahim'in safında olmanın, onunla ateşe girmeyi göze almanın ruhuma ölümsüzlük kattığını ise çok sonraları fark edebildim.

Zaman akıyor, asırlar geçiyor ve İbrahim'in duası bereketlendikçe bereketleniyor, neslim tazelendikçe tazeleniyordu. Davud oğlu Sultan Süleyman benimle konuştuğunda onu anladım mesela. O da beni anladı. Sanki İbrahim'le konuşur gibiydim.

Sonra sonra gül aşkına yaratıldığımı fark ettim. Onunla vuslat gerçekleşmeden, İbrahim'e verdiğim sözü yerine getirmeden zevalim olmayacaktı. Üstelik beşeriyet ırmağı aktıkça insanları daha iyi işitebiliyor, âşıkları daha derinden anlayabiliyordum. Nur üstüne nur gibiydi. İsa Nebi geldiğinde varlığın dilini çözmüş sayılırdım. Şakımaya başladığımda yakınımdakilerin gönüllerinden geçenleri ve iç seslerini duyabiliyor, kendi kendilerine konuşmalarını hayretle izliyordum. Size bir sır vereyim; eğer bir seher vaktinde bir bülbülü dinliyorsanız, bilin ki o da sizi dinliyordur. Çünkü o şakırken bütün bülbül neslinin ruhaniyetiyle şakıyor, binler-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ce, milyonlarca bülbülün anlattığı şekilde gülü yeniden anlatıyor, onu anlattığı için de sizi duyuyordur. Bu yüzden uzun gecelerin gözyaşlarını en iyi bülbüller bilir; tenhada ağlayan âşıkların derdini en iyi onlar anlar.

Bülbül olmaktan bahtiyarım. İnsanlara neşideler okurken kalplerinden riya ve yalanın çekilip gitmesini severim. Seher vurgunlarına gıptayla bakarım. Bazen nefislerini sorgulayan, bazen gönlündeki aşkla coşan, bazen sevinen; ama en çok da ağlayan seher vurgunlarına... Samimi, teslim olmuş ve kulca... Karşılıklı içimize akıttığımız hasret yaşları ve söylenen ayrılık şarkılarını da severim. Bazen ben onlarla konuşurken içlerinden benimle konuştuklarını bile hissederim. Benim sesimi duyduklarında –belki de gülü anlatmamın etkisiyle– en saf ruh hâlleri ve en berrak vicdanlarıyla çözülüverirler. Çağlar boyunca pek çok kalbin içinden geçenleri duydum ve hissettim bu yüzden. Mazlumların dinmeyen ahları her dönemde seherleri doldurdu.

Yüzyıllar aktı, aktı... Âlemler güle hasret düştükçe dünya bir kez daha sancılanıyordu. İbrahim'den sonra oğlu İshak'ın soyunu takip ederek tam on sekiz peygamber saydım. En son Zekeriya, Yahya ve nihayet İsa... İbrahim'in bahsettiği gül henüz açmadı ama artık zamanın yaklaştığını hissediyorum ve her seher bunun özlemiyle uyanık bekliyorum. Kokusu üzerime sinmeye başladı; duyuyorum. Çok özel bir koku. Olsa olsa ilahi vahyin kokusu... Belki de vahiy yoluyla peygambere geçen ulûhiyetin kokusu. En son Musa ve ardından İsa geldiğinde duymuştum buna benzer kokuları. Bu kokular sayesinde insanlık gelişip ilerlemişti. Zor olmuştu ama devletler, teşkilatlar, şehirler hep birbirine bu nübüvvet

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kokusuyla bağlandılar. Musa'nın kavmi kendilerini "Allah'ın seçkinleri", İsa'nın milleti de "Göğün oğulları" ilan ederek bozuncaya kadar. Koku bozulunca Âdem'in çocukları birbirlerini ezmeye başladılar. Zulüm, acı, üzüntü... İnsanlığın gülümsemesi eksildi. Ve şimdi, kokuyu duyduğuma sevinmem biraz da insaniyet içindir. Ta Kudüs'ten kalkıp Roma topraklarını aşarak çöle, insanlığın henüz bakir devam ettiği ilkel hayata doğru akıp gelmem hep bir kokunun izini sürmek içindi.

İbrahim'i son gördüğüm yerdeyim. Eşi Hacer ile oğlu İsmail'i yerleştirdiği, hani şu "ziraat yapılmayan vadi"de. Gülü beklemek, açtığında yanında olmak, hayatını kademe kademe, merhale merhale takip etmek, neşidelerim ve naatlarımla onu kırk defa övüp insanlara anlatmak, anlamayacak olanları da "Bakın işte açtı, kâinatın gülü açtı, güzelliğini görmüyor musunuz? Kelimeleri işitmiyor musunuz?" diye ikaz etmek için geldim buralara. İsmail'in henüz bebekken ayaklarıyla eşelediği kumlardan fışkıran Zemzem ve daha sonra babasıyla birlikte yaptıkları Kâbe'nin yanındayım. Babayla oğulun, taşları üst üste ve yan yana örerek Allah'a adanmış şu evi yapıp bitirdikleri günü çok iyi hatırlıyorum. İbrahim ellerini açıp "*Rabbimiz,*" demişti, hemen şuracıkta, "*zürriyetimden bazısını senin harem olan evinin yanında, ekinsiz bir vadide iskân ettim. Şunun için ki orada namazı dosdoğru kılsınlar. İnsanlardan bir kısmının kalplerini onlara yönlendir, şükretmeleri için onları bazı meyvelerle rızıklandır.*"[2] Ardından da "İhtiyarlığımda bana İsmail ve İshak'ı bahşeden Allah'a hamd olsun!" diye ağlamıştı. Şimdi hayıflandığım oluyor ve mırıldanıyorum, "A zavallı bülbül, o gün anlamalıydın; insanlığın ilk mabedinin, son gülün açacağı yer olacağını, o gün anlamalıydın!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Artık anladım ve inandım. Şimdi buradan ayrılmayacak, gülün açışını Kâbe'nin çevresinde bekleyeceğim. İki bin senedir Arapların yaşadığı şu çöllerde... O Araplar ki irsiyeti bozulmamış bir soydan geliyorlar ama zulüm ve insaniyette dünyanın diğer yerlerindekilerden beter bir isyan ve taşkınlığın içindeler. Ziraat ve üretim yok. Hayat çoğunlukla ticarete bağlı yürüyor. Bir de tefeciliğe. Bizans altınları, Sasanî gümüşleri, Yemen dinarları Mekke pazarlarında hassas terazilere konulup el değiştiriyor ve faiz kabara kabara, tefecilik katlana katlana gidiyor. Şehir, gerek kervanların uğrak yeri olması, gerekse ulu mabet Kâbe'nin kutsallığı yüzünden pek çok ziyaretçi çekiyor. Burada yaşayan kabileler kendilerine "humus", dışarıdan gelenlere "hille" diyorlar ve humuslar, ister tacir, ister hacı, hilleye mensup herkesin sömürüldüğü bir düzen kurmuşlar. Dünyanın her yanındaki gibi burada da her şey bir avuç insanın ve onların soyundan olanların ellerinde. Irk, renk, dil veya bölge farklılıkları sebebiyle başkalarına tahakkümü kendilerine hak gören bu azınlığın hırsları bitmek bilmiyor, peşin hükümleri ve farklı anlayışları sık sık harplere yol açıyor. Durmadan kan, durmadan vahşet... Doğan bebek erkek olursa babanın erdemi, kız olursa ananın suçu... İnsanlar kendilerinin ruh ve bedenden müteşekkil olduklarını unutmuş, yalnızca etten ve kemikten ibaret bulunduklarını zannediyorlar. Son peygamberin burada, insanlık hafızasının henüz insan aklıyla bozulmadığı şu çölde, el dokunmamış kır dikenlerinin arasında saf bir gül olarak açması işte bu yüzden manidar. Birisinin bu insanlara bazı haklara ve sorumluluklara sahip olduğunu hatırlatması, karşılıklı görevlerle yükümlü olduklarını bildirmesi ve yeni baştan bilinç oluşturması gerekiyor çünkü. Dahası, kervan ticaretiyle geçinip menfaat

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

uğruna birbirini kurtlar gibi parçalayan şu şehirde putlara taparak, kâhin ve falcıları dinleyerek, kız çocuklarını diri diri gömerek insan denilen müstesna yaratığı her gün israf ediyorlar. Bütün kararlarını kâhinlerin ve falcıların belirlediği bir toplulukta elbette düzen aranamaz. Beğendikleri her şeyi kendilerinden, hoşlarına gitmeyenleri de cinlerden bilerek nereye varabilirler ki?

Zannederim insanlığın ham cevheri benim gülümün goncaya durduğu yüzyıllar boyunca çölde beklemiş. O cevher, işlenmediği için şimdilik keskin, kaba ve çirkindir. Bir sarrafın gelip onu usulüne göre yontması, içindeki ışığı ve güzelliği çıkarması gerekiyor. Ne mutlu bana ki o sarraf, benim açmasını beklediğim gülden başkası değil. Saba yelinin getirdiği şu koku onundur, bunu hissediyordum. Adına okuyacağım şarkılar bestelenmeye başladı bile. Terennümlerini yüzyılların süzüp getirdiği şarkılar bunlar ve şimdilik güftelerini kimlerin yazacağını ben de sizin gibi merak ediyorum. Her kim yazarsa yazsın, ben size daima hakikati anlatacağım; yazanın ve yazının hakikatini. Bıkmadan, usanmadan ve usanmadan, bıkmadan... Benden dinleyeceğiniz her bir güfte Müslim ve gayrimüslim farklı şiir şekillerinde olacak. Gülüme inananlar için koşma, gazel, müstezat gibi Müslüman şairlerin; inanmayanlar için de sagu, sone, satir, gibi gayrimüslim şairlerin nazım şekillerinden birini seçeceğim. Kim bilir belki ileride biri benim şarkılarımı yazıya geçirirse bunları bölümlerine başlık bile yapar. Uykusuz gecelerimi dolduran nağmelerden başlık olmaz mı sizce?

Ezcümle, bahçe hazır, bahçede toprak hazır, dallar hazır. Üstelik dallarda dikenler bile hazır. Sahi, kokuyu siz de duymuyor musunuz? Şu mest eden kokuyu...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

A-aa? Durun bir dakika! Bu seher vakti bu ağlayan da kim? Bir çocuk sesi sanki? Şu taraftan geliyor. Evet, evet, bir çocuk! Herkes uyurken... İçli içli hıçkırıklar... Kimse de kendini duysun istemiyor üstelik... Ne dersiniz, ilk şarkının güftesi bu çocuğa bir ninni olsun mu?!..

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

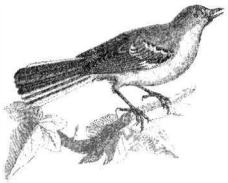

450

- Hz. İsa'dan sonra dünya ve çölde hayat
- **Kâbe'yi çıplak tavaf eden hacılar**
- İbrahim'in çocukları ve Hz. Peygamber'in büyük atası Kusay
- **Kuma gömülmek istenen kızın çığlığı**
- Cahiliye ve cahiller... Zulüm ve zalimler...

Senin aşkın kamu derde devadır yâ Rasûlallah
Senin katında hacetler revadır yâ Rasûlallah
(Şeyyad Hamza)

Senin aşkın bütün dertlerin devasıdır ey Allah'ın elçisi; çünkü senin istediğin hiçbir şey geri çevrilmez.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NİNNİ

Kız çocuğu için...

"İçinizdeki putlar" dedi Kusay kardeşlerine, "İçinizdeki putları kırmadan sizi Kâbe'deki putlara asla yaklaştıracak değilim! Kâbe'nin içindeki üç yüz altmış tanrıya and içerim ki sizler atalarımızın yapmadığını yapmak istiyorsunuz!.."

Kâbe'nin efendisiydi Kusay. Kız çocuğunun sesine karışan sesti. Goncamın kokusunu taşıyan neslin ulu atalarından... Kâbe'nin çevresinde evler yapmak isteyen kardeşlerine söylemişti bu sözleri. İki sene evvel kendisi, "Darunnedve" adını verdiği bir ev yaptırmış ve o güne kadar hep çadırlarda yaşayan Kureyş kabileleri kendilerinin de ev yapmaları gerektiğini düşünmeye başlamışlardı. Kâbe civarında bir ev demek, tanrılara yakınlık ve itibar demekti çünkü. Uzun yolculuklara başlarken veya dönüşte; çadırlarının kapısındaki putları ok-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şayarak tapınmak onlara yetmiyordu artık. Dışarıdan gelen hacıların da el sürecekleri putlara sahip olmanın itibarını istiyorlardı. Kâbe'nin efendilerinden biri olmak az kâr sayılmazdı. Bu sabah Kusay'ın kardeşi Teym, amcası Zühre ve diğer bir amcasının oğlu Mahzum kavgayı bu yüzden büyütmüşler, dört oğlundan Abdumenaf ise adaletle onları ayırmaya çalışırken birdenbire kılıçlar çekilivermişti. Gök gürlemeye tam o anda başladı. Tutunduğum çadır ipleri sallandı, rüzgâr uğuldadı. Bir anda semanın boşaldığını ve Mekke'nin beş tepesinden beş kol halinde sellerin Kusay ve kardeşlerinin üzerine dehşetle akmaya başladığını gördüm. Kâbe'nin saçağındaki kovuklardan birine zor sığınabildim. Şimdi sessizce olup bitenleri izleyecek ve "Her zamanki kavgalardan biri işte!" diyecektim. Ama hayır, bu sefer yağmur kavganın ötesinde bir önemi haizdi. Kâbe'nin taş temelleri sularla doluyordu çünkü. Gördüklerim hayra alamet sayılmazdı. Ne zaman böyle seller olsa, benim güle neşideler okuduğum seher saatlerinde Mekkeli kadınlardan birkaçı mutlaka Kâbe'de ölen kocalarına yas tutuyor olurdu. Çünkü ağaçtan yapılmış putlar yerlerinden oynayıp sularda yüzükoyun yuvarlanmaya başladığında, güya tanrılarını kurtarmak üzere sulara atlayan Kureyşliler tanrılarının altında can verirdi. Yağmurun şiddetine bakılırsa bu sefer daha fazla kadının çığlıklarını duyacaktım.

Mekkeli kâhinler yağmurdan, rüzgârdan, sıcaktan mutlaka bir yorum çıkarır, sonra bu yorumları Kâbe hareminde halka dehşetle anlatır, onları ürkütür, korkutur ve yönetme iktidarlarını paraya çevirirlerdi. Gerçi Kureyşliler kâhinlere fazla itibar etmezdi ama yine de biri çıkıp 'Bunca yağmur falancanın laneti yüzünden boşandı' derse o kişinin felaketi olur, itibarı giderdi. Kusay kavganın tam ortasında bunu düşündü ve yeğenleriyle kardeşlerine Kâbe çevresinde evler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yapma iznini oracıkta veriverdi. Kavga bitti, ne çare yağmur dinmedi. Üstelik Mahzum çok öfkeliydi. Orada kavgaya tutuşmuş olmasaydı, çamurla şekil verip ailesi adına Kâbe'ye diktiği putu sularda yok olup gitmeyecekti. Islana ıslana mahallesine dönerken kâh ağzından köpükler saçarak bağırıyor, kâh lanetlenmemek için yalvarıp duruyordu. Merve Tepesi'nin eteğindeki dört çadırından ilkine girdiğinde içimin ezildiğini hissedip koştum. Kız çocuğunun içli hıçkırıklarını duyduğum çadırdı bu. Şakıyışlarımla Mahzum'u teskin edebilmeyi ve her zaman dövüp durduğu kadına zarar vermesini engellemeyi başarabilseydim keşke. Sesimi içeriye duyuramadım ama içerideki seslerin hepsini duydum:

"Bütün felaketler işte şu uğursuzun yüzünden geliyor başımıza kadın, sana yüz kere söyledim, götürüp gömeceğim bunu kumlara."

"Yalvarırım Efendi Mahzum, azıcık acı bize, yine ne oldu?"

"Daha ne olmasını bekliyorsun? Seni çadırıma aldığım o lanetli günden sonra! Şu göklerin öfkesini, şu yerlerdeki selleri görmüyor musun? Kudurmuş ejderhalar gibi Mekke'yi boğmaya gelen şu sarı ve kahverengi seller sana bir şey anlatmıyor mu? Düşman saldırıyor sanki, baksana!.. Kâbe'nin çevresinde tanrılarımız yüzükoyun oluyor, aile tanrımız toprağa karışıyor, sen bana 'Ne oldu?' diye soruyorsun. Bu uğursuzu peydahladığından beri..."

"Hübel aşkına, bu söz canıma yetti artık Efendi Mahzum? Anlaşılan Darunnedve'de seni öfkelendirmişler yahut tanrımızı sellerin götürdüğüne üzülmüşsün; dur hele ben sana bir kadeh Tâif şarabı getireyim!"

"Beni bu sefer şarapla kandıramayacaksın hilleli. Kara rengini verdiğin şu ucubeyi götürüp yok etmemi bu sefer engelleyemeyeceksin!"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mahzum çıldırmış gibi bağırıyor, küfürler ediyordu. Mekke'de kız çocuğu doğuran her annenin kaderini boğar aşağılanmayı hissetti kadın. Yine de alttan aldı:

"Neler konuştunuz? Anlatsana!.. Sen ne dedin? Haydi anlat..."

Mahzum'un bir anlık sessizliğini fırsat bilen kadın şarapla birlikte dişiliğini de ona sunmaya başladı. Kızı için alçalmalarının en uç derecesiydi bu. Kendini mecbur hissettiği bir alçalış:

"Anlat haydi... Sakin, sakin..."

"Darunnedve'deki koca ahmakları her zamanki gibi ikna etmek zor oldu. Ama sonunda tanrıları gücendiren hâlleri ortadan kaldırmak için söz birliğine vardık. Sözünde durmayan ailelerin putları Kâbe'nin dışına atılacak."

Mahzum sakinleşir gibi olmuştu. Kadın başardığını düşünüyordu. Tam o sırada dışarıdan gelen seslere koştular. Yuvarlanarak akan seller aşağılardaki bazı çadırları yıkıyor, içindekileri sürüklüyordu.

"Beter olsun hilleler, yıkılsın çadırları. Günahlarıyla ve ayıplarıyla gelip Kâbe'yi kirletmek neymiş görsünler!"

"İlahlar aşkına, şimdi beddua zamanı değil, yardımlarına koşman gerekmez mi Efendi Mahzum?"

"Yardım mı? Hilleye mi? Senin gibilere mi?"

Kadın ne yapsa Mahzum'un onu aşağılamaya devam edeceği ortadaydı. Kureyş soyundan veya Mekke'nin yerli kabilelerinden olmamanın acısını bir kez daha hissetti ve hille olmanın yıkılmış onuruyla bağırdı:

"Mekke'yi ele geçiren çeteleşmiş kabilelerinizden yiyecek satın almadıkları zaman aç bıraktığınız, kendi azıklarını yemelerine ise hiç müsaade etmediğiniz hilleye mensup olmak günah, öyle mi?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Sus kadın, sus!.. Anlasana, Mekke dışında yaşayan aşağılık güruhların bütün kirleriyle bizim asil tanrılarımızı tavaf etmelerine tahammül edemiyorum işte..."

"Tabi ya, onların giysileri harama bulaşmış da siz Mekkelilerinki nurdan yapılmış artık! Kureyş tacirleri onlara fahiş fiyattan giysi ve yiyecek satıp kâr etsinler diye uydurduğunuz şu zalimce kural ha?! Asıl onu sorgulamalı ki, humuslar ilahların huzuruna giysilerle çıkabilirken hilleler neden çıplak olmak zorundalar?"

"Giysilerine bulaştırdıkları günahlar yüzünden elbette. Haram işledikleri elbiselerle tanrılarımızı gücendirsinler miydi yani? Hem biz onlara giysinler diye ödünç elbiseler vermiyor muyuz?"

"Elbette ya, paralarını ala ala... Üstelik canının istediğini çıplak görmek arzusuyla haddi aşan şehvetperest gençlerin yaptıklarına ne demeli? Nefislerini kabartan bir kadın gördüklerinde ne elbise satıyor, ne ödünç veriyorlar. Zavallı hille kadınları, sırf o sapkınların şerrinden geceleri tavaf etmek zorunda kalmıyorlar mı?"

"Gündüz tavaf istiyorlarsa bir bedeli olmalı!"

"Tabii ya, o bedel ya Kureyş tacirlerinin keselerini doldursun ya da yataklarını!"

"Konuyu saptırma kadın, biz, Darunnedve'nin efendileri, hileyle iş yapmıyor, kimseye zulmetmiyoruz, bilakis tanrının huzuruna çıkarken dünyalık her şeyden soyunmak gerektiğini onlara öğretiyoruz."

"Darunnedve, eğer hacıların soyunmasından söz ediyorsa yalnızca bedenin değil ruhun da haramlardan soyunmasını sağlamalıdır. Ruhlarınız kara giysilerle katran katran, sonra da kadınların çıplak bedenlerinde leke arıyorsunuz."

"Şükret işte, seninle böyle karşılaşmadık mı?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Karşılaşmakmış, hıh!.. Lanet ettiğin karşılaşma... Gecenin bir yarısında tavafın ortasında bir kızı kaçırıp ıssız bir bahçede kirletmeye sen karşılaşmak mı diyorsun!"

"Başkaları gibi seni geri göndermedim ama, evime kadın diye oturttum."

"Evet kadınlarına bir yenisini daha ekleyerek!.. Ve sonra kimsesiz, ekmeksiz, elbisesiz hille kadınlarından kaç tanesine aynı şeyi yaptın! Farkında değil miyim sanıyorsun? Naile ve İsaf, Safa ile Merve'de taşlaşmış birer heykel değil bence, İsaf senin içinde... Onların Kâbe'de işledikleri günahı sen her gün tanrıların önünde zihninde işliyorsun. Onlar hiç olmazsa gece karanlığında yaptıkları yüzünden lanetlenmişlerdi, sense güneşin apaydın..."

Şrrakk!..

"Hübel aşkına, sus kadın. Sus, yoksa o siyah derini bedeninden soyunduracak sonra da şu ucubenle birlikte seni de gömeceğim. Ne zamandan beri kadınlar kocalarına hesap sorar oldular? Tanrılar bu günahınız yüzünden batıracak bir gün Mekke'yi. Git şimdi bana şarap getir!"

Kadın ayağa kalkarken cılız bir hıçkırık sesi duydum. Bir çocuk sesiydi. Çadırın aruz deliğinden yan bölmeye baktım. Evet, işte oradaydı. Henüz altı yaşlarında, siyahî bir güzellik... Babasıyla annesinin kavgasını dinlediği için ağlıyor.

Kâbe'yi kuşatan çadırların içinde benzer tartışmaları ne kadar sık duymaya başladığını düşündüm. Annelerin çırpınmaları ve gözyaşları arasında kız çocuklarının kumlara gömülmek üzere bizzat babaları tarafından acımasız bir vahşetle götürülmelerinden önce yaşanan aile facialarıydı bunlar ve sayıları gitgide artıyordu. Kureyşliler, –tıpkı benim gibi– Mahzum ve benzeri babaların kalbini inceltecek, onlara akıllarının farkına varmalarını telkin edecek gülün

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kokusunu alıyorlardı ama yüzyıllardır sürdüregeldikleri ananeyi değiştirmeye yanaşmıyorlardı. İçli içli hıçkıran şu kızcağız acaba bu âdetin kaçıncı masum kurbanı olacaktı? Kendini bildi bileli, babasını her gördüğünde, aynı ithamları duymaktan bunalmıştı. Biliyordum ki çöllerdeki yaşıtları gibi bu çocuğun da hakkı yenecek ve bir can daha insaniyetin kemaline eremeden, gerçek bir kul olamadan hunharca, vahşice israf edilecekti. Hilleye mensup bu kızcağızın başka çocuklar gibi bir hayatı asla olmayacaktı. Erkek doğmamış olmanın yükünü omuzlarında taşıdığı müddetçe babası onu sağ komazdı, bunu biliyordu. Başına gelecekleri düşünüyor, inceden inceye çareler hesap ediyor, kendince çözümler üretiyor lakin bunları asla dillendiremiyordu. Çölde bir kız çocuğu olmanın ağırlığına tahammül için kimseciklerden bir yardım görmemişti. Annesiyle dertleşmek dışında kimseye içini dökebilecek bir imkânı da yoktu. Zaten bu yüzden hep içiyle konuşuyordu. Şimdi olduğu gibi:

"Kaçmak için en uygun gece. Başka ne yapabilirim? Kureyşli olmayan bir anneden doğdum, rengim de siyah. Üstelik babam kötü koktuğumu söylüyor. Kaçarsam annem üzülecek biliyorum, ama zaten çok mutsuz bir kadın. Kendisinin herkes tarafından horlandığını düşünüyor; benim yüzümden. Sanki bir erkek çocuk doğurmak onun elindeymiş gibi!.. Keşke babamın Mekkeliler katındaki mevkii onu saygın kılacak kadar yüksek olsaydı. Diğer çadırlarındaki genç hanımlarıyla daha çok ilgilenmesi bu yüzden. Sık sık annemi çadırdan dışarı atıp yerine yeni bir hanım alma tehditleri savurması ise benim yüzümden. Evet, evet... Ben kaçayım. Ben olmazsam annemle iyi geçinirler belki. Babamın da mutlu olmaya hakkı var. Üstelik ben onu da çok seviyorum. İkisi bensiz mutlu olabilirler. O hâlde kaçmalıyım."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kızı gözyaşlarıyla bırakıp kendini şaraba veren Mahzum'a baktım. Yavrusunun aklından geçenleri anlamış gibiydi. Ona kıyacaktı, kıymak istiyordu. Kaçıp kaybolmadan yapmalıydı bunu. Peki ama nasıl? Yüreğini dinledim, düşündüklerinde haklı çıkmaya çalışıyordu:

"Mekke'de kız babası olmanın, üstelik de siyahî bir kız babası olmanın ne demek olduğunu bilmiyor şu kadın. Tanrıların bu kız yüzünden kocasından yüz çevirdiğini anlamak istemiyor. Vır vır etmek kolay, ama bunu siyahî bir kız doğururken düşünmeliydi. Üstelik de kötü kokuyor. Doğduğu günden beri gizli gizli kederlenip ağlamaktan bıktım. Şu Mekke'de hangi erkek bir kızı oldu diye sevinebilir ki? Her gün, benim karşılaştığım alaylı ve küçümseyen bakışlara muhatap olsaydı o da bana hak verirdi. Evet, evet, bu kızı bu gece götürüp gömmeliyim. Artık ona tahammül edemem. Hele şu sellerden sonra. Tanrıların beni lanetlediklerini ve yakarışlarımı kabul etmediklerini umarım o da hissediyordur da karşı koymaz. Nerden doğdun be uğursuz miskin? İlahları gücendirmeyi ben mi istedim sanki? Ne olurdu, bir erkek evladım olsaydı!.. Kavga ederken yanımda vuruşacak, benimle at koşturup kervan basacak, gelen hacılara giysi veya yiyecek satacak, adımı yaşatacak ve soyumu sürdürecek bir erkek evlat!.. Sözünün herkes tarafından dinlenmesini ve halk arasında itibar görmeyi hangi baba istemez. Ama bunun için bana erkek çocuk veren kadınlar lazım, bu hille sünepesi değil!.. On erkek çocuğum olsa ve on erkek çocuğun saygınlığıyla yaşasam olmaz mıydı? Kim şu çöllerde sırtımı yere getirebilirdi ki o vakit?!.. Ama ilahlar istemeyince, çok kadın edinmek de kâr etmiyor. Hatta bu kadın siyahların en güzeli bile olsa. Peki ama neden kızı da onun kadar güzel kokmuyor? Bir kız çocuğunun babasının boynunu büktür-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

meye ne hakkı var? Evet evet, bu ucubeyi fazla büyümeden götürüp gömmeliyim! Hatta bunu bu gece yapmalıyım!"[3]

Mahzum'u bu fikrinden vazgeçirmem imkânsızdı. Bari şu kızı kanatlarıma alıp kaçırabilsem diye düşündüm. Ama heyhat!.. Mekke'de kız çocukları, hep aynı kaderin pençesindeydi. Üstelik bu bir de siyahî idi. O sırada annesinin bir çare düşünmüş olabileceğini umut ediyordum. Ama onun yüreğindeki yalnızca çaresizlikmiş. Sanki ruhunu karşısına almış, bir hesap verir gibi çaresizliğini izaha çalışıyordu:

"Mekke'de kız annesi olmanın, üstelik de siyahî bir kız annesi olmanın ağır bedelleri vardır. Yok, yok, her gece ağlamaktan söz etmiyorum; o kaderinizin yalnızca bir parçasıdır. Uykuların bölünmesinden yahut kâbuslardan da söz etmiyorum, onlara alışılabilir. Lakin öz babasının, kocanızın kendi yavrunuzu, ciğerparenizi, 'meleğim' diye çağırmak isteyip de bir türlü böyle hitap edemediğiniz kuzucuğunuzu gömmesin diye her dediğini yapmak, her şeye katlanmak, her ahlâksızlığını sineye çekmek yok mu? Kızını alıp kaçan annelerin hiçbir yerde barındırılmadığını, yakalandıkları zaman da işkencelere yatırmakla yetinmeyip kızlarını gözleri önünde gömdüklerini bile bile... Lanet olsun bu geleneğe, lanet olsun bu geleneğe cevaz veren ilahlara, lanet olsun babalara. İki yıl süt verdiyseniz artık sizin yatağınızda yatamaz. Çadırın diğer bölmesinde yalnız uyumak zorundadır. Bunun manası, babası artık onu alıp götürebilir, Ten'im kumluklarında belirsiz bir yere diri diri gömebilir demektir. Ve iki yılın sonunda bir annenin çilesi başlamış olur. Her sabah uyandığınızda kızınızın yatağını boş bulma korkusu sizi bir parça daha tüketir. Başlangıçta buna katlanabilirsiniz ama her gün, her gün, her gün... Bir zaman sonra dayanamaz olursunuz. Yıllar geçtikçe yatağı boş bulma korkunuz, yata-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ğı boş bulma umuduna çevrilir. Her sabah uyanır uyanmaz bin umutla 'Acaba yatağında mı?' diye koşup yokladığınız canparenizi bu sefer 'İnşallah artık yatağında değildir?' diye kontrol etmenin ne demek olduğunu, bu acıyı yaşamayanlar bilemez. Ettiğiniz ahlar yüreğinizde düğümlenmiş, boğazınıza dizilmiştir. Olacağa mâni olamazsınız ve 'Ne kadar kısa sürerse o kadar iyidir' diye düşünmeye başlarsınız. Onu koruyarak zavallıyı her gün yeniden öldürdüğünüzün farkına varırsınız. Henüz aklı ermezken, henüz sevgisi kalbinizde kök salmamışken, henüz hatıraları az iken her şey olup bitseydi keşke dersiniz. Ama ana yüreğidir, onu yine de korursunuz. Ah, ah!.. Kızım altı yaşına geldi. Babasının hırçınlığı da o yüzden. Yedi yaşına basmaması gerektiğini o da biliyor. Ah benim misler kokan yavrum!.. Ah benim nazlı çiçeğim! Ah benim gelin olasım!.. Sana hangi derdimle ağlayayım bilmem ki! Ah benim meleğim!"

Annenin buram buram ahlarını dinleyince şu kızı kanatlarıma bindirip kaçırabilsem diye tekrar düşündüm. Yakınına vardım, gözleri hâlâ yaşlıydı ve hâlâ içi dolup dolup boşalıyordu. Dostum İbrahim'e dediğim gibi ona da yalvardım:

"Tutun kanatlarıma, haydi gidelim!"

Heyhat!.. Mekke'nin hangi kızını kaçırabildim ki? O da diğerleri gibi beni duymadı. Yüzüne baktım. Çok hüzünlüydü. Çocuk değildi de sanki kederden ihtiyarlamıştı. Minicik yüreğinden neler geçiyordu, neler. Sanki o da kendisinden sonra kumlara gömülecek diğer küçük kızlara acı tecrübelerini aktarıyordu:

"Mekke'de kız çocuğu olmanın, üstelik de siyahî bir kız çocuğu olmanın ağır bedelleri vardır. Biliyorsunuz işte, hiçbir zaman bir adınız olmaz. Aklınız ermeye başladığında 'ucube, günah tohumu, şeytan oyuncağı' gibi kötü sıfatların

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sizi tanımlamak için kullanıldığını yavaş yavaş anlarsınız. O sırada mesela 'Gülüm!' diye çağrılmak istiyorsunuzdur veya 'Meleğim!'. Anneniz ve babanız sizden her şeyi gizlerler, ama siz anlarsınız. Kaçamak bakışların, gizli tartışmaların, büyük kavgaların konusu tam da sizin hayatınızdır. Ve yapılacak iş; götürülüp kumlara gömülmek... Geceleri yatağa girdiğinizde gözlerinize asla uyku girmez bu yüzden. Yorganın altından hiç göz kırpmadan çadırı bölen perdeye bakar, ipinin çekilivereceği anı bekleyerek zihninizden geçen korkunç ölüm şekillerini düşünürsünüz. Bir çocuk değilsinizdir artık, yalnızca onlar sizi çocuk sanır. Başınıza geleceğini tahmin ettiğiniz ölüm şekillerini bilmediğinizi düşünürler. Oysa siz kumun altında nefesinizi uzun süre tutma yahut nefes almadan yaşama talimleri yapıyorsunuzdur mesela. Babanız sizi kumlara gömüp gittikten sonra çırpınarak tekrar kumların üstüne çıkmayı ve sonra alıp başınızı gitmeyi hayal edersiniz. Bazen de babanızın pişman olup geri gelerek sizi kurtaracağını... 'Yüreği dayanmaz' dersiniz içinizden. Hiçbir babanın böyle yapmadığını bile bile düşünürsünüz bunu. Babanızın buna dayanamayacağına inanırsınız. Hatta bu yüzden kendinizi öldürmeyi kurarsınız her gece. Babanız veya anneniz üzülmesinler, kumlara gömmek zorunda kalmasınlar diye çekilip gitmek istersiniz dünyadan, sessizce... Kendiliğinden ölmüş bir bedeni defnetmek varken neden çırpınan yavrusunu gömmek zorunda kalsın, dersiniz. Çünkü o sizin babanızdır, onu seversiniz, işini kolaylaştırmayı düşünürsünüz.

Mekke'de bir kız çocuğu iseniz, geceler sizin için en uyanık olduğunuz gündüzlere döner. O vakitlerde en küçük ayrıntıya kadar düşünür, her şeyi yeniden kurar ve bozarsınız. Ben başıma geleceğin dolunaylı bir gecede olmasını istiyo-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rum mesela. Zifirî karanlık bir gecede götürülecek olursam annem beni gizlice takip edemez, üstelik babam da gömdüğü yeri daha sonra bulamayabilir, ama dolunaylı gecede götürülürsem mezarım belli olur. Mezarım belli olursa annem belki başucuma gelir ve ben onun kokusunu duyarım. Mekke'de bir kız çocuğu her gece aynı şeyleri daha fazla ayrıntı katarak düşünür ve zamanla kendini inandırır. Bu inanmışlık tam bir karabasandır. Her gece tekrarlanan bir karabasan. Ve sonuna geldiğinizde, gece sabaha evrilmiş, göz kapaklarınız uykusuzluktan aşağıya doğru inmeye başlamıştır. Gözünüz hâlâ çadırın ipindedir. Belinlemeler arasında uyanık kalmak için yeni bir kader üretirsiniz kendinize. Çadır ipinin kendiliğinden çekiliverdiğini görür gibi olursunuz. Elinde urgan ile babanızın hayalidir gelen. Sizi bağlayacak, belki bir çuvala koyacak ve omuzuna atıp götürecektir. Çığlıklarınız duyulmasın diye ağzınıza çaput parçaları doldurduğunu düşünürsünüz. Çırpınır ama kurtulamazsınız. Dolunaysız bir gecede, bir çuvalın içinde nerelerden geçtiğinizi kestirmeye çalışır ve kızların diri diri gömüldüğü Ten'im kumluklarına ne vakit varacağınızı hesap etmeye başlarsınız. Kâbuslu gecelerin ikinci yarısında, zihninizin belki milyonuncu yanıltmasıdır bu sizi, ama yine de inanır ve yerinizden bir kez daha sıçrarsınız. Mekke'de her kız çocuğu sabah olurken yorgun ve bitkin, azıcık dalar gibi olur. Ne çare babalar bu sefer de rüyada gelir."

Yavrucağın hali içimi acıttı. Belli ki babasını seviyordu. Ne ki kendisini götürüp kumlara gömeceğini de biliyordu. Bir zamanlar "Beni neden gömmek istiyor ki?" diye kendine sormuş ama bir cevap bulamamıştı. Sahi babasına ne yapmıştı ki? Bağrına basması gerekirken şimdi ondan neden ürküyordu? Evlerine sık sık gelen şair Amr b. Kulsüm'e yüklemişti

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

suçu önceleri. Çünkü geliyor, babasına ateşli şiirler okuyor, ona *'Biri kalkıp da bize karşı zorbalık ve zalimlik etmeye görsün; o zaman biz zorbalık ve zalimlikte bütün zorba ve zalimlerden baskın çıkarız!'* türünden beyitler ezberletiyordu. Babasının zorba biri olduğuna inanmıyordu. Yüzüne bakınca bir zorbalık da görmüyordu üstelik. Ama işte o, kendi acımasız tabiatına uygun olan her şeyin adalete ve iyiliğe de uygun olduğuna inanıyordu. Buna, kızını toprağa gömmek de dâhildi. Başkalarında gördüğü şeref, refah ve huzuru dövüşerek ele geçirmeyi, eğer kendisinden daha aşağıda iseler onları ezmeyi, onların imkânlarının tamamını gasp etmeyi bir hak sayıyor ve Hübel'in huzuruna varıp yalvarıyordu. Mekkeli her erkek gibi. Babası ve arkadaşları, yani geçimini Kâbe üzerinden sağlayan Kureyş ahalisi, kibir ve taassuplarıyla sürekli çekişip kavga ediyorlar, kabilecilik gayretiyle sık sık savaşarak birbirlerine vahşi ölümleri reva görüyorlar, dışarıdan biriyle husumet olursa aralarındaki düşmanlıkları dostluğa değiştirip bu sefer ona çullanıyorlardı. Her şey itibar ve menfaat içindi. Dağlardaki kurtların böyle yaptığını düşündüm. Fırsat bulunca sürüdeki diğer kurtları parçalıyorlardı. Zayıf kurdun ölümden asla kaçamadığı bir dünya idi bu. Anladım ki Mahzum, kızı yüzünden Kureyş'in en zayıf kurdu olduğunu düşünüyordu. Yoksa öz kızına neden kıysındı? Meğer Kureyş'in tamamı böyleydi, içlerinden biri "Ey falan oğulları, yetişin!" çığlığını salıverdiğinde kurtlar sırtlanlara, ceylanlara saldırıyor, bazen kabileler arasında en az on kişi ölüyor, sonuçta ölen veya öldüren bir fert olarak değil, bir oba olarak galip veya mağlup sayılıyor, zillet veya şeref buluyorlardı. Kureyş'te başarılar şahsî, ama suçlar obanındı. Suç işleyenin obası Kureyş'in ileri gelenlerinden ise ona suç denilmiyor ve asla hesabı görülmüyordu. Darunnedve'ye

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şikâyetleri hep mazlumlar yapıyor ama belli ailelerin fertleri asla zalim olarak cezalandırılmıyordu. Mahzum da kızını kumlara gömerek kardeşleri arasında şerefini arttıracağını ve Kusay gibi topraktan ev yaptırıp seçkinler arasına gireceğini düşünüyor olmalıydı. İhtiraslı biriydi. Fakat onda adalet eksikti. Kusay gibi olması, ileride onun yerini alması zordu. Kusay, Kureyş'in zalimliklerine son vermek gerektiğini, suçu işleyen kim olursa olsun –hatta kendi obasından bile olsa– cezayı hak ettiğini söyleyebiliyordu. O insanlara insanca muameleden yanaydı. İçimden, "Mekke'de herkes Kusay gibi düşünse!" dediğim sırada küçük kız çocuğunun sesi temennime karıştı:

"Keşke ben Kusay Amca'nın evinde doğan bir çocuk olsaydım!"

Yüreğini dinledim. Çaresizlik içinde binbir düşünce sayıklıyordu:

"Belki de yarın Kusay Amca'ya gidip yaşamak istediğimi ona söylemeliyim. Acaba beni dinler mi? Sahi annem bugün bana neden 'Meleğim!' dedi? Babam beni kumlara gömdüğünde kendisini çok sevdiğimi yine de biliyor olur mu acaba?"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

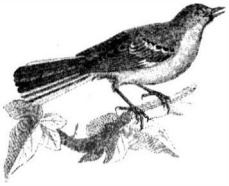

557

- Nesilden nesle aktarılan nur
- **Kâbe'nin var oluş macerası**
- Haşimoğulları ve saçında ak olan çocuk: Şeybe
- **Kayıp Zemzem'in bulunuşu: Kavgalar... Kavgalar...**
- On oğuldan biri kurban: Abdullah

Cemâlin matla-ı nûr-ı Hudâdır yâ Rasûlallah
Bu ikrâm enbiyâ içre sanadır yâ Rasûlallah
(Bayburtlu Zihni)

Allah'ın (veya hidayetin) nurunun yansıyıp doğduğu yer
senin yüzündür ey Allah'ın elçisi;
ve bu ikram bütün nebiler içinde yalnızca sana verilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KOŞUG

Şeybe için...

Yıllar ve yıllarca önceydi... Bir gece, şarkının en tenha zamanında, bir gül rüyası görmüştüm. Her şey tül tül açılıyordu çevremde ve güle dair ne varsa gözümün önünden geçiyordu. Ruhum oradaydı. Güya zaman ötesi bir zaman, mekân ötesi bir mekândaymışım... Rüya ya; adına ezel diyelim... Dünyada hiçbir şey yokmuş, hatta daha dünya yokmuş... Yalnızca Allah varmış. Allah bilinmeyi sevdiği için bir nur yaratmış. Yarattığı nura celal ve rahmet nazarıyla bakıp "Muhammed ol!" demiş. Işık üstü ışık bir nur olmuş. Allah'ın cemal ve izzeti karşısında yüce yaratıcıya kulluğunu arz etmiş: "*La ilâhe illallah*: Allah'tan başka ilah yok!" Allah kendisini ilk bilen bu nurdan kuluna ihsan buyurmuş: "*Muhammed rasûlullah*: Muhammed Allah'ın elçisi!" Sonra

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Allah, Arş'ı, aklı ve ruhları yaratmış. Derken yarattığı nura rahmet nazarıyla tekrar bakmış. Nur, O'nun celali karşısında buhar buhar terlemiş. Rüyamda bunu hissediyordum; katmanlar çoğalıyor, gökler birbiri içine giriyordu ve Arş henüz sular üzerindeydi. Meğer o sırada Levh ü Kalem vücuda getirilmiş. Kalem, ana kitabın başına Muhammed yazmış. Böylece Muhammed, Allah'ın takdirinde bütün peygamberlerin başı, yaratılışta ise sonu olmuş. Varlıkta evvellerin evveli ve peygamberlikte sonların sonu... Muhammed'in nuru diğer nebilerin nurunu da kuşatıyormuş. Allah yarattığı o ilk nura yeniden bakmış. Nur yine buram buram terlemiş, buğusu dört unsura dönüşmüş: Toprak, hava, su, ateş olmuş. Sonraki nazarın buğusundan ise hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıklar yaratılmış. Dört anadan üç çocuk doğar gibi... O nurun özü bütün bu yaratılanların içinden süzüle süzüle Âdem'e kadar gelmiş. Âdem'in cennette balçığı karıldığında, Muhammed'in nuru ruh ile ceset arasında çoktan beklemekteymiş ve Allah o balçığın tam alnına, bedeni saran o nuru yerleştirmiş. Böylece Âdem alnında bir nurla yaratılmış. Sonra İdris, sonra Nuh, sonra ve sonra... Bütün nebiler bu nuru taşımış ve oğullarına Âdem'in söylediklerini tekrar etmişler; *"Bu nuru Allah'ın huzurunda nikâhla alacağın temizlerden temiz bir kadın vasıtasıyla oğuldan oğula aktaracaksın!"* Böylece zina çamurundan bir zerre bile sıçramayan nur, bazen gizli, bazen açık; gelmiş, gelmiş, gelmiş... Bazıları görmüş onu, bazıları görememiş. Bazen Tufan kadar sert ve haşin merhaleleri, bazen çölde rüzgârların savurduğu bir ayak izi kadar küçük ve mahrem yolculukları geçerek... Nesilden nesle, soydan soya... Tıpkı benim güle olan hasretim gibi. Nesilden nesle, soydan soya... Bir gül rüyasıydı, görüyordum...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Uyandığımda Hanif bir soydan süzüle süzüle gelen bu nur bana İbrahim'i düşündürdü. Onun alnında gördüğüm nuru hatırladım. Sonra oğlu İsmail'in alnında gördüğümü de... Derken zihnim berraklaştı, İsmail soyundan olanların Yemen ile Mekke arasındaki mücadelelerini, Sebe'nin Araplardan şarap satın alarak ilk defa taç giydiği zamanları, Yemen'e hâkim olan Tübba meliklerinin Kâbe'ye örtü getirdikleri çağları ve nihayet, Himyerliler ile Habeşliler arasındaki mücadeleleri bir bir düşündüm. Nur hep oralardaydı. Kâh görünen, kâh görünmeyen; kimi aşikâr, kimi gizli tecellilerle... Derken İbrahim'in hak yolundan sapan uzak torunları kaybettiler bu nuru ve putlara tapmaya başladılar. Allah adı dillerde telaffuza geliyor ama hikmet putlara devredilmiş bulunuyordu. İnsanlar ismini bildikleri Allah'ı bırakıp kendilerini O'na ulaştırsın diye putlara ibadeti yeğlemişlerdi. Nesiller ve nesiller böyle geçti. Her çağda Kusay gibi hakikate yönelik yaşayan bir iki kulu saymazsak, bütün insanlık, gülün nuruyla birlikte yaşadıklarının ve o nur hürmetine iyilikle muamele gördüklerinin farkında olmadılar. Zaten farkında olsalardı gitgide yoldan sapmaz, atalarının yaptığı kutsal mabede, ticaret veya savaş için gittikleri yerlerden satın aldıkları suretleri İlah diye doldurup tapınmazlardı. İnsanlık adına utanç verici bir şeydi. Ama daha kötüsü de oldu, Kâbe'ye koydukları putlar yüzünden birbirleriyle savaştılar. O kadar ki, bir defasında, İsmail'in ayakları dibinden fışkıran Zemzem kuyusunu doldurup yerini belirsiz hâle bile getirdiler; âdeta çölün hayat pınarını kuruttular. Ah o Cürhümlü azgınlar ve nasipsizler...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mahzum'un, melek kalpli kızını gözünü kırpmadan gömdüğü sarhoş gecede, Kureyş'in zalim uykulara daldığı o karanlık, o ıssız gecede, ninnimi ağıta çevirip herkesi feryadıma uyandırmak için kutsal şehrin üzerinde avare ve derbeder dolanıp durduğum o gecede, güle duyulan hasretin bitivermesini çok ama çok istedim. "Bir çocuğa daha kıyıldı, bir çocuğa daha!" çığlıklarıyla her çadırın üzerinden defalarca geçtim. Seher yaklaşmıştı ama ben hiç yorulmamış gibi yana yakıla feryat edip durmadaydım. Belki de o kızla annesinin kalbini hiç okumamalıydım.

Şafak sökerken Kâbe'nin yakınlarında bir ışık gördüm. Zifirî gecede ihtiras rüyalarına dalan şehirde uyumayan biri vardı. Düşündüm ki Mahzum'un gece yarısında gizlice işlediğini düşündüğü cinayet gizli olmayabilirdi. Hemen ışığa koştum. Mekke'nin yegâne evinden geliyordu ışık, Kusay'ın evinden, Darunnedve'den. Bacaya yaklaştım. Hayret, ışık yanıyordu ama duman tütmüyordu. Daha dikkatle bakınca da gördüğüm şeyin alev sarısına değil bir dolunay huzmesine çaldığını fark ettim. Usulca içeriye süzüldüm. Kusay, odasında ağlıyordu. Tıpkı taşlar ve topraklar, kuşlar ve sürüngenler gibi, yüreği dağlanmış anne gibi o da, sırf insanlık adına Mahzum'un kızına ağlıyordu. Ve eğilip yüzüne bakınca dilim tutuldu. Gül rüyasından sonra izini kaybettiğim nur idi gördüğüm. Tam alnında parlıyordu. Kendimi kaybedecek gibi oldum. Sevincimden çığlıklar atabilirdim; yapamadım. Gördüğüm şeyi kaç yıllardır aramadaydım oysa. Kusay gülümün nurunu taşıyordu. Muhtemelen başkaları bunu görmeyeceklerdi. Zaten her zaman da alnında parlamayacaktı. Sevincimden ne yapacağımı şaşırdım. Kusay'a bakıyor, alnında hiç rastlamadığım bu nurun bu gece neden parladığını anlamaya çalışıyordum. Yakınına vardım. Yanaklarından damlalar sü-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zülüyordu ve yüzünde derin kederlerin ıstırabı vardı. Bir de uykusuz geçen saatlerin yorgunluğu. Evlatlık edinmekte geç kaldığı için kumların altında nefessiz kalan o kız çocuğuna ağlıyordu. Kendime kızdım. Belki de onu uyarabilir, babasının o biçare meleği gecenin karanlığında alıp götürdüğünü anlatmanın bir yolunu bulabilirdim. Kızın acısına kapılıp babasını takip etmek yerine Kusay'a koşmadığıma bin pişman oldum.

Hüzünlerin yumak yumak olduğu bir geceydi. Hiç çırpınmamış, hiç feryat etmemişti yavrucak. Mahzum onu yerin derinliklerine bırakıp üzerine kumları yığdığında da hiç kımıldamamıştı nedense. Onun yerine ben çırpınmış, bağırmış, ordan oraya koşmuştum ama dağların ve taşların duyduğunu duymayan Kâbe'nin efendileri benim sesimi de duymamışlardı. İlah diye diktikleri putlarına da, put kadar katı yüreklerine de lanetler olsundu. Bir tek Kusay, işte gülün nurunu taşıyan Kusay... O da geç kalmışlığın pişmanlığıyla...

Yavrucağa ağladım, ağladım... Ağlaya ağlaya da Kusay'ı takip ettim. İsmail'in kol kol çöle yayılan çocukları arasında nezih soyu en saf ve berrak devam ettiren Kinaneoğulları'ndan olduğunu biliyordum. Bir sel ile yıkılan Kâbe'yi yeniden yaptırdığını, hatta muvakkaten üzerini örtüp hurma dallarıyla örttüğünü, bu yüzden halkın saygısını kazanıp Kureyş'in efendisi olduğunu ise herkes biliyordu. İnsanların ona hürmet ettiğine, sözünü dinlediğine şahit olmuştum. Cuma günlerinde, tıpkı büyük dedesi Ka'b gibi, obasını toplayıp hutbe okuduğunu, çocuklarına ve torunlarına soylarının şerefine layık yaşamalarını anlattığını gördüm. Yukarıya doğru on altı göbek atalarından Adnan'a kadar şeceresini sayıp hatırlamaya çalıştım. Çünkü bir hutbede kendisi, geriye doğru yüz güzel kokulu atasından bahsetmişti. Belki de nesillerdir aldığım gül kokusunu anlatıyordu...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Gülün nurunu bulunca sanki zaman dürülüverdi. Babalarla oğullar arasında ömür ırmağının akışı hızlanmış, İbrahim'den Kusay'a kadar zaman perdesi aralanmış, her şey çabucak yaşanıp bitmiş, arada kimler kimler gelip geçmişti. Abdümenaf'ı tanıdım mesela. Kusay onun yaratılışındaki safiyet ve samimiyeti sever, bir yere gittiğinde yerine onu vekil bırakırdı. Abdümenaf'ın, babasından aldığı ilhamı oğlu Haşim'e taşımasına şahit oldum sonra. Haşimoğullarının Mekke'de en ziyade saygı gören aile oluşlarına sevindim. Haşim'in başarılı bir reis olmasından etkilenmiştim. Hacılara su ve yemeği ucuza vermeye çalışıyor, toplantıları yönetirken adaletli davranıyor, savaşlardan evvel kabilelere sancakları o dağıtıyor, bütün meseleleri evinde o çözümlüyordu. Haşim'e bakanlar dostum İbrahim'in Hanif inancına uygun yaşadığını anlayabiliyorlardı. Kıtlık zamanlarında Mekke fakirlerini doyuruyor, ticareti dürüstçe yapıyordu. Yazları kuzeyde Bizans ve Dımaşk'a, kışları güneyde Yemen ve San'a'ya büyük kervan seferleri düzenleyerek Kureyş'i zenginleştirmişti. Adaletliydi. Bizans ve Habeşistan'la anlaşmalar yapıp ticaret kervanlarının emniyetini de o sağlamıştı.

Ve bir gün... Suriye'den alıp Yemen'de satmak üzere kervan çıkardığı mutlu zamanlarından birinde, Mekke'ye giden yolun geçtiği Yesrib'de, çöl güzellerinden asil bir kadın gördü. Zeyd'in kızı Selma idi bu. Vurulmuş, çarpılmıştı sanki. Selma da ona meyletmekte Haşim'den geri kalmamıştı. Birkaç gün içinde düğün dernek deyip evlendiler. Gerdek gecesinde mutlu bir şarkı söylediğimi hatırlıyorum. Haşim bir müddet Yesrib'de kaldı ve bir yıl tamam olmadan bir erkek çocukları doğdu. Saçlarının bir tutamı bembeyaz olan bu çocuğa "Şeybe" dediler; "Ak Saçlı."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Haşim tüccar adamdı, Mekke'ye dönmesi gerekiyordu. Bebek ile loğusa eşinin ise yolculuğa çıkmaları için erken sayılırdı. "Siz arkadan gelin!" deyip yola koyuldu. Yüreğini geride bırakarak ve dönüp dönüp bakarak... Sanki bunun onları son görüşü olacağını bilir gibi... Selma hasrete dayanamayıp yol hazırlığına başladığı gün yazık ki Haşim'in hastalanarak öldüğü haberini aldı. Cihana gelen gidiyordu ve Selma, kaderini kabullenip çaresizliğini kalbine gömdü. Ak saçlı bebek Şeybe, Yesrib'de büyüyecekti. Alnında bir nur ile...

Kâh Mekke, kâh Yesrib deyip iki yuvalı olduğum yıllardı. Haşim'in işlerini oğlu Muttalib devralmıştı. İtibarını ve adaletini de... Muttalib, Mekke'nin saygın adamlarından olunca kervanlara da hükmeder oldu. Bir seferinde onu takip ettim. Yesrib'e gidecekti. Yeğeni Şeybe'yi ziyaret etmeye. Şeybe o günlerde yedisine basmıştı. Zekiydi, kişilikliydi. Selma onu, bir gün Kâbe'nin efendisi olacağını söyleye söyleye büyütmüştü. Muttalib, yeğeninin mayasındaki asaleti ve seçkin tavırlarını görünce alıp Mekke'ye götürmek istedi. O gün Selma'ya hayran oldum. Fedakârlığı herkese örnek gösterilecekti. Çünkü bağrına bağlayacağı taşlarla oğlunun geleceği arasında bir seçim yapması gerektiğinde ikinci yolu seçmişti. Muttalib, Yesrib'i gözyaşıyla bırakıp sekiz günlük yoldan sonra Mekke'ye girdiği sırada arkasındaki devede bir çocuk görenler, Muttalib'in bir köle edindiğini düşünüp "Aha..." dediler, "Abdülmuttalib; Muttalib'in kölesi! Ne güzel çocukmuş! Üstelik saçı da aklanmış!" Daha sonraki zamanlarda Muttalib, Şeybe'nin köle değil, öz yeğeni olduğunu söylediyse de herkes onu "Abdülmuttalib" diye çağırmaya devam ettiler. Üstelik Şeybe adı da unutuldu. Çocuk öyle temiz ve güzeldi ki, Mekke'de ne vakit bir sıkıntı olsa, kıtlık başlasa, insanlar savaşsa, tehlike ortaya çıksa, yağmurlar kesilse,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hep onu aralarına alıp dua eder ve onun yüzü suyuna beladan kurtulmayı isterlerdi. Ve kurtulurlardı.

Günler, aylar ve yıllar başka zamanlardan hızlı mı akıyordu, yoksa gül kokusu beni sarhoş ettikçe ben mi öyle zannediyordum, artık bilemez olmuştum. Ak saçlı Abdülmuttalib otuz yaşlarına geliverdi. Muttalib, kervanını Yemen'e çektiği bir mevsimde ölmüştü. Ailede herkes onun minderine oturması için kardeşi Nevfel'i değil de yeğeni Abdülmuttalib'i işaret ettiler. Büyük isabet!..

Muttalib'in yiğit kölesi güzel kokusuyla biliniyordu. Mekke halkının zıddına çok cömertti ve yine onların zıddına iyilik yapmayı seviyordu. Hacıların rahat etmesini sağlamak başlıca gayesiydi. Bunun için rifâde ve sikaye adıyla hacılara yiyecek ve içecek ikramını başlatıp âdet hâline getirmişti. O hikmet peşinde koşarken Mekkeli kadınların da onun peşinde koştuklarını elbette görüyordum. Reisler evli gerekti. Evlendi. Eşi bir oğul doğururken ölecekti. Adını Hâris koydu. Hâris delikanlı iken Abdülmuttalib yeniden evlendi. Mekke'nin en asil kızı Fâtıma ile. Ve gerdek gecesinin sabahına doğru bir rüya gördü: Kendisi Kâbe'de oturuyor. Çevresinde kimsecikler yok. Kalbinden sicimler çıkmaya başlıyor. Nurdan sicimler. Sicimler gitgide sağlam halatlara dönüyor. Dört bir yana dağılıp doğuları ve batıları, güneyleri ve kuzeyleri kol kol, şube şube kalbine bağlıyorlar. Göklere doğru baş çekiyorlar ve bütün semayı kaplıyorlar. Abdülmuttalib'in dehşet içinde uyanıp kâhinlere koştuğunu görünce hayret etmiştim. Hayretimi kâhinin yorumu giderdi:

"Soyundan öyle biri gelecek ki yerler ve gökler ona ümmet olacak!"

Abdülmuttalib üç yıl sonra bir rüya daha gördü. Birisi ona Kâbe'nin kuzey doğusunda bir yeri işaretle "Bir kuyu"

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

diyordu, "ve içinde bereketli Zemzem suyu, Tayyibe'nin kalbinde... Git kaz!"

Üç gece, üst üste aynı rüya...

"Git kaz!"

Zemzem'in adını Mekke'de herkes bilirdi. Cürhümlüler büyük bir savaşın ardından yerle bir ettikleri şehri terk ederken Kâbe'yi de yıkmış, içindeki kıymetli eşyaları ve tanrıların boynunda asılı duran süsleri Zemzem kuyusuna atıp üzerini düzlemişler, yerini kaybetmişlerdi. Sonraki nesiller buranın lanetli olduğunu düşündükleri, ardından gelenler de yerini tamamen kaybettikleri için Zemzem uzak bir hatıraya dönüşmüştü. Şimdi rüyasında biri ona Tayyibe'yi kaz diyordu. Dördüncü gecede sormayı akıl etti:

"Tayyibe neresi? Nereyi kazayım?"

"Kâbe'nin kuzeybatısına git. Safa'ya yakın yere. Kurbanların kesildiği yerin yakınında alaca bir karganın yeri eşelediğini gördüğünde kaz. Bir karınca yuvası bulacaksın. Zemzem orada."

Uyandığında Abdülmuttalib'in deliler gibi sevindiğini gördüm. Ellerini çırpa çırpa oynuyordu.

İzledim. Kâbe'yi tavaf etti, sonra Darunnedve'nin sundurmasında her zaman oturduğu mindere oturup yönünü Haşimoğulları mahallesine doğru, Safa Tepesi'nden yana dönerek araziyi gözetlemeye başladı. Bir saat, iki saat... Derken beklediği alacakarga geldi. Önce sekti, çevresine bakındı, sanki Abdülmuttalib'e kendisini göstermek ister gibi bir hâli vardı. Toprağı birkaç kez gagaladı. Bir şey arıyormuş gibi değil de işaret koyuyormuş gibi.

Abdülmuttalib'in yüreği hızla çarpmaya başladı. Telaşla yerinden kalktı. Gözünü karganın eşelediği yerden ayırmadan kırk adım kadar ilerledi. Evet, işte oradaydı, karınca

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yuvası tam oradaydı. Durdu. Zemzem'i düşündü. Ayaklarının tam altında olan kutsal suyu... Mekke'ye ve hacılara imdat olacak suyu... Hacıların kana kana su içtiklerini, Mekke'nin tek tük kerpiç evlerinden kadınların ve çocukların kırbalarla gelip sular taşıdığını hayal etti. Zemzem işte tam buradaydı, yerini şaşırmamak için çevresine bakındı. El terazi, göz mizan Kâbe'ye ve Safa Tepesi'ndeki kayaya uzaklığını, Darunnedve'ye göre konumunu ve güneşin durumunu bir bir inceledi. İki ayağının ucuna yumruk büyüklüğünde bir taş gömdü ve taşın yerini gözü kapalı gelse bulabilecek şekilde ezberledi. İş burayı kazmaktaydı. Oğlu Hâris ile yapacaktı bu işi. Mekkelilerin uykuya vardıkları öğle sıcağında.

Üç gün sonra ilk kazmayı vurdular. Etrafta kimsecikler yoktu. Güneş tam tepelerinde âdeta beyinlerini kaynatıyor, terleri iplik iplik akıyordu. Durmayacaklar, Kureyş uyanasıya veya su fışkırasıya kadar hızla kazacaklardı. Tam iki saat sonra kazmanın bir mermere çarpan sesiyle irkildiler. Kâbe'nin eski putlarından biriydi bu. Cürhümlülerin şehirden gitmesini isteyen lanetli put olmalıydı. Bereket versin iki kişinin kaldırabileceği büyüklükteydi ve çekip aldılar. O da ne? Yığınla süs eşyaları, gerdanlıklar, altınlar... Ve daha önemlisi bir kuyunun duvarı... Genç Hâris sevinçle bağırdı:

"Buldum! Buldum!.. Kuyu!.."

Abdülmuttalib onu susturduğunda Mekkeliler uykularından uyanmıştı bile. Birer ikişer sese geldiler:

"Abdülmuttalib, ne yapıyorsun?"

Sevinci yüzünden okunuyordu, üstelik hiç yalan söylemezdi:

"Zemzem'i bulmaya çalışıyorum!"

Bu kelime bir tılsım gibi herkesi irkiltmeye yetmişti. Heyecanlı ve sihirli bir andı. Sonuç güzel çıkmayabilirdi ama o

kararlıydı. Çevresindekiler adını bildikleri ve nesiller boyu hayal ettikleri sudan bahsediliyor olmanın cazibesine kapılmışlardı. Bir tevatür olarak anlatılagelen Mekke'nin hazinelerine de. Taş kemere bakılırsa Abdülmuttalib şimdi hem suyu, hem hazineleri bulmak üzereydi. Bunu tek başına ona bırakamazlardı:

"Bu bizim atamız İsmail'in kuyusu. Burayı tek başına kazamazsın!"

"İyi ama kuyunun yeri yalnızca bana gösterildi."

"Ne fark eder, ata mirasıdır, bizim de hakkımız var!"

Mekkeliler Abdülmuttalib'in ne kadar temiz kalpli, ne derece nazik olduğunu bilirlerdi. Onun gücü de zaten bu seçkin kişiliğinden geliyordu. Ama şimdi ortada hazineler ve hazineden daha değerli bir su vardı. Bu suya ortak olanın kazancı yüz kat artardı. Onlara göre hacılara doldurup doldurup satılacak bir su... Fersah fersah öteden satımlık su taşımaya gerek kalmayacaktı. Homurtuları arttıkça arttı.

"Abdülmuttalib! Senin hiç kimseye bir kötülüğün dokunmamıştır. Kimseyle kavga da etmezsin. Zemzem yüzünden bizi gücendirmezsin değil mi? Bu su hepimizindir. Üstelik içeriden çıkacak eşyalar Kâbe'nindir, bizi de ortak almalısın!"

"Hayır!.. Çıkacak eşyalar ne benim, ne sizindir; tamamen Kâbe'nindir. Zemzem ise hacılarındır, onu çıkardığımda kimseden ücret alacak değilim; herkes gelip içebilecek."

"Asla olmaz!.. Zemzem Kureyş'in olmalıdır. Hille hacıları onun için bedel ödemek zorundadır."

"Olmaz!"

"Abdülmuttalib, ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu senin? Kime güvenerek olmaz diyorsun?"

Abdülmuttalib çevresine bakındı. Elini oğlunun omuzuna koydu. Bir de karşısında gittikçe biriken Kureyşlilere baktı.

'Olmaz!' diyerek herkesi karşısına aldığını o anda fark etti. Bir anda bütün Mekke derin bir sessizliğe bürünmüş gibiydi. Oğluna sarıldı. Neden daha çok erkek çocuğu yoktu ki sanki! Kureyş'te her şey güce yaslanarak yapılırdı. Güç ise babaların sahip oldukları oğulları kadardı. Kılıçlara el atıldığında saflar belirginleşir, küçük bir tartışmada birkaç oğul birden ölürdü. Abdülmuttalib'in ise feda edeceği oğlu yoktu. Düşündü. Karşısındaki adamlar kıyıcı zalimlerden idiler. Bunların şerrinden Mekke'yi kurtarmak gerekirdi. Ellerini göğe açtı, içten içe söylendi:

"Ey ilahların ilahı, ey Hübel ve Uzza'nın da Rabbi! Eğer bana on erkek evlat verirsen, işte şurada, Zemzem'in başında onlardan birini sana kurban edeceğim!"

Abdülmuttalib herkesle başa çıkamayacağını biliyordu. Çevresinde biriken insanlara tek tek göz gezdirdi. Alttan alması gerektiği ortadaydı:

"Ben bu meseleyi bir hakeme götürmekten yanayım. Kararı o versin! O vakte kadar da burası Darunnedve'nin korumasında kalsın."

Kureyşlilerin başını Adiy çekiyordu. Önce itiraz edecek gibi oldu. Aralarında tartıştılar. Hemen hepsi Abdülmuttalib'in iyiliklerini görmüşlerdi. Kalabalıktan bazıları "Yitik mal bulanındır!" kuralını telaffuz ettilerse de nafile; Adiy her şeyin tersine dönmesinden korkarak bağırdı:

"Tamam, hakeme götürülsün!"

Kuyunun çevresine kazıklar çakıldı. Kâbe'de putların raptedildiği halatlardan biri sökülüp kazıklara bağlandı. Artık buraya kimse giremeyecek, Darunnedve'nin izni olmadan kimse halatı açamayacaktı.

Mekke'deki anlaşmazlıkları çözmek için hakem daima hilleden olurdu. Üç gün boyunca bakılır, şehre ilk gelen erkek

evlat babası bir yabancıya mesele anlatılır, onun kararı uygulanırdı. Üç gün beklediler. Kimse gelmemişti. Bu, Dımaşk'a yol görünmesi demekti. Çünkü Dımaşk'ta anlaşmazlıkları çözen ve hükme bağlayan adamlar olduğunu biliyorlardı.

Abdülmuttalib ile Hâris bir taraf, Adiy ile on adamı diğer taraf olarak yola koyuldular. Dımaşk uzak, mevsim sıcak, çöl zorluydu. Üçüncü gün Abdülmuttalib'in suyu bitti. O kadar ki Adiy'in adamlarından su istediğinde vermediler. "Su bize de lazım!" derken içlerinden gülüyorlardı. Su yüzünden yollara dökülüp susuz kahrolmak bu demekti. Susuzluk çölde ölüm fermanı sayılırdı ve işte kendi kabilesi, menfaatleri için Abdülmuttalib'i hemen ölüme terk edivermişti.

Öğle güneşi bastırdığı sırada kafiledekiler sayebanlarını açıp istirahate çekildiler. Abdülmuttalib ise Hâris'i onlarla bırakıp devesinin yularını çekti. Su arayacaktı. Önce onunla gitmek ve suyun olduğu yeri göstermek istedim ama daha o ayrılır ayrılmaz Adiy ile adamları arasında kavga çıktı. Birisi öfkeyle diğerine kılıç fırlattı. Adam eğilince de kılıç su dengini taşıyan devenin sırtındaki tuluma saplandı. Tulumdaki su boşalınca dengin diğer tulumu yere düştü ve ağzındaki düğüm boşandı. Su kumlara akıyordu. Yetişip dibinde kalan suyu paylaşarak mataralarına doldurmayı denediler. Elbette bu yüzden birbirlerine girdiler.

Uzun süren bir kavga sonunda bazılarının içecek bir damla bile suyu yoktu artık. Gergin bir ortamdı. Su hakemliğine giderken su kavgasında ölüm görünmüştü. Matarası dolu olanların onu saklaması, boş olanların da çalması gerektiği ortadaydı. Hâris baktı, susuz kalanlar az evvel babasının ricasını geri çevirenler idiler.

Gün inerken Adiy'in adamlarını serap görme derecesinde bitkin buldum. Abdülmuttalib'in su bulacağı ise içime doğ-

muştu. Nitekim az sonra dolu kırbalarla çıkageldi. Gülümsüyordu:

"Utanmayın, gelin!.. Kana kana için. Bulduğum kaynakta daha çok var. Hepimize yeter. Yolumuzu oradan geçirip hayvanlarımızı da sularız. Gelin, için!"

Herkesin suya kandığı sırada da fısıldadı:

"Suyu değil hacılardan, düşmanınızdan bile esirgemeyin!.. Su insanlığın ortak malıdır!"

Kafilede bir sessizlik oldu. Bir yandan su içiyor, diğer yandan içinde bulundukları durumu yorumluyorlardı. Abdülmuttalib'in alicenaplığı nerede, kendi haşin tutumları ve hırçınlıkları neredeydi? Sonunda birisi düşündüğünü dillendirdi:

"Ey Kureyşliler! Abdülmuttalib'in şu yaptığına kim ne diyebilir? Zemzem'i çıkarmaya içimizde en ziyade o layık. Ben ona karşı iddiamdan vazgeçip geri dönüyorum."

Sonra kelime kelime döküldüler:

"Ben de!"

"Haklısın, ben de!"

"Doğru!"

En son Adiy'in mırıldandığı duyuldu:

"Madem herkesin kararı budur; Abdülmuttalib Zemzem'i tek başına tasarruf edebilir!"

"Asla tek başıma değil... Zemzem hepimizindir ve herkesindir. Buna hacılar dâhil!"

Mekke'ye dönülüp kuyudan kılıçlar, hançerler, taslar, tabaklar derken Zemzem'in de çıktığı günün üzerinden yaklaşık yirmi panayır yılı geçti. İçimin içime sığmadığı, gül kokusunun gittikçe dimağları mest ettiği, vuslat umudunun

iştiyaka dönüştüğü yirmi yıl. Kâbe'nin duvarına yirmi ayrı şairin şiiri asıldı. Her şiir bir sonraki panayırda daha güzeliyle değiştirildi. Abdülmuttalib'in değişik eşlerinden art arda oğulları doğdu. Tam on oğul. Hâris, Zübeyr, Hacl, Dırâr, Mukavvim, ileride Ebû Leheb diye çağrılacak olan Abdüluzza ile Ebû Tâlib diye anılan Abdümenaf, sonra Abbas, Hamza ve Abdullah. En küçüğü delikanlılığa ayak bastığı günlerde Abdülmuttalib bir rüya daha gördü. Bu sefer bir müjde değildi bahis. Bir ses onu ikaz ediyordu:

"Abdülmuttalib! Muradına erdin, adağını yerine getir!"

Abdülmuttalib dehşet içinde uyandı. Abdullah onuncu erkek evladıydı ve onun doğduğu günden bu yana hep bu ikazın gelmesinden korkmuştu. Adağını unutmuş değildi, hayır, Allah'a karşı adaktan dönülmezdi ama İbrahim kadar sabırlı olabileceğinden şüpheye düşüyordu. Uyanır uyanmaz derhâl Zemzem'in başına koştu. En irisinden bir koç kurban etti. İçinde ürpermeler, sıkıntılar vardı. O gece rüyasında aynı ses tekrarlıyordu:

"Adağın bir koç üzerine değildi, daha büyüktü."

Sabah Kâbe'ye koştu ve bu sefer bir sığır kesti.

Gece ses tekrar ediyordu:

"Daha büyük!.."

Bir deve kesti. Ses tekrar etti:

"Daha büyük!.."

Abdülmuttalib biliyordu. Daha büyük olanın ne olduğunu biliyordu. İyi ama hangisine kıyabilirdi. O herkesin aksine kızına kıymakta bile merhametiyle hareket eden adamdı. Şimdi dualarla istediği hangi oğlunu kurban etsindi? Üstelik kurban edilmesi gereken ya Abdullah olursa!.. O diğerleri gibi değildi. Onun doğduğu günde garip hâller olmuştu. O diğerlerinden ayrıydı. Büyürken Mekke'de hiçbir harama

dönüp bakmamış, kimseye karşı hiçbir kötü tavrı görülmemişti. Abdülmuttalib en çok onunla övünüyor ve "Bu küçük..." diye hep onu koruyordu. Asıl koruduğu ise alnında parlayan nur idi. Benim peşine düştüğüm nur, gözümü ayıramadığım nur.

Son rüyanın sabahında çaresiz, oğullarını yanına çağırdı. Dolup giden gözlerle Hâris'i şahit göstererek onlara adağından bahsetti. Oğulların hepsi sarsılmıştı bu habere. Ama hiçbiri yaptığından dolayı babalarını ayıplamadı. Bir an sessizlik oldu. Hepsi önce başlarını yere eğdiler; sonra sırayla kaldırıp yutkundular. Söylemek istedikleri şeyler vardı anlaşılan. Hepsinin niyetini Hâris dillendirdi:

"Sözünde durmamak sana yakışmaz sevgili babamız. Vereceğin her karara hepimiz razıyız. Seç birimizi!"

Bunu söylemek kolaydı. Çünkü hiçbirisi henüz baba olmamıştı. Abdülmuttalib oğullarını evlendirmekte ne kadar geç kaldığını o vakit anladı. Abdullah dâhil hepsini şimdiye kadar evlendirmediğine pişman oluyordu. Karar verdi; adak meselesi hallolur olmaz evinde gelinler görecekti. Ama mesele şimdi gelinde değil, kimi kurban edeceğindeydi. Bir baba oğlunu kendi eliyle kurban etmeye nasıl dayanırdı? Dayansa bile bunu annelerine nasıl izah eder, ömrünün geri kalanını nasıl yaşardı? Yok, yok; olmayacaktı, olamazdı. Çocuklarını yanından dağıttı. Başını yere koyup bütün gece yakardı:

"Tanrım!.. Beni kurban al!"

Sabah uykuyla uyanıklık arasında bir ses:

"Sen kurban olmayacaksın, adağını hatırla!"

Birbirine benzeyen üç gece daha geçti. Hep aynı yakarışlar, aynı gözyaşları ve aynı rüya. Çare yoktu. Kurban seçilecekti. Her gece oğullarının evden kaçıp gitmiş olmalarını geçirdi içinden. Ama işte bu sabah da yine hepsi sofra başında

babalarının oturmasını bekliyorlardı. Yine iştahlar kapalı, gözler şiş idi. Ağlayarak sabahlamak hepsini perişan ediyordu anlaşılan. Gam lokması boğazına dizildi ve nefessiz kalmışçasına mırıldandı:

"Yiğitlerim, hepiniz en sevdiğiniz oklarınızı getirin bana!"

Çölde delikanlı yaşına gelen her erkek okunu kendisi yapar ve telek kısmına özel bir işaret nakşederdi. Abdülmuttalib'in oğulları incelikte ve hafiflikte birbiriyle yarışan çelik gibi oklar yapmakta mahir idiler. Babalarının kura çekeceğini anladıklarında onlar da rahatladı. Aralarından itiraz sesi yükselmedi, bilakis koşa koşa gidip en zarif oklarını getirdiler.

Abdülmuttalib başını göklere çevirdi. Güneş yeni doğmuştu. İbrahim'in İsmail'i kurban etmek üzere kınaladığı işrak vaktiydi. Gözlerini yumdu. Sofra örtüsünün üzerine yığılan okları desteledi, sonra başını yukarılara çevirip iki eliyle ovuşturarak karıştırdı, karıştırdı, karıştırdı. Ne zor bir işti bu böyle? Okların parmaklarına her dokunuşunda oğullarından birinin gırtlağını sıkıyormuş gibi hissetmek ne büyük imtihandı? Okları artık hissetmez olasıya kadar döndürüp uvaladı. Kollarının yorulduğunu hissediyordu. Sonra aniden durdu. Oklar iki avcunun arasındaydı ve biliyordu, o anda on parmağıyla kavradığı şeyler on oğlunun hayatıydı. Biliyordu, her dokunuşunda ellerini izleyen çocuklardan birisinin yüreği hopluyordu. O sırada bir feryat duyuldu:

"Yetişin ey Kureyş!.. Abdülmuttalib oğullarımı boğazlayacak!"

Annelerinin sesiydi bu. Nereden haber almış olabilirdi ki? Gece yakarışlarını mı duymuştu? Hayır, kararından dönemezdi. Gözlerini açmadı. Kureyş gelmeden evvel bu işi bitirmeliydi. Oklardan birini kavradı ve çekti.

Oh, nihayet!.. İşte şimdi elinde bir ok vardı. Ama gözlerini açacak cesareti yoktu. Öylece donup kaldı. Zaman durmuştu. Oğullarından bir feryat bekledi. İçlerinden birinin ağlayacağını, dizlerine kapanıp yalvaracağını düşünüyordu. Hayır, sessizlik devam ediyordu. Zaman uzamıştı sanki. Birden çevresinde her şeyin donduğunu hissetti. Keşke donsa diye geçirdi içinden. Hâlâ bir feryat duymuyordu. Gözlerini açıp kimin okunu çektiğine bakmaya tahammül edemezdi. Baba yüreği. Çaresiz sordu:

"Söyleyin, hangi yiğidime çıktı?"

Kendisini teselli eden ses Abdullah'ın sesi oldu:

"Çok şükür ki bana çıktı babacığım, sakın üzülme. Ağabeylerim kurtulsun diye çok yakarmıştım, çok şükür ki bana çıktı."

Abdülmuttalib'in Hicr ile Ebû Kubeys Dağı arasında yankılanan çığlığı gibi bir sesi o güne kadar ne ben, ne de Kureyş duymuştu:

"Abdullaaaaa-ahhh!"

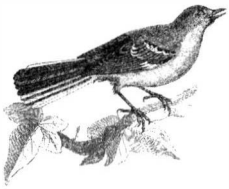

570-571

- Abdullah'a yapılan uygunsuz teklif
- **Abdullah ile Âmine'nin evlilikleri**
- Habeşli komutan Ebrehe ve "Fil Yılı"na adını veren fil
- **Abdülmuttalib: "Ben develerimi istiyorum!"**
- Kurban olmaktan kurtulan Abdullah ecelden kurtulamadı

Hakâyık ilminin sen mahremisin yâ Rasûlallah
Vücûdun zahmının sen merhemisin yâ Rasûlallah
(Niyâzi-i Mısrî)

Sen hakikatler ilminin mahremisin ey Allah'ın elçisi;
bu yüzden de varlık âlemindeki yaraların merhemisin.

PASTORAL

Vüheyb için...

Dünya zamanının kumları İsa nebiden sonra altıncı asrın son çeyreğinde elenmeye hazırlanıyor... Dünya mekânının coğrafyasında henüz üç kıta, üç kıtada cemad, nebat ve hayvanlar hüküm sürüyor. Zikretmeye değecekse, bir de hayvandan farksız hâle gelmiş insanlar. Ne dostum İbrahim'den bir ıtır, ne Musa'dan bir ses, ne İsa'dan bir nefes!.. Onca elçi, onca güzel çağlardan sonra sıfıra dönen insanlık ve hafakanları bastıran hafakanlar... Her şey nasıl da kaybolup gitmiş ve her şey nasıl da bir yenileyiciye muhtaç! O yenileyici ki bütün zamanları alt alta yazıp toplayacak ve sonra yekûnundan bir hayat kuracak... O yenileyici ki bütün yenilenenlerin üzerinde bir "mutlak yeni" inşa edecek...

Şimdi de Mugammes yolunda iki yoldaş... Ve yoldaşlardan biri soruyor:

"Ya sen beni taşı Vüheyb, ya da ben seni?"

Bu teklifin "Ya sen anlat ben dinleyeyim, ya ben anlatayım sen dinle, böylece yol çabuk tükensin!" anlamına geldiğini biliyordum. Vüheyb "Ben taşıyayım" dedi:

"Abdullah var ya, hani şu eşi bulunmaz elmas, hayırlı sülalenin hayırlı evladı?"[4]

"Ee-e..."

"Tâlibe değil matlûba..."

"Matlûbu anladım da şu talip nereden çıktı?"

"Zaten onu anlatacağım. Hani oğlun sağken çok yakışıklıydı ya..."

Vüheyb, sesine zoraki bir neşe katmıştı. Gencecik oğlu ölmüş birini teselliye çalıştığı aşikârdı. Mugammes yolunda, eski günlerden bahsederken sokak dedikodusu yapar gibi kâh gülüyor, kâh güldürmeye çalışıyordu. Anlattığı her şeyi çok iyi hatırlıyordum. Kelime kelime takip ettim. Ne bir eksik, ne bir fazla... O günlere döndüm:

Mekke'de hasretle goncamın açılmasını beklediğim akşamlardan biri daha sona ermişti. Yaşlı Abdülmuttalib ile genç Abdullah, hacılara kova kova Zemzem dağıtmış, huzurla eve dönüyorlardı. Abdullah bir parça geriden yürüyordu; sanki omzundaki harvarı zor taşır gibi. Ama yine yüzünde o güzel tebessüm eksik değildi. Kokusunu aldığım gülün Abdullah olmasını diliyor bu yüzden peşinden ayrılmıyordum. O da ne? Şu dar sokaktaki kadın onu mu takip ediyor yani? Şimdi de yolunu kesti işte.

"Psst, delikanlı, biraz baksana!"

Güzel mi güzel bir kadın. Gonca demesem de belki sümbül, belki nergis. İnce boynunun üzerinde başı bir gelincik kadar narin. Abdullah en tabii hâliyle söylendi:

"Buyurunuz, ne istemiştiniz?"

"Şöyle tenhaya gel, kimse görmeden!"

"Eve gitmeliyim, buyurunuz, söyleyiniz!"

"Benim evime gidelim, gel. Bu gece benimle kal! Eğme başını!"

"Ne diyorsunuz siz hanımefendi, bu nasıl olur?"

"Güzel değil miyim? Bak yüzüme!"

"Ceylanlar kadar!"

"Genç değil miyim?"

"Turfanda meyveler kadar!"

"İyi ya işte, sana sofralar sunayım, istemez misin?"

"Allah'tan korkarım, günaha girerim."

"Ne günahı, arzumu yerine getirirsen sevaba bile girersin"

"Gitmeliyim, bırak beni!"

"Beni de götür..."

"Hayır, gitmeliyim!"

"Hayır, kalmalısın. Adım Zühre!.. Mürre'nin kızı Zühre..."

"Bırak beni."

"Abdullah unutma! Hep seni bekliyor olacağım."

"Çekil yolumdan kadın!"

"Gitme!.. Abdullaaaa-ahhh!"

Abdullah kaçarcasına uzaklaştı. Yine de Zühre'yi unutması yedi gece sürdü. Yedinci gecede babasına evlenmek istediğini söyledi. Abdülmuttalib oğlunun iffetini korumak için bunu istediğini fark etmedi, ama ben alnındaki nurun o gece daha da parladığını fark ettim. Kureyş'in kirli sokaklarında katıksız ve saf bir nur.

İki hafta sonra Âmine'yle düğünleri yapıldığında en güzel şarkılarından birkaçını söyledim. Gelgelelim düğünden sonra nuru yine kaybettim ve bir ay sonra beni umutlarından döndürecek bir şey oldu. "Hayır," dedim kendime, "beklediğin gül

Abdullah olamaz. O, olsa olsa nuru taşıyan itibarlı kullardan biriydi..." Çünkü pazarda onunla Zühre'yi yeniden gördüm:

"Psst, Zühre, biraz baksana!"

"Buyurunuz, ne istemiştiniz?"

"Şöyle tenhaya gel, kimse görmeden!"

"Eve gitmeliyim, buyurunuz, söyleyiniz!"

"Hani 'Benim evime gidelim, benimle kal!' demiştin; hatırlar mısın? Eğme başını."

"O eskidendi beyefendi, şimdi batıldır."

"Güçlü kuvvetli değil miyim? Bak yüzüme."

"Aslanlar kadar!"

"Genç değil miyim?"

"Yeter Abdullah!.. Ben o gün senin alnında parlayan nura taliptim, sana değil! Şimdi o nuru göremiyorum. Kureyş'in en bahtlı kızı Âmine'ymiş, bunu anladım!"

Meğer Abdullah'ın alnındaki nurun parlayışını da, kaybolusunu da gören bir ben değilmişim. Onu pazarda bırakıp bir solukta evine vardım. Zühre doğru söylüyordu. Nur Âmine'nin alnındaydı. Çağlar boyunca hep erkeklerin taşıdığı bu nuru şimdi ilk kez bir kadın taşıyordu. Ve Abdullah o gece sabaha kadar ağladı, hem pişmanlık, hem şükür gözyaşları dökerek... Zühre'nin acı sözleri ve Âmine'nin hamileliği için...

Vüheyb'in Mugammes yolunda anlattığı bu hadiseyi Abdülmuttalib ilk kez duyuyordu ve gözleri dolu dolu oldu. Daha üç ay evvel bedenini toprağa koyduğu delikanlı oğlunun hasreti içini bir kez daha yaktı. Hüznünü dağıtmak için lafı değiştirdi:

"Sahi Vüheyb, sen ne iyi dost, ne hayırlı dünürsün... Ve Âmine ne hayırlı gelindir. Lakin Mugammes'e geldiğimize göre, bırakalım şimdi kederli hatıraları da varalım şu Ebrehe'yle meselemizi halledelim!"

Abdülmuttalib oğlunun vefatı dolayısıyla üç aydır katmerli bir keder içindeydi. Şimdi buna bir de Mekke yakınına gelip konan Ebrehe'nin ordusu eklenmişti. Ebrehe, Habeşistan'ın dehşetengiz işler yapan kralıymış. Kâbe'ye gelen Habeşli ve Yemenli hacılar adını dehşetle anıyorlardı. Korkunç bir kralmış. İki yıl evvel gemiler dolusu siyahî askerle Yemen'i işgal etmiş ve krallığını burada devam ettirmeye başlamış. Abdülmuttalib, bir gün onun Mekke'yi de gözüne kestireceğini biliyordu. Ve korktuğu sonunda başına geldi, bir haberci Kâbe'nin kapısında bağırıverdi:

"Kaçın, Mekkeliler, kaçın!.. Ebrehe'nin korkunç askerleri ve önünde yürüyen canavarı şehrinizi yıkacak, kaçın!"

Abdülmuttalib Darunnedve'nin efendisiydi; adamı konuşturdu. Ordunun yarım günlük mesafede karargâh kurduğundan, on binin üzerinde askerle bir de canavardan söz ediyordu. Abdülmuttalib canavarın devasa bir erkek fil olduğunu anlamıştı. Hemen o öğlen saatinde, sıcağın uykular böldüğü kasvetli zamanda, kabile reislerini Darunnedve'ye çağırdı. Reisler gidip orduyu görmesi ve gerekirse Ebrehe'yle teslim veya sulh şartlarını görüşmesi için onu görevlendirdi. O da derhal Yemenli hacılar buldurup Ebrehe hakkında bilgi topladı. Asi ruhlu bir general olduğunu, kral Eryat'a isyan ederek idareyi ele geçirip Yemen'de valiliğini ilan ettiğini, Habeş kralını devirerek Yemen'de büyümek istediğini, bu yüzden krallara özenip San'a'da, Himyer mabetlerinin yerine som mermerden ihtişamlı bir kilise yaptırdığını falan öğrendi. Kilisenin adı Kulleys imiş ve Ebrehe, bütün Arap boylarının Kâbe yerine ondan daha büyük ve güzel olan Kulleys'e gelip haccetmelerini istiyormuş. Bu sayede kervanlar da oraya gelecekmiş. Ne var ki Arap kabileleri yıllardır Kulleys'e hiç itibar etmemişler. Hatta günün birinde Kinaneli bir bedevi

gelip kiliseye pislemiş. Ebrehe'nin Kâbe'ye yönelmesinin asıl sebebi, bardağı taşıran bu son pislik imiş.

Büyük fil ve dehşetli ordu hemen önlerindeydi. Korkunç kral da başlarında. Hemen arkada askerlerin yiyecek ihtiyacını karşılamak üzere Mekke yakınından toplattığı develer sürüler halinde böğrüşüyorlardı. Buna Abdülmuttalib'in develeri dâhildi.

"Kâbe'nin ulusu sen misin?" diye sordu Ebrehe, konuklarının selamını bile almadan. Kalın fırça kaşlı, kısa gür sakallı, uzundan uzun boylu bir adamdı. Dudağında başlayıp burnunda devam eden bir kılıç yarığı çehresine ürkütücü bir hava katıyordu. Huzurunda bütün adamları put gibi kımıldamadan duruyor, çevresini saran mücehhez muhafızları görüntüsüne âdeta heybet katıyordu. Abdülmuttalib sesinin tonundan ürkmüştü, belli etmedi. Hatta alttan alan yumuşak bir üslup takınıp cevapladı:

"Kâbe'nin ululuları, ey melik, Kâbe'nin içinde otururlar. Daha ululuları da Arş'ta!"

"Sen kimsin o hâlde?"

"Ben halkın ululuarındanım. Bu dahi dünürümdür. Size hoş geldiniz demek için buradayız."

Vüheyb'in şaşkınlığı benim şaşkınlığımdı. Abdülmuttalib buraya bunun için gelmiş olamazdı. Korkmuş muydu? Hayır, hayır!..

"Boşa zahmet etmişsin halkın ulusu! Şimdi bana Kâbe'yi yıkma diyeceksen, ben niyet ettiğini yapanların efendisiyim. Putlarımızı kırma diyeceksen, ben putların da efendisiyim. Mekke'ye dokunma diyeceksen, ben askerini ganimetle besleyenlerin de efendisiyim. Mabedime sıçanları bağışla diyeceksen ben intikamcıların da efendisiyim. Kadınlarımıza dokunma diyeceksen, ben askerlerine kadın..."

Abdülmuttalib onun öfkeleneceğini bile bile sözünü kesti:

"Yüce melik! Elbette siz yüce efendilerdensiniz. Askerinizin sayısına bakınca bunu anlamamak kabil değil. Elbette bir melik niyet ettiği şeyi yapmalıdır. Putları kırmak ve Mekke'yi harap etmek sizin arzunuz ise neden yapmayasınız? Askerinizi ganimetle beslerseniz kim size itiraz edebilir? Kadınlara gelince..."

Ebrehe burnundan soluyordu. Bu adam kimdi ki sözünü kesmiş, karşısında uzun uzun konuşuyordu. Bağırdı:

"O hâlde neden geldin bedevi, ne istiyorsun?"

Abdülmuttalib meğer bu kısa süre içinde karşısındaki adamın tavırlarını inceliyor, konuşmasındaki dikkatlerini ölçüyormuş. Karşısındaki adamda zerre miktarı merhamet olmadığını; insana, dine, tanrılara, hatta Allah'a bile saygısı bulunmadığını anlamıştı. Azminde çok kararlı ve öfkeli zalimin tekiydi. O derece kinle doluydu ki Mekke teslim olsa bile halkı kılıçtan geçireceği anlaşılıyordu. Bu yüzden konuyu başka mecraya döktü. Söylediği cümleyi duyunca Ebrehe ile Vüheyb'in yüzlerinde aynı şaşkınlığı ve hayreti gördüm:

"Develerimi istiyorum!"

"Nasıl yani? Kâbe'yi korumayı istemiyor musun; Mekke için yalvarmayacak mısın?"

"Hayır, ben develerimi istemeye geldim. Ve Mekkelilerin develerini de."

"Yani sen Kâbe'yi yıkmayayım diye gelmedin, öyle mi?"

"Hayır, asla! Develeri verir ve arada düşmanlık çıkarmazsanız sevinirim."

Ebrehe ayağa kalktı. Çevresine bakındı. Adamlarının hepsi gözleriyle onu takip ediyorlardı. Kendi etrafında birkaç kez döndü ve alaylı bir kahkaha koyuverip adamlarına haykırdı:

"Görüyor musunuz? Hahı-ha!.. Şu ucuz adamları görüyor musunuz? Ben atalarının mabedi Kâbe'yi yıkmaya geliyorum, onlar develerinin derdinde. Buraya boşuna gelmişim. Hahı-ha!.. Kâbe çoktan yıkılmış da haberim yokmuş. Verin şu zavallılara develerini. Verin sürüp götürsünler ve bugün sevinsinler. Yarın hepsi zaten yeterince üzülecekler!"

Abdülmuttalib, Mugammes sahrasını dolduran kahkahaların kesilmesini ve Ebrehe'nin yerine oturmasını bekledi. Sonra da askerlerin develeri getirmelerini... Sessizlik her iki tarafın da sinirini bozmuş gibiydi. Vüheyb çok şaşkındı. Mırıldanacak gibi oldu. Abdülmuttalib susmasını işaret etti. Ve develer gelince ayağa kalkıp son bir kez Ebrehe'ye baktı. Bu sefer sesinin tonu daha yüksekti:

"Ey melik! Beni ayıplama. Ben develerin sahibiyim, Kâbe'nin değil. Ben nasıl develerimi koruyorsam Kâbe'nin sahibi de orayı koruyacaktır, zinhar gafil olma!"

"Yıkıl karşımdan hamiyetsiz herif. Yarın seni Kâbe'nin harabesi üzerinde boğazlayacağım."

Karargâhtan ayrıldıklarında herkes arkalarından gülüyordu. Vüheyb'in gözü, önlerinde siyah bir tepe gibi duran çökmüş filin hortumundaydı. Otururken bile korkunç olan bu canavarın ayaklanarak Kâbe'yi yıkmaya gelişini hayal etti. Ürkütücüydü. Develerin peşinden uzun süre sessiz yürüdüler. Her ikisi de olup bitenden şaşkındı. Darunnedve'de kendilerini bekleyen insanlara ne diyeceklerdi? Kılıçların çekileceği vakit gelmişti. Abdülmuttalib davranışını izaha çalıştı:

"Şu dünyanın dışı ve zahiri gaflet, içi ve batını ibrettir Vüheyb, bekleyelim, görelim!.. Develerimiz elimizde, bak!.."

Vüheyb, Abdülmuttalib'in üzgün olduğunu görüyordu. Havayı değiştirmek istedi:

"Abdülmuttalib, şimdi de sen beni taşı! Abdullah'tan anlat."

"Neyi bilmek istiyorsun?"

"İşte şu mesele... Bildiklerim hep başkalarının söylediklerı. O günlerde ticaret için Dımaşk yollarındaydım. Şimdi işin aslını senden duymak isterim."

"Kura Abdullah'ıma çıkmıştı. Üzerine titrediğim oğluma. Hâlleri diğerlerine benzemeyen yiğidime. Ayağı sapmayan, saptırılmayan aslanıma. Çaresiz sözümde duracak, adağımı yerine getirecektim. Eşim Fâtıma'nın 'Yetişin ey Mekkeliler!' çığlığı üzerine bütün Mekke evimin önüne yığılmış, homurdanıyordu. Allah'tan adağımı yerine getirecek güç vermesini isteyip bıçağımı elime aldım. Abdullah'ın kolundan tutup doğruca Zemzem Kuyusu'na götürdüm. Yiğidim, asla itiraz etmedi, büyüklerden büyük atası İsmail gibi 'Üzülme babacığım, *inşallah beni sabredenlerden bulacaksın!*'[5] diyordu. Gelgelelim Fâtıma'nın çığlıkları dağların arasını doldurmuş, arkasından sürüklenip geliyor, o sürüklendikçe kardeşleri ağlaşıyor, onlar ağladıkça diğer eşlerim önüme dikiliyor, herkes beni vazgeçirmek istiyordu. Kâbe meydanına gelindiğinde Fâtıma'yla birlikte bütün Mahzumoğulları'nı karşımda bir duvar olarak buldum. Abdullah'ımın dayılarından biri bağırıyordu:

'Bütün kabilemizin son devesinin son tüyüne kadar diyet ödemek gerekse bile Abdullah'ı kurban etmene razı değiliz!'

Sanki ben razıymışım gibi!..

Ardından Darunnedve'de söz hakkı olan reisler geldiler:

'Abdullah'ı boğazlamayı oyun mu sanırsın? Kâbe'de oğul kurban etme âdetini istemiyoruz, bunu yapamazsın!'

Sanki ben yapmak istermişim gibi!..

Feryatlar, figanlar derken gençler Abdullah'ı zorla benden ayırıp Kâbe'nin içine sakladılar. Darunnedve ihtiyarları da çevremi aldılar. Bütün şehir bana karşıydı. Muaz meseleyi 'Kâhinlere soralım!' dedi. O günlerde hacılar arasında Hayberli bir kadın vardı, Necah. Hayber'de herkes ona danışır, o da tanrısıyla konuşup doğru yolu söylermiş. Necah'a varıp durumu anlattık. Çirkin bir acuze idi. Dinledi, düşündü, sonra bizden ayrılıp güya tanrısıyla görüştü, dua etti. Yanımıza dönünce çirkin görüntüsünün aksine çok güzel sözler etti ve 'Sizin kavminizde bir canın kan bedeli nedir?' diye sordu. Kadın o anda gözüme sevimli bile göründü. Yüzünde tebessüm vardı. Derdimize çare olacağını anladım. Muaz atıldı:

'Bizde bir kan on deveyle yıkanır!'

'O hâlde oğlunuzla on deve arasında diyet kurası çekeceksiniz. Bir yana oğlunuzu oturtun, diğer yana on deve diyet çekin. Kura diyete çıkarsa on deveyi kurban edin, oğlunuz kurtulsun. Yok, kura oğlunuza çıkarsa on deveye on deve daha diyet ilave edin. Yine oğlunuza çıkarsa on daha. Kura develere çıkasıya kadar onar onar arttırın.'

Kâhinin ücretini bol bol ödeyip Kâbe'ye koştuk. Herkesin sevincini görmeliydin Vüheyb... Defler, şarkılar eşliğinde... Mekkeliler toplanmış bayram yapıyor gibiydi. Hübel'in önünde duran yedi oku aldık. Biliyorsun, bunlarda 'evet, hayır, diyet, niyet, bizden, sizden ve su' yazılıdır. Hâris yazma öğrenmişti, 'su' yazan okun üzerine Abdullah yazdı. Hübel'in önünde nefesler tutulmuştu. Herkes kurayı bekliyordu. Ellerimi açıp yalvardım:

'Ey Arş'ın ve Mekke'nin İlahı! Ey Uzza'nın ve Kâbe'nin İlahı! Ben Abdülmuttalib, sana bir kurban adadım. Ben Abdülmuttalib, senin kulunum ve sana asla düşmanlık etmem. Ben Abdülmuttalib, sana verdiğim sözün gecikmesinden yılgınım

ve bunun beni yanlış yola götürmesinden korkuyorum. Sana söz verdim, sözümde duracağım. Bir gün sana varıp da huzurunda mahcup olmaktansa şimdi kulluğumu göstereyim daha iyi. Senin beni reddetmenden ise benim sana şükretmem evladır. İşte huzurundayım, artık kurbanım oğlum mu, yoksa devem mi; canım mı, yoksa malım mı; bildir bana. Bir kura ile doğruyu göster, borcumu sil. Ok oğluma çıkarsa korkuyorum ki ben bir felakete uğrayacağım, felaketi al üzerimden, oğlumu serbest bırak. Oku hayra çıkar ki şu kulun felaket yerine saadet yaşasın. Ben Abdülmuttalib, sana güveniyorum ve söz veriyorum ey Arş'ın Rabbi; işte kutsal ilahımız Hübel şahit olsun, kutsal oklarımız hangi yolu gösterirse onu yaparak sana kulluğumu göstereceğim. Yedi oktan dördünü senin için, üçünü kendim için belirledim. 'Evet'i, 'Diyet'i ve 'Benden'i bana yaz; 'Abdullah'ı, 'Hayır'ı, 'Niyet'i ve 'Senden'i sana yaz!'

Kura tam dokuz kez hayır dedi, niyet dedi, senden dedi ve Abdullah'a çıktı. Develerin sayısı yüzü bulmuş, her kurada halkın feryadı bir kat daha artar olmuştu. Oklara her el atışta Hübel'e medhiyeler okuyup Rabbe dualar ettim. Onuncu kurada okçu 'Müjde!' diye bağırdı, 'Diyet oku!'

Âmine tam o anda 'Çok şükür!' diye bağırmış, sonradan anlattı bana, meğer alnındaki nuru görmüş de 'Çok şükür, ilahlar şu parlak yüzlü genci mübarek kıldı, çok şükür!' demiş, sanki sonradan eşi olacağını bilir gibi.

'Çok şükür!' Vüheyb, herkes Âmine gibi orada 'Çok şükür!' dedi lakin bu sefer de benim içim rahat etmedi. Yeminimi bir okun delaletiyle yerine getirmiş olamayabilirdim. Okçuya üç defa daha kura çekmesini söyledim. Her üçünde de ok benden yana çıktı. O vakit inandım ki Arş'ın Rabbi Abdullah'ıma acımış, kurbanımı deveye döndürmüştü."

"Öyle miydi gerçekten?"

"O zaman öyle düşünmüştüm. Keşke dördüncü, beşinciye devam etseydim ve dokuz kez deneseydim. Çünkü Arş'ın Rabbi, kurban olduğum yiğidimi, iki yıl sonra Yesrib'de bir hastalığa kurban etti."

Vüheyb teselli ihtiyacı duydu:

"Buna üzülmemelisin Abdülmuttalib. Oğlun bir emanet bırakıp gitti, üç ay sonra artık ona sarılacağız. Fâtıma öyle diyor."

Kanatlarım boşalıverdi. Yere düşecek gibi oldum. Gülümün açmasına, kutlu bebeğin doğmasına üç ay kalmıştı demek. Onu bencileyin bekleyenlerin bulunmasını kıskanmıştım galiba. Yine de Mugammes'ten eli boş dönen iki yoldaşın hüznünü dağıtmak istedim. Nesiller boyu özlemini çektiğim doğumun zamanını işitmiştim ya, artık bu anda ne Ebrehe'nin estirdiği fırtınaya, ne Abdullah'ın bıraktığı hüzne takılıp kalmak yakışık alırdı. Zor zamanda bir müjde almıştım ya, mest oldum. Gülümün adını şakımak geldi içimden. Sesimin kelimeye dönüştüğünü ve şarkımın birden güzelleşiverdiğini bilmeden:

"Gonca gülümmmm, Muhammed'immm!.."

Kulaklarıma inanamadım. Sesim bambaşka çıkmıştı. Çünkü Abdülmuttalib Vüheyb'e soruyordu:

"Bir şey mi dedin?"

"Yok hayır, sadece şu uçan bülbül; neden?"

"Sanki bir ses duydum, birisi 'Muhammed' der gibiydi."

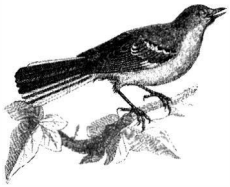

571

- Ebrehe ve ordusunu helak eden ebabiller
- **Fil yılında Mekke ve Kureyş**
- Âmine'nin Abdullah için mersiye okuması
- **Kutlu doğum ve olağanüstü hâller**
- Abdülmuttalib: "Adını Muhammed koydum!"
- **"Essalâtu ve's-selâmu aleyke yâ Rasûlallah!"**

İmâm-ı enbiyâ olsan revâdır yâ Rasûlallah
İşin erbâb-ı hâcâta atâdır yâ Rasûlallah

(Aziz Mahmud Hüdayî)

Nebilerin önderi olmak sana yaraşır ey Allah'ın elçisi; çünkü sen hacet sahiplerini hacetlerine kavuşturacak olansın.

SONE

Âmine için...

Abdülmuttalib'in Kâbe kapısındaki halkaya yapışıp "Yüce Allah!.. Bir insan bile kendi evini korurken Sen'in kendi evini korumaman şanına yakışmaz. Sen onu korumazsan bizde onu koruyacak güç yok. Var bizi Ebrehe zalimine mağlup etme!" diye yalvardığı akşamın ve Mugammes vadisinden Mekke'ye doğru ilerleyen ordunun başındaki filin oturup asla kalkmadığı günün üzerinden üç ay geçmişti. Ben evlerin damında gül şarkıları söylerken Mekkeliler içeride ya ebabil, ya fil hikâyeleri anlatıyorlardı:

"Aha şu tepelerin ardında oldu her şey. Bütün Mekkeliler dehşet ve korku içinde seyrediyorduk. Deniz tarafından gelip toplandılar. Gözlerimle gördüm; Ebrehe'nin ordusuna her yandan siccil yağdırıyorlardı."

"Siccil mi? Mercimekten büyük, nohuttan küçük, kurşundan ağır, çelikten sert taşlar idi, pişirilmiş çamura benziyordu. Keşke birkaçını alıp saklasaydım, şimdi hepsi kumlara karışıp gitti."

"Daha önce bu bölgede hiç böyle kuşlar görmemiştim. Adına ebabil diyelim, yeşil kırlangıcı andırıyorlardı ve biri hortuma benzeyen gagalarından, ikisi de pençelerinden Ebrehe'nin askerleri üzerine üçer siccil bıraktılar."

"Ebrehe'nin askerlerini görmeliydiniz, mini minnacık her bir taş üzerlerine düştükçe yere yuvarlanıyor ve yenilmiş ekinler veya kuruyup parçalanmış ağaç yaprakları gibi delik deşik oluyorlardı."

Ebabil kuşları birden meşhur oluvermişti. Bunca yıllık bülbüllerini, üstelik de Mekke'yi hiç terk etmemişken, kimse dinlemiyor, hatırlamıyor gibiydi. Gücenmiş, susmuştum. Artık ortalıkta abartılar dolaşıyordu. Şehre yeni gelen kervana anlatırlarken duydum:

"Askerlerin Yemen'den yana kaçışmalarını bir görmeliydin efendi, Ebrehe de başlarındaydı. Kuşlar da üstlerinde. Sanki her kuş bir askeri gözüne kestirmiş gibi. Biliyor musun, Ebrehe'nin kuşu onu ta San'a'ya kadar takip edip sarayının kapısında delik deşik etmiş."

"Hele o canavar dedikleri fil yok mu; Kâbe'yi görünce birden yere çöküverdi. Ebrehe ve adamları ne kadar çabaladılarsa da bir adım ileri gitmedi. Ayağa kalktıkça yönünü ters istikamete dönüp uzaklaşıyor, ama Mekke'ye doğru döndürüldüğünde yere çöküp kımıldamıyordu."

"O gün Ebrehe'nin bir fil kadar ahmak olduğuna karar verdim. Sen kim oluyorsun da Tanrı'nın evine saldırıyorsun, behey fil akıllı!?.."

"Ebrehe'nin başına gelenler kesinlikle ne bizden, ne Kâbe'deki putlarımızdandı, hayır, o Musa ve İsa ile konuşan Rabbin kudretindendi, İbrahim'in Rabbinden."

İnsanların gülümden bahsetmek yerine fil hikâyeleri anlatıp durmalarına dayanamıyordum. Şehri boşlayıp Âmine'nin damında bir yuva edindim. Gül goncasının kokusunu duymak dimağıma lezzet veriyordu. Üstelik Âmine'yi daha iyi tanımaya başlamıştım. Ben onu ilk kez Kâbe'nin önünde, Abdullah'ın kurası çekilirken görmüştüm. Henüz on dördündeydi. Fal okları develeri gösterdiğinde "Çok şükür, ilahlar şu parlak yüzlü genci mübarek kıldı, çok şükür!" demesi dikkatimi çekmişti. İki ay sonra onunla evleneceğini ne o, ne ben biliyorduk.

Âmine şiirden hoşlanıyor, bazı bazı gazeller okuyordu. Ondan duyduğum beyitleri terennüm etmeye başladım. Doğum öncesinin hassas ve duyarlı mısralarıydı hep. İbrahim'in dinine göre ibadet ederek –bu ibadet şeklini ona Abdullah öğretmişti– bebeğinin kolay doğması için durmadan yalvarıyor ve durmadan Abdullah'ın ölümüne ağıtlar yakıyordu:

"Mekke'nin Batha tarafı Haşimoğulları'ndan boşaldı. / Yesrib'de, ölümün davetine uyarak evinden kefenler ve örtülerle kabre gitmiş. / Hayat, Abdullah gibi bir yiğit daha bulup onun boşluğunu dolduramaz. / Ecel onu hiç beklenmedik bir zamanda alıp götürmüş. Oysa ne cömert, ne merhametli yiğit idi."

Bebeği doğdu doğacaktı ve babasının bir kez olsun onu göremeyecek, koklayamayacak olması Âmine'nin yüreğine bir hançer gibi saplanıyordu. Üstelik kabri ta Yesrib'de idi. Doğumdan sonra bebeği kucağına veremeyecekti ama kabrine olsun götürüp doğumunu bildirmek isterdi. Ona benzeyeceğinden adı gibi emindi. Zaten tekmelemelerine bakılır-

sa erkekti. Garip olan ise, hamile kadınlara mahsus ne bir sancı, ne bir ağrı veya zahmet hissediyor olmasıydı. Dün ve evvelki gün aynı rüyayı görmüştü. İçinden bir ışık çıkıyor, yayılıyor, yayılıyor, Roma'nın Kudüs ve Dımaşk, Sasanilerin de Medayin sarayları dâhil her yanı aydınlatıyordu. Bunu doğacak çocuğun hayırlı bir evlat olmasına yormuş, hatta bu rüyayı bir kez daha göstermesi için Allah'a yalvarmıştı. Bu gece daha fazlasını, ışığın bütün dünyayı aydınlattığını gördü. Üstelik uyanmadan evvel birisinin kulağına fısıldadığını hissetti:

"Karnında halkının önderi olacak bir çocuk taşıyorsun, adını Muhammed koy, hâlini kimseye anlatma."

İrkilerek uyanmıştı. İçinde bir can taşımanın tatlı telaşıyla ve ona bir zarar gelir korkusuyla. Ve bir gerçeğin farkına vardı; her kadının taşıdığından farklı bir can taşıyordu.

Fil Vakası'ndan itibaren geçen elli üçüncü gece... Rabiulevvel'in on ikincisindeyiz. Mekke'de baharın Yesrib yönünden ıtır ıtır esmeye başladığı saatlerden birinde. Hiç âdeti olmamasına rağmen Abdülmuttalib az evvel oğullarını uyandırıp Kâbe'ye götürdü. Evin kadınları ise derin uykularda. Haşimoğulları mahallesini bir sükûnet kaplamış. Huzurlu bir sükûnet... Âmine, akşam yüzünde tatlı bir tebessümle başını yastığa koyarken o gece doğum olabileceğini aklına bile getirmemişti. Sancısı da yoktu. Ama işte şimdi uykuyla uyanıklık, hayal ile rüya arasında gidip gelmedeydi. Evin damında her şeyi hissediyordum. Güzel bir zamandı ve içim içime sığmıyordu. Gülün şerefini tebcil için bütün gece terennüm etmiş ama hiç yorulmamıştım. Bu çok garipti. Kendimi o kadar zinde hissediyordum ki şarkılarım birbirini

kovalıyordu. Hasretliğim, ayrılık derdim bu gece bitecek gibiydi. Yalnızca onu terennüm etmem ve onun adına coşmam bundandı:

"Gel ey gül, gel, derdime derman ol bu gece / Gel ey gül, gel, aşkıma ferman ol bu gece!"

Âmine başını yastıktan kaldırdı. Onu uyandırdığımı düşünüp hayıflanmıştım; ama hayır, onu ben uyandırmamıştım. Gözleri göklere bakıyor gibiydi. Ben de baktım. Hayret, gökler sanki aydınlanıyor, aydınlık bize doğru yaklaşıyordu. Âmine elini karnına koymuş, bebeği teskine çalışıyordu ama korktuğu belliydi. Belki benim gördüğümden farklı şeyler görüyordu. Belki de benim gördüğümü; şu beyazlardan beyaz kuşu... Hani kuş suretinde melek diyesim geliyor. İşte, yavaşça Âmine'ye yaklaşıp kanadının bir teleğiyle sırtını sıvazladı. O da ne?!.. Âmine'nin yüzü aydınlanıverdi. Korkusu geçmiş gibiydi. Beyaz kanatlıya baktı. Teşekkür eder gibi tebessümdeydi. Olup biteni anlamaya çalıştım. Tıpkı Âmine gibi benim de gözümden perdeler kalkmış, mana âlemindeki her şeyleri görüyordum. O sırada nereden çıktı bilmiyorum, Abdülamr'ın[6] annesi Şifa Hatun yanına çıka geldi. Âmine'yle benim gördüklerimi o görmüyordu. Bebeğin doğacağını o vakit anladım. Gönderen, Şifa Hatun'u ebe olarak göndermişti. Gelen akkuş kanatlarını kaldırınca odanın içinde Abdümenaf kızlarına benzeyen, hurma fidanları gibi iki nazenînin daha dolaştığını gördüm. Çok eskiden tanıdığım iki mübarek kadındı bunlar. Biri İsa nebinin annesi masume Meryem Hatun, diğeri Musa'yı dünyaya getiren asiller asili Asiye... Artık inandım, gonca görünecek, inci sadefinden yüz gösterecekti. Âmine tebessümle çevresine bakıyor, ben şarkıma devam ediyordum:

"Bu gelen aşkına devr eyler felek / Yüzüne müştâkdurur ins ü melek"

Âmine'nin gözlerini takip ettim; baktığı yere bakarak ve düşündüğünü düşünerek... Başı yeniden Arş'a çevrildiğinde âlemler nura gark olmuştu ve olup bitenler benim dilimde bir terennümden ibaretti:

"Arşın nuru yere indi / Suyun rengi nura döndü / Hep susuzlar suya kandı / Muhammed doğduğu gece"

Ömürlerdir nesilden nesle gül hasreti çekmenin özlemiyle şakıyordum. Kendimde değildim sanki. Vuslatla mest, âlemler ötesinde bir âlem gibi... Şifa Hatun'u görmesem burası dünyadır diyemezdim. Âmine'yle aynîleşmiş gibiydik. Baktım ki, doğu yönünde bir sancak, batı yönünde bir sancak... Bir de Kâbe'nin damında. Doğunun doğusu muydu, batının batısı mı, kestiremedim. Mekânlar ve mesafeler ortadan kalkmış, kâinatın özünde, sanki Kalu Bela'da, can meclisinde, Elest Bezmi'nde, Arş'ın muhteşem nuru içindeydik. Üstelik Âmine de benim gibi hissediyordu. Çok mesut ve anlatılmaz bir hâl. Asiye'yi, elindeki tasla Âmine'ye şerbet sunarken, Âmine'yi de şerbetin etkisiyle baştan ayağa nur kesilirken görüyordum. Oda birden aydınlanıverdi. Işık gözlerimi kamaştırıyordu. Şarkıma gözlerimi yumarak devam etmeyi denedim. Gördüklerim de gözümün önünden kaybolmasın istiyordum. Şarkımı Âmine'ye duyurmak, gülü müjdelemek ve yanında olduğumu bildirmekti niyetim:

"Bu gelen ilm-i ledün sultânıdır / Bu gelen tevhîd ü irfân kânıdır"

Zamanı kaybettim. Çok kısa bir an mıydı, yoksa yıllar mı akıp geçmişti, kestiremiyordum. Nesiller ve nesillerce evvele

gitmiş, kendimi İbrahim'le dost olduğumuz o bahçede görmüştüm, kendi bahçemde. Ve güllerimin açıldığı anı merak ettiğim zamanlar geldi gözümün önüne. Her gece bir gül goncasının dalına konarak bu açılışın nasıl olduğunu izlemeye çalışıyordum. Şarkılarını duyunca güllerin daha kolay ve çabuk açılacaklarının da, duydukları şarkılar kadar güzel olacaklarının da farkındaydım. Şarkılarımla açılan bir gülün elbette güzel olmasını isterdim. Bu yüzden daha ilk akşamdan terennüme başlayıp gonca açılasıya kadar asla susmamayı âdet edinmiştim. Ne var ki goncalar nazlanıp da gece ilerledikçe benim gücüm tükeniyor, şarkılarım yavaşlıyordu. Gece sehere uzadığında artık yorgunluktan belinlediğim, göz kapaklarımı açık tutamadığım zamanlar geliyordu. İşte öyle zamanlarda bir de bakıyordum ki karşısında bütün gece şakıdığım gül, bir lahza içinde, benim gözümün kapanıverdiği o aralıkta birden açılmış. Ertesi gece ve daha ertesi gece hep aynı şey oluyordu. Şimdi geriye doğru baktığımda yılların ve çağların da hep böyle geçtiğini fark ettim. Meğer ben her gece yeni bir şarkıya başlamış, her seher gülün açılışını göremeden sabahlamıştım. Ne kadar uyanık kalmaya çalışsam da goncamın açılışını görmeyi bir türlü başaramamıştım. Ama şimdi bunu başaracaktım. Bunun için dostum İbrahim'in himmetini istemiş, yıllar yılı Allah'a dualar etmiş ve bana kâinatın en güzel gülünün açılışını göstermesini, o açarken bedenime ve nefesime güç vermesini dilemiş, üstelik de buna inanmıştım. Evet, en güzel gülü ilk ben görmek istiyordum. Ona bildiğim en güzel şarkıları okumak, açılışını âleme ben duyurmak istiyordum. Bir gülün açıldığını dillendirmek, bir bülbül için az şey midir?

Odayı doldurup gözlerimi kamaştıran nurun geçici körlüğünde aklımdan bunları geçirirken birdenbire irkildim. Ben, bülbül, gülün açılışını bunca zaman beklemişken neden

şimdi gözlerim kamaşıyordu ki? Kendime şaşırmakla acele arasında derhâl çevreme bakındım. Ve anladım ki bülbüllere, gülün açıldığını görmek hiç nasip olmayacaktır. Bundan böyle bütün bülbüller, şarkılarını söylemekten bitap ve yorgun düştükleri bir sırada, göz kapaklarına çöken ağırlığın etkisiyle gözlerini yumdukları anda gül açılmış olacak ve ertesi gece yine bir gül goncasının dalına konup yeni bir gülün açılışını görebilmek için aynı macerayı yeni baştan yaşayacaklardır. Çünkü gözümü açınca gördüğüm ilk şey, Şifa Hatun'un kucağında bir nur bebek oldu; kâinatın beklediği kurtarıcı.[7] İnsanlığın övüncü ve güzelliğin menbaı. Ebedî cömertliğin o deryası, diğer nebiler o deryada birer dalga. Dünya bir sadef, o incisi. İlahî nurun hem meyvesi, hem çekirdeği. Gönül hastalarına tabîb, hasret gönüllere habîb. Karanlık ruhlara çerağ, nebiler tespihine imame.

Gül açmıştı ya, evin içinden bir nur yükselmeye başladı. Nurun içinde de bir kundak... Rengârenk ipeklerden, iplik iplik atlaslardan, bulut gibi pamuklardan, yumuşacık, göz kamaştıran bir kundak. Çölde hiç bulunmayan çeşit çeşit çiçeklerle bezenmiş, üzerlerine inciler işlenmiş. Kâinatın yegâne incisi için bir sadef gibi. Yetim için şefkat şefkat kucak; cevher için maden maden ocak gibi. Şifa Hatun gül goncasını avuçlarının arasında nazikçe tuttuğunu sanıyordu, oysa huriler onu kundağa yatırmışlardı bile. Üstelik sünnetli ve göbeği kesilmiş olarak. Asiye ve Meryem'le birlikte ben de coşmuş Âmine'ye tahsin okuyordum:

"Âmine, oğlun gibi hiçbir oğul / Yaradılalı cihan, gelmiş değil"

Gülüme heyecanla baktım ve dilim tutulayazdı. Kundağın içinde secde eder vaziyette ve bir parmağı yakarır gibi gökle-

ri işaretteydi. Derhâl melekler gelip onu alarak yıkadılar. Gözümün önünde olupbitti bütün bunlar. Sonra iki melek onu şefkatle kucaklayıp bembeyaz bir bulutun içine yükseldiler. O sırada Âmine'yle ikimiz bir ses duyduk:

"Doğuyu ve batıyı dolaştırın. Denizleri ve karaları gezdirin. Mahlûkat Muhammed Mustafa'yı ismiyle ve cismiyle ve sıfatıyla bilsinler ve tanısınlar ve dahi şükretsinler."

Başlangıçta ben de Âmine gibi çok tedirgin oldum. Gülümü bulutun içinde kaybetmekten korkmuştum. Çok şükür ki bulut kısa sürede yeniden açıldı ve melekler getirip onu yine kundağına yatırdılar. Sonra da sırtını çevirip iki omuzu arasında sağ kürek kemiğine yakın gelecek şekilde nübüvvet mührünü bastılar. Vuslat sarhoşluğuyla dilim dolanmış, şarkılarım birbirine girmişti. O esnada cennetin bekçisi Rıdvan'ı gördüm. Kulağına fısıldıyordu:

"Muhammed! Bahtiyar ol! Hiçbir peygamberin bayrağı kalmadı ki sana verilmiş olmasın. Hatta bütün peygamberlerin ilmi de sana verildi. Sen peygamberlerin bayrak cihetinden en çoğu, kalp cihetinden en şecaatlisi, fazilet ve ilim cihetinden de en üstünüsün."

Sonra Kâbe cihetinde melekler inmeye başladılar. Kâbe'yi tavaftan sonra gülü ziyaret ediyor, hakkında salat okuyor, naatlar söylüyor, onu selamlıyorlardı:

"Merhaba ey âlî sultan merhaba / Merhaba ey kân-ı irfân merhabâ // Merhaba ey sırr-ı fürkân merhabâ / Merhaba ey derde derman merhabâ"

Meleklerin arasında kardelenler misali huriler gördüm. Kendilerine öğretilmiş cümleleri tekrar etmeye başladılar. Melekler de onlara katılmıştı:

"Sallallâhu alâ Muhammed / Sallallâhu aleyke Ahmed"

Nesiller boyunca gül şarkıları okumuş ama hurilerden rakiplerim olacağını hiç akıl etmemiştim. Bu huriler benim yaptığımı yapıyor, gülü övüyorlardı. Onları kıskandım. Üstelik onlar gül goncasının adını Allah adıyla birlikte anıyorlardı:

"Essalâtu vesselâm aleyke yâ Rasûlallah / Essalâtu vesselâm aleyke yâ Habîballah"

Ne ara oldu bilmiyorum, Şifa Hatun bu kutlu doğumu diğer odada Abdülmuttalib'e müjdelemiş. Sevinçle geldi ve gülümü iki eliyle havaya kaldırdı. Babası olmayana baba olmak üzere. Sonra onu örtülere sarıp Kâbe'ye götürdü. Ben de koştum. Kalbimde hâlâ mana âleminde gördüklerimin lezzeti vardı. Abdülmuttalib Kâbe'nin halkasına yapıştı ve verdiği hediye için Arş'ın Rabbine teşekkürler etti, fakir hacılara yemekler ikram edilmesi için gerekli kişilere talimatlar yağdırdı. Eve geri geldiğinde, "Ona Muhammed adını verdim. Çünkü Arş'taki Allah'ın ve yerdeki insanların övgülerine layık bir insan olmasını istiyorum!" buyurdu. Az evvel huriler onu Ahmed ve Muhammed diyerek övdüklerinde adının bu olacağını kestirememiştim. Evet, beklenen doğmuştu ve insanlar onu Habibullah Muhammed diye çağıracaklardı. Ne güzel bir unvan, ne güzel bir isim!.. Ben elbette ona yine "gül" diyeceğim, Kâinatın en güzel gülü; İbrahim'in müjdesi.

Doğduğu gecede sabaha kadar gökten yeryüzüne rahmetler yağdığına şahit oldum. Mekke'de bütün kuşlar, hayvanlar ve sürüngenler o gece uyanıktı. Dağlar ve taşlar tan yeri ağarasıya kadar şükür secdeleriyle Allah'ı zikrettiler.

Âmine çok yorulmuştu. Sabahın ilk ışıklarıyla Abdullah'ın yetimini bağrına bastığında yanağından bir gül kokusunun yayıldığını hissetti. Bunu pencere pervazının üstünde ben de hissettim. O sırada Mekke'nin uzak mahallelerinden birinde bir Yahudi bağırıyordu. Feryat gibi, figan gibi:

"Ey Yahudiler! Bu gece Ahmed'in yıldızı gökte parlamıştır. Biliniz ki Ahmed bu gece, bu şehirde doğdu."

Yahudi'nin bir peygamberden bahsettiğini Kureyş henüz bilmiyordu, Abdülmuttalib bilmiyordu, sonra sonra öğreneceklerdi ama ben biliyordum, o gece olup biten her şeyi biliyordum. Haberi rüzgârdan aldım, yağmurdan öğrendim. İbrahim ile ikimize gülün şerefine bir gül bahçesi bahşeden Rab Taâlâ, nurunu, Âmine'nin evinde varlık âleminden pak bir beden ile buluşturduğunda, dünyanın pek çok yerinde pek çok şey olmuştu. O gece Allah'ın dinini değiştirenlerin veya O'na şirk koşanların ve başka ilah edinenlerin yurtlarında hayatın değiştiği geceydi. O gece, İran Kisrası'nın korkunç bir rüya görüp devletinin sona ereceğini anladığı ve yalnızca sarayını vuran şiddetli bir deprem sonrasında yirmi iki kulesinin yıkıldığı geceydi. O gece ateşe tapanların yüzyıllardır yanan ateşlerinin birdenbire sönüverdiği geceydi. O gece Yahudilerin Lut Gölü civarındaki kutsal Sedum Nehri'nin hiç sebepsiz yatağını değiştirdiği geceydi. O gece Sava Nehri'nin beslediği gölün birdenbire kuruyuverdiği geceydi. O gece kâhinlerin, yaptıkları batıl işlerine kesat geldiğini anladıkları geceydi. O gece meleklerin ve cinlerin, bitkilerin ve hayvanların, taşların ve toprakların, suların ve yellerin "Müjdeler olsun, müjdeler olsun, Hakk'ın nuru, bütün maddesiyle ve manasıyla ortaya çıktı, müjdeler olsun!" diye nidalar ettikleri geceydi.

O gece ben gül şarkıları söylerken "Müjdeler olsun, müjdeler olsun!" diye birbirini muştulayan canlı ve cansızlardan pek çok varlık tanıdım. Ben hepsine şahidim. Tıpkı gülün doğuşuna şahit olduğum gibi. O gece, ta kıyamete kadar gül şarkıları söylemeye, duyurabildiğim herkese gülü anlatmaya and içtim. Yeter ki kulakları sağır ve kalpleri mühürlü olmasın...

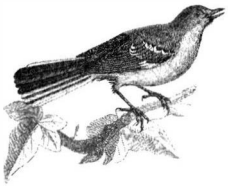

571-575

- Kutlu bebeğin sütannesi Halîme Hatun
- **Sa'doğulları yurdunda bir yetim ve bereketlenen hayat**
- Küçük Muhammed'in göğsünün melekler tarafından yarılması
- **Kâhinin korkunç teklifi**
- Yetimin annesine teslimi
- **Halîme: *"Canım Muhammed'im, seni unutmayacağım, sakın sen de beni unutma!"***

Gönül aşkınla zâr u mübtelâdır yâ Rasûlallah
Yolunda baş ile canım fedâdır yâ Rasûlallah
(Nazîm)

Gönüller senin aşkınla inleyen birer tutkundur ey Allah'ın elçisi; o hâlde yolunda başım ve canım feda olsun!..

BALAD

Halîme için...

İki kadının, iki annenin vedalaşması, gök kubbenin altında hiç bu kadar hazin ve içten olmamıştı. Birbirlerini özleyeceklerini, birbirlerinden haber almak isteyeceklerini bilerek ve yeniden görüşmenin uzak ihtimal olduğunu düşünerek göz göze gelmek, sonra başlarını yere eğmek ve aralarında duran biricik yavrudan ellerini çekemeden öylece beklemek... Bir inciye iki sadef, bir cevhere iki maden...

Birbirlerinin yerine yaşamışlardı ve dört yıldır, birinin kucağında vuslat gülü açarken diğerinin bağrına hasret dikeni batmış, birinin yüreğindeki sızı, diğerininkinde mutluluğa dönüşmüştü. Şimdi gül alıp gül satma, belki gülü gül ile tartma vaktiydi. Hasretle vuslat iki yüreğe durınuş, yeniden birbirlerinin yerine geçmek üzere heyecanla bekliyorlardı.

Hasreti çeken gülü bağrına basıp koklayacak, ayrılığın dikenleriyle bağrında açılan çiziklere derman vurmaya başlayacaktı. Öyle bir gül idi ki yanındaki de özlüyordu, uzağındaki de; kokusunu alan da mest düşüyordu, hasretini duyan da. Gülün adı Muhammed, varlığı Ab-ı Hayat'ın pınarıydı ve Âmine ile Halîme, dördüncü defadır Ab-ı Hayat özlemiyle buluşuyorlardı. İlk karşılaştıkları zamanı hatırlıyordum; dün gibiydi, Tâif yaylalarında kuraklık ve kıtlık başlayınca Havazinliler Mekke'ye bir ay erken varmaya karar vermişler, bebekli kadınlar da –hep olduğu gibi– emzirmek üzere alacakları Mekkeli çocuklara umut bağlayarak kervana katılmışlardı. Geçimlerine katkı olsun diye senede iki mevsim bu yolculuğa çıkar, bu vesileyle Kâbe'yi tavaf edip putlarından münacatta bulunur, zenginlerden birinin bebeğini kapabilmek için ilahlarına yalvarırlardı. Mekkeli taze annelere gelince, onlar, sırf yaylanın sağlıklı havasında gürbüz büyüsün diye yeni doğan bebeklerinin hasretine razı olarak çölden gelecek sütannelerin yolunu gözlerlerdi. Bilirlerdi ki çöl demek, bebeğin ciğerlerine temiz hava, diline fasih bir konuşma, ruhuna özgürlüktür. Bilirlerdi ki çölde bir bebek boşluğun efendisi olarak büyür, zamanın hükmü altına girmez. Şehri esir alan dün, bugün, yarın gibi kavramlar çölde göçer veya gezerken geçersiz kalırdı. Şehir tembellik ve uyuşukluk, çöl ise uyanıklık ve çeviklik yeriydi. Şehir Kabil'e bedel ödeten bir çürümeyi, çöl ise Hâbil'in safiyet ve berraklığını taşırdı. Çöldeki bir anneden süt emen bir bebek, sütle birlikte annesinin bütün özelliklerini emerdi. Gelgelelim o yıl kuraklık ve kıtlık yüzünden her iki tarafın da pazarına kesat düşmüştü.

"O günü hatırlıyor musun?" diye sordu Halîme, dolan gözlerini Âmine'den kaçırarak. Ondan birkaç yaş büyük olma-

nın buyurganlığı değildi sesindeki titreyiş, hayır, bir ayrılık anının hüznündendi. Ve onun "Hangi gün?" diye sormasını beklemeden devam etti:

"Hani, 'Yavruma bir ziyan erişirse yaşayamam!' demiştin. İşte şimdi onu sana ziyansız zararsız getirdim..."

Halîme başını yere eğdi. Âmine bir anne idi. Elbette onun hislerini anlıyordu. Yutkundu. Bir şeyler söylemesi gerektiğini düşündü. Ama söze devam eden Halîme oldu. Üstelik boynuna sarılarak:

"Ancak Âmine, bilesin ki yavruma bir ziyan erişirse yaşayamam!"

Hayret ki hayret!.. Sütanneden kan anneye idi bu tembih. Ve iki anne, boşanıveren gözyaşları görünmesin diye birbirlerinin omzunda ağlıyorlardı. Kan ile süt, hüzün ile sevinç, hasret ile vuslat kucaklaşmış, ayrışamıyorlardı. Her ikisinin de yekdiğerini kendinden uzaklaştırmadığını, bilakis daha sıkı sarıldığını görüyordum. Yanaklardaki ıslaklıkların adı birinde sevinç, diğerinde ayrılıktı ve ayrılık mı sevinci, sevinç mi ayrılığı teselliye çalışıyordu, kestirmek zordu. Şarkıma başlarken Halîme'nin Mekke'ye geldiği ilk günü yeniden hatırladım, ilk buluşmayı yeniden yaşadım. Gülün taze kokusuyla sarhoş ve parlak rengiyle mest geçirdiğim üçüncü ayın ortalarına doğruydu. Haziran başlarında. Kuraklık ve kıtlığın tam ortasında... Hevazinli kadınları seçen Mekke asillerinin, kızı gelin olan bir anne misali hem ağlayıp hem sevindikleri gündü. Kimisinin kavuşmak, kimisinin ayrılmak için kulaklarını 'Hevazin kervanı geliyooor!' nidasına diktikleri gündü. Hevazin demek, nesillerdir Mekke'de bebek hasreti ve bebek kavuşması demekti çünkü. Ana ile kuzusu arasındaki Mekke'nin kadim kaderi...

Halîme o yaz kervana kocasıyla birlikte katılmıştı. İki çocuğunu kız kardeşine bırakıp Şeyma isimli bebeğini kucağına aldığında bu yolun binbir düşünceyle tükeneceğini anlamıştı. Yanlarında, sütüyle beslenecekleri yaşlı bir koyun ile kervandan kalmamak üzere kocasıyla nöbetleşe bindikleri arık boz eşekten başka ne eşyaları, ne paraları vardı. O kadar yoksulluk içindeydiler ki açlıktan yolda âdeta memesi kurumuş, günlerce ve gecelerce bebeğin ağlaması durmamıştı. Sırf bu yüzden, gittikleri yerde emzirmek için bir bebek alıp almamayı bile kocasıyla tartıştı. Kendi yavrusu için bile sütü az gelen bir annenin bebek alması yalnızca kendilerini kandırmak olmaz, alacakları bebeğe de zulüm sayılırdı. Kocası Hâris sırf bu yüzden, merkebin yavaşlığı sebebiyle kervanın gerisinde kalmalarına fazla aldırmamıştı. Kervanın en fakir ailesi olmanın ağırlığıydı bu. Nasıl olsa kendilerine kimse bebek vermezdi. Nitekim kervandan yarım gün sonra Kâbe'ye geldiklerinde Hevazinli annelerin pek çoğu Mekke'nin varlıklı ailelerine ait erkek bebekleri kapışmışlardı bile.

Halîme'yi Kâbe hareminde mahzun, umutsuz, öylece dolanıp dururken gördüğümde üzülmüştüm. Hevazin'den gelen en fakir anneydi o. Sonra başı üzerinden uçup "Henüz sütanneye verilmemiş bir bebek var!" diye fısıldamayı bile istemiştim. Evet, bir bebek vardı, diğer kadınların yetim diye almak istemedikleri fakir bir bebek. Kıtlık yılında en fakir anne için bekleyen en fakir bebek, benim gül goncam, âlemleri bezendirecek cevher. Önceki kadınlara hak veriyordum. Babası olmayan bir bebeği emzirme karşılığında kim gelecekten umut beklerdi ki? Oysa babası zengin bir bebek, sütanne ve ailesi için ömür boyu himaye ve yardım demekti. Elbette hiçbir kadın sütünü parayla satmıyordu, ama sütünü verdiği çocuk ve ailesinden geleceğe yönelik yakınlık görme-

yi umması tabiiydi. Babası olmayan bir bebek ise ucunda ışık olup olmayacağı belirsiz bir mağara geçidi sayılırdı. Halîme, Abdülmuttalib ile karşılaştığı o kuşluk vaktinde, kesinlikle ışığı şüpheli ve bahşişi olmayan yetim bir bebeği kabul etme fikrinde değildi. Ama o yaşlı adam kendisine ne güzel sormuştu:

"Sen kimsin kızım?"

"Halîme, efendim, Sa'doğulları'ndan Halîme!"

"Aman ne güzel, ne baht!.. Hem sa'd diye kutluluk soyundan, hem halîme adıyla yumuşak huyluluğa sahip... Kızım, unutma ki dünyanın hayrı da, öte dünyanın izzet ve şerefi de senin kelimelerini taşıdığın o kutlu bahttan ve adına benzeyen şu yumuşak huydan gelir. Doğrusu kucağındaki bebek bahtiyar bir bebektir!.."

Halîme, o sırada Şeyma'ya daha sıkı sarıldığının farkında bile değildi. Tıpkı şu anda Âmine'ye sarıldığı gibi. İhtiyar bir adamın sözleriyle kızına sarıldığı o günün bereketiydi ki şimdi onu Âmine'nin omzunda ağlatıyordu. Bu aile ne güzel bir aileydi. Halîme, ağlaması bitince omzuna yaslandığı kadının yüzüne bakarak bunu ona söylemeyi aklından geçirdi. Ama Âmine'nin fısıltısını duydu:

"Seni tanıdığım güne şükürler olsun Halîme. Ya o gün evime gelmeseydin!.."

"Nasıl gelmezdim ki, Abdülmuttalib bilgece, tılsımlı sözler ediyordu."

"Hatırlıyorsun demek?"

"Hiç unutmadım!.. 'Halîme, kızım,' demişti, 'yanımda bir yetim var, başka kadınlara teklif ettim ama kabul etmediler, sen belki onu emzirmeyi kabul edersen saadete erer, yetimin yumuşak huyundan memnun kalırsın. Hem belki de evine bereket getirir.'"

"Sonra peki?"

"İçimde yolların birbirine karıştığı; canımı verene karşı acziyetimi ve fakirliğimi en fazla hissettiğim zamandı. Kararsız kaldım. Kocama sorayım dedim. Galiba diğer kadınların arasında kucağı boş dönmek gururumu incitecekti. Hâris'e 'Babası vefat etmiş bir yetim var, ne dersin?' diye sorduğumda aldığım cevap Hâris'ten ömrüm boyunca duyduğum en güzel sözdü:

'Babası yok diye bir çocuğu sahipsiz mi sanırsın Halîme? Yetimin sahibi Allah'tır, var git, al o çocuğu. Belki evimize bereket getirir.'

Hem Abdülmuttalib, hem kocam, birbirlerinden habersiz yavrumun evimize bereket getireceğini söylemişti. Nasıl olur da almazdım!.."

"Bereket getirdi mi peki?"

"Daha kucağıma alır almaz Âmine, daha kucağıma alır almaz!"

Bir bebek ve iki anne!.. Bir sevgili ve iki âşık gibi... Rekabet de tatlıdan tatlı. İkisinin de sözü gül üstüne, ikisinin de duası gülden yana. Bu iki anne konuşmuyor, benden daha güzel şarkı söylüyorlardı. Aralarında yeniden sessizlik oluştuğunda Halîme'nin evine gelen bereketi düşündüm. Şurada, ikisinin arasında, buram buram tüten şu bereketi. Nasıl oldu, neden oldu bilmedim ama "Gülüm benim, Muhammed'im!" dediğimi fark ettim. Annelerin seslerinin sesime karışacağını bilemezdim. Tek yürekten ama iki ağızdan birden:

"Yavrum benim, Muhammed'im!"

Âmine'nin kalbini dinledim. Kendi canından olana, bir başka kadının "Yavrum!" demesini biraz kıskanır gibi olmuştu. Ama kollarının gevşemesi bu yüzden değildi. Her gelişinde oğlunu yine götürmek için istekli olan Halîme bu sefer öyle konuşmuyordu. Bunun nedenini anlamak gerekirdi:

"Halîme," dedi gülümseyerek, "sanki oğlumu bana teslim etmeye can atar gibisin; oysa her gelişinde yanında kalması için ısrar edip dururdun, yanılıyor muyum?"

Halîme tedirgin bir mırıldanışla cevap verdi:

"Ben üzerime düşeni yaptım, Allah da yavrumu büyüttü. Bundan sonrasında annesi sensin."

Âmine, Halîme'nin ses tonundan ve söyleyiş üslubundan tedirgin olmuştu. Çölde kâhinler sık sık şeytanın çocuklara musallat olduğundan bahsedip dururlardı. Birden aklına böyle kötü bir hâl geldi. Halîme'nin önceki seferlerde yaptığı ısrarları hatırladı. Ama işte şimdi öyle davranmıyordu. Acaba oğlu hasta mıydı? Yanına çağırıp bağrına bastı. Gülümsedi. Hayır, bir aksilik yoktu. O sırada ben de rahatladım. İşte gülüm zinde ve sapasağlam idi. Gelgelelim Âmine, Halîme'nin tavırlarından şüphelenmişti. Bildiği bir şey varsa anlattırmalıydı. Önce oğlunu diğer odaya gönderdi. Belki Halîme onun yanında konuşmaktan çekinirdi. Ama hiç gerek yokmuş, Halîme başladı anlatmaya, hem de ta başından:

"Âmine, Muhammed'imi senden ilk götürdüğüm gün gözlerimin ta içine bakmış ve 'Yavruma bir ziyan erişirse yaşayamam!' demiştin."

"Hı-hı!.."

"Bu cümlen ağır bir kurşun gibi kalbime çökmüştü. Tedirgindim. Kararsızdım. Korkarak yavrumu kucağıma aldım. İnan, içimdeki ağırlık birden ferahlığa çevrildi. Daha o dakikada göğüslerimde bir taşkınlık oluştuğunu hissettim. Neredeyse hemen o anda, yavrumu senin gözlerinin önünde emziresim gelmişti. Hâlbuki bütün yol boyunca Şeyma açlıktan kıvranmıştı. Belki sen farkında değildin ama oğlumu kucağıma alır almaz Şeyma'nın ağlaması kesilivermişti. Karnı doymuş gibi... Senden ayrılır ayrılmaz içimde onu emzirme

isteği uyandı. Alışkanlıkla başını sol göğsüme yasladım. Şeyma'yı öyle emzirirdim. Ama oğlum emmiyordu. Korkmuştum. Israrla onu emzirmeyi deniyordum. Olmadı. Kocama durumu anlattım. Yol yakınken geri dönelim diye. Ama o itiraz etti. 'Belki diğer memenden emer, dene bakalım,' dedi. Denedim. Bir görmeliydin Âmine!.. Hani derler ya, şapur şupur... Hiç acıtmadan ve asla sütümü çekip bitirmeden. O günden sonra sol göğsüm kardeşi Şeyma'nın oldu hep. Bu seçimi o yapmıştı ve bunda bir hikmet olduğunu anladım. Hâris de benim gibi düşünüyordu:"

"Bu küçük yavruda büyük şeyler gizli Halîme, ona sahip çık!"

Bu cümle Âmine'yi eski günlere götürdü. Hamileyken ve doğum esnasında yaşadıklarını düşündü birden. Demek yalnızca kendisi değildi farklılığı hisseden. Ama hâlâ kötü bir haber almaktan korkuyordu. Sesi titredi:

"Ne gibi şeyler Halîme?"

"Çok değişik ve sır dolu şeyler. Onu tekrar yaylaya götürmekten beni şimdi korkutan ve men eden şeyler."

Âmine'nin içine bir ateş düştü. Halîme'nin korktuğu bir şey vardı besbelli. Sesini yükseltti:

"Allah aşkına Halîme, neler olduğunu söyleyecek misin?"

Âmine oğluyla ilgili kendisine olanların Halîme'ye de olduğunu hissediyor ama daha kötüsünden korkuyordu. "Ya başka bir şey var ise?" sorusu içini kemirmeye başladı. Yüzünün sarardığının farkında değildi, ama korktuğunu ben bile görebiliyordum. Bereket versin Halîme onu elinden tutup odanın iç tarafına çekti ve altına bir şilte serip oturmasını sağladı. Ellerini sımsıkı avuçladı. Onu teselli edecek zannettim. Yavaş yavaş anlatmaya başladı. Âmine'yi daha fazla korkutmaktan ürküyor gibiydi:

"Artık sana her şeyi söyleme vakti geldi Âmine, ta başından itibaren... Ve artık yavrumu yaylaya tekrar götürmeyeceğim!"

"Çatlatma insanı Halîme, söyle ne ise..."

"Her şey daha buradan ayrıldığımız zaman başlamıştı. Yanıma yaklaşanlar kucağımda bir gül sepeti taşıyormuşum gibi koktuğumu söylediler. Yavrumun yumuk ellerini, pembe yanağını öptükçe bu koku tazeleniyordu."

"Sana öyle gelmiştir!"

"İnanmayabilirsin, ama ben yine de söylemek zorundayım. Mekke'ye gelirken beni zor taşıyan ve şehre geç gelmemize sebep olan merkebimizin dönüş yolunda kervanın en önünde gittiğini görünce ben de inanamadım zaten. Ama gelirken memesi kuruyan koyunumuzdan giderken sağılan sütler, kervandaki herkesi inandırmaya yetti."

"Nasıl yani?"

"Kana kana koyunumun sütünü içerek tabii ki!"

"Yani şimdi sen... Benim oğlum..."

"Dinle Âmine! Başlangıçta ben de senin gibi inanamadım ama sonra olanları gördükçe..."

Âmine rahatlamıştı. Bu sefer Halîme'nin ellerini o avuçladı ve rahat olmasını istedi. Ona bu hâlleri bildiğini hissettirdi. Halîme de iki sırdaş birbirine açılır gibi anlattı:

"Hatırlayacaksın, o yıl her yerde kıtlık ve kuraklık vardı. Ama biz yaylaya ulaştığımızda çadırımıza bereket yağdığını gördük. Hâris de, ben de, bunun oğlumuz yüzünden olduğunu pekâlâ biliyor ve şükrediyorduk. Herkesin davarları akşam eve aç dönerken bizimkilerden tulum tulum süt sağmamız sence de şükredilecek hâl değil midir?"

"Elbette Halîme, elbette! Buna şükretmeliyiz."

"Onu emzirirken yavrumda dolunay gibi bir nurun parladığını görüyordum. Yaşını doldurduğunda herkes yavrumun uğuruna inanmıştı. Tabii onu korumakta daha hassas davranmaya başladım. Birisinden ziyan erişecek diye her gece uykularım bölündü, her gündüz kulağım seslere durdu."

"Bana neden söylemedin peki?"

"İlk sene kervana takılıp gelişimizin sebebi buydu. Ama buraya gelince hasretine dayanamayacağımı anladım. Üstelik de sizinle alıdimiz onu iki yıl emzirmek idi, geri götürmeye burada karar verdim."

"Sonra her şey olağan aktı mı bari?"

"Oba açısından soruyorsan, evet, yavrumuz gittikçe herkesin sevgilisi oldu, yaylaya bereket ve iyilik geldikçe herkes bunu ondan bilmeye başladı. Tabii korkularım arttıkça artıyordu. Onu bağrıma bastıkça teselli bulduğumu da itiraf ederim. İki yaşına gelince onu sütten kestim. Gürbüz büyümüştü, gücü de yaşıtlarından fazlaydı. Bir keresinde Şeyma ile oyun oynarken onun omzunu ısırmış, hâlâ küçük bir diş izi öylece duruyor."

"Geçmiş olsun!"

"Teşekkür ederim Âmine. Gerisini nasıl anlatayım bilmem ki, oğlumuz sanki çok şeyleri biliyor, düşünüyor, hissediyor gibi büyüdü. Nihayet bahçemizdeki ağaçların meyveleri dalları kıracak kadar çoğalınca herkes onun hakkında konuşmaya başladı. Üstelik başı üzerinde bir bulutun devamlı onu gölgelemesini kimseye izah edemiyorduk. Vardığı yerlerde işlerin kolaylaşıverdiğini de. Sanki Sa'doğulları'nın her işi eksikti de o varınca tamamlanıveriyordu. Hâris de benim gibi hem seviniyor, hem tedirgin oluyordu. Onu size ikinci getirişimiz o tedirginliğin eseriydi ve burada bırakıp gidecektik. Gelgelelim Mekke'de veba vardı. Üstelik dedesi de

Arap dilinin fesahatini ve belâgatini biraz daha öğrenmesini istemişti, hatırlarsın!"

"Hı, hı!"

"Ben de itiraz etmek yerine gönlümün sesini dinledim, onu tekrar götürdüm. Gelirken ne derece kederli isek, giderken o oranda sevinçliydik üstelik."

"Peki! Bu sefer ne oldu yavruma?"

"Önce bir tehlike atlattık. Obamızın yakınından geçen bir Yahudi cemaat onu ve üzerinden ayrılmayan bulutu görmüşler. Hâlleri daha karşıdan beni ürkütmüştü. Aralarında tartışıyorlardı. Yanıma gelince, önce yavrumun gözündeki kızarıklıktan sordular. Doğuştan olduğunu öğrenince suratları ekşidi. Sonra birisi 'Bu çocuk yetim midir?' dedi. Korkmuştum. Birden, 'Hayır, işte şu Hâris onun babasıdır, ben de annesiyim!' cevabını verdim. Adamlar giderken birisi kulağıma eğilip *'Eğer yetim olsaydı, onu öldürecektik!'* deyivermesin mi?"[8]

"Neden öldüreceklermiş ki?"

"İleride onların menfaatlerini bozacakmış güya, öyle dediler."

"Allah korusun yavrumu!"

"Koruyor Âmine, hiç merak etme, koruyor. Hatta her ne ki oluyor, onun hayrına gelişiyor."

"Ne gibi?"

"İşte şimdi anlatacaklarım gibi. Bir öğlen vaktiydi. Aşırı sıcaktan çölde her şey âdeta uykuya varmıştı. Sessizliği bir çığlık böldü:

'Yetişin! Anneee!.. Babaaaa!.. Yetişin, kardeşimi öldürüyorlar, yetişiiiin! İmdaaat!..'

"Eyvah!.."

"Biz de öyle deyip sıçradık. Bağıran, yavrumun süt ağabeyi Abdullah idi. Nefes nefese... Eliyle çadırımızın arka tarafında küçük kuzularımızın olduğu yeri işaret ediyor ve kelimeleri birbirine karıştırarak anlatıyordu:

'Kardeşimi... İki adam... Üzerlerinde ak elbiseler... İki adam... Kureyşî kardeşimi...' Babası kendine gelmesi için iki omzundan tutup sarstı. O hâlâ sayıklar gibiydi:

'Yere yatırdılar baba... Beyaz elbiseli... Kardeşimi tutup yıktılar, sonra göğsünü yardılar... Şimdi içini karıştırıyorlar...'

Abdullah bayılmıştı. Babasıyla biz koştuk. Vardığımızda yavrumu ayakta, göklere bakarken bulduk. Benzi sapsarıydı. Hemen bağrıma bastım. Sonra da babası kucağına aldı.[9] Ne olduğunu sorduğumuzda Abdullah'ın dediklerini tekrarladı:

Beyaz elbiseler giyinmiş iki adam beni yatırdılar, bağrımı yarıp içimde bir şey aradılar. Onlardan biri kalbimden bir kan pıhtısı çıkardı ve bana, 'Bu, şeytanın sendeki nasibidir!' dedi. Sonra altın bir tastaki kar sularıyla kalbimi yıkadılar.[10]

Çok korktuk Âmine, hem de çok!.. Ben ağlamaya başladım. Yavruma bir şey olacak, emanetime sahip çıkamayacağım diye çok ağladım. Babası, 'Halîme,' dedi sonunda, 'ben çocuğumuzun başına bir şey geleceğinden korkmaya başladım, bir felaketten evvel onu götürüp teslim etmelisin.'"

"Eee?"

"E'si, işte buradayım!"

Âmine duyduklarından dehşete düşmüş gibiydi. Ne yapacaktı, ne yapmalıydı, bilemedi. Gülümü yanına çağırdı. Hamileyken ve doğum esnasında yaşadıklarına bakarak Halî-

me'nin korkusunu anlamıştı ama bu anlattıkları, göğsünü birilerinin yarmış olması... İnanamıyordu. Oğlunu bağrına basıyor, bir farklılık arıyor ama değişik hiçbir şey görmüyordu. O sırada kalbine bir itminan geldi. Allah yavrusunu koruyordu ve koruyacaktı. Böyle inanıyordu ve böyle inanmaya da devam edecekti. Birden rahatladı. Hatta Halîme'yi teskin için ona kar şerbetleri sundu. Sonra da onun için hazırladığı hediyeleri getirdi. Oğlunun sütkardeşleri için de ayrıca bir bohça yapmıştı. Abdülmuttalib'in ücret olarak ayırdığı parayı da üzerine koyup takdim etti. Halîme para hariç hepsini sevinerek aldı:

"Âmine! Evime bereket getiren yavrumun hatırası olarak bu hediyeleri kabul ediyorum. Lakin bir annenin kendi evladını büyütmesi karşılığında ücret alması yaraşmaz. Onun ücretini Allah bize fazlasıyla verdi zaten. Ne mutlu sana ki Muhammed senin oğlun. Yeryüzünde Muhammed'imi görüp de sana imrenmeyen, seni kıskanmayan bir anne olabileceğini zannetmiyorum. Senden ricam odur ki, zaman zaman Mekke'ye geldikçe onu görmeme müsaade edesin."[11]

Halîme'nin veda ederken goncama sarılışını kıskandım, kıskandım, kıskandım:

"Canım Muhammed'im, seni unutmayacağım, sakın sen de beni unutma!"

Âmine gülümü omuzlarından tuttu, Halîme'nin ardından gözyaşları içinde el sallarken, genç ekinler misali toprağa düşen kocası Abdullah'ı düşündü. Keşke bu vuslatı o da yaşasaydı, diye hayıflandı ve yetimini doyasıya bağrına bastı; sıcaklığını göğsünün en derin yerinde hissedercesine... Sonra da çölün fasih bir lisan[12] ve olgun bir kişilik verdiği goncasına kavuşmanın bahtiyarlığıyla kendi kendine fısıldadı:

"Muhammed!.. Dürr-i yetim!.. Yavrummm!.."

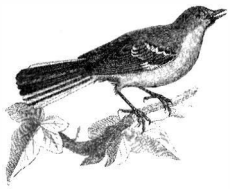

575-583

- Yesrib'de mutlu çocukluk: Uçurtmalar... Oyunlar...
- **Babası Abdullah'ın mezarı başında**
- Dönüş yolunda Âmine Hatun'un Ebvâ'da vefatı
- **Altı yaşında, dede ocağında**
- Kimsesizin "Kimse"si
- **Sekiz yaşında, merhametli dededen şefkatli amcaya himaye**
- Fâtıma'nın ona Âmine'den sonra sıcacık bir anne oluşu
- **Busra'da bir ticaret kervanı ve Rahip Bahîra**

Seninle hasta gönüller şifâdır yâ Rasûlallah
Senin cefaların derdi devâdır yâ Rasûlallah
(Lâedrî)

Hasta gönüller seni anmakla şifa bulur ey Allah'ın elçisi; senin için çekilen dertler hakikatte devadır.

TERZA-RİMA

Bahîra için...

Çöl, evsiz ve duvarsız mekân; çöl, akıl ve hesap dışı zaman... Çöl, susuzluğun ve fırtınaların savruk karargâhı; çöl, yıldızlar altında hüzünlü gecelerin ahı... Çöl, kum zerrelerinden örülen yatak; ve çöl, birbirine karışan siyah ile ak... Her şeyi kuşatan erişilmez nimet; belki hususi nasiplere elveren ganimet... Hafakanların arasında gül yetiştiren gece, ne ki benim şarkılarımda yalnızca iki hece. Gül ile çöl... Çöl ile gül... Çöl içinde bir gül, gül kokusunda bir çöl... Derinliği ve sonsuzluğu anlatan da, nezaketsizliği Kaf Dağı'na atan da o... Gül... Boğulan, daralan ve sıkılan dünyanın ferahı; bekleyen, hisseden, yenilenen anın felahı... Çöl... Eski doğrulardan ve eskitilmiş yanlışlardan gül goncasını kurtaran; solmayan rengi ve yanılmayan hakikatiyle gülü saran... Biri,

kumlara İlahi iradenin vurduğu mühür; diğeri Arş kaleminden dünyalık bedene nakşedilen ömür... Çölün bağrında ivazsız, garezsiz yetişen bir gül ve İlahi sırlarla sorgusuz sualsiz pişen bir gönül... Çölün kavurdukça kavuracağı ve Cemal-i Mutlak'a Habîb eyleyip duracağı... Fıtratında olumsuz ne varsa kumlarda savruldukça savrulacak olan, sonunda insanlığın sancılarına tabib olacak olan...

Hicaz'da çöl özgür göçebelik demek, durmadan hareket demekti. Çölde hayat doğru yaşanırsa bereket demekti. Orada insan boşluğun efendisi olur ve isterse zamanın hükmünden kurtulurdu. Çölde kelimeler daha şairane, ruhlar daha duygusaldı. Tembellik ve uyuşukluğun olmadığı, çürüme ve bozulmanın bulunmadığı geceler ve gündüzler akardı çölde.

Çölün, nebiler sultanı olacak çocuğa çok cömert davranacağından şüphem yoktu. Halîme'den döndükten sonra bunu daha iyi anladım. Temiz havaların serazat heyecanından anne kucağına dönüşü Mekke'ye tane tane ve fasih bir lisan getirdi. Taşıdığı cevherin tezahürleriyle etrafındakileri hayran bırakmaya daha o vakit başladı. Şehir durağandı, içine kapanıktı. Çölden sonra zaman zaman ruhuna daral geldiğini hissediyordu. Bunun, şehri kaplayan şirk ve günah dünyasından kaynaklandığının henüz farkında değildi. Şimdilik ana kucağına kavuşmanın sevincini kendine tarife çalışıyor, dimağında binbir lezzet, kalbinde binbir duyguya dönüşüyordu. Küçük ve tenha evlerinde zaman zaman babasından bahsediyor, uzak hasretler annesiyle bağrını birlikte yakıyordu. Akşam olduğunda eve, ailesinin yanına gelen bir babanın ne demek olduğunu hiç bilmemişti. Babasının elinden tutarak hiç yürümemiş, Kâbe'nin etrafında babasıyla dolaşan çocukların hissettiklerini hiç hissetmemişti. Kendisiyle yaşıt olduğu için "Amca!" demeye alışamadığı Hamza'yla oy-

nadığı veya kendinden küçük olan halası Safiye'yi avuttuğu zamanlarda bunu daha çok hissediyordu. Dedesi Abdülmuttalib ile geçirdiği zamanların mutluluğu bütün bunlara bedeldi. Abdülmuttalib adı onun için dede, amca ve baba demekti. Özellikle omuzuna binip Kâbe'yi tavaf etmeye bayılıyordu. Üstelik dedesinin Kâbe duvarına bitişik minderinde, dizinin dibinde oturabiliyor, diğer torunlar veya oğulların can attığı bu itibar da ona pek yakışıyordu. Abdülmuttalib Zemzem'i bulduğu günlerde Kâbe duvarı bitişiğine koydurduğu o mindere oturma iznini yalnızca bu torununa vermişti. Çünkü Mekke ulularının sohbetlerini dinlemenin hoşuna gittiğini biliyordu. Minderindeki çocuğu merak edenlere ağzı dolu dolu övünürken "Benim oğlum" diyordu, "ileride büyük bir insan olacak, bunu biliyorum!"

Bunu ben de biliyordum ve bildiğim başka bir şey daha vardı. Gülümün annesi hasta, dedesi de artık çok yaşlıydı. Bu da bana ölümü hatırlatıyordu. Gülümün ruhunda derin yaralar açacağını bildiğim ölümü. Henüz altı yaşındaydı, kımıldamasız bedenler gördüğünde ölümü kendine izah edemeyebilirdi. Annesiyle birlikte dedesinin himayesinde mütevazı bir hayat akıp gitmedeydi. Dünyalıkları fazla sayılmazdı. Babası onlara ince ruhlu genç bir hanım olan Bereke[13] ile beş deve, birkaç davar, bir kılıç ve cüz'i miktarda gümüş paradan başka bir şey bırakmamıştı. Bütün geçimleri de işte buydu.[14]

Âmine'nin ruhunda gülüme dair hayaller vardı. Ah keşke yiğit babası sağ olsaydı. O zaman her şey daha kolay olabilirdi. Abdullah, oğlunun her çocuktan ayrı bir çocuk olduğunu görür, ona göre davranarak engelleri aşmasını, yolları yürümesini sağlardı. Evde ona sık sık babasından bahsederken aslında biraz da içindeki hasreti dillendiriyordu. O akşamlardan birinde, "Gülüm!" deyivermişti benim dediğim

gibi, "İster misin Yesrib'e gidelim, babanın başucuna varalım, onunla söyleşelim, ha, gülüm?"

İstemez olur muydu hiç? Üstelik Yesrib'de babasının büyük dayılarıyla da tanışırdı.

Bir gün batımında, Kuzey Kervanı Yesrib'den geçerken, annesi bir deveden; gül goncası da babasından miras kalan dadısı Bereke ile başka bir deveden iniyorlardı. Rahmete saki olacak bir çocuğun, Mekke kadar olmasa da Yesrib'i sevmeye başlamasının ilk adımıydı bu. Nitekim birkaç zaman içinde Hazrecli akraba yaşıtlarıyla sıkı fıkı olmuş, yüzmeyi ilk oradaki bir havuzda öğrenmiş, uçurtmalar uçurmuş, büyük dayılarından babasına dair hatıralarını dinlemişti. Babasının vefat ettiği yeri, sonra da defnedildiği bahçeyi ziyaret ettiklerinde Âmine babasının mezarı başında onunla uzun uzun konuştu. Hüzünlü bir günbatımıydı. Zaman uzayıp gitmişti. Ve gülüm kederin ne olduğunu ilk orada öğrendi. O gün, Âmine'nin gözyaşları içinde "Baban sana hamile kaldığını biliyordu oğulcuğum ve kervana katılırken tek umudunun dönüp seni görmek olduğunu söylemişti" dediğini hiç unutmayacağım. Gülümü ağlarken gördüğüm ilk gündü çünkü.

Bir ay sonra Kuzey Kervanı geri dönmek üzere Yesrib'den yine geçti. Binbir çeşit eşya yanında, bin bir çeşit acı ve gözyaşını da taşıyarak. Âmine'nin yalnızlık acıları ve Abdullah'a dair hasret dolu gözyaşlarıydı bunlar. Öleli altı yıl olmuştu ama her şey hâlâ dün gibiydi. Tane tane konuşması kulaklarında duruyor, yürüyüşü ve gülüşü gözlerinden gitmiyordu. Nasıl gitsindi, oğlu yanı başında tıpkı babası gibi konuşur, yürür ve gülerken... Kervan, arkasında eski bir yaranın kanayan izlerini bırakarak ilerledi. İzleri ilk fark eden Bereke olmuştu. Yol boyunca kesik kesik öksürmesi ve akşamları hâlsiz düşmesi ilk onun dikkatini çekmişti çünkü. Âmine he-

nüz yirmi yaşındaydı. Tam da kocasının öldüğü yaşta. Gepegenç idi ama kâinatın en bahtiyar annesi olma şerefine ermişti. Gonca gülümü doya doya sevemediğini, koklayamadığını, onunla daha çok vakit harcayamadığını düşünüyor, aklına geldikçe Halîme'yi kıskanıyordu. Babasıyla da, oğluyla da birer yıl bile zaman geçirememişti. Oysa onunla oynasa, onu konuştursa, şakalaşsaydılar. Onun tatlı sözleriyle gönlü mest olsa, cümleleriyle anneliğini idrak etseydi. Ah keşke, oğlunun ileride kafes-i ilahide Cebrail'in öğrettiği tutî ve rahmet kelimelerine bülbül olacağını bilseydi...

Kafile Ebvâ Köyü'ne geldiğinde Âmine'nin ateşi yükseldi ve yerinden kımıldayamayacak kadar mecalsiz düştü. Kervanla devam etmeleri mümkün görünmüyordu. Ebvâ'da bir ailenin yanında beş gün kaldılar. O beş gün, gonca gülümün kadife ruhunda derin çiziklerin oluştuğu, ipek düşüncesini ölüm ağırlığının beneklediği tahammülsüz beş gün idi. Bir yetim, annesinin ölümünü görecek ve kâinatın en sevgili çocuğu annesiz kalacaktı. Yavaş yavaş ve hissede hissede. Beş gün boyunca annesinin gitgide tükenen bünyesi, gülümün ruhunda beşerî acıları tüketircesine eridi. Altıncı günde de yapayalnız kalışın adı gözden sel olup aktı.

Yıkılası Ebvâ, zalimler zalimi Ebvâ! Senin için hicivler okumak geçiyor içimden. Kâinatın en güzel yetimini öksüz bırakansın sen. Dostum İbrahim'den bu yana bağrımı ilk kez yakıp yandıransın sen. Ah Ebvâ, yıkılası Ebvâ!.. Henüz altı yaşında bir çocuk ve şu genişten geniş dünyada korumasız, kimsesiz ve sahipsiz...

Ne diyorum ben?!.. Tövbeler tövbesi!.. Sahibinin Allah olduğunu unutuvermişim; tövbeler tövbesi...

Âmine'nin mezarını Ebvâ'ya kazdıkları gün başladığım hicranlı neşidelerimi, bir sonraki kervan gelesiye kadar an-

nesinin kabri yakınlarında dolanıp duran mahzun gülümü teselli maksadıyla hep bir ağıt şeklinde terennüm ettim. Vahdet dolunayının nuru çöle ilk o vakit yansımıştı. Bereke, çok vefalı ve kadirşinas bir kadındı. Öksüzün her şeyiyle ilgileniyor, metanet telkin edip tesellisine çalışıyordu. Gülüm de çok sabırlıydı. Allah'ı düşünmeyi, ölümü ve hayatı vereni akıl etmeyi sevmişti. Her kimsesizin bir kimsesi olduğunu anlamıştı. Çünkü Allah, yetim ve öksüz iken de kendisinin sahibi idi.[15] Sık sık, annesinin ölürken okuduğu şiiri ve vasiyeti aklına geliyordu. Rabbine kavuşmak üzere olan bir ruhun ölüm rengindeki fısıltılarıydı bunlar:

"Ey Allah'ın bereketini taşıyan oğulcuğum. / Çevresini güvercinler (melekler) kuşatmış öyle bir oğulsun ki sen / Her şeyi en iyi bilen Allah'ın inayetiyle kötülüklerden korunmuşsun. / Rüyalarımda gördüklerim doğruysa eğer / Sen bütün kâinata gönderilensin; helal ile haramı ayırmak üzere. / Atan İbrahim'in dini üzerindesin şüphesiz / Ki o din hayırdan ibarettir ve Allah seni putlardan uzak tutmuştur. Ve oğulcuğum, bilmelisin ki her yaşayan ölmekte, her yeni eskimekte... Kimdir ki dünyada fâni olmaz? Ben gidiyorum, lakin ne mutlu bana ki geriye senin gibi bir nimet bıraktım."

Çöl çiçeğinin bağrını çizik çizik eden ölüm, nedense fazla ara vermedi. İkinci sene biterken annesinden sonra en çok sevdiği kişiye de uğradı, Abdülmuttalib'e. Yaşı sekseni çoktan geçmişti. Sedirinde otururken dalıp dalıp gittiği oluyordu. Uyandığında da ilk önce gülümü arıyor ve soruyordu. Bir gerçeğin farkındalığıydı bu. Etrafta sık sık yeni bir peygamberden bahseden kâhinler dolaşıyordu çünkü. Gerçi onların çoğu bu peygamberin kendilerinden olacağını söyleyen Ya-

hudilerdi ama Abdülmuttalib öyle düşünmüyordu. O, torununu biliyordu. Katıldığı yağmur dualarının hepsinde bolca rahmet gelmişti. Kendisini ziyaret eden Yemen Meliki "Bu çocukta bir peygamber görüyorum!" demişti. Bereke'yi sıkı sıkıya tembihleyip yanından asla ayrılmamasını emretmesi o günlerdeydi. Aslında Abdülmuttalib'in telaşı boşunaydı. Hiç küfür karanlığını giderecek bir dolunay sahipsiz olabilir miydi? Yani ki eskiden beri onu her an koruyan biri vardı. O biri ki sıcaklarda başının üzerine bulut çakıyor, doğru olmayan bir yere gitmeye niyet etse uyku gönderiyor, ona zarar eriştirmek isteyenlerin adımlarını dolandırıyordu. Yetmiyor, Mekke'de her ne kaybolsa bu akıllı çocuğa bulduruyor, herkesin kalbinde onun sevgisini çoğaltıyordu. Yahudilerin onu hedef alan hileleri ise elbette başlarına geçiyordu.

Âmine'nin acısından sonra günler aylara, aylar yıllara eklendi. Gül açalı sekiz sene, iki ay, on gün olduğunda, baba yerine dedesi, hacıları yediren ve içiren, Mekkelilere adaleti dağıtan ve zora düşenlerin yardımına koşan Abdülmuttalib onu ikinci defa yetim bırakıp gidiverdi. O ölünce bütün Mekke ağladı. Merhametin onunla birlikte öldüğüne inanarak...

Abdülmuttalib'den sonra gülüm oğullar arasında şefkat abidesi Ebû Talib'in bahtına düşmüştü. Buna en çok ben sevindim. Çünkü diğerlerinden ayrı olarak o, dostum İbrahim'in dini üzere Kâbe'ye gidiyor, tavaf ediyor, vakfe duruyordu ve asla putlara el sürmüyordu. Eşi Fâtıma da çok hanımefendi çıkmıştı. Gülümü izliyor, takdir ediyor, ona öksüzlüğünü hissettirmemeye çalışıyor, öz çocuklarından ayırmak bir yana, sofraya oturulduğunda önce onu doyuruyor, hususi bir itina gösteriyordu.[16] Önceleri Ebû Tâlib'in, "Oğlum sofraya gelmedikçe başlamayın!" tembihini anlayamamıştı ama o gelince sofranın bereketlendiğini, o doyunca

diğer çocukların da doyduğunu kaç kere görmüştü. Bu çocuk her bakımdan mükemmel ve nadide bir filizin ucundaki bir çiçek gibiydi. Onu örseleyecek en ufak nefesten bile saklanması, emniyette tutulması gerekirdi. Emniyette ve emin. Fâtıma bir gün kocasına ondan bahsederken "el-Emîn" demişti ve bu tanımlama Ebû Tâlib'in pek hoşuna gitti.

Yıllar geçiyordu; yetimin yüreğine hayatı sindire sindire... Günlerden birinde amcası ona Kuzey Kervanı'ndan bahsetti:

"Yakında Dımaşk'a gideceğim yeğenim. Artık bir delikanlı sayılırsın, istersen seni de götüreyim, ha?"

Gülüm, yolun ve yolculuğun, tabiatın ve coğrafyanın ne demek olduğunu; devletin, sınırın, millet olmanın ne anlama geldiğini bu kervanda öğrendi. Perslerle Roma arasındaki kavgayı, güneyle kuzeyin savaşını, doğuyla batının geleneklerini hep burada tanımaya başladı. Çocukluğundaki çölün sonsuz güzelliğini yeniden keşfediyor, olağanüstü berrak bir göğe uzanan varlığın anlamını düşünüyordu. Yıldızların altında ilerlerken çekirgelerin yakın çığlıklarında ve çöl sürüngenlerinin uzak tıslamalarında, adını duyduğu eski medeniyetlerden Medyen'in veya Semud'un ihtişamını kavramaya çalışıyor, bu kavimlerin yok edilişlerine dair tasvirleri gözünde canlandırıyordu. Kervanda her konak bir ayrı hikâye demekti ve bezirgânlar yolları hikâyelerle aşıyor, anlattıkları tarihi olayları sanki dinleyenlere yaşata yaşata merhale ve geçitleri tükettiriyorlardı. O yalnızca izledi, dinledi, gözledi... Geceler ve günler boyunca... Ve bir gün yolları Busra'ya düştü. Dımaşk'ın güneyinde, Ölü Deniz'in ötesinde, Kudüs yolunda bir küçük kasabaya. Kervanların hep aynı güneş altında ve aynı rüzgârın önünde yürüyerek vardıkları yere.

Busra yakınında Ebû Tâlib ve diğer tacirler denklerini çözdükleri sırada ortalık aydınlanıyordu. Az ileride heybetli

bir yapı gördüler. Rehberleri buranın bir manastır olduğunu, içinde Circis Bahîra adında Hıristiyanların en âlimlerinden bir rahip bulunduğunu, bu rahibin büyükten büyüğe geçerek gelen bir kitapla hükmettiğini, her geçene o kitaptan bir şeyler öğrettiğini anlatıp ilave etti:

"Kervanı görünce size hoş geldin demek üzere az sonra gelir."

Rahip Bahîra az sonra gelmemişti, bilakis kuşluk vaktinde bir adam gönderip herkesi manastırına davet etmişti:

"Sizin için sofralar kurdurdu, buyurunuz, nimetleniniz!"

Bu güzel teklife herkesten çok rehber şaşırmıştı. Çünkü bu kadar yıldır Kuzey Kervanı'na rehberlik yapmış ama bir kere olsun Bahîra'nın kervandakileri manastırına davet ettiğini görmemişti. Dediğine göre Bahîra, çuvallara doldurduğu somunları merkebine yükleyerek gelir, onları kervandakilere dağıtır, sonra da merkebine binerek iki saat kadar İsa Nebi'nin sözlerinden anlatır, ardından veda edip gidermiş. Tabii kendisine inanan birkaç kişiyi de yanına alarak. Oysa bu sefer...

Rehberin içinden çıkamadığı işin aslını ben biliyordum. Kervan konduktan sonra çevreyi kolaçan etmek üzere manastıra doğru uçmuş ve kulenin sundurmasında Circis Bahîra'yı görmüştüm. Elinde bir kitap vardı ve dikkatle kervanı inceliyordu. Hayret ettiği bir şey olduğu açıktı. Gözlerini takip ettim; kervanla birlikte yürüyen buluttan ayrılmıyor, pürdikkat, kimi gölgelediğini seçmeye çalışıyordu. Ve serin sularla yüklü bulutun aslında şefaat damlalarıyla yüklü bir pınarı korumak için var olduğunu keşfediverdi. Üstelik çevredeki ağaçların eğile eğile onu selamladıklarını da görebiliyordu. Nihayet gülüm vahadaki bir ağacın altına vardığında dalların durumuna baktı ve düşündüklerinden tamamen

emin oldu. Hizmetkârlara ziyafet hazırlama emrini vermesinden birkaç dakika önceydi bu.

Bahîra kervandaki herkesi manastırın kapısında tek tek karşıladı. Musafaha edip yüzlerine bakıyor ve birkaç cümle de olsa hepsiyle konuşuyordu. Manastır sahanlığında sofraların başına oturan altmışa yakın tacir Mekke'de görmedikleri türden çanaklar, acayip sebzelerden yemekler, çeşit çeşit meyveler ve balların renkleriyle şaşkına dönmüşlerdi. Bizans ve Suriye'nin zenginliği işte buydu? Tam yemeye başlanacağı sırada Bahîra sordu:

"Kureyşliler, sizden bu yemekte bulunmayan, geride kalan kimse var mıdır?"

İçlerinden biri atıldı:

"Herkes buradadır, kervandaki eşyalarımıza bekçi bıraktığımız bir çocuktan başka!"

"O hâlde lütfedin, onu da çağırın ki sizin yediklerinizden yesin. Kervanınızı beklemek için de ben birini görevlendireyim."

Bu alicenaplıktan rehberin dili tutulayazdı; çocuk sahanlığa girince de Bahîra'nın... Birden ürperdim. Ya gülüme bir zarar verirse? İşte onu dikkatle inceliyor, herkesin gözü önünde ellerini, ayaklarını kontrol ediyor. Bunları yaparken kitabına bakmayı da ihmal etmiyor.

Sofrada herkes neşeliydi. Nefis yiyecekler ve şaraplar yorgun tacirlere tam bir ziyafet olmuştu. Rahibe dikkat ettim, gözleri her daim gülümün üzerinde, onu izliyor, ne yiyip ne içtiğine bakıyor, başkalarına hissettirmeden ona sorular soruyordu. Öğleye doğru herkesi uğurladığında Ebû Tâlib'i ve yeğenini bekletmişti:

"Lat ve Uzza hakkı için ey çocuk, soracaklarımı cevaplandır!"

Bu tür yemin vermeyi daha evvelki kervanlardan öğrenmiş olmalıydı. Bu kadar cömert bir ziyafetten sonra çocuğun kendisine itaat edeceğinden emin gibiydi. Yanıldığını görmesi uzun sürmedi:

"Değerli ev sahibimiz, Lat ve Uzza adına yemin ederek bana bir şey sormayınız lütfen. Allah'a yemin ederim ki ben onlardan nefret ettiğim kadar başka bir şeyden nefret etmedim."

"Allah adıyla sorayım ve sen cevap ver o hâlde!"

"Buyurunuz, sorunuz."

Bahîra gonca gülümün fasih lisanına, konuşmasındaki nezaketine, tavırlarındaki asalete hayran kala kala pek çok şey sordu. Uykusundan, davranışlarından, huylarından, hoşlandığı şeylerden, velhasıl kitabında yazılan ne varsa bir bir kontrol etti ve her defasında aldığı cevaptan memnun ve mutmain oldu. En son, sırtını açmasını rica ederek kürek kemikleri arasındaki peygamberlik mührüne baktı. Ebû Tâlib şaşkın ve tedirgindi. Bu adam rahip mi, yoksa kâhin miydi? Bir tehlike sezer gibi oldu ve yeğenine yakın durdu. Bahîra'ya aklından geçenlerin hangisini önce sorması gerektiğine karar vermeye çalışıyordu. Ama Bahîra ondan evvel davrandı:

"Bu çocuk senin neyin olur?"

"Oğlumdur!"

"I-ıh!. Bu kocaman bir yalan!.."

"Neden inanmak istemiyorsunuz ki, doğru derim!"

"Doğru demiyorsun, belki de korkuyorsun. Biliyorum ki bu çocuk senin oğlun olamaz. Babası ölmüş olmalı!"

"Biliyorsunuz demek, o hâlde kardeşimin oğludur. Fakat..."

"Babası ne vakit öldü?"

"Annesi ona hamile iken."

"İşte doğru söyledin! Annesi de öldü değil mi?"

"Evet, bu henüz altı yaşındayken, yedi yıl önce."

"Ebâ Tâlib! Benden size zarar gelmeyecektir, müsterih ol. Lakin bildiklerimi bilenler bu çocuğa kastedeceklerdir. Bundan sakın ve yeğenini Dımaşk'a götürme! Onu al ve hemen kaçır buralardan, doğduğu yere git."

"Nedenmiş o, ticaretim Dımaşk'tadır ve o da yanımdan ayrılmayacak!"

"Ebâ Tâlib! Dımaşk'ta, benim onu tanıdığım gibi tanıyanlar çok olacaktır. Sana henüz kimse söylememiş olabilir, ama senin bu yeğenin, İncil'de bize bildirilen ahir zaman peygamberidir. Bütün özellikleri onu bize bildiriyor. Yahudiler bu çocuğun getireceği tebliği istiyorlar, kendisini değil. Yeğenini seviyorsan, al git onu buralardan, Yahudilerin insafına bırakma!"

"Nasıl yani, siz Yahudi değil misiniz?"

"Elbette Yahudi'yim. Amma Yahudiler son peygamberin kendi soylarından geleceğini ve İsrailoğulları'ndan olacağını iddia etmektedirler. Senin yeğenini göresiye kadar ben de böyle düşünürdüm. Lakin gördüm ki o İsmailoğulları'ndanmış. Diğerleri benim müsamahamı göstermeyebilirler. Düşünsene bir kere; senin yeğenin bütün Yahudilerin rüyasını ellerinden alacak, onu nasıl sağ bırakırlar?"

"Ama ben Dımaşk'a..."

"Ebâ Tâlib!.. İyi bil ki ben sana karşı üzerime düşen öğüt görevimi yerine getirmiş oldum. Bunu İncil'e inandığım ve bu çocuğun hakikatini tanıdığım için yaptım! İsa Efendimiz arkadaşlarına, *'Ben gidersem size Faraklit, Ruhu'l-Hak gelecektir. O kendiliğinden söz söylemeyecek, kendisine söyleneni dillendirecektir. O bana şehadet edecektir, siz de şehadet edersiniz!'*[17] buyurduğu için yaptım. Keşke ömrüm vefa etse

de ben de onun tebliğine şehadet edenlerden olsaydım. Sana söyleyeceğim son söz, bu çocuk tebliğini getirdiğinde onu koruyup kollamandır. Çünkü zannediyorum ki o gün geldiğinde Araplar bu çocuğun hem tebliğini, hem kendisini istemeyecekler."

Ebû Tâlib ömrünün en güzel kararını aldı; Dımaşk'a gidip maddi kâr elde etmektense, Mekke'ye dönüp manevi kazanca nail olmayı seçti. Kurtarıcılar kurtarıcısını kurtardı ve dönüş yollarında bir şiir söyledi:

"O reis nasıl bırakılabilir ki düşmana / Sözü ve tavrı mükemmel / Gayret ve faaliyeti güzel iken... // Huzuruyla semadan yağmur istenendir o. / Öksüzlerin sığınağı olacak öksüz / Güçsüzlerin kucağı olacak güçsüz... / O reis nasıl bırakılabilir ki düşmana!"

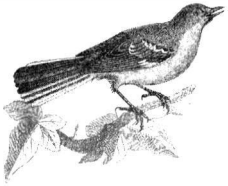

583-594

- "el-Emîn": Kureyş'in yüz akı...
- **Ezenler ve ezilenler arasında kötülüklerden korunarak büyüyen delikanlı**
- Mekke'ye iyilik getiren Hılfülfudûl
- **İyilikleri hep o yapar, doğruları hep o söyler...**
- Kervan ticareti ve kazançlı geçen seferler
- **Mekke'nin asil ve saygıdeğer kadını Büyükler Büyüğü Hatice**
- Seven gönüllerin yeryüzüne örnek evlilikleri
- **Saadet bağının gülleri: Kâsım, Zeyneb, Ümmügülsüm, Rukayye ve Fâtıma**

Gönül fikr-i hayalinle sabahlar yâ Rasûlallah
Olur şem'-i cemâlinle sabahlar yâ Rasûlallah
(Salâhi-i Uşşakî)

Gönlüm senin hayalini kurarak sabahlar ey Allah'ın elçisi; (bu hasretlik içinde, eğer) cemalinin mumu olmasa sabahlar olmaz.

BAHARİYE

Hatice için...

"Ey Teyma kadınları, ey Kureyş kadınları! Yurdunuzda Ahmed isminde bir peygamber zuhur etmesine az kalmıştır. Hanginiz ona zevce olabilirse, hemen olsun!"

Kâbe avlusundaki bu ses, asil kadınların tavafı için ayrılan kısımda bir dalgalanmaya sebep oldu. Kimisi homurdandı, kimisi kâhini taşladı. Biri hariç!.. O, duyduğu cümlenin hakikatini kavramış ve "Ah!.." demişti, "keşke onu görsem!"

Zaman hızla akıyordu. Dostum İbrahim gibi genç ve yakışıklı Muhammed'in de ilahî bir güç tarafından korunduğunu, dünya bağının en güzel gülü olacak diye dalını ve çevresini saran dikenlerin birer birer ayıklandığını, o büyürken ipek ipek safiyetine halel getirecek budakların, kadife kadife ruhunu incitecek ayrıkların çevresinden temizlendi-

ğini görebiliyordum. Bazen beyaz elbiseli bir adam onu putun yanından uzaklaştırıyor, bazen bir uyku hâli onu süfli ve malayani şeylerden alıkoyuyordu. Kâinat bahçıvanı onu cahiliyenin bütün kötülük ve pisliklerinden uzakta, tertemiz yetiştiriyordu. Kavminin içinde yükselmiş, mürüvveti faziletle, ahlakı güzellikle, soyu asaletle, komşuluğu iyilikle ziynetlenmişti. Huyu yumuşaklığa, bakışı tebessüme, giyimi zarafete, konuşması fesahate mihenk sayılıyordu. Kimse ondan incinmiş değildi. Bu yüzden "doğru, güvenilir kişi" anlamında "el-Emîn" lakabıyla çağrılıyordu. Tıpkı analığı Fâtıma'nın çağırdığı gibi... Bana gelince; yüzyıllar içindeki en mutlu zamanlarımı yaşıyordum. Gül ve bülbül... Tenhada ve baş başa... Nereye yönelse oraya koşarak, ne zaman dursa o zaman durarak... Her zaman ve her yerde coşkulu şarkılar söyleyerek... Henüz kimseciklerin görmediği her şeyi görüyordum; davarlarını sürdüğü yerde hayat coşkuyla doluyor, ağaçlar ve taşlar, kurtlar ve kuşlar onu selamlıyorlardı. Yürüyeceği yolun dikenlerinin ayıklandığını, tırmanacağı yokuşların düze evrildiğini hissediyordum. Hacılar arasında, ticaret kervanlarında, panayırlar ve bayramlarda, kavgalar ve çatışmalarda o hep korunuyor, üzerine çamur sıçramayacak şekilde berrak kalıyordu. Derken "el-Emîn" yirmi beşine geliverdi; Ebû Tâlib'in himaye ve desteğinde.

"Ah!.. Keşke onu görsem!" diye iç geçiren Mekkeli hanım, Huveylid kızı Hatice'ydi. Itırcılar Çarşısı'na bakan evinin çatısında şarkılar söylerken kalbimi hayranlıkla ürperten saadet yüzlü kadın... Mekke'nin sırça vazosundaki narin çiçek... Kadınlıkta bir ufuk, kadın oluş üzere yaratılmış bir abide. Emsalsiz bir şefkatin, engin bir tatlılık ve yumuşaklığın, nadide bir kadın sezişi ve ruh zenginliğinin sembolü... İnceliğin ve zarafetin idrak mertebesi...

Hatice Mekke'nin çılgınca eğlencelerinden ve aşırılıklarından uzak, ticaretine bakarak yetimlerini büyüten asil bir anneydi. Herkesin itibarını kazanan Hıristiyan din adamı Varaka b. Nevfel'in kuzeni olurdu ve soyu Kusay'da gülümle birleşiyordu. İlk kocası Ebû Hâle'den sonra evlendiği Mahzumlu Atîk de ölmüş; şimdi birinciden bir oğlun, ikinciden de bir kızın annesiydi. Yaşı otuz yediyi bulmuştu ve gelen evlilik tekliflerini hep geri çeviriyordu. İşleri yolundaydı. Mekke'den hareket eden Kuzey ve Güney Kervanları onun develeri olmadan yola çıkmıyor, ara aylarda da yakın panayırlara kafileler yollayarak oldukça kârlı ve dürüst ticaretler yapıyordu. Ne ki son iki yıldır süren kıtlık onun da işlerini etkilemişti.

Düşündüm; Mekke'de gördüğüm bu kaçıncı kıtlıktı?!.. İşte şehir yine kıvranıyordu. Her evde bir feryat, her beşikte çığıran bir bebek! Yoksulluk üstüne yoksulluk; fakirlikten efzun fakirlik... Ebû Tâlib'in hanesi de tahammül gücünü tüketmiş, düzen dikiş tutmaz olmuştu. Bahar bitti bitecekti. Mekke ahalisi, dualar ve tavaflarla süsledikleri binbir umudu birbirine ekleyerek Kuzey Kervanı'nın hazırlık telaşına düşmüş, Kâbe'deki tanrıların itibarı artmıştı. Mekke çarşısında Huveylid kızı Hatice'nin, kafilesini onun adına götürecek birini aradığı konuşuluyordu. Ebû Tâlib yeğenini hatırlayıverdi. On altı yaşından bu yana, tam sekiz yıldır birçok kervana katılmış, her birinden kazanç ve takdir elde etmişti. O kadar ki esrik develerin yularını tutsa munisleşiyor, kavurucu sıcaklar o yürüyünce serinliyordu. Bezirgânlar onunla kervan çıkarmaya can atıyorlardı.

"Biliyorsun, ey kardeşimin oğlu" diye başladı söze Ebû Tâlib ve sırasıyla kıtlıktan, sermayesinin tükendiğinden ve ticaretinin bozulduğundan söz etti. Dımaşk'a gidecek Kuzey

Kervanı'nı, Hatice'nin kervana yükleyeceği malları, onun iyi bir işveren olduğunu, nihayet gidip kendisiyle görüşürse belki onun adına kervana katılabileceğini bir bir anlattı. Gülüm o güne kadar kimseden bir şey istememişti. Gerçi Hatice'yi tanıyordu, şerefli ve mütevazı bir tacireydi. İş istedi diye kimseyi rencide edecek bir tavrı olamazdı ama yine de içinden bunu yapamayacağını geçirdi. Gülümü bilirdim, yaratılışındaki safiyetten dolayı içinden geçen şeyler hemen yüzünden okunurdu. Ebû Tâlib de okudu ve ısrar etmedi. Ama onunla bu meseleyi konuştuğunu da ertesi gün Hatice'ye duyurmaktan geri kalmadı. Gülümün adını işitir işitmez Hatice'nin yüzünde bir şetaret parıldamıştı. Son yıllarda adını sık duymaya başladığı o delikanlıydı bu. Herkesin "el-Emîn" dediği Muhammed. Hakkında edindiği bilgilere ve tecrübelerine göre okuma yazması olmayan fakat hesap bilen, yoksul olmasına rağmen iyilik yapmayı seven, onuruna düşkün ama mütevazı bir delikanlıydı. Derhâl kendisine haber salıp başkalarına verdiği ücretten daha yüksek ücretle mallarını Dımaşk'a götürmek üzere kervana katılmasını teklif etti. Gülüm Hatice'nin evinden sevinçli çehresiyle ayrıldığında zihninde dört genç deve karşılığı yapılmış iyi bir anlaşma, Hatice'nin aklında ise doğru sözlü, güzel huylu bir delikanlının iri kara gözleri vardı.

Mekke, üç ay boyunca kervanın Dımaşk'tan dönüşünü merakla bekledi. Hatice ise yalnızca kervanı değil, kapısından ayrılan sevinçli çehrenin sahibini de merak ediyordu. Aradan geçen uzun gecelerde kervan onun için sanki bir şiirin adı olmuştu da manalar kavis kavis, vezinler ve kafiyeler adım adım birbirini takip etmedeydi. Çölün güzelleri olan develerin ayaklarına, rüzgârın kızları olan atların yelelerine tutunmuş bir hayaldi sanki. İçinde yumak yumak olan bir hayal... Yoksa şu öğle sıcağında, iki katlı evinin üst sayebanında ha-

nım arkadaşlarıyla otururken, ufukta gözlerine ilişen karaltı neden içini titretiversindi? Güneşin beyinleri kaynattığı bu vakitte yollara düşen şu yolcu elbette bir haber taşıyordu. Baktı, bir daha baktı. Gözlerini ovuşturdu, hayretini yenmeye çalışarak tekrar baktı. Busra'ya gönderdiği iri kara gözler geliyordu. Üstünde ilerleyen bulut da beraber... İyi de şimdi ellerine ve ayaklarına sirayet eden bu telaş da neydi? Birileri kervanından yüzlerce kez kendisine haberler getirmiş, art arda develer ufukları kaplamıştı da hiç böyle heyecanlanmamıştı. Hareketlerini kontrol etmeye çalıştı, ama işte olmuyordu. İçinin kıpırdadığını hissediyor, yüreğinde daha önce duymadığı bir haz duyuyordu. Hiç yüzleşmediği bu heyecanın sebebi başkaydı, itiraf etmek istemiyordu ama ne olduğunu tahmin de zor değildi. O ara hizmetçisi ilişti gözlerine. Hurmaların en güzelinden bir tabak hazırlamasını söyledi. İyi de neden sesi de titriyordu şimdi? Arkadaşlarına ve hizmetkârlarına aşikâr etmekten korktu. Başını ufuktan yana çevirdi. Dimağını mest eden düşüncenin mi, kalbine sarhoşluk veren hissin mi, gözlerini kamaştıran güneşin mi etkisindeydi, kestiremiyordu; baktı, gittikçe daha dikkatle baktı ve gülümde o güne kadar benim gördüklerimi bir bir gördü. Zulmeti aydınlatacak güneşi, küfrün kara perdesini yırtacak dolunayı, insanlığa yol gösterecek yıldızı...

Omuzlarına dökülen dalgalı uzun saçları, uzun ve ince hilal kaşları, siyah uzun kirpikleriyle devenin üzerindeki bu asil duruşa hayran olunmaz mıydı? Ya buğday renkli açık alnının ortasında parlayan şu nura ne demeli?!.. Değirmi yüzünde açık pembeye çalan şu beyaz yanaklar, çehresindeki mutluluğun okunabildiği berrak sayfalar değilse neydi?

Hatice, sol böğründeki derin kıpırdanmanın etkisindeydi. Bekledi, yaklaşmasını bekledi, oracığa yığılıvermekten

korkarak... Neden sonra başını kaldırdı ve gözlerine baktı. Kalbine uzanan bir bakışla baktı. Sürmesinin ezelden olduğunu fark eden bir bakışla. Burnunun iki kaşına yakın olan kısmındaki hafif kemerin yüzüne kattığı sevimliliğe meftun olan bir bakışla. İşte devesinin üzerinde müjdeli bir gülümsemeyle öylece duruyordu. Muntazam dizilmiş beyaz ve bakımlı dişlerinden birkaç dolu tanesinin parlayarak etrafa saçıldığını hissettiren bir gülümsemeydi bu. Ve Hatice daha fazla bakamadı. Gözleri kamaştı.

Kervan kazanç ve vuslatlarla birlikte şehrin sokaklarına çılgınca bir eğlence getirmişti. Naralar, ateşler, fuhuşlar ve içkiler. Onca kıtlığa, onca çekilen sıkıntıya rağmen dalalet ve eğlencede o derece ileri gittiler ki sapkınlıklarını görmesinler diye Lat ve Uzza'nın üzerini örtmek zorunda kaldılar. Ve bütün o çılgın haz haykırışlarının uzağında, gülümün kervan yoldaşı Meysere, Hatice'ye tatlı tatlı anlatıyordu:

"Malların satışından çok büyük gelirler elde ettik değerli efendim. Kervanda en ziyade kârı bizim ettiğimizi söyleyebilirim. Ve tabii bütün bunların Muhammed yüzünden olduğunu da itiraf ederek... O kadar iyi, dürüst, ahlaklı ve akıllı. Üstelik yolculuğum sırasında çok garip şeyler yaşadım. Anlatsam inanmazsınız."

Hatice o anda Meysere'nin anlatacağı her şeye inanmaya hazırdı. Devesinin üzerinde bulutla gölgelenen birini görmekten değildi bu kabulü, hayır, onun gözlerine baktığı günün ikindi sohbetindeki edasından ve sözlerindendi.

"Umarım ona itaatsizlik etmemiş, sözünü dinlemişsindir!"

"Nasıl dinlemeyeyim hanımım, her söylediği doğru ve isabetli iken. Hatta onun sözünü herkesler dinledi. Çünkü herkes onda herkesten farklı şeyler buluyordu."

"Ne gibi şeyler?"

"Garipten garip şeyler efendim, inanması zor şeyler. Yorgunluktan can vermek üzere iki devemiz vardı mesela, kervanın ardında kalmış, kafileden ha koptuk, ha kopacaktık. Muhammed'e haber verdim. Elleriyle develerin ayaklarının altını ve bacaklarını sıvazladı."

"Neden peki?"

"Neden olduğunu bilmiyorum, ama o andan itibaren develer böğürerek kervanın en önünde gitmeye başladılar. Ben böyle uğurlu ve bereketli birini daha evvel hiç tanımamıştım. Üstelik emin ve dürüst."

Ertesi ve daha ertesi günlerde Hatice, ticaret vekiline minnettarlığını göstermek, ileride yeniden kervanına müzaheretini sağlamak için yakından yakın ilgi gösterdi. Başlangıçta birkaç tabak yemek veya birkaç hediye, gitgide mevsimlik meyvelerden ikram göndermeler, hâl hatır sordurmalar... Hatta bir gün onu ziyaret etmeyi bile istedi. Lakin Mekke'nin Hıristiyan papazları ve Bizanslılarca itibar edilen adamlarının çıktığı bir aileden, Esed obasından geliyordu ve böyle bir şey yapması aile şerefi için yakışık almazdı. Üstelik de soyca, ahlakça ve iffetçe temizliğini ifade eden "Tâhire" lakabıyla anılıp dururken. Lakin işte gönlünde ona doğru bir hassasiyet, bir akış vardı; durduramadığı bir akış. Bu akış, Nefise binti Münye ile yaptığı sohbette "Bak bakalım, Muhammed neden evlenmiyormuş, hele bir anla gel! Unutma, sadece sen ve ben bileceğiz," cümlesine birikiverdi. Nefise arada sırada onun hizmetinde bulunan, bu vesileyle gülümü de tanımış olan bir hanımdı. Üstelik asillerden olmadığı için sokak ortasında veya Kâbe meydanında yabancı bir erkekle konuşabilir, bundan kimse bir mana çıkarmazdı. Nefise'yi takip ettim. Gülüm hakkında alınacak kararları elbette

bilmeliydim. Eve dönüş yolunda önüne çıktı. Tıpkı bir zamanlar Zühre'nin babası Abdullah'a yaptığı gibi:

"Muhammed, güzellikler başına toplansın, hele eğleş azıcık!"

Gülüm bir çocukla konuşurken bile olağanüstü dürüstlük ve nezaketle cevap verir, ona tebessüm ederdi. Yine tebessüm ediyordu ama başını yere eğmişti:

"Buyurunuz Nefise Hanım, ne istemiştiniz?"

"Diyorum ki, yaşın geldi, olgun ve değerli bir kişiliğin var, iyi bir ailedensin ve herkes seni takdir ediyor. Münasip bir kızı kolayca bulabilirsin, ama sen hâlâ bekârsın?"

Gülüm her şeyi tabii hâliyle izaha çalışır, riya yahut yalana yaklaşacak tavırlardan daima kaçınırdı. İçindekini dosdoğru söyledi:

"Nasıl evleneyim ki, ne düğün için sermayem, ne bir aileyi ayakta tutacak geçimim, ne o aile için güvencem var."

"Yani sen, geçinecek gelirin ve aile kurmak için güvencen olsa evlenirsin öyle mi?"

"Öyle ama..."

"Peki düğün masrafın sağlansa, güzellik ve şerefte sana denk bir hanım bulsak, üstelik de zengin olsa, ha?"

Bu kadın inanması zor bir söz söylüyordu besbelli. Tebessüm etti:

"Kimdir ki böyle birisi?"

"Hatice!.."

"İmkânsız. Mekke'de hiçbir zengine evet demeyen Hatice? Benim için nasıl olabilir böyle bir şey? Ayrıca..."

"Sendeki huy, ahlak ve gönül zenginliği onun malından değerlidir. Sen yeter ki razı olduğunu söyle, gerisini bana bırak. Bu benim müşterek dostlar vasıtasıyla halledemeyeceğim şey değil. Razı mısın?"

Gülüm ne riya gösterdi, ne de nazlandı. Dosdoğru içindekini söyledi:

"Razıyım!"

"O hâlde yarın bu vakitler sana bir haber getiririm."

Nefise sevinçle Hatice'nin yanına koştu. Daha o akşamdan nişan, düğün, hazırlıklar, görüşmeler hepsi tek tek konuşuldu. Zannederim hiçbir kadının fendi bu derece isabetli bir hayra kapı açmamıştır. Sevindim, hem de çok sevindim. Sonra da yedi güzel şarkı besteledim. Her güne bir şarkı. Hepsinde de Hatice'nin o kara gözlere karşı beslediği aşkı ve aşkın âşığa yaptırabileceği şeyleri terennüm ediyordum. Yüreklerdeki heyecanı, her insana gösterilen sevgiden farklı olan sevginin yansımalarını sayıp döktüm. Ve sevgide Hatice'yi o kadar kıskandım ki kendime en büyük rakip kabul ettim. Gülümü benim kadar seviyordu işte, hatta bazen benden fazla... Bir gün biriyle yarışacağımı hiç düşünmemiştim. Gerçi başkalarının gülümü sevmesinden hep mutluluk duymuş hatta mest olmuştum; lakin Hatice herkesten ayrıydı. O kadar ki gece rüyasında, gündüz hayalinde onu görüyor, kalbinde devamlı onunla konuşuyordu. Elbette gülüm de ona karşı ilgisiz değildi. Asaleti, güzelliği, herkesin kıskandığı itibarı ve iffetiyle kendine denk olduğunu düşünüp içten içe neşeleniyordu.

İki ay sonra, Mekke sokaklarında gülümün çeyizi dolaştırılırken içim hem sevinçli, hem buruktu. Sesim titreyerek terennüm ettim:

"Gelin ey Mekkeliler, durmayın gelin / Düğünü başladı düğünlere gidemeyenin"

Sesime ağaçlar ve kuşlar eşlik etti. Hayli mütevazı ama saygılı, israfsız ama memnun edici bir şölendi o. Deflerin ça-

lınıp gençlerin oynadıkları, Mekke asillerinden ve hilleden iki yüz kadar insanın doyurulduğu bir şölen. O günkü şarkımda Âdem ile Havva'nın cennetteki, İbrahim ile Hacer'in de yeryüzündeki mutlu evliliklerini andım. Bundan böyle Muhammed ile Hatice'nin evlilikleri anılsın, gelecek nesiller, nikâhları kıyılırken bu evliliğin bereketine sığınsınlar diye yaptım bunu.

İtiraf etmeliyim ki düğünden sonra hayatımda yeni bir dönem başladı. İnsanlar Âdem ile Havva'nın birbirine âşık olduklarını, Havva'nın Âdem'e yasak meyveyi aşkı yüzünden teklif ettiğini ve Âdem'in de sevdiği kadının teklifine dayanamadığı için onu tadıp cennetten çıkarıldıklarını anlatırlardı. İbrahim ile Hacer'in birbirlerine olan hislerine hiç muttali olamamıştım ama o aşkın meyvesi İsmail'i tanırdım. Şimdi Gülüm ile Hatice'nin karşılıklı duygularını, bu duygularla birbirlerine karşı muamelelerinde "Ya incinirse!" korkusundan âdeta titrediklerini, yekdiğerini kırma veya gücendirme ihtimali olacak en küçük sözü ve davranışı terk ettiklerini, her ikisinin bütün hayatlarını kendilerinden evvel eşini düşünerek yaşadıklarını gördüm. Saygıyla dillendirilmiş "sen" sözünün, menfaatle söylenmiş "ben" sözünden daha değerli olduğuna şahit oldum. Bazen Hatice'nin yüreğini dinledim, minnet gördüm; bazen gülümün kalbine baktım şükür okudum. Aşkın saygıdan, dostluktan, mahremiyetten, paylaşmaktan ve ortak düşünceden ibaret olduğuna böyle karar verdim. Belli ki Hatice, bu sevginin kanatlarında makamlar ve merhaleler, dereceler ve kademeler aşacak, sevgisi yüzünden bazen hesabı susacak, bazen mantığı şaşıp aklı eriyecekti. Bütün varlık hikmeti ve hilkat sırrıyla gaye kadının gaye erkeğe liyakatiyle yaşayacak, dünya kadınlığı adına eşe bağlılığın ve destek olmanın timsali olacaktı. Yanılmayacağımı biliyordum, çünkü daha şimdiden

Hatice kendi kişiliğini sevgilinin kişiliğinde eritip kaybetmeye, onun fikrini kendi fikri bilmeye çabalıyordu. Gülümün istediğini istiyor, onun meylettiğine meylediyordu. Onunla sevginin İlahî olduğunu bilmiş, kul olarak sevginin serpintileriyle Allah'a yükseleceğine kanaat getirmişti. "Onu seven Allah'ı sever!" dedi bir gün ve Allah'ın sevgilisini öyle sevdi, onun sevgi kapısından girip gerçek sevgiye öyle erdi. Hatice bana büyük rakip, güle bülbül oldu. Herkesin diken olduğu zamanda o gül ile gül oldu.[18]

Gülüm Hatice'ye mürüvvet gösterdi ve bir erkeğin nezaketi ve şefkatiyle davrandı. Aralarındaki aşka ve tezahürlerine baktıkça, sevgi denen şeyin İbrahim'in Rabbi tarafından gülüme bir huy, Hatice'ye de bir lütuf olarak verildiğini düşündüm. İnsanlığın o zamana kadar çektiği sancıların hep karşılıklı sevgisizlikten olduğuna bir kez daha inandım. Oysa sevgiyle kinler tebessüme durur, sevgiyle düşmanlar dost olurdu. Ağuların bal, ayrılıkların visal olması hep sevgidendi. Sevgi bir yuvada bereketin ve nezaketin adıydı. Bir hafta önce Hatice, Ebû Tâlib'in evine sevgiyle, bir hafta sonra ise gülüm Hatice'nin Itırcılar Çarşısı'nın ardındaki evine sevgili diye gittilerse bu sevgi katıksız bir tılsım olmalıydı. Geline mehir verilirdi, Hatice azdan az mehre razı oldu; çünkü sevgisini göstermek istiyordu; gülüm ise on iki ukiyyelik mehre yirmi genç deve ilave etti, çünkü o da sevgisini göstermek istiyordu. O gün sevgi mürüvvetin adı oldu. Sonraki zamanlarda hanelerindeki her değişiklik sevgiyle yapıldı. Mekke'de aile demek, oba demekti; evlenen bir dulun çocukları düğünden sonra baba evine gider, obanın çocuğu olur, annesinden ayrılırdı. Hatice'nin evvelki çocukları da böyle yaptılar ama annelerini ziyarete geldiklerinde orada gülümü öz babaları kadar şefkatli buldular. O gün sevgi şefkatin adı

oldu. Gülüm Hatice'nin akrabalarına hep nazik davranmış, hatır saymıştı; günlerden birinde sütannesi Halîme onu ziyarete gelince de Hatice onu ağırlayıp sayısız hediye vererek gönderdi. O gün sevgi akrabaya hürmetin de adı oldu.

Her şeyin başlangıcında, Muhammed sevgiden yaratılmıştı, şimdi sevgi Muhammed olarak görünüyordu. Ben sevginin Muhammed ile en büyük rahmet, Muhammed'siz sevginin de zillet içinde zillet olduğunun farkındaydım. Gülün dışında bir sevgi, sevginin dışında da bir gül olamayacaktı. Sevgi beşerî zeminde gülün mutluluğu, Hatice'nin ise bütün varlığı kesildi. Herkesin "Tâhire" dediği Hatice'ye sırf bu sevgiyi taşıdığı ve bana büyük rakip olduğu için ben Kübra demeye başladım; "Haticetü'l-Kübra: Büyük Hatice." Çünkü o bütün varlık ve hikmeti, bütün hilkat sırrı ve ulviyetiyle gülümün muhatabı, büyük mücerred kadının büyükler büyüğü erkeğe karşı müşahhas duruşuydu. O, güneşe karşı ay, belki en müstesna kulun nihayetsiz muhatabıydı. Ona nasıl "Büyük" demem ki, gülümü tanıdıktan sonra kendisinden vazgeçti, yalnızca gül için yaşadı. O öyle "Büyük"tü ki arzusu artık onun arzusu, iradesi artık onun iradesiydi. Aşk kimliğini fethetmiş ve öz kimliğinden üstün kimliğe taşımıştı.

Itırcılar Çarşısı'nın sırtındaki evde günler günlere eklenirken sevgi bazen doğruluğun ve müsamahanın, bazen himaye ve muhafazanın da adı oldu. Mekkeliler oradan güven, sadakat, doğruluk ve emniyetin ışık ışık şehre yayıldığını görüp gıpta ettiler. Yıllarca bu sevgi güzelin, iyinin ve doğrunun; en çok da mutluluğun ve saadetin adı oldu. Sevgiye sırasıyla Kâsım, Zeyneb, Ümmügülsüm, Rukayye ve Fâtıma diye ad koydular. Kâsım ilk oğuldu ve geleneğe göre mukaddes babasının künyelenmesi için yüzük kaşı olacaktı. Sonraki günlerde Mekkelilerin gülümü Muhammedü'l-Emîn yanında

Ebü'l-Kâsım diye de çağırmaları bundandı. Ve Ebü'l-Kâsım, kâinatın en güzel gülü, benim gülüm, dostum İbrahim'in hatırası ve İsa Nebi'nin müjdesi olan gülüm, hakikat perdesinin açılışına hazırlanırken gerçeklerin de gerçeğine doğru tefekkür içinde tefekküre, bense hakikatin perdesi aralanırken okunacak en güzel mısraı bulabilmek adına sancı içinde sancıya gark olduk.

Ve yıllar akıyor, akıyordu... Tefekkür ve inziva içinde...

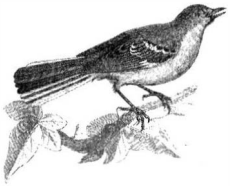

595-600

- Muhammedü'l-Emîn... Mekke'nin iftiharı...
- **Büyük kavga; yanan Kâbe'nin yeniden inşası...**
- Hacerülesved'i yerine koymaya bir hakem lazım
- **Ukaz Panayırı: Şairler... Hatipler... Sözün efendileri...**

Riyâz-ı midhatinde andelîbim yâ Rasûlallah
Senin bîmârın olmuşken tabîbim yâ Rasûlallah
(Nazîm)

Seni övme bahçelerinde bir bülbülüm ey Allah'ın elçisi; sırf bu yüzden, senin bir hastan iken şimdi bir gönül tabibi olma mertebesindeyim.

KIT'A

Kuss b. Saîde için...

Saadet çağının kapısı aralanmış, hakikat perdesinin açılacağı, vahye yakın zamanlar gelmişti. Zaman zaman meleklerin gülümü birbirlerine gösterip "İşte o, salat ve selam üzerine olsun; o, âlemin kurtuluşu, ama henüz vazifesi başlamadı!" diye övdüklerini ve övündüklerini işitir gibi oluyor, arada sırada "İşte büyük kurtarıcı!" diye onu anan cinler görüyordum. İçinde sevgi ve sevgili var iken zaman ne de çabuk geçiyor, günler nasıl da akıyordu. Allah unutulup da varlığın ve insanın anlamsızlaştığı zalim dönem bir kere daha sona ermek üzereydi. Dünyayla ahiret arasına naif perdeler, ezelle ebed arasına da nurani zembiller kurulmuş semavat ile yer arasında bağlantı başlıyor, ufukta yeni bir vahyin ışığı parlıyordu. Üstelik bu sefer gülümün kokusu yayılacak, hükmü

yürüyecekti. Semada perdeler aralanmaya başlamıştı. Bunu Musa ve İsa Nebi'den biliyordum. Böyle dönemlerde dünyanın gidişatı değişir, zaman istisnaî şartlar kazanıp başka bir zaman olur, ezelî ve ebedî olan hakikatin nuru fâni olanda yansımaya durup varoluşun uhrevî sesi duyulurdu. Sonra da iyilikle kötülüğün; inkârla imanın gizli yüzleri bir bir ortaya çıkardı. Gerisi hep aynı mücadelenin tekrarıydı; hakikatin nuruna karşı koyanlarla ona sahip çıkanlar arasındaki mücadelenin. Artık şehrin meydanı, gönüllerde cevher mi yahut marsık mı olduğunu gösteren ve arkadaşlıkları bitiren bir mihenk taşına döner, hayat savrulur, savrulurdu. Bir nasip veya nasipsizlik rüzgârının önünde...

Dostum İbrahim'den bu yana mücadeleyi hep hakkın ve hakikatin kazandığını, insaniyetin mükemmellik derecesine yükseldiğini görmüştüm; sonradan bozulsa bile... Hatıralarım ve özlemlerimin beni gül hakikatinin telaffuz edileceği güne kilitlemesi bundandı. Galiba zulme ve karanlığa karşı vahyin ve nurun zaferini özlemiştim. İbrahim'e söz verdiğim şarkıları bir bir hazırlıyor ve dillendiriyordum ama en çok da onun söyleyeceği şarkıları bekliyordum, israf edilen insanlığı kıvama erdirecek, bozulan insaniyeti düzene koyacak şarkıları. Musa ve İsa lisanından provası yapılan şarkıları... Su kadar berrak, susamışların dudaklarındaki çatlamalara şifa olacak, kar gibi ak şarkıları... İlahi şarkıları... O şarkılar ki İslam adıyla bir gül dudağından terennüm edilecekti. Renk renk, ıtır ıtır hakikat arayışının, ilhamları ve kelamı çoğaltacak güfteleriydi bunlar.

Zaman akıyor, son ve hakikatli şarkı için işaretler işaretleri kolluyordu. Son işaret bir yangınla geldi. Kutsal Kâbe ve içindeki her şey, göz göre ve cayır cayır tükendi. O kadar ki harçların arasındaki hatıllar bile kül olup dostumun elleriy-

le tek tek koyduğu taşlar yerinden oynadı, evin muvazenesi bozuldu. Bütün gece ağladığım bir manzaraydı bu. Kutsal binayı hiç böyle pejmürde görmemiştim. Anıları düşündüm durdum. İbrahim'i andım, sonra İsmail'i... Kâbe temellerinin yükselişi geldi gözlerimin önüne. Baba oğul ne güzel çalışmışlardı. Dün gibi hatırlarım, önce Mekke civarındaki kayalardan taşlar yonttular. Saydım, tam 1614 taş olmuştu. Sonra İsmail taşları taşıdı, dostum İbrahim de Allah'ın emrettiği şekilde taşları üst üste ve yan yana koydu. Harçları yoktu. Sonraki zamanlarda kutsal ev tabii afetler, yangınlar, depremler gördü ve her defasında aynı taşlar kullanılarak yeniden yapıldı. Yıllar geçtikçe elbette taşlar kararardı. En ziyade de şirk dönemlerinde taşların siyahladığını gördüm. Putperestliğin kiriydi onları karartan. Buna rağmen yeryüzünün bu ilk mabedinde tevhit esasına uygun olarak hac yapan birileri daima var ola geldiler. İçine putlar doldurulup putperestliğin yayıldığı zamanlarda bile burası Beytullah olarak anıldı ve herkes orayı gerçekten de "Allah'ın Evi" bildi.

Hakikatte Kâbe Rahmanî sırların tecelli ettiği yerdi de dağlar ve yollar oraya koşup gelmiş, onu çevrelemişlerdi. İstikametten münezzeh bir madde, ama madde ötesi hakikatlerin mekânıydı. Yüzyıllar akarken sayısız insan, melek ve cinin orada secdeye kapandıklarını görmüştüm. Suretlerin gizli hakikatleri burada ortaya çıkıyor, bedenleri buraya secde ederken ruhları Kâbe'nin ruhuyla bütünleşiyordu. Binanın kendisi bir madde idi ama hakikati yüksek bir ruhtan ibaretti. Sert bir madde ve yüksek bir mana. İlahî hakikatler ile yaratılmış hakikatlerin buluştuğu yer. Hacılar burada hep putlardan ötesine, Bir olan Allah'a ulaşmaya çalışıyorlardı.

Korkunç yangından sonra Kureyş'in aklı başında yöneticileri Kâbe'yi İbrahim zamanındaki esaslar doğrultusunda

ihyayı düşündüler. Önce yıkacak, sonra da eski temeller üzerinde yeniden yapacaklardı. Buna göre ileri gelen kabileler Kâbe'nin dört duvarını aralarında paylaştılar. Böylece kendilerine düşen duvarları örerek Kâbe üzerindeki haklarını ve elbette eski itibarlarını devam ettireceklerdi. Gelgelelim yıkım ve yapım işinde o kadar çok anlaşmazlığa düşüp o derece çekişmeler yaşadılar ki, Davut oğlu Süleyman tarafından Kudüs'te yapılan mabette çalışan cinler bile bu derece aykırı davranmamışlardı. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes az para harcayıp çok itibar elde etmeyi düşlüyordu. İlk anlaşmazlık ilk günde çıktı. Yıkım gününde... Hiç kimse Allah'ın Evi'ni yıkan kişi olmanın lanetini taşımak istemedi. Ya başına bir felaket gelirse? Ya bu yüzden gökten bir azap inerse? Ya çocuklarından birine yıldırım düşerse? Ya kâhinler... Ya cinler... Ya... Ya...

Mekkelileri uzun zamandır tanıyordum da bu kadar dedikoducu ve korkak olduklarını bilmiyordum. Duvarların yıkımı Darunnedve'de veya Kâbe hareminde, sokaklarda veya hurmalıklarda ağzı olan herkes tarafından günlerce her seviyeden tartışıldı durdu. Ta ki Velid b. Mugîre'nin bu işe gönüllü olup Kâbe'nin damına çıkarak ilk külüngü indirdiği ana kadar. Ve bazılarının beklediği şey işte o sırada gerçekleşti. İlk darbeyle birlikte yer deprendi. Herkes bir yana kaçıştı? Kimse Kâbe'ye yaklaşmak bile istemedi. Ertesi gün bir araya gelip Kâbe için topladıkları paraların içindeki haramı temizleme kararı aldılar. Tekrar yıkım başladı ve her bir taş, kırılmadan indirilerek temellerdeki yeşil kümbetlere kadar ulaştılar. Bunlar, her biri otuz kişiyle bile kaldırılamayacak cesamette, birbiriyle kaynaşmış deve sırtına benzeyen ışıl ışıl taşlar idi. Onları görünce ben yine dostum İbrahim'i hatırladım. O da temeli kazarken bu taşlara ulaşmış ve oğluna,

"Bunlar," demişti, "oğulcuğum, bunlar, atamız Âdem yeryüzüne indiğinde var idi. Allah güneşi ve ayı, yeri ve göğü yarattığında melekler de gelip buraya bunları temel diye koydular. Biz de şimdi, Allah'ın adı anılacak mabedi, bu temeller üzerinde bina edeceğiz, haydi Bismillah!"

Kureyş Kâbe'nin küpe benzeyen binasını yeniden yapmaya başlayınca Mekke'deki herkes, hatta hacılar bile bu hizmeti yerine getirmek için seferber olmuşlardı. Kureyşliler eskisi gibi temelleri yer seviyesinden yüksek tutma kararı aldılar. Çünkü Kâbe'nin kapısına iki kapıcı oturtuyor ve basamaklardan çıkıp içeri girmek isteyenlerden dilediklerini –genellikle humus mensupları– içeri bırakıyor, dilediklerini –genellikle yoksul hille mensupları– ittirip düşürüyorlardı.

Kureyşliler korkarak başladıkları işi sevinç ve neşeyle devam ettirdiler. Gülüm de oradaydı. Kendisiyle aynı yaştaki amcası Abbas'la birlikte taşlardan taşıyordu. Tabii ben de çok uzakta değildim. Çünkü gülüm terledikçe gül kokusundan mest olmayı seviyordum. İnşaat gittikçe hızlandı. Bir sıra taş, sonra kalın kiriş ve hatıllar, sonra bir sıra taş daha. Derken temeller iki arşın kadar yükseldi ve sıra doğu duvarının köşesinde duran Hacerülesved'in yerine yerleştirilmesine geldi.

Hacerülesved, üçü büyük diğerleri küçük taşlardan müteşekkil bir kütleydi. Vaktiyle yekpare iken yangınlarda çatlamış. Ama Kureyş ona bu gözle asla bakmadı. Dostum İbrahim zamanında ben bu taşı beyaz iken görmüştüm. Ama artık insanların günahkâr yüzleri sürüle sürüle kararmıştı. Bu dünyaya ait olmadığı için ona herkes hürmet gösteriyordu. Yokluklar ve yok oluşlar dünyasında hakikat âleminden bir işaret olarak yerinde duruyordu. Kâbe onsuz düşünülememişti ve şimdi de düşünülemiyordu. Ve Kureyşliler yine

çatışmaya başladılar. Her kabile "Onu yerine koymak için bizden daha şerefli kimse yoktur!" iddiasındaydı. Bu iddiada o derece gözleri dönmüştü ki iki gün içinde çatışma tırmandı, kanla dolu bir çanakta eller yıkandı, bu uğurda ölünceye kadar vuruşmak üzere yeminler edildi. Kureyş'in ileri gelenleri müteakip beş gün boyunca tarafları yatıştırmaya çalıştılar. Altıncı gün Ümeyye b. Mugîre'nin yüksek sesle haykırdığını duydum:

"Ey Kureyşliler!.. Yine birbirinize girdiniz de günlere kin dolduruyorsunuz ha? Yetmedi mi? Bence siz önce kalplerinizi temizleyin ve temiz bir kalp ile haremin şu kapısından ilk gireni kendinize hakem tayin edin. Siz ulu tanrıya içinizdeki kötülüklerden arınarak yönelin ki onlar da sizin kusurlarınızı örtsün ve size bir hakem göndersin. Umulur ki meseleyi o halleder!"

Önce bir suskunluk oldu, kabileler birbirini kolluyordu. Nihayet hepsi bunu olumlu bir teklif sayıp mırıldandılar:

"Biz buna razıyız"

"Olabilir!"

"Güzel çözüm!"

"Pekâlâ!"

Ve beklediler. Ben de tenha bir köşede korumaya alınan Hacerülesved'in yakınından onları izleyerek bekledim. Heyecanla bekleştik. Dakikalar ilerledikçe taraflar nefesleri tutup kapıyı daha iyi gözetlemeye başladılar. Ya sevmedikleri birisi gelirse? Ya rakip kabileden birisi içeri girerse? Acaba bu kapı yerine şu kapı mı olsaydı demeye başlamaları çok gecikmedi. Ruhlarında geçimsizlik vardı ya, herkes kendi obasının oturduğu yöne bakan kapıyı istemediği için pişman olmaya başladı. İçlerinden kendi kabilelerinden birisi gelsin diye durmadan dua ediyorlardı. Sinirler gerilmeye başladı.

Vakit uzadı. Bulunduğum yerden kapıyı göremiyordum ama birden herkesin rahat nefes aldığını görebildim. Yalnızca bir kabilenin mensupları değil, herkes aynı anda rahatlamış, sevinmişti. O anda kapıdan kimin girdiğini hiç merak etmedim. Çünkü Mekke'de, bütün Kureyş'i sevindirebilecek tek kişi tanıyordum. Gülüm... el-Emîn...

Hepsi kendi kabilelerinden biri gelmiş gibi sevinç içinde yanına koştular. Öyle ya, ne çocukluğunda, ne gençliğinde ondan hakkaniyet dışında bir şey gören olmamıştı. Yiğitliği, insaniyeti, mertliği, ahlakı, asil davranışları, güzel konuşması herkes tarafından biliniyor ve takdir ediliyordu. Sakin, yumuşak huylu, herkese karşı iyilikseverdi. Daha da önemlisi kötülüklerden uzaktı ve güvenilirliği tartışılmazdı. Herkes ileride onu Kureyş'in reisi olarak görmek emelindeydi. Hatta bu yüzden Ebû Leheb gülümün kızları Rukayye ile Ümmügülsüm'ü kendi oğulları Utbe ve Uteybe'ye nişanlamıştı. Kapıdan onun gelişine öyle mutlu oldu ki sevincini bir şiirle herkese ilan etti:

"Yaşasın!.. Mekke'nin yüz akı geliyor! / el-Emîn! O ne güzel hakemdir! / Razıyız ona!.. Her sözüne uyarız! / Vallahi ondan daha iyisini bulamazdık!"

Kureyşliler için el-Emîn adını anmak, hoş geçim ve barışı dillendirmek sayılırdı. Onu verene kurban olayım, her zamanki tebessümüyle yanlarına geldi. O esnada yabancı bir göz onu ve çevresindeki Kureyşlileri uzaktan seyrediyor olsaydı, muhtemelen yeryüzünün en ihtişamlı hükümdarıyla o hükümdara itaat ve hizmet eden kulları zannedebilirdi. Gülüm, olup biteni dinlediğinde bir lahza düşündü ve "Haydi öyleyse," dedi, "bana bir yaygı getirin." Genişçe bir sofra örtüsü getirdiler. Sonra benim bulunduğum yere doğru geldi ve

yarım metre çapındaki ışıltılı siyah taşı iki koluyla kavrayıp kucakladı. Başkaları görmüyordu ama o sırada ben nurdan iki kolun beyaz bir billur kütlesini kuşattığını görüyordum. Taş ile beden bir nur halkasında bütünleşmiş gibiydi. Dostum İbrahim'i tekrar hatırladım. Çünkü o da Kâbe'nin duvarlarını ördüğü gün Hacerülesved yine böyle iri bir dolu tanesi gibi parlıyordu. Ne büyük tenakuz idi; beyaz bir billur kütlesi ve insanlar ona Hacerülesved diyor; yani Karataş.

Gül goncası taşı örtünün üzerine yavaşça bıraktı ve kurada ayrışan dört gruba seslendi:

"İçinizden birer temsilci yanıma gelsin lütfen!"

Kabilelerin yaşlı ve saygın reislerinden Utbe b. Rebia, Ebû Zem'a, Velid b. Mugîre ve As b. Vâil kendi gruplarını temsilen yakına geldiler. Baktım; bütün Kureyş ona itaat etmekte âdeta yarışıyordu. Yıllar yılı Kâbe'yi ve Kureyş'i yöneten adamların her birisi onun yönetimine canla başla boyun eğmişlerdi. Üstelik bundan büyük bir huzur da duyuyorlar, aralarındaki ihtilafları gidermesinden dolayı ona bir saygı besliyorlardı. "Keşke Kureyş onu hep böyle sevip saysa!" dedim içimden, gelecek günlerde de hep böyle olsa!.. Çünkü o anda hepsinin içinden "Ah, ne olurdu, şu Muhammed benim veliahdım olaydı!" diye geçirdiklerini hissediyordum. O ise asla kibre kapılmadan, yalnızca bir vazifeyi yerine getirme şuuruyla işine devam etti:

"Şimdi buyurunuz, örtünün dört ucundan tutup kaldırınız ve konulacak yere yaklaşınız!"

Kureyş'in efendileri kendilerine söylenilen her şeye itaat ettikleri sırada uzakta bir ihtiyar gördüm. Gözleri çukura kaçmış, ihtiyarlıktan hafifçe kamburu çıkmış, derisinin etleri kemiklerine yapışmaya başlamış aksakallı bir bilge. Gülüm Hacerülesved'i kucaklayıp duvara yerleştirirken de,

herkese güler yüzle karşılık verirken de ona imrenerek bakıyor ve içinden şiirler söylüyordu. Dikkatimi çekmişti. Yüzünde bir aydınlık vardı. Hikmetli bir aydınlık... Sevmiştim bu ihtiyarı. Devam eden günlerde hep yolunu gözledim ama nafile, Kâbe'nin inşaatı bitesiye ve Kureyş yine Kâbeli günlerine dönesiye kadar bir daha rastlayamadım. Meğer aylar sonra Ukaz Panayırı'nda görecekmişim!

Ukaz, Tâif yolunda Mekke'ye uzak bir panayırın adıydı. Kabileler arasında yıllardır süren Ficar harpleri bu panayır sayesinde belki barışa yönelebilir umuduyla Kureyş tarafından destekleniyordu. Üstelik bu sene Kâbe yenilenmiş, Mekkeliler arasında sulh da sağlanmıştı. Herkes Ukaz'da zengin katılımlı bir panayır beklentisindeydi. Itırcılar Çarşısı'nın sırtlarındaki evde de aynı beklenti vardı. Denkler hazırlanmış, çuvallar doldurulmuştu. Gelgelelim Büyük ve Temiz Hatice gülümden ayrılmayı istemiyor, Hacerülesved hadisesinden sonra itibarını kıskanan birisinin ona bir kötülük yapma ihtimalini bahane gösteriyordu. Ama ben kalbini biliyordum; hasretine dayanamayacaktı. Sonunda bağrına taş basarak ve ardından gizli gizli ağlayarak onu uğurladı.

Gül nerede, bülbül orada; elbette Ukaz'a uçtum. İyi ki de gitmişim. Yayla havasında, tatlı suların aktığı bir yeşil vadiydi burası. Kureyş, on yıl kadar evvel bu panayırı kurduğunda katılacakların hiçbirinden ticaret vergisi ve himaye ücreti alınmayacağını duyurmuştu. Devrim niteliğindeki bu karar Ukaz'ı Arap yurtlarının en büyük ticaret merkezine dönüştürüverdi. Hac mevsiminin hemen başında, Zilkade ayında olması da ayrıca tercih sebebiydi. Parası olan birisi burada her şeyi satın alabiliyordu. Gazze ve Busra şaraplarının en eskileri, Kudüs ve Yemen giysilerinin kalitelileri, Dımaşk kılıçlarının keskinleri, Suriye üzüm ve yağlarının

nefisleri, Tâif derilerinin çeşitleri, el üretiminden at ve deve koşumlarının renklileri burada sokak sokak alıcısını beklerdi. Büyük meydan ise şenlikler ve eğlencelerin merkeziydi. Yargı ve adalet istemek, oğluna kız beğenmek, ortaklık ve anlaşma yapmak ve daha pek çok sebeple bir emele sahip herkes buraya gelirdi. Son birkaç yıldır çölün soylu aileleri de Ukaz'ı tercih ediyor, asaletleriyle övünüyor, bu yolda yazılmış şiirler ve medhiyelerle yarışıyorlardı. Üstelik eskiden olduğu gibi yüzlerini peçeyle örtmek zorunda da kalmadan. Sıkı tedbirler, kendilerini kaçırıp fidye isteyecek olan soysuz ve hırsızları sindirivermişti.

Benim için Ukaz'ın en zevkli zamanları, kırmızı deriden yapılmış çadırlarla onların çevrelerinde geçiyordu. Çünkü bu çadırlar rakiplerim ve belki de ustalarımla karşılaştığım yerler idi. Burada Arap dilinin en fasih örnekleriyle şiirler okuyan; atışan, taşlayan, gülen, ağlayan, ağıt yakan, söven veya öven şairler bulunuyordu ve ben onların övgü dolu mısralarından ilhamlar devşirerek şarkılarıma güfteler seçiyordum. Böylesine işlenmiş bir lisanı konuşan kişiye çöl adamı, bu lisana sahip topluma da bedevi denmesi haksızlıktı. Fesahat ve belâgatin çöle özgü bir nasip olduğunu düşünmüşümdür hep ve elbette bu nasibin asıl sahibini de. Nabiga'yı, Hassan b. Sâbit'i, Hansâ'yı, el-Aşâ'yı tanımak... Tasviri onların dizelerinde dinlemek...

Ukaz'da söz ustaları şiirlerin en güzellerini seçiyor, birinci gelen şiir keten bezinden tomarlara altın suyuyla yazılıp Kâbe'ye götürülerek dış yüzeyine asılıyor, o şiir orada asılı durdukça şairin kabilesi itibar görüyor, bir sonraki Zilkade'de daha iyisi söylenemezse yine asılı duruyordu. Daha güzelini söylemek... İşte bütün şairlerin ciğerini yakan hasret!.. Ve de benim!..

Ukaz'da hatipler de vardı. Sosyal ve dini içerikli hutbeler okuyan, her türlü fikrini açıkça anlatan, fikirlerinden dolayı asla kimseden azar işitmeyen ve ceza görmeyen bu adamlar, hür fikir meydanına kement atar, kendilerini dinleyen olduğu müddetçe yüksek sesle anlatır, anlatır ve gönüller avlarlardı. Kimse burada söylenen nutuklardan dolayı hatipleri sorumlu tutmazdı; kural böyleydi. Bayrak bayrak kabilelerin, renk renk insanların, yığın yığın malların arasında çeşit çeşit fikirleri bulmak böyle mümkün oluyordu. Ve bir gün Kâbe'de arayıp durduğum ihtiyar bilgeyi kızıl devesinin üstünde gördüm. Hacerülesved gününde gülüme bakarken tatlı tatlı tebessüm eden bilgeyi... Etkili ve gür sesi, asil ve güngörmüş tavrı, gülümseyen ve heyecanlı yüzüyle o kadar güzel ve fasih bir dille konuşuyordu ki, talâkatıyla herkesi yolundan çevirmiş can kulağıyla dinlemeye sevk etmişti; gülüm dâhil. Renk renk insanın çizgi çizgi cümbüşler içinde fıkırdadığı meydanda ne güzel ve tatlı konuşuyor, ne derece yumuşak ve ikna edici söylüyordu. Öğrendim; hatipleriyle tanınan İyad kabilesinden bir şair imiş. Adı Kuss b. Saîde. İri gözlerle ufuklara bakıyor ve sanki orada birisini arıyordu. Hafif kambur bedeniyle devesinin üzerinde efsanevi bir süvari gibiydi. Sakallarını Bizans, Irak, Suriye ve Yemen panayırlarını pek çok kez merhale merhale dolaşırken veya meydana atılıp kalabalıklara hitap ederken ağarttığı belliydi. Şimdi insanlara doğru bildiği hak ve hakikati anlatarak, onlara akıl, ilim, edep, mürüvvet, dostluk ve barış yolunu göstererek, mal ve mülk hırsından kurtulmak gerektiğini söyleyerek gönüller kazanıyordu. Alnında hayatın acı ve tatlı hatıraları çizgi çizgi; ruhunun haritası şakaklarında kırış kırış idi. Şirkin ve küfrün ortasında İbrahim'den duyduklarıma benzer şeyler anlatıyordu. Hübel'i İsrailoğulları'nın al-

tın buzağısına benzetiyor, diğer putları Mekke'yi pisleten ve kirlendiren alçaklığın eseri olarak tanıtıyordu. Gülüm dikkat kesilmiş onu dinliyordu. Yüreği ısınmıştı besbelli. Çünkü bu adam sanki tek başına bir millet gibi, tevhit gerçeğini herkese korkusuzca haykırmadaydı. Anlattıklarını o güne kadar Kâbe duvarına asılan hiçbir şiirde okumamış, hiçbir şairin mübalağa veya tasvirinde bulamamıştım. O sanki gülümün hakikat şarkısını söylüyordu ve ben onun sözlerinde, özlediğim tanıdık bir ses buldum. Herkesin duyması ve dinlemesi gereken bir ses... Hak adına, insanlık adına...

Ah, gözleri gülüme bakan kızıl tüylü deve! Senden mi, yoksa üzerindeki süvariden mi? Ufuklar yakından yakın; hakikat berraktan berrak şimdi. Sahi süvarin senin baktığın yeri biliyor da öyle mi konuşuyor; yoksa sen onun sözlerindeki sırrı anlıyor da öyle mi gülüme bakıyorsun? Ve ah kızıl tüylü devenin süvarisi; sahi sen ne güzel konuşuyorsun:

"İnsanlar! Geliniz, dinleyiniz, belleyiniz!

İbret alınız! Yaşayan ölür, ölen fena bulur! Olacak neyse olur. Yağmur yağar, otlar biter; çocuklar doğar, annelerinin ve babalarının yerini alır. Derken, hepsi ölüp gider! Hadiselerin ardı arkası kesilmez; hep birbirini kovalar. Kulak tutunuz, dikkat kesiliniz; gökte haber, yerde ibret alınacak şeyler var. Gelen kalmaz, giden gelmez. Acaba vardıkları yerden hoşnut olup da mı kalıyorlar? Yoksa orada kalıp da uykuya mı dalıyorlar? Yemin ederim, yemin ederim ki Allah'ın indinde bir din vardır ki şimdi içinde bulunduğunuz dinden daha sevgilidir! Ve Allah'ın gelecek bir peygamberi vardır ki gelmesi pek yakındır. Gölgesi başınızın üstüne düştü! Ne mutlu o kimseye ki ona iman eder; o da kendisine hidayet eyler! Yazıklar olsun, ona isyan ve muhalefet edecek bedbahta! Yazıklar olsun, ömürleri gafletle geçen ümmetlere!

İnsanlar! Hani ya babalar, dedeler, atalar? Nerede soy sop? Hani o süslü saraylar ve mermer binalar yükselten Âd ve Semûd kavimleri? Hani ya, dünya varlığından gururlanıp da kavmine, 'Ben sizin en büyük Rabbiniz değil miyim?' diyen Firavun'la Nemrut? Onlar, zenginlikçe, kuvvet ve kudretçe sizden çok daha üstün idiler. Ne oldular? Bu yer, onları değirmeninde öğüttü, toz etti, dağıttı. Kemikleri bile çürüyüp dağıldı. Evleri yıkılıp ıssız kaldı. Yerlerini yurtlarını şimdi köpekler şenlendiriyor. Sakın, onlar gibi gaflete düşmeyin, onların yolundan gitmeyin! Her şey fanidir; bâkî olan ancak Allah'tır. Evvel gelip geçenlerde, bize ibret alacak şey çoktur! Ölüm bir ırmaktır. Girecek yerleri fazla, ama çıkacak yeri yoktur! Büyük küçük hep göçüp gidiyor! Giden geri gelmiyor! Kat'î bildim ki herkese olan, size ve bana da olacaktır."

Zaman cahillikler zamanıydı ve kızıl tüylü devenin süvarisinin kalbindeki hidayeti, gülümün haricinde, ötede bir yerlerde ibretle dinleyen biri daha vardı. Ebû Kuhafe'nin oğlu Ebû Bekir, gülümün en samimi arkadaşı... Kendisinden biraz ötede ve tıpkı gülüm gibi gözünde birkaç damla yaş ile...

Söz bitmiş, eller gözlerdeki yaşları, yanaklardaki ıslaklığı siliyordu. Kuss b. Saîde devesinin başını Mekke yönüne çevirdi. Deve hâlâ gülüme bakıyordu. Gözünde bir damla yaş ile...

Ah Mekke... Eski adıyla Bekke; yani "gözyaşı vadisi"... Bugün gözlerden vadilere yaş akmaya başladı. Ve sanırım bu yaşlar daha çoook akacak. Ta ki bütün insanlık bu gözyaşı vadisinden yıkanıp geçesiye kadar...

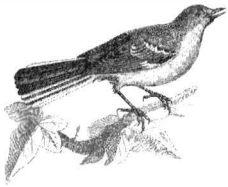

610-613

- Hira dağında bir mağara: Arınma ve tefekkür...
- **Gözler uyurken kalp uyanık... Peygamber ve Melek**
- İlahi vahiy: En büyük ve en devamlı mucize...
- **İmanın adı İslam, inkârın adı Kureyş...**
- Vahyin kesilmesi ve karamsarlık

Saadet mülkünün sultânı sensin yâ Rasûlallah
Berât-ı vahdetin unvânı sensin yâ Rasûlallah
(Hersekli Arif Hikmet)

Saadet ülkesinin sultanı sensin ey Allah'ın elçisi; vahdet beratında ("Lâ ilâhe illa'llah / Muhammed rasûlullah" biçiminde) yazılı olan da sen...

KOŞMA

Talha, Zübeyr, Sa'd ve diğerleri için...

"Tan yerinin aydınlığı kadar açıkmış her şey, 'Oku!' demiş melek...

'Okuma bilmem!' demiş Efendimiz.

'Oku!'

'Okuma bilmem!'

'Oku!' Sonra kavrayıp sıkmış Efendimizi. Nefesi daralıncaya kadar sıkmış."

Zeyd'di anlatan; altı kafadarın kumral olanı... İlahi hitabın gelmesinden önceki zamanlara dair soruları genellikle ondan sorarlardı. Altı genç... Yeni bir imanın coşkulu ruhunu ve o imanla kenetlenmenin delikanlılık ateşini taşıyan altı genç. Zeyd hariç hepsi Ebû Bekir'in teşvik ve delaletiyle gül kokusunu almış, yanına varıp canla başla boyun eğmiş altı genç...

Affan oğlu Osman,[19] Avvam'ın Zübeyir, Ebi Vakkas oğlu Sa'd,[20] Ubeydullah'ın Talha'sı[21] ve Avf evladı Abdurrahman. Henüz sayıları yirmiyi bulmayan müminlerden altı genç... Ebû Kubeys dağı sırtlarında, gece karanlığında, tedbirli ve gizli, tenha ve sırlı fısıltılarla... Kâbe hareminde yükselen taşkınlıklara ve sarhoş naralarına inat... Daha evvel bu haremde bu kadar lezzetli bir zaman geçirmediklerini anlayarak ve buna hayıflanarak. "Selamün aleyküm / ve aleyküm selam"[22] Kutlu Nebi'den duyduklarını birbirlerine duyurarak ve duyduklarından daha fazlasını duymak üzere sordukça sorarak... Yeni iman etmiş olan herkesin yaptığı gibi...

İlahi tebliğ geleli neredeyse üç yıl oluyordu. Daha dün namaz farz kılınmış, gülüm de inananlara tekbirleri, duruşları, rükû ve secdeleri göstermiş, böylece her birinin yegân yegân Allah ile konuşabileceklerini, bunun bir ihlas olduğunu müjdelemişti. Her işe "Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla" deyip başlıyorlardı. "Rahman" aralarında sanki güzel ve kuşatıcı bir şifreydi. Adı "Amr'ın kulu" demek olan Abdü'l-Amr'ı "Abdu'r-Rahman" diye çağırmak hoşlarına gidiyordu. Topluca kıldıkları namaz hepsine yekvücut olduklarını gösteriyor ve ruhlarına omuz omza, diz dize olmanın samimi kardeşliğini sindiriyordu. Gülümün tebliğine kulak verişlerinde her birinin ayrı bir hikâyesi vardı ama onlar gülümün hikâyesinden özge hikâyeyi konuşmak bile istemiyorlardı. Bu yüzden yine Zeyd'e anlattırıyorlardı. Çünkü Zeyd, peygamber evinin bir parçasıydı ve onun kırkına yaklaşıp da hâllerinde başkalaşmalar olduğu, dış dünyadan ziyade iç dünyasına yolculuklara çıktığı zamanları biliyordu. Zeyd'den daha çok ve daha eski şeyleri ise yalnızca ben biliyordum. Gülümün berrak akıl ve gönül ile yalnızca Yüce Yaratıcı'yı tefekkür ettiği zamanlara şahit olmuş, gitgide

mukaddes bir varlığa dönüştüğünü görmüştüm. Kendisine âlemler çapında büyük bir görev verildiğini asla aklına getirmediği zamanlarda, iç dünyasında murakabeye dalarak kâinatı çözmeye uğraştığını izlemiştim. Çevresinde tecelli eden olağandışı hâlleri anlamaya çalışıyor, seçilmiş olduğunu düşünmüyor, kıvama erdiğini fark etmiyordu ama taşıdığı nur günden güne parlıyordu. Bir tek ben biliyordum; kokusu, rengi ve güzelliğiyle insanlığı kendine meftun edecek bir açılışın yaklaştığını ve insaniyetin bu açılış sayesinde kurtulacağını. Merakım, bu kurtuluşun nasıl başlayacağı idi. Etrafında eğleşiyor, adım adım, vazifenin başlayacağı anı kolluyordum. İnsanları hidayete çağıracak günün ve o günün ilk cümlelerinin heyecanını bekliyordum ama o gitgide içinde bir yalnızlığa bürünüyor, insanlardan kaçarcasına kendi içine dönüyordu. Hira'da yapıyordu bunu; tam üç yıldır...

Hira... Bir isimden öte bir anlamdı... Peygamberlik yolunda vazgeçilmez mekân... Yerden fışkırmış gibi duran sipsivri ve çıplak dağ ve zirvesinde bir mağara... Ayakta durulunca baş tavana değmeyecek kadar yüksek, uzanıldığında bir boy olacak kadar geniş ve uzananın yönü mecburen Kâbe'ye doğru olacak şekilde düz. Gülümün inziva kulesi... Şefkatli ve mübarek eşi Hatice'nin hazırladığı hurma, süt, et, zeytinyağı ve kuru ekmekle su bulunan çıkınını alıp sık sık gittiği bu mağarada günlerce kendi kalbine kapanıyordu. Göklere yakın, yerden ve halktan uzak... Bir saat ötedeki Mekke kâh kıtlık ve kuraklıktan bizar, kâh şirk ve taşkınlıktan mest iken o ruhunda ilahi bereketler görüyor, feyiz üstüne feyiz kazanıyordu. Orada istiğrak ve derinlik bir sükûtun adıydı. Gülüm, Mekke'de sürü sürü putlara tapan hacıları, birbirine kötülükte âdeta yarışan kavmini gördükçe Hira'yı bir sığınak gibi gör-

meye başladı. Orada halvet yaşıyor, uzun uzun Beytullah'a bakıyor, düşünüp ibret alıyor ve atası İbrahim'in ölçülerinde ibadet ediyor, kâinatı, yaratılışı, varlığı anlamaya çalışıyordu. Okuması yazması yoktu ama kendisini yaratanı anmak, benliğiyle ona yaklaşmak üzere ruhundaki kitaplar sayfa sayfa açılıyordu. Işıklar görüyor, sesler işitiyordu. Bazen cinlere uğramaktan, sonunda şu nefret ettiği kâhinlere benzemekten korkuyor, hatta Büyük Hatice'ye bunları anlattığı oluyordu.

"Allah korusun ey amcamın oğlu, sen emaneti eda eder, akrabana iyilik yaparsın, konuştuğunda doğru söylersin, Allah sana öyle kötü bir hâl vermez!"

İşte o asil ve şerefli kadının cevabı ve tesellisi. Hatice, goncasının hakikatle açılıp gül olacağını ve Kâbe haremindeki kâhinin doğru söylediğini hissetmiş gibiydi. Onu Hira'da sık sık yoklatıyor, gün aşırı yemek hazırlayıp gönderiyor, böylece kontrol ettiriyordu. Asıl takipçinin ben olduğumu bilmeden ve onu şarkılarımla yalnız bırakmadığımdan habersiz... O günlerde evin çocukları Ali ile Zeyd'in, Itırcılar Çarsısı'na uzanan sokakta yolları gözlediklerini çok izlemiştim. Geciktiğinde telaşlanır, geleceği zaman sevinirlerdi. Derken gülüm, iki veya üç günde bir eve gelmeye başladı. Gelince de birazcık vakit geçirip çıkınını alarak geri gidiyordu. Hira'nın zirvelerinde esen gece rüzgârlarına böyle zamanlarda alıştım ve bir sabah dağa yaklaşırken "Esselamü aleyke yâ Rasûlallah!" diye bir ses duydum. Benim duyduğumu o da duymuştu mutlaka, çünkü çevresine bakındı, konuşanın kim olduğunu anlamaya çalıştı. Ertesi ve daha ertesi geliş ve gidişlerinde bu sesi devamlı duydu. Ağaçlar, taşlar, kurtlar ve kuşların lisan-ı hâl ile kendisini selamladığını düşünmeden...

Hira'da gökleri çöl, yıldızları kum taneleri gibi anlama vaktiydi. Âdeta küçücük bir mağara bütün kâinatın sesi

olmuş her şeyi ona fısıldıyordu. Maddeden sıyrılmış fikirlerin ve hissedişlerin sancılarıyla birlikte. Derken rüyalar görmeye başladı. İbrahim'in, Musa'nın, İsa'nın gördükleri gibi rüyalar. Üstelik her ne görürse aynısıyla gerçekleşiyor, her gördüğünün zuhurunu yaşıyordu. Mutlak bir gül fethine bu rüyalardan sonra umut bağladım. Biliyordum, Allah, gönderdiği elçilerine önce rüyalarında konuşuyordu. Bu bir tür alışma süreci gibiydi. Hani verilen ağır vazifenin yerine getirilmesi için bir hazırlık temrini. Gözleri uyurken kalbinin daima uyanık kalışından anlıyordum bunu. Altı ay geçti; rüyalarla şekillenmiş geceler ve gündüzlerle... Ve ramazan ayında gülüm, birkaç senedir yapageldiği gibi yine itikâfa çekildi. Artık günlerce mağaradan çıkmayacaktı.

O içeride, ben dışarıda. Çatlayacaktım. Hira sükût ve sessizliğin cıva gibi donduğu bir ocak, bense cıvanın fokurdadığı maden. Her şeyin adı sükût oldu; derin bir sükût. İçerde, daha içerde... Ve o sükûta konuşan kâinat. Dışarıda, daha dışarıda... Gündüz çölün kum taneleri birer yıldız; gece göğün yıldızları birer kum tanesi... İtikâf bu demekti. Yine de içeride nasıl bir his ve fikir ahengiyle yoğrulduğunu merak ediyordum. Cevabını kimsenin bileceğini zannetmediğim bir meraktı bu. Hayal etmeye kalkan zihnin çıldıracağı, duyduklarını ve düşündüklerini duyup düşünmeye kalkan aklın mecnunluğa varacağı bir merak. Ah, ey çölün ruhundan fışkıran Hira!.. Yoksa sen bütün şu çöllerin sükûtunu ve bütün şu göklerin sesini emip içeriye mi akıtıyorsun?

Azıcık daha sabretsem olacakmış ama işte dayanamamış, hasret ateşi ciğerime işleyince, bir gece tenhasında, Hira'ya girivermiştim. Bir rüya görüyordu. Sır desem sırdan gizli, eda desem edadan aşkın, nur desem nurdan öte bir rüya. Gördüğü şey kendisiyle insan gibi konuşuyor, bir melek ol-

duğunu söylüyor, "Allah seni elçi olarak seçti ve bunu bildirmek için beni gönderdi!" diyordu. Titredi ve uyandı. Tan yeri ağardı ağaracak vakitti.

Ertesi gün Ramazan'ın on yedincisi, Pazartesi'ydi. Rüyasındaki meleği bu sefer açık biçimde ve uyanıkken gördü. Yine ürperdi. Melek yanına yaklaştı ve ona abdest aldırdı. Anlamıştım, vakit bu vakit, an bu an, dem bu demdi. Yüzyıllardır beklediğim hakkın açılışı, hakikatin açılışı... Dostum İbrahim'in müjdesi. Dışarıya baktım, benimle birlikte bütün mahlûkat, ağaçlar ve kuşlar, dağlar ve taşlar da kendi dillerince övgüler okuyarak, selamlar ve tespihlerle zikirler ederek açılışı bekliyorlardı. Zeyd'in görmediği, bilmediği ve arkadaşlarına anlatamayacağı bambaşka bir zamandı. Kaç bin yıldır hasretle bekleşmede olanların göz aydınlığı ve müjdesiydi... Ve elbette en güzel şarkı benimki olsun istedim. Dilimde nağmeler, kalbimde aşk... Her şeyi dikkatle izliyordum. Gül hakikati maddeden manaya, somuttan soyuta, müşahhastan mücerrede sirayet ediyor, zahir ile bâtın, kabuk ile öz, dış ile iç buluşuyor, dostum İbrahim'in ifadesiyle "Kâinatın en güzel gülü" nihayet kendisi oluyordu. Gözler kamaşarak, diller tutularak... Gerisi Zeyd'in anlattıkları gibiydi ve Osman ile Zübeyir, Abdurrahman ile Sa'd, bir kenarda da Talha dikkatle dinliyorlardı:

"'Okuma bilmem!' demiş Efendimiz.

'Oku!'

Duraksayınca kavrayıp sıkmış Efendimizi. Nefesi daralacak kadar sıkmış. Sonrası bir nur ırmağının akışı gibiymiş. Efendimiz öylece kalakalmış. Kâinat çapında bir ilahi davete namzet olmanın şaşkınlığı mı desem, en büyük memuriyet tebliğinin tecellisiyle kapıldığı hayret ve dehşet mi, durmadan titriyor ve ziyadesiyle korkuyormuş."

"Melek? Ya melek?"

"Bilmem!.. Meleklerden bir melek işte. Belki sultan melek, belki derecenin en yükseği. Bir heybet, bir suret, bir tavır... Bir nur belki, bir renk... Mahrem ve emin... Sonsuzluk âlemine ait iken fanîliğin bütün tezahürlerini yakıp kül edercesine cisimlenmiş işte!.."

"Hatice?"

"Hanımım Hatice! Uff!.. O gün çok tedirgindi, çoook. İkindi vaktinde bir şeyler hissetmiş olacak, bana 'Bir baksan,' demişti, 'Zeyd, evimizin efendisi belki acıkmış veya susamıştır, hele bir koşu gidip geliver!?' Merak ettiği her hâlinden belliydi. Ev halkına da hiçbir şey hissettirmemeye çalışıyordu. Fedakâr kadın, o günlerde kızlara hem annelik, hem babalık yapmıştı. Hazırladığı erzak çıkınını alıp yola düşeceğim sırada Efendimiz çıkageldi. Yüzü kireç gibi beyaz, bedeni titreyen bir gazel. Hanımım çok korkmuş ve meraklanmıştı:

'Ne oldu ey Ebe'l-Kâsım? Vallahi seni aratmak üzereydim, ne oldu?'

Efendimiz 'Ben ümmiyim Hatice, nasıl okuyabilirim ki?' diye anlatırken sanki onun kendisine inanmayacağından korkuyordu. Söyledikleri hepimizi şaşırtacak türdendi:

'O bana Cebrail adlı bir melek olduğunu söyledi ve bana abdest almayı öğretti. Bedenim tamamen arınmış hâle gelince beni üç kez sıkıp okumamı istedi. Üçüncüsünde '*Yaratan Rabbinin ismiyle oku*'[23] dedi."

Abdurrahman, merhamet dolu bir sesle atıldı:

"Korkudan öylece kalakalmış mübarek. Neden sonra mağaradan ayrılıp Hira'yı inmeye başlamış. Ortalara geldiğinde göklerden bir sesin 'Yâ Muhammed! Sen Allah'ın rasûlüsün; ben Cebrail'im!' dediğini duymuş. Başını kaldırıp bakınca da onu görmüş. Ayakları göğün ufkuna basmış heybetli bir

insan suretinde. O yine 'Yâ Muhammed! Sen Allah'ın rasûlüsün; ben Cebrail'im!' diyormuş. Efendimiz ne bir adım ilerleyebilmiş, ne bir adım geriye kaçabilmiş. Donup kalmış. Onu görmemek için göğün ufuklarından ne yöne baksa onu hep orada ve öylece görüyormuş çünkü."

"Eve geldiğinde 'O ayrılıp gitti de şimdi buraya koştum' diye anlattı. Ardından, 'Örtün beni, örtün beni...' deyişini hiç unutamam. Hanımım sedire uzanmasını söyledi. Ona bir şey sormaya korkuyor gibiydi. Koşup bir örtü getirdi ve sımsıkı örttü. Efendimiz uykuya dalınca doğruca kuzeni Varaka'nın yanına koştu."

"Rahip Varaka'ya mı?"

"Evet Zübeyir, Rahip Varaka'ya... Biliyorsun o hanımımın en güvendiği akrabalarındandır. İncil ve Tevrat'ı bilen iyi bir Hıristiyan. Eskiden beri putlara hiç tapmamış."

"Abdülmuttalib gibi Hanif dini üzere yaşıyormuş öyle mi?"

"Evet Talha. O öyle biri. Hatice olanları anlatınca beklenen son peygamberin zuhur ettiğini anlayıp önce 'Kudsî! Kudsî!' diye sevinçle haykırmış ve 'Varaka'nın ruhunu elinde tutana and olsun ki Muhammed'e gelen, Musa'ya da gelen Namus-ı[24] Ekber'dir,' diyerek Cebrail'in hakikat oluşunu tasdik etmiş. 'O hiçbir zaman kendiliğinden konuşmaz, onun söyledikleri, duyduklarından ibarettir,'[25] diye ilave etmekten de geri kalmamış."

"Sonra?"

"Elbette her şeyi gizli tuttuk. Dört kişi hariç; adamlardan Ebû Bekir, hanımlardan Hatice, çocuklardan Ali ve azatlılardan ben."

"Zeyd, ne mutlu sana. Ben de beşinci olmak isterdim"

"Beşinci ve altıncı, Efendimizin kızları oldular. Yedinci de işte şu uzun saçlı yakışıklı, Sa'd!"

İş rakamlara binince Abdurrahman "On sekiz!", Zübeyir de "On yedi!" diye atıldılar. Osman, her zamanki halim selim hâliyle, biraz da mahcup, kısık sesle "On altı!" dedi.

Küçük bir sessizlikten sonra Abdurrahman sordu. Yeni bir dine girmiş olmanın öğrenme heyecanıyla:

"İlk vahiyden sonra Efendimize bir süre Cebrail gelmemiş öyle mi Sa'd?"

"Zeyd hatırlar, hepimiz inancımızı saklı tutuyor ve onun yeniden bir vahiy ile geleceği günü bekliyorduk. Çok uzun sürdü, çok. Ziyadesiyle üzülüyor, yeis ve karamsarlık hâli bütün gecelerini ve gündüzlerini dolduruyordu. Arkadaşı Ebû Bekir bir keresinde 'Zannediyorum' demiş ağlayarak, 'kendisini terk edilmiş hissediyor ve içten içe eriyor. Ona yardım edebilmenin bir yolunu bulmalıyım!'"

"Bulabildi mi peki?"

"Elbette hayır, Çünkü o günlerde Efendimiz eve gelmez olmuştu. Ne zaman onu arasam ya Kâbe hareminde buluyordum, ya da ıssız yerlerde. Her kim onu arasa buralarda buluyordu çünkü. Gecelerini yalnız geçiriyor, gündüzlerde uzleti seçiyor, insan içine fazla karışmıyor, her kim ile karşılaşsa ona bir iyilikte bulunup hemen yanından ayrılıyordu. Sonradan öğrendik ki bütün bunlar, kalbindeki en ufak bir lekenin bile temizlenmesi, dünya hayatıyla ilgili son zerreyi de içinden söküp atması içinmiş. Biz onu herkes gibi bir insan biliyorduk. Doğruydu, o hepimiz gibi bir insandı ama hareketleri, sözleri, arzuları hep ilahî irade içinde vücut buluyordu. Evet, bir insandı ama insanın ötesindeydi; taşlar arasında yakut neyse, insanlar içinde de o öyleydi. Ama bazıları bunu kabul etmek istemedi. Biliyorsunuz işte, bazı nasipsizler, özellikle de hakikatin tebliğinden menfaatleri zedelenen Kureyş'in efendileri, 'Muhammed, Allah'ın artık seni terk etmiş görünüyor!' diye kendisiyle alay etmeye başladılar."

"En çok da amcası Ebu Leheb'e öfkeleniyorum. Bir gün tenhada elime geçirir..."

Osman, derhâl eliyle Talha'nın ağzını kapattı. O sırada Talha'ya destek olmak üzere Zübeyir atıldı.

"Geçen hafta da, hacıların önünde onunla alay etmişler. Ben orada olsaydım..."

Bu sefer de Abdurrahman atıldı:

"Asla Zübeyir, asla böyle şeyler düşünmeyin. O bize emretmiyorsa asla!.."

"İyi ama ne zamana kadar? Çok onuruma dokunuyor. Bu ne kadar sürecek? Beklemekle daha ne kadar vakit geçireceğiz? Onu her görüşümde yüreğim parçalanıyor. Siz söylediniz, melek de gelmez olmuş..."

"Tabii ya; dün olanlardan haberin yok senin!"

"Dün ne oldu ki?"

"Cebrail yeniden gelip Efendimize müjdelemiş."

Sa'd'ın ağzından çıkan bu cümle, herkes gibi beni de heyecanlandırdı. Zübeyir telaşla ne olduğunu sorarken ben de hüzünlü şarkıma ara verip Sa'd'a baktım. Yüzünde gülümün yüzündeki nuru görür gibi oldum. Ve sonra aynı nurun hepsinin alnında parladığının fark ettim. Asil bir edayla fısıldıyordu:

"Dediklerini benimle birlikte tekrar et istersen; 'Bismillah!.. Vedduhâ..."[26]

Zübeyir ile Abdurrahman dağlar taşlar duysun diye haykırarak ayetleri tekrarlarken diğerleri de onlara eşlik etmiş ezberden okuyorlardı:

"Velleyli iza secâ. Ma ved..."

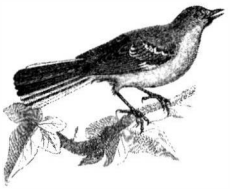

613-614

- Erkam'ın evinde gizlice biriken Müslümanlık
- **Akrabaların dine daveti ve şiddetli muhalefet**
- Amcayla yeğen arasında yanlış anlamalar
- **Kureyş'in Müslümanları takip ve tazyike başlaması**
- "Kalpler mühürlü, ruhlar kilitli..."
- **Ebû Tâlib'e yapılan teklifler ve tehditler**
- *"Bir elime ayı, diğerine güneşi koysanız..."*

Olursa ümmetinin çok günâhı yâ Rasûlallah
Ne hoşdur onlara çeşmin nigâhı yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Ümmetinin günahı çoktan da çok olduğunda ey Allah'ın elçisi; şöyle onlara göz ucuyla bir bakışın ne hoş gider...

MÜZDEVİÇ

Ebû Tâlib için...

Cebrail durmadan geliyor, ayetler getiriyor, kâinat gül çağının kokusuyla ıtırlanıyor, davete katılan müminler gün geçtikçe artıyordu. Dağları ve taşları, ağaçları ve kuşları onu tebrik ederken görüp de Kureyş'in, kendisinden ayrılmaları mümkün olmayan Allah'tan kaçıp kendisiyle devamlı kalmaları imkânsız putları istemekte ısrar edişine dayanamıyordum. Gözler kör değildi, ama göğüslerdeki kalpler kör idi. Mekke'nin şu sıkıntılı zamanında, kıtlık ve kuraklığın yine had safhaya çıktığı şu günlerde, şirk ve günahlarla azmasalar olmaz mıydı? Nasipsizler!.. Ve bir gün o zavallılar, azgınlıkta da haddi aşarak kuraklığı ve kıtlığı gülümden ve getirdiği vahiyden bildiler. Değil mi ki o kendilerinden farklıydı ve hoşlarına gitmeyen sözler söylüyordu, kuraklığa rahmet

olup yağsa ne, elbette kıtlığın suçu ona atılmalıydı. Birkaç yıldır onu dinliyor, izliyor ve hatta konuşuyorlardı ama hiç kendilerine çıkar sağlayacak bir şey söylememiş ve yapmamıştı. O hâlde hor, değersiz ve hakir görülüp alaya alınmayı hak ediyordu. Üstelik etrafında halkalanmaların çoğaldığı da düşünülünce...

Olup bitenleri izledikçe gülüm için çok korkuyordum. Yakında büyük bir kavganın kopacağı belliydi. Cebrail gelmeye devam ettikçe, hidayete kavuşanlarla küfürde kalanları kaçınılması imkânsız bir kader bekliyordu. Kin ve düşmanlık üzerine harmanlanan bir kader... Çünkü İslam sevgi üzerine inşa olunmuş inkılaplar ötesi bir inkılap iddiasındaydı ama şiddet yanlısı Kureyş besbelli ki onun kavgasız, acısız ve kedersiz büyümesine müsaade etmeyecekti. İnsanlığa cihanşümul Allah müjdesini getiren ile dalaletin fert fert azgınlığı karşı karşıya durdular.

Davete her katılış Müslümanlara önce sevinç, sonra üzüntü getirdi. Birisi gülüme inanmaya görsün, derhâl dönmesi için baskı altına alınmalı, eziyet çektirilmeliydi. İnananlar korku ve tereddüt içindeydiler. Bir tek Ebû Bekir, imanında hiç tereddüt göstermeden[27] arkadaşının başarısı için her gayrete atılıyordu. Ve bir gün, inananların hepsi Erkam'ın evinde toplandılar.

Erkam, iman ettikten sonra Safa Tepesi'nin yamacındaki evini gülüme tahsis etmiş, o da Itırcılar Çarşısı sırtlarından gizlice buraya taşınmıştı. Ev hacıların kalabalıklar hâlinde gelip geçtiği sokağın başında, neredeyse Kâbe hareminin arsasındaydı ve bu yüzden girip çıkanları fazla dikkat çekmiyor, bu vesileyle de İslam'ı seçenler vahiyleri burada korkusuzca öğreniyor, aralarında alınan kararları burada müzakere edip arkadaşlarıyla burada buluşarak teşkilat-

lanabiliyorlardı. Bu ev dağınık ve düzensiz tebliği bir merkez şuuruyla imana ve vecde dönüştürmüştü. Mana burada mekânını bulmuş, mekân manaya kalbolmuştu. Orası bir iman karargâhıydı ve Ebû Bekir'in telkiniyle, Ümeyye b. Halef'in hidayete eren kölesi Bilal ve Bilal'in annesi Hamâme Hatun başta olmak üzere Ebû Fükeyhe, Hâlid ve Amr b. Said kardeşler, Osman, Zübeyir, Abdurrahman, Sa'd, Talha hep burada buluşuyorlardı. Elbette her buluşma bir sır olup saklanarak... Sırrı açığa vuran tek lisan benimkiydi. Erkam'ın evinin çatısında sabahlara kadar dillendirdiğim bütün şarkılar, gülümün müminlerine anlattıklarından başka bir şey değildi çünkü.

Çok geçmedi; Mekke'de herkes ilahi tebliğden haberdar oldu. Her kim gülüme sorarsa, hiç saklamadan, çekinmeden, korkmadan dosdoğru anlatıyor, tebliğ ediyor, uyarıyor, davette bulunuyordu. Bu apaçıktı. Gizli olan ise buna inananların isimleri, imanları ve ibadetleriydi. Müşriklerin zararından korunmak ve huzur içerisinde kullukta bulunabilmek için. İşte bu yüzden müminler Erkam'ın evini çölde bir vaha gibi gördüler ve dine her giren orada ferahladı, kendini tanıyıp insan olmanın şerefini hissetti. Köle veya efendi, kadın veya çocuk, yakışıklı veya sakat... Erkam'ın evi, birbirine yaslanan canların buluştuğu nur mekâncık. Bazen sevinç, bazen hüzünle sabahlanan küçük merkez. Ve Allah buranın genişlemesini istedi:

"Bundan böyle en yakın aile ve sülaleni ikaz edip uyandır!"[28]

Çok sevindim. Allah'ın sözlerini gizli gizli ibadet eden birkaç kişi yanında akrabaları da duyacak, böylece gülüme arka çıkacaklardı. Gülüm de önce çok sevinmişti, lakin

ikimizin de yanıldığımızı görmemiz çok kısa sürdü. Meğer sıkıntılı dönem yeni başlayacakmış. Meğer keder şimdi dillendirilecekmiş. Meğer kâinatın yüklendiği bütün acılardan daha acı zamanların arifesinde bekliyormuşuz. Meğer insanın birilerini ikaz etmesi –hele de tanıdıklar ve akrabalar olursa– ne zormuş!.. Meğer...

İlk hayal kırıklığı Safa Tepesi'nde yaşandı. Amcası ve iki kızının kayınbabası Ebû Leheb yüzünden...

Yıllar önce Ebû Tâlib ile Ebû Leheb arasında bir tatsızlık yaşanmış, gülüm ile Ebû Leheb arasındaki tatlı akrabalık istemeden acı bir meyve vermişti. Ficar harpleri zamanıydı. İki kardeş savaştan dönmüşler, aile içinde yapılması gereken işleri konuşuyorlardı. Savaşın yıprattığı sinirler kadar onların yokluğunda aksayan aile işleri de her ikisinin asabını bozmuş olmalıydı. Cümleler azarlamaya, azarlamalar suçlamalara dönüştü ve öz be öz kardeşler amansız bir kavgaya tutuştular. Gülüm önce karışmak istemedi. İki amcası aralarında kavga etseler bile kardeşlik hukukuna uyarak birbirlerini incitmezler diye düşünüyordu. Ficar harbinde her ikisi omuz omuza savaşmış ve kendisi de onlara ok taşımıştı. İki kardeşin birlikte ok atarken birbirine ok atar duruma gelmesi üzücüydü. Birinden şefkat, diğerinden hürmet umuyordu. Kardeşlerin kavgası kardeşçe olur, birbirlerine tokat atsalar bu tokat şefkati gösterir diye düşünüyordu. Fakat Ebû Leheb kardeşinin göğsü üzerine çöküp de yüzünü acımasızca tokatlamaya başladığında bunun haksızlık olduğunu düşündü; derhâl koştu ve Ebû Leheb'i Ebû Tâlib'in üzerinden yana ittirdi. Fakat iş bununla bitmedi, bu sefer de Ebû Tâlib öfkesine mağlup olup kenarda yatmakta olan ağabeyinin üzerine çöktü ve aynı şekilde yüzüne sille ve tokatları indirmeye başladı. Gülüm küçük amcasına çok şey borçluydu ama onun

ağabeyine vurmasına da sessiz kalmayacaktı. Onu izledi, adalet adına davranıp az evvel yediği tokatlardan fazlasını vurmaya kalkıştığı an müdahale etmeyi düşünüyordu. Bereket versin Ebû Tâlib haddi aşmadı ve ağabeyinin üzerinden çabuk indi. Küçük kardeşinden tokat yemek Ebû Leheb'in çok ağırına gitmişti ve bundan yeğenini sorumlu tuttu:

"Vallahi ey Muhammed, Ebû Tâlib gibi ben de senin bir amcanım; yapacağını bana yaptın. Niçin ona da aynı şekilde müdahale etmedin, niçin? Vallahi gönlüm seni asla sevmeyecek!.."

Gülüm açıklamaya fırsat bulamadan Ebû Leheb küfürler ederek oradan uzaklaştı. O günden sonra da yeğenine karşı hiç şefkat ve sıyanet göstermedi. O yeğeni ki daha birkaç ay evvel dünürü olmuştu. Gülüm durumu izah için fırsat kollasa da artık ona imkân vermedi. Üstelik ikisi arasındaki aile bağları hızla zayıfladı. Safa Tepesi'ne davet edilmediği hâlde ilk gelenler arasında işi bozmak isteyen Ebû Leheb'in bulunması bunun neticesiydi.

Ebû Tâlib yeğeniyle hep övünmüş, kardeşi Abdullah'ın hatırası olarak daima sevmişti. Kıtlık yıllarında evin yükünü azaltmak için gülümün Ali'yi bir evlat gibi hanesine almasını ise yeğenden amcaya bir mürüvvet olarak görmüş, ona minnet duymuştu. Mamafih yeğeninin peygamberliğine söz söylemiyor ve söyletmiyor ama nedense kendisi de iman etmiyordu. Onun bütün Haşimoğulları'nı Safa Tepesi'ne çağırmasının yine bu iman meselesiyle alakalı olduğunu düşününce önce gitmek istemedi ama Ebû Leheb gelecekse onu engellemek gerekirdi. Çünkü o dünürlüğe rağmen yeğenine muhalefette ısrar ediyor, kin güdüyordu. Ebû Tâlib bu kinin sebebi olarak kendisini görüyor, o gün ağabeyine vurduğu ellerine bakıp her defasında yeniden pişman oluyordu.

Sofrada kırk beş kadar akraba toplanmıştı. Ali herkese yiyecek ve içecekten ikram etmeye hazırlanıyordu. Ali'nin çömleğindeki ete baktım. Ancak bir kişinin doyabileceği kadar et vardı. Keza tastaki süt de ancak bir kişiyi doyuracak kadardı. Benim gördüğümü Ebû Tâlib de görmüş olmalı ki kıvranıp duruyordu. Akrabaların sofradan aç kalkmaları hâlinde olabilecekleri ve davetsiz misafir Ebû Leheb'in öfkesini düşünüyor olmalıydı. O sırada Ali kepçeyi çömleğe daldırıp gülüme bir lokma et sundu. Gülüm ondan tek ısırık alıp iade etti. Ali o parçayı yeniden çömleğe koydu. Sonra defalarca elini daldırıp çıkardığı hâlde çömlekteki et hiç bitmedi, herkes tıka basa doydu. Etten yiyenler sonra sonra işin farkına vardılar ve etin kendiliğinden bereketlendiğini gördüler. Herkes hayret ederken Ebû Leheb "Külahıma anlatın!" der gibi kafasını sallayıp duruyordu. Herkes doyup da artık yemez olunca Ebû Tâlib gülüme baktı. O da bu tatlı bakıştan cesaret alıp söze başladı:

"Muttalib'in çocukları, sevgili amcalarım, halalarım ve onların evlatları. Hamd Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, yalnızca O'ndan yardım dilerim. O'na iman eder, O'na dayanırım. Allah'tan başka ilah olmadığına ve O'nun ortağı bulunmadığına şahitlik ederim."

Ve beklenen oldu. Sofraya davetsiz oturan Ebû Leheb öfkeyle ayağa kalkıp herkesi korkuturcasına avaz avaz bağırdı:

"Haşimoğulları, bu yeğeniniz sizi sihirli etlerle büyülüyor. Sakın kanmayın. Sana gelince Muhammed! Bunlar senin amcanın oğulları. Atalarına muhalefeti onlara mı aşılamak istiyorsun? Bil ki bütün Araplar bir yana olursa senin obanın hiçbir değeri yoktur, seni bir kaşık suda boğarlar. Sen bu muhalefete bizi de mi sürüklemek istiyorsun? Elimden gelse seni şurada haklardım ama amcaların, ah amcaların...

Eğer böyle devam edersen amcalarının seni bertaraf etmeleri diğer Kureyş kollarının düşmanlığından daha ehvendir. Çünkü ben senin getirdiğinden daha kötü bir şey görmedim. Sen kavmini bölüyorsun!"

Gülüm öfkeli sözleri sonuna kadar dinledi. Başlar kendisine çevrildiğinde yine o yumuşak ve tatlı üslubuyla sözüne devam etti:

"Önder olan, kendi halkına yalan söylemez, hıyanet etmez. Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki ben O'nun evvela size ve sonra da bütün insanlığa gönderdiği elçisiyim. Faraza bütün cihanı yalana ve yanlışa doğru sürmüş bile olsam, sizi böyle bir yola asla çekmezdim. Allah'a yemin ederim ki tıpkı dün akşam uyuduğunuz gibi ölecek; bu sabah uyandığınız gibi de dirileceksiniz. Dirildiğiniz vakit yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz. Ya ebedî cennet yahut ebedî cehennem..."

Herkeste büyük bir sessizlik vardı. Herkes birbirine bakıyor, ilk sözü diğerinin söylemesini istiyor ve akrabalık hukukunu zedelememek için de sabrediyordu. Ortamın kararını belirleyen ve herkesi sindiren Ebû Leheb bile susuyordu. Gülüm devam etti:

"Dünya ve öbür dünya için size en iyi haberi getirdim. Allah benden sizi O'na davet etmemi, Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim de O'nun kulu ve elçisi olduğuma şehadetinizi istiyor. Şimdi aranızda hanginiz bana bu hususta yardım edecek ve benim vekilim ve kardeşim olup cenneti kazanacaktır?"

Ebû Tâlib ileri atılmak istedi. "İnandık sana, ne ki söyledin, doğrudur!" diyecekti. Lakin akrabalarının yüzlerindeki olumsuz hava buna mâni oldu. Sessizlik sürdü. Bir tek Ali, o yiğit Ali, henüz on üçündeki Ali, delikanlılığın eşiğindeki

cesaretiyle ayağa kalkıp âdeta gürledi. Sesi mecliste bir kahramanlık havasıyla esiyordu:

"Ben, ey Allah'ın Rasûlü, ben bu konuda senin yardımcın olacağım."

Gülüm bu soru cevabın üçüncü defa tekrarından sonra elini Ali'nin boynuna koyarak "Ali aranızda benim vekilim ve kardeşimdir. Ona kulak verin ve ona uyun!" buyurdu. Bunun üzerine bazı amca ve halaları itirazlarını belirttiler. Küfrün canavarlaştırdığı Ebû Leheb ise gülüyor, alay ediyor ve diğerlerinin de alay etmelerini istiyordu. Bir ara, eski hesapların kaygısıyla Ebû Tâlib'e, "Senden oğluna kulak vermeni ve ona tâbi olmanı istiyor, görüyor musun?" demeyi bile ihmal etmedi. Maksadı, onu oğluna karşı kine sevk ederek yeğeninden yüz çevirmesini sağlamaktı. Ama Ebû Tâlib ona kanmadı, bilakis sonraki günlerde yeğenini korumaya aldı. Nereye gitse haberi olsun ve oradan emniyetle geri dönsün istiyordu. Böylece yeğenleri üzerinden iki kardeşin savaşı başladı. Ebû Leheb ne kadar düşmanlık ederse Ebû Tâlib o derece sıyanet gösterdi. Gelgelelim Ebû Leheb bir tane değildi. Hakikatin nuru karşısında Kureyş'in bütün karanlık adamları birer Ebû Leheb kesilmişti. Hiçbir yerde gülüme rahat vermiyorlardı. Kâbe haremine gittiği vakit mutlaka birisi sataşıyor, divaneleri ve haşarı çocukları başına musallat ediyor, alay maksadıyla bazı hacıları onun üzerine gönderiyorlardı. O her defasında tahammül göstererek Allah'tan aldığı vahiyleri insanlara anlatmaya devam ediyor, putları inkâr etmelerini, Allah'a yönelmelerini bıkmadan usanmadan istiyor, istiyordu. Ve günün birinde, bütün Kureyş'i toplayıp alenen dine davet etmeye karar verdi. Akrabalarında bulamadığını belki Mekke halkında bulurdu. Safa Tepesi'ndeki büyük davulun başına geçti. Sıradan günlerde kimsenin el sürmedi-

ği, hatta el sürmenin bile yasak olduğu bu davulun tokmağı ancak olağanüstü hâllerde yerinden alınır ve çıkardığı ses bütün Mekke'yi ürperterek çevresine toplardı. Yangın, savaş, sel, deprem... Ve gülüm dünyanın en olağanüstü hâli içim tokmağı vurdu. Ses bütün sokakları yankılanarak dolaştı:

"Gümmmmm-mm-mm-m!..."

Herkes dehşetle Safa Tepesi'ne akmaya başladı. Ürpererek, korkarak, sayıklayarak... Yangın mı, savaş mı, yıkım mı?

"Ey cemaat!" dedi munis bir ses, herkesin geldiğinden emin olunca; onları boy boy, kabile kabile çağırarak:

"Ey Adiyoğulları! Ey Fihroğulları! Ey Zühreoğulları! Mahzumoğulları, filanoğulları, falanoğulları..."

Kureyş'in ileri gelenlerinin neredeyse tamamı oradaydı. Gelemeyenler yerlerine adam göndermişlerdi.

"Muhammed! Nedir bu? Bizi neden topladın?"

Zarif bir tebessümle çevresine bakıp soruyu cevaplandırdı:

"Size şu arkadaki vadide hücum etmek üzere bekleyen süvariler olduğunu söylesem, bana inanır mısınız?"

"Elbette!.. Senin doğru sözlü olduğunu herkes bilir! Bu konuda sana kimse itiraz etmez."

"O hâlde şuna da inanın ki ben, önünüzdeki şiddetli azaptan sizi sakındırmakla görevli kişiyim!"

Tokmağı eline alırken boy boy Kureyş'in kendisine kucak açacağını, Allah'ın emrine gönül vereceklerini düşünmüştü, lakin öz amcasını, küfrün azılı canavarı Ebû Leheb'i orada da karşısına dikilmiş bulacağını düşünmemişti. Elinde bir taş vardı ve atmadan evvel kâinatın en güzel gülüne, yüreklerin kıyamadığı o zarafet abidesine, o yegâne inciye, dağların ve taşların, ağaçların ve kuşların yöneldiği o mübarek elçiye, "Yuh sana! Bizi bunun için mi topladın?" diye bağırdı.

O günlerde Ebû Leheb'in Itırcılar Çarşısı'nın sırtındaki evin kapısına pislikler koyarak, necaset ve çöp atarak onu aşağılamaya çalıştığını, parayla insanlar tutarak alay ettirdiğini bilmeyen yoktu. Üstelik karısı Ümmü Cemil de kocasından geri kalmıyor, kardeşi Ebû Süfyan'a da gülümü geçiyor, iftiralarla ona düşman edindiriyor, hakkında hicivler okuyup tehziller söylüyordu. Ebû Tâlib ağabeyi ve yengesi daha ileri gitmesinler diye yeğeninin yanına yürüdü. Ona arka çıktığını göstermek istiyordu. Gülüm bundan cesaret alarak oradaki kabilelerin her birerinin adını tekrar anarak onları Allah'a çağırmaya devam etti. Ama o, "Ey filanoğulları!" dedikçe o filanoğulları topluca oradan ayrılıp gidiyorlardı. Böylece on bir kabile tek tek çekilip gittiklerinde ilahi vahyin mübarek dudağı, kolu kanadı kırık, son kabileye, kendi obasına bir kez daha seslendi:

"Ey Haşimoğulları!"

Ve Ebû Leheb'in öfkeli sesi yeniden duyuldu:

"İşte Haşimoğulları burada, ne söyleyeceksen, söyle haydi!"

Duydukları ses, tükenen bir gücün ve yitirilen hayallerinin hüznünden ibaretti. Belki bir ses değil de sanki yalvarıştı. Yok yok, yalvarır gibi de değil, bir annenin ateşe düşmek üzere olan bebeğini kurtarmak için gösterdiği şefkat gibi...

"Ben sizi 'Lâ ilahe illallah!' demeye çağırıyorum. Ben de O'nun kulu ve elçisiyim. Bunu böylece kabul ederseniz sizi cehennemden kurtarabilirim."

Ebû Leheb bu sefer elindeki taşı fırlattı:

"Cehennemmiş, hıh... Ey Abdülmuttalib'in çocukları! Eğer onun söyledikleri doğru çıkarsa, kıyamette malımı ve çocuklarımı feda eder sizi kurtarırım."[29]

Haşimoğulları şaşkındı. Ne yapacağını kimse kestiremiyordu. Kulaklar o gün tıkalıydı, gözler kör. Kalpler mühürlü,

ruhlar kilitli... Yeğenleri görevini yapıyordu, içi kan ağlayarak, yüreği parçalanarak. Karşısındaki akrabalarından bazılarını ateşler içinde görüyor, onlar için çırpınıyor ama onlar bunu hissedemiyorlardı. Hissedemeyenlerin en azgını ve en nasipsizi ise eve koşup oğulları Utbe'yle Uteybe'ye emir verecekti. Karısı Ümmü Cemil ile birlikte:

"Derhâl o mecnun Muhammed'in kızlarını boşayacaksınız!"

Allah'ın kıyamadığı sevgilinin, kıyamadığı nazlı kızları Rukayye ile Ümmügülsüm nikâhtan düştüler. Uteybe o gün, Safa Tepesi'nden öfkeyle dönen küfür çılgını babasının iğvalarına kapılıp önce nikâhlısını boşamış, sonra gülüme hakaretler yağdırmış, hatta meleklerin görmeye doyamadığı, gözlerin bakmaya kıyamadığı cemal yansımalı yüzüne, ilahi aşkın tecelli ettiği o mübarekten mübarek aynaya tükürmüştü.[30] Gülümün üzüntüsü ise kızlarından yanaydı. Görevi, en yakınlarına zarar vermeye başlamıştı çünkü. Eğer buna zarar denirse!..

Safa Tepesi çağrısından sonra Kureyş'in zindan kalpleri gülüme müsamahasızlıkta yarışmaya başladılar. Buna mukabil Ebû Bekir, Osman, Ubeyde ve Said b. Zeyd gibi inanmışlar da tıpkı gülüm gibi herkesi Allah inancına çağırıyor,[31] İslam adına barış ve gülümsemeyle insanlara yaklaşıyor, herkese "Selam!" diyorlardı, "Selam!.."

Kureyş ululari dayanamadı ve Mekke dışına gidip orada ibadet etmekte olan Müslümanların ibadetlerini bozacak şekilde kovuşturmaya giriştiler. Bu, müminler için sabır imtihanın başladığı noktaydı. Alttan alacaklardı. Her adımda Allah sesleniyor, onların nasıl bir hayat yaşamaları gerektiğini haber veriyordu çünkü.[32] Bu arada Müslümanların sayısı da, zulmün sayısı da artmaya devam ediyordu. Kureyş dayana-

mayıp Ebû Tâlib'e geldi. Belli ki tevhidin manasını anlamışlar, lakin gönüllerine kabul ettiremiyorlardı. Katran karası nefisleri alışageldiği rezil hayatı sürdürmekten bir türlü vazgeçemiyordu. Kalpleri Allah kelamına hak veriyordu ama nefislerine kapılan dilleri başka söyledi:

"Ebû Tâlib! Katımızda şerefli ve yüksek bir yerin var. Kardeşinin oğlu ilahlarımızı tahkir ediyor, gidişatımıza dil uzatıyor, atalarımızın sapkınlık içinde olduklarını söylüyor. İşte söz, işte kılıçlarımız; ya ona mâni ol, yahut bizi onunla baş başa bırak. Biliyoruz ki sen de ona muhalifsin ama eğer onu korursan seninle de savaşırız."

Ebû Tâlib'i hiç o günkü kadar düşünceli, karamsar ve kederli gören olduğunu sanmıyordum. Boşa koyuyor dolduramıyor, doluya koysa aldıramıyordu. Kalbi başka, aklı başka söylüyordu. Sonunda durumu yeğeniyle bizzat müzakere etmek istedi:

"A kardeşimin oğlu! Beni de kendini de tehlikeye atmasan! Üzerime taşıyabileceğimden daha ağır bir yük bindiriyorsun, farkında mısın?"

Gülümün canının burnuna geldiğini verdiği cevaptan anlayabildim. Onu hiç bu kadar üzgün ama kararlı görmemiştim. Allah onu sınıyor muydu? Bu derece tahammülfersa bir hayat imkânsızmış gibi görünüyordu. Meğerki daha sonradan çekeceği üzüntüleri görmemiştim. Aldığı cevaba amcası da şaşırdı:

"Vallahi amcacığım, bu davayı terk etmem için güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler, ya ben bu uğurda ölmedikçe ya Allah beni galip kılmadıkça davamdan vazgeçecek değilim!"

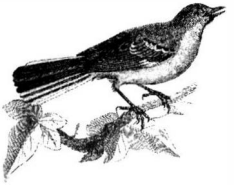

614-615

- Gıfarlı Ebû Zer'in hikâyesi
- ***"Takip ve tazyik yetmez, işkencelere yatırılsınlar!"***
- Karalama kampanyaları: *"Sihirbaz, mecnun, şair..."*
- **Kutlu Nebinin Ümmü Mektum yüzünden itaba uğraması**
- *"Canım, şu Kur'an da inecek idiyse neden Kureyş'in veya Sakif'in ileri gelenlerinden ve zenginlerinden birine inmedi ki?"*

Hemân âzürde-i hâr-ı cefâyım yâ Rasûlallah
Gülistanda hezâr-ı bî-nevâyım yâ Rasûlallah
(Nahifî)

Senin ayrılığında cefa dikenleriyle incinmedeyim ey Allah'ın elçisi; sanki gül bahçesinde sesi kısılmış bir bülbülüm.

TERKÎB-İ BEND

Ebû Zer için...

Hacıların el ayak çektiği akşam alacasında Kâbe hareminden bir ses yükseldi:

"İşitin ey Kureyşliler! Burada bir Müslüman vaaaar!.."

Ses dört bir yanda yankılandı ve kısa sürede elliyi aşkın azgın adam öfkeyle geldiler. Zihinlerinde iblislerin horon teptiği, ruhlarını putlara rehin bırakmış, heva ve hevese tapan, gücüne güvenen, Mekke'de herkese hükmedenler... Ellerinde tahtalar, odunlar, deve kemikleri ve taşlar... İlk silleyi Mahzum kabilesinden Amr attı. Mugîre'nin torunu ve Velid'in yeğeni olan Amr... Arkadaşlarının Ebü'l-Hakem, inananların ise "cehaletin ve inkârın babası anlamında" Ebû Cehil demeyi uygun buldukları adam. Sille atanların ilki olmaktan maksadı Mekke'deki konumunu sağlamlaştırmaktı

elbette. Ve bu yarışta diğerlerinin de kendisini izleyeceğini, hatta daha ileri gideceklerini henüz bilmiyordu. Darbeler ve tekmelerle yere yıkılan adam ise kaderine zoraki mahkûm sayılırdı. Kalın bir ses gürledi:

"Duruuun!.."

Abbas'tı bu, tanımıştım, gülümün amcası Abbas. Dövülen adamın kıyafetinden Gıfarlı olduğunu anlamıştı. Mekke tacirlerinin hemen hepsi kervanlarını Yanbu liman şehrine sürer ve bu sırada Gıfar'dan geçerlerdi. Gıfarlılar hırsızlıklarıyla ve Kâbe hacılarını bile yağmalamakla şöhret bulmuşlardı. Abbas, kendilerini neden durdurduğunu açıklamasını bekleyen öfkeli kalabalığa bakarken yerdeki adamı ayağa kaldırmaya ve üstünü başını düzeltip yaralı yüzündeki kanı silmeye çalışıyordu:

"Vallahi siz ne yaptığını bilmeyen azmış bir güruhsunuz. Bu tartakladığınız adamın Gıfar kabilesinin reislerinden olduğunu nasıl anlayamazsınız? Yoksa kervanlarınızın yollarını mı değiştirdiniz? Aklınızdan çıkmasın ki Gıfarlılar bunun hesabını sizden soracaklardır!"

Abbas'ın abartarak söylediği bu sözler sayesinde ölümden kurtulan adama baktım. Meğer ne güzel, ne yiğit adammış. Onu otuz gündür Kâbe hareminde görüyordum. Hiç dışarı çıkmıyor, sanki birini arıyordu. Üçüncü günde azığı bitmiş, yalnızca Zemzem içerek hayatını devam ettirmişti. Putlara tapmıyor, Allah adını dilinden düşürmüyordu. Mekkelilerden kimse onu fark etmemiş, hacılardan bir hacı deyip geçmişlerdi.

Gıfarlı günlerce bekleyip aradığını bulamayınca sormaya karar vermiş ve yanına yaklaşan sefil giyinişli, düşkün ve aciz birine Muhammed'i nerede bulabileceğini sormuştu. Müslüman olanların daha ziyade alt tabakadan insanlar

olduğunu ve bu şehirde çokça eziyet gördüklerini işitmişti ama yine alt tabakadan birinin çıkıp "Burada bir Müslüman var!" diye kendisini ele vereceğini hiç tahmin edememişti. Abbas'ın telkiniyle kalabalık dağıldı. Gıfarlı biraz rahatlar gibi olmuştu. Üstü başı kan içindeydi. Zemzem'in yanına varıp yüzünü yıkadı ve Kâbe eşiğinde oturup dua etmeye başladı. Olay kapanmış görünüyordu. Rahatladı. Sonra bekledi... Bekledi... Gecenin ilerleyen saatlerinde, uzakta iki kişi gördü. Kalbinin çarpıntısını arttıran iki kişi. Evet, aradığı o olmalıydı. Alnında parlayan nur bunun işaretiydi. Gözünü ovuşturdu. Akşam yediği dayağın etkisiyle hayal görüyor da olabilirdi; ama hayır, değildi, işte orada, arkadaşıyla yere oturmak üzereydiler. Ay ışığında uzun süre onları izledi. Putlara yaklaşmamışlardı bile. İbadetlerine baktı. Kendisi gibi puta tapmayan birisi ancak böyle yapardı. Evet, aradığı o olmalıydı. Ama bunu nasıl anlayacaktı? Akşam birine sormuş, dayak yemiş, üstü başı kanlanmıştı. "Herhâlde kendisine sorsam tekrar dayak yemem!" diye düşündü. Yüzünde şiddet yanlısı bir görüntü yoktu. Yerinden kalktı. Soracaktı. Yaklaştıkça kalbine bir ferahlık geldi, içine bir huzur doldu ve artık soru sormaktan vazgeçip "Selam senin üzerine olsun ey Allah'ın mübarek elçisi!" deyiverdi. Gülümün yüzü aydınlandı. Belli ki şaşırmış ve sevinmişti. Sevincini beraber oturdukları Ebû Bekir ile paylaşıp "Selam senin de üzerine olsun ey yabancı!" dedi. Sonra elini onun alnına koyup bir müddet öylece baktı:

"Kaç zamandır buradasınız?"

"Otuz gündür"

"Ne yiyip içersiniz?"

"Zemzem. Yalnızca Zemzem yâ Rasûlallah. Ama şikâyetçi değilim!"

Sonra kim olduğunu, nereden geldiğini, ne aradığını sordu. O anlattı:

"Gıfar kabilesindenim. Künyem Ebû Zer'dir. Belki duymuşsunuzdur, kabilem buranın kuzeybatısında, Kızıldeniz'e yakın bir yerdedir. Her yana saldıran, kervanlar kıran, hacılar bozan, çapulla geçinen bir kabileyiz. Hırsızlık bizden sorulur. Üç yıl evvel kabilem hacca giden kadın ve çocukları da boğazladıklarında artık sabredemedim. Hayat böyle bir şey olmamalıydı. Vurduğumuz kervanların ve yağmaladığımız hacıların feryatları uzun süre kulaklarımdan gitmedi. Hayatım çekilmez olunca isyan ettim. Kabilemdeki herkesi karşıma alma pahasına. Düşünüyordum ki insan, hayatını kötülükle değil, güzellikle yaşamalı, Allah ömrü bize bunun için vermiş olmalı. Annemi ve kardeşimi alıp obadan ayrılarak komşu bir köye yerleştik. Bir ara Mekke'de insanları Allah'a çağıran bir nebinin çıktığı haberini duydum. Kardeşim Uneys'i buraya gönderip araştırmasını istedim. O geri döndüğünde bana 'Ağabeyim,' dedi, 'peygamber olduğu söylenen kişiyi gördüm. Tam senin gibi, tek bir Allah olduğunu söylüyor ve ona ibadet ediyor. İyilikle muamele etmeyi emrediyor. Mekkeliler onun kâhin, şair veya mecnun olduğunu söylüyor ve bunu yaymaya çalışıyorlar ama ben bunların bir karalama olduğuna inandım. Beni bilirsin ağabey, şiirin hasını daha uzaktan tanırım, ama onun sözleri şiirden öte şeyler; o asla bir şair değil. Pek çok kâhinle karşılaştım; gizli şeylerden haber verdiklerini söyleyen bu adamlarla da asla benzer bir yanı yok. Kâhinler yalan söyler, yalanları da ortaya çıkar; ama onun bir tek yalan sözünü duymuş yok. Üstelik her söylediği hak ve gerçek. İyiliği emrediyor, şerri yasaklıyor. Ağabey, o tam senin gibi!' Kardeşimi dinledim ve aradığım şeyin sende olduğuna o vakit karar verdim yâ Rasûlallah! Uneys

her zaman doğru söylerdi. Siz hak peygamber olmalıydınız. Derhâl yola çıkıp buraya yöneldim ve işte huzurunuzdayım. Şimdi benim için Allah kelamı söyle lütfen!"

Mutlu bir zamandı. Karmakarışık ve kasvetli zamanların arasında gülümün ihtiyacı olan güzelliklerle gelmiş, ona sevinç getirmişti. Ebû Zer'e surelerden okurken her ikisinin de kalbindeki sevinci hissedebiliyordum. Sonu iman olan bir sevinçti bu:

"Şehadet ederim ki Allah birdir, Muhammed onun kulu ve rasûlüdür!"

"Muhakkak Allah dilediğini doğru yola iletir!"[33]

Tebliğ, ibadet ve sohbet sabaha kadar sürdü. Gün ışırken Kâbe hareminden üçü birlikte ayrıldılar. Ebû Bekir, Gıfarlı misafirini evine götürdü. İstirahatini sağladı, yaralarını sardı ve karnını doyurup üzerindeki kanlı giysilerini yeniledi. Ertesi kuşluk vaktinde Ebû Zer evden çıkıp yine Kâbe haremine geldi. Gülüme doyamamıştı. Gelir diye yollarını gözledi. Ta gecenin geç vakitlerine kadar bakındı durdu. İsaf ve Naile'ye yalvaran iki kadından başka bulunduğu yere kimsecikler uğramamıştı. Bedenleri asırlarca evvel bizzat Kâbe'de zina yaptıkları için taş kesilmiş iki eski günahkârı temsil eden bu putlardan yardım isteyen zavallı ve akılsız kadınlara bakıp hâline şükrediyordu. O sırada yanına yaklaşan delikanlıyı fark edememişti. Ta ki dikkatini çekmek için mırıldandığında:

"Galiba uzak yoldan gelen adamın biri bu!"

"Evet, delikanlı, dediğin gibidir, uzaklardan geldim"

"Nereden geldin?"

"Gıfar'dan!"

"Gel o hâlde bize gidelim!"

Ebû Zer o gece de bu temiz yüzlü delikanlının peşinden gitti. Evinde misafir oldu. Ne bu ötekine, ne öteki buna bir şey sordular. Ertesi gün ve gece Ebû Zer, Kâbe hareminde yine beklemeye başladı. Gülümün geleceğini umut ediyor, içi içine sığmıyordu. Gündüz Ebû Bekir'in evine gitmek istemiş, ama birilerine aşikâr olur da ona ziyan dokundururlar diye bundan vazgeçmişti. Geç saatlerde yine o delikanlı geldi:

"Ey Gıfarlı! İstediğini hâlâ elde edemedin mi?"

"I-ıh! Henüz değil."

"O hâlde yine bize buyur! Yolda konuşuruz."

Harem'den çıkmak üzereydiler:

"Neden gelmiştin ki Mekke'ye?"

Ebû Zer, gülümün hasretiyle yanıyordu. Tekrar dayak yiyebilirdi. Yine de onu bulmak emeliyle, en azından haberini almak için zarf attı:

"Sen iyi bir delikanlıya benziyorsun; sırrımı saklayacaksan söylerim!"

"Hele söyle, elbet saklarım"

"Bir haber almışım ki burada bir zat, 'Allah'ın elçisiyim,' diyormuş. Onu tanır mısın?"

"Tanıyorsam da, onu ne yapacaksın ki?!.."

Ebû Zer, bu son cümleyi söylerken delikanlının yüzündeki aydınlığı ve sesindeki sevinci fark etmişti. Üstelik bir gece evvel kendisine iyilikte de bulunmuştu. Dosdoğru söyleme yolunu seçti:

"Onunla konuşacağım. Çünkü hakikati özledim!"

"Akıllılık ettin ey Gıfarlı! Seni evime götürmeyeceğim, şimdi beni takip et ve benim girdiğim kapıdan içeri gir."

"Peki ismini bağışlar mısın, kim olursun?"

"Ali. Rasûlullah'ın evladı yerine Ali. Ebû Tâlib'in oğlu Ali!"

O gece şarkımı Ebû Zer için söyledim. Onu çok sevmiştim. Takip eden gecelerde o da Erkam'ın evinde seveceği kişilerle tanıştı. Ebû Bekir, Osman, Ebû Ubeyde, Mikdat b Esved, Süheyb b. Sinan, Ammâr b. Yâsir, Abbas, Sa'd b. Ebi Vakkas, Amr b. Abese, Zeyd, Ali ve her gün o eve gelen müminler. Hayatlarını İslam'a adayan kahramanlar. Allah'ın asırlar içinden süze süze şahsiyet takdir ettiği mübarek canlar. Diğer yanda da kuduran Mekke müşrikleri, Utbe b. Rebîa, Ebû Leheb, Ebû Süfyan, Ebû Cehil, Velid b. Mugîre, As b. Vail. Hepsi kuru itibar ve efendilik peşindeki nasipsizler. Beyhude şöhret ve mesnetsiz makam sahipleri... Gün gelip toprak olacaklar... Tozları rüzgâra karışacaklar... Zavallılıklarını kibirleriyle sıvayanlar... İşte onlar, Ebû Zer'den sonra anladılar ki gülümü yalnızca humustan değil, hilleden de uzak tutmak gerekiyor. Ebû Zer'in imanı içlerindeki kin ateşini, denizlerin söndüremeyeceği kadar büyütmüştü. Vehimleri kendilerine durmadan emirler ve komutlar vermeye başladı; başarmayı umdukları şeylerin kölesi oldular. Herkes Ebû Zer gibi olursa Mekke dışındaki Araplarla Kureyş'in ilişkileri zedelenirdi. Buna tahammül edemezlerdi. Ebû Leheb'e danıştılar. O da geçenlerde kardeşi Ebû Tâlib'le yaptıkları görüşmenin neticesiz kalmış olmasından yararlanmalarını teklif etti. Sözlerinin dinlenmediğini, Kâbe'nin saygınlığıyla elde ettikleri itibarlarının gittiğini söyleyip İslam'ı ve gülümü bir kaşık suda boğmalarını tavsiye etti. Bereket versin Kureyşliler ondan daha temkinliydi.

Kureyş'in azılıları Kâbe'deki putları beyhude tavaf ettiklerini söyleyen bir peygamber istemiyorlardı. Menfaatlerini zedeleyen bu söze son verilmeliydi. Putlar sayesinde elde ettikleri efendiliklerinin bir yetim yüzünden elden gitmesine müsaade edemezlerdi. Söyledikleri putların saygınlığını

örseliyor ve müşriklerin haksız kazançlarını tartışmaya açıyordu çünkü. Üstelik herkesin eşit olduğunu haykırıyordu. Ya peygamberlik iddiasıyla saygınlık kazanıp bütün Kureyş kabilelerinden daha üstün bir konuma yükselerek kendi makamlarını ele geçirirse?!.. Olur mu olurdu, o içlerindeki en doğru, en iyi ve olumlu insandı. Böyle bir sonuç elde ederse Haşimoğulları bütün diğer Kureyş kabilelerine üstün çıkar ve bir daha kimse onlardan bu itibarı alamazdı. Canım, şu Kur'an da inecek idiyse neden Kureyş'in veya Sakif'in ileri gelenlerinden ve zenginlerinden birine inmemişti? Böyle yetim ve fakir biri?!.. Yok, yok, bu böyle olamazdı, mutlaka engellemek gerekirdi. Ne pahasına olursa olsun, uğrunda ne harcanırsa harcansın, şu Muhammed'e dersini vermeli, eskiden olduğu gibi kendi hâlinde yaşayacak şekilde köşesine çekilmesi sağlanmalıydı. Ya o sindirilmeli ya da Mekke'nin sokaklarında, tepelerinde, hacıların arasında ve Kâbe hareminde kendisiyle görüşenler engellenmeliydi. Yine şair denmeli, sihirbaz denmeli, olmadı kâhin denmeliydi. Öyle olmadığı aşikâr ise de böyle denmeliydi. Onu karalamak için güneşin, ışığını aydan aldığını söylemek kadar sefil bir yalana ihtiyaç duysalar da bu söylenmeli ve ısrarcı olunmalıydı. Zaten bu Muhammed bir vakitler Rahip Bahîra ile konuşmamış mıydı; işte her şeyi ondan öğrendi, ne kaptıysa ondan kaptı demeli ve mutlaka susturulmalıydı. Dışarıdan gelen hacılarla irtibatı kesilmeli, onun putları hor gördüğü gizlenmeli, onunla görüşmeler engellenmeliydi. Eğer bu yapılmazsa hacıların ona inanmaları çok kolaydı. İşte şu Gıfarlı örnekti. Herkes böyle yaparsa bir daha putlar için Mekke'ye kim gelirdi? Dahası, şu hacılar Muhammed'e inanır da putlardan yüz çevirirlerse Kâbe'yi Kureyş'e de bırakmaz, toplanıp üzerlerine yürüyebilirler. Bir zamanlar Kureyş'in Huza-

alılara, Huzaalıların da Cürhümlülere yaptığı gibi. Yok, yok, bu Muhammed'i mutlaka kötülemek, karalamak gerekiyor. Lakin ne desek de inandırsak?!.. Gerçi şu okuduğu Kur'an da hani hayran olunmayacak gibi değil amma... Bir de şu yaşlı kurt Velid b. Mugîre. Muhammed'in yanına varıp "Bana Kur'andan okusana!" diyormuş. Peki ya Ebû Süfyan ile Ebû Cehil'in gizlice Muhammed'in penceresi dibine varıp okuduğu Kur'an'ı dinlemelerine ne demeli? Bakalım ne uyduruyor diye dinlemeye gidiyorlarmış, hıh, külahlara anlatsınlar.

Bir gerçeğin farkına vardım. Dünyanın hiçbir tertip veya tedbiri imana giden yolları kesemiyor, oraya açılan caddeleri tıkayamıyordu. Çileli oluyordu, sıkıntılı oluyordu ama yolcular hep yolda oluyordu. Yolun sahibi Allah'tı ve dilediğine yürütüyordu. Yürüyüşün çilesi, erişilen nimetin dengesiydi. Mükâfat Allah'ın cemali olunca sıkıntı üstüne sıkıntı kimin umurundaydı? İnanmayanlardan başka!

Garip, Mekke müşriklerinin içleri içlerini yiyor, isnad üstüne isnad, tezvir üstüne tezvir, iftira üstüne iftira yığılıyor ama gülümün zaferi sürüyordu. Ne yapsalar boştu. Kervanın yürüyeceğini anlayıp sevindim.

Şirk cephesinin ticareti aksamaya, hacıların hacları bozulmaya, evlerin içinde İslam tartışılmaya başlanmıştı. Küfrün elebaşlarından nüfuzlu biri bu tartışmaların ortasında gülüme geliyordu. Mekke'nin kurnaz ihtiyarı Velid b. Mugîre'ydi bu. Önce davasından vazgeçirmek için gülüme ziyadeden ziyade mülk, altın, kadın, makam vaat etti. O hepsini tebessümle dinledi, yaşlı bir kalbi kırmak istemedi, tekliflerini nazikçe reddetti. Hiç eğilip bükülmedi, hiç eğip bükmedi. Birkaç gün öylece buluştular. Velid'in kalbi gitgide gülüme ısınmaya başlamıştı. Son keresinde Ebû Leheb ile geldiler. Sonuç mâlum, amca, yeğenini yine azarladı. Gülümün içer-

lediği, eski yanlış anlamının düzeltilemeyişine üzüldüğü ve "Tebbet" suresini ta yürekten okuduğu geceydi. Müteakip günleri naif gönlünün inkisarıyla yaşadı. Yüce Yaratıcı'nın kendisine verdiği kutsal vazifeyi yapabilme azmiyle hemen her sebebe yapışıyor, küçük bir umudun peşinde titreyen bir kalple çırpınıp duruyordu. Her şeyin üst üste geleceğini ve Allah tarafından azarlanacağını hiç aklına getirmemişti:

Velid b. Mugîre Kâbe hareminde yine gülüme gelmiş, konuşuyorlardı. Vahiylerden etkilendiği ortadaydı. Gülüm ona itibar ediyor, İslam'a girmesi hâlinde pek çok şeyin değişeceğini kuruyordu. O da kıvamını bulmuş, şehadet getirdi, getirecekti. Bir saatlik sohbetin sonunda gülüm sordu:

"Söylediklerimde bir sakınca görüyor musun?"

"Hayır yâ Muhammed, görmüyorum"

Gülüm onun İslam'ı seçmek üzere olduğunu düşünüyor, "Haydi beni irşad et ya Rasûlallah!" demesini bekliyordu. Tam o sırada bir ses işitti:

"Yâ Rasûlallah, beni irşad etsene!"

Dönüp baktı. Hatice'nin dayısının oğlu ve doğuştan görme engelli İbn Ümmü Mektum idi bu. Aslında gülüm herkese eşit değer veriyor, Kureyşliler engellileri aşağılarken o itibar gösteriyor, şahsiyetlerini incitecek bir davranıştan hep kaçınıyordu. Ama o gün bana da garip gelen çok değişik bir tavır takındı. Galiba Velid'e çok umut bağlamıştı. Ümmü Mektum'un oğlu gayet samimi bir niyet ve halis duygularla yanına gelmişti. Lakin görme özürlü olduğu için orada olup biteni bilmiyordu. Bilseydi "Yâ Rasûlallah, beni irşad etsene!" talebini birkaç kez tekrarlayıp tam kıvama gelmiş olan Velid'in ruh halini bozmazdı. Aynı cümle defalarca tekrarlanıp da Velid'in ilgisi dağılınca gülümün canı sıkıldı ve yüzünde bir hoşnutsuzluk belirdi. Velid de zaten başka şeylerle

ilgilenmeye başlamıştı. Umut bağladığı teşebbüs sonuçsuz kalınca da gülüm çekilip evine gitti. Teselli için köşe bucak takip edip şarkılar okudum. Nafile!.. Canı çok sıkkındı. Ama o gece daha da sıkılacaktı. Çünkü ayet gecikmedi:

"Yüzünü ekşitip çevirdi, kendisine o âmâ geldi diye! (Onun hâlini) sana hangi şey bildirdi? Belki o (senden öğrenecekleriyle günahlarından) temizlenecekti. Yahut öğüt alacaktı da bu öğüt kendisine fayda verecekti. (Amma zengin ve nüfuzlu olduğu için) kendisini müstağni gören (adam yok mu)? İşte sen onu karşına alıyor (ona yöneliyorsun). Hâlbuki temizlenmemesinden sana ne? Amma sana koşarak gelen kişi, o (Allah'tan) korkar olduğu hâlde sen onu bırakıp da (öteki ile) oyalanırsın. Sakın (bir daha böyle yapayım deme)! Çünkü o (Kur'an) bir öğüttür; onu dinleyen beller!"[34]

Gülüm için ağladığım geceydi. Mekkeliler kulak kabartsalardı benim ilk defa o seher şarkı söylemediğimi fark edeceklerdi.

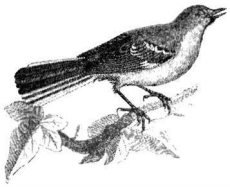

614-615

- Eziyet ve işkence: Ebû Bekir'den Osman'a; Mus'ab'dan Habbab'a...
- **İslam'ın ilk şehitleri**
- Hz. Peygamber: Her gün üzüntü, her gün keder...
- **Ebû Cehil'in melanetleri**

Yüzündür âyet-i sun'-ı İlâhi yâ Rasûlallah
Kaşındır ehl-i aşkın kıblegâhı yâ Rasûlallah
(Neccarzâde Rıza)

Yüzün, İlahî yaratışın delilidir ey Allah'ın elçisi;
kaşın ise âşıkların yöneldiği bir kıble...

SAGU

Mus'ab, Yâsir, Sümeyye ve Ammâr için...

"Bırak ellerini Mus'ab, tuttum seni!"

Annesi üç defa aynı şeyi söylediğinde Mus'ab'ın acıyla gerilen yüzünde küçük bir gülümseme belirdi. Ama bırakmayacaktı, bırakmak istemiyordu. Üç gündür tavana bağlı duran bedeni kaskatı kesilmiş de kımıldarsa sinir uçları çekilecekmiş gibi hissetti. Aç, susuz ve çaresiz üç gün. Babası sık sık gelip tehditler yağdırıyor, Muhammed'den vazgeçmezse etlerini koparacağını söylüyor, tokatlayıp gidiyordu. İthamları hep aynıydı;

"Bir elinde yağ, bir elinde bal... Nankör seni!.. İpekler giydirerek büyüttüm, şerefime ortak ettim. Sense tanrılarımıza küfrediyorsun! Bir Muhammed tutturmuş gideceksin ha? Olamaz efendim, bu evde benim sözüm geçer; yoksa hepsini alırım elinden!.."

Babasının bağırış çağırışları, evlatlıktan reddedilmek, mirastan mahrum bırakılmak, fakirlik tehditleri kimin umurundaydı? Ah, gülümün ona verdiği gönül zenginliğini bir bilselerdi?

Mus'ab ellerini bırakmak istemediğini hissetti. Annesi kendisini kucaklamış yalvarıyordu, ama o bırakmayacaktı. Gözleri dönüyor, başı düşüyordu ama yine de ellerini bırakmak niyetinde değildi. Annesinin sesini ilk defa bu kadar sıcak ve derinden hissetti:

"Korkma Mus'ab, kucakladım seni, yere düşmezsin, bırak ellerini!"

"Yere düşmekten korkmuyorum" demek geçti içinden, ama ona bile gücü yetmedi. Üç gündür aç ve susuzdu. Takatinin tükenmesine aldırmıyor da arada sırada bayılıp "Allah biiir!" demekten kalışına hayıflanıyordu. Çünkü bütün o eziyet zamanlarında yegâne sığındığı Allah'tı. Durmadan varlığını ve birliğini tekrar ediyor, böylece aklına mukayyet olabiliyordu. Üç gün boyunca annesi yanına hiç uğramamıştı. Acaba babası mı yasaklamıştı, yoksa üzülmemek için gelmemiş miydi? Babasını düşündü. Kendisine bir oğul gibi davranmamış, babalık şefkat ve merhametini hiç hissettirmemişti. Annesi ise onu dadılar ve hizmetçilere teslim edip hayatını yaşamayı seçmişti. Delikanlılık çağına kadar hep zenginlik içinde büyümüştü, evet, her istediği oluyor, nasıl isterse yaşıyordu ama babası ve annesiyle arasında sanki uçurumlar vardı. Daha bir kere olsun kendisine Muhammed'in, Allah'ın mübarek elçisinin gülümsediği gibi içten gülümsememişlerdi. Ah, onun söylediklerine bir inansalardı? Cebrail'in getirdiği hakikati bir kavrayabilselerdi? Kavrayabilselerdi babası bu derece acımasız ve kötü olmaz, annesi vurdumduymazlıkta böylesine ileri gitmez; kendisine anne baba sıcaklığıyla

davranır, gerçekten anne babalık yaparlardı. Muhammed'e kulak verselerdi Allah'ın birliğine de inanırlardı. İnansalar ticaretleri bozulmaz, zenginliklerine zarar gelmez, korkularının boş olduğunu görürlerdi. Ama onlar Allah'ın elçisi yerine Kureyş'in karanlık akıllı nasipsizlerini, ceviz beyinleriyle hileler kuran şer odaklarını dinliyorlardı. Öz evlatlarına tam üç gündür çektirdikleri bu açlık ve susuzluk yüreklerinde nasıl karşılık bulacaktı acaba? O evlat ki onların "Of!" demelerine bile razı olamazdı. Annesi sonunda gelip tavana bağlı olan ipin ucunu kesmişti, tamam da, bu her şeyi halledecek miydi? Allah'a giden yola girmedikten sonra hiçbir şey hallolmazdı ki? Kendi ellerindeki bağlardan ziyade onların zihinlerindeki bağlar için üzüldüğünü bilmiyorlardı çünkü. Üç gündür tavana bağlanmak değildi acı veren şey, hayır, annesinin ve babasının dalalette ısrarıydı. Ve ellerinin bağını çözen annesi, kendi gönlündeki düğümleri çözemedikçe içi yanmaya devam edecekti.

"Korkma Mus'ab'ım, seni tutuy..."

A-aaa!.. "Mus'ab'ım!" diyordu, annesi ona sarılarak "Mus'ab'ım!" Bu nasıl bir duyguydu ah!.. Annesi ona sarılıyordu. Birden kucağının sıcaklığını hissetti; bedenini saran anne şefkatini. Doğru mu duymuştu? Annesi miydi bunu yapan? Gerçekten "Mus'ab'ım!" diyen o muydu? Aklıyla gönlü arasında ikileme düşmek üzereydi. Çünkü aklı ona işkenceden kurtulmayı, gönlü ise kımıldamadan durmayı öneriyordu. Kendini saran kolları yokladı. Evet, evet, annesi bütün varlığıyla sımsıkı sarılmıştı. Şefkatle ve rahmetle... Sonra kokusunu duyar gibi oldu. Çocukken bile duymadığı bir kokuydu bu; annelik kokusu. O kokuyu içine çekti. Başı yana düşmek üzereydi. Bu sefer dermansızlıktan değil, kokunun verdiği sarhoşluktan... Annesi tekrar etti:

"Bırak ellerini Mus'ab'ım!"

Adının annesi ağzındaki telaffuzu meğer ne de güzeldi. Hiç bu kadar hoşuna gitmemişti. Gülümsedi, sevindi ve baygınlık ile ayıklık arasında mırıldandı:

"Gücüm tükenmeden bırakmayacağım anne; çünkü bana ilk defa sarılıyorsun!"

Başka bir sahne:

Hakem b. Ebû'l-As o sabah yakıcı güneşle değil, "Ey uykudaki adam uyan!" diyen İlahî vahiyle uyanmıştı. Erken uyandırılmanın tersliği, akşamdan kalmanın baş ağrısıyla birleşince ağızda köpükler saçan kelimelere dönüştü:

"Bunu sana ödeteceğim Osman, sabah sabah neye uyanacakmışım?"

"Allah'ın hakikat oluşuna uyan, Muhammed'in tebliğine uyan! Muhammed ki..."

"Suuuusss!.. Bıktım artık; Muhammed şöyle, Muhammed böyle... Bugün göstereceğim gününü sana. Uyandırdın madem, başlayalım haydi. And olsun eski dinine dönesiye kadar sana bunu yapmaya devam edeceğim!"

Her zaman yumuşak kalpli olan yeğenin cevabı çok sert çıktı:

"Vallahi amca, ebediyet caddesine girmişim bir kez, ne yapsan yolumdan sapacak değilim. Oğrhhh... Öh-hö... Öh-hooo, Ğggkh!.."

Tam beş gündür dumanlarla öksüren ve öğüren Osman, Kureyş'in en zengin tüccarlarından Tâifli Affan'ın oğluydu. Babası ölünce amcası güya kendisini himayesine almış, işlerine yardımcı oluyordu. Osman'ı yönetemezse, malını da yönetemeyeceğini bildiği için elbette. Şimdi de bir hasıra sarıp evin

ortasındaki direğe bağlamış, alttan duman vererek işkenceler ediyor, dininden döndürmek için uğraşıyor, uğraşıyordu.

Ötelerde bir yerde:

Soyu ve aşireti olmayan bir aile reisiydi Yâsir... Yemenliydi. Kaybolan kardeşini aramak üzere Mekke'ye gelmiş, orada Benî Mahzum kabilesinden Ebû Huzeyfe'nin himayesine girerek Sümeyye adlı cariyesiyle evlenmişti. Çevresine güven telkin eden berrak yüzlü bir adamdı. Ve eşi güzeller güzeli Sümeyye... Bir de oğulları, yakışıklılar yakışıklısı, kara yağız delikanlı Ammâr. Gülüme inananların sayısı henüz otuz civarındayken üçü birlikte Müslüman olmuşlardı. Köle değillerdi, ama Kureyş müşrikleri kimsesiz Müslümanların adını kölelikle birlikte anmaya hazırdılar. İşkenceler Yâsir ailesinin peşini bırakmıyordu bir türlü. Her kim Müslümanlarla ilgili bir şeye öfkelense, gelip öcünü kimsesiz ve korumasız Yâsir ile ailesinden alır olmuştu. Günlerce ve gecelerce... Müdafaasız ve çaresiz... Ve bir gün, müşriklerin işkenceyi nöbete bindirdiklerini gördüm. Karanlık bir zulüm, katran bulaşığı kin... Yâsir, kanlar içinde, en önden giden atlı oldu. Adı Müslümanların ilk şehidi diye yazıldı. Sümeyye her türlü eziyete karşı putlara secde etmediği için Ebû Cehil'i çileden çıkarıyordu. Ve bir mızrak kalbine saplanınca yırtılan elbisesinin açık bıraktığı yerlerini kendi kanı örttü. O da ilk kadın şehit idi. Ammâr'a gelince. Günlerce ve günlerce ateşle dağlanan bedeni sonunda su toplamış, suların kenarından da kanlar sızmaya başlamıştı. Müşrikler dur durak bilmediler, yarasına tuz serpmeye başladılar. Ammâr'ın tahammül gücü bitmişti. Gece ne zaman başlıyor, gün ne zaman yükseliyor artık bilmiyordu. Akmayan bir zamanın içinde yalnızca acı çeki-

yordu. Kulaklarında gülümün duası: *"Ey ateş, İbrahim'e olduğu gibi, Ammâr'a da serin ve selamet ol."* Ammâr kendine geldikçe bayılmak istiyor, bayılamıyordu. Aklını devşirdikçe ölmek istiyor, ölemiyordu. Bir ses duydukça aklını yitirmek ve bilmemek istiyordu, olmuyordu. Ne kadar zamandır buradaydı, neler olmuştu artık kestiremiyordu. Yalnızca gülümü merak ediyordu. Ah onu bir kere görebilseydi? Onu çok özlemişti. Kendisi bu işkence tahtasında yatarken acaba ona bir ilişen var mıydı? Var ise dayanamazdı. Onu çok özlemişti; bir kerecik görse, bir kerecik... Sonunda müşriklerin dediğini tekrar ediverdi:

"Lat ve Uzza'da hayır vardır!"

İşkence son buldu. Evet, işkence son buldu ama göğsüne mengeneler geçirilmeye, zihnine kıymıklar batırılmaya şimdi başlayacaktı. Ne olmuştu böyle? Sayıklıyor, sayıklıyordu; "Sen ne yaptın Ammâr? Bedenindeki işkenceyi ruhuna aktarmakla sen ne yaptın böyle?" Lanet olsundu o ana, ıstırabı cana yetmiş, o da dilinin ucundan öylesine söyleyivermişti işte. Kalbini yokladı; elbette Allah'ın sevgisi eskisinden fazlaydı. Ama işte orada Lat ve Uzza'nın adını hayırla anmıştı ya!..

Ammâr, günlerce sahralarda, kırlarda dolanıp ölmek istedi. Hayır, hayır, buna dayanamayacaktı. Nereye gitse eğleşemiyor, söylediği küfür dolu cümleyi aklından çıkaramıyordu. Ve bir sabah onu gülümün huzurunda gördüm. Toprağa yüzünü koymuş, yalvarıyordu:

"Kurtar beni yâ Rasûlallah, beni kendimden kurtar!"

"Üzülme Ammâr! Kalbin imanla doluyken bu söylediğinde bir beis yoktur."

Ammâr rahatlar gibi oldu, ama içi içini yemeye devam ediyordu; "Sen ne yaptın Ammâr? Annen ve baban senin yaptığını yapmamıştı!.."

Ammâr bir türlü huzur bulmuyordu, bulmayacaktı. Ta ki Allah konuştu:

"Kim ki Allah'a iman ettikten sonra küfür ederse bunlar gazab-ı İlahi'ye uğrar; fakat kalbi iman ile mutmain olduğu hâlde ikrah edilen kimse müstesna!"[35]

Ammâr, akan kanlarının hepsini İslam'a helal etti. Bedeninde hiç iyileşmeyen işkence lekelerine gelince; onları öte dünyaya, Allah'a götürecekti...

Gülümün Safa Tepesi davetinden sonra oldu hep bunlar. O ki her ne ile emrolunduysa apaçık bildirmeye, inananları da söylediklerini apaçık uygulamaya başlayınca, şehrin izbe köşelerinde, Mus'ab'ın, Osman'ın, Ammâr'ın yaşadıklarına benzeyen çeşit çeşit işkenceler gördüm. Kureyş'in önde gelen kişileri bu konuda âdeta yarış içine girdiler ve zalimliklerini birbirlerine övünerek anlattılar. Müminlerin sayısındaki her artış, müşriklerin kalbindeki düşmanlık ve kinlerin derecesini arttırdı. Karanlık zihninler öz yeğenlere, kardeşlere, hatta oğullara karşı icat ettikleri şiddet yöntemleriyle yarıştılar. Kureyş'in yüzyıllardır içinde beslediği canavar uyanmış insanlığı yemeye başlamıştı. Hakikatin nuru yarasaların gözlerini kör etmiş, ışıklara saldırdıkça saldırıyorlardı. Kureyş'te bir kişi korumasız mıydı, müşrikler sırtlanları aratacak usuller icat ederek onların düşüncelerini, duygularını, hatta etlerini parçalamaya yelteniyorlardı.

Zulüm ve işkence büyüdükçe başkaldırı da büyüdü. Her şey inadına yapılıyordu artık. İnananlar, uğradıkları her zulümden sonra Kâbe'ye varıp putları bir daha aşağılıyor, evvelce gizliden gizliye okudukları Kur'an'ı yüksek sesle

haykırıyorlardı. Tartışmalar, tartaklamalar derken ortalık iyiden iyiye karıştı. Orantısız işkenceler, haddi aşan eziyetler, inananlara vurmak, yaralamak, etlerini çizmek, tırnaklarını sökmek, dişlerini dökmek sıradan hadiseler arasında görüldü; vahşi ve yırtıcı tırnaklar kimsesizlerin boğazlarına geçirilmeye başlandı. Ebû Bekirlere urganlar, Osmanlara direkler, Zübeyirlere dumanlar, Mus'ablara açlıklar, Habbablara boynu burulmalar, Ümmü Ubeyslere susuzluklar, Füheyrelere sürüklenmeler, Zeydlere akrep dişli zırhlar düştü. Kızgın güneşte, kızgın kumların üzerinde, kızgın demirlerle dağlanmalar, şiddetli kayaların altında nefes alamayacak derecede daralmalar, bırakıldıkları yerde günler ve haftalar boyu küfürler, tekmeler, tokatlar, tükürükler ve aşağılamalar... Ve işkenceciler hep aynı cevabı duydular:

"Lâ ilâhe illallah Muhammed rasûlullah!"

Bu kelimenin ardında kocaman tevekküller, teslimiyetler, sabırlar vardı. Ve bir de Ebû Bekir... Alicenap ve iyiliksever Ebû Bekir... Yüksek paha ödeyip işkencelerden köle satın almayı âdet edinen Ebû Bekir... Öldü sanılıp bir kayanın altında terk edilen kölelere hayat sunan Ebû Bekir... Her zaman her bunalanın imdadına yetişen; güçsüz ve mazlum köleleri satın alıp azat eden Ebû Bekir... Hiç şüphesiz onlara harcadığı parayla savaşçı köleler satın alsaydı güçlü bir ordusu olurdu ama o iman etmiş olanların gücüne talip çıkarak kazanılmış gönüller ordusu kurmayı tercih etti.

Gülüme gelince, bütün cihan ona ağlasa benim kadar yaş dökebilmiş olamaz... İnsanlıktan sıyrılmış bu günleri göreceğime keşke ölseydim!..

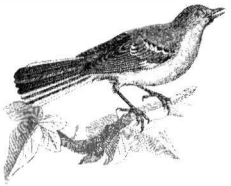

615-616

- Müslümanlara yapılan eziyetlerin eğlenceye dönüştürülmesi
- **Kâbe hareminde tartaklama ve hakaretler**
- Kureyş'in sindirme politikaları
- **Bilal'in *"Allah biiiir!"* çığlıkları...**

Gönül hûn oldu şevkından boyandım yâ Rasûlallah
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Rasûlallah
(Yaman Dede)

Senin hasretinle gönlüme kan oturdu ey Allah'ın elçisi; artık cemalini (rüyada olsun) göstererek beni sevindir, çünkü yanıyorum, yanıyorum...

BERGESTE

Bilal için...

Baba, oğul ve torun... Birlikte yürüyorlardı. Arkalarında da kendilerine yelpaze sallayan birkaç köle. Kâbe haremine girdiklerinde gülümü gördüler. Hacerülesved'e yakın yerde secdeye varmıştı. Dede, kendilerine yelpaze sallayan kölelerine emretti, yol kenarına atılmış kanlı bir deve işkembesini getirdiler ve güzeller güzelinin sırtına koydular. Dünyanın ve göklerin gördüğü en kötü günlerden biriydi ve kurtlar ile kuşlar, dağlar ile taşlar bu hâle ağlaşmaya başladık. İşkembenin içi sırtından başına doğru boşalmış, pis kokudan nevri dönmüştü. Yüreği yanık, bağrı ezikti. Başta Ebû Cehil, yanında eski damatları Utbe'yle Uteybe, Halef'in oğlu Ümeyye, Velid oğlu Amr ve diğerleri... Gülümü gördükçe dişleri gıcırdayanlar... Allah belalarını veresiceler... Hepsi kah-

kahayla gülüyorlardı. Kimse onların şerrinden yardıma da gelemiyordu. Nihayet gülüm sırtındaki işkembeyi üzerinden zorla atabildi. O sırada yanına hıçkıra hıçkıra Fatmacık geldi. Henüz pek küçük kızı Fatmacık. Altı veya yedi yaşın saf masumiyetini taşıyan ince ve narin güzellik. Nazenin elleriyle babacığının yüzündeki ve sırtındaki işkembe pisliklerini temizliyor ve içli içli hıçkırıyordu. Kâbe hareminde merhametin buz kestiği andı. Kimsecik şu küçük kızın imdadına gelmiyordu. Bir ara baba ve oğlun yanındaki torunu gördüm. Koştu, yaşıtı Fâtıma'nın omuzu hizasında durdu. Tam ona yardım için elini uzattığı sırada öfke dolu bir ses yankılandı. Babasıydı bağıran:

"Aslaaaa!. Çek elini çabuuuk!"

Torun duraksadı. Bunu bir oyun zannediyordu. Bir Fâtıma'ya baktı, bir babasına. Kararsızdı. Gözlerini dedesine çevirdi. Belki oyunu bitirir zannediyordu. Ama hayır, o, manzarayı arkadaşlarına gösterip kahkahalar atmadaydı. Torun çaresiz, kölelere yöneldi. Acımasız oyun için onları tekmeliyor, azarlıyordu. Dedesi onu tutup sakinleştirmek istediğinde ona da bir tekme fırlatıp elinden kurtuldu. Sonra Fâtıma'nın başucuna eğildi. Yanağından sicim gibi akan yaşları silerken mırıldanabildi:

"Fâtıma, ağlama, olur mu!.."

Fatmacık nasıl ağlamasındı. Sevgililer sevgilisi babası o hâldeyken minicik yüreği nasıl dayansındı? Yine de "Olur, ağlamam!" manasında başını salladı. "Babamı senin deden ağlatıyor" demedi, "Babamı senin baban ağlatıyor" demedi. Yalnızca elleriyle pislikleri temizledi, yine temizledi, yine temizledi. Babası, "Üzülme kuzucuğum, üzülme, Allah babanı koruyacaktır!" diye kendisini teselli ediyordu. Merhamet abidesinin titreyen sesinden, kendine değil, bu manzarayı

gören kızına üzüldüğünü anladım. Fâtıma'nın elinden tutup oradan uzaklaşırken kimseye bir şey de demedi. Ne kendisine bunu yaptıran dedeye, ne kenarda üzgün bekleyen kölelere beddua etti. "Bunu yapanlar" dedi yalnızca, "bunu yapanlar emirleri yerine getiren köleler."

Kâbe hareminde kahkahalar yükselirken bir şeyi anladım: Kureyş eskiden de vahşi işler yapardı ama şimdi vahşete alıştılar. Zengin ve güçlü efendiler kudretlerinin tükendiğini hissetmeseler böyle davranmazlardı. İnsanların kulağına "Allah birdir, dürüstlük esastır, insanlar eşittir," gibi cümleler söylemekten öte zenginliği ve gücü olmayan bir yetimle başa çıkamıyor oluşları hepsini çıldırma noktasına getirmişti. Allah katında yok hükmünde olan şeyler gözlerini perdelemiş, Allah'ı yok zannederek ilahi kahır çamuruna bata bata tepinip duruyorlardı. Efendiler bu hâldeyken maişetlerini kaybetme korkusu çeken ara tabaka da elbette inananlara mesafeli yaklaşmakta mazurdu.

Müslümanlara gelince, onlar yine karanlık gecelerde toprağı kollayarak yürüdükleri zamanlara döndüler ve yere gümbür gümbür basarak şehrin sokaklarında dolaşacakları günlerin hiç gelmeyeceğini düşünmeye başladılar. Bilal'in başına gelenler herkesi irkiltmeye yetmişti.. İşkembe hadisesinden üç ay kadar sonra...

Ben Bilal'i yıllarca evvel, Erkam'ın evine gelip gidenlerin hızla çoğaldığı zamanlarda tanımıştım. Güzel sesli ve akıllıydı. Uzun ince fidan boyuyla sevimli bir görüntüsü vardı. Ümeyye b. Halef onu kölelerinin en çalışkan ve dürüstü diye herkese örnek gösteriyor, onunla iftihar ediyordu. Günlerden birinde Bilal, Ebû Bekir'in telkiniyle Müslüman oluvermişti. Annesi Hamâme Hatun'la birlikte. Ümeyye neye uğradığını şaşırdı. İnanmak istemiyordu. Kim Bilal gibi bir kölesini

kaybetmeyi göze alabilirdi ki? Ama zaman ilerleyip de Bilal imanında ısrar edince işler değişti. Herkes kölesine işkence yaparken Ümeyye de boş durmadı. Bilal başına gelecekleri bildiği hâlde Müslüman olduğunu hiç gizlememiş, bu uğurda âdeta can oynamıştı.

Bilalcik fakirdi, anacığından başka kimsesi yoktu, siyahtan siyah, Habeş soylu bir hilleydi. Bütün bunlar eziyet görmesine zemin hazırlıyordu. Ümeyye önce onun ellerini ve ayaklarını sıkıca bağlayarak terbiye etmek istedi. Olmadı, birkaç vakit dayak attı. Yetmeyince etine iğneler batırmaya başladı. Gülüm Bilal'in haberini aldığında ise iş çoktan çığırından çıkmıştı. Vahşet ve dehşet... Her gün Bilal'e uğrayıp bakıyordum. Derken bir öğle vaktinde Ümeyye'nin onu boğazında bir urganla yerlerde sürükleyerek götürdüğüne şahit oldum. Çıplak bedenini Hicr vadisinin kumları üstüne sırtüstü yatırdı. Güneş ile kum... Çıplak bir beden için yeterli işkence. Ertesi ve daha ertesi günlerde onu hep orada göreceğimi kestirememiştim. Teklif şöyleydi:

"Lat ve Uzza ne güzel tanrılardır!.. Haydi Bilal, söyle ve kurtul!"

"Dilim ona bir türlü dönmüyor sahip. Ama şunu diyebilirim: Allah biiir!"

Sonra tekmeler, taşlamalar, kumları ağzına burnuna doldurmalar. Yorulunca tekrar teklif:

"Lat ve Uzza ne güzel tanrılardır!.. Haydi Bilal, söyle!"

"Olmuyor sahip, bunu bir türlü diyemiyorum, ama istersen şöyle diyeyim: Allah biiir!"

Tekrar... Tekrar... Tekrar... Sabah, öğle, akşam, gece... Dördüncü günde kocaman kızgın bir kaya getirtip koydu Bilal'in göğsüne. Bilal önce bütün iç organları birbirine giriyor zannetti. Nefesi zorlandı. Derken Ümeyye öfkeyle haykırdı.

"Tanrılar adına, bütün ömrünün sonuna kadar böyle kalacaksın; sana son kez fırsat veriyorum haydi, ya Muhammed'i inkâr et veya Lat ve Uzza'ya taptığını söyle!"

"Allah biiir!"

Bilal'in verdiği cevabı bilerek seçtiğini beşinci günün sonunda anladım. Efendisi dâhil bütün müşriklerin bundan öfke duyduklarını bildiği için ısrarla aynı şekilde tekrarlıyor, onların öfkesini köpürttükçe köpürtüyordu. İşkence altındayken cellatlarına işkence etmenin yolunu bulmuştu. Sanırım Bilal'in çektiği bedensel acılar, Ümeyye'nin hissettiği acizlik, başarısızlık, ayıplanma gibi ruhsal acılar karşısında hiç kalıyordu. Bir köleye söz geçirememenin ıstırabı da cabası. Zavallı Ümeyye, kendi kibrinin mengenesiyle buruluyor, kıvranıyor, sarsılıyor, Bilal'e bir türlü hükmedemiyordu. Elbette Bilal de etine batan kumlardan ve göğsünün üzerine konan büyük kayadan dolayı sonsuz acı hissediyordu ama yine de çok mutluydu. Birkaç gün o kayayla yaşadı. Sonra Ümeyye işkenceye ortaklar buldu. Bu yeni gelenler Bilal'in bedenine demir zırh geçirip etlerini yakmaya, bedenindeki yağları sızdırıp kumlara karıştırmaya başladılar. O hep aynı kelimeleri tekrar edip durdu; ruhunu güzelleştiren ve acıları ona hissettirmeyen kelimeleri:

"Allah biiir!"

Arada sırada bayılıyor, yeniden kendine geliyor ve aynı işkenceler yeniden başlıyordu. Günlerden sonra bu da bitti ve Ümeyye onun boynuna bir ip taktırıp ucunu çocukların eline verdi. Onun adım atacak mecali yoktu, ama işte ipleri haşarı sabiler elindeydi. Çocuklar onun yaralar içindeki çıplak bedenini kumlarda yede yede Mekke sokaklarını dolaştırdılar. Sürünerek, tökezleyerek, sekerek ve yıkılarak... Yaralarının içine kumlar, çakıllar bata bata. Günler boyunca Kâbe hare-

minde ve Mekke sokaklarındaki herkes, söylediği kelimeden dönüp dönmediğini öğrenmek için ona kulak tuttu ve herkes, çocuk ihtiyar, kadın erkek herkes, onun güzel sesinden aynı kelimeyi tekrar tekrar duydu:

"Allah biiir! Allah biiir!"

Nihayet bir gün yanına Ebû Bekir geldi. Cömertler cömerdi, merhametliler merhametlisi Ebû Bekir... Ve kuşağında da Ümeyye'nin gözünü doyuracak bir kese akçe...

Bilal yalnızca bir tane değildi. Müslümanların kovuşturmaya uğramadıkları, tekinsiz düşman ile karşılaşmaktan emin olarak bir nefes bile alamadıkları zamanlardı. Kâbe damındaki kuru hurma dallarının arasından başımı çıkarmak bile istemiyordum. Ne yana uçsam, hangi tarafa baksam bir elem boğazıma düğümleniyor, sesim kısılıyor, şarkılarım hıçkırıklara boğuluyordu. Dostum İbrahim "Dünyanın en güzel gülü henüz açmadı!" dediğinde ben onun bir gülistanda açacağını sanmıştım. Meğer o dikenler, diken yaraları, gözyaşları ve kan damlaları arasında açacakmış. Bir gül bu kadar mı zahmetli büyürdü? Güle kan rengini vermek bu kadar mı fedakârlık isterdi? Bir gülün etrafında bu kadar mı diken çok olurdu? Gül çağında, güle rengini veren kanlar böyle mi kızıla boyanırdı? Gülün rengi için kinler bu kadar mı ayrışırdı? Kan akıtanlar bir yanda, kanlarını akıtanlar diğer yanda. Ebû Cehiller, Ümeyyeler, Velidler ve Hattaboğlu Ömerlere karşı Ebû Bekirler, Osmanlar, Yâsirler, Sümeyyeler ve Ammârlar... Ve bir gün, gülümün mübarek kanı, bir mercan tanesi olup toprağa düşüverdi. Tam da Bilal'in kanı damlayan yerde ve cihanın sarsıldığı zamanda...

Evinden çıkıp ibadet için tenhalara açılmış, yolu Hicr'e uğramıştı. Yanınca uçtum; her zaman olduğu gibi. Güneş fokur fokur beyinleri kaynatıyor, kumlar buhar buhar alev

saçıyordu. İşe bak, Kureyş müşriklerinin azılıları da orada değil mi? O başka yere yönelmek üzereyken hepsi birden çevresini alıverdiler:

"Söyle bakalım, bizim dinimize ve ilahlarımıza batıl diyen sen misin?"

"Evet, böyle söylüyorum!"

Kudurdular. Kudurdular ve güzeller güzelinin üzerine çullandılar. Kimisi öfkeyle yakasına yapışıyor, kimisi narin boğazına sarılıyor, kimisi mübarek sırtından ittiriyordu. Durmuyorlar, durmadan tartaklıyorlardı. Burnu kanamaya başlamış, kıyamadığım mübarek kanı damla damla toprağa karışır olmuştu. Çırpındım, çırpındım, çırpındım... Kâinatın en güzel gülü kanıyor, kanıyordu. Gözlerim kararda, dünya çevremde hızla dönmeye başladı, en son yere düşmekte olduğumu hissettim. Bilal'in yığılıp kaldığı yere. Dilimde Allah zikri vardı:

"Ey her şeyi icat ve izhar eden Allah, ey her şey ile zuhur eden Allah, ey her şey için zuhur eden Allah, ey her şeyde zâhir olan Allah, ey... ey..."

Ebû Bekir'in sesiyle kendime geldim. Dost, böyle zamanda gerekti. Duyunca koşup gelmişti anlaşılan. Can havliyle atıldı. Başı yarılıp kanlar akasıya, sakalları yolunup yakası yırtılasıya kadar tek başına mücadele etti ve gülümü onların elinden almayı başardı. Kanı gülümün kanına karıştı, yüzü gülümün yüzüne benzedi.

O günden sonra ben, her ne vakit kızıl bir güle baksam, Hicr toprağına dökülen kanları hatırlarım. Gülümün, Ebû Bekir'in ve Bilal'in birbirine karışan kanlarını.

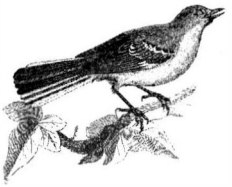

615-616

- Habeşistan'a hicret
- **Necaşi Eshame Kral'ın huzurunda...**
- Gurbet illerde huzur aramak...
- **Habeşistan'dakilerin hasreti**

Hudâ'nın en büyük ihsânı sensin yâ Rasûlallah
Benim her derdimin dermânı sensin yâ Rasûlallah
(Hersekli Arif Hikmet)

Rabbimin kullarına en büyük ihsanı sensin ey Allah'ın elçisi; benim her derdimin dermanı da sen...

MÜSTEZAD

Osman için...

Habeşistan kafilesi ikinci defa gideli hayli zaman olmuştu ve o, hemen her gün durumlarını merak ederek üzülüyor, kederleniyordu. Dostum İbrahim, Hacer ile İsmail'i bırakıp gittiği zaman ne hissettiyse o da inananlarını gönderdiği zaman öyle hissetmişti. Oralarda başlarına ne geldiğini veya gelebileceğini kestiremiyordu. Bir haber alsa, iyi olduklarını bir öğrense... Gerçi Mekke'de iken sıkıntılar çekiyorlardı ama şimdiki belirsizlik ve hasret ondan beterdi. Daha ikinci ayda şehrin dışında beklemeye, her gelene "Habeşistan'dan mı geliyorsunuz?" diye sormaya başlamıştı. Biliyordum, "Hayır!" cevabını aldıkça da gözyaşlarını içine akıtıyordu. Onun yerine nasıl ağlamayayım!?..

Gidenlerin pek çoğu yaşça kendisinden küçüktü. Ümmetim diyordu onlara, arkadaşlarım ve ümmetim. Şimdi ümmetinin çilesi içini kavurdukça kavuruyordu. Mekkelilerin ağızlarında dolaşan şu hicivler, Ebû Süfyan b. Hâris, Amr b. As, Abdullah b. Ziba gibi şairlerin topluca saldırılarından doğan hicivler bile kendisini bu kadar üzmüyordu. İlk kafilede Habeşistan'a giden on dört kişinin derdine ikinci defa seksenin üzerinde dert eklenmişti. Gitmeyen ve Mekke'de sayıları her gün artan ümmetinin derdi ise apayrı... Ve günlerden birinde yaklaşan kervanda bir kadın, sanki onun kendisini beklediğini biliyor gibi cevap verdi:

"Evet, ben Habeşistan'dan geliyorum. Eğer sen Muhammed isen damadın Osman ve kızın Rukayye'den haber getirdim!"

Allah dağına göre kış gönderiyor, fırtınaların, kasırgaların arasında birden güneş açtırıveriyordu. Çok ama çok sevindi. Kendisine gülümseyerek bakan bu çehreden hoşnut olmuştu. Kadın da onun gül cemalinde, hasret çeken bir baba yüreğinin şefkat ve merhametini okudu. Biliyordum ki o merhameti gidenlerin hepsi içindi. Hiçbirini kızı Rukayye'den ayırmıyordu. Nihayet kadın, içini kavuran hasret ateşine su serptiğinde, ellerini açıp hem şükretti, hem dua buyurdu.

Meğer Habeş limanında, Cafer, Osman ve eşi Rukayye'nin, Mekke'ye gidecek bir tacir ararken rastladıkları bu kadın onlara kulak vermiş, kutlu elçinin merak buyuracağı her şeyi bir bir dinlemiş. Baktım, kadının verdiği havadisleri gülüm sanki yaşıyor ve görüyor gibiydi. Onun hâli bana da geçmiş olmalı ki Sudan limanı gözlerimin önüne geliverdi. Yük kayıkları, karakalar, şaykalar ve Kızıldeniz'i aşacak iri gemiler. Ve yolcuların toplandığı bölgede kadının konuştuğu müminler:

"Mekke'den geldiniz demek? Hem de bir dine inandığınız için?!."

"Öyle oldu. Kavmimizin bizlere rahat yüzü göstermeyeceği apaçık belli olmuştu. Müslümanların sokakta yürümesi bile zorlaşmış, işkenceler, açlıklar ve mağduriyetler çoğalmış, alacaklarımızı alamaz, haklarımızı göremez olmuştuk. Hepsine dayanabilirdik, ama artık ibadet etmemizi de engellemeye başladıklarında..."

"Size ibadeti emreden ne yapıyordu peki?"

"O bizden daha kötü zulümlere maruz kalıyordu. Derken kendisine Allah'tan yeni bir vahiy geldi. Buyuruyordu ki, *'Kim Allah yolunda hicret ederse dünyada gidecek çok yer, genişlik ve bolluk bulur'*"[36]

Kadın teyit için sordu:

"Sizi dinledim. İsa'dan sonra Allah'tan haber getiren bir nebinin geldiğini iddia ediyorsunuz, doğru mu?"

Cafer, çevresine bakınarak mırıldandı:

"Evet! Çok şükür ki böyledir!"

"Ne zaman geldi bu nebi?"

"Beş yıl evvel!"

"Adı nedir peki?"

"Muhammed!"

Kadının yüzünde heyecandan seğirmeler oluştu. "Faraklit?.." diye merakla mırıldandı. Sohbetin devamı daha samimi ve güvenliydi:

"Bize *'Allah'ın yarattığı yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere mükâfatları hesapsız ödenecektir'*[37] buyurulduğunda çekilen acılara ya tahammül etmemiz, ya sefere çıkmamız gerektiğini düşündük."

"Başlangıçta on bir erkek idik. İçimizden bu gördüğünüz Osman gibi dört tanesi eşlerini de yanlarına aldılar ve

gizlice hazırlıklarımızı tamamlayıp dokuz ay evvel Recep ayı başlarında yola çıkarak Şuaybe'den bir gemiyle Adulis limanına çıktık. Osman reisimiz oldu, bizler itaat ettiydik. İki ay kadar buralarda oyalandıktan sonra gelen bir tacirin Mekke'de suların durulduğunu ve kavmimizin Muhammed'i kabul edip sulh olduğunu söylemesi üzerine geri döndük. Adam bize 'Allah'ın elçisiyle birlikte müşrikler de secdeye vardı,' demişti; ne çare haber eksik çıktı. Adamın müşriklerden kastı Hamza imiş. Biz döndüğümüz günlerde meğer Hamza ve ondan sonra da bazı Mekkeliler Müslüman olmuşlar. Tabii inananların sayısı arttıkça diğerleri buna oranla şiddet ve baskıları daha da arttırmışlar. Gördük ki müşrikler eskisinden zalimdi. Döndüğümüze bin pişman, yeniden yollara döküldük. Rehberlere yüksek ücretler ödeyerek üstelik. Seksen kişi iki gemide sıkış tıkış..."

"Neden burayı tercih ettiniz peki?"

"Bunu Nebi Hazretleri'ne ben de sordum. İtiraz etmek için değil elbette, bilgilenmek için. Bana siyasi bazı gerekçeler anlattı. Necran, Hiyre, Suriye Hıristiyanlığının ihtilaflarını ve iç çekişmelerini, bu arada Meryem'i ilahlaştıranların bir yanda, İsa'ya tanrılık isnat edenlerin diğer yanda çatıştıkları karman çorman zihinleri anlattı. Buralara gidemezdik. Sefere çıkacaktık ama ne süresi, ne zorlukları belliydi. Hicaz bölgesine gitsek iyiydi lakin Hicaz'da Kureyş'in eli her yere uzanırdı. Sasaniler ateşe tapıyorlardı, bize kucak açmayabilirlerdi. Yemen İsa Nebi'nin dinine mensuptu ve müşriklerle kavga ediyordu, bizi müşrik soyundan sayacaklardı. Güneydoğuda Maskat, ateşperest İran'ın güdümünde bir şirk diyarıydı. Kuzeydeki Suriye topraklarında Bizans İmparatorluğu'nun tutucu din adamları ve Kuzeybatıdaki Mısır ile Filistin'de ise Yahudiler bize rahat vermezdi. Habeşistan'a gelince... Araştırıp soruşturduk. Burada Hıristiyanlık bir

sürü fikri çatışmalara açık hâlde ve papazlar birbirleriyle ilahiyat konularını tartışıyor, herkesin hür fikri ve vicdanî inancı olabileceği kabul görüyordu. Burada dinimizi rahatça yaşarız deyip dokuz konaklık meşakkate bedel zorlu bir gemi yolculuğunu göze aldık. Hatta ikinci seferde Şuaybe yerine Necran'dan geldik."

"Burada umduğunuzu buldunuz mu peki?"

"Kutlu Nebi Muhammed, Habeş diyarını tercih ederken bize 'Orada,' demişti, 'orada, yönetimi altında hiç kimseye zulmedilmeyen bir kral vardır. Orası doğruluk yurdudur. Allah içinde bulunduğunuz durumdan bir çıkış yolu gösterinceye kadar orada kalın!' Bu söz bize yeterdi."

Osman anlatırken kadın daha da meraklandı:

"Burada başınıza neler geldi peki?"

Kadın tam da gülümün bilmek isteyeceği şeyi sormuştu. Osman ile Rukayye'nin gözleri Cafer'e çevrildi:

"Birkaç zaman şehrin kenarında eğleştik. Kimse bize önem vermedi. İbadetimizi rahatça yapabiliyorduk. Günlerden birinde çevremizi muhafızlar sarıverdi. Şaşırmış ve korkmuştuk. Necaşiniz Eshame Kral'ın bizi huzuruna çağırdığını bilemezdik elbette. Yaka paça tutulup götürüldük. Meğer Kureyşli akraba ve atalarımız bizim ayrılışımızdan rahatsızlık duymuşlar. Kimisi ya güçlenip geri dönerlerse diye, kimisi de işlerini gördürecek köleleri ve evlatları bunu âdet edinirse diye amcaoğullarımızdan Amr b. As ile kabilelerimizin yaşlısı Abdullah ibn Rebîa başkanlığında bir heyeti necaşiniz Eshame Kral'a göndermişler."

"Elbette pek değerli hediyelerle, bizzat necaşi için bir asil at ve beyaz ipekten bir kaftanla birlikte" diye ilave etti Rukayye, kendisine yakınlaşmış olan kadına dönerek. Cafer devam ediyordu:

"Hediyeleri Habeş'in ileri gelenlerine ve papazlara bol bol dağıtıp bizim hakkımızda olmadık iftiralarla hepsini doldurmuşlar. Sonra da necaşi Eshame Kral'ın huzuruna çıkıp âdet olduğu üzere secde etmiş ve hediyeleri sunarak anlatmışlar:

'Ey yüce melik! Size o rica ile geldik ki amcaoğullarımızdan bazıları sizin ülkenizdedir. Bunlar bizim dinimizden ve tanrılarımızdan yüz çevirdikleri gibi sizin dininize de girmiş değillerdir. Bunlar kendilerince yeni bir din icat etmiş sapkınlar olup dinlerinden ne biz bir şey anlayabildik, ne de siz bu dini kabul edersiniz. Ricamız onların bize teslimidir. Ta ki memleketimize götürelim, babayla oğul arasındaki kavgalar bitsin, kavmimiz bölünmesin! Çünkü biz sizi doğru hükmeden krallardan biliriz!' Hatta hediyelere boğulan vezirlerle papazlar da onları destekler konuşmalar yapmışlar."

"Sizinle burada konuştuğumuza göre necaşi hazretleri onları dinlememiş anlaşılan?!.."

"Dinlemek için 'Nerede bu bahsettikleri adamlar?' diye muhafızlarına bakmış ve bizimkilere dönüp 'Onları görüp ne din üzere olduklarını anlamadıkça size teslim edemem, yarın yine geliniz,' buyurmuş. Amr onu caydırmaya çalışıp 'Ulu kral! Onlar size secde ve hürmet etmezler. Huzurunuza çıkmaya bile layık değillerdir,' dediyse de kabul etmemiş. Muhafızların bizi topladıkları günde, içimizden bir grubu ayırıp huzura çıkardılar."

"Salona girdiğimizde necaşiniz Eshame Kral ile vezirleri ve papazlarını sıra sıra dizilmiş gördük. Amr ile Velid de hemen bizim önümüzde duruyorlardı. Biz girince krala selam verip dizildik. O sırada Velid tiksinir gibi surat ekşitti. Amr da, 'İşte, işte bakın! Ben size demiştim, bunlar size secde etmeyecek derecede kibirli adamlardır!' diye kışkırtmaya çalıştı."

"Sonra?"

"Sonra necaşi Eshame, reisleri ben olduğum için dikkatle yüzüme baktı. O anda kendisinin iyi bir insan olduğunu ve adaletten sapmayacağını anlamıştım!"

"Doğru anlamışsınız, çünkü bu tahta doğruluğu ve iyiliği sayesinde çıktı. Babası Eşcere kral iken amcası tahtı ele geçirmişti. Ancak amcasının on bir oğlundan hiçbiri bu yeğen Eshame kadar halkın itimadını sağlamadığı için insanlar isyan ederek onu yeniden kral yaptılar."

"Kendisine neden secde etmediğimizi sordu tabii."

"Neden secde etmediniz?"

Cevap Cafer'den geldi:

"Allah'tan gayrıya secde etmeyiz de ondan,' dedim. O da sebebini sordu. 'Çünkü Allah bize bir peygamber gönderdi. O bize anlattı ki cennet ehlinin birbirine hürmeti selam ile olur. Size hürmetimizi, birbirimize hürmetimiz gibi selam ile göstermeye çalıştık,' cevabını verdim. Sonra ibadetimizden sordu. Rükû ve secdeyi göstererek Allah'a kulluk etmeye çalıştığımızı ve imkânımız ölçüsünde sık sık sadaka verdiğimizi, sadaka veremiyorsak iyilik yaptığımızı anlattım. O sırada Amr yine söze karışıp 'İşte görüyorsunuz bunlar size muhalifler, İsa'yı Allah'ın oğlu olarak görmüyor, h akkında korkunç bir yalan uyduruyorlar,' diye çıkıştı."

"Necaşilerin huzurunda izinsiz mi konuştu yani?!"

"Amr'a dik dik bakması bundandı demek!.. İyi ki de izinsiz konuşmuş. Çünkü ben necaşinin o bakışından sonra rahatladım ve bize dönüp 'Meryem ile oğlu hakkında ne söylersiniz?' dediğinde 'Cebrail peygamberimize ne getirdiyse onu söyleyeceğim,' diyebildim."

"Merak ettim, ne getirmişti?"

"Habeşistan'a gelmeden kısa bir süre önceydi. Cebrail, Efendimize anlatmış, o da bize ezberletmişti. İşte o kelimeler: Bismillah: *Kur'an'da Meryem kıssasını zikret. Hani o, ailesinden, güneşli bir yere çekilmişti. Onlardan tarafa bir perde çekti. Ona ruhumuzu gönderdik. Ruh ona tam bir insan şeklinde göründü. Meryem ona, 'Esirgeyen Allah'a sığınırım senden! Eğer tabiatın ile muttaki isen bana ilişme!' dedi. Ruh, 'Ben Rabbinin elçisinden başka bir şey değilim. O'nun emriyle sana pak bir oğul bahşedeceğim,' dedi. Meryem, 'Nasıl benim oğlum olur ki? Bana hiçbir insan dokunmamıştır. Ben fahişe de değilim.' Ruh dedi ki, 'Tam da dediğin gibidir; fakat Rabbin buyurdu ki dediğin şey bana göre kolaydır. Biz onu insanlara, kudretimize bir alamet, tarafımızdan müminlere bir rahmet sebebi kılacağız. Bu iş olup bitmiştir, geri dönesi değil!'*[38] Allah doğru söyledi. Ben bunları ezberden okurken necaşiyle papazlardan bazılarının vecde gelip ağladığını gördüm. Buna sözlerimi tercüme eden kişi de dâhildi."

"Sonra?"

"Sonra Eshame Kral, hepimizi rahatlatacak şekilde 'Vallahi, bunlar da İsa'ya gelen aynı kaynaktan gelmiş sözler,' diye mırıldandı. Sonra da çevresindeki papazlara bizi göstererek, 'Bu konuşan adam, hanginizin söylediklerine ters şeyler söyledi? İçinizden İsa ile kıyamet arasında bir nebinin geleceğini inkâr eden var mıdır? Ben şehadet ederim ki, bu adamların bahsettikleri o zat Allah'ın bir peygamberidir. Eğer ben onun bulunduğu memlekette olsaydım, ayakkabılarını taşımakla övünürdüm.' Bunun üzerine papazlar beni doğruladı ve hepsi Amr ile Velid'e ters bakmaya başladılar. Necaşi bize dönerek, 'Ülkemde rahatınıza bakınız, nerede isterseniz orada kalınız, memleketimde güvende olacaksınız ve ihtiyaçlarınız giderilecek!' Allah ondan razı olsun!"

"Ve oradan ayrıldınız?"

"Hayır, hemen göndermedi. Bilakis bize yer gösterip oturttu. 'Sizin peygamberiniz size ne emrediyor?' diye sordu. Anlattım ki biz cahilce yaşayan bir kavim idik. Putlara tapar, ölü etleri yerdik. Çirkin işler yaptığımız olur, akrabaya elimizi uzatmazdık. Güçlülerimiz zayıflarımızın malını gasp ederdi. Sonra Allah aramızdan bize soyu, doğruluğu, dürüstlüğü belli el-Emîn olan elçiyi gönderdi. O da bizi Allah'a davet etti. Allah'ın bir oluşuna şahadet etmemizi, tapınageldiğimiz yararsız putları terk etmemizi söyledi. Doğruyu konuşmamızı, sözümüzde durmamızı, akrabalık bağlarında titizlenmeyi, komşumuzun haklarını gözetmemizi, suç işlemekten ve kan dökmekten sakınmamızı öğütledi. O bize sadaka vermemizi, haramlardan el çekmemizi, kan dökmememizi, yalan şahitlik yapmamamızı, yetimin malını yememeyi, iffetli kadınlara iftira atmamayı söyledi. Sözün burasında necaşi bir el işaretiyle beni susturdu ve ayağa kalkıp Mugîre'ye doğru yürüdü. Bu sefer sesinin tonu sertçe çıkmıştı:

'Bunlar sizin köleleriniz mi?'

'Hayır!'

'Size şahsi bir borçları var mı?'

'Hayır!'

'O hâlde bunlardan el çekiniz. Bunları size ebediyen teslim etmem. Hatta bana altından kiliseler yapsanız bile!..'"

"Peki size ne dedi?"

"Bir müjde gibiydi sesi. Gözlerimizin içine tek tek baktı ve gülümsedi:

'İstediğiniz yere gidin, ülkemde güvende olacaksınız. Önüme altından dağlar yığsalar bile sizden birinize zarar vermem!'

"O hâlde amcaoğullarınız elleri boş dönüyorlar şimdi!"

"Korkarız ki eli boş dönmek onları azdıracaktır. Buradan gidince seksen kişinin öcünü oradaki seksenlerden çıkarmasınlar da!"

"İnşallah oradaki kardeşlerimizi üzmek için burada olup bitenleri tam tersinden anlatıp yeni Yâsirler, Sümeyyeler ve Bilalleri işkencelere yatırmazlar!"

"Ve ey aziz yolcu! Anlattıklarımıza burada gördüğün herkes şahittir. Lütfen Mekke'ye vardığında bizden duyduğun gibi Allah'ın peygamberine böylece anlat. Anlat ki necaşiniz Eshame Kral'ın bizim gönlümüzü ferahlattığını bilip ferahlasın. Artık yolun açık, bahtın kavi olsun. Var ona selamlarımızı ilet..."

"Ve bir de çok özlediğimizi!"

Gülümün gül kokulu kızı Rukayye bu kısacık cümleyi hıçkırarak ilave etmişti.

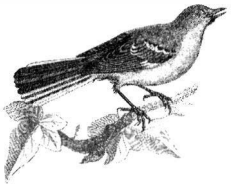

616

- Aslan avcısı Hamza...
- ***"İki Ömer'den birisi..."***
- Yine işkenceler, yine eski teklifler...
- **Yiğit Ömer'in Müslüman olduğunu ilan etmesi**
- Müslümanların müşriklere karşı Kâbe tavafı

Saadet, zâtına olmaktır ümmet yâ Rasûlallah
Seni inkâr eden mecnundur elbet yâ Rasûlallah
(Ziya Paşa)

Saadet, senin zatına ümmet olmanın adıdır ey Allah'ın elçisi; ve elbette seni inkâr edecek kişi delinin ta kendisidir...

KOÇAKLAMA

Ömer için...

"O'na doğru olanlar bulur yollarını, yollar nur olur / O'na varanlar yürür yolları ve sürur olur / Birinciler nur içindir elbette / Ama nurlar ikinciler için... / Ey Mekke, nuruna koş Allah'ın / Haydi, yoluna gir Muhammed'in..."

Dilime takılıp kalmıştı. Kaç zamandır hep bu şarkıyı okuyordum. Bir yıl kadar evvel, bir seher vaktiydi. Tam da nakaratta adını andığım sırada sesim onun sesine karışıverdi. Gözyaşı ve elemler arasında hayli zamandır sevinç görmeyen kalbine, gecenin tenha şafağında teselli arıyordu:

"Rabbim! İslam'ı ya Amr b. Hişam veya Ömer b. Hattab ile aziz kıl, güçlendir!"

Bu dua elbette kabul olacaktı, tamam da acaba ikisinden hangisi O'na doğru olacak ve O'na varacak diye merak et-

miştim. Sabah olur olmaz Amr ile Ömer'i tanımak istedim. Amr ile Ömer yazılışları aynı iki kelimeydi ve müşriklere göre "hikmetin veya hükmün babası; yani Ebûlhakem", Müslümanlara göre "cehaletin babası; yani Ebû Cehil" diye bilinen Amr, Ömer'in öz dayısıydı. Gülüm iki Ömer'den birini istemişti; iki Amr'dan birini... Önce Ebûlhakem'in, yok yok Ebû Cehil'in evine uçtum. Cariyelerinden birini dövüyordu. Yüz çevirdim, diğer Ömer'i, Hattab'ın oğlunu bulmak için kanatlarımı açtım. Akşamları şarap içip sarhoş oldukları Hazvere'de arkadaşlarıyla kılıç oynuyordu.

Bir kıyaslama yaptım. Birincisinin Mekke'de itibarı kadar gücü ve cesareti, ikincinin gençliği ve bükülmez bileği vardı. Birincisi para ve kılıcıyla hükmederdi, ikincisi kalem ve heybetiyle. Gülümün duasına bakarak bunlardan birinin ileride kahraman olacağını biliyordum. Şimdilik ikisi de her türlü günah, gaflet ve şehvetin içindeydi. Kendilerinden ve nefislerinden razı oldukları için böyleydiler. Biliyordum, duadan sonra ikisinden birisi nefsinden razı olmayı kesecek, gidişatını sorgulayacaktı. Sorgulama da kendiliğinden itaat, yakaza ve iffeti getirecekti. İsyandakiyle itaattekinin farkı nefisten razı olup olmamakta düğümleniyordu. Bu dava nefsinden razı azgınlar ile nefsiyle hesabı olan müminler arasında geçmeye başlamıştı çünkü. İki Ömer'den birinin nefsiyle hesaplaşma vaktiydi. İyi de hangisi? Ben o güne kadar kahraman diye yalnızca Hamza'yı tanımıştım. Gölgesinin geçtiği yerde insanların iki saf olduğu Hamza'ydı o. Gülümün hem amcası, hem Süveybe Hatun'dan sütkardeşi ve hem de aile içinde arkadaşı Hamza. Haksızlığa hiç tahammül edemeyen aslan avcısı yiğit Hamza. Hak dine inananlar arasında müşriklere karşı en cesaretli hamleleri yapan, en cesurca sözleri söyleyen Hamza. Daha üç gün evvel, av dönüşünde, Kâbe'yi tavaf

için giderken Ebû Cehil'in gülüme hakaretler yağdırdığını duymuş, omzundaki yayını çıkarıp başına vurarak haksızlığa mâni olmuştu. Ne garip tecelli idi; gülüm Ebû Cehil için dua edip hidayet dilerken o kendisine küfür dolu hakaretler yağdırıyor, cezasını da Hamza'nın elinden çekiyordu. Hamza, daha birkaç gün evvel sırf haksızlığın karşısında durmak için müşriklere inat Müslüman olduğunu yüzlerine karşı söylemiş, sonra da bu söylediğinde yalancı çıkmamak adına tebliğe kulak verip kalben ve lisanen iman etmişti. Müminlerin Habeşistan'a ilk gittiği günlerdeydi. Hamza, Kureyş'i çıldırtmak pahasına, bütün gücüyle inananların yanında yer almaya, onlara gelebilecek saldırıları bertaraf etmeye çalışıyordu. Şimdi onun yanına ya Ebû Cehil veya Ömer yoldaş ve omuzdaş olacaktı. Tercihimi Ömer'den yana yapmak istiyordum. Çünkü Ebû Cehil gülüme eziyette ve Hak dini inkârda aşırıdan da aşırıydı.

Kutlu duanın hangisi için hayır getireceğini merak ediyordum. Ellisine yaklaşan Ebû Cehil kendi kabilesinden olmayan bir peygambere inanmayacağını ilan etmesine rağmen Mekke'deki itibarı dolayısıyla herkesi sindirebilecek bir adamdı. Müslüman olursa inananlar için güzel günler başlamış olurdu. Ama şimdilik o Mekke'ye gelen yabancılardan istediği malı istediği fiyattan almanın hesaplarını yapıyordu. Bu işler olurken kimse ona itiraz edemez, haksız olduğunu söylemezdi. O sabah da kuşluk vaktinde evinden çıkmış, önce adamlarını Kâbe'nin çevresine yerleştirmiş, sonra hille hacılarının gülümle görüşüp iman etmelerine mâni olmalarını söylemişti. Ondan umudumu kestim. Öte yanda Ömer, yirmi altı yaşın verdiği heyecanla kılıç oynamaktan yorgun, arkadaşlarıyla kumara oturmuş, içiyor, eğleniyor, av etleri yiyordu. Öğleye kadar her ikisini de sık sık yokladım;

hiç kıpırdanma yoktu. Zeval vaktinin ardından Ebû Cehil'in yanına tekrar vardım. Garip rüyalar gördüğü uykudan uyanır uyanmaz her günkü eğlencesine, yani Kâbe hareminde rastladığı inananları tacize başladı. Gölgeler uzadığı vakitte Ömer'e tekrar vardım; bir şarap testisinin daha tıpasını açtı. Şuh şiirler eşliğinde kadeh kaldırmaya hazırlanıyordu. O sırada arkadaşlarından biri "Muhammed" adını telaffuz etti. Ve tabii, Ömer'in tepesi atıverdi:

"Şurada azıcık zıkkımlanalım dedik, ağzımızın tadını kaçırmasan olmaz mı?"

Sonra da yerinden kalkıp doğruca Kâbe haremine yöneldi. O andan itibaren Ebû Cehil'i kollamayı bıraktım. Çünkü Ömer köpüre köpüre şehre gidiyordu. Belli ki gülüme kast edecekti. Dua hatırımdaydı ama bu gidiş de hayra yorulacak cinsten değildi. Korkmuştum. Gün indiği sırada Kâbe'ye geldi. Aradığı kişi işte oradaydı. Kâbe'yi iki adım önüne almış, Kudüs'teki Beytülmakdis'e doğru namaz kılıyordu. Doğruca üzerine yürüdü. Eyvah, Ömer'di bu, ya gülüme bir kötülük yaparsa! Sonra birden durdu. Azıcık düşündü. Ne yapacağına karar vermekte zorlanır gibiydi. Tereddüdün ardından yön değiştirip Kâbe'nin Hicr köşesine dolandı ve kimseye görünmeden Kâbe örtüsünün altına girerek içeriden içeriye gizlice gülüme yaklaşmaya başladı. Belinde kılıcı, yeninde hançeri olduğunu biliyordum. Çırpınmaya başladım. Sesime koşup gülümün yanına birileri gelsin istiyordum. Ama nafile, kimseciklere duyuramıyordum. O esnada Ömer örtünün altından ta gülümün hizasına kadar ilerlemişti. Aralarında bir kulaç ve bir kılıç mesafesi kaldığında kıpırdamadan beklemeye başladı. Nefes bile almıyor gibiydi. Gülümün namazda okuduğu Kur'an'ın ne olduğunu anlamaya çalıştığını zannediyordum. "Tamam!" dedim içimden, "Şimdi güzeller

güzelinin fasih lisanından dökülen ayetler Ömer'e mutlaka etki edecek ve Ömer örtünün altından şehadet getirmiş olarak çıkacak!" Heyecanlanmıştım. Varıp kalbini dinlemeyi istedim. Kâbe damına uçtum. Duyduğu sözlere kulak kabartmış, belâgatine, güzelliğine, derli toplu fikirlerine ve akıcılığına şaşırıyor, mırıldanıyordu:

"Bu, vallahi Kureyşlilerin dediği gibi bir şair galiba!"

Birkaç saniye geçmeden Ömer'i ürpermiş göreceğimi bilemezdim. Çünkü gülümün o sırada okuduğu ayette Allah *"Gördüğünüz, görmediğiniz şeylere and ederim ki hiç kuşkusuz o (...) bir şair sözü değildir. Siz ne az inanırsınız?"*[39] buyuruyordu. Ömer duyduklarını duymamış olmak istedi. Tüyleri diken diken olmuştu. Kendince olup biteni yorumladı:

"Yok yok, bu Muhammed mutlaka bir kâhin. Çünkü kalbimden geçenleri biliyor!"

O sırada gülüm ayeti okumaya devam ediyordu, *"O bir kâhin sözü de değildir. Siz ne kıt düşünürsünüz? O (Kur'an) âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir."*[40]

Ömer'in dizleri titredi. Duyduklarını nasıl yorumlamalıydı. Yerine çakılıp kalmış, kıpırdayamıyordu. Derken gülümün namazı bitti ve oradan uzaklaştı. Ömer yavaş yavaş kendine gelip örtünün altından çıktı. Baktım, gülümü takip ediyordu. Yine umutlandım. Ama yine yanıldım. Çünkü kalbinden geçenler bambaşkaydı. Yaşadıklarının bir sihir olduğuna kanaat getirmek üzereydi. "Eğer öyle ise bunu öğrenmeliyim!" diyordu. Kâbe hareminden çıktığı sırada Kureyş'in ileri gelenlerinden bir grup adamla karşılaştı. Hepsinin konuştuğu ve şikâyet ettiği tek isim, az evvel yanlarından geçen Muhammed'di. Habeşistan'a gönderdikleri adamların eli boş dönüşlerinden bahsediyor, bundan böyle işlerin daha da zorlaşacağını anlatıyorlardı. Ömer'i aralarına alıp atala-

rının dinlerine ve putlarına değer vermeyen gülümü binbir iftira ile geçtiler. Yetinmeyip putlara ve Kâbe'ye bu derece saygılı olmasından dolayı Ömer'i tebrik edip şu yeni türedi din mensuplarının, Mekke'ye ait kadim inançlarla alay etmelerine nasıl tahammül gösterdiğini falan söyleyerek bir hayli doldurdular. Ömer hepsine hak veriyor onlarla birlikte sövüp sayıyordu. O sırada sabahki arkadaşlarından ikisi geldi yanlarına. Yarıda bıraktıkları şarap sofrasına dönmeyi teklif ediyorlardı. Hayret, o öfke arasında içki teklifini reddetmedi, Hazvere'nin yolunu tuttu. Kederden içecekti anlaşılan. Zihninde Müslümanlar ve Muhammed var iken eğlenceden içecek değildi ya!.. Düşünüyordu; şu Mekke ne kadar karışık bir yer olmuştu. Bunca kargaşaya müsaade edilmemeliydi. Kureyş bir tane idi ama Mekke'de ikilik vardı. Bunu çıkaran adamdan kurtulmak için mutlaka bir şeyler yapılmalıydı. Babası onu putlara ve Kâbe'ye saygılı biri olarak yetiştirmiş, tanrı ve tanrıçalara hürmetsizlik edenleri cezalandırmak gerektiğini anlatıp durmuştu. Şimdi bu görev kendisine düşüyor olabilirdi. Kendini gözden geçirdi. İnatçı ve kararlıydı. Kolay kolay pes etmeyen bir yaratılışı da vardı. Hak ve adalet duygusuyla büyümüş, insanların arasında nifak çıkaranlara müsamaha etmemeyi öğrenmişti. Heybetli bir bünyesi, bileğinde gücü, kalbinde de cesareti eksik değildi. Birden durdu. İçki sofrası bekleyebilirdi. Şimdi aklındaki soruya cevap verme zamanıydı:

"Bu işi neden sen yapmıyorsun?"

Dehşete düştüm. Ömer gülümü öldürmeyi kuruyordu. O kendisi hakkında hidayet dilerken üstelik? Yanınca koştum. Neredeyse ensesinde uçuyordum. Akşam karanlığı iyiden iyiye çökmek üzereydi. Homurdanıyordu:

"Şu Kureyş'i böleni halledeyim hele..."

Kılıcının kabzasını kavrayıp hızla yürümeye başladı. Kendisiyle konuşuyor, konuştukça daha fazla öfkeleniyor, sövüp sayıyordu. Itırcılar Çarşısı'nın arkasına giden sokağa girdiğinde bir hırıltı duyar gibi oldu. Birden dönünce bunun Nuaym olduğunu anladı. Şu Abdullah'ın oğlu Nuaym. Onun nefes darlığı çektiğini bilmeyen yoktu. Nöbet geçirir gibi hızlı hızlı solurdu. Hayli zamandır Erkam'ın evine gidip gelenlerden biriydi. Yolda rastladığı Ömer'in öfkeli hâlinden hedefini anlamış, anladığı için korkmuş, korkusu da nefes darlığını azdırmıştı besbelli:

"Ihh.. Huh.. Rrrs.. Ne-nereye böyle Ö-ğ-mer?"

Ömer'den beklediği cevap çok şiddetli gelmişti:

"Nereye olacak; Muhammed'i öldürmeye elbette! Ataların mızın dininden çıkıp Kureyş'in birliğini bozmak neymiş göstereyim ona!"

Nuaym ne yapacağını şaşırdı. İlk anda "Dur hele!" deyip hemen önüne dikilerek kolundan yapıştı; sanki görüşmeleri gereken çok önemli bir konu varmış gibi. Onu oyalamanın bir yolunu bulmalı, bu arada Kutlu Elçi'yi de haberdar etmeliydi. Ömer'di bu, şakası olmaz, her yeri dağıtır, herkesin hakkından gelirdi. Önce onunla konuşmak istedi. Neden bunu yapması gerektiğini sorarak başladı söze. Onu yumuşatabileceğini, hatta niyetinden vazgeçirebileceğini düşünüyordu; ama nafile, Ömer'in kulakları sağır olmuş gibiydi, Nuaym'ın hiçbir dediğine itibar etmedi. Peki ama şimdi ne yapmalıydı? Ömer'i yolundan döndürecek bir çare bulmalıydı. Ömer'in kardeşi Fâtıma ile eniştesi Said geldi hatırına. Onlar da Müslüman olmuşlardı ve onlar da kendisi gibi imanlarını gizli tutuyorlardı. Belki onların adını telaffuz ederse Ömer'i yolundan saptırmış olurdu. Gerçi bu onları gammazlamak gibi görünecekti ama Ömer de kendi kardeşine kıyamazdı ya!

Üstelik o kardeşiyle oyalanırken Erkam'ın evine koşar, Kutlu Nebi'ye haber verebilirdi. İçinden, "Eğer böyle yaparsam Said ile Fâtıma bana kızmazlar!" diye geçirip Ömer'in kolunu bıraktı ve sanki onunla hiç ilgisizmiş gibi söylendi:

"Ben olsaydım gider, önce kendi hanemden olanları yola getirirdim!"

Ömer ikinci adımda çakılıp kaldı:

"Ne dedin sen?"

"Hiiiç!.. Dedim ki, insanın kendi evinde olanı başkasının evinde cezalandırmaya kalkışması garip şey!"

"Nuaym bak, burnumdan soluyorum zaten, beni çileden çıkarmadan ağzındaki baklayı tükürsen iyi edersin!"

"İyi o hâlde, var git, kız kardeşin Fâtıma'ya bir merhaba de. Sonra Muhammed'e gene gidersin!"

Ömer durduğu yerde sendeledi. Duyduğu gerçek olamazdı. Geri dönüp koşarak eniştesinin evine giden sokağa saptığında Nuaym derin bir nefes almış arkasından bağırıyordu:

"Unutma Ömer, düşündüğünü yaparsan Abdimenafoğulları seni yeryüzünde gezer bırakmazlar, unutma!"

Ömer bu son cümleyi hiç duymamış gibi davrandı. O Mekke'nin en yürekli yiğidiydi, kim ona bir şey yapabilirdi? Bütün Mekke ona bir şey yapamazdı da, eğer kardeşi Fâtıma Müslüman olduysa onların yapamadığını yapmış olurdu. Babasından öğrendiği onca dinî telkin, putlara karşı gösterdiği bunca saygı ve her gün düzenli olarak tapınıp durması boşa giderse işte buna yanardı. Kız kardeşinin kapısına yaklaştığında içeriden sesler geldiğini fark etti. Adımlarını hafifletip kulak kabarttı. Nuaym haklıydı galiba. Fâtıma veya Said'in konuştuğu şeylerden değildi duydukları. Başka başkaydı. Nasıl olabilirdi? Fâtıma ve eniştesi nasıl olur da Muhammed'in anlattıklarına kanabilirlerdi? Eli tokmağa uza-

nırken öfkesi kabarık, hıncı aşkın, ruhu allak bullaktı. Sesi o oranda boğuk çıktı:

"Açıın!"

Fâtıma telaşla kocası Said'e baktı. Gecenin bu vaktinde bu kapı sesi hayra alamet değildi. Seslenen sanki ağabeyi Ömer'e benziyordu ama onun bu saatte kendileriyle ne işi olabilirdi? Kalbi hızla çarpmaya başladı. Her halükârda şu anda yaptıkları işe bakılırsa bu kapı sesi hiç iyi değildi. O güne kadar müşriklerin baskıları evlerin içine kadar girmemişti; yoksa şimdi bu da mı olacaktı? Zühreli fakir dostları Habbab'ı saklamaları gerektiğini düşündüler. Elindeki Kur'an yazılı tomarı da yok etmek gerekiyordu. Ama kapıyı çalan kişiyi de bekletmemek lazımdı. Hem belki de inananlardan biriydi ve derhâl içeri almak gerekebilirdi. Kapı bir öncekinden daha şiddetli çalındığında Said, Habbab'ı gizlemek için odanın yüklüğünü açıyor, Fâtıma da ayetlerin yazılı olduğu tomarı hırkasının içine yerleştirmeye çalışıyordu.

"Kim o?"

"Benim Fâtıma, aç çabuk!"

Fâtıma derin bir nefes aldı. Sakladığı tomarın görünmediğinden emin olarak elbisesini düzeltti ve kapıya koştu:

"Söyle çabuk, bu işittiklerim neydi?"

"Bir şey konuşmuyorduk, ne işittin ki?"

"Zaten konuşma değildi duyduklarım, sen söyle Said, neydi onlar! Ne okuyordunuz?"

Ömer enişteşinin sessiz kaldığını görünce üzerine yürüdü. Kardeşi onu durdurmak için araya girdi. Girmez olaydı, öyle bir tokatla savruldu ki başı pervaza çarpıp yıkıldı. İplerin koptuğu andı. Karı koca aynı anda bağırdılar:

"Evet!.. Müslüman olduk! Var mı bir diyeceğin?"

Fâtıma'nın burnundan kanlar boşanmış, kaşının üstü yarılmıştı. Ömer kız kardeşinin çok narin olduğunu bilirdi. Yüzünde kan görünce birden içi burkuldu. Öfkesine hâkim olması gerektiğini düşündü. Bu sefer alttan aldı:

"Tamam kızmayacağım, verin şu okuduklarınızı bana. Bari ne olduğuna bakayım."

"Asla!. Sana verelim de imha et, öyle mi?"

"İlahlar üzerine yemin ederim zarar vermeyeceğim, sadece bakacağım. Sonra geri veririm!"

Said kararı Fâtıma'nın vermesini ister gibi onun yüzüne baktı. Fâtıma, başından sızan kanı silmekle meşguldü. Ağabeyine sitem edecekti. O anda yüzünde bir şefkat görür gibi oldu. Müslüman olabileceği ihtimalini düşünerek de umutlandı. Sesini kardeş sıcaklığıyla süsledi:

"Onu sana veririm, lakin sen puta taptığın için temiz sayılmazsın. Hâlbuki ağabeyim, Kur'an'a pak olandan başkası dokunamaz! Şimdi varıp ellerini ve ağzını yıkamanı istesem!?.."

Ömer kardeşinin gönlünü almak istiyordu. Dediğini yaptı. O sırada Fâtıma ile Said dua ediyorlardı. Başlarına bir bela gelmemesi ve İslam'a karşı Ömer'in kalbinin yumuşaması için. Ve Ömer tomarı eline aldı:

"Tâ-Hâ. Ey Muhammed! Kur'ân'ı sana sıkıntıya düşesin diye indirmedik. Ancak Allah'tan korkan kimse için bir öğüt olarak (indirdik). Yeri ve yüce gökleri yaratanın katından yavaş yavaş bir indirilişle (onu) indirdik. O Rahman (kudretiyle) Arş'a hâkim oldu. Bütün göklerde olanlar, bütün yerdekiler, bu ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar O'nundur. Sen (Allah'a ettiğin dua ve zikirle) sesini yükseltirsen (bil ki Allah bundan müstağnîdir). Çünkü

O şüphesiz gizliyi de, gizlinin gizlisini de bilir. Allah O'dur ki, kendisinden başka hiçbir İlâh yoktur. En güzel isimler O'nundur."[41]

Ömer okudukça renkten renge, hâlden hâle giriyor, yüzündeki çizgiler değişiyor, hareketlerine sükûnet geliyordu. Böyle böyle tam on altı ayet okudu ve sonunda kendini peykenin üzerine bıraktı. Omuzları düşmüş, heybetli bedeni yığılıp kalmıştı. Dudaklarından bir itiraf döküldü:

"Bu sözler ne güzel sözler, ne değerli sözler!"

O sırada Habbab, saklandığı yerden çıkıp gülümseyerek yanına sokuldu ve gün boyunca benim tahmin ettiğim şeyi dillendirdi:

"Ömer! Allah elçisinin duasının sana nasip olacağını umuyorum. Artık Allah'tan kork!"

Ömer Habbab'a boş gözlerle baktı. Zannederim söylediklerini de işitmemişti. Başka şeyler düşündüğünü sözlerinden anladım:

"Habbab!. Sen bana Muhammed'in olduğu yeri söyle!"

O sorarken Fâtıma hâlâ tedirgindi:

"Neden? Ne yapacaksın?"

Ömer gülümsemekle yetindi ve Habbab'ın tarifi üzerine Safa Tepesi'nin yamacındaki evin yolunu tuttu. Ben ondan evvel kanat çırpmıştım. Nuaym'ı orada görünce sevindim. Gelmiş ve Ömer'in öldürme kastını gülüme söylemiş olmalıydı. Nitekim Ömer kapıyı çaldığında Erkam'ın evinde bulunan sekiz kişi onun geleceğinden haberdar idiler. Herkeste büyük bir korku hâkimdi. Ömer'di bu! Nasıl korkulmasın!.. Bahçe kapısının yarığından bakan Bilal onu tanımış ve içeri koşarak "Yâ Rasûlallah! Hattab'ın oğlu geldi. Kılıcı da belinde!" demişti alçak sesle. Bunu duyan Hamza atıldı:

"Ey Allah'ın elçisi, ona izin ver, gelsin. Eğer maksadı iyilik ise kendisine bol bol iyilikle mukabele ederiz; yok kötülükse onu kendi kılıcıyla öldüreyim."

Merak ettim, Hamza ile Ömer... Kureyş'in iki cengâveri... Birbirine hasım olunca dövüş kaç gün sürerdi acaba? Ben bu dövüşün olmayacağını biliyordum ama gülüm ve arkadaşları bundan henüz haberdar değillerdi. Sonunda içeri girmesine izin verildi. Bilal, kapıyı açıp buyur ettiğinde gülümün yerinden kalkıp avluya ilerlediğini gördüm. Ömer'in üzerine üzerine yürüyor, sanki onu korkutmak istiyordu. Avlunun ortasında, Ömer'in tam karşısında durup onun kuşağını, ridasını topladığı yerinden tutup kendine doğru hızla çekti. Ömer şaşırmıştı. Hamza eli kılıcında, hemen bir adım arkasında bekliyordu. Ama nedense Ömer kılıcına el atmıyordu:

"Muhammed! Buraya Allah'a, Allah'ın elçisine ve Allah'tan ona gelen şeylere kulak vereyim diye geldim."

Gülümün yüzü aydınlandı:

"Allahu Ekber!"

Hamza ve diğerleri sevinçle haykırdılar:

"Allahu Ekber! Allahu Ekber!"

Tekbir seslerinin sevinci Mekke'nin yakın evlerinden duyulayazdı.

Ömer, sabah olduğunda bütün müşrikleri dolaşıp Müslüman olduğunu ilana çıktı. Her ayrıldığı kapıda son cümlesi, "Ey falanca, duyduğunu herkese söyle!" oldu. Kimse kendisine itiraz etmedi, edemedi; ama Müslüman olduğunu da başkalarına duyurmaktan kaçındılar. O da Mekke'nin en dedikoducu adamını buldu: Cemil b. Ma'mer. Bu sefer işi kolaylaşıverdi. Adam koşarak gidip Mekke hareminde tellal gibi çığırmış, kuşluk vaktinde de Mekke sokaklarında karşılaşan

her iki müşrikten biri diğerine "Ömer de Müslüman olmuş!" diye hayıflanmıştı.

Ömer bütün gün sokakları arşınladı. Birilerinin kendisine çatmasını, neden böyle yaptığını sormasını, hatta üzerine yürümesini istiyor, kavga ise kavga, hiciv ise hiciv, küfür ise küfür, Müslüman Ömer'i fark ettirmenin yolunu arıyordu. Nedense bunların hiçbiri olmadı. Oysa Müslüman olup da dayak yemeyen veya dövüşerek burnu kanamayan kimse yoktu. Yaşadıklarını bu açıdan değerlendirince kendisini eksikli saydı. Kapılarına vardığı Ebû Cehil, Mugîre, Ebû Süfyan gibi azılı müşrikler bile ona kızamamış, yalnızca korkularından kapılarını kapatmışlardı. Bunun üzerine gülüme gelip sordu:

"Ey Allah'ın elçisi! Bizler ister diri, ister ölü olalım, hak üzerine değil miyiz?"

"Evet! Varlığım kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki siz ister ölü olunuz, ister diri, mutlak hak üzerinesiniz!"

"Ey Allah'ın elçisi! Biz hak üzerine, onlar batıl üzerine olduklarına göre, biz ne diye dinimizi gizliyoruz?"

"Ömer, biz henüz sayıca çok azız!"

"Ey Allah'ın elçisi! Seni hak din ve Kitap ile gönderen Allah'a yemin ederim ki hiç çekinmeden, hiç korkmadan oturup İslam'ı anlatmadığım bir küfür meclisi kalmayacak. Biz muhakkak ortaya çıkacağız!"

O gün, benim için gülümün bütün kokusu, rengi ve güzelliğiyle açtığı gün oldu. Meserret şarkıları söyleme vaktiydi. Çünkü haremdeki bütün müşrikler, Müslümanların iki kafile hâlinde, alımlı çalımlı adımlarla, rahvan giden atlar misali Kâbe'yi açıkça tavaf ettiklerini seyrediyorlardı ve içlerinden biri bile çıkıp onlara müdahalede bulunamıyordu. Nasıl bu-

lunsunlardı ki, kafilelerden birinin başında Hamza, diğerinde Ömer şahlanıyordu. Kureyş'e göre bu ikisi Muhammed'in önüne engel diye elleriyle koydukları çalı çırpıyı süpürecek birer sel, kayaları ve dağları eritecek birer ateş topuydu. Kulaktan kulağa fısıldanan hakikati cemiyete haykırma vaktiydi. Sızıntıyı, gürül gürül bir akış bekliyordu.

Ve gülüm o gün Ömer'e "Faruk!" diye seslendi: "Hak ile batılı ayırdı" diye...

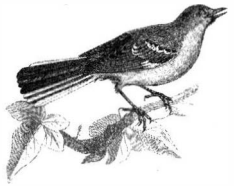

616-618

- Ömer ve Hamza'nın Müslüman oluşu Kureyş'i azdırmıştı.
- **Haşimoğulları ve Muttaliboğulları'na toplumsal ve ekonomik ambargo**
- Kureyş'te kıtlık ve kuraklık
- ***Peygamber isen bize mucize göster!"***
- Gökte iki parça bir dolunay
- **Ambargonun getirdiği ölümler ve yeni pazarlıklar...**

Olursa sâye-i lûtfun penâhım yâ Rasûlallah
Sevâba kalb olur cürm ü günâhım yâ Rasûlallah
(Senîh-i Mevlevî)

Lûtfunun gölgesine sığınabilirsem ey Allah'ın elçisi;
hatalarım ve günahlarım sevaba döndü demektir...

AĞIT

Ölen bebekler için...

"Anneee...m!"

Genç kadın birden belinledi. Kolunda salladığı bebeği dalmak üzereyken kendisi dalmıştı anlaşılan. Daha iki dakika evvel onu avutmak için sütü kesilmiş memesini ağzına götürmeye çalışıyordu oysa. Gözlerini açması gerektiğini düşündü. Çok uykusu vardı, ama işte gecenin sessizliğini kızının ağlayan sesi bozuyordu. Ne olurdu, birkaç dakikalığına olsun, kucağındaki bebeği ve dizindeki kızının gönlünü yapmış olarak huzur içinde gözlerini yumabilseydi? Ne olurdu, yalnızca birkaç dakika dertlerini zihninden atacak bir imkân çıksaydı. Her geceyi ve her günü aynı şekilde yaşaması kader olmaktan çıksaydı. Ne olurdu, Mekke'de Muhammed putları kötülemeseydi? Buna daha ne kadar dayanabilirlerdi. Haşi-

moğulları obasında bir kadın olmak meğer ne kadar zordu. Başlangıçta gecenin sessizliğini bölen bebek çığlıkları annelere güç veriyordu; oysa aylar geçtikçe bebeklerin sesleri birer ikişer susmuş; Kureyş'in acımasızlığı yetişkinlerden daha ziyade onları vurmuştu. Kucağında tuttuğu yavrusunun yaşaması için Hübel ve Uzza'ya kaç zamandır yalvarıyor, ama işte onlar da kendisine kulak asmıyorlardı. Hayır, pes etmeyecek, oradan çıkıp gitmeyecekti. Zaten Haşimoğulları'nda gelin olmak bunu yapmasına mâni idi. İyi de, bunca baskıya nasıl dayanacak, nasıl başa çıkacaktı? Geceleri bölen kaygıları diğer annelerle paylaştığında onların derdinin daha büyük olduğunu görüyor, Müslüman olmanın güçlüğü ve dayanılmaz sonucunu anlıyordu. Ölen bebeklerin, hastalıklarla boğuşan annelerin, derileri kemiklerine yapışan ihtiyarların acısı vardı yüreğinde. Kendisi Müslüman olmadığı hâlde dayanma sınırını aştığına göre kim bilir onlar neler hissediyor, nasıl yaşıyorlardı? Günler hep birbirine benzemeye başlamıştı. Bebeğinin gitgide zayıfladığını görebiliyordu. Geceler, zalim gecelerdi. Zihni allak bullaktı ve küçük kızının sesi bebeğin uykusunu dağıtmasın diye fısıldadı:

"Dayan yavrum, sabaha az kaldı. Gün doğunca, baban belki..."

"Dün de böyle demiştin, anneeee!"

"Biliyorum prensesim, biliyorum... Dur hele, kardeşin uyusun, şu taşı yine bağlarım ben senin karnına, o zaman çok hissetmezsin!"

"Ama anne, taş istemiyorum; ben ekmek istiyorum."

"Tamam bitanem, tamam, bak yarın..."

"...yarın babam?"

"...mutlaka yavrum, mutlaka... Haydi şimdi azıcık daha yum gözlerini, uyumaya çalış! Sabah olduğunda..."

"Niye bize de vermiyorlar anne? Biz onlara ne yaptık?"

Şarkıma feryat katan işte bu soru oldu. Oğlunun doğduğu günlerde Müslümanlara karşı her şeyin değiştiğini gören bu kadın, Haşimoğulları Mahallesi'nde en az acı çeken annelerden biriydi. O, hiç olmazsa dayısı Hişam'ın gece karanlığında semiz bir deveye yiyecek yükleyip evlerinden yana sürmesinin nimetlerinden yararlanabiliyordu; peki ya hiçbir yardım almayan ve yardımına hiçbiri gelmeyenler ne yapsındı? Kureyş, insanları diri diri gömmeyi seçmişti. Üstelik bu seferki kurbanları yalnızca kız çocukları değildi. Kâbe'nin gölgesinde kötülük üstüne kötülük üretenler derilerinden su çekilip büzülmüş bebekleri toprağa bırakan annelerin acısını asla bilemezlerdi. Bir tek yumurta, bir hurma tanesi, bir tas su bulamadığı için kucağına sarıp sarmaladığı bebeğinin, canparesi yavrusunun feryatlar ve çırpınışları sürdüremeyip hareketsiz ve nefessiz kalmasının derin yarasını anlayamazlardı. Mekke'de annelik ölüyor, insanlık ölüyordu. Dayanma gücünün tükendiği, Allah'a yürekleri açmaktan öte elden bir şeyin gelmediği uykusuzluklar denizinde çırpınmadaydılar. Yüce Allah, müminlerin adını o günlerde ya "şükredenler" veya "sabredenler" diye koydu. Cebrail ayetleri böyle getiriyordu. Öylesine bir sabır ki, canlara, tenlere, hayallere ve rüyalara kadar sirayet ediyor, dermanı kesilmiş bedenleri yeniden örseliyordu. Gecelerin uzayıp giden ıssızlığında bebeğini avutmaya çalışan anne yalnızca bir tane değildi. Kimisinin kocası inandığı, kimisi Muttaliboğulları'nda gelin olduğu, kimisi Haşim soyundan geldiği için bebeklerine süt veremez olmuşlardı. Yalnızca onlar mı, kocaları, babaları, evlatları, aileleri... İnanan, inanmayan; yaşlı veya genç, kadın veya erkek... İnsanlık Kureyş'e hükmeden birkaç kuru kafalının iki dudağı arasında ateş eleklerden geçiriliyordu.

Zulümler iğrençlik boyutundaydı. Hamza ve Ömer'in Müslüman olmalarıyla başlayan İslamiyet'in alenileşmesi ve Müslümanların sayıca azımsanamayacak duruma gelmeleri herkeste daha güzel günler görme umudunu yeşertirken maalesef Kureyş reislerinin telaşlarını arttırdı. Yaptıkları son toplantıda İslamiyet'i her şeyiyle Mekke şehrine ve kendilerine tehdit olarak kabul ettiler. Bütün korkuları inanan ve inandığını müdafaa eden şu şuurlu topluluktan kaynaklanıyordu. İnançları uğrunda mallarını, akrabalarını, arkadaşlarını, hatta yurtlarını bile terk edebilen fedakâr adamlardı bunlar. Bu gidişle itibar ve yönetim gücünü de ellerinden alabilirlerdi. Eğer öyle olursa Kureyş için felaket demekti. Ve bir araya gelip gülümü öldürmeye karar verdiler. Bütün Mekke vadisi kana bulanma pahasına da olsa...

Ebû Tâlib derhâl Haşimoğulları ile Muttaliboğulları'nı topladı. Muharrem hilalinin göründüğü geceydi. Kabile asabiyetini öne sürüp yeğenlerini korumanın gelecekleri açısından ne derece hayati olduğunu vurgulayan bir konuşma yaptı. Müslüman olsun veya olmasın bütün akrabaları Ebû Tâlib'e hak verdiler. Ortada zalimce bir plan vardı ve Abdülmuttalib'in sevgili torunu Muhammed elbette korunmalıydı. Hicaz'da kabile olmak bu demekti. Hepsi, "Muhammed'e yapılan bize yapılmış sayılır!" diyerek kılıçlarını kınlarından çıkardılar. Kureyş, kolay sandığı işin güçlüğünü ancak o vakit anladı. Aydınlığı durmadan karanlık gibi göstermeye çalıştıklarının farkında olan, yine de buna devam eden zavallı insanlara benzediklerini de. Muttaliboğulları'nın etten duvarını aşıp gülüme ulaşamayacaklarını, ulaşsalar bile bunun kendileri için hiç de iyi neticeler vermeyeceğini düşündüler ve başka bir yol denemeye karar verdiler. Şeytan önlerine düştü ve kör zekâlarını zalimce çalıştırdı.

Sonuç?

Boykot! Yani gülüme inananlarla birlikte onu koruma altına alan Haşimoğulları ve Muttaliboğulları'nı yok saymak; Ebû Leheb hariç... Tek taraflı sözleşme, "Muhammed'i öldürmek üzere bize teslim etmediğiniz sürece sizinle aşağıda sayılan ilişkiler durdurulacaktır" diye başlıyor ve sıralanıyordu: Kız alıp vermek, oturup kalkmak, alışveriş yapmak, konuşmak, aralarına karışmak vs. Bunun kısaca "Sizler yaşayan hayaletler olacaksınız!" anlamına geldiği açıktı. Dahası, kendileri için de "Merhamet göstermemek, sulh yapmamak ve inananları yıldıracak çarelere başvurmak" gibi maddeler sıralanmıştı. Bir hurma yaprağına yazılan bu maddeleri Kâbe duvarına astılar. Metni kaleme alan kâtibin eli daha o gece çolak oldu, lakin katran karası kalpler bundan bir ibret bile almadılar.

Ebû Tâlib yapılan haksızlık için Kureyş'i defalarca uyardı ama nafile!.. "Muhammed'i bize teslim et!" diyor, başka bir şey demiyorlardı. O da gülümün korunması için tedbirler aldırdı. Geceleri onun için nöbetçiler dikti.

İki yıl... Haşimoğulları ve Muttaliboğulları bebelerinin süt ememeyecek hâle geldikleri iki yıl... Açlıktan derisi kemiğine yapışan bebelerin çığlıklarıyla süregiden iki yıl... Büyükler büyüğü Hatice'nin ve zenginler zengini Ebû Bekir'in meteliklerinin kalmadığı, buna mukabil müşriklerin pazara giden yollarda nöbetçiler bulundurup gizlice gönderilecek bir parçacık ekmeğe veya pazara inip alınacak bir tek kırıntıya bile mâni oldukları iki yıl... Ağaç yaprakları yiyenler, açlığın verdiği hâlsizlikle yataklara düşenler, nihayet bir yudum su, bir lokma ekmek bulamadığı için ölenler... Üstelik aralarında gülüme inanmayanlar da vardı. İnananlara vicdan sahipleri, inanmayanlara ise herkes acıyordu. Gülüm,

olup bitenleri kendinden biliyor, bazı geceler ağlamaktan gözleri şişiyor, bütün sülalenin çektiği ıstırap artık gönlüne pek katı tesir ediyordu. Can boğaza dayanmıştı. Günler ve geceler bitmek bilmiyordu. Geçen bahara girilirken bir gece ellerini açıp Yusuf peygamberin yedi kıtlık yılını dillendirdi. O yaz öyle kurak geçti ki müşrikler kıtlığın, yokluğun, boykotun ne olduğunu anladılar. Ve nasipsizlerin ileri gelenleri yağmur duası için yine gülüme geldiler. Benim merhametlim, masumlara ziyan erişmesin, ileride iman edecek ümmetine zarar gelmesin, çocuklar ve yetimlerin, kimsesizler ve yoksulların gözünde yaş birikmesin diye ellerini kaldırdı ve yağmurlar, yağmurları kovaladı. Lakin çorak kalpler bir türlü yeşermedi. Dahası, en azılılarından sekizini gönderip ondan bir de mucize istediler:

"Eğer sen peygamber isen gökteki ayı, bir yarısı Ebû Kubeys Dağı, diğer yarısı Kuaykıan Dağı üzerinde olmak üzere ikiye yar da görelim!"

Kısır aklın acizliği ve çaresizliğiydi bu. İmanı akılla tartmaya çalışıyordu çünkü. Kalbin, gözün, kulağın, parmağın yahut ruhun, mekânın, zamanın, rengin, şeklin birer mucize olduğunu düşünmüyor da gülümden mucize istiyor, şüphelerine ispat arıyordu. Her zerresinde hayran olunacak şu âlemin karşılıksız sunduğu mucizeleri içinde nefes alıp verenler, olurlara bakmayıp olmazı istiyorlardı. Olup bitmişlerin olmazlık ihtimalini akıl etseler mucizeyi anlayabileceklerdi ama küfrün azgın akılları hep imkânsızın taliplisi kesildiler. Sanki mucizeler bir oyuncak, bir eğlence, bir şenlik... Ben hepsini eşiğinden kovacak sanmıştım, ama o öyle davranmadı. Her zamanki umudu ve yüzündeki tebessümüyle sordu:

"Eğer bunu yaparsam iman eder misiniz?"

"Evet, ederiz!"

Gülümün aylardır ilk kez yüzünde bir sevinç görmüştüm. Heyecanlanmıştı da. Birkaç günler durmadan Allah'a yalvardı. Ve dolunaylı geceler geldiğinde o sekiz adama haber gönderip toplanmalarını istedi. Kâbe yakınında buluştular. Anladım ki Cebrail yanındaydı. Hepsinin kendisini izlediğinden emin olunca şehadet parmağını yukarı kaldırıp sanki bir şey keser gibi işaret etti.

Ooooff... Of!.. Gökte dolunay ikiye yarılıverdi. Gülüm sevinç ve umutla herkese "Şahit olun!" diyordu, "Şahit olun!" Ben de çığlık çığlığa tekrar ediyordum:

"Şahit olun ey insanlar!.. Şahit olun dağlar, taşlar!.. İşte bu Muhammed'dir, gülümdür, mucizedir! Şahit olun!"

Haykırışlarımı şirkin ve inkârın karanlık mırıltıları böldü:

"Bu bir sihirdir, sen bizim sekizimizi de büyüledin!"

Omuzları düşüverdi. İnkârın böylesi hiçbir yerde görülmemişti. Sekizi de gördüğü hâlde gördüklerine inanmıyorlardı. Günlerce inkâra devam ettiler. Üstelik boykotun şiddetini arttırarak... Başka köylerden, başka yurtlardan gelen hacılara sordular; gördüklerinin bir sihir olup olmadığını anlamak için. Hepsi, ama hepsi dolunaylı gecede ayın ikiye yarıldığını söylüyorlardı; gelgelelim kulakları tıkalı olanların bunu duyması imkânsızdı. Şirkin insafa gelmesi için mucize değil, meğer Hişam b. Amr'ın, Züheyr b. Ebi Ümeyye'ye bağırması gerekiyormuş:

"Züheyr! Dayılarının bir şey almaktan, satmaktan, evlenmekten, evlendirmekten, yemekten, içmekten mahrum edildiklerini, yokluk içinde kıvrandıklarını gördüğün hâlde istediğini yiyip içmeye, giyinip kuşanmaya, kadınlarla yatmaya nasıl gönlün razı oluyor? Vallahi sen bu durumda olsaydın dayının çocukları olan Muttaliboğulları buna müsaade etmezlerdi."

Bu Mekke'deki ilk merhametli ses oldu. Hişam ile Züheyr, yanlarına iki kişi daha bulup Ebû Cehil'e karşı çıktılar. Uzun tartışmalardan sonra Kâbe'de asılı duran tek taraflı boykot metni yerinden indirildi. Yaprağı getiren Mut'im, bir güvenin gelip yaprağın üzerindeki yazıları yemiş olduğunu hayretler içinde herkese gösterdi. Yalnızca başlık duruyordu: "Senin adınla ey Tanrım!" İki şak dolunaya perdelenen gözler elbette bu mucizeyi de görmek istemedi. Ama içlerinden şu iki adamın itirazı, Kureyş'i tek taraflı boykot yerine karşılıklı bir sözleşmeye ikna etti. Gülüm kavminden o derece bizardı ki eziyeti sona erdirecek sözleşme hakkında bile tereddüt geçiriyordu. Ve ertesi gün maddeleri Cebrail yazdırdı:

"De ki, ey kâfirler! Ben sizin taptıklarınıza tapmam. Benim kulluk ettiğime siz tapacak değilsiniz; ben de sizin taptıklarınıza kulluk edecek değilim, siz de benim kulluk ettiğime tapacak değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana!"[42]

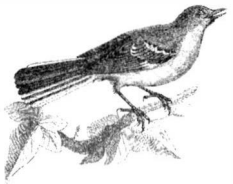

619-620

- Ebû Tâlib'in vefatı ve Hz. Peygamber'in himayesiz kalışı
- **Hayat arkadaşı, büyükler büyüğü Hatice'nin vefatı**
- Hüzünler yılı

Devâdır hâk-ı kûyun hastegâna yâ Rasûlallah
Şifâ bahşetti nutkun cism ü câna yâ Rasûlallah
(Leylâ Hanım)

Yurdunun toprağı hastalara devadır ey Allah'ın elçisi; çünkü mübarek sözlerin bedenlere ve canlara şifa bahşeyledi...

MERSİYE

Ebû Tâlib ve Hatice için...

Ölüm hayatın zıddı değildi, bilakis hayatla başlıyordu ve hayatın ta kendisiydi. Ölüme ilerlemenin adı hayat olmuştu. Doğan herkes bu yolu yürüyor ve günü gelince de dünyayı terk edip gidiyordu. Uzun emeller ve ihtiraslar gidişi geciktirmiyor, bilakis hayatı geciktiriyordu. Kureyş'in azgınları putlarına sarılarak ölümü öteleyebileceklerini sanıyorlardı. Kâbe'dekiler gibi herkesin içinde taşıdığı putlar vardı. İhtiras, mevki ve makam aşkı, yönetme arzusu, para ve zenginlik, zevk u safa, içki ve kadın... Kureyş ahirete inanıyordu ama toprağa bırakıp geldiklerinden ibret devşirmiyordu. Baksalar anlayacaklardı; giden gelmiyordu. Gülüm onlara ölümün bir vaiz olduğunu söylüyor, Firavunlardan, Nemrutlardan, Karunlardan ibret almak gerektiğini anlatıyordu ama nafile,

kulaklar tıkalı, duymuyor; kalpler mühürlü, açılmıyordu. Bir gün gelip aynı şeyleri amcasına da söyledi; üzülerek ve içi yanarak. Baba yerine hayatını dolduran adam durup dururken hasta yatağına düşüvermişti çünkü. Asiller asili biriydi o, son nefesinde bile yeğeni için bir şeyler yapabilmenin gayretinde olan Ebû Tâlib idi. Başucuna oturdu. Bir yandan alnını okşuyor, bir yandan yıllar öncesini düşünüyordu. Henüz dokuz yaşındayken Dımaşk yolunda rahip Bahîra'nın söylediklerine itimat ederek kendisini Mekke'ye döndürendi o. İyi de, o gün Bahîra'ya inanan bu temiz kalpli adam şimdi kendisine de inanmalı değil miydi? Kendisi için hiç kimsenin yapmadığı bunca fedakârlığı yaptığına göre Cebrail'in söylediklerine de kulak vermeli değil miydi? Müslüman olanların bile katlanamayacağı her şeye katlanırken kendisinin hak üzere olduğunu bilmiyor olamazdı. Ama nedense hiçbir gün kendisine inandığını söylememiş, her iman teklifini nazikçe geri çevirmişti. Kureyş'in baskısı bu kadar mı etkiliydi? Arkadaşlarınca dışlanmaktan bu kadar mı korkulurdu? Kureyş'te bir kabile baskısı vardı, doğru, ama aklını ve gönlünü buna kurban etmek nasıl bir şeydi? İşte ecel kapıdaydı ve hayat, ömrün çıkış eşiğinde...

Son bir gayretle elini amcasının alnına koyup yüzünü okşadı, gözlerinin ta içine baktı; derin, derin. Amca anlamıştı, yeğeninin ne demek istediğini çok iyi anlamıştı. Mırıldandı:

"Vallahi ey kardeşimin oğlu! Ben senin haktan uzak bir şey istediğini hiç görmedim."

Gülüm bir iman umuduyla fısıldadı:

"Amcacığım! '*Lâ İlahe illallah*' de, ben de Allah katında senin imanına bununla şehadet edebileyim!"

Ebû Tâlib'e baktım. Cesareti dağları aşan, anlayışı cihanı geçen, himayesi kâinata örneklik eden Ebû Tâlib, maalesef

Kureyş'i kemiren soy sop ve asalet mengenesine ruhunu kıstırmış, dememesi gerekeni diyordu:

"Vallahi yeğenim, Kureyş'in arkamdan konuşup 'Ebû Tâlib ölümden korktuğu için *Muhammed'e uydu!*' diyeceklerinden korkmasaydım senin gözünü aydın etmek isterdim."

Cebrail ilahi vahyin ilkini getireli tam dokuz yıl olmuş, Ebû Tâlib seksen yedi yaşına basmıştı. Kardeşi Abbas'la oğlu Ali başucunda umutla bekliyorlardı. Gülüm gözyaşlarını onun yanağına dökmemek, yüzünü koklarken yanıp yakılmamak için başucundan ayrıldı. Çok geçmeden Abbas ile Ali gülümün yanına koştular. Abbas heyecanla anlattı:

"Ey Allah'ın kutlu elçisi, amcan son nefesinde mırıldandı!"

Bir müjde gibiydi. Gülüm tasdik için Ali'ye baktı. Heyhât:

"Ben duymadım!"

Ali onun oğluydu. Şehadet getirdiğini duymayı ne çok isterdi. Gülümün sevineceğini bildiği için isterdi. Babasının cehennemde yanmasına en çok Rasûlullah üzülürdü çünkü. O Ebû Tâlib idi, o Rasûlullah'ın da babası yerine atasıydı. Bütün şirk ehlini bir yana koysalar onu değişmezdi. Onu kimsenin sevmediği kadar sevmişti. Ali'nin cümlesinden sonra ciğeri yandı ve yüzündeki acı sanki yalvarır gibi dışa yansıdı:

"Git, Ali git, yıka onu, ellerinle bırak toprağa!"

Sonraki birkaç gün gülüm evinden dışarı hiç çıkmadı. Ebû Tâlib'in bağışlanması için yalvardı durdu. Onun yakarış sözlerini geceler boyu süren şarkılarıma nakarat eyledim:

"Allah sana rahmet etsin, seni yarlıgasın / Allah beni men edinceye kadar, senin için mağfiret dilemeye devam edeceğim / Allah sana rahmet etsin, seni yarlıgasın / Allah..."

Üzüntü üstüne üzüntü, gözyaşı üstüne gözyaşı... Ebû Tâlib'in acısı henüz soğumamış iken, taze toprak kokusu henüz gülümün dimağındayken acı tatlı günleri paylaştığı, çocuklarının annesi, hayat arkadaşı ve iman yoldaşı Hatice de yatağa düşmüş, kuşça canı çırpınmaya başlamıştı. Gülüm ellisine yaklaşmıştı ve yirmi beş yıllık eşi Hatice ahiret yolculuğuna hazırlanıyordu. Müminler ona artık Kübra diyordu; Haticetü'l-Kübra. Büyüklükte bir merhale, kadın yüceliğinde ve alicenaplığında bir seviye... Gülümün, sonra evlendiği hiçbir kadına değişmediği Hatice... Vahyin gölgesi Kureyş'in üzerine düştüğü andan itibaren servet ve şöhret sahiplerini geri çevirerek nasibi bekleyen Hatice... Değil tantanalı düğünler, bir velime yemeğinin bile üstesinden gelemeyeceğini bile bile nasibine kendisiyle birlikte servetini, itibarını, hayatını sunan teslimiyet sembolü Hatice... İşte şimdi ölüm döşeğindeydi. Pırıl pırıl yüzündeki gülümseme bir teşekkür gibiydi. Sanki gülüme, "Ben sana yalnızca maddi servetimi verebildim, ama sen bana sonsuzluk servetini" diyor ve devam ediyordu:

"Mahremim, canım, cananım, efendim!.. Seni ben nimete erişmeden, daha Allah'ın elçisi olmadığın zaman sevdim. Gözümde nurum, gönlümde sürurum idin. Bilesin ki dünyamı nurunla aydınlattığın her bir saniyeden bir asır kadar huzur duydum. Seninle geçen çeyrek yüzyıla şükürler olsun... Acını acım bildiğime, emeğini emeğime, terimi terine kattığıma şükürler olsun. Benden sonra sakın üzülme. Ben Kâsım'ımıza, Abdullah'ımıza, Tahir'imize gidiyorum. Onlara seni anlatacağım. İşte şu kızların Rukayye, Zeyneb, Ümmügülsüm ve Fâtıma!.. Sonra oğullarımız Zeyd ile Ali... Sana beni hatırlatacaklar."

Fâtıma henüz on yaşındaydı. Tazecik yüreği annesinin ebediyen gideceğini o vakit anlamıştı. Gözleri annesinin gözlerinde, yanaklarından inci inci nurlar damlıyordu. Hatice dayanamadı:

"Ağlama kuzucuğum, ağlama sakın, hiç kıyamam... Annen cennete, asıl vatana gidecek ve orada seni bekleyecek..."

Gülümün gözlerinden yaşların boşandığı andı. Fâtıma'yı teselli etmek için anlattı:

"Fâtıma'm! Yavrum, bilesin ki Cebrail yanıma gelip bana, *'Ey Allah'ın elçisi! Hatice'ye Rabbinden ve benden selam söyle ve ona müjde verip de ki, cennette onun için inciden bir saray yapılmıştır, içinde ne gürültü patırtı, ne de çalışıp yorulmak vardır'* buyurdu. Annen bu yüce müjdeye erişmişken ağlamak ve üzülmek niye canım Fâtıma'm!"

Baktım, gülüm gizli gizli yanaklarını siliyordu. Ne çok sevmişti onu. Bütün hayatını, musikinin ötesinde bir nağme, mücerredin üstünde bir lisan gibi o doldurmuştu. Hatice "Büyük"lüğü hak etmiş, Allah'ın sevgilisinin sevgilisi olmuştu. Zarafeti, inceliği, şefkati ve merhametiyle eşi benzeri olmayan asil bir kadındı... Kadınlık âleminin yüz akı; Asiye, İmrân ve Meryem gibi mübarek kadınlar silsilesinin hâtemi. Hatice, kalbinin sahibi, tecellisi, tesellisi... Hiç kimsenin ona inanmadığı zaman inananı, hiç kimsenin onu dinlemediği zaman dinleyeni... Kimseciklerin yardım etmediği zaman yardımcısı, İslamiyet'e para lazım olduğu vakit hazinesi. Canıyla ve malıyla, ruhuyla ve gönlüyle sırdaşı, bütün zorlu yollarda yoldaşı... Hatice bir abide, Hatice bir destan... Hatice çocuklarının annesi, Hatice hayırda öncülerin öncüsü.[43]

Hatice imanda ilklerin ilkiydi. Hatice diğer kadınların kıskandığı, Hatice meleklerin melek sandığıydı. Hatice evin anlamı, Hatice evliliğin anlamıydı. Gül sofrasındaki iki lok-

madan biriydi. Hatice vefanın adı ve yemeğin tadıydı. Hatice anneydi, şefkate bir hedefti; Hatice inci inci kızlarına en nadide sadefti. Sözü senet, kararı netti. Sihirli yakutlar gibiydi, sözde sükûtlar gibiydi. Hatice imanın gür sesiydi, ezcümle müminlerin annesiydi...

Gülüme baktım, yüreği yırtılmak üzereydi sanki. Ebû Tâlib'in acısı henüz dinmemişken hayat arkadaşı, mübarek eşi de o uzak yola çıkmak üzere gülümsüyordu. Kızları başucunda ağlaşıyor, annelerinin ellerini, yüzünü okşuyorlardı. Gülüm olup bitenleri derin düşünceler ve dualarla izledi. Birden Azrail'in geldiğini gördü. Dayanamayacaktı. Gözlerini yumdu. Ve neden sonra küçük Fâtıma'nın feryadı gökleri titretti:

"Anneeee...m!"

Ramazan ayının onundaydık. Cebrail tam on yıl evvel böyle bir mevsimde gelmiş, gülümü tutup sıkmış neredeyse nefesini kesmişti. Şimdi aynı şeyi Azrail yapıyor, Hatice'nin kederiyle onu sıkıyor, sıkıyordu. Nefesinin kesilir gibi olduğunu hissetti. Gönlünden bütün sevinçler sürgün olup gitmişti sanki. Bu yılı ömrünün sonuna kadar "Hüzünler Yılı" olarak hatırlayacağını biliyor gibiydi.

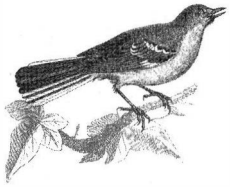

620

- Kureyş'in ölüm tehditleri
- **Bir umudun adı; Tâif!..**
- Kanla dolan ayakkabılar ve sığınılan üzüm bağındaki köle...
- **Mekke'ye üzgün dönüş**

Yanıp yakıldığım dem âşıkâne yâ Rasûlallah
Boyandı ağlamaktan dîde kane yâ Rasûlallah
(Leylâ Hanım)

Âşıklar gibi hasretinle yanıp yakıldığım zaman ey Allah'ın elçisi; gözlerim ağlamaktan kana boyandı.

MANİ

Zeyd için...

Asıl konuşacakları konu Tâif'te olup bitenlerdi ama o, Zeyd'in hikâyesini merak ederek başlamıştı sormaya:

"Dedikleri doğru mu Zeyd? Sahi köleliği özgürlüğe tercih mi etmiştin?"

"En muhteşem özgürlüğün sevgiliye köle olmaktan geçtiğine inandığım için..."

"Ama babanla amcanın özgürlük diyetini reddetmişsin, Rasûlullah'ın yanında köle kalabilmek için."

"Evet!.. Bununla da gurur duyarım. Ancak bundan babamla amcamı sevmediğim sonucunu çıkarmamalısın."

"Nasıl oldu peki?"

"En başından anlatayım sana. Henüz sekiz yaşımdayken..."

Zeyd'i çok seviyordum. Gülüm de çok seviyordu. O ana, baba, vatan ve hürriyetini büyük bir aşka feda edivermiş boynu bükük bir köleydi. Kölelikte efendilik bulacak kadar da talihli... Özgürlüğünü gönlüne feda edince hakikatin kölesi olmuştu; bütün Müslümanlar gibi. Şimdi Ali'ye anlatıyordu. Söyledikleri beni eski günlere götürdü. Ta o ilk zamanlara:

Kâbe'nin yenilenen çatısındaki hurma dallarının arasına ilk yuvamı yaptığım günlerde tanımıştım onu ve hazin hikâyesine yüreğim yanmıştı. Yıllar ve yıllarca önceydi. Henüz gülüm Cebrail ile tanışmamıştı. Hatice'nin yeğeni Hakîm, Itırcılar Çarşısı'nın arkasındaki eve bir çocukla çıkagelmişti. Kısa boylu, geniş burunlu ve kara yağız bir çocuk. "Hatice!" demişti Hakîm, "sana her işi düzgün, çalışkan ve cevheri pak bir köle getirdim. Senin asaletine yakışır bir yaratılıştadır diye... Hediyemdir!"

Zeyd'di çocuğun adı. Hatice'nin her dediğini anlıyor, kavrıyor, zekice yapıyordu ama hiç konuşmuyordu. Takip ettim, ilk birkaç gece içli içli ağladı. Mübarek ve ulvi kadın Hatice, kısa sürede içindeki cevheri sezmiş ve ona karşı bir köle gibi değil de evin bir ferdi gibi davranmaya başlamıştı. Birkaç ay sonra onu kocası Muhammed'in hizmetine vermeyi düşündü. Düğünlerinin olduğu günde, anne yerine saydığı emektar kadın Bereke'yi azat ettiğini biliyordu. Sonraki zamanlarda yanında hiç hizmetçi görmemişti. İşlerine yardımcı olacak böyle birisinin zarif ve hisli kocasını sevindireceğini düşündü. Eşler arasında hediyeleşmek de elbette ünsiyeti pekiştirirdi. Ama daha da önemlisi, yanında devamlı birinin olması onun emniyeti sayılırdı. Bu birisi çocuk bile olsa... Hemen o anda, niyetini açık etmekten çekinmedi:

"Bu köle senin olsun ey amcamın oğlu!"

Gülüm sevinmişti ama Zeyd daha çok sevinmişti. Bunu aylardır susan Zeyd'in o gün konuşmasından anladık:

"Hârise oğlu Zeyd. Adım bu benim. Çölün kuzeyinde, toprakları Irak ile Suriye arasında uzanan büyük Kelb kabilesine mensubum. Babam obanın en soylu efendisidir. Annem ise kuzeyin diğer boyu Tayy kabilesinden Hatem'in akrabası olur. Hatem'i bütün çölde bilmeyen yoktur. Arap boyları arasında onun kadar cömerdi yaşamamıştır. Annemle birlikte dayılarımızı ziyarete giderken konakladığımız obayı Benî Kayn atlıları bastı. Köyü yerle bir edip anaları, babaları kılıçtan geçirdiler ve gençlerle çocukları köle diye Ukaz Panayırı'nda sattılar. Hakîm, beni satın aldığında asla eziyet..."

"Sus, çocuk!"

Gülüm, bu lisanı fevkalâde güzel ve bilgili çocuğu daha fazla üzmek istememişti. İki yıl bu bahsi hiç konuşmadılar. Mutlu geçen iki yıl... Yine de Zeyd, babasının onu her yerde aradığını ve arattığını düşünerek kalbinde bir umut taşıyordu. Kâbe'ye gelen hacılar arasında Kelb veya Tayy kabilesinden kimseler olup olmadığını araştırıp durması bu yüzdendi. Üçüncü yılda artık eskisi gibi ailesine bir haber göndermek için çırpınmadığını, kabilesine dönmek için fırsat aramadığını fark ettim. Gülümü kabullenmiş, sevmişti. Onun da kendisini sevdiğini biliyor, görüyordu. Her yeni güne yeni bir umutla uyanıyordu artık. Ve hiç ummadığı günlerden birinde, Kâbe hareminde, kendi kabilesinden bazı kadın ve erkekler görüverdi. Önceleri çok beklediği, şimdi ise gelmesini içinden erteleyip durduğu heyecan dolu o ikindi vakti... Akrabalarının tavaf edişlerini izliyor ve içinden değişik duygular geçiriyordu. Düne kadar neredeydi bu adamlar? Neden iki yıl, üç yıl evvel gelmemişlerdi? Şimdi onlara ne diyecekti? Muhammed'in yanında olmaktan duyduğu mutluluğu mu; yoksa ba-

basına ve ailesine olan hasretini mi? Duyguları karmakarışık öylece bekledi, bekledi, bekledi... Burada efendisinin yanında delikanlılık çağını idrak ederken öğrendikleri ve yaşadıklarıyla, kabilesinden hatırladıklarını karşılaştırdığında yüreği neden çölü değil de Mekke'yi tercih ediyordu şimdi? İyi ama akrabalarına bir merhaba demeli değil miydi; ayakları neden geri geri gidiyordu? Bu nasıl bir dilemma idi böyle? Bir yanda babası, obası ve orada savaşarak, adam öldürerek geçecek yıllar, diğer yanda el-Emîn diye bilinen efendisinin yanında duyduğu huzur ve mutluluk. El-Emîn, herkes yalan söylese o söylemez, herkes boş bulunup nefsine kapılsa o kapılmaz. Ve Zeyd kararını verdi. Çünkü gönlü, çölde kendisine esirler almak yerine burada sevgilinin esiri olmayı tercih etmişti. Yine de babasına durumu bildirmeliydi. Bundan geri kalamazdı, kalmamalıydı. Zeyd'in güzel şiir nazmedebildiğini o ikindi vakti anladım. Mısraları benim şakımalarım kadar hisli, benim şarkılarım kadar kinaye ve mecaz doluydu:

"Gidemesem de ben, siz götürün sözlerimi / Uzaklarına düştüğüm akrabalarıma, Allah'ın evi Kâbe'den / Bilsinler ki evlatları mukaddes kılınan yurttadır / Mutlu ve huzurlu / Atın sizi sıkıntıya sokan kederlerinizi / Beni aramak için hiç yormayın develerinizi / Çünkü çok şükür ki ben, en asil ailenin / En büyüğünün içindeyim."

Şiiri taşıyan hac kervanı Kelb kabilesine vardığında Hârise, baba yüreğinin gümbürtüsüne eşlik edercesine atını mahmuzladı. Rüzgârların binicisi kardeşi Ka'b bile neredeyse yolda ona yetişemiyordu. İki günün sonunda önce canparesine sarıldı, sonra da gülüme yarı yalvarır, yarı tehdit dolu bir ses tonuyla "Muhammed!" dedi, "Fiyatı ne kadar yüksek olursa olsun, Zeyd'in fidyesini ödeyeceğim!"

Gülüm oğulla babanın hasret sevincine ortak olmuş, her zamanki tatlı tebessümüyle onları izliyordu. Tane tane anlattı:

"Zannederim ki Hârise, bu kararı Zeyd vermelidir. Seçimi ona bırakalım. Dilesin sizi seçsin, dilesin beni. Eğer sizi seçerse bir karşılık almaksızın o sizindir; eğer beni seçerse ben onun tercihini değiştirecek değilim."

Hârise duyduklarına çok sevinmişti. Üç yıldır hasretini çektiği oğlu elbette kendisini seçecekti. Duyduğu teklif, Muhammed hakkında çok övücü sözler söyleyen Mekkelileri de haklı çıkarıyordu. Ona minnetle baktı ve oğlunun, delikanlılığın eşiğinde böyle dürüst ve şahsiyet sahibi bir insanın yanında büyümüş olduğuna şükretti. Zeyd'in olgun tavırları ve asil davranışları da bunu gösteriyordu. Başlarını Zeyd'e çevirdiklerinde her ikisinin de yüreğinde sevgiler buram buram kaynıyordu. Zeyd her ikisine de baktı. Zor bir karar veriyormuş gibi değil de, önceden verdiği bir kararı açıklıyormuş gibi konuştu:

"Sevgili babam ve amcam! Hiç kimseyi efendime tercih edecek değilim. Onun dostluğunu gördüm, himayesinde yaşadım. Garip ve miskin düştüğüm zamanlarda bana hem baba, hem anne oldu. Yanında yaşadıklarımı hiç kimsenin yanında yaşamadım ve yaşayacağımı da sanmıyorum. Beni bırakınız ve burada mutlu olduğumu biliniz. Ondan ayrılmak, sizden ve yurdum olan çöllerden ayrılmaktan daha zor çünkü."

"Yazıklar olsun sana Zeyd!" diye bağırdı Amr öfkeyle ve ağzından köpükler saçılarak devam etti "İlahlar adına! Sen ne hayırsız evlatsın, atanı utandırdın. Senden başka köleliği özgürlüğe tercih edecek bulunabilir mi? Kelboğulları'na bu utanç yeter!"

O anda Zeyd'i en iyi ben anlamıştım. İçinde uğultulu fikirler boğuşuyordu ve gülümün hayatındaki farklılıkla olağanüstü güzellik hepsine baskın çıkıyordu. Aldığı kararda, iki yıldır başka hiç kimsede görmediği bazı olağanüstü hâllerin etkisi olduğu da açıktı. Çoğuna benim şahit olduğum, çok azını da insanların bildiği hâllerdi bunlar ve gülüme daima saygınlık getiriyordu. O vakitler Mekke'de kimse ona düşman değildi çünkü. Zeyd amcasına cevap verirken çok kararlı olduğunu göstermek istedi zannederim:

"Amcacığım! Benim ondan gördüklerimi sen de görmüş olsaydın böyle demezdin; inşallah bir gün Kelboğulları benimle iftihar eder!"

Zeyd'in kendisini tercih etmiş olması gülümü sevindirir zannetmiştim ama o kendi sevincini unutup Hâris için üzülmeye koyulmuştu. Zeyd'in elinden bir baba gibi tuttu ve babasıyla amcasına seslendi:

"Benimle azıcık bir zaman da olsa Kâbe'ye gelir misiniz lütfen!"

Baba ile amca, gülüm ile oğullarını takip ettiler. Eskiden Kâbe sınırında kalan Hicr'e geldiklerinde gülüm, yüksekçe bir taşın üstüne çıkıp bütün hacılara hitaben ilan etti:

"Sesimi duyan herkes şahit olsun ki Zeyd bundan böyle benim oğlumdur; ben ona vârisim, o da bana vâristir."

"Babamla amcamın yüzleri gülüverdi" diye devam etti anlatmaya Zeyd, Ali'nin hayranlık dolu bakışları altında. " Çocuklarının Kâbe'de özgür ve saygın bir hayat yaşayacak olmasına ve ileride kabileleri adına buraya gelecek hacılar için şerefli bir sığınak olacağına sevinmişlerdi. Ben de aradan geçen şu yirmi küsur yılda Kelb kabilesini hiç utandırmadım. Zeyd b. Muhammed olarak Efendime hep sadakatle hizmet ettim. Zor günlerinde yanında oldum, tehlike anında

perdeledim. Gönlü kırıldıkça teselliye, ihtiyaç duyduğunda tedarike çalıştım. Bazen dizinde uyudum, bazen omzumda uyuttum. En son da yaralarını sardım; dizlerinden kanlar akıyordu..."

"Pekâlâ! Anlat artık, orada neler olup bitti?"

"Oraya vardığımızda..." dedi Zeyd, "Yani Tâif'e..." Sonra durdu. Yüzündeki ağlamaklı ifade içimi titretti. Zihnim, hiç hatırlamak istemediğim zamanlara gitti çünkü. Zor zamanlara. Bir bir gözümde canlanan zamanlara... Boykotlar, sonra da hüzünler yılının ardına...

Gülüm, çok sevdiği ve himayesini gördüğü iki insanın, Ebû Tâlib ile Büyük Hatice'nin vefatından sonra şu geniş yeryüzünde, insanların yığın yığın olduğu şu arzda, korumasız, himayesiz, yalnız ve kimsesiz kaldığını hissetmişti. İslam çağrısının sağlıklı yürümesi adına bir himaye araması uygun olacaktı. Arap kabilelerinin arka çıkmadığı insanlar kara toprağa karışmış kara karınca hükmünde sayılır, asla değer ifade etmez, üzerine basan ilk ayak onu ezer geçer, kimse de hesabını sormazdı çünkü. Böyle birinin ne itibarı, ne varlığı bir anlam ifade eder, ne de sözü dinlenirdi. Ebû Tâlib'in ardından müşriklerin gülümü daha fazla tacize başlamaları bu yüzdendi. Zeyd işte o günleri anlatıyordu:

"Tâif'e vardığımızda, Sakif kabilesinin İslam'a girmesini ve Efendimizle birlikte Kureyş'e karşı mücadele etmelerini umuyorduk. Mekke'de himayesiz kalmıştık ve himaye arıyorduk. Ama yanılmışız, Lat putunun koruyucularından bir şey beklenemeyeceğini bilemezdik."

"Nasipsizler!.. Üzümden şarap yapıp sabah akşam su yerine içenlerden ne beklersin başka?"

"Haklısın Ali! Başka bir memleketti sanki! Ama suları gürül gürül, havası serin mi serin!.. Bağlar bahçeler arasından

geçerek evlere, oradan çarşılara vardık. Efendimiz kendini tanıtıp birkaçıyla görüştü. Meğer şehir Sakif kabilesi ve onların başındaki üç kardeşin güdümündeymiş; Abdüyalil, Mesud ve Habib. Onları bulduk.

'Adını duyduk, buyur gel, otur şöyle!' dediler. Efendimiz oturunca Abdüyalil sordu:

'Kavminle aran açıkmış öyle mi?'

Efendimiz doğruladı, kendisini alaya aldıklarını, hakaret ettiklerini, inananlarına işkenceler yaptıklarını uzun uzun anlattı. İlgiyle ve üzülerek dinlediler. Umutlanmıştım. Ta ki küçük kardeş Habib'in homurdandığı ana kadar:

'Yani şimdi sen Allah'la konuşuyorsun, bütün tanrılar yerine bir tek Allah var diyorsun, öyle mi?'

Soruyu diğeri sürdürdü:

'Hem bize geliyorsun, hem de bize, putlarınız işe yaramaz, bugüne kadar yaptığınız ibadetler yersiz ve yararsız, diyorsun, öyle mi?'

Hakaretler ve aşağılamada Kureyş'ten geri kalmadılar, Ali! Biri 'Eğer peygamber isen sus; sözünü reddetmemek için seni duymayalım; eğer peygamber değil isen de sus, çünkü boş konuşmuş olursun!' derken diğeri 'Hıh!.. Allah senden başka elçi gönderecek kimse bulamamış mı?' diyerek içindeki küfrü gösteriyordu. Kulaklar yine sağır, gözler yine kör olmuştu. Misafirlerine zerre ikram göstermeyen hödük ayyaşlar!.. Kaskatı kalplerle Efendimizi incittikçe incittiler. Onun sevgi ve şefkat nazarlarını göremediler ve yazık, yazık ki şu cümleyi söylediler:

'Terk et şehrimizi, Kureyş'e getirdiğin ikilik tohumunu burada aramıza ekme!'

Rasûlullah umutsuz, üzgün ve kırgın oradan ayrılırken bir ricada bulundu:

'Peki, tamam, ama hiç olmazsa size geldiğimi kimseye yaymayın!'

Mekke'den kimseye haber vermeden çıkmıştık. Aynı şekilde geri dönebilirdik. Sakif kabilesi bizden evvel haberi Mekke'ye ulaştırırsa müşrikler bizi şehre sokmazlar, biz de himayemizi üstlenecek kimse bulamazdık. Tâif'te yazlıkları ve bağları bulunan bazı Kureyşlilerin de Mekke'ye haber uçurmaları mümkündü. Efendimize oradan hızla ayrılmayı teklif ettim ama nafile... Daha biz kasabanın sokaklarından çıkmadan Tâif'in bütün ayak takımı, sarhoş delikanlıları, yaramaz çocukları etrafımızı almış küfürler, hakaretler, hicivler yağdırmaya başlamıştı. Sakifoğulları'ndan emir aldıkları belliydi. Derken taş atmaya başladılar. Ben Efendimizin önüne perde oluyor, onu korumaya çalışıyordum ama serseriler üç yanımızı almış, attıkça atıyorlardı. Kendimi siper ettim. Bedenimde acı hissetmiyordum nedense; ama Efendimize bir taş isabet ettiğinde ta ciğerim yanıyor, koluna geldiyse kolum acıyor, beline geldiyse belim sancılanıyordu. Taşın ardı arkası kesilmiyordu. O ise nur bedenine isabet eden taşlardan birini bile eline alıp geri atmıyordu. O atmıyorsa ben de atamazdım. Ayakta kalmalı ve onu korumalıydım. Avazım çıktığı kadar bağırıyordum:

'Durun, Allah için durun!.. O bir peygamber. Sizin iyiliğinizi istemekten başka amacı yok. Kalbi sevgiyle doludur, durun, atmayın, yalvarırım durun! O sizin misafiriniz, duruuuuun!'

Ne yapsam boştu. Serseriler yağlı emir almışlardı. Bir ara Efendimizin yere oturup kaldığını gördüm. İçimden, 'Tamam artık' dedim 'çekilip giderler!' Ama öyle olmadı. Hepsi çokaşıp zorla ayağa kaldırarak gitmesini istediler. Yürümeye başlayınca da taş yağmuru yeniden başladı. Birkaç adım sonra Efendimiz yeniden yığılıp kaldı. Yine geldiler, yine o nazik

kollarından tutup ayağa kaldırarak yürümesini istediler. Yürüdükçe atıyorlardı. Şehrin sınırları çoktan gerilerde kalmıştı ama Allah düşmanları hâlâ azgınca peşimizden geliyorlardı. Düşündüm, istese tek başına bu çapulcuların hepsine karşı gelebilir, bir el açışıyla hepsini yere serebilirdi. Ama hayır, Allah'tan bunun için izin gelmiyordu anlaşılan. Bekleyecektim, çaresizdim. Başım yarılmış, kanlarım göğsümden süzülmeye başlamıştı. Dedim ya acı duymuyordum. Allah bana ayrı bir güç vermişti sanki. Tozlu yolun kenarında iki sıra taş duvarla çevrilmiş bir bağ vardı. O bağa doğru yöneldi. Ben de arkasından ona siper ola ola ilerledim. Daha önce yapmalıymışız. Tâif'in azgın ve cahil çapulcuları biz bağa girince çekilip gittiler. Üzüm asmalarından birinin altına oturduk. Meğer Ali, ben o ana kadar sadece Efendimizi korumaya kilitlendiğimden olup bitenleri fark edememişim. Gördüm ki Efendimizin yüzü gözü kan içinde. O hâliyle bile elini uzatıp alnımdaki kanları silmeye kalkışmasın mı?!.. Her şeyin koptuğu andı. Efendimizi koruyamamış, yaralanmasına mâni olamamıştım ve üstelik o benim yaramı tımara çalışıyordu. Zangır zangır titremeye başladım. Hıçkırıklarımla boğulacaktım sanki. Neden sonra akıl edip yüzündeki kanlarını sildim. Yapabilsem bir anne olacak, onu bir bebek gibi kucağımda sarıp sarmalayacaktım. O sırada ayağını uzatıp yemenisini çıkardı. O da ne? Yemenisinin içi kanlarla doluydu. Aaaaaah, kıyamam!.. Kıyamam Ali, hiç kıyamam!.. Meğer güzeller güzeli zebun edilmiş de haberim olmamış. Meğer gül kokulu mübarek ayaklarına taşlar değmiş de farkına varmamışım. Meğer yemenisinin içi kan dolmuş da benim ciğerimde hâlâ kan donmamış! Onun dizlerine taşlar değerken benim dizlerimde derman kesilmemiş Ali. Bu utançla yaşanır mı, söylesene Ali, yaşanır mı? O ümmeti için canını pazara sürerken benim hâlâ can taşıyor

olmamın küstahlığıyla ve arıyla ne yapayım ben Ali; nasıl ona ümmet olduğumu söyleyeyim? Onun kan dolu yemenisinin vebalini nasıl yüklenirim Ali, neliklerle taşırım, bilsen ah Ali, eyvah Ali?!.. Gül goncasını dikenlerden koruyamayan bahçıvana ne yapmak lazımsa bana yap şimdi. Bir emaneti bile muhafaza edemeyen bu kardeşine yazıklar olsun, eyvahlar olsun, tükür yüzüme Ali!.. Onun gözlerini dolu dolu gören bu gözler görmez olsun! Onun dizleri çizik çizik olurken mâni olamayan şu dizler yürümez olsun Ali!.. Üstlüğümü çıkarıp dilim dilim yararak yaralarına sararken ellerini açmıştı ya, vah bana, vahlar bana Ali!.. Ona ellerini açtırmayacak şartları hazırlayamayan bana vah olsun Ali, vahlar olsun!. Ellerini açıp dillendirdiklerine sebep olan beceriksizliğim dillerde anılsın Ali, onun utancıyla kahrolayım ben. Ben ona sahip çıkacaktım, Ali, meğer sahipsiz bırakmışım, vur bana Ali, öldür beni!"

Ali titriyordu. Zeyd kendini paralıyor bir türlü sakinleşemiyordu. Gözyaşları iki ırmak olmuş birbirine karışıyordu. Ali onu kucakladı, bağrına bastı. Belki sakinleşir diye sordu:

"Ne diye dua ettiğini bildir bana Zeyd, Efendimiz ellerini açınca ne dediğini anlat bana."

O anda Zeyd'i değil de gülümü dinlediğimi zannettim. Sesi onun sesi, yakarışı onun yakarışıydı. Zeyd o olmuş, onun duasını nakletmiyor da sanki kendisi için yakarıyordu ama dilekler kelimesi kelimesine aynı dileklerdi:

"Yüce Allah'ım! Gücümün zayıflığını, insanlara karşı takatimin azaldığını ancak sana arz ediyorum. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Sen zayıfların Rabbisin, benim Rabbimsin. Sen beni kimin eline bırakıyorsun? Bana kötü muamele yapan huysuz yabancıya mı? Yoksa düşmana mı? Eğer bu, Sen'in bana karşı bir öfkenden ileri gelmiyorsa ben buna aldırış edecek değilim. Fakat senden gelecek bir

himaye ve koruma her zaman çok daha hoştur. Senin gazabına uğramaktan karanlıkları aydınlatan, dünya ve ahret işlerini ıslah eden ilahi nuruna sığınıyorum, beni gazabına uğratma. Her şey Sen'in hoşnutluğun içindir (Sen benden razı oluncaya kadar affımı dilerim); güç ve kuvvet ancak Sen'dendir. ***Âmin!***"[44]

"Âmin, âmin, âmin... Âmin yâ rabbe'l-âlemîn!"

Ali'ye baktım. Gözlerinden süzülen yaşları siliyordu. Zeyd yavaş yavaş sakinleşmeye başlamıştı. O sırada Ali'ye fısıldamak geldi içimden, fısıldayarak Zeyd'in ne derece yufka yürekli olduğunu ve gülüme dair bir şey anlatırken hemen sesinin titreyip, boğazının düğümlendiğini söylemek geldi. Ve elbette o "Âmin"leri Zeyd'in hiç duymadığını da. Çünkü o "Âmin"leri o gün, yalnızca gülüm ve ben duymuştuk. Ağaçların yaprakları hışırdayarak, kuşlar her yandan cıvıldayarak, dağlar ve taşlar sada vererek, rüzgâr uğuldayarak "Âmin!" demişlerdi. Sonra da göklerden "Âmin!" sesleri gelmişti. Allah'ın gülümü hiçbir vakit terk etmediğini ve orada da terk etmeyeceğini anladığım andı. Ferahlamıştım. Ama Zeyd bunu bilemezdi. İç geçirip gözlerini silerek devam etti. Tabii çok geçmeden yine ağlamaya başlayarak:

"Hepsiyle tek tek dövüşmek, hepsinin elinden bir kere ölmek de gerekse onu korumalıydım Ali. Ama Rabbim beni onun uğrunda şehit olmaya değer bulmuyordu. Ben ne kötü bir ümmetim değil mi Ali? Sahi Ali, ben bu olamam, değil mi; bu ben değilim, değil mi? Vur beni Ali, öldür beni..."

Zeyd gerisini anlatamadı. Anlatamayacaktı da. Ciğeri kan doluydu. Tıpkı benim gibi. O sırada ne oldu, nasıl oldu, bilmiyorum, bir şarkı geldi dilime. Sanki ben değil de Zeyd idi şakıyan. Devamını anlatan şarkıyı ben söylüyordum ama

içimde Zeyd konuşuyor, Ali'ye anlatmak isteyip de anlatamadıklarını nağmelere döküyordu:

"Yanımızda gençten biri bitiverdi. / Köle olduğu kıyafetinden belliydi. / Kötü niyetli biri değildi anlaşılan. / Elinde bir salkım üzüm / Acıyarak gülüme uzatmıştı: 'Bunu size efendilerim gönderdi!' / *Ve yaş dolu gözler gülümsedi."*

İşaret ettiği yerde iki kişi oturuyordu. Gülüm onları başıyla selamlayıp teşekkür ettikten sonra üzümden bir çilte aldı ve "Bismillah" diye mırıldanarak ağzına götürdü. O sırada kölenin yüzünde hayret dolu bir tebessüm belirdi. Gülümün yüzüne baktı. O derece yorgun, bitkin ve yaralı iken bile karşısındaki kölenin gülümsemesine mukabelede bulunuyordu:

'Merakımı bağışlayın, vallahi buralarda kimse bu kelimeyi bilmez ve söylemez. Kimse Allah adıyla iş görmez! Siz kim oluyorsunuz ve size neden saldırdılar?'

'Adın ne senin?'

'Addas...'

'Nerelisin Addas? Bir dine inanır mısın?'

'Ninovalıyım. Hıristiyan'ım.'

'Demek sen salih kardeş Yunus ibn Metta'nın hemşehrisisin; ne güzel!'

'Siz Yunus ibn Metta'yı nerden biliyorsunuz?'

'O benim kardeşimdir. Peygamber idi. Ben de peygamberim.'

Addas hayretler içindeydi. Bir peygamberle konuştuğuna inanamadığını söylüyor, hemen o anda kendisine hakkı ve hakikati telkin etmesini istiyordu. Az sonra Addas saygıyla eğilmiş şehadet getirirken gülümün yüzünde az önceki kederden hiçbir şeyin kalmadığını gördüm. Belli ki Addas, kanayan dizlerin diyetiydi. Bir kişinin iman etmesi, bütün

acılara değerdi çünkü... Üstelik Rabbim dönüş yolunda Habib'ine cinlerden de ümmet verecek ve o, "İns ü cinin peygamberi" olacaktı.

Zeyd, Ali'nin kucağında tam üç saat baygın kaldı...

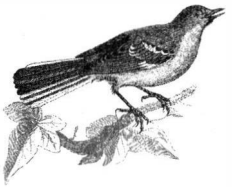

621

- Tâif'te kırılan kalbe teselli: İsra ve Mirac
- **Müşriklerin Mirac haberiyle çılgına dönmeleri ve Hz. Peygamber'i imtihana tâbi tutmaları**
- Hz. Ebû Bekir'in tasdiki
- **İnananların miracı; beş vakit namaz!**

Umarsam bahr-i lûtfundan inâyet yâ Rasûlallah
Benim hâlim perişândır şefâat yâ Rasûlallah
(Zekâyî)

Eğer senin cömertliğinin denizinden birkaç damla
yardım umuyorsam ey Allah'ın elçisi;
beni hoş gör ki perişan hâlim şefaatine muhtaçtır...

NAZÎRE

Burak için...

"Ey Allah'ın elçisi! Sakın bunu insanlara söyleme. Sana yalancı diyecekler ve alay edecekler, sana kimse inanmaz, inananlar da vazgeçer, yalvarırım onlara anlatma!"

Ebû Tâlib'in kızı Ümmühani söylüyordu bunu. Babasının vefatından sonra annesi Fâtıma'yla birlikte Müslüman olan, kardeşi Ali ve Cafer'den öğrendiklerinden ziyadesini gülümden öğrenebilmek maksadıyla onu sık sık evine davet ederek ağırlayan Ümmühani. Kocası henüz Müslüman değildi ama gülüm geldiği vakit iyi davranırdı; Mekke'deki pek çok kişi gibi... Kırılma noktası Tâif'ten dönüşle başlamıştı. Bir müddet Hira Mağarası'nda beklemiş, Zeyd'i göndererek Mekkeli birkaç kişiden, dostluklarına güvenerek himaye talep etmişti. Önceleri gelen haberler iç açıcı değildi. Kureyş efendilerinin

hiçbirisi kendi adıyla Muhammed adının birlikte anılmasını istemiyordu. Sonunda Nevfeloğulları'ndan Mut'im b. Adiy gülüme sadakat gösterip kendisini himaye edeceğini bildirdi. Oğullarını seferber ederek dediğini de yaptı ve Mekke'ye girmesini sağladı. Kureyş'in azılılarını saymazsak, kavgadan bıkan halk, bu çatışmanın şehre zarar vermeye başladığını ve Muhammed'i kendi hâline bırakmak gerektiğini dillendiriyordu. Kaldı ki Müslümanların sayısı hızla artıyordu. Gülüme gelince; o, Tâif'in kederini üzerinden atmaya çalışıyordu. Ve Ümmühani'nin evinde, bir istirahat anında, Allah kendisine ikramda bulundu: Mirac.

"Ey Ümmühani!" dedi gün doğarken, yüzünde sevinç tebessümleriyle, "Biliyorsun, seninle bu vadide akşam namazını kıldık. Sonra Kudüs'e gittim ve orada da namaz kıldım. Şimdi ise gördüğün gibi seninle sabah namazını kıldık!"

Ümmühani duyduklarına elbette inanmadı. "Allah'ın elçisi neden böyle bir şaka yapıyor ki?" diye düşündü. Ama hayır, o bunu ciddi söylüyordu. Söylüyor ve buna inanıyordu. Ümmühani gülümün ciddiyetini görünce ne yapacağını bilemedi. Başının yeniden Kureyş'le belaya gireceğinden, bunu söylediği takdirde kendisine inananların onu terk ederek dinden çıkacaklarından bahsetti. Bu sözü tekrar etmemesi için yalvarmanın işe yarayacağını düşünüyordu:

"Ey Allah'ın elçisi! Sakın bunu insanlara söyleme. Sana yalancı diyecekler ve alay edecekler, sana kimse inanmaz, inananlar da vazgeçer, yalvarırım onlara anlatma!"

O anlatacağını söyledi. Bana göre de insanlar bunu bilmeliydi. İnanmak istemeyen inanmazdı. İnananlar ise sağlam iman sahibi oldukları için inanmış olurlardı. Çürük taşlar üzerine bina yapılamazdı, dinden ayrılacak olan varsa zaten ayrılırdı. Bugüne kadar hiç kimseye hiçbir vakit yalan

söylemedi; bunu herkes biliyordu. Ve Ümmühani'nin gözünün içine baka baka "Vallahi onlara anlatacağım!" deyiverdi.

Ümmühani şaşkındı. Rasûlullah'ı durdurmalı, anlatmasına mâni olmalıydı. Dışarı çıkarken cübbesinden asılarak onu engellemek istedi. A-aa; cübbe sıyrılıp elinde kalıvermesin mi? Aman Allah'ım! Sevgili'nin nur bedenini gördüm. Hamurunun nurdan yoğrulduğunu biliyordum ama bu derece ışıltılar saçtığını hiç tahmin etmezdim. Ümmühani gibi ben de bakakaldım. Aslında bu, o gece gördüklerimin içinde en az hayret verici olanıydı. Çünkü o gece bambaşka bir geceydi. Aklın durduğu, zamanın durduğu, her şeyin durduğu ve imanın başladığı...

Recep ayının yirmi yedisindeydik. Daha gün inerken bambaşka şeyler olacağını hissetmiştim. Gülüm akşam vakti Ümmühani'nin evine varmış, abdest, namaz derken vakit ilerleyince Kâbe'ye yönelmişti. Geceleri Kâbe hareminde ibadet ve tavafı çok sevdiğini biliyordum. Ama öyle yapmadı. Sanki uykusu gelmiş gibi dosdoğru Hicr'e, dedesi Abdülmuttalib'in oturduğu yere vardı. Allah'ı anıyor, dualar ediyordu. Derken azıcık uzandı. Uykuyla uyanıklık arasındaydı. Bir şarkıya başladım. Ninni olsun istiyordum. Ama onun uyumadığını anladım. Dediğine göre o sırada Cebrail gelip dürtmüş. Bunu belinlemesinden de fark etmiştim. Sonra tekrar dalar gibi oldu ve bir daha belinledi. Üçüncü seferde sanki kolundan tutulup kaldırılır gibi doğruldu. Bir müddet eliyle göğsünü tuttu. Sanki dalgındı. Onu daha evvel de böyle görmüştüm. Cebrail'in yanında olduğundan artık emindim. Şarkımı kesip onu izledim. Kâbe'nin kapısına doğru yürüdü. Bedeni nura dönüşmeye başladı. Kapıda şekilce katıra benzeyen ama kanatlı bir binek vardı. Ona bindiğinde binek de nura dönerek kanatlarını açıp yükseldi, yükseldi, yüksel-

di. Kanadına yakın uçtum. İzah edemeyeceğim bir lezzetin içindeydim. Dostum İbrahim ile ateşlere ilerlediğimiz günkünden daha güzel bir şey yaşadığımı hissediyordum. Ne çare ki bu hâl fazla sürmedi. Çünkü bu kanatlı binek birden hızlanıp gülümü götürüverdi. İbrahim'e yetişmek için kanat çırpınam yetmişti, ama gülüme yetişme ihtimalim yoktu. Arkasından kokusunu takip ederek gitmeyi denedim. O da ne? Mesafeler benim için de dürülüyor, uzaklıklar yakın oluveriyordu. Kokunun izini Kudüs'te buldum. Evet, işte oradaydı, gülümü götüren binek Beytülmakdis'in kapısına bağlanmış öylece duruyordu. Bekledim. Boşlukta duran muallak bir kayanın üzerinde ayağının kokusu vardı. Belli ki buraya basmış ve gitmişti. Ne tarafta olduğunu merak ediyor, çevreme bakınıyordum. Yanılmıştım. Göklere bakmalıymışım. Çünkü gecenin sabaha evrilen saatlerinde evc-i âlâda bir nur gördüm. Gözler kamaştıran bir nur. Yükselen, yükselen ve yükseklerde daha ziyade parlayan bir nur. Uçsuz bucaksız bir nur. İçine girip kaybolmayı isteten bir nur. Evet, anlamıştım, gülüm o nurun arasından, göklerden geliyordu. Bineği birden önümden geçiverdi ve ben yine yetişemedim. Üstelik mesafelerim bu defa dürülmedi. Durmadan kanat çırptım ve kan tere batmış olarak Mekke'ye gelebildim. Şehirde herkes ondan bahsediyordu. Ümmühani'nin korktuğu gibi, tedirgin ve tereddütlü. Sonuçta Mekke'yi bir Mirac[45] haberiyle çalkanır buldum. Gördüklerimi merak ediyor, eksik parçaları arıyordum. Son nebinin Sidre'deki son sınırı da geçerek sınırsızlık âlemindeki zaman ve mekân ötesi son yolculuğunu öğrenmek istiyordum; son teferruatına, son heyecanına kadar... Akıl ve kıyas âleminin sonunda ve ötesinde neler olduğunu bilmek istiyordum. Ve öğrendim; çünkü bizzat Hasan-ı Basri'ye anlatmış. O da gülümün kelimeleriyle naklediyordu.

Başıma vecd örtülerini çekerek ve içime büzüldükçe büzülerek dinledim:

"Hicr'de uyurken Cebrail geldi ve bana ayağıyla dokundu. Bunun üzerine kalktım fakat bir şey göremedim, tekrar yattım. İkinci kez geldi. Ve üçüncü sefer beni kolumdan tuttu, kalktım, yanında durdum. Beni Kâbe'nin kapısına getirdi. Orada katırla eşek arasında fakat ne katır ne de eşek olan, iki yandaki kanatlarıyla hareket eden beyaz bir binek –Burak– duruyordu. Her adımı gözün görebildiği yere kadar uzanıyordu. Verilen Burak'a binip Beytülmakdis'e geldim. Onu, önceki peygamberlerin bağladığı halkaya bağladım, sonra Mescid'e girip orada iki rekât namaz kılıp çıktım. Cebrail bir kap şarap, bir kap da süt getirdi. Ben sütü seçtim. Cebrail, 'Yaratılışa uygun olanı seçtin' dedi. Sonra bizi birinci semaya çıkardı. Gök kapısında, 'Sen kimsin?' diye bir ses geldi. 'Ben Cebrail'im' dedi. 'Yanındaki kim?' dendi. 'Muhammed aleyhisselam' dedi. 'O, peygamber olarak gönderildi mi?' dendi. Cebrail, 'Evet' dedi. Gök kapısı açıldı. Atam Âdem'le karşılaştım. Bana merhaba diyerek hayır dua etti. İkinci semaya çıktık. Yine orada da aynı konuşmalar geçti. Göğün kapısı açıldı. Burada iki teyze oğlu İsa ve Yahya ile karşılaştım. Onlar da bana, merhaba diyerek dua ettiler. Üçüncü semaya çıktık. Bu kapıda da aynı konuşmalar geçti. Göğün kapısı açıldı. Orada Yusuf'u gördüm. O da dua etti. Dördüncü semaya çıktık. Aynı konuşmalar oldu. Kapı açıldı. İdris'i gördüm. O da dua etti. Beşinci semaya çıktık. Yine aynı konuşmalar geçti. Kapı açıldı. Harun'u gördüm. O da dua etti. Altıncı semaya çıktık. Yine aynı konuşmalar oldu ve kapı açıldı, Musa'yı gördüm. Merhaba diyerek dua etti. Yedinci semaya çıktık. Yine aynı konuşma-

lar geçti ve kapı açıldı. Arkasını Beytülmamur'a dayanmış Hazret-i İbrahim'i gördüm. O da dua etti. Beytülmamur'u gördüm. Sonra Cebrail beni Sidretü'l-münteha'ya götürdü. Allah günde elli vakit namazı farz kıldı. Musa'nın yanına gelip anlattım. 'Rabbinden azaltmasını iste! Ümmetin buna güç yetiremez. Tecrübem var!' dedi. Birkaç defa Rabbimle görüşmeye devam ettim. Nihayet Rabbim, 'Beş vakit namazı farz kıldım. Her vakit için on sevap vardır. Böylece elli vakit namaz olur' buyurdu."[46]

O geceyi düşündüm. Hatıralarım ta dostum İbrahim'e kadar uzandı. Nebiler tespihinin imamesi, peygamberler sultanı gülüm önce Kâbe'ye gelmiş, oradan Burak ile Kudüs'e vararak İsra yolculuğunu tamamlamış, bu arada diğer nebilere imamlık edip namaz kılmış, ardından Refref'e süvarilik edip yedi kat gökleri seyran eyleyerek miracını tamamlamış, sonra da gelip bunu Mekkelilere anlatmıştı. Nur ağacının meyvesi, Sidre'den ötede o ağacın özüne ulaşmış, oradan elvan elvan hikmetlerle dönmüştü. Önceden İdris, İlyas ve İsa'nın kısmen yaşadıkları yükselişin en mükemmelini şimdi dünya sadefinin incisi gerçekleştirmişti. Elbette Ümmühani'nin dediği olacak; düşmanları bir zafer kazanmış gibi sevinerek "Şimdi kıstırdık Muhammed'i..." yavelerini savuracak, "aksi ispat edilemeyecek bir iddiada bulunuyor çünkü" diye alaya alacaklardı. Olsundu, ben şahit idim. Kısır şirk akıllılar binbir soru üretedursunlar:

"Bir gecede, öyle mi? Uykuda mı, uyanık mı? Ha-ha; Mescid-i Aksa mı dediniz? Göklere çıkmış ha? Acayip değil mi? Burak ha, Burak? Madde gözüyle mi görmüş? Sidre? Nasıl yani? Niçin? Refref de ne? Neden? Neyle? Ne?.."

Mekke'den Kudüs'e giden bir kervan en hızlı gidişle ancak bir ayda varabilirdi; bunu Mekke'nin çocukları bile bilirdi.

Bir gecede oraya gidip geldiğini söyleyen biri elbette artık el-Emîn olamaz, kimseyi inandıramazdı. Şimdi ona istedikleri kadar eziyet edebilir, hatta aklının yerinde olmadığını bile yayabilirlerdi. Artık inansın yahut inanmasın, kimse onu himaye etmeye kalkışmazdı. Bu söyledikleri içinde onu yalancı çıkarabilecekleri çok konu vardı. Hemen Beytülmakdis'i görenleri bir araya topladılar. Akıllarınca onu imtihan edeceklerdi. İlk soruyu Ebû Cehil sordu:

"Muhammed!.. Gerçekten iyice çıldırmaya başladın. Şaşıyorum sana ki gece Kudüs'e gidip geldiğini söylüyorsun. O hâlde cevap ver bakalım, Beytülmakdis'in kaç kapısı var?"

Aciz akıllar gülümü neyle imtihan ediyorlardı? Zavallılar, kendi zekâlarına karşı gösterdikleri şüpheyi bir peygambere isnada çalışıyorlardı. Aslında o andaki şüpheleri akıllarından değil, Allah'tan idi. Ve o, bir bir saydı kapıları. Sayınakla kalmadı anlattı, tasvirler yaptı. Sonra pencerelerini, sonra çevresini... Cebrail, Allah'ın emri ve izniyle Beytülmakdis'i gözlerinin önüne getirmiş, onlar sordukça döndürüyor, gösteriyordu.

"Vallahi tarifinde isabet ettin. Ama belki de sen orayı biliyordun da bizi aldatıyorsun. Peki şimdi söyle bakalım yollarda neler gördün? Bizim kervanımız neredeydi. Ne de olsa kervanımız Beytülmakdis'ten daha önemli. Öyle değil mi arkadaşlar, hah, ha..."

Aralarında kervan yollarını avucunun içi gibi bilen bezirgânlar, iz sürücüler, kâifler, rehberler vardı. Yollar ezberlerindeydi. Gülüm dönüş yolunda gördüklerini anlattıkça hepsinin hayretleri artıyor, kendilerinin bildiğinden öte şeyler söylemesine şaşırıp kalıyorlardı. Sonunda onlara kervanlarına nerede rastladığını, develerinin durumunu, eşyalarını konak yerinde bırakıp kaçan bir deveyi aramaya gittiklerini,

o sırada içi su dolu kaplarından içtiğini ve ağzını yine eskisi gibi kapattığını anlattı. Tabii ki alay ettiler:

"Oldu olacak kervanımızın şimdi nerede olduğunu da bildiğini iddia et bari!.."

"Kervanınız şu anda Beyza'dan, Ten'im yokuşundan iniyor. Kafilenin önünde boz, siyah renkli erkek bir deve, devenin üzerinde de birisi siyah, diğeri alacalı iki çuval var!"[47]

Velid b. Mugîre, oturduğu peykeden yere düşecek gibi oldu. Tasvir kendi devesi ve üzerindeki çuvalları anlatıyordu.

"Sihirbaaaaz!"

Gülüm her zamanki ağırbaşlı ve munis tavrıyla karşılık verdi:

"Yanınıza geldikleri vakit onlara sorun; kaplarındaki suyu içilmemiş bulmuşlar mı?"

Başa dönüldü; deli, büyücü, mecnun yakıştırmaları arka arkaya geldi. Başka kervanların hâlini anlattığı zaman da değişmedi tavırları. Değişmeyecekti elbette. Âdem'den bu yana şirkin kıskacındaki hiçbir yüreğin iddiası değişmemişti. Yalnızca nefretleri artıyordu ve artacaktı da. Bu bir nasip veya nasipsizlik meselesiydi. Akılları mesafelere takılıp kalmıştı. Yesrib, Hayber, Kudüs... Kervanlar ve yollar... İlahi kudreti akıl eden yoktu. Kâbe'deki putlara takılıp kalınca Allah'ın mesafelere sığmayacağını idrakte zorlanıyorlardı. Ve nasipsizler doğruca nasibin büyük dostuna, Ebû Bekir'e koştular:

"Şimdi ne diyeceksin bakalım? Şu arkadaşın var ya, gece Kudüs'e gittiğini, orada namaz kıldığını ve sonra Mekke'ye döndüğünü söylüyor!"

Yazık ki hiçbirisi onun göklere yükseldiğini, Arş'ı ve Kürsi'yi gördüğünü, Sidretü'l-Münteha'da Cebrail'i gerçek suretiyle müşahede ettiğini, mutlak nuru çakışmış iki yay aralığı kadar mesafeden hissettiğini dile bile getirmiyorlardı. Oysa

gülüm onlara göklerde olup bitenleri de anlatıyordu. Gelgelelim göklerde karşılaştığı peygamberlerle neler konuştuğunu, Yusuf'un güzelliğini, Musa'nın namaz hususunda kendisini yolundan birkaç kez döndürdüğünü, dostum İbrahim'in bulunduğu yedinci kat gökte, Kâbe'nin tam üstündeki Beytülmamur'u durmadan tavaf eden yetmiş bin meleği soran yoktu. Nasipsizlik bu demekti. Asıl dururken teferruatla alâkalanmak; iman dururken akılla oyalanmak... Umuyorlardı ki Ebû Bekir bunu duyunca çıldıracak ve "Bu kadarına pes artık!" diyerek kendilerine hak verip ondan yüz çevirecek. Bunu başarabilirlerse diğer inananları geri döndürmenin kolay olacağını vehmediyorlardı. Ebû Bekir onlarla biraz konuştu. Olup biteni onların ağzından dinledi. Hepsi çok umutluydular ama aldıkları cevapla sarsıldılar:

"Gökten kendisine haber geldiğine dair sabah akşam onu tasdik ediyorum da, Mescid-i Aksa'ya gittiğine dair haberine mi inanmayacağım. Vallahi bunları o söylüyorsa doğrudur!"

Bitmedi. Gelecek kervanlardan medet umdular. Lakin onlar da gülümün tasvirlerini bire bir anlatıyor, her şeyi en ince ayrıntısına kadar onun dediği şekilde söylüyorlardı. Anlattıkları doğrulandıkça da azgın Kureyş çıldırdı, küfür sarhoşluğuyla isyan ve zulme daha fazla kucak açtı. Müminler ise metanetli çıkmış, ondan yedi kat gökleri, cenneti ve cehennemi, göklerin içinde görüp ettiklerini merak ediyorlar, faiz yiyenlerin, zina edenlerin, yetim malına tamalı gösterenlerin, zulme varanların, buna mukabil iyilik yapan, yardıma koşan, dosdoğru olanların hâllerini soruyorlar, o da gördüklerini hikâye hikâye dillendiriyordu. En ziyade de Allah'ı görüp görmediğini merak ediyorlardı. *"O bir nurdur, O'nu nasıl görebilirim!"* demekten öte yorum yapmıyordu gülüm. Allah mekândan münezzehti. Kullar her neyi O zan-

nettiklerinde, zannedilen o şey O'na perde oluyordu. Gülüm, Cebrail'i arada vasıta olmaksızın gördüğünü anlattı. On bir yıl evvel, yer ile göğün arasını kaplamış olarak gördüğünden farklıydı. Çünkü bu sefer onu vasıtasız görmüş, asli suretini müşahede etmişti.[48]

İsra yolculuğu ve Mirac'ın müminlere ihlas ve bereketi getirdiğini anlamıştım. Bunun adı namazdı. Allah onu gülüme, Sidre'den dönerken ümmetine bir hediye olarak vermiş ve buna Musa peygamber vesile olmuştu. İşte anlatıyordu:

"Dönüşte Musa'nın yanından geçerken bana kaç vakit namazla emrolunduğumu sordu. Günde elli vakit cevabını verdim. Sonra bana bu kadar namazın ağır olduğunu, ümmetimin zayıf bulunduğunu, bu sebeple geri dönüp Rabbimden bunu hafifletmesini istememi söyledi. Ben de geri dönüp Rabbimden bunu hafifletmesini istedim. Rabbim de on vakit azalttı. Musa'nın yanından tekrar geçerken aynı şeyi tekrar tavsiye etti. Rabbim bu sefer on vakit daha azalttı. Böylece günde beş vakit namaza inînceye kadar bu geliş ve gidişler devam etti. Sonra tekrar Musa'nın yanına döndüğümde yine önceki gibi bunun da ağır olduğunu söyledi. Fakat ben, mahcup olacak kadar gidip geldiğimi, artık tekrar gitmeyeceğimi söyledim. İşte bu sebeple kim beş vakit namazını ihlasla ve Allah'ın ihsanına güvenerek kılarsa ona elli vakit namaz sevabı verilecektir."[49]

Gülümün hakiki dostları ve arkadaşları namazdan çok hoşlandılar, günlerce birbirlerine namazı anlattılar ve beş vakit girdikçe namaza koştular. Hâlâ da öyledir!.. Hakiki dostlar, namazla mutlu olurlar... Bana gelince, ben, Kureyş'in sağır kulaklarına Miracı anlatan bir şarkı söyledim:

"Ey inkâr eden Mirac'ı, ey nasipsiz adam / Gülümün bir gece göklere gittiğine inanırdın / Eğer her gece göklerden ona Cebrail'in geldiğine inansaydın. / Bir baksana güneşe, aya ve gezegenlere / Göklerde hızla her gün dönüp duranlara! / Onlar yürüyorsa akıl almaz bir hızla / Ve sen durduğunu sanıyorsan / Neden başka bir varlık da gitmesin mesafeler ötesine? / Gözün görebildiği en uzak noktaya basmasın Burak, neden?/ Allah'ın kudreti dâhilinde iken her şey / Neden yedi kat gökte seyran etmesin bir sevgili? / Neden gitmesin melekût âlemine / Maddi unsurlarından sıyrılınca bir ruh? / Tam şuur hâlinde / Fakat ruhun hâkimiyeti altında / Siz asıl ona şaşın ki seven Sevgili'ye kavuşmuşken neden gelsin geri?"

Mirac seven ile Sevilen'in vuslatıydı. Tâif'te kalbi kırılan cana, Cânân'ın lütuf ve ihsanıydı. Ama anlamadığım oydu ki, bir âşık, mâşuka varınca neden geri dönsündü? Sevgilinin kapısına erişince geri dönmek âşıklığı zedelemez miydi? Gaye, sevgiliye varmak ise, vuslattan sonra hasreti kim isterdi? Ama gülüm istemişti. Bütün salih kardeşlerini, Cebrail'i, kendi hamuru olan nuru, kısaca öz vatanı bırakıp yeniden gurbete gelmişti? Düşündüm ve onun bütün insanlardan ve diğer nebilerden neden daha üstün olduğunu anladım. O, garipler garibi arkadaşları için Sevgili'den ayrılmıştı? O inananlarını ateşten korumak için kendini yeniden Kureyş ateşlerinin içine atmıştı. O vahyi tamamlamak, sözü mühürlemek üzere ulvi âlemden süfli âleme tenezzül buyurmuş, ümmeti için yapabileceği en büyük fedakârlığı yapmıştı. Üstelik paha biçilmez bir hediye getirerek. Öyle bir hediye ki hakiki Sevgili'nin aşkıyla bütün arkadaşlarına tek tek yanma fırsatı tanıyor, o aşkın alınlarında nur olarak parlamasına

zemin hazırlıyor, günde beş kez Sevgili'yle buluşma imkânı tanıyordu. Hangi yüce sevgili günde beş kez aşığına buluşma vaat eder ki?

Namaz alınlarda bir nur olacaktı, besbelliydi; ama o gün ben asıl nuru Ebû Bekir'in alnında gördüm. Çünkü ona artık herkes "Sıddîk" diyordu. Sorgusuz sualsiz Mirac'ı doğruladı diye...

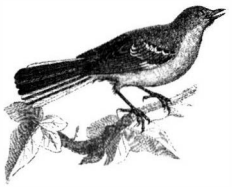

621-622

- Akabe: *"Refahta olduğu kadar sıkıntıda da, sevinçte olduğu kadar üzüntüde de..."*
- **İslam'ın Mekke dışına taşması ve ilk öğretmen Mus'ab b. Umeyr**
- İslamiyet, Yesrib ve kutlu Zürâreoğulları
- **Yesrib'e ilk hicretler ve Kureyş'in gidişleri yasaklaması**

Gelir zikrinle efkâre selamet yâ Rasûlallah
Büyüksün rütbe-i tahminden elbet yâ Rasûlallah
(Nigâr Hanım)

Seni anmakla düşünceler selamet bulur ey Allah'ın elçisi;
o derece büyüksün ki, tahminlerden öte!..

TAHMİS

Mus'ab için...

Ve tebliğ Mekke'den taşmalıydı. Taşmalı, çağlamalı, akmalı, coşmalıydı. Mekke'de yapılabilecek olan yapılmış, hidayete erenler ermiş, geriye bir şirk, bir de üzüntü kalmıştı. Başka bir yerde, başka insanların da İslam'dan nasibi olmalıydı. Ticaret yolları, kervanlar, kasabalar, şehirler, ülkeler... Yeryüzü genişti ve oralarda yaşayanlar Mekke'nin nasipsizleri kadar zalim olamazdı.

Bir yıl kadar önceyi hatırladım; gülüm hacılarla ilgileniyor, onları şehir dışında karşılıyor, hepsine Allah'ın birliğini anlatıyor, Hak din İslam'a davet ediyordu. Allah'ın dininin yayılması için hem kendisini himaye edecek güçlü kişilere, hem de çok sayıda inanmış kalplere ihtiyaç vardı. Tebliğin ulaştığı herkes, davet edildikleri dinin bir kurtuluş nizamı

olduğunu biliyor, kavrıyor, anlıyor fakat nedense ya ırk taassubu ve kabile asabiyeti ya da ticari menfaatler yüzünden atalarının batıl dininden dönmeyi kabul edemiyorlardı. Ama davet ettiği bir grup öyle davranmadılar ve gülümün yanına çepeçevre oturuverdiler. Yesrib'den gelmiş temiz kalpli hacılardı bunlar; yıllardır beklenen hacılar. Tâif yolculuğundan önceki bir zamanda, son neşeli şarkımı söylediğim o gecede.

Şu Yesrib, Kuzey Kervanı'nın yolu üzerinde, sık sık gidilip gelinen, Mekke'ye akraba bir kasabaydı. Birbirleriyle savaş hâlindeki Evs ve Hazrec adlı iki büyük kabile tarafından yönetiliyor, ikisi de putlara tapan bu iki kabileden hangisi diğerini yenerse hemen herkes onun kurallarına tâbi oluyordu. Yerli halk arasında Allah'a inanan Yahudiler de vardı ve bunlar bir peygamber geleceğini kaç yıllardır söyleyip duruyorlardı. Hazrec kabilesi Mekke'de bir peygamberden bahsedildiğini işitip dururdu. O yıl hac mevsiminde pek çok insan yine kafile kafile Kâbe yollarına dökülürken, Hazreclilerden bazıları aralarında anlaşmış, yalnızca hacca değil, bahsedilen şu peygamberle görüşmeye de niyet etmişlerdi. İşte bir yıl evvel Kâbe'de bir gece vakti gülümü dinleyen Hazrecliler bunlardı. Girdikleri bir savaşta mağlup olmuş, reislerini, yiğit ve cengâverlerini kaybetmiş, Evs karşısında zayıflamış, Yahudilerin kendileri aleyhine giriştikleri kumpaslardan bıkıp usanmış hâlde, bitkin, bedbin ve karamsar. Gülümün kendilerine emniyet veren dosdoğru sözlerini dinlemek ruhlarına iyi gelmiş, onda bir kurtuluş, bir saadet sezmişler ve sevinçle tekrarlamışlardı:

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû"

O gece tek tek yüzlerine bakmıştım. Mesut yüzlerine... Tam altı kişiydiler. Mekke dışından Müslüman olma şerefini

kazanan ilk altı kişi. Hak peygamberin hak davetine uyarak Hakkı bulan altı kişi. Yalnızca inanmakla kalmayıp gereğini de yapmak üzere söz veren altı kişi. Fazilet ve gayretle, adalet, sulh ve selametle yaşayacak altı kişi. Ekseninden kayan insanlığı ve insaniyeti, medeniyete taşıyacaklarına dair içlerinde umutlar yeşerten altı kişi. Yesrib onların adlarını tek tek saygıyla anacaktı: Es'ad b. Zürâre, Râfi b. Mâlik, Avf b. Harîs, Kutbe b. Âmir, Ukbe b. Âmir ve Hâris b. Abdullah. Ve hepsi, "Kavmimizi iç harpler kötü hâllere düşürdü. Allah belki senin sayende bizi bu hâlden kurtarır, senin davetin bizi toparlar, kendimize getirir. Tebliğini kabilemize anlatacağız" diyerek gitmişlerdi.

Az evvel aynı kişileri tekrar gülümün yanında görünce sevincimden şeydalanıvermişim. Kendime geldiğimde görmeyi çok özlediğim bir manzarayla karşılaştım. Gülüm seviniyor ve sevincine şükrediyordu. Bir yıl evvelki duaları bereketlenmiş, altı kişi, on iki mümin olarak dönmüşlerdi. Demek gülümün Tâif'te dizleri kanarken onlar Yesrib'de kendi imanlarını birer kat arttırmışlar, kabilelerinin önde gelenlerinden altı kişiyi daha nur ırmağına katmışlardı. Bu sefer gülüm onları Akabe mevkiinde karşıladı. Hepsi ruhi bakımdan sapasağlam, yaratılışça cesur ve gözü pek, görünüşçe itimat telkin eden bir düzine yiğit... Cebrail ile tanışmanın on birinci yılında, gülümün huzurunda yemin ettiler:

"Refahta olduğu kadar sıkıntıda da, sevinçte olduğu kadar üzüntüde de dinlemek ve itaat etmek vazifemizdir. Seni kendi nefsimizden üstün tutacağız. Emir ve kumanda hangimizde olursa olsun ona muhalefet etmeyeceğiz. Allah yolunda kimsenin ayıplamasından korkmayacak, Allah'a ortak koşmayacak, hırsızlık ve zina yapmayacağız. Çocuk-

larımızı öldürmeyecek ve iftirada bulunmayacağız. Doğru işte Allah Rasûlü'ne karşı gelmeyeceğiz."[50]

Çevredeki ağaçlar ve kuşların gülümü kutladıklarını görüyordum. Hazrecliler sözlerinde sadık olduklarını göstermek için "Eğer dersen ki Mina'ya gidin, oraya varır, toplaşan bütün müşrikleri kılıçtan geçirmeye başlarız" dediler. Gülüm, büyük bir teslimiyetle, bir rahmet peygamberi olduğunu anlatmak ister gibi, "Allah bunu bana emretmedi!" buyurdu ve sonra da samimiyetini şu sözlerle belli etti:

"Yemininizi tutacak olursanız, mükâfatınız cennet olacaktır. Şayet bunu herhangi bir şekilde bozacak olursanız; ceza verecek olan da, affedecek olan da Allah'tır."[51]

Bu yemin, putların hâkimiyetinden Allah'ın hâkimiyetine geçiş demekti; zulüm ve adiliğin insaniyet ve adalete evrilmesi, karanlığın nura dönüşmesi demekti. Ve bu dönüşümü gerçekleştirmek için Allah Mus'ab'ı takdir etmişti. Yakışıklılar yakışıklısı Mus'ab'ı. Umeyr'in oğlu.

Mus'ab, Mekke'nin nesiller boyu zengin ailesi olan Abdüddaroğulları'nın çocuğuydu. Kabilesinin prensiydi. İlk Müslüman olan yiğitlerdendi ve Ebû Bekir'e urganların, Osman'a direklerin, Zübeyir'e dumanların düştüğü zamanlarda ona açlıklar, susuzluklar, sürüklenmeler düşmüştü. Üstelik de öz annesi ve babasının elinden. Hanesi nimet doluyken aç kalmanın, ipek kumaşlar yığın yığın iken çıplak bırakılmanın acısını çok iyi biliyordu. Mekke'nin önde gelen bir ailesinden iken hilleler gibi gizli gizli ibadet etmenin, bir zamanlar alayişle yürüdüğü sokaklarda gölge gibi dolaşmanın ne olduğunu iliklerinde hissetmişti. Hiçbirinden şikâyet etmeden, hiçbir gün of demeden her eziyete, her sıkıntıya katlanmanın izahını en iyi o yapardı. Şefkatlerini görmediği ebeveyni onu

dininden dönmesi için hapsettiklerinde, –sırf ana, baba rızasını gözettiği için– kendilerine yalnızca Allah adını anarak karşılık veren, ağzından yalnızca "Allah bir!" sözü çıkan ve başka gık çıkmayan bu yiğit adam gülümle tanıştıktan sonra kendinin farkına varmıştı. Onun yaşındakiler içki ve kadın derdindeyken o bir iman abidesi oluverdi. Mekkeli kızların dilinde bir destan idi. Mekke pencerelerinden kendisine sallanan mendillerin haddi hesabı yoktu. Ona vurgun güzeller birbiriyle yarışır, onunla göz göze gelebilmek için aracı kadınlar çalışırdı. O hareme gelecek diye putların önünde yol gözleyen genç kızların neler hissettiklerini ve benim şarkılarıma eşlik eden terennümlerle güzel cemaline karşı teşbibler okuduklarını ben bilirim. O yürüdüğünde sokaklara dolunay vurmuş gibi olurdu. Yüreklerdeki öykünmeleri takip ederek onun geçtiği yollar bilinebilirdi. İslam'ın beşinci yılında Habeşistan'a gittiğinde, genç kızlar için Mekke sanki güzelliğini yitirivermişti. Bilmiyorlardı ki Mus'ab, Cafer'le, Zübeyir yahut Abdurrahman'la İlahî sırra erip gittiğinde dolunay nura yürümüştü. Habeşistan yolundaki yoldaşları hep fakirdi, köleydi, kimsesizdi, düşkündü; ama Mus'ab aziz iken zelil düşürülmüş, Yusuf iken zindanlara atılmış olarak necaşiye ulaşmış ve oradan dönüşü yine Yusuf gibi olmuştu.

Yesribli on iki yiğit adam, gülümden kendileri için bir muallim istediklerinde kutlu elçi Mus'ab'ı layık gördü. İslam'ın tebliğ tarzını en iyi onun kavradığını biliyordu. İyi bir öğretmende bulunan hemen her şey onda mevcuttu. Dürüstlük, bilgi, nezaket, nezahet, temsil, hitabet, üslup ve elbette sevgi... İnsan öğrencisini sevmeden, ona değer vermeden bir şey öğretemezdi. O insanları seviyordu. Kur'an'ı öğretecek biri o güne kadar indirilmiş bütün ayetleri ezbere bilmeliydi. O hepsini biliyordu. İyi bir öğretmen zeki olmalıydı; o çok

zekiydi. Gülümün verdiği görevi can baş üstüne deyip kabul etti. Lakin ondan nasıl ayrılacaktı? O ki Allah elçisiydi, her dediğini şeksiz şüphesiz kabul edip yapmak gerekirdi tamam da, ya onun hasretine nasıl dayanılırdı? Onu görmeden, onu dinlemeden, kokusunu almadan nasıl dayanılırdı? Mus'ab'ı o gün kendime rakip yazdım.

Nice zamandan sonra bir gece Mekke'de müminlerin hasretle Mus'ab'dan bahsettiklerini duymuştum. Arkadaşları gibi onu özlediğimi hissediverdim. Çölde gece uçmanın keyifli bir yanı vardır. Özlemleri giderir. Açtım kanatlarımı...

Yesrib pek değişmemişti. Rakibimi Esad b. Zürâre'nin evinde buldum. Bir yıldır bir evlat gibi, bir dost gibi orada kalmış; çalışmış, durmadan çalışmış. Yalnızca ayetleri okumamış, inanmış bir adamın nasıl olması gerektiğini göstermiş. Dürüstlüğüyle, güzel ahlakıyla, gayret ve çalışkanlığıyla, samimiyet ve teslimiyetiyle... Yesrib'de günler, haftalar, aylar geçerken hakka davet onunla bir ideale, İslamiyet onunla bir hayat tarzına dönmüş. Yeni iman edeceklerle İslam bilgisini geliştirmek isteyenler, yeni dinin ne olduğunu merak edenlerle merakını gidermek isteyenler hep onun çevresinde toplanıyorlarmış. Ve elbette ona ve anlattıklarına düşman olanlar da...

Mekke'de sık sık olanın, Yesrib'de de olacağını kimse tahmin edemezdi; ama olabilirdi. Rakibim olan şu yakışıklı öğretmen bir kuyu başında, bir ağacın altında oturmuş, bekliyordu. Çok geçmeden etrafı kendisiyle görüşüp konuşmak isteyen insanlarla dolmaya başlamıştı. Kadın, erkek; çocuk, ihtiyar... Her kademeden, her düşünceden... Kuyu Muaz oğlu Sa'd'ın bağıyla sınırdı ve ağaç bağın içine doğru gölge yapıyordu. Zürâre oğlu Esad o günkü toplanmalar için burayı özel seçmiş olmalıydı. Çünkü Sa'd kuzeni oluyordu. Üstelik o

sırada bağın üst yanındaki evin hayatında birkaç arkadaşıyla keyif çatmadaydı... Es'ad yanlarına gelenleri, Sa'd'ın bahçesinden yana oturmaları için yönlendirmeye başladı. Anlaşılan kuzeninin dikkatini çekmek ve Mus'ab ile konuşmaya gelmesini, belki onu dinlemesini sağlamak istiyordu. Planı güzeldi ama işleyişte bir aksama oldu. Sa'd kalkıp gelmek yerine yeğeni Useyd b. Hudayr'a emretmekle yetindi:

"Yeğenim! Var git Esad'ı ve evinde kalan şu Mekkeliyi bağımdan kov, çıkar. Eğer teyzemin oğlu olmasaydı kendim gider, seni bu iş için yormazdım. Şimdi git, söyle onlara Yesrib'deki sükûnet ve huzuru bozmasınlar, defolup gitsinler."

Useyd, Sa'd'dan birkaç yaş küçüktü. Gençlikleri beraber geçmiş, onun yanında büyümüştü. Sözünü bir amca sözü gibi dinlerdi. İtaat edip eline mızrağını aldı ve bahçedeki insanlara doğru ilerledi. Niyeti sonuç almaktı. Gerekirse mızrağını da kullanacaktı. Sesi çok kışkırtıcı çıktı:

"Siz ikiniz, çevrenize topladığınız şu zayıf ruhlu insanları saptırmak için mi geldiniz buraya? Şimdi derhâl çıkıp gidin bağımızdan, arkanıza bile bakmayı düşünmeyin!"

Mus'ab gözleri ateş ateş olmuş Useyd'e baktı. Gülümsedi. Azıcık bekledi. Sesini bir ton daha yumuşattı:

"Hay, hay... Ama bir lahzacık otursan da söyleyeceğim şu sözleri dinlesen!.. Kim bilir belki de bizi kovmazsın, belki de hoşuna gider, ha?"

Hayret ki hayret! O öfkeli Useyd, bu okşayıcı tondaki sesi bir teklif gibi değil, sanki bir emir gibi dinledi. Belki de öyle duydu. Mızrağını toprağa saplarken mırıldandı:

"Peki!.. Söyle haydi!"

Mus'ab, dimağında öğretmenin hazzını hissetti. Öğrenmek isteyen bir talebeden daha iyi niyetli kim olabilirdi? Peşin yargıları olmadan, yalnızca doğruları duymak isteyen,

yalnızca hakikatin peşinde bir kulaktan daha güzel hangi kulak olabilirdi? Usulünce, üslubunca, tane tane ve güzel güzel anlattı. İslam'ın ne anlama geldiğini, ne olduğunu, neyi önerdiğini ve neyi vadettiğini... Baktım, o anlattıkça Useyd'in yüzü aydınlanıyor, içine sevinç doluyordu. Kur'an ayetleri berrak sular gibi şırıl şırıl ruhunu yıkıyor ve durmadan, "Ne güzel!.. Ne hoş!.." diye mırıldanıp tasdik ediyordu. Sonunda elini mızrağından çekti:

"Bu dine girmek için ne yapmak lazım yabancı?"

Onunla birlikte oradaki herkes tekrarladı:

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû"

Useyd mızrağını yere yatırdı. Orada kalmak, bu güzel sözlü Mekkelinin anlattıklarını dinlemek istiyordu. Fakat onu oraya Sa'd göndermişti. Şimdi kendisini izliyor olmalıydı. Başını çevirip baktığında yanılmadığını gördü. Olanlara şaşıracaktı muhakkak, ama yine de ona bir cevap götürmesi gerekiyordu. O sırada kendi erdiği saadeti Sa'd'ın da tatmasını diledi. Sonra da Mus'ab'a bir teklifte bulundu:

"Şimdi size kabilemin önde gelenlerinden birini göndersem, bana anlattıklarınızı ona da anlatır mısınız?"

"Hay hay!.."

"Lakin biraz öfkelidir, ikna olmakta zorlanır. Ama ikna olursa kabilesinin tamamını hakka yönlendirecektir."

"Âlâ!"

Useyd, yolda zekice bir plan yaptı ve Muaz ile arkadaşlarının yanına varınca uydurduğu hikâyeyi anlattı:

"Amca! Şurada bulunan yabancı adamın yüzüne bakarsan kimseye bir kötülük yapacak hâli yok gibi, lakin yanlarına vardığımda bana diklendi. Buradan çıkıp gitmelerini

söylediğimde ise duymamış gibi davrandılar. Teyzenin oğlu Esad'a gelince, o da onlarla bir kendini kaybetmiş. Ayrıca öğrendim ki senin hasımların olan Hâriseoğulları, dininden döndü, bu yabancıya inandı diye Esad'ı gözden çıkarmışlar, öldüreceklermiş. O senin kuzenindir, elbette onu öldürmeye çalışacaklara karşı bir şeyler yapmalısın. Aksi takdirde onlara mağlup sayılmandan korkarım. En iyisi sen şimdi oraya var ve bu hesabı gör. Hem şu dik başlı yabancıya da haddini bildirirsin!"

Sa'd duyduklarından deliye dönmüş gibiydi:

"Yazıklar olsun sana Useyd! Ne kadar korkakmışsın ki benim yerime bu işi bitirip gelmedin. Bağıma giren işgalcilere bağırdığını bile duymadım. Sanki eski bir dostuna rastladın da bir kucaklaşmadığın kaldı. Ver şu mızrağı bana!"

Sa'd, tek başına ceylan sürüsüne saldıran bir aslan gibi kükreyerek ve bağırarak geldi. Mızrağını, ucu Mus'ab'ın boynuna değdi değecek vaziyette uzatıp bütün öfkesini kusmaya başladı. Hem de bağıra bağıra. Mus'ab gırtlağına değmek üzere olan mızrağa rağmen hiç kımıldamadan bekliyor, zerre kadar korku emaresi göstermeden gözlerinin ta içine, belki de ruhunun en derin noktasına bakıyordu. Sa'd, mızrağı aynı vaziyette tutmaktan yorulup eli titreyinceye kadar kükremeye devam etti. Ne Mus'ab, ne Esad; hiç kimse, ama hiç kimse tek kelime karşılık veriyordu. Onunla vuruşmaya niyetleri yoktu. Ama bağından gittikleri de yoktu. Son defa "Defolup gidin bağımdan!" dedi, bütün nefesini boşaltarak. Artık yorulan kolunu düz tutamıyordu, çaresiz, mızrağını yere dikti. İşte o sırada Mus'ab, İlahi davete vakfettiği en munis sesiyle sordu:

"Gideriz elbette... Ama bir lahzacık otursan da söyleyeceğim şu sözleri dinlesen!.. Kim bilir belki de bizi kovmazsın, belki de hoşuna gider, ha?"

Mus'ab'ı dinleyenler, Useyd'in yaşadıklarını yarım saat içinde Sa'd'ın da yaşadığını gördüler. Önce mızrağını yatırdı, sonra elini mızrağından çekti, ardından azıcık daha yakına geldi ve nihayet şehadet getirdi. Bununla da kalmadı derhâl kabilesine koştu, hemen o ikindi zamanında bütün herkesi bir araya topladı ve haykırdı:

"Ben kimim?"

Herkes böyle bir sorunun önemli kararlara gebe olduğunu biliyor gibiydi. Hemencecik cevapladılar:

"Sen bizim akıllımız olan efendimizsin!"

"O hâlde beni dinleyin! Şimdi, hemen şuracıkta, hepiniz birden, kadın erkek, benim seçtiğim İslam dinine girmezseniz, hepinizi kabileden sürer çıkarır, kurda kuşa yem ederim!"

Güneş henüz batmadan, Yesrib'in en geniş ailelerinden olan Zürâreoğulları'nın bütün fertleri Müslüman oldular. Üstelik içten gelen mutlak bir iman ile...

Yesrib'den sevinçle dönmüştüm. Mus'ab'ın, o sene hac mevsiminde Mekke'ye geldiğinde, arkasında üç kabile hariç çoğu Müslüman olmuş bir kasabayla Muhammed aşkına yanıp tutuşan gönüller bırakacağını bilerek. Hatta sabredemeyen beş yüz kadarı haccı vesile bilip Mekke'nin yolunu tutmuşlardı. Yine olduğu gibi Akabe mevkiinde kâinatın efendisiyle buluşma kararlaştırıldı. Dün ikisi kadın yetmiş birYesribli mümin, kimselere belli etmeden gülümün yanına geldiler. Amcası Abbas herkesi karşıladıktan sonra ağızlarını yokladı. Çoğu gülümü alıp götürmekten söz ediyordu. Bunun hem Mekke, hem Medine, hem inananlar, hem de inanmayanlar için uygun olabileceğini düşünüyorlardı. Lakin bunu isteyen adamların niyetlerindeki ciddiyetin derecesini bilmek gerekirdi:

"Yeğenim Muhammed, kendi memleketinde ve kendini himaye eden ailesi içindedir. Şayet vaat ettiklerinizi yerine getirmeye ve onu koruyabileceğinize inanıyorsanız, böyle bir yükün altına girin; değilse onu hiç davet etmeyin. Kendi şehrinden çıktıktan sonra onu terk edecek olursanız..."

Sözünü kestiler:

"Dediğini anladık Abbas, fakat biz sizinle değil de bizzat Rasûlullah'ın kendisiyle bunu görüşmek isteriz."

Gülüm buna çok sevindi. Aralarına bir dost olarak girdi, hepsine gülümsedi. Karşılıklı alınıp verilen sözlere dolunay şahitlik etti:

"Zevcelerinizi ve çocuklarınızı nasıl himaye ediyorsanız beni de o şekilde koruyacaksınız!"

"Seni hak ile yüklü olarak gönderen Allah'a yemin ederiz ki emânımız altında bulunan kimseleri nasıl koruyorsak seni de öylece koruyacağız!"[52]

Cebrail ile tanışmanın on ikinci yılında... Akabe'deki konuşmalar Mus'ab'a, Ammâr b. Yâsir'i, Sa'd b. Ebi Vakkas'ı, Bilal ve Bera b. Azib'i yoldaş eyledi. Mus'ab yeniden Yesrib yollarına düştüğünde ilk seferki gibi hasret ateşiyle yanmadı. Çünkü kâinatın efendisi Kutlu Nebi'nin arkasından geleceğini anlamıştı. Nitekim sonraki zamanlarda ben de Mekke'nin müminlerini tek tek, aile aile, öbek öbek Yesrib'e giderken gördüm. Günlerce ve aylarca... Açık veya gizli... Ve her göçten sonra Kureyş'in cinlerini yeniden tepelerine çıkararak...

Göç!.. Zorluğun aklını zorlayan karardı...

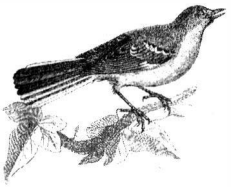

622

- *"Komayın, gitmesinler!.."*
- **Aciz aklın ucuz tedbiri: *"Muhammed'i öldürelim!"***
- İnfazı yapacak yedi gencin başına gelenler ve Hz. Ali
- **Müslümanlar için bir tarih başlangıcı: Hicret**
- *"Her kim Muhammed'i bulursa yüz deveyle ödüllendirilecektiiiir!"*

Vücûdun nüsha-i küll-i hüviyyet yâ Rasûlallah
Hakîkat zât-ı pâkinden ibâret yâ Rasûlallah

(Ziya Paşa)

Varlığın, oluşun tamamını kaplayan bir nüshadır ey Allah'ın elçisi; yani ki hakikat denilen şey, senin temiz zatından ibarettir.

KASİDE

Ali için...

"Gitmelisiniz! Beni bırakarak!"

"Gelmelisin, bizi bırakmayarak!"

"Acele edin, gün ışıyacak..."

"Hayır, sen gelmezsen olmaz! Sonra..."

"Bana Allah ve Rasûlü yeter, onlar var ise keder yok."

"Lakin Kureyş'in eziyeti çoktan daha çok."

"Mekke benim vatanım, buradan çıkmayacağım oğul."

"Babaaa-m! Gel inat etme, katıl bize!"

"Git oğul, git, gelinimi ve torunumu kurtar bu cehennemden! Bana bakma, bir can için anandan, hatıralarımdan, yurdumdan ayrılası değilim! Haydi giiit!"

"Arkamızdan gelir misin?"

"Asla!.. Annen ne der sonra?"

"Babaaa! Anla artık annem öleli üç yıl oluyor!"

"Hiç olur mu oğul, işte şuracıkta, her varışımda karşılar beni, konuşuruz hep!.."

"Babaaa-m!"

"Ağlama oğul, git ve götür aileni..."

"Dedeee! Sen gelmezsen ben de gitmiyorum, gitmeyeceğim!.."

Yaşlı baba asasına dayanarak kapıya yürüdü. Hepsi bir yana torunun söylediği bu söz ciğerine işlemişti. Ama iyilikleri için gitmeliydiler. Önce torununu, sonra gelinini çıkardı kapıdan. Dudaklarını ısırıyor, ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Onu ağlarken görmemeliydiler. Mekke'den göç eden ilk aile olmayacaklardı nihayet. Bir gün yine gelirlerdi. İslam hep böyle horlanacak değildi ya! Allah kendisine inananlara muhakkak yardım edecekti. ZatenAllah'ın mübarek elçisi herkese gitme iznini bunun için vermişti. Gidenler için Yesrib'de her şey daha güzel olacaktı. Ama kalanlar için Mekke gitgide çirkinleşiyordu. Bu yüzden gitmemeliydi. Kırk yıllık eşi Lebabe hemen şurada, Mualla Kabristanı'nda yatıp dururken olmazdı. Onu bu çirkinliklerin arasına terk edip gidemezdi. Dizlerine yapışıp yalvaran torununu kucaklayıp son kez öptü. Çocuk ağlıyordu. Yüreği parçalandı, parçalanacaktı. Oğlunu asasıyla yedmek geldi aklına, kapıdan çıkasıya kadar ve adım adım... Şafak sökmek üzereydi. Acele etmeliydiler. Sesini yükseltti. Artık emrediyordu:

"Giiiit... Giiiiit, oğul giiiit!.."

"Dedeee... Sen de gel dedeee!"

Ortalık bir anda buz kesti. Gidenler hıçkırıyor, uğurlayan hıçkırınamak için dilini ısırıyordu. Avlu kapısına kadar meleyen kuzular gibi sızıntıyla ilerlediler. Kapı arkalarından örtüldüğü sırada babaları hâlâ bağırıyordu; ama evlatları yavaşlayan sesinin son hecesini duyamadılar:

"Giiiiitt-me!"

Mekke'de sık yaşanan ayrılıklardan birine daha tanık olmuştum. Kimi evlatlar atalarını, kimi atalar evlatlarını gece karanlıklarında bırakıp bırakıp gitmişlerdi. Doğup büyüdüğü şehri terk etmek kimse için kolay olmuyordu. Fihroğulları'ndan otuzuna merdiven dayamış bir genç adam, yirmi beşindeki eşi ve sekizinde bir erkek çocuktu bu seferki yolcular. Gizli vadilerden, sapa geçitlerden, yol uğramayan kumlardan, keskin kaya tarlalarından geçecek, yedi veya sekiz gün sonra Yesrib'e varacaklardı. Öyle umuyorlardı. Ama çocuğun ağlaması bir türlü durmadı. Dedem diyor başka bir şey demiyordu. O ağladıkça hepsi dönüp dönüp arkalarına baktılar. Kendilerini yakalamak isteyen birileri için korkarak bakmaları gereken yollara doksanlık dede için umutla baktılar. Belki aklına eser, titreyen ayakları arkalarından yollara dökülüverirdi. Üçüncü konakta çocuğun ağlaması durmuştu. Sordu:

"Baba, bir gün ben de seni bırakıp başka yere gidecek miyim?"

Ooooffff, off!.. Oğlu ne diyordu böyle? Zihni donar gibi oldu. Karısına baktı. Yüzünü saklıyor, sanki ağladığı görülsün istemiyordu. Kalbinde isyanlar vardı. Kendisininki nasıl bir evlatlıktı ki babasını cehennemin ortasında tek başına bırakıp yollara düşebilmişti? Oğlu sormakta haklıydı. Bugün o babasını yalnız başına bırakıyorsa yarın oğlu da kendisine aynısını yapmaz mıydı? Babayı veya anneyi sahipsiz, kimsesiz, korumasız bırakmak bir evlat için ne büyük vicdansızlıktı. Kendisi nasıl bir evlattı ki bu vicdansızlığa rıza göstermişti. Üstelik de Rasûlullah anne ve babanın hakkını o derece önemseyip dururken. Derhâl çıkınları topladı. Hiç konuşmuyordu. Eşi durumu anlamıştı. Asla itiraz etmedi.

Mekke'ye akşam alacasında varabilmişlerdi. Kendi evlerine sessizce, bir hırsız gibi girdiler.

"Babaaa!?"

Allah Allah! Neredeydi bu adam. Hiçbir yerde yoktu. Komşular da görmemişlerdi. Nihayet genç adamın zihnine dank etti. Ateşe düşmüş gibi kavrularak koşmaya başladı. Baktım, Mualla Kabristanı'na doğru gidiyordu. Ondan evvel uçtum. Evet, işte ihtiyar oradaydı. Dolunay aydınlığında, eşi Lebâbe'nin kabri başına oturmuş, mutlu bir sohbetteydi:

"Hatun!.. Bugün sana iyi haberlerle geldim. Üç yıl önce seni azarladığım için bugün pişmanım. Çünkü artık Abdullah'ın oğluna tamamen inandım. Keşke onun Allah elçisi olduğunu sen dediğin vakit kabul etseymişim. Ama nasip düneymiş. Oğlumuz ve gelinimiz sayesinde. Muhammed onlara neler söylüyorsa, hiç kavga da etmiyorlar artık. Torunumuz da maşallah pek yiğit olacak. Lakin o da bugün babası ve annesi gibi Yesrib'e göç etti. Gitmeseler iyiydi ama... Her neyse senden sonra Mekke'nin tadı kalmamıştı, artık huzuru da kalmadı. Buradaki adaletsizlikten, zulümden, kötülüklerden, işe yaramaz putlardan bıktım senin anlayacağın. Şimdi yanında bir yer aç bana!"

İhtiyar bunları söylerken bir yandan da elbiselerini çıkarıyordu. İç gömleğini uzun bir kefen gibi dizlerine örttü. Üzerinde dünyalık ne varsa mezarın başucuna yığmıştı. Oğluna baktım. Koşarak geliyordu. Yetişsin ve babasını caydırsın istiyordum. Ama biraz zor gibiydi. İhtiyar kararını çoktan vermişti anlaşılan. Lebâbe Hatun'un ince kumlu mezar toprağını titrek avuçlarıyla kenara yığa yığa bir kişinin sığacağı kadar yer açtı. İçine uzandı, ellerini göğsü üzerinde birleştirdi ve mırıldanarak Allah'a yakarmaya başladı. Bir ara başucunda oğlunu görür gibi oldu. Gerçek mi, hayal mi

kestiremiyordu. Çırpınıyor, bağırıyor, omuzlarından tutup onu kaldırmaya çalışıyordu galiba. Hayır hayır, bir hayal olmalıydı. Bağırıyor, çırpınıyor gibiydi. İyi ama neden kendisi onun sesini duymuyordu?

Sonunda genç adam ne yapsa babasını geri döndüremeyeceğini anladı. Ölüm ile hayat arasında, öte dünya ile bu dünyanın sınırında oyalanıyordu. Son bir an dikkatle yüzüne baktı. Yüzünü avuçlarının arasına alıp sevmeye başladı. O sırada babasının gözlerinin içi güler gibi oldu. Oğlunu bu sefer hissetmişti. Yüzüne gülümseyerek bakmış ve mırıldanmıştı çünkü:

"Beni bırakıp gitmeyeceğini biliyordum oğul, biliyordum!.."

Oğlunun bağıra bağıra ağladığı sırada da ağzından saadet kelimeleri döküldü:

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû"

Muharrem ve Safer ayları boyunca, gece vakitlerinde, Mekke'deki o evden, bu evden, müminler buruk kalplerle çıkıp çıkıp gitmişler, geride savrulmuş acılar bırakmışlardı. Fihroğulları'ndan Lebâbe Hatun'un çocukları onlardan yalnızca bir gruptu. Gidenler kalanlar için, kalanlar gidenler için ağlıyordu. Umutlar hep Yesrib yollarına dökülmüştü. Gülüm onlara Yesrib'i anlatıyor, orada, insanlığın sancılarına çare bulunacağını, yaratılışta kardeş, dünyada eşit ve eş olduğunu bilenlerin orada buluşacaklarını dillendiriyordu.

Hicret, kolayca alınabilmiş bir karar değildi. Gidişin ilk adımı, varışın son adımından daha değerliydi. Son adım ha-

yal bile olsa, ilk adımı fedakârlıkla atanlar, kurtulanlardan olacaklardı. Gelgelelim her kurtuluştan ve her kurtulandan sonra Mekke'de kargaşa artmış, işler gitgide sarpa sarmıştı. Gidenler gittikçe kalanlar kalmak istemiyordu. Ömer'in gidişinden sonra inananlar için hayat daha da zorlaştı ve onlar da peş peşe şehirden ayrıldılar. Şehir Müslümanlardan boşalıyordu ve müşrikler, Darunnedve'de şeytanî bir plan yaptılar:

"Her kabileden bir yiğit seçelim. Gece karanlığı basınca hep birden Muhammed'in evine girip üzerine saldırsınlar. Hepsi aynı anda kılıç üşürsünler ki Haşimoğulları kim öldürdü diye sordukları vakit hepsi birden 'Biz!' diyebilsinler. Böylece kanı bütün kabilelerin boynuna eşit kalır, onlar da bütün kabilelerle savaşamayacakları için diyete razı olurlar."

Gülüm için çember daralmıştı. Mekke'de yalnızca Ebû Bekir ve Ali vardı. Aynı akşam, Darunnedve'deki plandan habersiz, Itırcılar Çarşısı'nın arkasındaki evde de bir plan kurulmuş, Ebû Bekir önden gönderilmişti. Şimdi de gülüm Ali'ye veda ediyordu:

"Birazdan çıkacağım Ali, sen bu gece benim yatağımda yat, hırkamla örtün. Müşrikler seni görsünler ve benim evde bulunduğumu sansınlar. Korkma, onlar sana bir zarar veremeyecekler."

Ali böylesine bir fedakârlık için seçilmekten dolayı şükür secdesi yaparken müşriklerin infaz ekibinin kapılarına geldiklerini ikisi de bilmiyordu:

"Gözüm, başım, canım sana feda olsun ey Allah'ın elçisi. Dilediğini yap, korkmuyorum. Başarım, ancak Allah'tandır."

Gülüm Ali'yi kucakladı. Bir evlat gibi, bir dost gibi, bir sırdaş gibi... Bağrına basıp ağlamaya başladığında Ali de ağlıyordu. Hasreti şimdiden içine çökmüştü çünkü. Sonra da Ali'ye evdeki birtakım eşyaları gösterdi. Bunlar müşriklerin

el-Emîn diye kendisine verdikleri kıymetli meblağ ve eşyalar idi. Gülümün sözüne, rivayetine, şehadetine, ahdine, kefaletine ve sadakatine delil olan emanetler, ismet ve emniyetin göstergeleri... Her birinin sahibini Ali'ye tek tek bildirdi ve kendisi gittikten sonra iade etmesini buyurdu.

İkisi yatsı namazını cemaatle kıldıkları sırada artık dışarıdaki adamların seslerini de, tıkırtılarını da duyabiliyorlardı. Selam verilince Ali etrafı kolaçan etti ve kılıçlı yedi adam saydı. Bir şeyler yapmalı, bir çare bulmalıydı. Evin içinde dönüp duruyordu. Derken gülümün kapıya yürüdüğünü gördü. "Dur, olmaz, gitme!" diyecekti ama o bir şeyler mırıldanıyordu. Kulak kabarttı:

"Biz onların önlerine de bir set çektik, arkalarına da. Artık onları kapladık, kavradık da bu yüzden görmezler!"[53]

Ali ne yapacağını bilemedi. Gülüm korkusuzca ilerlemişti. Ayeti tekrarlayarak önce kapıyı açtı, yerden bir avuç toprak aldı ve bekleyenlere doğru serpti. Hayret, canına kast etmek isteyenlerin hepsi sanki birden uykuya dalıvermişlerdi; aralarından yürüyüp gitti. Hiçbirisi onu görmedi ve o da hiçbirisine görünmedi.

Gülüm gidince Ali tam da kendisine denildiği gibi önce onun yeşil hırkasını giydi, sonra evdeki emanet eşyaları bir bir ayırdı. O nebi nasıl bir örnek kul idi ki, hayatına kast edildiği anda bile, hayatına kast edenlerin kendisine emanet ettikleri mallarını teslim etmeyi düşünüyor ve bunun için tedbirler alıyordu. Onlar nasıl düşman idiler ki, ölmesini istedikleri, bunun için hilelere başvurdukları ve düşman edindikleri kişiden başkasına kıymetli mallarını emanet edemiyorlar, onun söylediklerinin doğru olduğuna, yaptıklarının hakikat olduğuna inanıyorlar ama Allah şöyle buyuruyor dediği vakit var güçleriyle inkâr ediyorlardı.

Sabahleyin birisi Ali'ye, o dehşetli saatlerde yatar yatmaz uykuya vardığını söyleseydi kesinlikle inanmazdı. Ama öyle oldu; rahat ve huzurlu bir uyku... Şaşıran ben idim. Dışarıda yedi silahlı adam; gecenin bir vaktinde, onun üzerine kılıç üşürmek için oraya geldikleri her hâllerinden belli ama Ali uyuyordu. Böyle bir durumda insan nasıl uyuyabilirdi? Ölümün saniyeleri kovaladığı bir anda nasıl böyle rahat davranılabilirdi? Şakımak, çırpınmak ve onu uyandırmak istiyordum. Nafile!.. Ali uyuyordu. Ve birden anladım. Gülüm, "Korkma!" demişti, "Onlar sana bir zarar veremeyecekler!" Anladım ki Ali'yi bu derece rahat ve huzurla uykuya vardıran güven bu sözde gizliydi. Gülüm böyle dediyse elbette öyle olacaktı. Komutan emretmiş, asker de mutlak itaat göstermişti. Ali işte bu demekti. İman, itaat ve teslimiyet... Ve o Ali olduğu için gülümün gül kokulu yatağında gül rüyaları görerek sabahlamak başka birine değil, ona nasip oluyordu. O ki Ali'ydi kendisinden bu beklenirdi. Nihayet birlikte Kâbe'ye girip put kırmışlar, birlikte kabileleri İslam'a davet etmişler, Mekke sokaklarında çok zaman birlikte yürümüşler, sırlar paylaşmışlardı. Şimdi canını onun için ortaya koyması çok da uyku kaçıracak bir şey gibi görünmüyordu. Üstelik yatakta gülün hakiki kokusunu duya duya...

O gece önemli işler için hazırlanan herkesin mışıl mışıl uyuduğunu gördüm. İçerideki ve dışardakilerin. Bir ara gülüme doğru uçtum. Ebû Bekir ile buluşmuşlar, Sevr Mağarası'nın yolunu tutmuşlardı. Ebû Bekir'in birkaç zamandır sakızlı akasya yaprağıyla beslediği develerin üzerinde ve içleri huzur dolu... Onlar gide dursun, Ali'nin yanına tekrar geldim. Tan yeri ağarırken dışarıdakiler de, içerideki de aynı anda uyandılar. Sanki aynı işi yapmak üzere aynı saatte buluşmaya sözleşmiş insanlar gibi. Sanki mahkûm ile cellatları, "Haydi

şu işi bitirelim artık!" der gibi. Ali uyanmıştı ama gülümün dediği şekilde, döşeğin içinde ve teyakkuz hâlinde yatmaya devam etti. Kendisini yatakta bulsunlar istiyordu. Tehlike anının yaklaştığını biliyordu. Birden doğrulup dışarı çıkmayı düşünecek oldu. Nasıl olsa Kutlu Nebi varacağı yere çoktan varmıştı. Çıkabilir ve "Ben Ali'yim!" diyebilirdi. Kim olduğunu bilirlerse tehlike bir kat azalmış olurdu. Öyle ya, gözleri böylesine kan bürümüş iken, alacakaranlıkta Muhammed'in evinden çıkan, üstelik de yeşil hırkalı birinin Muhammed'den başkası olma ihtimalini kim düşünür, onu kim tanıyabilirdi ki? Ama o bu hırkayı kendisini Muhammed sansınlar diye giymemiş miydi? Öyleyse kim olduğu anlaşılmadan yedi kılıcın bedenine aynı anda girivermesine de razı olmalıydı. Kapıya çıkıp "Ben Ali'yim!" diye bağırmak, sağ kalmak için en akıllıca çareydi. İyi ama peygamber ona böyle dememişti ki! "Sen bu gece benim yatağımda yat, hırkamla örtün," demişti. Yataktan kalkarsa, evden çıkarsa onun sözünden çıkmış olurdu. Onun sözünden çıkmaktansa hayattan çıkmak daha güzeldi. Düşünceyi zihninden attı. Saldırdıkları anda nasıl hareket etmesi gerektiğine karar verip bekledi. Yeşil hırkanın altından kapıyı görebiliyordu. Bekledi.

Dışarıdakilere baktım. Gözlerini ovuşturarak doğruldular. O güne kadar Mekke'de görmedikleri bir yabancı, oradan geçmekte olan hille hacılarından biri soruyordu:

"Hayrola, burada ne bekliyorsunuz?"

"Muhammed'i elbette!"

"Üzerinizdeki şu topraklara bakılırsa siz bütün gece hiç kıpırdamamışsınız tosunlar? Sakın Muhammed gitmiş olmasın? Ha!.."

Yedi gencin hepsi önce ellerini başlarına götürdüler. Evet, hepsinin saçları topraklanmıştı. Sonra birbirlerine baktılar. Hepsinin üstü başı toz içindeydi. Adam devam etti:

"Allah sizi umduğunuza erdirmesin, zavallılar... Muhammed yanınızdan çıkıp gitmiş de sizin haberiniz yok. Sahi kendinize yapılan şeyi görmeyecek kadar kör müsünüz? Ha?!.."

Telaşlandılar. Utbe'nin oğlu derhâl kapıya yaklaşıp küçük bir yarıktan içeriye baktı. Çok şükür, işte yeşil hırkasıyla Muhammed orada yatıyordu. Bu yabancı saçmalamıştı. Önce derin bir nefes alıp arkadaşlarına kurbanlarının içeride olduğunu işaret etti. Ama hepsi hayretler içerisindeydiler. Neden uykuya vardıklarını düşünüyor, herkes karşısındakini neden kendisini uyandırmadığı yahut uyumasına müsaade ettiği için sorguluyordu. Öyle ya. Mekke'de Fil yılından bu yana olacak en büyük iş için seçilmişlerdi ve yılın bütün geceleri bitmiş gibi bu gece tatlı uykulara dalmışlardı. Yapmaları gereken şeyi hatırladılar. Atalarının dinine boş diyen, putların yararsız ve zararsız olduğunu iddia eden Muhammed içerideydi ve onu öldürmeleri gerekiyordu. Ama kendilerine neler olmuştu böyle. Gerçekten de Muhammed gitmiş olabilir miydi? Kendileri bakar körler gibi burada beklerken Muhammed gittiyse Mekke'de madara olurlardı. Safer ayının küçüle küçüle incecik kalmış hilali batı tepelerinin üzerinde gözden kaybolmak üzereydi. Gün ışıdı ışıyacaktı. Acele etmeliydiler. Mugîre'nin torunu Hâlid b. Velid, eline kılıcını alıp öne atıldı:

"Arkamdan sessizce ilerleyin. İçeri girdiğimizde benim kılıcımı havaya kaldırmamı bekleyin. Ben 'Şimdi!' dediğimde hep birlikte vuracağız. Kimse öne geçmesin, kimse de arkada kalmasın!"

Peçelerini yüzlerine geçirdiler. Hâlid sessizce ilerleyip kapının mandalını kaldırdı. Ali odanın içine dolan esintiyi hissetti. Bir karaltı kendisine doğru ilerliyordu. Arkasından odaya girenler vardı. Kıpırdamadan bekledi. Hepsi tüy gibi

hareket ediyorlardı. Bu iyiydi. Son hamleye yaklaşınaları zaman alacak demekti. Nefesini tuttu. Kapıdan ilk gireni kılıç tutuşundan tanıdı. Hâlid'di bu. Geçenlerde atıyla bir kayadan atlarken bileğini burkmuştu ama kılıcı yine de sağlam tutuyordu. Bekledi. Nefesini duyacak kadar yakınına gelmesini bekledi. Ölümün nefesiydi duyduğu. Ve birden sıçrayıp Hâlid'i kolundan ve boğazından kavrayıverdi. Hâlid boş bulunmuştu. Muhammed elli üç yaşındaydı. Böylesi çevik bir sıçrayışla kendini alt edeceğini arkasına geçip kıskıvrak yakalayacağını ve öz kılıcını boynuna dayayacağını hiç beklemiyordu. Zaten bu gafleti yüzünden olmuştu olanlar. O sırada gür bir ses kulaklarının dibinde çınladı.

"Kılıçlarınızı bırakın!.. Arkadaşınız ölür!"

Bu ses Muhammed'in sesi değildi. Şaşkınlık herkesi hareketten düşürmüştü. Az evvelki yabancı adam haklı çıkabilirdi. Eğer böyle ise hepsi birden rezil olurlardı. Babalarına ne cevap verecekler, kendilerine umut bağlayan Darunnedve'ye varıp durumlarını nasıl savunacaklardı. Böyle beceriksiz adamlardan Mekke'nin kadınları ve kızları bile yüz çevirirdi. İçlerinden küfürler ediyorlardı. Yeşil hırkayla yataktan doğrulan bu adam Muhammed değildi. Peki ama kimdi? O sırada Hakîm'in oğlu atıldı:

"Bre kimsin sen?"

"Ali!.. Ebû Tâlib'in oğlu Ali!"

Diğerleri Ali'nin çevresini aldılar. Hepsinin kılıcı ona dokunmak üzere uzanmış öylece bekleşiyorlardı. Hâlid söze karıştı:

"Bırak beni Ali. Seninle bir davamız yok!"

Ali Hâlid'i bıraktı fakat bu sefer de onlar Ali'yi tuttu. Eziyetler, işkenceler yaparak gülümün yerini söyletmek için. İki gün, tam iki gün sürdürdüler baskıyı. Ama değil iki gün, iki

ömür de sürseydi Ali sırrı saklar, gülümün yerini söylemezdi. İki günün sonunda o serbest kaldığında gülüme uçtum. Mekke sokaklarında son duyduğum cümlenin dehşetiyle elbette:

"Duyduuuuk duymadıık demeyin!.. Her kim Muhammed'i bulursa yüz deveyle ödüllendirilecektiiiir! Ödül Dârunnedve'nin garantisindediiiir!"

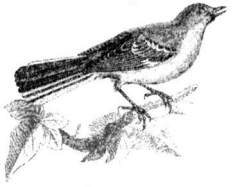

622

- Hicret başlıyor: Bir mağarada iki dost...
- **Müşrikler mağara kapısından geri dönüyor...**
- Avcı av olmuş, Süraka kumlara saplanmıştı
- **Yesrib!.. Umudun adı...**

Senin şevkınla sûret buldu hilkat yâ Rasûlallah
Semâya tal'atından geldi satvet yâ Rasûlallah
(Nigâr Hanım)

Yaratılış, senin özleminle suret buldu ey Allah'ın elçisi;
ve semalara senin nurundan bir heybet yansıdı.

MESNEVİ

Ebû Bekir için...

"Son iz, işte! Şu taşta!.."

"Ne demek son? Muhammed uçtu mu diyorsun sen?"

"Hayır Velid, asla! Ama bundan sonra ayağını nereye koyduğunu bulamıyorum. Kayalar... Kayalar..."

"Sanıyorum ki o yakınımızda bir yerdedir. Hatta buna yemin edebilirim. Lakin yine sihirle gözlerimizi bağladı, göremez etti."

"Vallahi Ebû Kürz, bugüne kadar sen hiç yanılmamıştın."

"Yine yanılmıyorum Ebû Leheb. Son iz burada ve uçmadığına da yemin ederim. Lakin Sevr gizemli bir dağdır, izbe ve kuytularında hazineler saklar. Sakladığını bazen verir, bazen vermez. Ben, yukarıdaki şu mağaraya kadar bir çıkalım derim."

Sesleri ben duyuyordum. Gülümle Ebû Bekir de duyuyorlardı. Elli adım kadar aşağıda olup bitenler mağaranın içinde kalp atışlarını hızlandırmış, Ebû Bekir terlemeye başlamıştı.

Sahi şu Ebû Bekir ne güzel bir yoldaştı. Akşam karanlığında gülümle buluşup bu mağaraya gelirken bazen önünde, bazen ardında yürüyor, aklınca onu korumaya çalışıyordu. Ayın parladığı bir geceydi ve uzaklardaki karaltıları kıpırdıyormuş gibi hissettiği, kayaların gölgelerinden bile tedirgin olduğu belliydi. "Ya ona bir şey olursa;" diyordu içinden "bunca mümin içinden beni yoldaş seçmişken, ya onu koruyamazsam!" Oysa ne kadar istemişti onunla birlikte hicret etmeyi. Müslümanlar Yesrib yollarına döküldükçe beklemesinin bir sebebi vardı, belki bir umut ile yoldaşlığa kendisini seçeceğini düşünüp durmuş, "Ali varken beni neden tercih etsin!" zehabına bile kapılmıştı. Anlamalıydı, Yesrib'e gitmek için izin istediğinde "Sabret aziz dostum" deyişinden ve "azıcık sabret, belki Allah sana bir yol arkadaşı ihsan eder" diye ilave etmesinden anlamalıydı. Bereket versin her şey yolunda gidiyordu; gülümün tabanlarındaki yarıkların kanamasından başka. Yollardaki keskin taşların eseri...

Akşam karanlık bastıktan hemen sonra Ebû Bekir'in azatlısı Amir b. Füheyre geldi. Ardından da Ebû Bekir'in oğlu Abdullah. Birincisi Mekkeli çobanlarla birlikte güttüğü sağmal koyunlarının taze sütünü, ikincisi de şehirdeki haberleri getirmişlerdi. Ali'ye yapılan işkenceleri söylemeye dilleri varmadan...

Sabah ikisi de art arda çıktılar. Birincisi sürüleriyle ikincisinin izlerini silmek üzere. Gülüm ayağındaki yaralardan bütün gece uyumamıştı. Kuşluk vaktine doğruydu, başını yoldaşının dizine koyup biraz dalar gibi oldu. Ebû Bekir'i

çok kıskandım. Sevgili dizinde uyuyor diye... Ama o da dostunu rahatsız etmemek için âdeta kımıldamıyor, gözleriyle mağaradan dışarılara bakıyor, ufukta bir hareketlilik olursa gülümü uyandırmak için hazır bekliyordu. Gelgelelim, beklediği hareket ufuklarda değil, hemen ayağının dibinde gerçekleşti. Bir yılan, deliğinden başını çıkarmış yakınına gelmeye hazırlanıyordu. Olamazdı, buraya geldiklerinde mağaraya önce kendisi girmiş, insan ve hayvan pisliklerini temizleyip akrep, yılan ve çıyan deliklerini de parçaladığı mintanıyla tıkamıştı. Şimdi bu yılan nereden çıkmıştı? Ya Rasûlullah'a bir zarar verirse!.. Derhâl boştaki bacağını uzatıp topuğuyla yılanın deliğini kapattı. Yılan ısırıklarına razı olarak... Birden, mağara kapısında kocaman bir örümceğin, girişi kapatacak şekilde ağ kurmaya başladığını gördü. Hayretler içindeydi. Ağlar o kadar kalındı ki bir an içeriye hapsolduklarını bile düşündü. Dışarı çıkarken bunları temizlemek hayli zor olacaktı. Ama o da ne? Şu iki güvercin de ne yapıyordu öyle? Hiç yuvasını bütün hâlde gagasında taşıyan güvercin görmemişti. Üstelik örümcek ağının hemen dibinde bir yuvanın ne işi olabilirdi ki? "Yok artık, bu kadarı da olamaz!" dedi. Yanlış mı görüyorum diye gözlerini sıkıca yumup yeniden açtı. Hayır, hayır; yanlış değildi. Yuvanın içinde iki de yumurta vardı. Çevrede bir şeyler oluyordu ama, işte... Ayağında bir ağrı duydu. Aldırmadı. Güvercinlere yeniden baktı. Yuvayı yerleştirmişler, dişi olanı yumurtaların üzerine yatmıştı bile. Gülüm uyumuyor olsaydı mutlaka kendisine bunları açıklardı, ama azıcık uyusundu. Onu rahatsız etmemeliydi. Yılanın tıslamalarına ve ısırıklarına; kıpırdatamadığı bir diziyle, kıpırdatmamakta direndiği bacağını gerip öylece, gülünç bir heykel gibi kalarak...

Ayağı yeniden ağrıdı. Yılan başka delik bulamamış, dışarı çıkmak için zorluyor, Ebû Bekir de korkusundan onu dışarı bırakmıyordu. İkisi de ısrarcıydı. Bunu yüzündeki ıstıraptan anlayabiliyordum. Belli ki yılanın zehri yavaş yavaş kanına karışıyor, ciğerine işliyordu. Dakikalar yıllara dönmüştü sanki. Canı yandıkça yanıyor, o da sabrettikçe ediyordu. Dışarıdan sesler duymaya başladı. Aman Allah'ım; ya müşrikler... Ayağı zonkluyordu. Dişlerini sıktı ve dilini ısırarak acısını hafifletmeye çalıştı. Uzun süre örümceği izledi. Ağını bitirip gidesiye kadar... Güvercine baktı. Yumurtaların üstünde çoktan uykuya varmıştı. Uzaktan uzağa duyduğu sesler bir tartışmayı gösteriyordu. Bacağı zonkluyor, ciğeri yanıyordu. Bayılacak gibi oldu. Sanki zaman yavaşlamış, akış durmuştu. Ağzında bir tuz tadı hissetti. Isırmaya devam ettiği dili yara olmuş kanıyordu. Bari gözlerine hâkim olmalı, acıyla yaş dökmemeliydi. İyi de yanakları neden sicim sicimdi?

Ebû Bekir'in yanakları bir üzüntünün değil, bir acının da değil, bir fedakârlığın damlalarıyla ıslanıyordu. İstemeden akıyor ve akmasını istetiyordu. Bedeni kaskatı kesilmişti. Gülüm uyanır korkusuyla en ufak bir hareket bile yapmıyor, bütün hareketleri içine emiyordu. Kıvranmak istiyor ama asla kıpırdamıyordu. Nihayet yanağından süzülen bir damla yaş, her şeyi değiştirmek üzere güzeller güzelinin yanağına düşüverdi. Seherde bir gül açmış ve üzerine çiğ tanesi konmuş gibi. Besmeleyle gözlerini açtı. Ebû Bekir ağlıyordu. Derhâl mağaranın girişine baktı. Basılmış olmaktan korkmuştu. Orada bir hareket göremeyince soluklanıp Ebû Bekir'e döndü. Mağara arkadaşı, gözlerindeki soruyu anlamıştı. Mırıldandı:

"Yılan, ey Allah'ın mübarek elçisi, ayağımı yılan soktu da..."

Rasûlullah başını kaldırdığına göre artık ayağını kavrayıp ovuşturabilirdi. Ne kadar kötü olduğunu ancak o vakit anladı. Topuğu kanlanmış, bilekleri morarmış, dizlerine doğru da şişmeler başlamıştı. Gülüm yoldaşına kederle baktı. Hiçbir şey demedi. Yalnızca mübarek elini ağzına götürdü. Dilini o güzel ağzından azıcık dışarı çıkarıp "Tuf!.." diye eline tüfledi. Hafifçe nemlenen ellerini önce birbirine sürttü, sonra Ebû Bekir'in topuğundan itibaren dizine kadar sıvazladı. Ağrının derhâl dindiğini yüzüne yansıyan huzurdan anlayıp sevindim. Çünkü Yesrib'e kadar gülüme yoldaş lazımdı ve Ebû Bekir yoldaşların en güzeliydi. Yılanın, gülümü görme özlemiyle daha yıllar yılı beklemesine değecek bir yoldaş. Yılan ile gülümün sohbetini işitip kendisine ibretler çıkaran bir yoldaş. Sevgiliyi görmek için hasret çeken mahlukatın bütün hasretini yüreğinde taşıyan bir yoldaş... Ne ki dışarıda o hasreti anlayamayan nasipsizler vardı ve anlaşılan onlar mağaranın kapsına doğru ilerliyorlardı:

"Ben, yukarıdaki mağaraya kadar bir çıkalım derim!"

"Hımm!.. Çıkalım o hâlde!"

Ukbe b. Ebû Muayt idi bu kararı veren ve diğerleri, Mekke'nin en iyi iz sürücüsünü takip ettiler. Tam sekiz adam. Dördü kılıçlarını sıyırmış azılı cellatlar, diğer dördü Mekke'nin acımasız müşrikleri. Yaklaşan sesleri mağaranın içine tedirginlik vermişti:

"Yaklaşıyorlar yâ Rasûlallah! Ümeyye b. Halef önlerinde. Kalabalıklar. Başa çıkamazsam diye korkuyorum!"

Bu son cümleyi gülüm vuruşurken kendisine yardımcı olsun diye değil, bir hayıflanma belirtisi olarak öylesine söylemişti. Bereket versin yoldaşı pek tedirgin değildi:

"Korkma! Allah bizimle beraberdir!"

Gelenler geldiler. Ümeyye ile Ebû Cehil başı çekiyor, Ukbe kılıçlı fedaileri itekleyerek yürüyor, Ebû Kürz yol gösteriyordu. O sırada duyduğum en baskın ses Ebû Bekir'in kalbinin sesiydi. Sanki tepeyi yalayıp geçerken kaya deliklerinde ıslıklar çalan akşam rüzgârı durmuş, sekiz adamın konuşmaları kaybolmuş, tabiatta ne kadar ses varsa dinmiş, bir tek Ebû Bekir'in yüreği güm güm atıyordu. Gömleğini parçalayıp yılan deliklerini tıkadığı için yarı çıplak göğsünün üstünde kaynayan bir çömlek var da sanki içindeki et fokurdayıp duruyordu. Bu kalp sesini dinlerken gülümün onu neden çok sevdiğini daha iyi anladım. Çünkü düşman, tırmanılacak son kaya parçasını da çiğnediğinde belki de hayatının en derin nefesini aldı. Her şeye hazırdı ve nefesini boşalttığında, ciğerleriyle birlikte kalbinin de sükûnete eriverdiğini hissetti. Sanki bir ölüydü de artık kalbi atmıyordu. İşte hepsi gelip neredeyse tam karşılarında durmuşlardı. Ne olacaksa olmalı, ne yapması gerekiyorsa yapmalıydı. Rasûlullah'a bakarken Allah'ı kalbinde hiç bu kadar güçlü hissetmediğinin farkına vardı. Korkması gerekiyordu ama korkmuyordu. Dördü kılıç çekmiş sekiz düşman onu korkutmuyordu. Birden düşündü. Şu mağaranın içi azıcık aydınlansa onlar da kendilerini göreceklerdi. İşte o, çarpışarak ölme zamanıydı. Öldükten sonra yeniden, yeniden dirilip vuruşarak yeniden, yeniden ölme zamanı... Ama şimdi yaşamak zamanıydı; yoldaşını korumak için yaşaması gerekirdi. O yoldaş ki çocukluk ve gençlik arkadaşıydı. Allah'ın peygamberi olmasaydı bile uğrunda ölünebilecek dostuydu. Sessizce elini kılıcına attı. Gülümü perdeleyecek şekilde parmakları ucunda ilerleyip iki adım öne geçti. Örümcek ağını yırtacak ilk ayağı dizinden koparmak üzere kendini hazırladı. Öylece bekledi. Ama hayret, gelenler de bekliyorlardı. Neden sonra Ümeyye'nin öfkeyle iz sürücü Ebû Kürz'e bağırdığı duyuldu:

"Ahmak herif! Sen ne biçim kılavuzsun? İz sürüyorum diye buraya kadar tırmandırdın bizi. Yukarıda mağara var dediğin bu muydu yani?"

"Dur hele Ümeyye, mağaraya da bakalım!"

"Ebû'l-Hakem! Müslümanlar sana Ebû Cehil demekte haklı galiba. Çünkü cahilce konuşuyorsun."

"Nedenmiş Ümeyye?"

"Neden miymiş? Acayip! Hubel hakkınızdan gelsin sizin, aklınızı kurtlar yesin!"

Dışarıda onlar bağrışırken içeride Ebû Bekir baygınlık geçirecek hâllerdeydi. Gülüm onun ıstırabını anlamış olmalıydı, elini elinin üzerine bastırdı.

"Hak yolda iki yoldaş... Allah onlara üçüncü olsa endişe edilir mi?"

Bu sözden sonra Ebû Bekir'in içine bir ferahlık yayıldı, kalbine bir inşirah doldu. Gülüm ona tebessüm ediyordu. Kılıcı tutan elinin yorgunluğu geçiverdi. Yolcuyla yoldaş arasında huzurlu bir bekleyiş başladı. Beraber dışarıda olup biteni izlediler. Ümeyye diğerlerini ikıaa çalışıyordu:

"Şu örümcek, görmüyor musunuz, ağını Muhammed doğmadan kurmuş buraya. Şu kalınlığa bir bakın. Hem siz hangi güvercinin, işleyen bir mağara kapısına yuva yapacağını düşünüyorsunuz ki? Atalarınız utanır sizden!"

"Doğru dersin Ümeyye, şehre varınca bu şarlatan iz sürücüye elli kırbaç vurdurayım da işini doğru yapmayı öğrensin."

Sevr Mağarası'ndaki üçüncü gündeydi. İlk tehlike geçmiş ve Ebû Bekir'e "Yâr-i Gâr" lakabını kazandırmıştı. Bir zamanlar "Deve yavrusunun babası" olan Ebû Kuhâfe, iki sene evvelki Sıddîk lakabına ilaveten o günden sonra "Mağara Arkadaşı" diye de çağırılacak ve böyle çağrılmaktan pek

hoşlanacaktı. Ve artık yola çıkma vaktiydi. Azatlı köle Amir b. Füheyre'yi de yanlarına alarak...

Yesrib yolunda bir sonraki tehlikenin adı Sürâka oldu. Kumlara ve ufuklara dalarak...

Kumlarla ufuklar birbirini kovalayan küçük ve büyük tekrarlar denizidir. Kumlar ve ufuklar arasında kovaladıkça zıplayıp kaçan tekrarlar vardır. Kumlar ve ufuklar, karıncayla ışık hızının tezadı; kumlar ve ufuklar, her şeyi yusyuvarlak gösteren ummanî mesafedir. Ve kumlarla ufuklar, temkinle ilerleyen şu dört yolcu gibisini hiç görmemişlerdir.

Çevrede ne bir çakıl, ne bir ot. Göz alabildiğine kum... Savrulan, tepecikler yapan, sonra bozan ve başka yere tepecikler konduran kum. Ayakları âdeta yakalayan ve içine çeken kum... Altı binbir tehlikeyle dolu olan kum... Tıslayan yılanlar, saldırmayı bekleyen çıyanlar ve akrepler... Kumların son bulduğu yerlerde sırtlanlar gibi görünen kara taş tarlalarının uzayıp giden engebeleri. Sanki bir zamanlar volkanların alevleriymiş de donup kalmış gibi. Üzerinde yürümek de, durmak da imkânsız... En kötüsü de gözleri alev alev kesen kum savruntuları ve çatlayan susuz dudaklar için seraplar. Kumların ve keskin kenarlı kırık taşların ummanlar gibi uzanıp gittiği düzlüklerden biri daha. Dostum İbrahim'le girdiğimiz ateşlere benzeyen ıstırap vadileri. Sonu gül bahçesi olacak ıstıraplar...

Altıncı gündeydik. Öğlen olmuş, güneş tam tepede her şeyi kavurmaya başlamıştı. Böyle zamanda çölde yürünmez, bir kuytuda eğleşilirdi. Kaylule vaktiydi. Lakin bunun için çevrede ne bir gölge, ne bir kuytu, ne bir kum tepeciği... Dizlerin dermanı kesilmiş, develer adım atamaz hâle gelmiş,

kirpik altlarındaki sürmeler etkisini kaybetmiş, parlak ışık gözleri yakar olmuştu. Eyvah:

"Yaklaşan biri var galiba!"

Abdullah b. Uraykıt idi fısıldayan. Ebû Bekir ile azatlısı Amir b. Füheyre, yanan gözlerini ışığa alıştırıp dikkatle baktıklarında, parlak güneşin kırdığı seraplar arasında bir gölge görür gibi oldular. Ebû Bekir göz kapaklarını ovuşturdu. Kumlardan yükselen buharlar neredeyse kaynayan bir tencereden tütüyordu. Görürken bile kumların yüzünü yaktığını hissetti. Ve o yangının içinde belli belirsiz iki gölge yaklaşıyordu, henüz belirmiş iki gölge. Ne veya kim olduğunu anlamak için kıpırdamadan dikkatle bakmak gerekirdi.

"Güneşin beyinleri kaynattığı şu vakitte, birileri yüz deve ödül kazanmak için ölümü hiçe sayıyor olabilir mi sence Abdullah?"

"Belki de ödülü büyütmüşlerdir Ebû Bekir, ne dersin?"

"İki gölge görüyorum, öyle değil mi?"

"Ben de bir adam görüyorum, bekleyelim ve izleyelim!"

"Saklanmayalım mı? Rasûlullah'ı saklamayalım mı?"

"Hareket edersek o da bizi görür. Henüz bizi görmüyor. Belki de yolunu şaşırmış bir avaredir!"

Uraykıtoğlu Abdullah, Sevr Mağarası'ndan itibaren gülüme rehberlik eden kâif idi. Yola çıktıklarında Yesrib'in aksi istikametine doğru kervan yollarında zikzaklar yaparak ilerlemeyi uygun bulmuştu. "Bu gelenin" dedi kısık sesle, "niyeti veya ilticası ölüm kalım üzerine olmalı; yoksa çölün bu noktasında, üstelik bu mevsimde, deve üzerinde değil de at üzerinde ne işi olabilir?" Baktım, gerçekten de gelen adama çöl sıcağı hiç işlemiyor gibiydi. Çift at ile seyahat eden ve ne yaptığından, nereye doğru gittiğinden, aradığını nerede bulacağını bildiğinden emin bir savaşçıya benziyordu. Çölde

iz sürücüler çok olurdu ama bir savaşçıya pek rastlanmazdı. İkisini aynı kişide görmek ise daima ürkütücü olurdu. Abdullah b. Uraykıt fısıldadı:

"Galiba tanıdım. Sürâka olmalı bu, Kudeydli Sürâka. Parlayan gümüş kabzalı kılıcıyla ve çift atıyla dörtnala gelişine bakılırsa..."

"Ödül avcısı Sürâka ha?" dedi Ebû Bekir, belindeki kılıcı yoklarken, sonra cesurca haykırdı, "Geleceği varsa göreceği de var!"

Hicaz'da Sürâka adı, kayıpların bulunması, kaçak kölelerin yakalanması veya gidilecek yere emniyetle varılması anlamını taşırdı. Kervancılar, bezirgânlar, tacirler ve zenginler onun adını iftiharla anarlardı. Eğer gelen oysa işleri zor demekti. Duraksamadan ve hızını azaltmadan ilerliyordu işte. Telaşsız ve kararlı...

Beklediler. Gülüm hiç telaş göstermiyordu. Onun yerine Ebû Bekir tedirgin olmuştu. Âmir'le ikisi kılıçlarının kabzasına berk yapışmışlardı. Abdullah yolcularına korkmamalarını söylemek üzereydi ki buna gerek kalmadı. Yaklaşan süvarinin bindiği at sendeledi ve binicisi yere atlamak zorunda kaldı. Çölde en acemi atın bile tökezlediği görülmemiştir. Üstelik böyle usta binicisi olan bir küheylanın... Süvari de şaşırmış olmalı, atına küfretti. Dizgininden yakalayıp sağrısına bir şaplak vurarak yeniden üstüne sıçradı. Çevik birisine benziyordu. Evet, evet, bu Sürâka olmalıydı. İlerlemeyi denedi. Bu sefer de yedeğindeki at huysuzlandı ve uzaklaşıp ayrı istikamete koşmaya başladı. Süvari buna hiç aldırmadı ve bindiği atı sürmeye devam etti. Gözü dönmüş olmalıydı, dört kişiye karşı tek başına... Badiyede böyle yiğitler az bulunurdu. Birkaç kulaç kala yüzündeki peçeyi açtığında yanılmadıklarını anladılar. Uraykıtoğlu bağırdı:

"Dur orada Kudeydli!.. Neden gelirsin?"

Sürâka atının dizginlerini çekerken bağırdı:

"Hübel aşkına!.. Hah-ha!.. Nihayet sizi buldum. Açın peçelerinizi!"

"Neden gelirsin dedim Sürâka!"

"İki yüz deve ödül... Çoktan çok..."

"Kim verecek bunu?"

"Bana gelen Kureyşli, Darunnedve'nin garantisinde olduğunu söyledi."

"Yüz deve değil miydi?"

"Günler geçtikçe arttı. Belki de sizi götürdüğümde dört yüz deve alırım, kim bilir?"

"Hah-ha!.. Delirdin mi Sürâka? Tek başına bizi götürebileceğini düşünmüyorsun ya?"

Ebû Bekir bunu söylerken Uraykıtoğlu Abdullah'ın da, Âmir'in de yüzlerinde aynı ifade vardı. Sürâka demek on kişi demekti. Ama o sırada gülüm tıpkı mağaradaki gibi Ebû Bekir'e fısıldadı:

"Korkma, Allah bizimledir!"

Sonra da ellerini açtı:

"Allah'ım onun şerrinden bizi koru!"

Gülüm peçesini sıyırırken Sürâka'nın emreden sesi yankılandı:

"Mekke'de iki yüz deve beni bekliyor. İşte kılıcım, işte atım. Muhammed'i alıp götürmek üzere yanınıza geliyorum. Karşı koymaya kalkarsanız..."

Sürâka cümlesinin gerisini getiremedi. Atı birden duruverdi. Yürümesi için sağrılarını mahmuzladığı hâlde at kıpırdamıyor, bilakis onun her mahmuz vuruşunda ayakları kuma biraz daha gömülüyordu. Herkes hayretteydi. Gülüm hariç. Sürâka alelacele atından atladı. Başına gelen şeyin

heyecan ve korkusuyla ne yapacağını bilemez durumdaydı.. İlerlemek istedi. Fakat işte yapamıyordu. Hareket ettirmek istediği her hamlede ayaklarının bir parça daha kuma gömüldüğünü gördü. İnanılır şey değildi. Sürâka'nın kalbini dinledim. Sayıklıyordu:

"Neler oluyor bana. Bu başıma gelen de ne? Çölün burasını avucumun içi gibi bilirim ama bu kum girdabı nereden çıktı? Bundan kurtulmalıyım. Ama hayır, çırpındıkça batıyorum galiba? Bu bir karabasan olmalı. Yoksa gulyabaniler mi sardı çevremi? Çöl cinleri beni dibe mi çekiyor? Uff.. Hayır hayır!.. Hepsi saçmalık bunların... Bekle Sürâka!.. Kendine hâkim ol! Önce düşün!.. Karabasan görmüyorsun. İşte ayakların kumların içinde. İyi ama çölün böyle bir huyu yoktur ki! O hâlde neler oluyor? Hayal mi görüyorum? Zihnim mi beni aldatıyor? Aldatmıyor olmalı, çünkü şu adamlar da şaşkın. Onların da gözlerinde hayret ifadeleri var. Demek bu olanlar hakikat... Ah Muhammed, bunlar senin yüzünden mi yoksa?! Hele bir adım daha atmayı deneyeyim. Yok yok! Dur Sürâka!.. Dur ve başka bir çare düşün. Her adıma niyet edişinde ayağın biraz daha gömüldü. Dizlerine kadar kum seni yutmak üzere. Ne yapıyorum ben? Eğer daha fazla saplanırsam çıkmak zorlaşır. İyi ama bütün bunlar neden oluyor? Yoksa dedikleri gibi bu Muhammed bir büyücü olmasın? Olabilir mi? Belki de gerçekten bir peygamberdir. Atalarım peygamberlerin olağanüstü güçleri olduğunu söyler dururlardı. Yoksa bu da öyle bir şey mi? İyi ama neden bunlar benim başıma geliyor? Ona zarar vermek istediğimden mi? Ben ona zarar vermeyeceğim ki, yalnızca şehrine geri götüreceğim. İşim bu benim. Hayatım boyunca pek çok kaçak yakalayıp geri götürmedim mi? Gerçi onlar köleydi ama hiç böyle şey de başıma gelmemişti. Evet, evet; bu Muhammed doğru söylüyor olmalı.

Yoksa başıma geleni aklım almaz. Başkasına söylesem bana çıldırmış gözüyle bakar. İyi ama şimdi ben Mekke'ye nasıl dönerim? Kabilem benimle alay etmez mi? Hem Kureyşlilere ne derim? Bugüne kadar aldığım hiçbir işi yarım bırakmadım? Off ya uff!.. Hubel aşkına!.. Nedir bu başıma gelenler? Kör olası atım da uzaklaşmış. Onun dizginine tutunup çıksaydım!.. Develere tamah etmek başıma neler getirdi!.. Bu Muhammed... Belki de beni o kurtarır. Hiç debelenmeden, hiç kıpırdamadan onunla bir konuşayım bakalım:

Muhammeeeed!"

Bunu söylediğinde Sürâka'nın yüzünden kan çekilmiş, sapsarı kesilmişti. İmdadına gelecek birini bulamayan çaresizler gibiydi. Beri tarafta Abdullah b. Uraykıt çok şaşkındı. Gerçekten, meslektaşı, hatta mesleğin pirlerinden olan Sürâka bu durumlara düşecek adam mıydı? "Muhammed gerçekten Allah'ın elçisi galiba!" diye düşündü o da. Mekkeliler onun için delirmiş diyorlar ama altı gündür hiç de öyle delirmiş birisi gibi görünmemişti kendisine. Sürâka bir deli yüzünden bu kadar korkmuş olamazdı. Gözlerinin içindeki dehşeti kendisi görseydi bir daha çöle çıkmaya tövbe ederdi.

Uraykıtoğlu ile Sürâka arasında şaşkın kalmıştım. Her ikisi de inanmakla inanmamak arasında ibretlik hâldeydiler. Her ikisi de içlerinden gülümün bir peygamber olduğunu kabul ediyor ama öteye geçemiyorlardı. Birisini kumlar tutmuştu, diğerini arzuları. Birisi dizlerine kadar gömülmüştü, diğeri boğazına kadar. Görünüşte biri serbest idi de hareketten kalan diğeriydi. Birinin çengel çengel olmuş umutları zerre miktarındaki kumlara saplanmış, bir kum tanesini yerinden oynatamıyor; diğerinin yığın yığın arzuları nefsine bağlanmış, bir gönül nuruna ilerleyemiyordu. İkisinden hangisinin esareti daha önce sona erecek diye kendimce beklemeye baş-

ladım. Amir b. Füheyre hâlâ kılıcını Sürâka'dan yana tutuyordu. Nihayet Ebû Bekir ona işaret edip rahatlamasını söyledi. Sürâka ile Uraykıtoğlu göz göze idiler. Gülüm bir buna, bir diğerine bakıyordu. Ebû Bekir tam bir gönül itminanıyla olup bitenleri izliyordu. Galiba o da benim gibi gördüğü hadiseye hâlâ sihir deyip demeyecekleri hususunda hangisinin önce davranacağını merak ediyordu. Ve Sürâka atıldı:

"Muhammed! Anladım ki bu başıma gelenler seni kötü niyetle takip etmemdendir. Bu da senin peygamberlikte hak olduğunu gösterir. Ne ki ben sana inandığımı söylersem Mekkeliler beni alaya alır, itibarım gider."

Amir, bu söylediğinden dolayı Sürâka'yı hayretle karşıladı. Tam dayaklık adamdı. Birden eski efendisinin huzurunda olduğunu unutup sesini yükseltti:

"İnanmazsan da burada canın gidecek koca ahmak!"

Gülüm, manalı manalı Âmir'in yüzüne bakarak söylediklerini onaylamadığını nazikçe ikaz etti. Âmir bu sefer de gülüme hayret etti. Çünkü içinden, "Allah Allah... Başına konan ödül iki yüz deveye çıkarılıp canına kast edilen de o, merhameti hepimizden çok olan da" diyordu.

Gülüm, Sürâka hiç orada yokmuş, hiç onunla karşılaşılmamış gibi davranıp Ebû Bekir'e döndü:

"Gidelim!"

Develerin yularlarına yapıştıkları sırada hemen hepsi son bir kez Sürâka'ya baktılar. İsteseler ona her şeyi yapabilirler, esir alabilir, köleleştirebilir, hatta öldürebilirlerdi. Çöl kanunları cana kast eden bir düşmana bunu yapmayı öngörüyordu. Lakin gülümün buna müsaade etmeyeceğini, yüreğindeki sonsuz sevgiyi ona da göstereceğini biliyordum. O, kaş çatma zamanında tebessüm eden rahmet elçisiydi. Belki Sürâka'nın kumlara çakılıp kalan ayaklarına merhem süre-

bilirdi, ama asla ona öfkelenip ceza vermezdi. Bu onun acizliğinden değil, bilakis dirayetinden idi. İnsanî tavırlardan en ziyade sevgiye dair olanları tercih ediyordu çünkü.

Sürâka başına geleceklerin şiddeti altında ezilmiş gibiydi. Yakalamaya geldiği kişi tarafından yakalanmış, avcı iken av olmuştu. Şimdi onu bırakıp giderlerse, bu sıcakta, bu ıssız çölde hayatta kalabilmesi imkânsızdı. Aslanlar, yılanlar, çıyanlar, güneş, kum, fırtına... Bütün hayallerini, onurunu ve gelecek kaygısını bir kenara bırakıp yalvardı:

"Muhammed! Beni burada bırakıp gidemezsin. Merhametin buna müsaade etmez!"

Gülüm, devesi Kasvâ'nın yularını çekti. Bir an durdu. Bekledi ve geri dönüp yüzüne baktı:

"Evet, seni burada bırakıp gitmeyeceğim. Lakin seninle bir anlaşma yapmak isterim. Kumdan kurtulduğunda peşimizi bırakacağına ve geri dönerken bizi aramaya çıkan başkaları olursa onları geri çevireceğine dair teminat verirsen..."

"Evet, boynuma borç olsun ki geriden gelen kâifleri defedeyim, üç gün sizden kimseye bahsetmeyeyim."

"O hâlde yolun açık olsun Sürâka! Sanki seni Kisra'nın bileziklerini takınırken görüyorum."

Sürâka'nın sesindeki sevinci ilk kez işittim:

"Senin de Muhammed, senin de yolun açık olsun! Bu davayı senin kazanacağına inandım. İstersen seni götürmek için yedeklediğim şu kaçak atımı da alabilirsin."

"İstemem, hiçbirimiz istemeyiz!"

Bugün hicretin sekizinci günündeyiz. Mesafeler bir yelpazenin kanatlarında dalga dalga aktı. Yesrib kutlu yolcuyu bekliyor ama yolcuyu nelerin beklediğini henüz kimsecikler bilmiyor. Kuba'nın ilk evleri göründü. Beş yorgun yolcu artık tükenmek üzereler. Beşinci mi? Onu Sehmoğulları yurdu olan

Gamim'de tanıdık. Adı Büreyde. Seksen askeriyle gülümü yakalamaya gelmişken iman edip onu konukladı ve yolculuğun geri kalanını herkes için kolaylaştırdı. Kuba'da gülümün ilk merak ettiği kişi, Ali oldu. Mekke'de yatağına yatırdığı Ali.

"Şimdiye kadar arkamızdan yetişmesi lazımdı! Yoksa?"

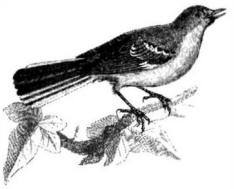

622

- *"Ay doğdu üzerimize..."*
- **Hicretin anlamı ve önemi**
- Ebû Eyyub Hâlid b. Zeyd'in evi ve mescid inşaatına başlanılması
- **Enes b. Mâlik ile Ümmü Süleym**

Değer nüh âsumâne her günâhım yâ Rasûlallah
Erer çerha onunçün her gün âhım yâ Rasûlallah
(Fatîn)

Her günahım dokuz kat gökleri aşacak boyutta ey Allah'ın elçisi; işte o yüzden her gün ettiğim ahlar ta feleğe yükseliyor...

AZADE

Ümmü Süleym için...

Def sesleri eşliğinde neşeli şarkılar çalınmıştı kulaklarımıza. Şair Hassan b. Sâbit kasideler okumuş, uzaktan uzağa Yesrib kızları evlerin damlarına çıkıp şarkılar söylemişlerdi:

"Talea'l-bedru aleynâ: Ay doğdu üzerimize Veda Tepeleri'nden / Şükür gerekti bize Allah'ın davetinden / Sen güneşsin, sen aysın; sen nur üstüne nur / Sen Süreyya Yıldızı'sın, ey sevgili, ey Rasûl!"

Bir geliş yaşamıştı Yesrib; öteleri beri getiren bir geliş. Her şeyi başkalaştıran, güzelleştiren bir geliş. Susamışların suya kavuştuğu, bendelerin efendiyi karşıladığı... Sevgili gelince âşıkların dili tutuldu ve kendinden geçtiler. Yesrib, bir akşamüstü, şeyda âşıklar şehri oluverdi. Gülüm Ebû Eyyub'un

evinde misafirdi. Zamana hükmeden kin ve öfke, artık barış ve esenliğe dönüşecekti. Yesrib adını değiştirmekle işe başlamalıydı. Yesrib "bozgunculuk, fesat çıkarma" gibi anlamlar içeriyordu, gülümün kokusuyla bir gülistana dönünce "Hoş, güzel" manasıyla oraya "Taybe" dedi. Taybe sokaklarında, evlerinde ilişkileri karmakarışık, kan davalarıyla ayrışmış bir kasaba olmamalıydı, olamazdı. Evs ve Hazrec kabilelerinin, Kurayza veya Nadir Yahudilerinin, Yemenli Amalikalıların, Kudaa veya İranlıların; kadınıyla erkeği, taciriyle esnafı, zenginiyle yoksulu, efendisiyle kölesinin birbirine kaş çatarak baktıkları o emniyetsiz kasaba olamazdı. Taybe eskisi gibi çölde yerleşik hayata tutunmuş kavgacı mekânlardan biri olamazdı. Çatışan âdet ve düşünceler de, hemen ellerini kılıca atan reisler de eskisi gibi olmamalıydı. Akabe'de gülüme biat edenler, kinleri ve savaşları yüzünden birbiriyle kuşatılmış iç içe köyler gibi yaşayamazlardı. Birinin diğeriyle anlaşıp komşusunu vurmasına artık son verilmeliydi. Evs ve Hazrec arasındaki rekabet bitmeli, Yahudilerin de bu iki kabile arasındaki düşmanlığı körüklemelerine dur denilmeli, kısaca artık can, mal ve ırz emniyetinin olmadığı bir kasaba olmaktan kurtarılmalı, İslam'ın barış, esenlik ve sevgi demek olduğu herkese gösterilmeliydi. Gülüm geldiğinde Taybe'deki kötülükleri sanki kasabanın dışına atmak istiyordu. Ne çare Mekke hâlâ onu takip ediyor, tarassut altında tutmak için bahaneler arıyordu. Mamafih ilahi nizamın ruhlarda yer etmesi için dört ay yeterli gelmiş, hicretten evvel şiddetin yönettiği Yesrib, ruhuyla 'Taybe'leşince adı kendiliğinden Medinetü'n-Nebi oluvermişti. Kabileler aile putlarını meydanlara çıkarıp parçalamaya o dört ayın sonunda giriştiler. Eğlence merkezli hayat, düşünce ve iman merkezli hayata evrildi, hayat kadınları, bayram ve düğünlerin şarkı-

cıları, ağzı bozuk şairler, soytarılar ve eğlence tacirleri eskisi gibi kazanamadıklarından şikâyete başladılar ve birer ikişer Medine'yi terk ettiler.

Hicret, bir cemaat direnişinden bir devlet çıkarma gayesiyle müminleri coşturuyordu. Müslümanlar önce sevdikleri vatanlarını terk edip Medine'ye gelerek imanlarının kuvvet derecesini sınamışlardı, şimdi burada cihadın bir 'gayret ve çabalama', bir 'başarı' olduğunu anlıyorlardı. Müminlerin şehirlerini bırakıp çıkmaları elbette başlangıçta çok zor, ağır ve büyük bir fedakârlık idi ama kısa zamanda sonucu da o derece büyük bir nimete dönüştü. Hicret, şirkten tevhide yükselen insanlığın, sabırdan cihada uzanan yolu oluverdi. Ve Yesrib'i "Medine"leştiren cevher, aynı zamanda Allah'ın hükmünü yürütüyordu. İslam, din olmakla birlikte devlet olmaya ilerliyor; tevhid, ahret, peygamberlik gibi temel iman konularının ötesinde kişisel ve toplumsal hayatla ilgili vahiylerle zenginleşiyordu. Gönülleri mamur eden din, hayatı da şekillendirmeye başlamıştı. Her iman eden, Medine'ye gülümün yanına geliyor, böylece İslam kuvvet buluyordu. Ve günlerden birinde, kederli şarkıları çoktan unuttuğum Medine bahçelerinde sesi bana benzeyen bir rakik kalp buldum. Ümmü Süleym'in kalbi idi bu. Gülümün *"Selamı aranızda yayınız!"*[54] buyruğuna uymak için karşılaştığı herkese "Selam aleyk" demeyi adet edinen Ümmü Süleym'in.

Sehl ve Süheyl isimli iki gence ait arsa satın alındı. Hicret devesi Kasvâ'nın ilk durağı olan bu arsa üzerinde müminler için hem yönetim yeri, hem okul, hem de toplanma merkezi olmak üzere bir mescid yapılacaktı. Mimari esaslarını bizzat gülüm üç bölüm hâlinde tayin etmişti. Namaz kılmak için yönü Kudüs'e doğru olan bir boşluk, okul ve öğretim ihtiyaçları için gölgelikli bir sofa ve gülümle eşlerine tahsis

edilecek birkaç odacık. Ebû Eyyub'un evinde iken tedarik edilen koyun ağılı mescid olmaktan çıkarılacaktı. Müminler her seher vaktinde gelip büyük bir heyecan ve neşeyle çalışmaya başlıyorlardı. Önce zemin düzlendi. Ardından temeller kazıldı. İştiyakla taşlar döşeniyor, kerpiçler kesiliyordu. Ammâr, her defasında iki kerpiç birden taşıyor, "Biri Rasûlullah içindir, yeter ki o dinlensin!" diyordu. Kulaklarda Abdullah b. Revaha'nın şiirleri vardı:

"Tanyeri ağarıp şafak aydınlandığı sırada / Rasûlullah aramızdadır; hem de dilinde Kur'an // Sapkınlıktan sonra gönüllere hidayet yolunu gösterendir o / Ve her ne ki tebliğ ettiyse muhakkak vâkidir."

Dizelerin her bir hecesi, her bir kafiyesi, her bir vezni bir kerpiç, bir taş, bir duvar oluyor ve müminler şiirlerle coşuyordu. Şarkılarıma kimse kulak vermez olmuştu. Çünkü ashabıyla birlikte gülüm de o şiirleri okuyor, hatta ağzından dökülen mısralara ayetler eşlik ediyor ve bülbül neslinin bütün zamanlarda okuduğu şarkılardan daha etkili terennümler ortaya çıkıyordu. Mescidin tomrukları ve kerpiçleri değildi yontulan; hayır, müminlerin gönüllerindeki cahiliye kabalıklarıydı. Üst üste ve yan yana konulanlar ağaç veya kerpiç değil, Mekkeliler ile Medinelilerin sıcak duygularıydı. Bu duyguyu kadınlar da hissetsin diye Mekke'den gelenler, yeni Müslüman olmuş Medineli kadınları her seher toplayıp İslam'ı anlatıyorlar, bunun için gezek usulü ev ev, oba oba dolaşıyorlardı. O gün sıra Ömer'deydi ve Medineli kadınlara uzun uzun anlattı. Özellikle iki ayeti sık tekrar etmişti:

"De ki, ey mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım. Mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini yüceltirsin, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin

elindedir. Hiç kuşku yok ki sen her şeye kâdirsin. Geceyi gündüze katarsın, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi çıkarırsın, diriden ölüyü çıkarırsın."[55]

Ümmü Süleym, evine sevinçle vardı. O güne kadar böyle sözler duymamıştı. Yıllardır kölelerine yontturdukları ağaç putlarıyla harcadığı zamana hayıflandı durdu. Bu putların bugüne kadar kimseyi yücelttiğini görmemişti. Hâlbuki tabiat ölüyor ve sonra diriliyordu, hayat bulanlar bir gün hayatlarını yitiriyordu. Bütün bunları takdir eden bir Allah'ın olduğuna inanmak gönlüne huzur vermişti. Bu huzuru ailesiyle paylaşmak istedi. Bahçe kapısından girdiğinde oğlunu gördü. Toprakla oynuyordu. Enes'ti adı. Kocası Mâlik de evin hayatında oturmuş kılıcını bileyliyordu. Önce Enes'e seslendi:

"Uyanmış mı benim yiğidim, hani bakiim!"

Enes koşarak eteklerine dolandı:

"Anne yaa! Beni bırakıp nereye gittin?"

"Ah bitanem, öyle bir yere gittim ki..."

"Yoksa şehrimize gelen şu Mekkelinin yanına mı; Muhammed'in?"

"Afferim benim koçuma, Muhammed'i de bilirmiş!"

"Yoksa dinden çıktın, saptın mı?"

"Enes'im, o nasıl söz bitanem?"

"Babam diyor ki..."

Ümmü Süleym donup kalmıştı. Hayatta oturan kocasına baktı. Duymazdan gelmiş gibi yapıyor ve kılıcıyla ilgileniyordu. Enes'in başını okşadı. Yanına oturup kucağına aldı. Sonra da anlattı:

"Annen dinden çıkmadı Enes'im. Sapınadı da. Bilakis sapkınlıktan kurtuldu, bir dine girdi. Şehrimize gelen Mekkeliyi

henüz görmedim, ama varıp biat edeceğim. Çünkü ona inandım, getirdiğine iman ettim. Duyduklarımı sana atlattığımda çok hoşuna gidecek, biliyorum. Ama önce tekrar et bakayım; 'Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve rasûlüdür!' Haydi..."

"Kadın, oğlumun itikadını bozma!"

Evine sevinçle gelen Ümmü Süleym'in bütün umutları eriyivermişti. İçindeki seher neşesinin kuşluk kederine döndüğünü ben bile hissettim. Kocasıyla tartışmanın anlamı yoktu. Üstelik iman işi tartışarak veya zorla olmazdı. Oğlunu bağrına basıp ona fısıldadı.

"Şehadet ederim ki Allah'tan başka..."

Enes şehadetin sonuna geldiğinde söylediklerine inandığını gösteren bir sarılışla sarıldı:

"...onun kulu ve rasûlüdür."

Kocası Mâlik'e baktım. Göz ucuyla onları izliyordu. Bir an karısıyla oğlunu yitirdiğini düşündü sanırım. O güne kadar evde hep onun sözü geçmişti. Şimdi bu kadın ne yapmaya çalışıyordu böyle? Oğlu bir şeye inanacaksa ona kendisi karar vermeliydi. Ayrıca Muhammed'i o da biliyordu. Hakkında da çok şeyler duymuş, Mekke'de onun yüzünden parçalanan ailelerin hikâyelerini, aralarına kan düşen kabilelerin matemlerini işitmişti. Atalarının dinine kötü diyen biriyle ne işi olabilirdi ki? Zaten Yesrib'e gelişine de eskiden beri karşı çıkmıştı. Ve şimdi korktuğu oluyordu. İşte evdeki karısı, oğlunun annesi bile ona inanmış, kendisiyle farklı düşünmeye başlamıştı. Öfkelendiğini, bileyi taşını kılıca daha hızlı sürtmesinden anladım. Aklından pek çok şey geçiyordu. Karısına gerekli cezayı vermek, bundan böyle Müslümanlarla görüşmesini yasaklamak, buna sebep olanları siygaya çekmek ve daha başka şeyler... Hazır kılıç elindeyken gidip Mu-

hammed'i ortadan kaldırmayı bile düşünebilirdi. Ama hayır, şimdilik alttan almalı, önce güzellikle karısına laf anlatmalı, onunla kırıcı olmayacak tarzda konuşmalıydı. Karısını tanırdı, nazik bir yaratılışı vardı. Mekke'de Müslüman olanları işkencelere yatırdıklarını biliyordu. Olmazsa, karısına eziyetin birazını tattırabilirdi. Mâlik bunu düşündüğü anda bileyi taşı elinden kaydı ve avucunun ortasında bir kan çizgisi belirdi. Ümmü Süleym telaşla koştu. Yara derindeydi. Derhâl elini sarmak gerekirdi. Eteğinden bir kumaş yırtıp böyle zamanlar için sakladığı ince kumlu Kuba toprağından bir tutam koyarak yaraya sardı. Mâlik için işte o anda çok üzüldüm. Çünkü Mekke'de gördüğüm müşriklerden farkı yoktu. Bütün küfür ehli gibi pis ve ahmak... Ümmü Süleym onun yarasını sararken o öfkesini yenememiş ve kolunu çekip kapıya yönelmişti. Kılıcını beline takmayı da unutmadan... Enes, annesine sarıldı. Arkasından birlikte baktılar.

Bu gidişin son gidiş olduğunu bilemezlerdi elbette. Yolda eski bir hasmıyla karşılaşıp kavga edeceğini ve kılıcını çekince de kalbine hançer saplanacağını bilemezlerdi. Ümmü Süleym, bir günde art arda iki ayrı duyguyu, sevinci ve kederi birlikte tatmıştı. Şimdi sevincine sarılmaktan başka çaresi yoktu. Kaybının tesellisini imanın huzur dolu dünyasında bulabilirdi. Öyle yaptı ve İslam'a sarıldı, gülümle konuştu, onun sözlerini dinledi, Allah'ın ayetlerine uydu. Birkaç hafta içinde bambaşka bir insan oldu.

Ümmü Süleym'i izliyordum. Ebû Eyyub'un evine herkesin bir hediyeyle vardığı zamanlardı. Yiyecekten veya giyecekten, maldan veya mülkten... Gerçi bu hediyelerin hiçbiri o evde ikinci defa güneşin batışını görmeden gerektiği biçimde ihtiyacı olanlara dağıtılıyordu ama yine de herkes Rasûlullah'a bir hediye götürüyordu. Ümmü Süleym düşündü. Gi-

dilen yere eli boş gidilmiyordu. Oysa kendisi üç seferdir eli boş varmıştı. Mâlik ölünce kendisine fazla bir şey bırakmamıştı. Fakir evinde şimdi birkaç avani ile bir hasırdan başka eşyası da yoktu. Onun yegâne serveti oğlu Enes'ti. Ah, elinde olsaydı da "Yâ Rasûlallah, işte size bunu getirdim!" diyebileceği bir hediye alabilseydi. Bu mesele gitgide rüyalarına girmeye, eksiklenme duygusu bir hicaba dönüşmeye başladı. Sanki kendisinden bir hediye isteyen varmış yahut hediye olmayınca kıymeti azalırmış gibi içinden kurmaya başladı. Ve bir gün yegâne servetini Allah'ın elçisine sundu:

"Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın elçisi, Ensâr'ın erkeklerinden ve kadınlarından size hediye vermeyen kimse kalmadı. Ben işte şu elini tuttuğum oğlumdan başka bir şeye malik değilim. Bu Enesçik size hizmet eder, size yardımcı olur diye onu size hediye getirdim."

Ümmü Süleym, Medineli Ensâr'ın en fedakârları arasında sayıldı. Herkes İslam için malından az veya çoğu, hazinesinden miskal veya harvarla verirken o canından bir parçayı, servetinin tamamını vermişti.

Gülüm, Ümmü Süleym'in bu hareketinden çok hoşnut oldu. Hatice'nin hatırası olarak yanında büyüyen Zeyd, evlenip yuvasını kurmuştu. Şimdi yanında İslam'ı daima telkin edebileceği, vahiy geldikçe öğretebileceği birinin olması iyiydi. Enes'e baktı ve yanına çağırdı:

"Gel bakalım iki kulaklı!"

Enes bu sözdeki sevecen şakayı derhâl anlamıştı. Başkası olsa belki kendisiyle alay edildiğini düşünebilirdi, ama Enes gülümün şaka yaparken bile doğru sözle şaka yaptığını anlayacak ferasetteydi. Gülüm çocuğun zeyrekliğini görmüş, vahiyleri öğrenme liyakatini sınamış, yanı başında diz çöktürmüş, önce başını okşamış ve şöyle dua buyurmuştu:

"Allah'ım. Bu kulunun malını ve evladını çoğalt. Verdiğin şeylerde onun için bereket ihsan eyle!"

Enes âmin derken gülümsüyordu. Annesine hiç gücenmedi. Bilakis gülümün en yakınında bulunma bahtiyarlığının lezzetine erdi. Onu kıskandım.[56] Ama annesini daha çok kıskandım. Çünkü gülüm Ümmü Süleym'in bu hareketinden dolayı ona ilk adıyla hitap edip "Rümeysa" dedi: "Büyük yıldız!" Onun adını değiştirdikleri veya ad verdiklerine çok rastlamıştım, ama künyesi var iken adıyla hitap edecek kadar yakınlık gösterdiği birine ilk kez rastlıyordum. Üstelik pek güzel bir ad idi ve "Rümeysa"yı ben de pek sevdim:[57] "Büyük yıldız!" Belki de şarkılarımı söylerken yıldızlar hep orada duruyor diyeydi bu, bilemiyorum. O gün şarkımı en iyi dinleyenlerin yıldızlar olduğunu fark ettim ve yıldızlar için de ayrı bir şarkı söyledim. Onun arkadaşlarından her birini yıldız sayarak ve o yıldızlara bakarak doğru yolu bulacağıma inanarak.

Rümeysa'ya Medine sokaklarında İslam için gayretle çalışırken veya gülümle Enes'i ziyarete geldiği vakitlerde rastlıyordum. Günlerden birinde onun yanağını al al gördüm. Sanki bir iltifat görüp de utanmış gibiydi. Evine kadar takip ettim. Kapısında oturmuş biri bekliyordu. Yakışıklı, güçlü kuvvetli, kara yağız ve dinç bir adam. Bu adamı tanıyordum. İnşası devam eden mescidin hemen karşısındaki güzel bahçenin sahibiydi; Ebû Talha. Medine'de ondan daha fazla hurma bahçesi olan kimse yoktu. Müslüman değildi. İyi ama Rümeysa ile ne işi olabilirdi?

Bunu öğrenmem çok uzun sürmedi. Çünkü Rümeysa'nın geldiğini görünce ayağa kalktı, geçişini engeller vaziyette ama nazikçe durup sordu:

"Teklifimi düşündünüz mü?"

Rümeysa'nın yanakları daha da kızardı. Belli ki bu teklif aşka dairdi. Başını eğeceğini sandım ama hayır, o, dikkatle yüzüne bakıp sordu:

"Doğrusu senin gibisine hayır denilmez ey Ebâ Talha. Lakin biliyorsun ki ben Müslüman'ım, sense hâlâ putlara tapıyorsun. Bu durumda teklifini düşünmem bile bahis konusu değildir."

"Ümmü Süleym, insan hayatta mutlu olmalı. Beni bilirsin, olsaydı demektense olmasaydı demeyi yeğlerim. Yani ki senden vazgeçecek değilim. Yarın yine gelip sana soracağım, olmazsa sonraki gün yine..."

"Boşa gayret Ebâ Talha. Medine'deki pek çok kadın senin kaçırılmaz bir fırsat olduğunu düşünebilirler, ama ben, ancak Müslüman biriyle evlenebilirim."

"Ben senin dinine karışmayacağım, Allah sana bir şeyler diyorsa bu beni fazla da ilgilendirmez."

"Ama Allah söyledikleri kadar duyduklarına da önem verir. Kendisine inandığımızı duymak ister, Ebâ Talha!"

"Peki ama..."

"Hiç lafı uzatma, sen sana ne zararı, ne de yararı olan bir taşa tapmayı devam ettirdiğin sürece bu iş olmaz. Şimdi yolumdan çekilirsen evime gireceğim."

O gece Rümeysa'nın uykularının kaçacağını bildiğim için gece şarkılarımı onun damında söyledim. O da beni dinledi. Ertesi günü onun gibi ben de iple çektim. Yine akşam eve dönüş zamanıydı. Kapının önünde Ebû Talha sordu:

"Teklifimi düşündün mü?"

"Ebâ Talha, tapınakta olduğun tanrıyı filan ailenin marangoz kölesi ağaçtan yontınadı mı?

"Evet!.."

"Ona bir ateş parlatacak olsan hemen tutuşup yanmaz mı?

"Ee, yanar!.."

"Sen, Habeşî bir kölenin yerde biten bir ağaçtan yaptığı tanrıya taparken... Ha, Ebâ Talha?"

"Seni anlayamıyorum Ümmü Süleym?"

"Ne olmuş bana ki anlayamıyorsun?"

"Hiç sarıdan yahut kırmızıdan bahsetmiyorsun?"

"A-ha!.. Sen benim altın ve gümüş aradığımı mı zannedersin. Sen nasıl bir adamsın ki işitmeyen, görmeyen, sana hiç faydası dokunmayan şeylere tapıyorsun da bir de dünyada bırakıp gideceğin şeylerle övünüyorsun? Bencileyin bir Müslüman için biriktirilen değil, yüreklerde taşınan önemlidir. Eğer Müslüman olursan, işte o benim mehrim olsun, evlenelim. Senden asla sarı ve kırmızı istemem."

Ebû Talha beklemediği bir cevap almış gibi sendeledi. O güne kadar peşinde sayısız kadının dolaştığı yakışıklı Ebû Talha, Ümmü Süleym tarafından reddediliyordu. Ama onu sarsan bu reddediliş değil, Müslümanca düşünüş ve İslam'a girme teklifi idi. Mala mülke değil, kalplerde olanlara değer veren bir din, hak din olabilirdi. Boynunu büküp mırıldandı:

"Beni bırak bir düşüneyim Ümmü Süleym!"

Ve kapı kapanmak üzereyken geri dönüp telaşla sordu:

"Bana Müslümanlığı kim telkin eder peki?"

"Elbette Rasûlullah!.. Ona git!"

Ertesi gün Enes, annesinin yalnız bir kadın olarak yaşamasına nihayet vermesi kadar Ebû Talha gibi bir baba seçmiş olmasına da şükretti. Gülüm, Rümeysa'nın şartı üzerine nikâhlarını kıydığında küçük bir düğün merasimiyle bunu herkese duyurmayı da kararlaştırmışlardı. İnşaatı bitip çatısı çatılmakta olan yeni mescidden nikâhlanmış olarak evlerine giderken Ümmü Süleym'in Ebû Talha'ya fısıldadığını duydum:

"Bana Rümeysa desene!.."

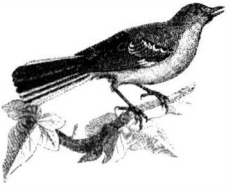

622-623

- Medine yerlileri olan Evs ve Hazrec Yahudileri
- **Medine sözleşmesi ve gayrimüslim hakları**
- Müslümanlar arasında kardeşlik ihdası: Ensâr ve Muhâcir

Ne müşkül şimdi kim âhir zamandır yâ Rasûlallah
Hemân ümmetlerin hâli yamandır yâ Rasûlallah
(Neş'et)

Şu ahir zamanda her şey ne kadar da zor ey Allah'ın elçisi; savrulan ümmetlerinin hâli ne kadar da yaman!..

TUYUĞ

Abdurrahman için...

"İşte o antlaşmanın maddeleri: 'İslam ümmeti her türlü ayrılıktan uzak bir birliktir. Ümmet, zulme, kötülüğe, düşmanlığa ve baskıya karşı tek cephedir. Ümmetin fertleri İslam hukuku önünde hak ve menfaatte eşittir. Her birey devletin himaye ve güvencesi altındadır. Başkalarıyla ilişkilerde fertler ortak karar merkezidir. Her suç, suçu işleyeni bağlar. Hiçbir suçlu korunmaz. İslam devletinin ana esaslarına karşı çıkan kişi ve kuruluşlarla ilişkiler kesilir. Müslümanlarla dostane yaşayacak gayrimüslimlerin zulüm ve baskıdan uzak bir hayat sürmeleri sağlanır. Gayrimüslimler mülk edinme, din ve vicdan hürriyetine sahiptir.' Şimdi, kim buna itiraz edebilir ki?"

Beyinleri kaynatan bir öğle sıcağı... Suratları düşüren, kalpleri bunaltan bir cıva bunaltısı. İçim darlanmıştı. Serin suların olduğu hurma bahçelerinden birinde, bir salkım gölgesinde, azıcık serinlemek için kanat çırptım. Yahudi mahallesine gitmekti niyetim. Birkaç gün evvel Müslüman olan Abdullah b. Selam'ın hurmalıklarını methettiklerini duymuştum çünkü. Abdullah'ı, eski dostlarından Medineli Sa'd b. Rebi ve Mekkeli Abdurrahman b. Avf ile otururken buldum. Rümeysa'nın gülüme hediye ettiği çocuk da yanlarında. Çardak altında biri süt, biri hurma dolu iki çanak, sohbet koyulaşmış. Abdurrahman'ın sorusunu Abdullah karşıladı:

"Kim olacak, benim akrabalarım tabii ki, Medine Yahudileri. Rasûlullah Kaynuka ve Kurayza ile Evs ve Hazrec arasında bu antlaşmayı yapınca bizimkiler Müslümanlarla Yahudiler arasında eşitlik var diye çok sevinmişlerdi. Ama şimdi Rasûlullah'ı Medine'nin en güçlü kişisi yapıyor gerekçesiyle anlaşmaya itiraza başladılar."

"Neden rahatsız olduklarını anlamış değilim Abdullah! Bu anlaşmada *'Gayrimüslimler İslam'ı seçmeleri için zorlanmaz. Yönetim giderlerinde Müslümanlarla diğerleri eşittir. Devletin emniyetinden her kesim eşit sorumludur. Dış saldırılara karşı savunma ortaktır,'* denilmiyor mu? Şimdi Yahudiler hangi maddeye itiraz ediyorlar ki?"

"Söylediğimde anlaşılmayacak bir şey yok Sa'd! Bizimkiler evvelce sizin şu Evs ile Hazrec'i birbirine düşürebiliyor, bu arada kendi ticaretlerini yapıp üstünlüklerini size kabul ettiriyorlardı. Üstelik siz de onların bir kışkırtmasıyla silahlara sarılıveriyordunuz. Oysa şimdi Müslümanlar her şeyden önce barış ve sevgi diyor. Rasûlullah herkesin eşit olduğunu söylüyor. Yönetemeyecekleri böyle bir şehir elbette Yahudilerin işine gelmeyecektir."

"Ama Rasûlullah hukukta, ticarette, hayatın her alanında Yahudilerle Müslümanları eşit kabul etti."

"Mesele de bu zaten Abdurrahman, mesele de bu! Biz Yahudileri bilirsiniz, kendimizi seçkin ırk kabul ederiz. Ama Rasûlullah insanların eşit olduğunu söylüyor. Üstelik bizimkiler eskiden beri ahir zaman peygamberini kendi içlerinden biri olarak sahiplendiler, öyle gördüler. Şimdi seçkin ırktan olmayan, İshak soyundan değil de İsmail soyundan gelen bir peygambere nasıl inansınlar?"

"Bunca bağnazlık ha?"

"Tabii ki pek çoğumuz Yahudilerin dışında da bir peygamber gelebileceğini kabul ederiz ama şuuraltımızda hep başkalarından üstün olmak, seçilmiş olmak var ya, işte bu bizimkilerin Rasûlullah'a inanmalarını engelliyor."

"Oysa vahyin ilahi kaynaklı olduğunu en iyi Yahudilerin bilmesi gerekirdi!"

"Elbette gerekirdi. Ben de zaten bu yüzden İslam'ı seçtim, lakin biz Evs ve Hazrec gibi hemen iman edemeyiz; içimizde hep düşüncelerimizi gizleyen bir perde vardır. Bir Yahudi asla kalbindekini samimiyetle söylemez."

"Desene Abdullah, herkes akın akın Muhammed'e koşarken Kaynuka ve Kurayzaoğulları nasipsiz kalacak!"

"Nasiplenmekten geçtim bundan böyle aranızda yalan ve aldatmayı çoğaltmalarından korkarım."

"Rasûlullah, yalan söylemenin, sözünde durınamanın ve emanete hıyanet etmenin münafıklık alametlerinden olduğunu anlatıp dururken, öyle mi?"

"Bunu Allah anlatıyor azizim. Öyle değil mi Enescik; Cebrail'in Rasûlullah'a son getirdiği vahiy nasıldı?"

"Allah'ın adıyla başlarım: *Onlara: 'İnsanların (Müslümanların) inandığı gibi inanın,' denilince, 'Biz de o beyin-*

sizlerin inandığı gibi mi inanacağız?' derler.[58] Böyle buyuruldu."

"Aferin evlat, Rasûlullah'ın yanında olmaya ve gelen her ayeti ezberlemeye devam etmelisin."

"Ediyorum efendim, ayetin devamında bir de şöyle buyurulduğunu oradan biliyorum: *'Onlar iman edenlerle buluştukları zaman biz iman ettik, derler. Hâlbuki şeytanlarıyla tenha kaldıkları zaman, biz sizinle beraberiz, biz yalnızca onlarla alay ediyoruz, derler.'*[59] Allah doğru söyledi efendim. Çünkü sahibim Kutlu Nebi, böyle bir kalbin hastalıklı bir kalp olduğunu anlatmıştı."

"Sen de doğru söyledin Enescik. İçi başka dışı başka insanlardan uzak durmak gerekir. Şu gelen Vahvah b. Amir veya Abdullah b. Ubey gibi."

"A-haa!. İti an, çomağı hazırla!.."

Abdullah b. Ubey'i tanıyordum. Sinsi bir küfür abidesiydi. Mekke müşrikleri gülümü takip edebilmek için Medine'de müşriklerin başı olan bu adama haberler yollamışlar, o da Müslümanlarla savaşmak için Medine'deki bütün müşrikleri bir araya getirmeye çalışıyordu. Sinsi inkâr ile saldırgan şirki ittifak hâlinde görebiliyordum. Saldırgan şirk kaplan kadar yırtıcı yüreklere sahipti ama bir anda ceylana dönmeleri mümkündü; sinsi inkâr ise yılanlıkta gelişip ejderha olmaktan öte bir istidad gösteremiyordu. Birincinin imanı kolaydı, ama ikincisi katıksız kin ve düşman sayılırdı. Şu gelen iki münafık, Vahvah ile Abdullah da onların yürüyen hâlleri... Bu gelişlerinde de elbette bir hayır aranamazdı. Yine ortalığı karıştıracaklardı besbelli. Nitekim hoşbeşten sonra Abdullah b. Ubey sazı eline aldı:

"Ben sizin uyduğunuz dinin yalnızca ahirete ait olduğunu bilsem, ben de sizin gibi Muhammed'e inanırdım. Lakin bu

din şimdiden sonra dünyanızı da yönlendirecek, hayatınızı değiştirecek, farkında değilsiniz. Mekke'den sonra Medine'de de savaşlar yaşanacağını nasıl göremezsiniz?"

"Biz barış ve hoş geçim içinde sevgiyle yaşayabiliriz Abdullah! Rasûlullah Medine Sözleşmesi'ni bunun için hazırlattı. Lakin siz bu hoş geçimden rahatsız olup savaş çıkarırsanız elbette karşılığını görürsünüz!"

"Abdurrahman, şurada konuğumsun ve lütfen konuğum olarak kal! Ve sen de ey amcamın oğlu, misafirime saygıyı bana saygı farz et!"

Abdullah b. Selam'ın işi zor olacaktı. Yahudilerden olup da İslam'ı seçtiği için akrabalarının ona diş bilediklerini anladım. Adaşı Abdullah b. Ubey'in inatla tartışma çıkarmak istemesi de bunu gösteriyordu:

"Şu ölüm döşeğindeki Esad b. Zürâre Muhammed'in arkadaşıydı değil mi? Eğer Muhammed gerçek bir peygamber olsaydı arkadaşının bu ölümcül hâline bir çare bulurdu, ha, Sa'd?"

"O bir peygamberdir, yalnızca Allah'tan vahiyler alan ve bizi doğru yola ileten bir peygamber. Allah'ın mutlak iradesi karşısında onun iradesinin ne kendisine, ne arkadaşına yararı vardır. Ama sen, arkadaşının ölümüne neden çare bulmuyor diye onu itham etmemizi istiyorsun. İyi o hâlde; sizin Musa ile Harun neden bunu yapmadılar? En azından biri hâlâ neden sağ değil? Anlıyorum ki sırf Rasûlullah'a düşmanlık olsun diye kafaları karıştırmak istiyorsunuz, boşuna çabalamayınız, hak gelince batıl elbette çekilip gider."

"Böyle devam ederseniz asıl peygamber dediğiniz o mecnun buradan çekilip gidecek."

"Evs ve Hazrec'in son damla kanı adına buna müsaade etmeyeceğimizi anlayın artık Ubey'in oğlu! Gizli gizli onu

takip ettirdiğinizi, geceleri yollarına tuzaklar kurmaya çalıştığınızı bilmediğimizi de zannetmeyin. Size Mekkeli Müslümanların nelere kadir olduğunu gösteririz alimallah!"

"Ve Medineli Müslümanların da!"

Sinsi Ubeyoğlu ile saldırgan Vahvah, Medine'nin iki azgın münafığı, bu incecik sesin geldiği yöne başlarını çevirdiler. Enes'ti bu. Onlara Müslümanların kararlılığını gösterircesine bağırmış ve Abdullah b. Ubey'i öfkelendirmişti. Bir çocuk bile kendisine karşı çıkabiliyordu demek!.. Yerinden kalkıp Vahvah'a işaret etti. Peş peşe gidişlerinden fitnenin ayak seslerini duydum. Oysa her ikisi de daha dün akşam namaz için saf tutan cemaatin arasındaydılar.

Onlar giderken "Müminlerin birbirlerine böyle sahip çıkmalarıdır işte İslam kardeşliği!" deyiverdi Abdurrahman, Sa'd ile kendisini işaret ederek. Abdullah'ı şaşırtan bir cümleydi bu:

"İslam kardeşliği öyle mi? Durun bir dakika. Siz ikiniz amcaoğlu bile değilsiniz!"

"Kan bağımız yok Abdullah, doğru, ama din bağımız var."

"Acayip!.. Bir din kardeşliği... Hı?.. "

"Belki daha da öte! İslam'da buluşan Muhâcir ile Ensâr kardeşliği."

"Nasıl yani?"

"Muhâcir, yani Mekke'den Medine'ye göç edenler ve Ensâr, yani Medine'de onlara yardım edenler..."

"Böyle mi diyeceğiz kendimize, Muhâcir ve Ensâr?"

"İstersen sen anlat Enes!"

"Olur efendim. İki gün evveldi. Rasûlullah inananları yanına çağırdı. Herkes gelince de *'Allah'ın kulları arasında bir grup var ki, onlar ne peygamberlerdir, ne şehitlerdir. Üstelik Kıyamet günü Allah katındaki makamlarının yüceliği sebe-*

biyle peygamberler de, şehitler de onlara gıpta ederler' buyurdu. Arkadaşları *'Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar kim, bize söyle' deyince de 'Onlar aralarında ne kan bağı, ne de birbirlerine bağışladıkları mal olmadığı hâlde, Allah'ın ruhu Kur'an adına birbirlerini sevenlerdir. Allah'a yemin ederim, onların yüzleri mutlaka nurdur. Onlar bir nur üzeredirler. Halk korkarken, onlar korkmazlar. İnsanlar üzülürken onlar üzülmezler'* şeklinde anlattı.[60] Sonra yeşil toprak bir çanak getirildi. İçinde kâfur kokusu vardı. Herkesi ikişer ikişer ellerini o kokulu çanağa batırarak Allah uğrunda kardeş olmaya çağırdı. Bunun, Mekke'den gelen kalbi kırık göçmenlere, –o Muhâcir diyordu– Yesrib'de yardıma koşanların –o Ensâr diyordu– kalplerini, kucaklarını ve kapılarını açması demek olduğunu söyledi. Onlar da aralarında ahret kardeşliği kurup birbirlerine bağlandılar. Kırk beş Mekkeli ile kırk beş Medineli birbirlerine varis olma derecesinde kardeşlik yemini ettiler."

"Enescik, yanılıyor olmayasın, sanki sayımız daha çok gibi geldi bana!"

"Olabilir efendim ama ben bu kadar saymıştım."

"Peki, kimler kimlere kardeş oldu?"

"Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyir, Ammâr, Sa'lebe ve Mus'ab ile bir niceleri bu yandaydı; Harice, Utban, Muaz, Selem, Ka'b, Huzeyfe, Bişr ve Ebû Eyyub ile diğerleri öteki yanda."

Araya Sa'd girdi:

"Bana da işte şu kardeşim Abdurrahman düştü. Avf'ın oğlu asil ve kahraman dostum Abdurrahman."

"Yoksullar, kimsesizler, gurbettekiler bir yanda; zenginler, kimseler ve vatandakiler diğer yanda öyle mi? Kutlu Nebi'nin zihnindekini bilmek isterdim. Çünkü bana öyle geliyor ki İslamiyet hareketsiz direnişten faal teşkilata dönüşüyor."

"İsabetli bir tespit Abdullah! Kız çocuklarını gömen vahşetten kurtulmak için buna da ihtiyacımız var. Çünkü bu kardeşliğin, varlık sebebini aynı dine mensup olmaktan alarak köle-efendi, zengin-fakir, siyah-beyaz, kadın-erkek ayrımı yapmadan, ırk ve gelenek farklılıklarını ayrılık vesilesi değil, renklendirici unsurlar olarak görmeyi gerektiren toplumsal bir bağ oluşturacağını düşünüyorum ben. Öyle olmasa Ensâr, Muhâcirlere hurma bahçelerini, hatta evlerini bile bölmeyi teklif etmezlerdi."

"Öyle mi oldu, mallarını mı teklif ettiler?"

"Sadece mallarını da değil, bütün sahip olduklarının yarısını! Çünkü Rasûlullah'ın anlattığı din kardeşliği didişmeyi değil dayanışmayı, aldatmayı değil paylaşmayı, umursamazlığı değil diğergam olmayı gerektiriyordu. Kardeşler kopmaz, kaybolmaz, karamsarlık çekmez, yitip gitmez. Kardeş kardeşiyle didişmez, dünyalık için mücadele etmez, arkasından iş çevirmez, aldatmaz, ona verdiği sözden dönmez, onu ihmal etmez; bilakis destek olur."

"Ve efendim, sonunda Rasûlullah *'Sizden biriniz, kendisi için arzu ettiğini kardeşi için de arzu etmedikçe iman etmiş olamaz'*[61] buyurmuştu. O sırada Sa'd b. Rebi'nin Abdurrahman b. Avf'a yaklaşıp elini tuttuğunu gördüm. Söylediklerini bir başka ağızdan duyar mıydım bilmiyorum ama çok mutlu olmuştum:

"Kardeşim! Ben Medine halkının mal bakımından en zengini sayılırım. Malımın yarısını al, senin olsun. Sen şimdi yalnız yaşıyorsun, evinde seni çekip çevirecek bir eşe de ihtiyacın olur. Kardeşim, benim iki hanımım var. İkisini de eşit sever ve sayarım. Bak, hangisini beğeniyorsan, onu senin için boşayayım ve onunla evlen."

Abdurrahman oradan ağlayarak ayrıldı. İlk defa bir Müslüman'ın gözünde sevinç gözyaşları görmüştüm. Çöl sıcağının, cıva ağırlığının üzerimden çekilip gittiğini hissettim. Abdurrahman fakirdi, mala ihtiyacı var iken malı; bekârdı, eşe ihtiyacı var iken eşi geri çevirdi; kendisine bu derece samimi bir teklifi yapabilecek kardeşliği aldı.

Ertesi günlerde Abdurrahman'ı takip ettim. Çarşıya vardı, azdan başladı, durmadan aldı ve sattı. Çok bereketli kazançlar yaptığını bir gün gülümün yanına çökelek ve yağla gelmesinden anladım. İki ay sonra da üzerinde safran kokusu duydum. Belli ki kendine bir hanım bulup evlenmişti.

Sa'd ile Abdurrahman'ın kardeşliği bana ortak işledikleri harmanı bölüşünce geceleyin kendi ambarından diğerinin ambarına buğday aktaran iki kardeşi hatırlattı. Onun ihtiyacı benden daha ziyadedir, diyerek gizlice fedakârlıkta bulunan iki kardeşi...

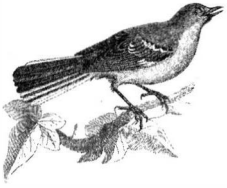

623

- Selman-ı Farisî'nin ibretli hikâyesi
- **Medine münafıklarının şenaetleri ve Muhâcirlerin Mekke'yi özlemeleri**
- Salgın hastalıklar
- **Es'ad b. Zürâre'nin vefatı**

Baîdim sûretâ mânen karîbim yâ Rasûlallah
Bu yüzden kendi şehrimde garîbim yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Görünüşte uzağım ama yürekten sana çok yakınım ey Allah'ın elçisi; o kadar ki bu yüzden kendi şehrimde bile gurbette gibiyim.

RUBAİ

Selman için...

Günler geçiyor, geçiyor, geçiyor... Ve şarkılarım yine neşeli değil...

Mekke'de azılı müşrikler vardı ama Medine'de zehirli münafıklar türedi. Müşriklerle mücadele kolaydı; münafıklarla zor. Mekke'de Kureyş bilgisiz ve ahmaktı, burada Yahudi bilgin ve zeki. Anlaşılmıştı, Medine nasipsizleri Mekke'dekileri aratmayacaklardı. Müslümanlar taştan bir kale, münafıklarla Yahudiler o kaleyi delik deşik etmek üzere taş yiyen kemirgenler...

Müslümanlar için tehlikenin sokak sokak dolaşmaya başladığı günlere bir de hasret duyguları eklenmişti. Ebû Bekir, Bilal ve Âmir b. Füheyre humma nöbetleriyle karabasanlar geçirirken Mekke diye sayıklıyorlardı. Yatakta, ter içinde

ve malihülyalar arasında... Medine'nin havası yaramamıştı. Ensâr ile Muhâcir kardeşliğine rağmen Müslümanlar zor şartları paylaşıyorlardı. Elde avuçta imkân yoktu. Salgın hummaya yakalanan bir ağızdan "Ah Mekke! Ah vatan!" nidası çıktıkça bütün Muhâcirlerin ciğerleri parçalanıyor, vatan hasreti hep birden coşuyor, özlem dolu gözlere yaşlar dolageliyordu. Ensâr ise elden gelmeyen çareler adına kahroluyorlardı. Bütün bu sıkıntıların ortasında, iki gün evvel, büyük ve fedakâr dostları Esad b. Zürâre de vefat edivermişti. Mus'ab'ın delaletiyle Müslüman olan ve hicretten sonra Müslümanları daima himaye edip yardımlarına koşan o güzel insanı kaybetmek herkese pek dokundu. Medineli müminlerin ilki ve Muhâcirlerin mürüvvet abidesi hâmisiydi... Müslümanlar için Medine demek Es'ad demekti. Şu gömüldüğü yer Bakî adıyla Müslümanlara kabristan olacaktı. Defin işlemi tamamlanmış, herkes külçe gibi yerine çöküp kalmıştı. Müslümanların sevince, güzel sözlere ve morale ihtiyaçları olduğu açıktı. "Birisi bu kasvetli havayı değiştirmeli" diyordum içimden. Bir köle, gülümün çevresinde gölge gibi dolanan bir köle, ona kendisini tanıtmak için fırsat bulmuş ve kim olduğu sorulunca da hüzünleri dağıtacak hikâyesini anlatmaya başlamıştı:

"Isfahan'da, Cey köyünde doğmuşum yâ Rasûlallah. Babam köyümüzün efendisiydi. Çiftliğimizde yaşar, herkesin saygısını görürdük. Daha küçük yaşımdan itibaren Farslar ve Romalıların, Yahudi ve Hıristiyanların kutsal kitaplarını ama özellikle de Gathalar'ı okuyor, Zerdüşt'e dair her şeyi öğrenmek istiyordum. Ulu Mecus'un sözlerini, muğ denilen rahiplerin yaşayışlarını, kutsal akbabalar yesin diye götürüp ölülerini bıraktıkları yüksek kayalıkların şekillerini falan merak eder dururdum. Yaratılış, hayır ve şer hakkında

düşünür, ateşi ilahî kudret sayar, alevleri kötülük ve iyiliğin kaynağı kabul ederdim. Köyümüzde iyilik çoğaldıkça hayır ilahı Hürmüz'ün, kötülük azdıkça da şer ilahı Ehrimen'in ateşe galip geldiğini zannederdim. Nihayet Hürmüz hep galip gelsin diye ateşgededeki alevleri çoğaltmayı kendime görev edindim. Babam bana iki hoca tutarak Rumca ve İbranice öğrettirdi. Avesta'daki Ulu Zerdüşt gibi Ahura Mazda'ya ulaşmak istiyordum. Bütün bunlar yüzünden babam beni diğer kardeşlerimden daha çok sever ve korurdu. On iki yaşıma gelmiştim ve hâlâ kız çocuğuymuşum gibi yetiştiriliyordum. Hayatım evle ateşgede arasında geçiyordu. Tek gördüğüm insanlar, ateşgedemize gelen köylüler olurdu. Bir akşam babam sesleniyordu:

'Mahbeeee! Mahbe Buzehmeşaaan!.. Şehzâdeem!..'

Yanına vardım. Beni sevip başımı okşadı. Güzel sözler söyledi. O günlerde yeni bir ahır yaptırıyor, kendisi de kerpiç kesiyordu. Bu yüzden uzaktaki çiftliğimizde işlerin aksadığını anlattı. Ertesi gün inşaatta kalması gerekiyormuş, çiftliğe benim gitmemi istedi. Oraya varınca yapmam gerekenleri bir bir anlattı. 'Sakın oralarda fazla oyalanıp da gözümü yollara baktırma Mahbe! Gecikirsen çiftliği değil seni merak ederim ve seni aramaya çıkacak olursam işlerim asıl o zaman aksar' demeyi de ihmal etmedi.

O gece sevinçle uyudum ey Allah'ın elçisi. Çevreyi görecek, insanlarla karşılaşacak, daha iyisi de çiftlikteki işleri yapmak üzere işçilerimize emirler verecektim. Ertesi gün heyecanla çiftliğe doğru yola çıktım. Yol üzerinde daha önceden görmediğim bir binayla karşılaştım. Birkaç yıldır oralara gelmediğimi düşünerek binayı merak edip yaklaştım. İçeriden sesler geliyor, birtakım insanlar yüksek sesle neşideler okuyorlardı. Kulak verdim, bu şarkıların sözleri çok

hoşuma gitti. Cennetteki tanrıdan ve onun oğlu olan İsa'dan bahsediyordu. Merak etmiştim. İçeri girip sessizce bir kenara oturdum. Benim ateşgedede Hürmüz için istediğim şeyleri bu adamlar hep bir ağızdan İsa için istiyorlardı. Sonunda içlerinden biri dua etti, diğerleri 'âmen' dedi. Dua eden adama papaz diyorlardı, ona yaklaşıp İsa'nın kim olduğunu sordum. Bana yiyecek ikram ederek uzun uzun anlattı. Evden hiç dışarı çıkmayan bir çocuk için buradaki insanların neler yaptıklarını, nasıl ibadet ettiklerini öğrenmek hoşuma gitmişti. Üstelik söyledikleri ve inandıkları Allah benim imdat istediğim Hürmüz'den daha iyiydi. Gerçi onlar da Ehremen yerine İblis'ten bahsediyorlardı ama öğrendiklerim bana daha yüce ve ilahî geldi. Çiftliği aklımdan silip akşama kadar orada kaldım. Gün inerken bir ayine başladılar. Ben de aralarına katıldım. Zikrederken içimi bir ferahlık kapladı ve 'Bu din, benim inandığımdan daha güzel!' kararına vardım. Ayin sonunda papaza 'Bu dinin aslı nerededir efendim, ulemaları nerede bulunur?' diye sordum. Bana Dımaşk'ta olduğunu söylediler. O arada akşam olmuş, benim haberim yok. Tabii ki babam çoktan adamlar gönderip beni aratırmış. Karanlık bastırdığı sırada eve vardım. Önce sevindi ve beni bağrına basıp yakındı:

'Ah, şehzâdem!.. Ne kadar merak ettim, bilsen. Nerelerdeydin? Seninle anlaşmamış mıydık, hani çiftliğe gidip dediklerimi yapacaktın?'

'Öyleydi babacığım, lakin yolda bir kilise gördüm. Orada ibadet eden adamlar vardı. Dinlerine dair şeyleri merak ettim. Çok hoşuma gitti. Güneş batıncaya kadar yanlarından ayrılamadım.'

Anlattıklarımdan sonra babamın sevineceğini zannediyordum, yanılmışım:

'Bak Mahbe Buzehmeşan, bundan böyle o adamlarla görüşmeyeceksin. Senin dediğin o dinde hayır yoktur. Senin ve atalarının dini ne güzel, üstelik sen o dine göre itibarlı bir muğ sayılırsın! Bir daha oraya gitmek yok, anlaştık mı?'

'Ama babacığım, onlar Tanrı'yı...'

'Konu kapanmıştır, Buzehmeşan! Bundan böyle oraya gitmeyeceksin!'

'Ama ben gitmek is...'

'Asla!.. Evden çıkmanı yasaklıyorum. Eğer bir daha oraya adım atacak olursan ayağına bukağı takar seni hapsederim!'

Babamı tanıyamamıştım. Birkaç günler böyle geçti. O arada evimizin kâhyasıyla kiliseye bir haber gönderip Dımaşk'a gitmek istediğimi, oradan bir kafile gelecek olursa gizlice bana haber vermelerini istedim. Bu arada babam beni devamlı baskı altında tutmaya başladı. Nihayet bir gün beklediğim haber geldi. Yükte hafif pahada ağır birkaç yol eşyasıyla gizlice kervana katıldım. Günler sonra Dımaşk'a geldim. Kilisedeki din adamlarının ilim yönünden en üstününün kim olduğunu sordum. Bana piskoposu gösterdiler. Yanına varıp ona, 'Eğer beni yanınıza alırsanız bu dine girmek istiyorum!' dedim. 'Kiliseye hizmet etmeye söz verir de bana itaat edersen, olur!' dedi. Onunla birlikte kiliseye girdim. Günler, aylar geçti. Dımaşk piskoposu kötü bir adamdı. Vaaz ettiği vakit halktan kiliseye sadaka vermelerini istiyor ama gelen sadakaların çoğunu gizlice kendine ayırıyordu. Yoksulların hakkı olan paraları özel küplerinde yığıyordu. Günlerden birinde hastalanıverdi. Tedavisi için iyi bir hekim geliyordu. Nihayet hekime vermek üzere altın getirmemi istedi ve gizlice bana altının yerini söyledi. Dediği yerde yedi küp dolusu altın ve gümüş biriktirdiğini gördüm. Onun sağlığı için dua etmeyi bıraktım. Zaten birkaç gün sonra da

öldü. Kilise cemaati onu gömmek için toplandılar. Ben de onlara adamın gerçek yüzünü anlatıp küplerin yerini gösterdim. 'Fakirlerin hakkı olan bunca altını biriktiren adamı gömmeyiz!' diye herkes isyan etti. Cesedini bir ağaca asıp taşa tuttular. Yerine başka bir adamı kiliseye piskopos tayin ettiler. Ben, yâ Rasûlallah, namaz kılmayanlar arasında, bu yeni piskopostan daha faziletli bir adam tanımadım. Dünyayı hiçe sayan, ahiretini önemseyen, gece gündüz ibadet eden bir adamdı. Ve ondan önce hiç kimseyi onu sevdiğim kadar da sevmemiştim. Kilise hizmetine üç yıl onunla devam ettim. Sonra bu iyi adamcık ölüm döşeğine yattı. Son nefesinde bana dediklerini dün gibi hatırlıyorum:

'Oğul, Allah'tan bir şey isteme; bu O'na töhmet ve ithamdır. O'nu isteyecek kadar kendini kaybetme, bu O'nu da kaybettiğinin delilidir. O'ndan başka bir varlığı isteme, bu O'ndan utanmazlık ve hayâsızlığın sayılır. O'ndan başkasından bir şey isteme, bu O'ndan uzaklaştığını gösterir. Elinden geliyorsa O'nun dışındaki şeyleri kalbinden temizle! İşte o kadar!'

Sordum:

'Ey büyük üstad! Bunca zamandır senin yanında olmaktan hep bahtiyarlık duydum. Görüyorum ki sen cennetteki babamıza gidiyorsun. Geride kalan bu talebenize ne tavsiye eder, ne yapmamı emir buyurursunuz?'

Bana şefkatle baktı, gözlerinden yaşlar süzüldü:

'Oğulcuğum, bugün artık benim yolumda ve gidişatımda kimse kalmamıştır. Dinin uluları hep ölüp gittiler. Yaşayanlar da dinin emirlerini hep kendileri lehine değiştirip duruyorlar. İçlerinde bir tek adam vardır ki, kendinden öncekilerin hükümlerini bırakmamıştır, belki ona gitmelisin. Kendisi Musul'dadır.'

Dediğini yaptım yâ Rasûlallah. Onu da bu piskopos gibi değerli buldum. Musul'da bilgi ve dinimi tamamen öğrendiğimi düşünüyordum. Ama o da dünyadan çekilip gitti. Ona da ölürken sormuş ve Nusaybin'de bir papazın adını almıştım. Vardığımda bana, 'Hoş geldin, yanımda otur ve ömrüm oldukça sana anlatayım' dedi. İki yıl da böyle geçti. Her vardığım iyi insan ölüyordu. Nihayet o da giderken bana 'Evladım' dedi, 'Bu dini İsa efendimiz gibi yaşayan tek kişi, Rum topraklarındaki Ammûriye[62] kilisesindedir. Ondan başka da kalmamıştır. Var git, onu bul. Bizim yolumuz ve gidişatımızı ancak o bilebilir ve sen ancak onun yanında yaşayabilir, orada huzur içinde olursun.'

Ammûriye'yi dediği gibi buldum. Huzurlu. Güzel. O kadar ki burada bir bahçemle birkaç davarım bile oldu. Hasır örmeyi o vakitler öğrenmiştim ve sattığım hasırlar sayesinde hem kiliseye yardım ediyor, hem bahçeme bakıyordum. Ne ki orada da yıllarım uzun sürmedi ve değerli papaz efendim ölüm döşeğine yattı. Bir sonraki kapıyı da ondan sordum. Yolun bittiğini bilememişim. O bana anlattı:

'Vallahi evladım, bugün yeryüzündeki insanlardan yanına gitmen için sana tavsiye edebileceğim hiç kimse kalmamıştır. Lakin ahir zaman peygamberinin gelmesi yaklaşmış, gölgesi üzerimize düşmüştür. O peygamber İbrahim'in dini üzerine gönderilecektir. Arap topraklarında çıkacak ve iki kara taşlık arasında, hurma bahçeleri olan bir yere hicret edecektir. Hediyeden yer, sadakadan yemez. İki omuzu arasında da peygamberlik mührü vardır. Eğer o diyarlara gitmeye gücün yeterse, hemen yola düş!'

Ammuriye'deki keşişin ardından çok ağladım. Ama gözüm yollardaydı. Gelen bir kervan veya yolları bilen bir yolcu arıyordum. Sonra Hicaz'ın Kelb kabilesinden birkaç yolcu Ammuriye'den geçti. Onlarla pazarlık ettim:

'Beni Arap diyarına götürürseniz, işte şu davarlarımı ve ineklerimi size vereyim!'

Bir müddet yolculuk ettik. Yolda davarlarım ve ineklerimi kesip kesip yediler. Etler bitince de bana zulmetmeye başladılar. Şu kuzeybatımızdaki Vâdilkurâ'ya yaklaştığımızda beni bir Yahudi'ye köle diye sattılar. Hayretteydim; aynı kutsal ırmaktan su içen bir Yahudi'nin bir Hıristiyan'ı köle edinmesindeki garipliği düşünüp durdum. Oradaki hurma ağaçlarını görünce Ammuriye'deki efendimin dediği Arap diyarına geldiğimi düşündüm. Yâ Rasûlallah, orası sizi göreceğim yer ola mı diye çok umutlandım ama yüreğim bir türlü yatışmıyordu. Nihayet bir gün o Yahudi efendim beni Yesrib'den gelen bir amcaoğluna sattı. Böylece Kurayzaoğulları yurduna geldim. Taşlıklar arasındaki Yesrib'i tanıdıkça sizi bulacağım yerin burası olduğuna inandım. Yıllar böyle böyle sizi bekleyerek geçti. Köle olduğum için Mekke'de sizin varlığınızı öğrenmem çok uzun zaman aldı."

"Nasıl oldu?"

"Anlatayım yâ Rasûlallah! Bir hurma ağacına çıkmış öreceğim hasırlar için kuruyan hurma liflerini topluyordum. Efendim de ağacın altında uzanmış gölgeleniyordu. Efendime akrabasından bir delikanlı gelip 'Ey amcamın oğlu! Hele kalk. Allah şu Kayleoğulları olan Evs ve Hazrec'in belasını versin, hepsi Kuba'da, Mekke'den geldiğini duyduğum bir adamın başında toplandılar. Adama peygamber diyorlar.'

Bunu işitir işitmez ağaçtan düşeyazdım. Beklediğim peygamberden bahsediyordu, yâ Rasûlallah, sizden bahsediyordu. O heyecanla ne olduğumu, nerede olduğumu unutup 'Ne dedin? Ne dedin?' diye sordum. Bu arada ağaçtan da inmişim. Sahibim kızıp şiddetli bir tokat vurdu:

'Bundan sana ne bre ahmak köle! Yürü git işine!'

Sonraki günlerde yerimde duramaz oldum. Sizi görmem gerekiyordu. Yanımda biriktirdiğim birkaç lokma azık vardı. O gece işlerimi bitirip de el ayak çekilince, azığı çıkınlayıp doğruca Kuba'nın yolunu tuttum. Sizi görür görmez içim ferahladı. Siz oydunuz, bunu daha görür görmez anladım. Salih bir kişi olduğunuz, çevrenizdeki arkadaşlarınızdan belliydi. Ancak yine de kalbim mutmain olsun istiyordum. Çıkınımı size açıp..."

"Evet, 'Senin salih bir zat olduğunu işittim. Yanında da muhtaç, kimsesiz arkadaşların varmış. Şunları sadaka olarak vermek üzere yanımda bulunduruyorum. Şimdi buna sizi başkalarından daha layık buldum!' demiştin."

"Anam babam sana feda olsun yâ Rasûlallah, demek hatırlıyorsunuz? Lütfen böyle davrandığım için beni affediniz. O gün sadakama el sunmadan ashabınıza ikram edip 'Buyurunuz, bundan yiyiniz!' demiştiniz. Ben de kendi kendime 'Bu biiir!' dedim. Sonra yanınızdan ayrıldım. Birkaç gün bir şeyler biriktirdim. Sizi de özlemiştim. Yine bir gece, Ebû Eyyub'un evinde sizi yeniden ziyaret ettim. İkramımı ortaya çıkarıp dedim ki:"

"Hatırlıyorum, 'Yâ Rasûlallah! Senin sadakadan yemediğini gördüm. Bu sana ikram olmak üzere hazırladığım bir hediyedir' demiştin."

Ve siz yâ Rasûlallah, bu acizin lokmasından yediniz, ashabınıza da ikram ettiniz. Kendi kendime 'İşte bu ikiii!' dedim."

"Ve az evvel Rasûlullah'ın mübarek omzuna da nübüvvet mührü için baktın, öyle mi?"

"Evet yâ Ömer, bu üçüncüsüydü."

"Seni ne diye çağıralım kardeşim?"

"Uygun görürseniz, *'İbnü'l-İslam'* deyin yâ Rasûlallah, *'İslam'ın çocuğu'* olayım. Çünkü ben bugün yeniden doğdum."

Şu Isfahanlı Mahbe Buzehmeşan'ı çok sevmiştim. Gülümün de çok sevdiğini görüyordum. Çünkü mübarek elini onun omzuna koydu ve "Kelime-i Şehadet'i talim et!" buyurdu, ardından da. "Sana Selman diyelim ey İbnü'l-İslam, adın Selman olsun!" dedi. Ömer bu ismin kendisine çok yakıştığını ima edercesine yüzüne bakıp gülümsedi:

"Selman-ı Farisî!.."

Selman gülümün önünde diz çöküp Kelime-i Tevhid'i söyledikten sonra ağladı, ağladı. Onu dinleyenler, Esad b. Zürâre'nin kabrinde biriken keder ve karamsarlık havasından kurtuluverdiler. Bir kölenin İslam'a girmesinden bu kadar sevinç ve heyecan duyacaklarını hiç tahmin edemezdim.[63] Galiba bu sevinç biraz da yaşadıkları kötü şartların, maddi ve manevi tazyik altında bulunmanın eseriydi.

Medine Selman'a sevinedursun, Yahudiler, Müslümanların Yesrib'de salgın hastalıklarla kırılıp gideceğini, soylarının kuruyacağı haberini bir kehanet diye yaymadaydılar. Amaçları, Ensâr'ın Muhâcirlere yardımını bitirmekti. Evs ile Hazrec'i eskisi gibi birbirine düşürebilmenin yolu buydu. Müslümanlar bir kimlik mücadelesinde, Yahudiler fitnede... Vahiyler müminlere ibadetleri, orucu, zekâtı emrediyor, haram ile helal olanın arasını ayırıyor. Terk edilen alışkanlıklar ve tiryakilikler, cemaatle kılınmaya başlanan namazlar. Bilenin bilmeyene öğrettiği akşamlar, sabahlar... Sevinçli günler hiç gelmeyecek gibi uzaktı... Bilal'in ezan okumaya, kıblenin de Kudüs'ten Mekke'ye çevrildiği zamanları saymazsak...

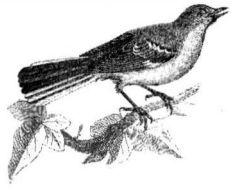

623

- Medine: Sevgi toplumuna doğru
- **Bir Müslümanı gasp eden Yahudi**
- İslam'da kadın hakları ve Havle'nin acıklı hikâyesi

Günahkârım, giriftâr-ı hevâyım yâ Rasûlallah
Kerem kıl ki kapında bir gedâyım yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Günahlara batmış, heveslerinin esiri olmuş biriyim ey Allah'ın elçisi; buna rağmen kapına gelmiş bir dilenciyim, kerem eyle şefaatini göster...

NESİP

Havle için...

"Zorluklar yavaş yavaş aşılacak!" diyordu gülüm, arkadaşlarını teselli için. Gerçekten de her aksamanın yavaş yavaş düzene girdiği görülüyordu. Muhâcirler Medine'de ev ve arazi sahibi olmuşlardı. Ensâr, tarla, bahçe ve arsalarının fazlalarını gülüme bağışlıyor, o da bunları ihtiyaç durumlarına göre Muhâcirlere dağıtıyordu. Medine'de Müslümanların önderliğinde bir çarşı kurulmuş, Yahudilerin elindeki pazar yönetimi ve vergi yükü ortadan kalkmıştı. Artık kardeşlik ortamında adaletle iş görülüyor, İslam'ın barış ve iyi niyeti Medine kelimesindeki medeniyet tohumunu yeşertiyordu. Medine merhametin adı olmuştu. Ebû Bekir ve Bilal merhamet eseri hastalıktan kurtulmuş, Ebû Bekir artık "İlahî!" diyordu, "Kudretin her şeye kâdirdir. Kıyamet gününde bede-

nimi öyle büyüt, öyle büyüt ki, cehennemi baştan başa ben kaplayayım ve orada başka hiçbir kuluna yer kalmasın!" Büyük kardeşlik, muhteşem mürüvvet!..

Müşrikler gülümün getirdiği düzene gıptayla bakıyor, onu izliyor ve sonunda icraatlarına hak veriyorlardı. Kendi soylarından peygamber bekleyen Yahudilere gelince, ciğerleri çizik çizik olsa da sonunda şehirdeki yönetimi kabullendiler. Umutlanmıştım; her şey yoluna giriyordu. Ama olan yine oldu. Bir sabah şehir, Ensâr'dan bir kadının öldüresiye dövüldüğü haberiyle çalkandı. Tam da İslam'ın, kadınların güçsüz görüldüğü, alınıp satıldığı, haklarının gasp edildiği zamanları tarihe gömmek üzere olduğu bir anda... Haber herkesi ayağa kaldırmıştı. Adamın biri, Beni Kaynuka Çarşısı'ndan evine dönmekte olan bir kadının üzerindeki sıradan ziynetlere tamah etmiş, gerdanlığını aldıktan sonra, kimseye şikâyet edemesin, faili meçhul kalsın diye başını taşla ezip bırakmış. Ömürlerin sahibi Allah'tır ya, kadın ölmemiş. Onu can çekişir hâlde bulan kişi derhâl gülümün huzuruna getirdi; üç şüpheli isimle birlikte. Kadın konuşamıyordu. Gülüm ona şüphelilerin isimlerini sırayla söyledi. İlk ikisinde başıyla hayır işareti yapan kadın üçüncüde faili teşhis etti. Bu adam bir Yahudi idi. Ensâr'dan bir kadın, bir Yahudi tarafından gasp edilip ölüme seza görülmüştü. Müslümanlar galeyana geldi. Gülüm hadiseyi hukuka göre halletmek gerektiğini söyledi ve adı anılan Yahudi'yi huzura getirdiler. Çaldığı gerdanlık koynundan çıktı. Gülüm kısasa hükmetti ve adam, tıpkı kurbanı gibi başı ezilerek öldürüldü. Bu hadise, neye inanırsa inansın, Medine'deki her kadını sevindirdi. "Muhammed, kadınları hukukî güvenceye kavuşturdu, onlara şahsiyet kazandırdı," diyorlardı. Oysa çölde kadının hiçbir değeri yoktu. Müşrikler istedikleri sayıda kadınla evleniyor,

bunların hiçbirini kendisiyle eşit tutmuyor, bazen iki kız kardeşi birden alabiliyordu. Evlilikte en belirleyici etken kadınların ya güzellikleri yahut zenginlikleriydi. Sırf bu yüzden babalarının ölümü üzerine dul kalan analıklarını veya evlendikleri dul kadınların yetim evlatlıklarını da nikâhlamakta beis görmüyorlardı. Gülüm ise bir kadın ile ahlakının güzelliği için evlenilmesi gerektiğini söylüyor, güzelliğin ve zenginliğin geçiciliğinden dem vuruyordu. Kadınların toplum içinde ikinci sınıf sayılmayacakları, alınıp satılmayacakları, kendileri hakkındaki kararları kendilerinin verebilecekleri bir uygulama öneriyordu. Müşrikler bazen kadının barınma, yiyecek, giyecek ve tedavi masraflarını karşılamıyor, hatta evlenirken verdikleri mehri bile elinden alabiliyorlardı. Gülüm ise kadınların erkekle eşit olmasını, evleneceği eşi seçme hakkını kullanmasını dillendiriyordu. Kocanın karısına şiddet uygulaması, onu aşağılayacak şeyler yapması ise asla kabul edilemezdi. En hayırlı erkeğin, karısına iyi davranan olduğunu her fırsatta söylüyordu. Hatta karı kocanın cinsel görevlerini yapmakta ve tatmin hususunda bile birbirinden geri kalmamalarına, bu hususta bahaneler uydurulamayacağına varasıya kadar onlara aile saadeti için gerekenleri anlatıyor, âdeta eğitiyordu. Ve Allah, kadınlar hakkındaki Nisâ Suresi'ni vahyetti.

Havle için bir şarkı söylemeye o sure okunduktan sonra karar verdim. Havle, Hazrec kabilesinden Sa'lebe'nin kızıydı ve arkadaşları ona sevimliliği ve güzelliğinden dolayı hâlâ çocukluğundan kalma lakabını kullanarak "Huveyle" diyorlardı: "Havlecik!.."

Havle, hicretten sonra Müslüman olmuş, kocası Evs b. Sâmit ile birlikte gülüme biat etmişti. Evs, Havle'den on beş yaş kadar büyüktü ama asıl büyüklüğü Havle gösteriyordu.

Evlendikleri günden itibaren kocasını idare etmeye, hırçınlıklarını yatıştırmaya çalışıyor, yuvalarının huzuru için hep alttan alıyordu. Çocuklarına hem annelik, hem babalık yapmıştı. Evs'in bazı takıntıları ve ruhunda çatışmaları vardı. Gitgide vesveselendi, yaşı ilerledikçe aksi bir ihtiyara dönüştü. Artık ne Havle, ne de çocuklar, kafasının ne vakit eseceğini ve birkaç dakika önceki hâlinin tam tersine dönüvermeyeceğini kestirebiliyorlardı. Böyle anlarda Havle kâh yanına fazla yaklaşmıyor, kâh suyuna giderek normalleşmesini bekliyordu. İyi, kötü yıllar geçmiş, çocuklar büyüdükçe Evs çocuklaşmış, yaşı altmışı bulmuştu.

Gecenin geç saatleriydi. Havle yine nöbetlere girip üç haftadır kendisine surat asan ve sırtını dönüp yatan kocasının yanına uzanırken nazik bir dil kullanarak iltifatlar etmiş, ondan kendisine şefkatle sarılmasını istemişti. Evs uyanıktı, ama hiç oralı olmadığı gibi inatla ondan yana dönmedi, somurtmaktan öte kendi kendine homurdanmaya bile başladı. Havle şakayla karışık önce gülümün üç günden ziyade küs durmama tavsiyesini hatırlattı. Ondan karşılık gelmeyince bu sefer yine kime ve neye kızdığını sordu. Küslük için hiçbir sebep gelmiyordu çünkü aklına. Evet, zaman zaman kötü günler yaşamışlardı, birbirlerine çıkıştıkları, hatta ağız dalaşına girdikleri, yataklarını ayırdıkları da olmuştu, ama karı koca arasına hiç bu kadar uzun süreli bir sessizlik girmemişti. Havle, eğer bir derdi var ise paylaşmayı teklif etti. O hâlâ somurtuyor, Havle de hâlâ ona arkasından sarılmış, yönünü kendisine döndürmeye çalışıyordu. Konuşmaları gereken meseleler vardı. Kızlardan büyüğü evlenme çağına yaklaşıyordu. Giyecek fistanı komşudan ödünç alınmıştı. Küçük kız, kavgacı bir ruha sahipti, babasının onunla biraz zaman geçirmesi gerekiyordu. Kilerde un yapacak son buğ-

day da bitmişti. Havle kocasına bunları bildirmek istiyordu. Ayrıca onunla paylaşması gereken iyi şeyler de vardı. Oğulları Rebi, Rasûlullah'ın ashabından birine yardıma gidiyor, karşılığında okuma yazma öğreniyordu. Kendisi de komşularıyla mescide gidip Rasûlullah'ı dinlemek için ondan izin isteyecekti. Konuşulacak meseleler bir yana, Evs, bir ömrü beraber tükettiği adamdı. Böyle çalkantılı zamanlarda onun kollarıyla sarılmaya, şefkatini hissetmeye muhtaçtı. Kendisine yaklaşmasını, belki kulağına birkaç güzel söz fısıldamasını umuyordu. Surat asmak, aynı evin içinde ne kadar üzüntü vericiydi. Gülümsemek varken insan neden kaş çatsındı ki? Allah'ın elçisi sevgiyi ve selamı yaymak için bunca güzel şeyler söyleyip dururken üstelik. Havle kocasının sebepsiz karamsarlığını bertaraf etmek için dökülecek dil kalmadığını anlayınca tehditvari sesini yükseltti:

"Biliyorum, yine pişman olacaksın, ama çocuklara ve bana hayatı zehir ettikten sonra! Bak, o vakit de ben sana surat asarım, ona göre!"

Evs'in aklından binbir fikir geçiyordu. Karmakarışık bir ruh hâline kapılıp gitmişti. Havle'nin sesini yükselttiğini görünce bir an yataktan doğrulup şu dırdır eden kadına haddini bildirmeyi geçirdi aklından. Yumruklarını sıktı. Bu kadın kim oluyordu da kendisiyle tartışır gibi konuşabiliyordu? Bu şehirde hangi kadın kocasına tehdit yağdırabilirdi ki? Şimdi atalarının ruhları, evindeki karısı tarafından böyle aşağılandığını işitiyorlarsa eğer, kendisine kim bilir ne kadar da gülüyorlardı? Şu kadınlar ne kadar da çekilmez olmaya başlamışlardı? Kocalarına karşı bu hakkı da nereden buluyorlardı? Medine'de Havle gibi kadınlara haddini bildirmek gerekirdi. Şeytan şöyle "Alnının ortasına indir bir tane!" diyordu ya, neyse... Yine de bunu yapmamalıydı. Sonra Rasû-

lullah'a hesap vermek de vardı. Ama bıkıp usanmıştı artık. Diğer hanımı da bunun gibiydi zaten... Yalnız kalmak, kendini dinlemek, başına buyruk yaşamak istiyordu. Şeytanın "Bu kadından kurtulmalısın!" fısıltısına ilk o vakit hak verdi. Sonra tartışmalarla başının ağrımadığı gençlik günlerini hatırladı. Ne güzel çağlardı; kadınlar söz konusu olduğunda her istediğini yapabiliyor, alıyor, bıkıyor, boşanıyor, üstelik çocuğunu da kucağına verip gönderiveriyordu. Şimdi de bu kadını başından gönderebilirdi. Yapar mı yapardı. Çocukları da yanına takarak üstelik. Evet, evet!.. En güzel yol buydu: Zıhar!.. Ve çeyrek asırlık eşine yüzünü dönüp haykırdı:

"Sen kim oluyorsun da bana sesini yükseltiyorsun ha! Var git, bana anamın sırtı gibi ol!"

Havle donup kalmıştı. Önce neye uğradığını anlayamadı. Böyle bir cümle, böyle büyük bir karar, böyle birdenbire telaffuz ediliverir miydi? Evlilik bağları bu kadar mı fersudeleşmiş, aralarındaki sevgi bu kadar mı tükenmişti? Nasıl olur da bir adam, bir zamanlar sevgiyle bağlandığı, sarılıp öptüğü eşini şimdi annesine benzetirdi? Kocası onu annesi yerine koyarak kendisine haram kılıvermişti işte. Bu düpedüz bir boşanma demekti. Zihni bulanıyor, başı dönüyordu. Ne yapması gerektiğini düşündü. El yordamıyla karanlıkta birden üzerine giyebileceği elbisesini aradı. Yataktan çıktı. Az evvelki söz, o yatağa bir daha girmeyeceği anlamı taşıyordu çünkü. Kaç yıllık kocası işte kendisine sırt çevirmiş, bir anda namahrem oluvermişti. Bunu hep başkalarının başına gelen bir şey zannederdi. Gecenin tam ortasında, kendi evinde yabancılaşıverdiğini hissetti. Odaya baktı. Hayatının neredeyse yarısına ait hatıraları buradaydı. İşte şu köşede oğlu doğmuştu. Şurada kızlarının saçını taramıştı. Ve şimdi buradan çıkıp gitmesi gerekiyordu. Çevresine son bir kez ba-

kındı. Eşyası yoktu. Takısı yoktu. Yalnızca kocası ve çocukları, bir de hatıraları vardı. Ve onlar var iken başka şeye de ihtiyaç yoktu. Ama şimdi kocası kendisini istemiyordu. Yegâne elbisesine büründü, yegâne sandaletini giydi, gözyaşlarına hâkim olarak uyuyan kızlarını birer birer öptü ve dudaklarını ısırarak kapıdan çıktı. Ve oracıkta yığılıverdi.

Kendine geldiğinde Bilal ezan okuyordu. Utancından, mescide giden insanlara görünmemek için büzüldü, büzüldü. Gülüm namazdan sonra ashabıyla sofada sohbet eder, aile efradı da yatmazlardı. Hemen huzuruna varıp durumunu anlatmayı kurdu. Gönlü daralıyordu. Gözlerinden akan yaşları silmeye yetişemiyordu. Bir sığınak, bir çare umudu olmasa yerinden asla kımıldayacak hali yoktu. Bedeni külçeye dönmüştü.

Tan yeri ağardığında yavaş yavaş yerinden kalkabildi. Yakaları ıslanmış, göz pınarları kurumuştu. Ayakları geri geri gidiyordu. Utanıyor, boğazına acılar düğümleniyordu. Sanki herkesin kendisine baktığını sanıyordu. Nihayet mescide varabildi. Yutkundu. Sesi belli belirsiz çıktı:

"Ey Kutlu Elçi, kocam bana sırtını çevirdi!"

Havle, zıharın Araplar arasında dönüşü olmayan kesin bir boşanma olduğunu pekâlâ biliyordu. Ne var ki gülüm rahmet elçisiydi ve şefkati boldu. Arap geleneklerinin pek çoğunu değiştirmişti. Belki bunu da değiştirir, yuvasının dağılmasına mâni olurdu. Yüzüne umutla baktı. O susuyordu. Gözyaşlarını sile sile devam etti:

"Kocama bütün ömrümü verdim yâ Rasûlallah. Ona çocuklar doğurdum, yuva oldum. Şimdi beni kendisine yük olarak görüyor, işte..."

Gülüm susuyordu ama ciğeri yanmıştı. Ümmetinden kimsenin böyle bir hâlini öğrenmek istediğini zannetmiyor-

dum. Karşısında gözü yaşlı bir kadın vardı ve yuvasını kurtarmaya çalışıyordu. Ama Cebrail bu konuda kendisine bir hüküm getirmemişti. Vereceği karar, yerleşik geleneğe göre olacaktı. Geleneğe göre konuşursa da Havlecik zaten perişanlığın ötesine geçecekti. Yüreği dayanmadı. Bir şey söylemesi gerekirdi:

"Amcanın oğlu artık çok yaşlı bir adam... Onun hakkında Allah'tan sakın!"[64]

Sonra da onu mescidin bitişiğindeki evine gönderdi. Orada müminlerin annesi mübarek eşleri vardı. Onlarla vakit geçirir, teselli bulur diye düşünmüş olmalıydı. Ama Havle bir türlü durumu kabullenemiyordu. Her şey çok ağırına gitmişti. Bu kadar yıldan sonra, arada onca sevgi sözü söylenmişken, halk içinde böyle yapayalnız kalmak... Reva mıydı? Çocukları bu duruma ne diyecekler, nasıl etkilenecekler, başkalarına izahta ne kadar zorlanacaklardı? İçinde bir umut, küçük bir umut vardı. "Allah beni yalnız bırakmaz!" diyor ve ağlıyordu.

Aradan iki gün geçti. Gülümün evinde bulunmanın bile teselli olmadığı iki gün... Ve ertesinde Evs –elbette her zaman olduğu gibi– yine pişman oldu, karısının eve gelmesini beklediği haberini gönderdi. Ama bu sefer söylediği büyük sözün farkındaydı ve umudu yoktu. Havle çağrıdan haberdardı ama gidemiyordu, gitmemesi gerektiğini biliyordu. Kendisine acıyarak bakan herkese "Allah beni yalnız bırakmaz!" diyor, başka bir şey demiyordu. Her dakika, her saat, her gece içi dolup dolup geliyor ama artık ağlamakla da teskin olamıyordu. Çok ağrına gitmişti. Çaresizdi, çare arıyordu. Ellerini açıp ta yürekten yalvardı:

"Yüce Allah'ım elçine anlattım, olmadı. Şimdi sana halimi arz ediyorum! Duy beni!"

Ve Allah kulunu duydu. Cebrail Burak hızıyla gülümün yanına geldi. Ona "mücadele eden kadın" dedi ve okumaya başladı:

"Allah, kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikâyette bulunan kadının sözünü işitmiştir. Allah sizin sürdürdüğünüz konuşmayı zaten işitmekteydi. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. İçinizden kadınlarına zıhar yapanlar bilsinler ki o kadınlar onların anaları değildir. Onların anaları ancak kendilerini doğuran kadınlardır. Şüphesiz onlar, çirkin ve yalan söylemektedirler. Gerçekten Allah çok affeden, çok bağışlayandır."[65]

Cebrail uzunca süre gülümün yanında kalıp okudu. Allah, nebisine yirmi iki ayetle seslenmiş, kadınların gururunu kıran ve onları aşağılayan geleneği reddetmiş, kullarına doğru yolu göstermişti. Bunun için Havle'nin verdiği mücadele fevkalâde önemli olmuştu. İslam öncesinde alınıp satılan, değersizleştirilen ve itibarsızlaştırılan kadın, böylece bizzat Allah tarafından yükseltilmiş oluyordu. Bu da kız çocuklarını diri diri toprağa gömen anlayış son bulacak, kadının onuru ve kimliği kabul ve teslim edilecek demekti.

Havle'nin mücadele azmi beni etkilemişti. Allah'ın muhatap aldığı bu kadın için bir şarkı söylemezsem kendime küserdim. Mısralarıma, Havle'nin mücadelesinin kadını ezen cahiliye âdetlerini ve şirk anlayışını bertaraf etmek için bir başlangıç olması temennileriyle başladım. İslam'ın kadına değer verdiğini anlatacaktım. Ben şarkımı söylerken gülüm de Ebû Bekir ve Ömer başta olmak üzere bütün ashabını şahit tutarak Havle'ye anlatıyordu:

"Allah buyurdu ki, eşlerini annelerinin vücudunun bir tarafı gibi gördüklerini belirterek çirkin bir söz söyleyen er-

kekler bu yaptıklarından pişman olup tekrar eşlerine dönmek isterlerse ya bir köle azat etmek, ya art arda iki ay oruç tutmak yahut da altmış fakiri doyurmak zorundadırlar. Bu durumda Havle Hatun, amcanın oğluna söyle bir köle azat ettikten sonra senin yanına yaklaşsın."

"Canım sana kurban olsun yâ Rasûlallah, kocamın bu söylediğinizi yapacak imkânı mı var."

"Öyleyse iki ay oruç tutsun, ha?!.."

"Biliyorsunuz efendim, Evs iyice ihtiyarlamıştır, zannetmem ki tahammül edebilsin."

"Bari altmış fakiri doyursa!"

"Sana kurban olayım ey Kutlu Nebi, evimizde yiyecekten hiçbir şey yoktur."

Hem Havle, hem de gülüm çaresizlik içindeydiler. İkisi de gelen ayetlerden sevinçli ama çaresiz... Sonunda gülüm ona bir sepet hurma vereceğini, onu fakirlere dağıtmasını söyledi. Havle'nin sevinci benim şarkımın nakaratına rastlamıştı. Sevincimden sesimi yükseltmişim. Havle yuvasına, çocuklarına ve kocasına kavuşmanın heyecanıyla atıldı:

"Öyleyse bir sepet hurma dağıtmak da benden olsun yâ Rasûllallah!"

Konuşmalara şahit olan hiç kimse Havle'nin bir sepet hurmayı nereden bulacağını, daha doğrusu bulamayacağını düşünmek bile istemedi. Müslümanlar arasında böyle sevinçli anlar çok nadir yaşanıyordu ve herkes o anın lezzetini çıkarmak istiyordu. Gülümün hanesi halkı da, Suffe ashabı da, Ensâr ve Muhâcirler de ona dua edip yolcu ettiler. Havle, kendisine hitap edenlerin gençliğini ve çocukluğunu hatırlatacak şekilde Huveyle demelerinden çok hoşnut olurdu. Ama o gün kendisini evine gönderenler yeni bir lakapla gönderdiler:

"Güle güle, Mücadile Hatun! Haneniz saadetle bereketlensin!"

Havle için söylediğim şarkı yatsıya kadar sürdü. Medine uykuya varıp da el ayak çekilince Mücadile Hatun'un evindeki sevinci göreyim diye yol uğrattım. Ve yaklaşmadan geri döndüm. Çünkü Ebû Bekir, her zamanki o cömert ve asil adam, kimseye görünmemek ister gibi çevreyi kollayarak elindeki bir sepeti kapının üstündeki zembile usulca asmaya çalışıyordu. Sepete baktım. İçi en iyi cinsten hurmayla doluydu ve arasına da bir küçük kesecik yerleştirilmişti. Ebû Bekir'e görünmeden çırptım kanatlarımı ve tenhalarda sevincimden ben de ağladım...

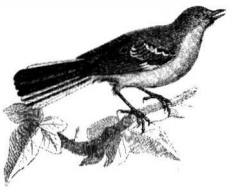

624

- Ebû Süfyan'ın çektiği kervan
- **Bedir: Zaferin adı**
- Meleklerin yardımı
- **Muaz adlı iki genç ve Ebû Cehil'in sonu...**

Yolunda ben de kemter hâk-i pâyım yâ Rasûlallah
Esîr-i derd-i aşkım mübtelâyım yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Gerçi senin yolunda ayakların tozu kadar
değersiz biri sayılırım ey Allah'ın elçisi;
ama yine de senin aşkının derdine esir olmuş bir müptelayım işte!..

MÜFRED

Muaz için...

"Hayatım elinde olan Allah'a yemin ederim ki onu öldüreceğim!"

"Ben Allah'a söz verdim, vallahi onun murdar canını ben alacağım."

Medine hurma bahçelerindeki akşam gezintilerimden birinde duymuştum bu sözleri. İki adaş, Muaz b. Amr ile Muaz b. Afra, iki yıl evvel, birbirleriyle "Kim daha kahraman?" oyunu oynuyorlardı. İkisinin de yaşı o vakitler on beş idi. Aynı mahallenin çocukları olarak birlikte büyümüş, birlikte taya binmiş, hurma ağaçlarına birlikte tırmanmış ve nihayet on beşine geldiklerinde gülüme birlikte biat ederek Müslüman olmuşlardı. Ebû Eyyub'un evine misafir geldiği günlerde...

Ramazan ayının on yedisindeydik. Cuma. Savaşın kızıştığı, mızrakların bedenler deldiği, gürzlerin kaburgalar kırdığı, halka halka cevşenlerin delik deşik olduğu zor saatlerde. Bedir kuyularının başında, can pazarının kızıştığı, ölümün durmadan saf değiştirerek bedenleri yere serdiği bir sırada... Her iki gencin de yolu, Abdurrahman b. Avf'ın yanına uğradı. Atların göğüs göğse hırıldadığı, mızrakların cepheden cepheye iniltiler kopardığı o dehşetli anda büyük sahabi, dostu Sa'd b. Ebi Vakkas ile yan yana, sadağındaki okları bitirmiş, savaş meydanından ok toplayanları bekliyordu. Delikanlı Muaz, Amroğlu Muaz, bir kucak dolusu oku önüne koyarken usulca sordu:

"Efendim! Ebû Cehil'i tanır mısınız?"

"Elbette tanırım!"

"Bana gösterir misiniz?"

"Neden?"

"Duydum ki alçak, Kutlu Nebi'ye sövüyormuş. Hayatım elinde olan Allah'a yemin ederim ki onu öldüreceğim yahut onun önünde öleceğim!"

Abdurrahman'dan çok onu duyan Sa'd şaşırmıştı. Medineli bu gencin, Mekke müşriklerinin elebaşlarından Ebû Cehil'e karşı beslediği nefret hissini din gayretine mi yormalı, yoksa peygamber sevgisine mi, kestiremedi. Bu çocuk, peygambere düşman olan birine düşman kesiliyordu. Ebû Cehil bu delikanlının babasına sövse ona bu kadar kızar, sırf babasına sövdü diye onu öldürmeye kalkar mıydı acaba? Araplar arasında bu tür küfürler her vakit ola gelmiş, hatta küfrü kafiyeli ve vezinli şiirlere bile dönüştürmüşlerdi ama peygambere sövmek; işte o başka bir şeydi. Ona sövmek Allah'a, Cebrail'e, onun getirdiği kitaba, dinine, inananlara, kısaca İslam'ın her türlü kutsalına sövmek sayılırdı. Ebû Cehil ona

sövenlerin en başında geldiği için bu delikanlı onu öldürmek istiyor olmalıydı.

Atların tozlu meydanı yeniden dolandığı, Azrail'in birkaç icraatı aynı saniyeye sığdırdığı, Sa'd ile Abdurrahman'ın oklarının azaldığı bir andı. Savaş müminlerin lehine ve başarısıyla devam ediyordu. Muhâcirlerden Ubeyde b. Hâris, Umeyr b. Ebi Vakkas, Ömer'in azatlısı Mihca, Âkıl b. Bükeyr; Ensârdan da Sad b. Hayseme, Mübeşşir b. Abdülmünzir, Rafi b. Mualla, Hârise b. Sürâka ve Muavviz b. Hâris şehit olmuşlardı ama müşriklerin kaybı daha şimdiden otuzun üzerindeydi. Artık daha sık ok atma zamanıydı. Abdurrahman, "Yâ Allah!" diye diye fırlattığı son ok da müşriklerden birinin bacağına saplandığında, yanındaki çocuğu fark etti. Afraoğlu Muaz idi bu. Deminki delikanlının arkadaşı. Bir deste kanlı ve tozlu oku önüne koyarken sordu:

"Efendim! Ebû Cehil'i tanır mısınız?"

"Elbette tanırım!"

"Bana gösterir misiniz?"

"Neden?"

"Duydum ki o alçak Rasûlullah'a sövüyormuş. Ben Allah'a söz verdim, vallahi onun murdar canını ben alacağım yahut onun önünde canımı vereceğim!"

Sa'd ile Abdurrahman göz göze geldiler. Ne oluyordu bu delikanlılara? Vazifeleri ok toplamak iken Ebû Cehil'in peşine düşmek de nereden çıkmıştı? Ama şimdi bunu düşünme değil, ok atma zamanıydı. Kulaklarının dibinden vızlayarak geçen oklara hedef olmamak için.

"Yâ Allah!.."

Sa'd, müşriklerin en azılılarından Hanzala b. Ebû Süfyan'ı atından yuvarladığı sırada Bedir'in uzak köşesinde kardeşi de bir fidan gibi yere düşüyordu. Umeyr idi o; Ömercik! İs-

lam ordusunu teşkil eden üç yüz on üç kişinin en genç iki neferinden biri. Hârise b. Sürâka ile ikisi henüz on altısında oldukları için gülüm onların gelmesini istememişti. Lakin onlar ısrarla gönüllü oldular. Ölüme gönüllü, şehadete gönüllü, cennete gönüllü. Sekseni Muhâcir, geri kalanı Akabe'de gülümü korumaya söz veren Ensâr'dan üç yüz on üç inanmış gönüllü. Ve şimdi Ömercik cennete gidiyordu. Anladım ki Allah dilerse kulunu cennetine böyle de gönderiverirdi, bir lütuf olarak. Ameller cennetin bahası değil, bahanesiydi. Hanzala ile Umeyr'e baktım. İki kardeş... İkisi de ölüyordu. Biri Allah'ın adaleti gereği cehennemine, diğeri Allah'ın lütfu gereği cennetine gitmek üzere. Daha birkaç gün evvel, Ramazan ayının başında böyle bir şey olacağını kimse ne biliyor, ne söylüyordu. O gün, Medine çarşısında bir tacir, Mekkeli müşriklerin bin deveyle yarım milyon dirhemlik yük taşıyan Kuzey Kervanı'nın Dımaşk'tan Mekke'ye dönmekte olduğunu söylemişti. Kervana Ebû Süfyan hükmediyordu. Tacirin dediğine göre böylesine yüklü bir kervan o zamana kadar hiç görülmemişti. Büyüklüğünün sebebi, iki yıl evvel şehirlerini terk eden Müslümanların geride bıraktıkları mallarını götürüp Dımaşk'ta satmaktan kaynaklanıyordu. Muhâcirlerin intikam damarlarını kabartan da işte buydu. Kervanı vurarak mallarını geri almaktan söz etmeye başladılar. Gülümün kızı Rukayye'nin ölümcül hastalığıyla üzgün olduğu bir saatti; Muhâcirlerden bir heyet huzuruna gelip durumu anlattılar. Müslümanların gözleri önünde mallarının yağmalanıp satılması gülüme de ağır geldi. Kızını damadı Osman'a emanet ederek *"Kimin yanında hayvanı varsa hemen binsin ve bizimle gelsin!"*[66] çağrısını yaptı. Ertesi gün, yakışıklı öğretmen Mus'ab b. Umeyr'in taşıdığı sancağın arkasında inanan erkeklerin neredeyse tamamı yollara dökülmüştü. Ne çare

yokluk ve yoksulluk ellerini bağlıyordu. Medine'den gidişlerini gören Yahudiler "Hıh," demişlerdi, "Müslümanlardan kurtulduk sayılır, çünkü nöbetleşe bindikleri iki at ve yetmiş deve hangisine yeter. Kervanı bulasıya kadar hepsi kırılırlar!" Beni duysalardı onlara avazım çıktığı kadar bağırırdım:

"Be hey şaşkınlar! Bu gördüklerinizin gönüllerinde zenginlik, imanlarında heyecan ve onları mahcup etmeyecek bir Allah'ları var."

Kervanların yolu belliydi. Su ihtiyacını gidermek üzere Bedir kuyuları yakınından geçerlerdi. Yol meşakkatliydi ama aşılması imkânsız değildi. Rahmet yağmurlarının boşandığı saatlerde kuyulara vardılar. Gelgelelim Ebû Süfyan, Medine'deki hareketlilikten haberdar olmuştu. İki şey yaptı; kervanın yolunu değiştirdi ve Mekke'ye haberci gönderdi. Haberi alınca Mekke ayaklandı. Herkes kervandaki malının derdine düşmüştü. Üstelik şu bir avuç Müslüman kendilerini ne zannediyorlardı da koca Kureyş kervanına kast edeceklerdi? Artık hadlerini bildirmenin zamanı gelmişti. Ebû Cehil ve diğerleri bu kozu çok iyi kullandılar ve kervanda malı olan herkesi kışkırtmaya başladılar. Müslümanların kervana saldırmak üzere hazırlandığını, eğer dur denilmezse bundan böyle Kuzey Kervanı'na veda etmek gerekeceğini, üstelik artık şu İslam tehlikesinin kökünü kazımak gerektiğini anlatıp durdular. Toplanan dokuz yüz elli kişilik orduda tüm hazırlıklar tamamlandığı sırada Ebû Süfyan'dan ikinci bir haber aldılar. Tehlikenin atlatıldığını, kervanın yol değiştirip salimen Mekke'ye yaklaştığını bildiriyordu. Ebû Cehil ve diğerleri bu habere rağmen Müslümanların üzerine yürüme kararını pompaladılar. Kervan tehlikeyi atlatmış olsa bile sayıları az iken şu Müslümanların üzerlerine yürümenin kesin çözüm olacağını söylediler. Nihayet üç yüz küsur kişiden

oluşan Müslümanlar bir kervana saldırmak üzere basit bir hazırlık yapmışlardı ve bin kişilik orduyla savaşmaya dayanamazlardı. Bu fırsat kaçırılamazdı. Ve zafer naraları atarak atlarını mahmuzladılar.

Kervanın gittiği ve müşriklerin bir ordu hâlinde gelmekte oldukları haberi gülüme ulaştığında ashabını topladı. Herkes çok tedirgin idi. Bazıları kervan için yola çıkıp orduyla karşı karşıya kalmanın karamsarlığına mağlup olmuşlardı bile. Göz göre ölüme sürükleneceklerini zannettiler. Sayı ve teçhizatça kendilerinden kat kat üstün bir ordudan söz ediliyordu. Gülüm, ashabının düşüncelerini söylemelerini istedi. Önce Muhâcirlerden Mikdat b. Esved söz aldı:

"Ey Allah'ın elçisi! Biz sana, İsrailoğulları'nın Musa peygambere 'Artık sen ve Rabbin beraber gidin ve savaşın, biz burada oturacağız' dedikleri gibi demeyiz. Biz sana ancak, 'Düşmanın üzerine yürü, biz de seninle beraberiz!' deriz."

Gülümün mutlu olduğu nadir anlardan biriydi. Mikdat çok iyi bir hamle yapmıştı. Gülümün gözleri Ensâr'a çevrildi. Onlar Akabe'de kendisini şehirlerine davet ederken Medine içinde onu korumaya söz vermişlerdi, ama şimdi Medine dışında aynı şekilde mi davranacaklardı? O anda herkes Ensâr adına konuşacak kişinin sözlerini merak etmedeydi. Sa'd b. Muaz konuştu:

"Bizi mi soruyorsun ey Allah'ın elçisi? Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki sen bize atlarımızı denize daldırmamızı emredersen daldırırız. Merak buyurma, içimizden hiç kimse geri kalmayacaktır."

Ağızlar oruçlu, bedenler güçsüzdü. Ama bu sözler, herkese bir şevk ve heyecan verdi. Hubab b. Münzir'in teklifiyle iftardan sonra büyükçe bir kuyu kazılıp savaş müddetince yetecek kadar su doldurudu. Sonra civardaki diğer kuyular kapatıldı. Böylece müşrik ordusu suya erişemeyecekti.

Öyle de oldu. Bedir'e ulaşan müşrik ordusu büyük bir sukut-i hayale uğradı. Mücadelenin nirengi noktasını Müslümanlara kaptırdıklarına hayıflandılar. Artık bu işi bir an evvel bitirip dönmekten başka çareleri yoktu. Bu da her hususta acele davranmalarını gerektirecekti.

Karşı cephede gülüm dualar ediyor, *"Allah'ım! Senden ahdini ve vaadini yerine getirmeni istiyorum. Allah'ım! Eğer sana inananların helâkini diliyorsan, o zaman bugünden sonra sana ibadet edilmeyecek!"*[67] diye yakarıyor, Allah da ilahi yardımını vaat ederek, *"Hani Rabbinizden imdat istiyordunuz. O da, 'Ben size birbiri ardınca gelecek bin melekle yardım göndereceğim!' diye cevap vermişti."*[68] buyuruyordu.

Sayıca çok oldukları için Müslümanları hafife alan müşrikler, sayıca çokluğun iman karşısında işe yaramayacağını göreceklerdi. Kureyş birlikleri kuyunun önünde dizilen müminlerin tam karşısında saf saf durdular. Ellerindeki mızrakları havaya kaldırarak naralar atıyor, gökleri sesleriyle doldurup gülümü ve arkadaşlarını korkutmak istiyorlardı.

Müşriklerin başkumandanı Utbe b. Rebia, kardeşi Şeybe ve oğlu Velid'i yanına alıp ileri çıkarak savaşı başlattı ve geleneğe uygun olarak Müslümanlardan er diledi. O sırada Ensâr'dan üç genç, Avf, Muavviz ve Abdullah b. Revaha meydana atıldılar. Gülüm onların ileri çıkmasından hoşnut olmamıştı. Ensâr'dan değil, Muhâcirlerden üçünün orada çarpışması daha uygun düşer, böylece Ensâr ile Muhâcir arasında hem adalet, hem kardeşlik pekişirdi. Üç yiğide itirazı onun yerine Utbe yaptı:

"Sizler kimlersiniz?"

"Ensâr'danız!"

"Bizim sizinle bir işimiz yok. Üstelik sizler dengimiz de değilsiniz. Çekilin geri. Ve ey Muhammed! Beni duyuyorsun; biliyorum. Kavmimize ayrılığı sen soktun, şimdi karşımıza o ayrılıkçılardan, Muttaliboğulları'ndan amcaoğullarımızı çıkar."

Gülüm Ensâr gençlerine teşekkür ve haklarında dua ettikten sonra gürledi:

"Kalk ey Hârisoğlu Ubeyde, kalk ey Hamza, kalk ey Ali!"

Meydandaki üçlü mücadele bir saate yakın sürdü. Yaş sırasına göre eşleşmişler, Utbe'yle Ubeyde, Şeybe'yle Hamza, Velid'le de Ali çarpışıyordu. Her bir hamle, her bir kılıç çakıntısı ya bir övgü veya hiciv mısraıyla yahut gökleri dolduran yalellerle karşılık buluyor, sırayla ordular coşup kabarıyordu. Tezahüratta çok olanın sesi, az olanı ezmişti. Bu durum Müslümanlar arasında endişelere yol açınca gülüm eline bir avuç kum alıp müşriklere yöneldi:

"Kara olsun yüzleri!.. Allah'ım, kalplerine korku doldur, ayaklarını titret!"[69]

O sırada beni konduğum taşın üzerinden söküp atıveren bir rüzgâr esti. Neye uğradığımı anlayamadım. Debelenip doğrulduğumda gülümün saflarına katılmış beyaz sarıklı süvariler gördüm. Sayıları neredeyse şirk ordusu kadardı. Onların melek olduğunu anladım ve benim gördüğümü Kureyş müşrikleri görüyor mu diye merak ettim. Hepsi esen şiddetli rüzgârı hissetmiş, gözlerine dolan kumları siliyor, ağızlarına girenleri tükürüyorlardı. Anladım ki görmüyorlardı. Görseler dehşete düşer, bayılırlardı. Müslümanların da görmediği belliydi.

İki kardeşle bir oğlun, yani Ubeyde, Şeybe ve Velid'in murdar cesetleri Ubeyde, Hamza ve Ali tarafından yere serilince

cepheler birbirine doğru koşup şiddetle göğüs göğse geldiler. Tam o andaydı, ikinci bir rüzgârla savrulup yakındaki bir taşa çarptım. Kendimi toparlamaya fırsat kalmadan üçüncü bir dalga geldi. Silkinip kalktığımda sayıca iki kat daha fazla meleğin her yanı kapladığını gördüm.[70] Mücahitler vurdukça düşmanı onlar yere seriyor, arkalarından gelen saldırıları onlar tökezletiyorlardı. Düşman safında ikide bir savrulan kılıçlar yere düşüyor, kalkan bir kola kramp giriveriyordu. Müşrikler onları görmediği için olup biteni kendi beceriksizliklerine yoruyor, meleklerle savaştıklarını bilmiyorlardı. Hemen yanı başlarında, bazen sağlarında, bazen arkalarında, bazı bazı da önlerinde veya sollarında, su dolu leğenlerin içine düşen ufak ve sert taşların çıkardığı sesler gibi sesler duyuveriyor, belinliyor, ürküyorlardı. Gülüm, savaş meydanına hâkim bir tepecikte cihadı yönetiyor, mücahitler "Ehad! Ehad!.." diye atılıyorlardı. Müşriklerin gözleri Müslümanları sayıca daha çok görmeye başladıkları sırada melekler bana artık görünmez oldular. Meydanda olduklarını biliyordum ama göremiyordum.

Dostum İbrahim'den bu yana şiddetli savaşlar görmüştüm, ama böylesine bir ölüm kalım mücadelesine şahit olmamıştım. Her iki ordu da son kalelerini savunuyor gibiydi. İkindiye kadar kesilen uzuvlar, parçalanan bedenler, yere serilen vücutlar, kişneyen atlar ve böğüren develer gördüm. Mücahitlerin, piyadeler arasında süvariler gibi savaştığını hayranlıkla seyrettim. Gülümün bulunduğu yerin hemen önlerinde gözüm Abdurrahman'a takıldı. Namazın selamını vermiş, elini yayına atmıştı ki müşriklerin arasında telaşla bir o yana, bir bu yana koşturan Ebû Cehil'i gördü. O mu diye dikkatle baktı. Çünkü Ebû Cehil kendisine benzeyen iki kölesini kendisi gibi kuşandırıp meydana salmıştı. Abdur-

rahman emin oldu. Evet, başını sallayışına ve öfkelenişine kadar ta kendisiydi. "Beni anam bu günler için doğurdu" diyerek etrafına talimatlar veriyor, harbi kızıştıran recezler okuyordu. Abdurrahman, sabah onu soran iki çocuğu hatırladı. Çevresine bakındı. İşte ikisi de orada, can pazarından ok toplamış Sa'd'a doğru geliyorlardı. Haykırdı:

"Muaaazz!"

İkisi birden koşarak geldiler. Müjdeli bir haber almış gibiydiler. Biri diğerini geçmek için yarışıyordu sanki.

"İşte sorduğunuz adam: Ebû Cehil!.."

Savaş meydanında meleklerin kanat sesleriyle terleyen atların nal sesleri, kılıçların çakçaklarıyla tükenen nefeslerin hırıltıları birbirine girmiş, Bedir kuyularının çevresine ölüm olup yağmaya başlamıştı. Abdurrahman'ın parmağıyla işaret ettiği sırada benim için bütün sesler kesildi. Yalnızca Sa'd'ın "Yâ Allah!" diye fırlattığı ok ve o okun arkasından koşan Muaz adlı iki mücahidin gittiği yön kaldı. Okun çıkardığı fısıltıyla Muazların nefeslerinden başka her şey susmuştu. Kendi kanat sesimi bile duymuyordum. Ellerinde kılıç, eteklerini bellerine toplamış, çarpışan, can alıp can veren kalabalıkların arasından birbiriyle yarışırcasına uçuyorlardı. Ebû Cehil kendisine yaklaşmakta olan iki kılıcın farkında bile değildi. Muazların sanki kanatlanan, kanatlanarak meleklere karışan bedenleri, kana bulanmış yüzler, enselerini yalayıp geçen kılıçlar, göz kapaklarını sıyıran oklar yahut arkalarından yetişmeye çalışan mızrakların arasından, sanki manevi bir koruma altında koşuyor, koşuyor, koşuyordu. O anda benim için duran zaman, onlar için de durmuş olsaydı, dünyanın geri kalan çağları yalnızca bir aşkın heyecanı içinde yaşanacak, hayat yalnızca peygamber aşkıyla anlam kazanacaktı. Gülümü bu iki delikanlı kadar sevip sevemediği-

mi sorguladığım andı o. İki rakip daha edindiğimi anladım. Sevmek bir şey demekti ama sevgiliye küfredene tahammülsüzlük çok şey demekti. Muaz b. Afra ile Muaz b. Amr, bugün o çok olanın peşindeydiler. Sevilenin adını korumak, ona leke sürmemek bir şeydi, ama sevgilinin adına leke sürdürmemek, gerçekten o çok şeydi. Kıskandım... Çok kıskandım...

Sa'd'ın okuyla birlikte Muazlar da aynı hedefe uçarken mesafeyi uzamış, zamanı kısalmış gibi hissettiler. Önlerine bedenler, gürzler ve kalkanlar çıkınca da iki Muaz tek beden oluverdi. Artık biri diğerinin sağ kolu, diğeri bunun öteki eliydi. İkisi birbirini taşıyor, aynı şeyleri duyuyor, hissediyor, görüyorlardı. Hayır hayır, görüyordu. Muaz artık tek kişiydi, tek başına bir ordu. Hemen yanı başında Ali müşriklerin başlarını vurup vurup düşürmedeydi, onu geçti. Hamza, yan tarafta kılıç sallıyor, her zaferinden sonra "Bu da benden olsun!" diye iki elini göklere kaldırıp şükrediyordu. Geçti. Ömer şurada kalkan kalkana vuruşuyordu. Geçti. Yolların önünde açılıp gittiğini hissediyordu. Ta ki azılı bir haydut gibi karşısına dikilen zırhlı kâfire kadar. As b. Hişam'dı bu. Ebû Cehil'in kardeşi. Gidişin ağabeyine olduğunu anlamış, önüne set çekiyor, iki elinde iki kılıç, tam da göğüs hizasında hamleyi karşılamaya çalışıyordu. Muaz içinin titrediğini hissetti. Ebû Cehil'e ulaşamadan bu adama yenilmek istemiyordu. Bu süratle ona çarpması, ölümü getirecekti, belliydi. Ama çarpışmanın sonunda o mu ayakta kalacaktı, kendisi mi bilemedi. Koştu, koştu, on adım kala ikiz ağızdan bir "Ehad!" feryadıyla iki kılıcını uzatıp hamle yaptı. Havada uçuyordu artık. Düşmanının üzerine düşmek ve onu düşürmek geçiyordu içinden. As'a baktım; kılıçlarını havaya doğru tutup karşılama manevrası yapıyordu. Muaz sıçramıştı bir kere. Havada yön değiştiremezdi. Dostum İbrahim'i hatırladım. Onu kurtaramamıştım, ama kılıçların üzerine düşmek üzere

olan Muaz'ı belki kurtarabilirdim. En azından ikisinden birini... Çırpındım, çırpındım... Ama heyhat!.. Artık yetişemezdim. Muaz iki baştan kılıçların üzerine düşecekti. Gözlerimi kapamak en iyisiydi!.. Ama o da ne? Şu beyaz elbiseli mücahit de nereden çıkmıştı? Dikkatle baktım. Evet, meleklerden şerefli bir melek, görünmeyen elindeki görünmeyen kılıcını As b. Hişam'ın boynuna görünmeyecek şekilde öyle bir çaldı ki, melekleri görmeyen gözler, kellenin kendiliğinden yere yuvarlandığını görüverdiler. Dört kollu Muaz'ın önünde engel kalmamıştı. Ebû Cehil bu gelişi görünce "Hıh!" demişti, "Eceline susamış toy delikanlılar! Hele gelin, tek hamlede biçeyim sizi!" Ama öyle olmadı. Muaz ona bir kılıç mesafesi kadar yaklaştığında hızla kendini yere atıp kayarak ayağını baldırının yarısından uçuruverdi. İkrime girdi devreye, Ebû Cehil'in oğlu. Muaz'ın omuzu üstünden bir hamle yapıp keskin kılıcıyla onun sağ kolunu kesti. İki ağızdan tek çığlık duyuldu. Bir deri parçasıyla bedende sallanan kol Amr'ın oğluna aitti ama Afra'nın oğlu da bağırmıştı. İki ayrı beden olduklarını o anda fark ediverdiler. İkrime tepelerine dikilmiş aldığı kolun, bunlar da ayağın hesabını yapıyorlardı. Afra'nın oğlu erken davrandı. Ebû Cehil'in sağ böğrüne kılıcını saplayıverdi. Evet, artık iflah etmezdi. İkrime babasına koşarken intikam yeminleri ederek ağlıyor; Muazlar ise yeminlerini yerine getirmenin sevinciyle gülüyorlardı. Geriye, derisinde sallanan bir kol kalmıştı. Kan oluk oluktu. Amr'ın oğlu son bir hamleyle eğildi ve kolunun üstüne basarak koparıp attı. Afra'nın oğlu, kahramanlık oyunları oynadığı, gönüllü olup sefere beraber çıktığı arkadaşını, can dostunu, kollarında taşıyacağını hiç ummamıştı. O bayılırken feryadı bütün savaş meydanını sarstı:

"Muaaaaaaaaazzz!.. Haaayyııııırr!.."

Bu çığlık içimi yaktı. Yiğit iken ölen genç ekinler misali... Anladım ki Bedir, verilmiş on dört şehit ile yetmiş ölüden ibaret değildi. Alınmış yetmiş esir demek hiç değildi. Bedir bir zaferin, bir var oluşun adıydı. İslam adına "Ben de varım!" diyen üç yüz on üç erin tarihe geçmesinin adıydı, Muaz'ın adıydı. Ve müstehakkını bulan Ebû Cehil'in. Çünkü onu son bir kez kontrole giden Abdullah b. Mesud, can çekişirken bulup da kendi kılıcıyla nefesine son verdiğinde gülüm secdeye kapanmış, "Allahu Ekber!" dedikten sonra ashabına dönüp *"O, bu ümmetin Firavun'u idi!"*[71] buyurmuştu.

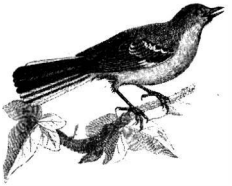

624

- Bedir'in kazananları: Şehitler
- **Esir alınan müşrikler**
- Rukayye dünya denen evden çıktı; Fâtıma dünya evine girdi
- **Hz. Peygamber'in küçük kızı Fâtıma'nın Ali'yle evlendirilmesi**

Medet ümmetlerin hep hâli kandır yâ Rasûlallah
Medet zîrâ zaman âhir zamandır yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Medet!.. Medet!.. Şu çağda İslam ülkelerinin hâli
hep kan revandır ey Allah'ın elçisi;
medet ki zaman ahir zamana kaldı...

GAZEL

Fâtıma için...

"Rasûlullah'tan Fâtıma'yı istediklerini biliyor musun?"

"Biliyorum..."

"Ona gidip Fâtıma'yı sana nikâhlamasını istemekten seni alıkoyan ne peki?"

"Olmayacak hayal gibi bu, hiç konuşmasak daha iyi."

"Nedenmiş o? Senin kadar iyi, temiz, dürüst bir yiğit nerede bulunur?"

"Abartma kadın, Rasûlullah'ın çevresinde herkes iyi, herkes dürüst, herkes yiğit."

"Ama sen aynı zamanda yakışıklı ve gençsin. Şimdi bana bir tek mazeret söyle ki inanayım."

"Mazeret mi istiyorsun? Hangi birini sayayım; öncelikle onunla evlenmek için elde avuçta bir hazırlığım yok."

"Mescidin yakınında evin var ya işte!"

"Evet, içinde hiç eşya olmayan bir odacık... Kâinatın efendisi Rasûlullah'ın kızı için ne kadar da uygun! Hıh!.."

"Ali, bana bak! Bu söylediğin asla bir mazeret olamaz. Hem istenirse..."

"Bitmedi; Ebû Bekir ve Ömer de ona talip olmuş ama Rasûlullah 'Henüz bekleyeceğiz!' demiş. Benim onlardan üstün bir yanım mı var ki onları reddeden beni kabul etsin?"

"İyi ya işte, belki Allah'ın elçisi seni bekliyor. Olamaz mı? Yoksa Kureyş eşrafından hiçbirine evet demeyişini nasıl izah edersin? Farkında değil misin, kızın evlenme çağı geldi de geçiyor bile!"

"İyi, her şey halloldu diyelim; acaba Fâtıma beni ister mi?"

"Ona talip olmadan bunu bilemezsin oğlum! Akrabalarından kiminle konuştuysam seni ona yakıştırıyorlar. Hem belki Rasûlullah da yakıştırmıştır, ne dersin?"

Bedir'den sonra Medine'deki sevinç ve esenlik havasında şahit oldum bu konuşmaya. Ali ile azatlı kölesi arasında bir ikindi sohbetiydi. Kadını ona her kim gönderdiyse Müslümanlar arasında yeni bir sevinç yaşansın istiyordu anlaşılan. Bedir aslında şehirdeki çok şeyi, hatta hayatı değiştirmişti. Artık Medine eskisi gibi değildi. İnsanlar bile değişmişti. Söz gelimi Bilal, o tatlı tatlı ezanlar okuyan Bilal, bir zamanlar kendisine türlü işkenceler yapan sahibi Ümeyye'yi savaş meydanında yaralı görmüş ve sesinin en öfkeli hâliyle "Ümeyyeeee!"diye çınlatmıştı gök kubbeyi, "A küfrün başı zalim! Sen yaşadığın sürece bana hayat haram olsun!" Sonra da varıp öldürmüştü onu. Üç gün sonra Bilal'in yemini gibi bir yemin de Mekke'de yükselmişti. Babası Utbe, amcası Şeybe ve kardeşi Velid'i kaybeden ve bunu Hamza'dan bilen Hind'in yeminiydi bu, İslam düşmanlığında kocası Ebû Süfyan'dan geri kalmayan Hind'in:

"Hamzaaaa!.. Tanrılar şahidim olsun ki babamın ve amcamın kanını senden soracağım Hamzaaa!"

Bedir'den dönerken gülümün Muaz'a ilişmişti gözleri. Esirler arasındaki amcası Abbas ile birlikte yürüyordu. İlk konakta yanına çağırdı ve koluna şifa yağdı. Annesi onun kolunun yerinden uçtuğunu ve yeniden geldiğini hiç bilmeyecekti.

Medine'ye zaferle gelindi ama şehitlerin yasları yürekler yaktı. Umeyrler, Mübeşşirler, Hâriseler... Her biri Kureyş'in küfür canavarlarına karşı kahramanlaşan bayrak isimler. Her birinin yattığı yerde yıldızlar parlayan, hepsinin başucunda hilalin veya dolunayın beklediği mübarek bedenler; İslam'ın ilk harbinde ölüme önden gidenler.

Gülüm ise dönüşte can evinden vurulmuştu. Rukayye, nazlı kızı, vefalı sultanı yoktu artık. Önce Fâtıma'nın elinden tutup canparesinin mezarını, ardından da şehitlerin evlerini, ana babalarını ziyaret etti. Zafere sevinenlerle birlikte sevinmesi hayli sonraydı.

Bedir dönüşü Medine'de yas günlerce sürdü ama Mekke'de aylarca... Mekkeli kadınlar tekrar tekrar Bedir'e gelip kocalarının, oğullarının, babalarının doldurulduğu kuyunun başında halkalanıp ağıtlar yaktılar ve kinler üstüne kinler yığdılar. Bu yaslar Medine'yi de etkiledi. Kimisi akrabalarına üzülerek, kimisi zafere sevinemeyerek... Böyle bir ortamda bir düğün olsa, belki hüzünler dağılıp giderdi.

Ali'yi takip etmeye başladım. Azatlı kölesinden sonra akrabaları da ona aynı şeyi söylediler. En ziyade de Sa'd b. Muaz ısrar etti. Sanki tembihli gibi... Allah'ın sevgilisinin sevgili kızını almak, kâinatın en şerefli insanına damat olmak... Kim istemezdi ki? Rasûlullah ile akraba olmanın dünyada ve ahrette, Allah katında ve elçisi katında şerefini kim aklından

geçirmezdi? O günlerde Medine'deki pek çok delikanlıyla anne babalarının da hayali buydu. Ali kimseye söyleyemiyordu ama Fâtıma'yı eskiden beri kendine yakın buluyordu. Son günlerde adı anıldıkça yüreğinin daha hızlı çarpmaya başladığını hisseder olmuştu. Hele Fâtıma'nın, Bedir'de çatal uçlu Zülfikar'ını düşmana çalışını, harp meydanında oradan oraya yetişip gösterdiği kahramanlıklarını dinleyerek ve anlatarak mutlu olduğunu bilseydi, mescide veya bitişiğindeki Rasûlullah'ın hanesine gelip giderken heyecanla çarpan kalbi belki de duruverirdi. Ali'ye Fâtıma adını ananların Fâtıma'ya da Ali adını andıklarından şüphe yoktu. Medine'deki herkes Fâtıma'yı Ali'ye yakıştırıyordu işte.

Ertesi gün Ali'nin huzura gelişine hiç şaşırmadım. Gelmiş ve usulca süzülüp başını yere eğerek mahcup vaziyette oturmuştu. Gülüm ashabıyla görüşüyor, meseleler anlatıyordu. Ali'nin bu mahcup tavırları dikkatini çekmiş olmalıydı. Herkes gidince yanına çağırdı. Ali gelip önüne oturdu ve öylece kaldı. Konuşmaya dermanı yok gibiydi. İşi kolaylaştırmak gerekirdi:

"Bir hacetin mi var Ali, niye geldin?"

Ali susuyordu. Kıpkırmızı olmuştu. Ne diyebilirdi ki? Alnından terler boynuna doğru süzülmeye başladı. Gülüm onu bu hâlde görmek istemezdi zannederim. Ali onun canıydı, dostu, kardeşi, sırdaşı, vekiliydi. Ashabına *"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız!"* dediği gibi yaptı, yine kolaylaştırdı:

"Herhâlde Fâtıma'yı istemeye geldin?!"[72]

"Evet yâ Rasûlallah!"

Gülüm, ebedi cömertliğin denizi gülüm, gönül hastalarının tabibi gülüm içten içe tebessüm etti. Ali'nin gönlündekini anlamıştı. Şimdi ona cömert davranmalıydı. Gözünün önüne birden Fâtıma geldi. Narin bedeniyle mücerret fikir-

ler kadar ince bir cazibeye sahip olan Fâtıma. Zarif ve güzel Fâtıma. Hatice'nin son yadigârı... Ne çabuk da büyüyüvermişti. Cebrail kendisine göründüğü günlerde annesinden süt emdiğini hatırlıyordu. Kendisi insanlığı kurtarmak için mücadele verirken demek canparesi gelinlik çağına gelmişti. Ve şimdi yiğitler serdarı Ali, çocukluğundan itibaren yanında büyüyen Ali, yüzünü hiç puta çevirmeyen ve bu yüzden *"Allah yüzünü keremlendirsin!"*[73] temennisine mazhar olan Ali, onu kendisinden istemeye çalışıyordu:

"Fâtıma'ya mehir olarak verebileceğin bir şeye sahip misin Ali?"

"Anam babam sana feda yâ Rasûlallah; işte biliyorsunuz, bir atım, bir de zırhtan gömleğim var!"

"Atın sana lazımdır, zırhını sat!"

Ali'nin dışarı çıkarken dizlerinde derman kalmadığını herkes fark edebilirdi. İçeride neler konuştuklarını öğrenenler çok sevindi çünkü. Gülümün ona mehirden bahsetmesi ve zırhını satma teklifi duyulduğunda bütün Medine sokakları şenleniverdi. Bu havadis bir tür nişan kabul edildi ve gülüme Rukayye'nin acısını unutturacak bir mürüvvet sevinci geldi.

Ali zırhını satılığa çıkardığında, müstakbel bacanağı Osman onu dört yüz seksen dirheme satın aldı. Anlayışlı ve güzel kalpli Osman, ihtiyacı olmayan bir zırhı sırf iş görülsün diye almıştı ve birkaç gün sonra aynı zırhı getirip Ali'ye hediye etti. Asla gururunu incitmeden; bilakis dostluk nişanesi olarak. İslam kardeşliği...

Dört yüz seksen dirhem iyiydi elbette, ama bir düğün için daha çok masraf gerekecekti. Ali'nin aklına yaşlı develeri geldi. Biri Bedir gününden kendisine ganimet düşen, diğeri de beşte bir hakkından dolayı gülümün hediyesi olan develer. Ali, düğün masrafı için bu iki deveyi önüne katıp ticaret

yapmayı düşündü. Kaynukaoğulları'ndan bir kuyumcuyla da anlaştı. Birlikte dağlardan güzel kokulu izhir otu getirecek ve kuyumculara satacaklardı. En azından düğün yemeğinin masrafı çıkardı. Hazırlık için develeri Ensâr'dan bir adamın evinin yanına ıhtırıp ödünç semer, çuval ve ip temini için tanıdıklarını dolaşmaya başladı. Hangi kapıyı çalsa kimse onu geri çevirmemişti. Tedarikini tamamlayıp develerinin yanına geldiğinde bir de ne görsün, develeri acı acı böğürüyor, boyunlarından şıp şıp kanlar sızıyordu. Birisi bu develere ne yapmıştı böyle? Öfkesinden yumruklarını sıkıyor, yaşlı iki devenin düştüğü hâle sanki ağlamak istiyordu. Başlarını okşayarak ve kulaklarına fısıldayarak zavallı hayvanları yakından inceledi. Hörgüçleri ve boyunları yarılmış, ciğerlerinden birer parça alınmıştı. Yapanın maharetli biri olduğu, develerin canına kast etmeden kendi ihtiyacını gördüğü anlaşılıyordu. O sırada komşu evlerden birkaç kişi geldiler. Ali gözleri nemlenmiş olarak sordu:

"Bunu kimin yaptığını biliyor musunuz?"

"Elbette!.. İşte şu evde, içki içiyor."

"Neden yaptı peki, bilen var mı?"

"Ben biliyorum. Söyledim ama dinletemedim. Şarap küpünü kurutmaya yeminli gibiydiler. Yanlarında şarkıcı bir kadın ile çalgıcılar vardı. Bir ara kadın şarkı sözleri arasında 'Uzaktaki yaşlı develere bakın!' diye bir zarf attı. O biri kılıcını aldı ve senin develerine doğru koşmaya başladı. Durdurmaya çalıştım ama dinlemedi. Sonrası işte görüyorsunuz!"

"O biri bunu sırf şaraba meze olacak kebap için mi yaptı yani?"

"Sarhoştu işte!.."

İçki henüz yasaklanmamış, mubahlar, haramlar tam ayrışmamıştı. Gülümün arkadaşlarından içki içmeye devam edenler vardı. Yalnızca mescide sarhoş gelmiyorlardı, o kadar.

Ali'yi hiç bu kadar kırılmış ve çaresiz görmemiştim. Akıl, içkinin tesiriyle mümini terk edince kör nefis ruhu ne hâle getiriyordu. Doğruca gülümün yanına koştu. O da müstakbel damadını alı al, moru mor görünce telaşla sordu:

"Neyin var Ali?"

"Ey Allah'ın Rasûlü! Bugün gördüğüm şeyi ömrümde hiç görmemiştim. Çok sevdiğiniz biri develerime saldırmış, hörgüçlerini kesmiş, böğürlerini yarmış."

"Şimdi nerede?"

"Kurayzalı birinin evinde içki içiyor!"

Dünya sadefinin incisini sıkıntıdan terlerken ilk defa gördüm. Yanağında tomur tomur damlacıklar... Bir öfke bulutu kapladı yüzünü. Hırkasının getirilmesini istedi. Sırtına alıp doğruca tarif edilen eve yöneldi. Ali ve diğerleri de ardınca ilerlediler. Kapıyı çaldı; içeri girmek üzere izin istedi. İçerdekiler yalnızca gülümle Ali'ye giriş izni verdiler. Gülüm, içeride kendisiyle aynı yaşta olan amcası Hamza'yı da gördü. Üstelik sarhoştu, gözleri kızarmıştı ve bir bunun, bir onun yüzüne bakıyordu. Sonra her ikisinin de dizlerine baktı, tekrar yüzlerine, tekrar dizlerine... Kahkahayla geveledi:

"Sizler, benim babamın ancak kölelerisiniz halı-ha!.."

Gülüm bu sözlerin sarhoş kelimeleri olduğunu anlayınca hiç oyalanmadı. Cürmü işleyenden develerin hesabını da sormadan[74] orayı terk etti. İnsanların sarhoş iken sorgulamaya cevap veremeyecekleri ortadaydı. Sarhoşlukla akıl bir arada durmuyordu. İçimden "Cebrail'in içkiyi yasaklayan emirler getirmesi yakındır!" dedim. Çünkü gülüm amcasının sarhoşluğuna çok üzülmüş ve öfkelenmişti. Ali daha da öfkeliydi. Düğün için kazanmayı umduğu dinarlar bir yana, şimdi ihtiyar develerinin satış değeri de düşmüştü.

Günler de geçiyordu. Ali'de fakirlik, çaresizlik, arkasızlık... Bereket versin gülüm kolaylaştırmaya devam etti. Onun geldiği bir gün meclisindeki Bilal'e şöyle dedi:

"Bilal! Ben, evlenme esnasında ümmetim yemek yedirmeyi sünnet edinsinler istiyorum.[75] Ali için bir velime ziyafeti gerekir."

Bunun üzerine bu işe öncülük edenlerden Sa'd b. Muaz, "Benden bir koç!" dedi. Diğerleri atıldı:

"Benden şu kadar darı!"

"Benden şu kadar odun!"

"Ben pişiririm!"

"Ben doğrarım!"

Hemen o gün, düğün haberi yayılırken Ali, yarım ölçek arpa almak üzere zırhını bir Yahudi'ye rehin bıraktı. Zilhicce çıkmadan bu evliliği tamamlamak istiyordu. Hayırlı işlerde acele etmek ve uzatmamak lazımdı. Ali ile Fâtıma muratlarına ereceklerdi. Nihayet gülüm Enes b. Mâlik'e de bir emir verdi:

"Enesçik! Git bana Ebû Bekir'i, Ömer'i, Osman'ı, Avf oğlu Abdurrahman'ı, Talha'yı, Zübeyir'i, Sa'd b. Ebi Vakkas'ı ve Ensâr'dan bulduklarını çağır!"

Herkes gelince bir hayli vaaz ve nasihatte bulundu. Sonunda cümlelerini şöyle bağladı:

"Yüce Allah kazanın kadere göre, kaderin de kazaya göre cereyanını emir buyurmuştur. Her kaderin eceli, her ecelin de Kitap'ta yeri vardır. *'Allah ne dilerse onu yapar. Bazısını imha eder, vücuda getirmez ve bazısını da vücuda getirir. Ana kitap Levh-i Mahfûz da O'nun katındadır.'*[76] Yüce Allah Hatice'nin kızı Fâtıma'yı, Ebû Tâlib'in oğlu Ali'ye nikâhlamamı bana emir buyurdu. Sizler şahit olunuz. Fâtıma'yı dört yüz miskal gümüş mehriyle Ali'ye nikâhladım."[77]

Gülümün onlar için ettiği temenni ile duayı herkes ezberledi:

"Allah sizin dağınık işlerinizi toparlasın. Nikâhınızı mübarek kılsın. İkinizden güzel ve pek çok nesil halk etsin.

Allah'ım bu evliliği bu ikisi için mübarek kıl![78] Allah'ım! Fâtıma ve zürriyeti hakkında kovulmuş şeytandan sana sığınırım!"

Gerdeğin ertesinde Fâtıma'nın evinde bir şarkı söyledim. Bir mutluluk gazeliydi. O sırada baktım odanın nehir yatağından getirilmiş ince kumlarla kaplı zemininde tabaklanmış koç postundan bir şilte, içi lif dolu keten bezinden bir yatak, yorgan yerine de Yemen işi sırmalı kadife bir kumaş mevcuttu. Üzerlerine öttükleri vakit başlarına çekseler ayakları, ayaklarını örtseler başları açıkta kalacak kadar kısa bir kumaştı. Bir köşede içi hurma lifleriyle doldurulmuş deri bir yastıkla iki kırlent duruyordu. Duvarda bir su kırbasıyla bir elek asılı, un elde etmek için iki adet el değirmeni, silmek için bir bez parçası ve Fâtıma için iki urba. Ve Ali'yi bu çeyize şükrederken buldum.

"Zengin eşya olmasa da keder değil" diyordu "dünyanın biricik hazinesine kavuştum."

Baktım, Ali'nin "hazine" demesinde hiç mübalağa yoktu. Beyaz buğday benizli Fâtıma, ince kaşlarının siperlendirdiği gür kirpiklerinin arasından Ali'ye gülümsüyordu. Denizler kadar derin gönüllü Fâtıma... Arkadaşlarının ona Zehra veya Betül dedikleri boşuna değildi. Beyaz ve nurani bir yüzü Zehra'yı; kendisini Allah'a yöneltişi de Betül'ü tamı tamına karşılıyordu: Fâtıma Betül Zehra... Ve karşısında yiğitler serdarı Ali... Şarkımı bitirdiğimde feleklerin ahenkli bir çift görme hazzıyla döndüklerini fark ettim.

624

- Hz. Peygamber'in müşrik damadı
- **Haticetü'l-Kübra'nın gerdanlığıyla gelen hüznün adı Zeyneb...**
- Nuayman'ın lâtif hikâyesi
- **İnleyen hurma kütüğü**

Yamandır hâlim etmezsen kefâlet yâ Rasûlallah
Füzûndur cürm ü isyanım şefâat yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Eğer sen kefil olmazsan hâlim yamandır ey Allah'ın elçisi; çünkü hatalarım ve isyanım çoktan da çoktur...

SEMÂİ

Nuayman için...

Mescidin önündeki ağacı kendime yurt edindim. Burası dünyanın kalbi, gülümün bahçesi, hep hayalini kurduğum mekândı. Buradan uzaklaşmak, yalnızca gülümün peşinden giderken bana sevimli geliyor. Geri zamanlarda kâh sevindiren, kâh hayrette bırakan, bazen de üzüntü getiren hadiselerin yurdu... Bugün önce sevinci gölgeleyen bir hüzne, sonra da hüzünler içinde bir sevince şahit oldum mesela.

Rukayye'yi kaybeden gülüm Mekke'deki Zeyneb'i daha çok merak etmeye başlamıştı. Müminler Bedir zaferine sevinirken ona hüzünler; herkes başarmanın şetaretini yaşarken ona kederler düşmüştü. Müşrik damadı Bedir'de Müslümanlara esir olmuş, fidye için tutuluyordu. Ve beklenen fidye geldi. Zeyneb, annesinin hatırası olarak sakladığı gerdanlığı

göndermişti. Gülüm, büyükler büyüğü Hatice'nin gerdanlığını görünce burkuldu. Gözleri dolu doluydu. Bu gerdanlık nice güzel hatıralarla birlikte ona Hatice'nin büyüklüğünü ve şefkatini de hatırlatıyordu. Ölüm döşeğindeyken onu kızına uzatmış ve "Zeyneb'im" demişti, "benim güzel ve asil kızım, sana bu gerdanlıktan daha kıymetlisini bırakıyorum, babanı bırakıyorum, Allah'ın elçisini bırakıyorum! Değer bilirsin diye!" Zeyneb şirk içindeki kocasına fidye olsun diye şimdi o gerdanlığı gönderiyordu. Bu nasıl bir tecelli idi böyle? Allah, kullarına vereceği kederleri önce habîbine gösteriyordu besbelli. Nitekim Muhâcirler arasında da bu tür acılara uğrayanlar az değildi. Gerdanlığı gördüklerinde yüreklerine pek dokunması, hatta bazılarının ağlaması bundandı. Bedir'de zaferi kazananlarla kaybedenler arasındaki akrabalıklar ve dostluklar benzer trajedilere kapı aralıyordu. Hak ile batılın ayrışması böyle böyle tamamlanacaktı. Hicretle başlayan maddi ayrılık, şimdi gönüllerde ve ruhlarda inanç esasıyla yeniden inşa olunuyor, sevgiler, sevgililer, evlatlar ve analar her biri bir yapının temel taşı oluyordu. Vatanla gurbet belirginleşiyor, gurbet vatanlaşıyordu.

Zeyneb, Hicret'ten sonra gülümün her zaman özlediği topraklarda, uzaklarda bir yerde kalmıştı. Kaç zamandır Muhâcirler, Mekke'den gelen biri olduğunda çevresine toplanıp geride kalanları soruyor, herkes kendi hasretine dertleniyordu. Gülüm ise herkesin hasreti kadar dertleniyor, üstüne bir de Zeyneb'i düşünüyordu. Rukayye'yi kaybetmenin kederine şimdi büyük Hatice'nin gerdanlığı eklenmiş, gülümün yüreğini titretmişti. Kızı, canparesi, nazlı ceylanı oralarda zor durumda olmasaydı diyet için annesinin yadigârını göndermezdi. Aç mıydı, açıkta mıydı; ne yer, ne içerdi? Kureyş, acaba kendisine yapamadıklarını ona yapmaya kalkışıyor

muydu? Kocası ona nasıl davranıyordu? Peygamberin kızı diye onu horluyor, hakaret ediyor muydu? Zeyneb'in kalbindeki hak ve hakikat nurundan rahatsız oluyor muydu? Belki de ona kötü davranıyor, hatta eziyet ediyordu.

Ashab, gerdanlığı almadan Zeyneb'in kocasını fidyesiz serbest bırakması için gülüme ısrar ettiler. O bundan memnunluk duydu. Müşrik damadını serbest bırakırken artık Zeyneb'in Medine'ye göçme zamanının geldiğini düşünüyordu. Kocası İslam'ı kabul ederse birlikte, değilse boşanarak...

Hüzünlü bir Cuma sabahıydı. Gülüm, Zeyneb'in tül tül akan yüzünü hayal ederek sevinmeye çalışıyordu. Kendisine bir ziyaretçiden bahsettiler. Çölden gelmiş bir bedevi... İslam'a girmek istiyordu. Sevinci katmerlenecek gibiydi. Cuma bayram demekti. Üstelik kuşluk vaktinde, benimle beraber bütün kuşların nebi aşkına şarkılar söyledikleri sırada, bedevi mescidin avlusunda biriken müminlerin arasından geçmiş, devesini köşedeki halkaya bağlayarak huzura yürümüştü. Avludaki ashabın kimileri gölgelendikleri ağacın altında sohbetler ediyor, kimileri Rasûlullah ile görüşmeyi bekliyor, kimileri de bugün yapacak işleri olmadığı için oyalanıyor ve birbirlerine gülümün yahut Cebrail'in söylediklerinden anlatıyorlar, gül sohbeti yaparak gül alıyor, gül satıyorlardı. İçlerinden birisi ortaya bir laf attı:

"Aaah, ah!.. Yiyecek bir şeyler olsaydı şimdi!.."

Medine'de yokluk, özellikle Müslümanlar arasında had safhadaydı. Kardeşlik hukukuyla önce lokmalarını bölüşmeyi öğrenmişlerdi ama lokma da her zaman ele geçmiyordu. Bir evde yiyecek bir şeylerin olması, kardeşler arasında kimin daha uzun süredir açlık çektiği sorusuna kadar uzanıveriyordu. Belki de bu yüzden, mescidin önünde duyduğum bu cümle, orada biriken on kadar insandan kimisinin eli-

ni karnına, kimisinin aklını yemeklere götürmeye yetmişti. Belli ki hiçbiri sabah çorbası içmemiş, belki dün akşamdan kalma açlıklarıyla buraya gelmişlerdi. Giysi yönünden fakir olduklarını biliyordum ama yiyecek bahsinde de zaruret içinde olduklarını o gün anladım. Çünkü "Yiyecek bir şeyler olsaydı şimdi!.." cümlesini duyunca herkes umutla birbirinin yüzüne bakmış ama içlerinden biri çıkıp "Buyurun bizde yiyecek var, gidelim!" dememişti, diyememişti. O sırada garip hâlleriyle herkesi güldüren ve şakalarıyla Müslümanları neşeye boğan Nuayman, gülümün de aç olma ihtimalini düşündü. Nuayman, bir müddet evvel ayetlerle haram kılınan içkiyi bırakamadığı için gizli gizli demlenirdi. Ashab ona Abdullah Hamınârî lakabını takmışlardı. Arada sırada eşek şakaları yaptığı zaman da bir hareke değişikliğiyle bunu Abdullah Hımarî'ye dönüştürüveriyorlardı. Ashâb onun nefsiyle mücadelesinde hep mağlup oluşuna içerlemekle birlikte nüktedanlığı yüzünden arkadaşlığından hoşlanır, lüzumsuz şakalarına karşılık da ona arada sırada oyun oynarlardı. Yine öyle bir an gelmiş gibi gizliden gizliye kaş göz işaretleri yapmaya başladılar.

Aslında Nuayman her şeyiyle kalender bir insandı ve bütün ashabı kıskandıran bir huyu vardı. Her mevsim, nerede turfanda bir meyve veya sebze var ise onu bulur, hediye olarak getirir, gülümün önüne koyar, bu turfanda meyveyi önce onun yemesini isterdi. Bu ona karşı sevgisinin bir göstergesiydi. Gülüm de çölden toplanıp getirilen şeyleri çobanlık zamanlarına ait damak lezzetiyle tadar, sevinirdi. Galiba ona eski günleri hatırlatıyordu. Nuayman sevildiğini bilir, bu yüzden Medine pazarına yeni her ne gelirse temin eder, elinde avucunda olmadığı için çoğunlukla borca da girer, ödeyemediği vakit ise gülüme gelir, borcunu ödemesini isterdi.

Gülüm onun bu tür hâllerine göz yumar, kalbinin kırılmasını istemez, borcunu öderdi. Ama bu küçük hediyeler gitgide büyümüş ve huzuruna en son, pazara yeni çıkmış mevsimlik bir tulum balla gelmişti. Bal gerçekten güzeldi ve ashabın pek çoğu tatmış, lezzet almıştı. Ne var ki Nuayman'ın bu balın borcunu ödemesi ihtimal derecesinde bile değildi. Satıcı sonunda bir gün yakasına yapıştı. Ne yapsın, o da daha evvel olduğu gibi satıcıyı alıp doğruca gülümün huzuruna getirdi. Acayiplik bu ya, doğrudan konuya girdi ve âdeta adamın elinden kurtar beni der gibi yüksek sesle bağırdı. Duyan da borcu gülümün yaptığını sanırdı:

"Yâ Rasûlallah!. Ver şu adamın parasını."

Şimdi mescid avlusunda açlık sohbeti yapanlar bütün bu gülünçlükleri biliyordu. İçlerinden biri Nuayman'ı gözüne kestirmiş olsa gerek, sesine bütün merhamet tonunu vererek, bedevinin bahçede geviş getirmekte olan semiz devesini işaretle bir teklifte bulundu:

"Nuayman, et yemeyeli hayli zaman oluyor. Şu deveyi kessen de yesek, ha?"

"Hiç olur mu öyle şey; sonra Rasûlullah bana ne der?"

"Canım, ne diyecek, en nihayetinde bedeviye deve parasını öder, olur biter!"

"Asla olmaz!"

"Ama Rasûlullah çok zamandır et yemedi, farkında mısın?"

Nuayman yumuşayıverdi. Gülümün adını duyunca birden hâli değişti. Bu sefer de onun sesinde merhamet vardı:

"Sahi yemedi mi?"

Oyuna başkaları da katıldılar:

"Yemediğini biz biliyoruz!"

"Belki de bir yahniyi çok özlemiştir ama işte..."

"Doğru ya, şöyle hep beraber bir sofranın etrafına otursak, yüzü gülerdi!"

Olup bitene itiraz eden, Nuayman'ı kışkırtmanın doğru olmadığını dillendiren birkaç kişinin sesi nedense fazla duyulmadı. Midelerin sesi akılların sesini geçti. Nuayman Rasûlullah aşkına razı oldu ve deveyi kesti.

Olan olmuştu. Deve yüzülürken birileri ateş yakmaya bile başlamışlardı. Nuayman ise yaptığına bin pişman, dizlerini dövüyor, oralardan uzaklaşmak istiyordu. Sonunda yakındaki evlerden birinin avlusundaki bir çukura saklandı. Çukura girerken arkadaşlarına tembih ediyordu:

"Burada olduğumu sakın Rasûlullah'a söylemeyin, tamam mı?"

Herkes "Tamam, tamam!" diye onu geçiştirirken Nuayman, hurma dallarıyla kendi üstünü örtmeye çalışıyordu. Bir mezara girmiş kadar da sessizce beklemeye başladı.

Çok geçmeden bedevi gülümün yanından ayrılıp dışarı çıktı. Yerdeki deveyi derisinden tanıyıp bastı feryadı:

"Ah benim sarı kızııım! Kimler kıydı sanaaaa? Söyleyin derhâl kim yaptı bunu?"

Nuayman girdiği çukurda sesleri duyuyor, bir yandan arkadaşlarının bedeviye cevap vermediklerine sevinirken diğer yandan adamın öfkesinden titriyordu:

"Söyleyin hanginiz yaptı? İşte kılıcım, çıksın meydana!"

Nuayman yine sessizliği takip etti. Ama bu sefer adam sesini yükseltmişti:

"Ocağımı söndürdüleeer! Medine'ye geldiğime lanetler olsun; mertlik resmini bozdular!.."

Sessizlik sürerken adam sesini bir kat daha yükseltti. Bu defa gülümün onu işiteceğinden Nuayman'ın zerre kadar şüphesi kalmadı.

"Ey ahali!.. Zulme uğrayan birine sessiz mi kalacaksınız? Kim feryadıma yetişir, ey Medineliler!"

Nuayman üzülüyor, cezasını çekmeye hazırlanıyor ama en çok da gülümün kendisine kızacağından çekiniyordu. O sırada iplik iplik bir yağmur başladı. Hurma dallarının tozlarını yıkayarak üzerine süzülen damlaların altında yüzü Medine toprağının kızılıyla boyanıyordu. Derken beklediği an geldi. Seslere kulak verdi. İşte Allah elçisinin sesi. Neler olduğunu soruyordu. Arkadaşları doğruyu anlattılar, ama eksik söylediler. Sonunda suç, Nuayman'ın üzerinde kalmıştı. Kendisini kışkırtanlar onu biz azınettirdik kısmını söylemiyorlardı. Ve gülümün sesini duydu:

"Nerede Nuayman?"

Eyvah!.. Keşke dünya dursa, kıyamet kopsa, yer yarılıp kendisi içine girseydi. Rasûlullah bir şeyi sorunca mutlaka öğrenirdi. O Allah'ın elçisiydi, elbette adaleti yerine getirecekti. Artık merhametini umması söz konusu değildi. Her ne sebeple ve nasıl olursa olsun, bir haksızlık yapmıştı ve bunu affettirmesi imkânsızdı. İyi ki arkadaşlarına tembih etmiş, yerini söylememelerini istemişti. Daha sonra Rasûlullah'a kendini affettirmenin bir çaresini düşünürdü, yeter ki şimdi kimse ona yerini söylemesindi. Ama gülüm Allah Rasûlü'ydü; o sorunca söylememek veya yalan söylemek olmazdı. Nitekim ashabın bazıları az evvel başını anlatmadıkları hadiseden mahcup gülümün "Nerede?" sorusuna işaret parmaklarıyla cevap veriyorlardı. Gülüm onların işaret ettiği bahçeye doğru ilerledi. Bedevi hemen arkasında, sonra da ashabı vardı. Biraz ilerleyince gülüm etrafına bakındı. İşaret ettikleri yönde kimseyi görememişti. Nuayman sessizliği dinledi. Arkadaşlarının cevabını duymamıştı, ama bu yaklaşan ayak sesleri de neydi böyle? İnşallah geçip giderlerdi.

Ama o sırada gülümün sesini yeniden duydu. Üstelik bu sefer sesi biraz daha sert çıkmıştı:

"Hani nerede Nuayman?"

Arkadaşlarının kendisine ihanet edip etmediklerinden şüpheye düştü. Onlar yerini söyledi de kendisi mi duyamamıştı? Kulak kesildi. Bunu anlamanın tek yolu dinlemekti. Evet, işte arkadaşları sessiz kalıyorlardı. Birinin verdiği cevap ise zaten kendisinden yanaydı:

"Nerede olduğunu bilmiyoruz ki ey Allah'ın elçisi!"

Nuayman, bu cevapla birlikte gülümün çevresindeki bütün parmakların, girdiği çukuru işaret ettiklerini elbette bilemezdi. Yağmur çiselemeye devam ediyordu.

Nuayman verilen cevaptan biraz rahatlar gibi oldu. Sonra duyduğu seste bir kinaye olduğunu sezdi. Şaka yapar gibi. Tereddüde düştü. Bu cemaatin en büyük şakacısı kendisiydi. Gerektiğinde hür birini geçen kervana köle diye satar ve "Yalnız bu kölenin bir takıntısı var, kendisini hür zanneder!" diye ikazı da ihmal etmez, gerekirse âmâ birini, bir dostunun başucuna getirip "Şu dokunduğun kişi falanca vakit sana düşmanlık eden adamdır!" diye kulağına fısıldayıverirdi. Ama işte sanki birileri de ona şaka yapıyordu. Bereket vere de bu şakaya Rasülullah da katılaydı?

Nuayman kalbinden geçirdiği temenniyi yaşayacak olduğunu bilse saklandığı çukurdan kendisi çıkardı ama o hâlâ bulunmaktan ve gülümü gücendirmekten korkuyordu. İyi niyetle başladığı bir iş ters tepmiş, başına çorap örülmüştü. Adımlar ve sesler yaklaşıyordu. Kurban olmak üzere bağlanmış bir koç gibi hissetti kendini. Gözlerini yumdu. İşte ayak sesleri başucuna kadar gelmişti. Artık bir elin, üstündeki hurma dallarını birer ikişer alıp kenara attığını hissediyor, ama gözlerini açıp kim olduğunu görme cesareti bulamıyordu.

Gülüm Nuayman'ın yüzüne baktı. Durdu. Gözlerini sımsıkı yummuş titriyordu. Onun Bedir'deki hâlini hatırladı, müşriklerle mücadele ederken bile bu derece tedirgin olmadığını düşündü. Yağmur damlaları da yüzünü harita gibi çizmişti. Hâli çok komikti. Gülüm tebessüm etti. Çukura elini uzatıp onu çekti. Nuayman kendisine yapışan elin Rasûlullah'ın eli olduğunu anladığı an biraz ferahladı. Yukarı çıktığında gülümün bütün kızgınlığı bir anda yok olup gidiverdi. Mübarek elleriyle onun yüzündeki toprakları ve çamurları silerken sordu:

"Bunu neden yaptın Nuayman?"

"Anam babam sana feda olsun yâ Rasûlallah, inan ki saklandığım yeri saklamayıp sana haber verenler bunu bana yaptırdı."

Gülüm ona sarılarak gönlünü aldı. Belli ki arkadaşları birbirine şaka yapmış ama biraz ileri gitmişlerdi. Nuayman'ın suça azmettirenleri ifşa etmesi ihtimali herkesi tedirgin etmişti. Boyunlarını bükmüş, gülüm şimdi de kendilerine kızacak, en azından sitem edecek diye bekliyorlardı. Ama Nuayman onları ele vermedi. Gülüm de bedevinin zararını telafi etmek için Medine pazarına gidip deve temin ederek onunla helalleşti. Pazarda onun biraz neşelendiğini görüp sevindim. Ashabı da onunla birlikte neşeyle ilerliyorlardı. Akşama deve yahnisi vardı ve günlerden Cuma idi. Gülüm sanki bayrammış gibi davrandı, mescide varasıya kadar ashabıyla şakalaşarak yürüdüler. Olup bitenler onu Zeyneb'in kederinden bir nebze olsun uzaklaştırmıştı. Bir şarkıya başladım. Bir sevinç şarkısıydı bu. Gülümün Cuma hutbesine kadar devam ettim. Ta ki mesciddeki hurma kütüğünün inlemesini duyana kadar. Ve neşeli sesimi, bir hurma kütüğünün bebekler gibi ağlayıp inlemesine feda ettim. O da gülümün hasretiyle çığırıyordu. Yıl-

larca benim yaptığım gibi. Gülüm susması için yanına varıp onu okşadı. Kütüğü kıskandım, hem de çok kıskandım. Şu kütüğün özlemi yalnızca yedi günlüktü. Benimse hasretim yedi iklimi kuşatıyordu. Bir rakibim daha olduğuna karar verdim. Şarkıma hüzün bulaştı.. Çünkü gülümün yanındayken bile ona hasret kalmanın ne demek olduğunu fark ettim.

Rukayye'den Zeyneb'e, Nuayman'dan hurma kütüğüne her şeyin adı gül hasreti oldu...

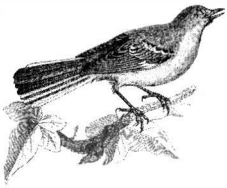

625

- Uhud: Şirkin şiddetiyle dolu kanlı savaş...
- **Zaferden hezimete: Okçular yerlerini terk edince...**
- Ebû Süfyan'ın hanımı Hind'in Vahşi intikamı...
- **Şehitlere serdar olan Hamza...**
- Ve Uhud; bir kederin adı...

Garîk-i bahr-i isyanem şefâat yâ Rasûlallah
Esîr-i nefs-i nâdânem şefâat yâ Rasûlallah
(Zekâyî)

İsyan denizinde boğuluyorum, şefaatini ver ey Allah'ın elçisi;
cahil nefsin elinde esir kaldım, şefaatini ver...

TEHZİL

Hind için...

Günlerden cumartesiydi. Uhud Dağı'nın eteklerini dehşet kaplamıştı. Kılıçların çakıntıları, cevşenlerin şakırtıları, kargıların hışırtı ve okların vızıltılarına atların kişnemeleri ve develerin böğürtüleri karışıyordu. Allah adını yüceltmek için meydana atılanlarla gurur ve itibarlarını putlara satanların savaşıydı bu. Küfürle imanın, ışıkla zulmetin, hakla batılın savaşıydı. Ve vuruşmanın en acımasız, en kanlı sahnelerinden birinde, parolası "Emit!.. Emit!.." olan mücahitlerin savrulmaya başladıkları, müşrik ile münafığın, Ensâr ile Muhâcir'in birbirine girdiği bir an geldi. Gürzlerin kimi devirdiği, okların kimi vurduğu bile hesaptan çıkmış gibiydi. Savunması olmayan bir savaştı ve herkes saldırıyordu. Savruntu arasında bir mızrak gördüm; özgürlüğünü arayan bir

koldan fırlamış, vınlayarak ilerliyordu. İçim titredi. Sanki savaş durmuş, yalnızca o mızrağın gidişi önem kazanmıştı. Uhud'un zirvelerinde kanatlarını hissettiğim melekler tekbirlerine ara vermiş bu mızrağa bakıyorlardı. Gülüm ötede gazilere talimatlar veriyor, Ali ile Ömer, diğer yanda kılıç sallıyorlardı. Mızrağın hedefinde Hamza vardı. İki saattir müşrikleri kırmaya devam ederken sel sularının kayganlaştırdığı dere yatağında birden ayağı kayıp yere yığılan Hamza... İki saattir kılıçların sallanışına, kargıların savrulmasına, okların fırlamasına rehber olan Hamza. İki saattir savaşın tam merkezinde mücahitlere şecaat olan Hamza. İki saattir bir çift göz tarafından dikkatle izlenen Hamza. İzlenen ve hareketsiz kalması beklenen Hamza... Ve izleyen adam; özgürlüğünü mızrağının ucuna bağlayan Vahşî... İki saattir omuzu üstünde hazır beklettiği mızrağın artık ağırlaştığını hissediyordu. Kolunda bir yorulma vardı. Bu işi bitirmeliydi. Havada sineği vuran eli titremeye başlamış Hamza'yı vurmakta tereddüt geçiriyordu. Ya vuramazsa! Ya mızrak boşa giderse!.. Dizlerinde derman kesiliyordu. Özgürlüğünü düşündü. Hızlı karar vermeliydi. Bu onun son şansı olabilirdi. Savaş bitti bitiyordu. Nitekim Mekke ordusu az evvel bozguna uğrayıp kaçmışken şu Ayneyn Tepesi'ndeki Müslüman okçular yerlerinden ayrılmasalardı bu fırsatı da yakalayamayacaktı. Ayneyn'i arkadan dolanan Hâlid b. Velid'in büyük bir savaşçı olduğunu düşündü. Çarpışma boyunca Müslüman okçuların yerlerinden ayrılacakları bir zamanı bekleyip durmuştu. Sonunda onlar da beklediğini verdiler ve Muhammed'in bütün ikazlarına, hatta *"Göreviniz, bize yönelecek atlıları oka tutup, arkamızdan dolanmalarını önlemektir. Düşmanı yendiğimizi görseniz bile sakın yerinizden ayrılmayın,"* demesine rağmen müşriklerin kaçışlarına bakarak ganimet

sevdasına düşüp meydana koştular. İçinden Hâlid'e teşekkür etti. Uygun zamanı bekleyip tepenin ardından yüz ehil süvarisiyle meydana dalarak Müslümanları darmadağın etmeseydi özgürlük hayalleri suya düşecekti. Kalbinin her atışında bu hayalin uzaklaşacağını da biliyordu. Kararını verdi ve olanca gücüyle bileğine yüklendi. Mızrak elinden çıktığı anda birkaç adım sendeleyerek savrulduğunu gördüm. Güçlü bir atıştı. Mızrak havada uçuyor, Hamza'nın yorgun bedenine doğru ilerliyordu. Vahşi, bütün ömrünü düğümlediği bu atışın sonucuna kilitlenmiş, bildiği putların adlarını ana ana ayak parmakları üzerine yükselerek mızrağın gidişini takip ediyordu. Savaş meydanında can alıp satanlar saniye saniye kendisini perdelemeseler daha iyi görebilecekti besbelli.

Zamanı bir yerde durdurabilme şansım olsaydı, tam o anda durdurmayı tercih ederdim. Gülümün o salıneyi ve daha sonrasında olacakları görmekten ne derece üzüleceğini düşünerek yapardım bunu. Can havliyle mızrağın önüne koşmam bu yüzdendi. Belki yönünü eğriltebilir, belki hızını azaltabilir, hiç olmazsa sivriltilmiş ucuna kendimi siper ederek hedefe çarpış şiddetini azaltabilirdim. Ya bir melek olmayı veya kanatlarımın kırlangıç kanadı kadar hızlı hareket etmesini istediğim andı. Olmadı, olamadı, yapamadım, yetişemedim ve mızrak olanca şiddetiyle girdi sırtına Hamza'nın. Yiğit Hamza, görkemli Hamza, aslanları yelesinden yakalayıp alt eden cihan pehlivanı Hamza, gülümün sütkardeşi Hamza. Yeryüzüne onun gibi kahraman bir daha zor gelirdi.

Vahşi'nin mızrağı milim şaşmamış, sırtından girip göğsünden çıkmıştı. Meleklerin tekbirleri yükseliyordu, Hamza sendeleyerek yanı üstüne düştü. Daha dün harp görüşmeleri yapılırken Medine'de gülüme, "Vallahi ey Allah'ın Rasûlü;

ben müşriklerle çarpışmadan yemek yemeyeceğim!" demişti. İşte oruçluydu ve başucunda duran iki meleğe bakılırsa cennette, şehadet şerbetiyle iftara hazırlanıyordu. Yüzündeki tebessümden anladım bunu. Düştüğünü görüp de çevresine koşanların "Umâre'nin babası!" diye seslenip durmalarına cevap veremiyordu çünkü. Hamza için çok kolay olmuştu. Bir varmış, bir yokmuş... Şehitlerin efendisi... Esedullah!..

Hamza'ya ağlanmaz mı hiç; bedenine saplanan mızrağın ucuna konup başladım feryada. Ağıt ağıt üstüne... Savaş yeniden hızlanmıştı. İlahi vasıflara ayna hükmündeki gülüm Hamza'yı görüverdi. Ciğerinin yandığı andı. Hamza'dan sonra savaşın tersyüz oluvermesinden de korkuyordu. O sırada yanımda bir mücahidin yayını kurduğunu gördüm. "Tamam" dedim içimden, "işte Vahşi'nin mızrağına karşılık bir ok." Mücahit, okunu fırlatmıyor, tıpkı Vahşi'nin beklediği gibi bekliyor, nefesini tutuyor, kirişi geriyor, sonra gevşetip yeniden nişan almaya başlıyordu. Hedefinde Kureyş'in sancaktarı vardı. Onu düşürürse Kureyş düşer diye umuyordu besbelli. Ve bir an geldi, yayını şöyle bir çekti, öyle bir fırlatışla fırlattı ki ok gitti, gitti ve sancaktar Müsâfi b. Talha'nın tam kalbine saplandı. Okçu mücahidin yüzüne baktım. Âsım'dı bu. Tekbir getirerek Kureyş sancağının yere düşmesini bekliyordu. Ama hayır, birisi sancak yere düşmeden yakalayıverdi. Dikkatle baktım. Müsâfi'nin kardeşi Hâris... Ağabeyinin kaldığı yerden devam edip sancağı doğrultmayı başardı. Âsım'ın mırıldandığını duydum:

"Ağabeyinin başında ağlamak yerine sancağı kapacak kadar yiğitsin Hâris, Müslümanlara eziyet ve işkence yaparken de o derece zalim idin. O hâlde sen de bul belanı!"

Kabzaya yeni bir ok yerleştirdi. Yine bekledi, bekledi, yayını kurdu, nefesini tuttu ve fırlattı. Tıpkı Vahşi gibi. Kiriş ko-

pacak gibi olmuştu. Hâris ile birlikte sancağın da yere düştüğünü gördüm. Âsım, elindeki yayı bağrına bastı. Hamza'nın yayıydı bu. Vahşi ile Hamza arasındaki mücadele Müsâfi ile Âsım arasında sürmüş, Hâris'in de eceli gelmişti anlaşılan. Şirk ile iman arasında, galip ile mağlubun yer değiştirmesi gibi bir şey. Ağıtımın içine bir münacat kattım. Âsım, Hamza'nın yayını yeniden kursun, bu sefer Vahşi'yi hedef alsın istiyordum. Hamza öylece yatıyordu ve Âsım, gördüğü manzaraya dayanamadığı için oradan uzaklaştı. Hamza yalnız kalmış, garip düşmüştü sanki. Savaşın şiddetinden başını bekleyecek kimsesi bile kalmamıştı. Ona kimse olmayı kurup bekledim. Ötelerde Mus'ab b. Umeyr'i görüyordum. Gülümün sancağı elindeydi ve İbn Kamîe onlara doğru hamle yapmak üzereydi. Hamza'yı bırakıp feryatlar içinde koşmak istedim. Hayır bir şey beni tutuyor, sanki Vahşi'nin mızrağına mıhlıyordu. Ne olduğunu anlayamadım. Kanatlarım kırılmış da debeleniyorum gibi hissettim. Böyle bir şeyi dostum İbrahim ile ateşlere girerken hissetmiştim. Ve o sırada İbn Kamîe'nin kılıcı, gülümün on dördünde ay gibi olan çehresine savruldu. Kılıcın şiddetinden miğferi iki parça olmuş, halkalarından bazıları etrafa saçılmıştı. Neden sonra iki halkanın da mübarek yüzüne battığını anladım. Yüzü kanıyordu. Bu kadarına dayanmaya gücüm kalmamıştı. Dünya kararardı. Uhud sanki yerinden kopup yükseldi. O anda şiddetli bir rüzgâr esti. Bedir'dekine benzeyen bir esintiydi bu. Gözlerimi göklere çevirdim. Lakin işte devriliyordum. Gözlerime yansıyan son görüntü Cebrail'in kanatları oldu.

Ne kadar zaman geçti bilmiyordum. Kendime geldiğimde ortalık durulmuştu. Uzaktan Vahşi'nin yaklaştığını gördüm. Mızrağını alacaktı anlaşılan. Hâris ile Müsâfi yerde yatıyorlardı. Âsım'ı göremedim. Gülüme imdada koşmuş olmalıydı.

Vahşi iyice yaklaştığı sırada birkaç adım geriye sektim. Hâlâ uçamıyordum. Vahşi, Hamza'nın başucunda durdu. Aman Allah'ım o da ne? Elindeki hançerle Hamza'nın göğsünü yarıyor. Bu kadarını hangi vicdan kabul ederdi? Hiç duygusu yok muydu bu adamın? Uhud'da savaş var diye merhamet yeryüzünden kalkıp gitmiş miydi? Bağır deşmek de ne oluyordu? Ama hayır, dahası varmış! İşte elini cesedin içine sokup karıştırıyor. Vahşi insanlıktan çıkmış gibiydi. Bir şeyi avucunda tutup yukarı kaldırdığını gördüm. Evet, yiğitler yiğidi Hamza'nın ciğeriydi bu. Kanları akıyordu. Vahşi, gerçek bir vahşetin adı olmuştu. Müşrik ordusuna doğru koşmaya başladı. Hiç korkusu yok gibi. Baktım, etrafta korkacağı Müslümanlar da yoktu. Ne olmuştu? Demek çok uzun süre kendimi bilmeden yatmıştım! Savaş bitmiş gibiydi. Peki ama kim galipti? Hem gülüm neredeydi? Yoksa o darbeden sonra... Hayır, hayır... Rabbim sen koru!.. Vahşi'yi unutup onu aramalıydım. Kanatlarımı açtım. Şiddetli acılar duyuyordum. Uhud sahrasında yaralandığımı, teleklerimde kan görünce anladım. Yine de uçmalıydım. Uçmalı ve gülümü bulmalıydım. Çektiğim acı gülümünki kadar olamazdı. Sildim aklımdan acıyı ve çırptım kanatlarımı. Istırap dedikleri buydu demek. Olsun, gülümü bulayım, yeter. Sırayla her tarafa bakındım. Meydandaki cesetleri bir bir yokladım. Çevrede sessizlik hâkimdi. Gülümü bulamazsam ne olurdu halim? Yaşamaya değer ne kalırdı geriye? Koşa koşa uzaklaşan Vahşi'yi takip etmek geldi aklıma. Bunca telaşının sebebi belki de gülümdü? Üstelik müşriklerin konuşmalarından anlayabilirdim neler olduğunu. Vahşi, nefes nefese bir kadını buldu. Tanıdığım bir sima; Hind. Bedir'den sonra intikam yemini eden Hind. Babasıyla amcasını Hamza, kardeşini de Ali yere sermişlerdi. Vahşi, onun önünde diz çöküp elindekini arkasına saklayarak sordu:

"Babanı öldüreni öldürürsem bana ne var demiştin?"

"Üzerimdeki bütün ziynetlerim ve elbisem var! Bir de savaşta bana düşen ganimetin tamamı."

Hind'e baktım. Çok heyecanlıydı. Nasıl olmasındı, müşrik ordusuna katılıp Uhud'a gelen yirmi kadar Mekkeli kadının başını çekiyordu ve intikam ateşiyle yanıyordu. Savaş başlayacağı zaman kadınları toplamış, ellerindeki defleri ve zilleri çalarak *"Ey Abdüddar oğulları, ileri! / Gerideki safların bekçileri, ileri! / Her kılıç darbesiyle ölüm saçın! / İlerleyin, sizinle övüneceğiz o vakit / Ve ayağınıza yumuşak halılar sereceğiz / Geri dönüp kaçarsanız eğer / Terk ederiz sizi ve öpmeyiz artık bedenlerinizi!"* türünde şarkılar söyletmişti. Bunca ganimet yanında ziynetlerini de Vahşi'ye bağışladığına göre Hamza'nın öldürülmesini çok istemiş olmalıydı. Vahşi elindekini sallarken sevinçle haykırdı:

"İşte sana Hamza'nın ciğeri!"

Hind, ciğeri görünce aç bir sırtlan gibi saldırdı. Vahşi'nin elinden kaptı ve iki avucuyla sımsıkı tutarak dişlemeye başladı. Kanlar, ağzından ve burnundan akıp göğsüne damlıyordu. Hind'in şirkte ne derece ileri gittiğini anladım. Herkes toplanmış onu kutluyor, tezahürat yapıyorlardı. Küfrün vahşette tek vücut olduğu andı. Hepsinin içinde aynı zalimlik ve kötülüğün yuvalandığı tek küfür. Gülümün, kendini inkâr eden şu insanlık için neden önemli olduğunu bir kez daha anladım. Tebliğini tamamlaması ve merhamet üzerine yaratılan insaniyeti eksenine oturtması gerekiyordu. Hind, ağzındaki et parçasının posasını yere tükürürken elbisesini ve takılarını işaret ediyordu:

"Bunları az sonra alacaksın Vahşi! Ve Mekke'ye varınca sana çil çil altınlar vereceğim. En az on tane! Yalnız şimdi beni onun cesedinin başına götür!"

Öğrenememiştim. Müşriklerden kimse gülümden bahsetmiyordu. Hind karargâhtan çıkıp tekrar savaş meydanına giderken kocası Ebû Süfyan da atına binip yanınca ilerledi. Ebû Süfyan'ı takip etmeliydim. O Uhud'a gelen müşrik ordusunun emiriydi; takip edersem belki bir şey öğrenebilirdim. Hiddetli biriydi. Hind'in öfkesi ona da geçmişti anlaşılan. Meydana varınca ardından gelip yağmaya koşan askerlerine baktı. Her biri yırtıcı hayvanlar gibi şehitlerin üzerlerine saldırıyorlardı. Eski, yeni demeden üzerlerindeki giysileri soyanlar, silahlarını kapışanlar, hatta hızını alamayıp cansız bedenlerini tekmeleyenler bile vardı. Hepsinden daha kötüsünü ise Hind yapıyordu. Şehitler şehidi Hamza'nın na'şına hakaretler ediyor, tokatlıyor, tekmeliyordu. Bu nasıl bir kindi ki dayanamayıp kamasını çıkardı ve yiğitler şahı Hamza'nın kımıltısız parmaklarını, kulaklarını ve burnunu kopardı. Avret yerini açıp tenasül uzvunu keserken artık içim bulandı, öğürdüm. Cebrail'in gülüme *"esfel-i sâfilîn"* diyerek anlattığı insan ırkını görüyordum çünkü.

Vahşeti geride bırakıp Ebû Süfyan'ın ardından ilerledim. Az evvel yamaçlarında karaltılar gördüğüm Uhud'a doğru kibirlenerek atını sürüyordu. Bütün savaş meydanını geçtiğimizde anladım ki gülüm savaşı kaybetmişti. Dağa yaklaştıkça da oradakilerin Ensâr ve Muhâcirler olduğunu görüp sevindim. Ebû Süfyan bir noktada durup bağırdı:

"Aranızda Muhammed var mı?"

Benim için sormuştu sanki! Gülümün sesini duymak için kulak kesildim. Sessizlik uzadı, uzadı. Nefesim durur gibi oldu. Aynı soruyu üç kez tekrarladı. Mücahitlerden hiç cevap gelmiyordu. Dermanım kesildi, yaralarımın acısını bile duymuyordum. Oracıkta bir çakıl taşının üzerine konabildim. Ebû Süfyan tekrar sordu:

"Aranızda Ebû Bekir var mı?"

Bir cevap gelmeyince, kendi kendime "Hayır" dedim, "olamaz. Allah bu dini böyle sahipsiz bırakmaz! Eğer onlara bir şey olduysa..."

"Aranızda Ömer var mı?"

Yine ses yoktu. Ebû Süfyan bu sefer sahrada çapul yapan askerlerine döndü:

"Aferin ey cengâverler; üçünü de öldürmüşsünüz. Öyle olmasaydı elbette birinin sesi çıkardı!"

Mecalim kalmamış, hayatın anlamı kaybolmuştu. Uhud'a doğru havalanıp son bir umutla kendim bakmak istedim. Kanatlarımda derman tükenmek üzereydi. Ve birden bir müjde geldi. Uhud kayalıklarından yankılanan o gür sese kurban olayım:

"Yalan söylüyorsun ey Allah'ın düşmanı. Vallahi yalan. Söylediklerinin hepsi sağ. İşte buradalar!"

Ebû Süfyan bir müddet öylece çevresine bakındı. Hayıflandığı belliydi. Neden sonra sesinin tonu değişmiş olarak yeniden bağırdı:

"O hâlde ey mağluplar!.. Biliniz ki savaş bir şanstır. Kuyuların kovası gibi sırayla iner de, çıkar da. İşte bu size Bedir'in karşılığıdır! Yükselt dinini Hübel, yükselt dinini Uzza!.."

"Sus kafir!.. Allah'ın dini elbette tamamlanacak!"

"Siz tamamlayacaksınız öyle mi? Bu mağlubiyetle? Hıh. Bir gün yenilmiştik, bugün yendik. Bir gün üzülmüştük, bugün sevindik. Sizden de öldü, bizden de. Artık eşitlendik!"

"Asla! Bizim ölülerimiz cennette, sizinkiler cehennemde!"

Ömer'le söz yarışında başa çıkamayacağını anlayan Ebû Süfyan en baştaki soruya döndü. Bu sefer sesinde eski dostlukların samimiyeti var gibiydi:

"Ömer! İnandığın Allah adına söyle, Muhammed'i öldürdük mü?"

"O söylediklerini dinliyor!"

"Sana inanıyorum Ömer. Demek Kamîe'nin oğlu yalan söylemiş!"

Canlanıvermiştim. Sevinçle Uhud'a uçtum. Mus'ab, uzun saçları ve değirmi yüzüyle gülüme pek benzerdi. Belli ki İbn Kamîe, kendimi kaybetmeden evvel gördüğüm son kılıç darbesiyle Mus'ab'ı şehit etmiş ve onu gülüm sanmıştı. Herkes onu gülüme benzetirdi zaten. Uhud eteklerine varınca hakikati daha yakından görüp öğrendim. Gülümün yüzü kanıyor ve kanama durmuyordu. Meğer Utbe b. Ebû Vakkas'ın yakın mesafeden attığı bir taş gülümün merhamet ve rahmet hazinesi olan dudağını yarmış, dişlerinden biri kırılmış, şimdi avcuna kan tükürüyordu. Mübarek dişine bakınca üzüldüm, yüzüne bakınca sevindim. Gülümmm!.. Nefes alıyordu ya!..

İkindi güneşi inmeye başladığında, savaş alanında Mekkeli kadınlar tarafından vahşice kulakları, parmakları, burunları parçalanmış yetmiş şehidin na'şı yatıyordu. Bedir'de ağır bir yenilgiye uğrayan müşriklerin intikam biçimleriydi bu. Yahudi Benî Kaynuka kabilesinin ihaneti ve Medine'den Hayber'e sürülmesinin karşılığıydı. Ebû Süfyan'ın Bedir'de Müslümanlardan kurtarıp götürdüğü kervanın bedeliyle satın alınmış bir vahşetti. Bir yıl süren savaş hazırlıklarının kiniydi. İki bini ücretli toplam üç bin kişilik ordunun ve yedi yüz zırhlı, iki yüz atlı asker ve üç bin deveye sahip olmanın kibriydi. Dahası, kocalarını teşvik etmek ve onların yanında savaşmak üzere orduya katılan kadınların gösterişleriydi. Ve Medine'yi âmâ sahabi Abdullah b. Ümmü Mektûm'a emanet edip yola çıkan ikisi atlı, yüzü zırhlı bin kişilik Müslümanlar topluluğunun umuduydu. Gerçi münafıkların büyüğü Abdul-

lah b. Übey bunlardan üç yüzünü kandırıp geri döndürmüştü ama olsun... Yekûn: Bire üç... Buna rağmen iman küfrü yenerdi, eğer müminler gülümü dinlemiş olsalardı. Çünkü sıkı sıkıya tembih etmişti:

"Oklarınızla bizi onların atlılarından koruyun. Onların arkamızdan dolaşıp bize saldırmasına izin vermeyin. Savaş ister lehimize, ister aleyhimize gitsin, kesinlikle yerinizde sebat edin. Eğer düşmanı yendiğimizi görürseniz bunda bizim de katkımız olsun demeyiniz; eğer öldürüldüğümüzü görürseniz yardıma gelmeyiniz. Kuşların bizi kapıştıklarını görseniz de, ben size adam göndermedikçe sakın yerlerinizden ayrılmayınız!"[79]

Okçular!.. Ah Okçular!.. Hırslarına, gençliklerine, Hâlid b. Velid'in kurnazlığına yenik düşen okçular!.. Sizi nasıl da sever gülüm bir bilseniz!

Her şey geride kaldığında tek tesellim gülümün yaşıyor olmasıydı. Allah dinini tamamlayacak, ben şarkılarımı okumaya devam edecektim. Küfür ehli çekilip gittiklerinde gülüm birazcık ferahladı ve arkadaşları, yanağındaki miğfer parçalarını çıkarmaya çalıştılar. Çok ıstırap çektiği belliydi. Herkes kendi yaralarını bırakmış gülüme ağlıyordu. Sonunda kanamayı durdurmak ancak Fâtıma'nın şifalı ellerine nasip oldu. Savaşın bittiğini haber alır almaz, yanlarına yiyecek ve su alarak ta Medine'den koşup gelmişlerdi. Fâtıma'yla birlikte Aişe, Ümmü Eymen, Ümmü Süleym ve Ümmü Umâre... Yaralıların tedavisiyle ilgileniyor, dertlere çare olmaya çalışıyorlardı. Elbette hepsi gözyaşları içinde... Fâtıma, neden sonra babasını Aişe'nin ellerine bırakarak Ali'nin yaralarıyla ilgilendi.

"Hasan'ım" dedi Ali, "Hasan'ım nasıl Fâtıma!"

Kimden bahsettiğini önce anlamadım. Sonraki cümleleri beni sevindirdi. Bir ay kadar evvel, Bedir'in yıldönümünde doğan oğullarının adıymış ve gülüm bebeğin güzelliğine bakarak "Hasan" diye ezan okumuş kulağına.

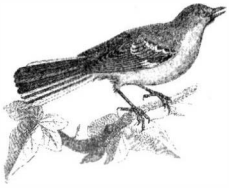

625

- Hind'in zafer naraları
- **Uhud şehitlerinin gömülmesi**
- Güzel öğretmen Mus'ab b. Umeyr'in hüzünlü defni
- **Müslümanlar için hazırlanan kahpe tuzaklar**
- Reci Suyu başında bir kahramanlık destanı...
- ***'Arıların Koruduğu Adam'***

Kudûmun rahmet ü zevk ü safâdır yâ Rasûlallah
Zuhûrun derd-i uşşâka devâdır yâ Rasûlallah

(Aziz Mahmud Hüdayî)

Gelişin âlemlere rahmet, mutluluk ve esenliktir ey Allah'ın elçisi; varlığın da âşıklarının dertlerine deva...

TÜRKÜ

Âsım('ın nesli) için...

"Ayneyn Tepesi'ndeki okçularımızın dağılması her şeyi ters yüz etmişti. Nebi Hazretleri okçular başbuğu Sa'd b. Ebî Vakkas'a '*At, anam babam sana feda olsun at!*' diyor, biz de düşmanı ok yağmuruna tutuyorduk. O sırada şu Âsım var ya, yayını şöyle bir çekti, bekledi, bekledi ve öyle bir fırlattı ki..."

"Tamam Mersed, abartma lütfen!"

"Hiç abartmıyorum Âsım. Ok dosdoğru gitmiş, müşriklerin sancaktarı Müsâfi b. Talha'nın tam kalbine saplanmıştı."

Mersed'in anlattıklarının ilk elden şahidiydim. Meğer o da benim gibi her şeyi heyecanla takip etmiş. Sonraki konuşan Târıkoğlu Abdullah oldu. Desinne'nin "Akıbet ne oldu?" demesine cevap vermişti:

"Ne olacak; Âsım, ağabeyinin yerine sancağı alan Hâris için yayını yeniden kurdu, çekti, çekti, çekti... Kiriş kopacak sandım. Ve fırlattı."

"Yeter arkadaşlar, yeter!.. Uhud başkaydı. Hepimiz orada cansiperâne çalıştık. Orada Hamza başkaydı, Ali başkaydı, Ömer yahut Dücâne başkaydı..."

"Ve bir de Mus'ab..."

Mus'ab'ın adını duyunca şarkımı yarıda kestim. Mus'ab'a saygı için... Yakışıklılar yakışıklısı Mus'ab... Uzun saçları ve değirmi yüzüyle gülüme en ziyade benzeyen Mus'ab... Müslümanların ilk öğretmeni ve İslam ordusunun sancaktarı Mus'ab... Cihad meydanında şehit düşünce sancağı ondan bir meleğin aldığını, gülümün de ona seslendiği sırada Mus'ab yerine onun kılığına girmiş meleği gördüğünü hatırladım. İbn Kamîe gülümü yaraladıktan sonra meydanda Mus'ab'ın gencecik bir fidana benzeyen bedenini yerde görmüş ve "Muhammed'i öldürdüm!" çığlığını o vakit basmış. Harbin sonunda devrilmiş bir fidan gibi yattığını görünce, "Burnunu ve kulaklarını kesen caniler bu güzelliğe nasıl kıydılar" diye ağlamıştım.

Harbin sonunda, gülüm arkadaşlarına şehitleri gömme emrini vermişti. Mezarların kazılacağı yerde sıkıntılar çıktı ve şehitlerin ikişer ikişer kabre konulmasını buyurdu. Başka bir sıkıntı da kefen bezi bulmakta yaşandı. Yetmiş şehide yetecek kadar bez bulunamıyordu. Tedarik için kefen yerine kullanılabilecek ne varsa getirildi ve örtülerden birini de Mus'ab için ayırdılar. Fakir bir kadının eskimiş bir entarisine benziyordu. Galiba Medine'den koşup gelen kadınlara aitti. Onu üzerine örtmeye çalıştılar. Ayaklarına çekilince başı açıkta kalıyor, başına çekilse ayakları ortaya çıkıyordu. Ebedi merhametin denizi, mutlak iradenin aynası gülüm bunu

görünce gözleri nemlendi. Ashabdan bazıları da hıçkırıklarıyla ona eşlik ettiler. Bir zamanlar kat kat ipekler giyen Mekke'nin zengin asilzadesi Mus'ab b. Umeyr, dünyadan gittiği o anda, içine konulacağı daracık bir çukur ile kefenlenecek bir parça bezden bile yoksun kalmıştı. Bedeninin açık kalan kısmını otlarla örtüp onu toprağa indirdiklerinde artık gülüm dayanamadı. Sonra da ashabın gözyaşları sel oldu. Mus'ab, dünyaya gözünü kapayarak nimetlerine yüz çevirmiş, sırtını dönmüştü. Dünyayı ne vatan edindi, ne de mesken tuttu. Bilakis iradesinin atını Allah'tan yana sürdü, dizgini sapasağlam yönetti. Bu, Allah'ın da onu tutması demekti. Zaten bir müddet sonra Cebrail bir haber getirdi:

"Müminlerden öyle mert adamlar vardır ki Allah ile olan ahitlerinde sadık çıktılar. Onların bir kısmı ahdini yerine getirip şehit oldu!"[80]

Genç adamların bütün bunları, Hüzeyl kabilesi topraklarında, Reci' Suyu başında hatırlamalarının sebebi konakladıkları dere yatağının Uhud'a çok benzemesiydi. Ben de Mus'ab'ı hatırladığım için seher şarkılarıma ara vermiş onlara katılmıştım. Uhud anılarının hiç unutulmayacağını bu adamları dinlerken anladım. Hepsi o günün gazisiydi. Mersed bin Ebû Mersed, Hâlid bin Ebî Bükeyr, Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne, Abdullah bin Târık, Muattib bin Ubeyd ve Âsım b. Sâbit. Çölde kendilerine rehberlik yapan iki yoldaşıyla birlikte... Ne var ki rehberlerinin onları ikiyüzlülükle dinlediklerinin farkında değillerdi. Kendileri için yara olan Uhud'un rehberlerine sevinç getirdiğini bilmiyorlardı. Uhud öyle bir savaştı ki şimdi Mekke, zafer naraları arasında kinleri; Medine ise kazanırken kaybetmenin sonucunda hüzünleri büyütüyordu. Kafiledekilerin kalplerini dinledim; Uhud'un kederini üzerlerinden atmak için çıkınışlardı bu yolculuğa.

Günlerden birinde Medine'ye bir heyet gelmişti. Gülümü soruyorlardı. Mescidde onları dinledi ve ikramda bulundu. Adamlar görünürde sevinçli haber getirmişlerdi. Güya Lihyanoğullarıyla ona yakın bazı kabileler İslam'ı kabul etmiş, hak dine inanmışlar. Bunlar da badiyedeki insanların çoğu gibi bir talepte bulundular:

"Ey Allah'ın elçisi! Allah, tapınmak için, elbette bize yararı ve zararı dokunmayan putlardan daha layıktır. Senin getirdiklerine inanıyoruz. Ne var ki Allah'ın emirlerini de öğrenmek isteriz. Lütfen bize dini öğretecek muallimler ver. Eğer dini öğrenemezsek Allah'a nasıl ibadet edeceğimizi çocuklarımıza nasıl anlatırız?"

Şefaat yağmurlarıyla yüklü bir bulutu andıran gülüm, gözlerdeki yağmurları coşkuyla boşandıracak bu müjdeli teklife pek sevindi. Oraya gönderilecek en uygun kişiler mescidin sofasında kalan seçkinler seçkini müminler olabilirdi. Bunlar gündüzleri dağdan odun getirip satarak geçinmeye çalışır, geri kalan zamanlarında Kur'an'ı öğrenir, ezberler, geceleri de neredeyse sabahlara kadar ibadetle meşgul olurlardı. Her bireri melek gibi insanlardı. Gülüm onların bazılarını ayırdı, yanlarına da gençlerden birkaçını koydu ve başlarına Âsım'ı vererek gelen elçilerden ikisinin rehberliğinde yolcu etti. Yanlarına ben de katıldım.

Kafilenin geçtiği bölge tekin değildi. Üstelik Kureyş, bölgedeki pek çok kabileyle gizli anlaşmalar yapmış, çoğunu parayla satın almıştı. Er meydanında yok edemedikleri Müslümanlara kıyacak çareler düşündüler ve çöl haydutlarına cazip bir teklif yaptılar.

"Bize teslim edilecek her Müslüman için yüksek bedeller ödemeye hazırız!"

Bedir'in intikamını isteyenlerle Uhud'da ölenlerin yakınları daha da ileri gittiler ve olmayacak vaatlerde bulundular. Hind'in Mekke'deki davranışı bu ateşin ilk kıvılcımı olmuştu. Hamza'nın şehit bedeninden kesip götürdüğü uzuvlarını ipe dizmiş, aralarına inciler, zümrütler katarak bir gerdanlık ve halhal yapmış, bunları takınarak günlerce, Kâbe hareminde şiirler eşliğinde raks etmişti. Yakını ölen kadınların bu vahşete özenip ölüleri için nezirler adamaları gecikmedi. Bunlardan biri de Müsâfi bin Talhâ ile kardeşi Hâris bin Talhâ'nın annesi Sülâfe idi. Hind'den sonra Kâbe hareminde yüksekçe bir yere çıkıp Hübel'e şöyle yalvarmıştı:

"Ey karanlığın efendisi, ey ulu ruhların sahibi! İşit sesimi!.. Müsâfi ile Hâris'i benden alanın kafatasından şarap içmedikçe size bir daha gelmek bana haram olsun!"

Sonra da dönüp halka ilan etmişti:

"Her kim, Sâbitoğlu Âsım'ın kellesini getirirse yüz kızıl deve vereceğim. Tanrılarımızı aşağılayıp aramızda ayrılık çıkaranlar onu Ebû Süleyman diye çağırıyorlar. Bizimle yapılan her savaşa katılmıştır. Daha göçten önce Müslüman olan azılı Medinelilerdendir. Kız kardeşi Cemile, Hattaboğlu Ömer'in hanımıdır. Dikkat edin, çok iyi ok atar. Müsâfi ile Hâris'imin sebebidir! Kafatası için yüz deveyi gözden çıkardığım bilinsin!"

Benzer teklifler çoğaldıkça Mekke'nin ayak takımı başta olmak üzere çölde ne kadar savaşçı, çapulcu, soyguncu, hırsız, uğursuz var ise Medine yollarına düştüler. Her biri bir Müslüman kellesi alıp Mekke'nin yolunu tutmak istiyorlardı. Müminler birbirleriyle haberli gezmeye, tuzaklara karşı dikkatli olmaya mecbur kaldılar. Ne var ki tuzağın kimden ve nasıl geldiğini her zaman kestirmek mümkün olmuyordu. İkili oynayan münafıklar ve düşmanlara yardım eden

Yahudiler olduğu müddetçe... Nitekim gülüm de Âsım ile arkadaşlarını böyle bir iyi niyetin neticesinde yola çıkardı. Kendisine gelen heyet rolünü iyi oynamıştı. Âsım, tedbirli ilerlemek gerektiğini arkadaşlarına ikaz edip dursa da herkes rehberlerinden emin davranıyordu. Reci' Suyu'nun başında Uhud sohbeti yaparken rehberlerinden birinin yanlarında olmadığını Âsım fark etti. Diğer rehberi yanına çağırıp arkadaşını sordu. Adam telaş gösterdi:

"Vay adi herif!.. Zaten hep şüphelenmiştim? Âsım, aman dikkat edelim. Lihyanoğulları içinde bir hain var ise işte bu kaybolan alçaktır! Bir plan peşinde olmalı. Korkarım bizi Mekkelilere satar!"

Kafilede eller kılıçlara gidiverdi. Heyhat!. Giden adamın geri gelmesini beklemekten başka çare yoktu. Ya yalnız, ya da düşmanla, elbette geri gelecekti. Mersed atıldı:

"Aman Âsım! Reisimiz sensin. Herhangi vereceğin karara uymak bize düşer, lakin derim ki burası tehlikeye açık bir alan. Şöyle kendimize siper edinebileceğimiz bir yere çekilsek?"

"Mersed doğru der Âsım. Bana da sorarsan..."

"Pekâlâ Ebû Bükeyr'in oğlu. Başka teklifi olan var mı kardeşlerim!"

"Teklifim yoktur, lakin Sülâfe'nin adağını unutma kardeşim, içimizde en değerli olan sensin çünkü!"

Muattib b. Ubeyd bunu söylediğinde yanlarındaki rehberin yüzünün kızardığına kimse dikkat etmedi. Adamın birdenbire heyecanlanmasının bir sebebi olmalıydı. Âsım ona döndüğünde bunu soracak sanmıştım:

"Şu arkadaşın... Ne kadar zamandır yok!"

"Bilemiyorum, şimdi sizinle birlikte fark ettim! Ama fazla uzakta olamaz!"

"Peki buraya en yakın kabileyle aramızda ne kadar mesafe var?"

"Deve adımıyla iki saat kadar"

"Bu da atlıların yarım saatte buraya gelebilmeleri demek! Hımm!.. Şimdi bizi saklayabileceğin bir yer istiyorum senden!"

"Saklanacak bir yer biliyorum, yakında bir tepe. Ama acele etmemiz gerekiyor."

Koştular, koştular... Tepeye tırmanmaya başladıklarında Muattib, uzakta eğleşen bazı süvariler gördü. Sanki orada bir şeyi bekliyorlardı. Rehbere sormak üzere arkasını döndü. Hayır, adam yoktu. Asıl tuzağa şimdi düştüklerini anlayıp Âsım'a durumu bildirdi. Doğruydu, adam ortadan kaybolu-vermişti. Bir kaya ardına saklanmış olmalıydı. Hemen vardıkları tepenin konumunu incelediler. Bu arada süvariler de onları görmüş, tozu dumana katarak üzerlerine geliyorlardı. Demek ki tepede bir tuzak daha olmalıydı. Âsım etrafına bakındı. Durdukları yerin çıkışı yoktu. Sığınacak bir mağara yahut kuytu da. O bakınırken süvariler de dağın eteğini tutmuştu. Buraya kadar nasıl olup da aldanmışlar, nasıl hissetmemişlerdi. İşte iki yüz kadar atlı çevrelerini sarıyordu. Henüz silah kullanmıyor, yaylarına el atmıyorlardı. Bu da niyetlerinin öldürmek değil, tutsak almak olduğunu gösteriyordu. İçlerinden biri bağırdı:

"Adal ve Kare kabilesinin yurdunda ve emânındasınız. Kastımız canınıza değildir. Teslim olun!"

Âsım cevap verdi:

"Çölün misafirperverliğini hatırlatarak başlarım söze. Lihyanoğulları'na misafir giden bir kafileyiz."

"İyi ya işte, atlılarımızın yarısı Lihyanoğulları'ndandır!"

"O hâlde sorun onlara, obalarına muallim gelecek mi diye, bizler o muallimleriz!"

"Ha-ha!.. Bizler de muallim diye sizi çağıranlarız! Şimdi teslim olursanız canınızı kurtarırsınız, yoksa...!"

Eşkıyanın niyeti anlaşılmıştı. Teslim oldukları takdirde Mekke'de köle olarak satılacaklardı. Müşriklerin teklifleri dolgundu anlaşılan. Hâlid b. Ebû Bükeyr'in sesi gür idi. Âsım cevap vermesi için ona işaret etti:

"Bizler Müslüman'ız. Putlara tapan müşriklerin ne sözlerini ne de akitlerini kabul edecek değiliz!"

"Kabul etseniz iyi olur. Elimizdesiniz çünkü!"

Âsım arkadaşlarına bir sır açıklar gibi mırıldandı:

"Kardeşlerim! Hiçbir vakit, hiçbir müşrike el sürmemeye ve onlardan birinin de bana dokunmasına müsaade etmemeye ahdim var. Yani ki onların sözlerine kanarak teslim olacak değilim. Şimdi buna göre karar veriniz. Teslim olmayı isteyen var ise..."

"O nasıl söz Âsım? Ölmekten korkacağımızı kim söyledi? Allah ve kutlu elçisi benden razı olsun yeter!"

O sırada karşı cepheden bir ses yükseldi:

"Âsım! Seni biliyoruz. Kendini ve arkadaşlarını zayi etme, teslim ol!"

Âsım, arkadaşlarının hepsine işaret etti. Sekiz kutlu adam, hepsi aynı şeyi yapıp yaylarını kurdular. Sadaklarındaki ok sayısı onardan seksen kadardı.

"Gerisini kılıçla hallederiz inşallah" dedi Hubeyb ve bağırdı:

"Ey kâfirler! Biliniz ki müminlerin yayları pek, okları sivri, kirişleri kalındır. Tadın cehennem azabını!"

Zeyd b. Desinne şiir söylemeye başladı:

"Ölüm hak, hayat boş ve geçicidir / Ne yazıldıysa alnımıza, başa gelicidir / İnsanlar er veya geç Allah'a döner / Ama

Müslüman mücadeleden dönmez / Sizinle vuruşmazsam üzüntüsünden aklını kaybeder anam / Babamın eğilir yere başı!"

Gerisini görmeye yürekler dayanmazdı. Her biri sadaklarındaki oklarla yirminin üzerinde ölü, bir o kadar da yaralıyla düşman yıldırdılar. Okları bittiğinde dağın tepelerinden üzerlerine bir gümbürtü koptu. Rehberleri olan iki hain oradan kayalar yuvarlıyorlardı. Kayalardan kurtulmak için mızraklarını ve kılıçlarını sıyırıp tepenin eteğine koştular. Bir tek Âsım, durduğu yerde kalmış ve düşmanın attığı okları topluyordu. Onlardan ikisiyle tepedeki rehberleri hakladı. Her ikisi de ayaklarının dibine düşmüş, düşerken parçalanmışlardı. Nihayet kılıcını sıyırıp kınını kırdı ve arkadaşlarının arkasından koştu. Onun kınını kırdığını gören arkadaşları da kınlarını kırdılar. Bu, ölünceye kadar vuruşmanın ve teslim olmamanın işaretiydi. Âsım'ın kalbini okudum. İçinden dua ediyordu:

"Rabbim! Bugüne kadar dinini korudum, sakladım. Senden bugünün sonunda, benim tenimi, vücudumu koruyup saklamanı dilerim."

İki saat boyunca "Allah Allah!" nidaları kayalıklarda yankılandı. Âsım ve arkadaşları ardı arkası kesilmeyen, üçü beşi bir arada gelen müşriklere karşı kanları terlerine karışarak çarpıştılar. Kâfirler, Âsım'dan o derece korkmuşlardı ki yere düştüğünde bile yanına yaklaşamadılar, ancak uzaktan ok yağmuruna tutarak şehit ettiler. Yalnızca Hubeyb ile Desineoğlu Zeyd şehit olamadan esir düştü.

Oradan boynu bükük dönmek üzereydim. Birden durdum. Âsım'ın duasının kabul olunduğunu görüyordum çünkü. Lihyanoğulları bütün tuzakları kuralına göre işletmişlerdi, ama onun

başını kesip kafatasını Sülâfe'ye satmak için sevinçle yaklaştıklarında başka bir tuzakla karşılaştılar: Allah'ın tuzağı.

Çevrede hiç yerleşim, ağaç, çiçek bile yok iken sahranın bu en ücra köşesinde bir arı oğlunun ne işi olabilirdi? Vızlayarak gelip Âsım'ın cansız bedeni üzerinde âdeta günlük ayinlerini yapar gibi dönüyor, dönüyorlardı. Arılar orada bekledikleri müddetçe müşriklerin Âsım'a yaklaşmaları imkânsızdı. Akşamı beklediler. Karanlık olunca arılar dağılır veya yuvalarına gider, diyorlardı. Ama güneşin batmasına yakın bir yağmur başladı. Gökyüzünde hiç bulut yoktu oysa. Ve görülmemiş bir sel, ortalığı birbirine kattı. Çapulcular kendilerini tepenin eteğine zor attılar. Gece, yağmurla birlikte zifirî bir karanlık her yanı kaplayıverdi. Kimse yerinden kımıldayamadı. Bulduğum kaya deliği olmasaydı o gece ben bile hayatta kalamayabilirdim. Ertesi sabah yağmur dinmişti. Çapulcular Âsım'ın cesedinin olduğu yere koştular. Lakin ortada ne bir ceset vardı, ne de arılar. Yağmur suları mı sürüklemişti, arılar mı onu alıp götürmüşlerdi, kimse bilemedi. Bilinen, Sülâfe'nin, içinden şarap içeceği bir kafatasının bulunamayışıydı.

Hubeyb ile Zeyd Mekke'de vahşice şehit edildiler. Kara haber Medine'ye iki hafta sonra ulaştı ve kadından erkekten ağlamadık kimse kalmadı. Sabır ve metanet timsali Ömer herkesi susturasıya kadar:

"Artık ağlamayınız. Elbette Allah mümin kulunu muhafaza eder. Âsım bin Sâbit, sağlığında müşriklerden nasıl korundu ise Allah da ölümünden sonra onun cesedini öylece korudu. Ona bundan böyle *'Arıların Koruduğu Adam'* deyiniz ve artık ağlamayınız!"

627

- Hz. Aişe'nin uğradığı musibet: İfk hadisesi
- **Münafıkların reisi Abdullah b. Ubey**
- Hz. Ebû Bekir'in derin kederi
- **Yahudilerin Hz. Peygamber'i karalama kampanyaları**

Gubâr-ı râh-ı kuyun kîmyâdır yâ Rasûlallah
Dil-i bîmârıma derdin devâdır yâ Rasûlallah
(Nazîm)

Senin diyarına giden yolların tozu
(şifalar ve hassalarla dolu) bir iksirdir ey Allah'ın elçisi;
derdin ise hasta gönlüme deva...

GÜZELLEME

Aişe için...

Şeytan inananlardan hiç gafil olmuyor ama insanlar şeytandan gaflet içinde kalıyorlar. Allah, zat-ı uluhiyetinden gafil olmasınlar diye şeytanı insanlara düşman etmiş, nefislerini de ona yardımcı vermiş. Ve şimdi gülüm, şeytanın ve nefislerin müminlere neler yaptığına şahit olacaktı.

Dostum İbrahim'e söz verdiğim şarkılardan birinde bunu terennüm edeceğimi hiç aklıma getirmemiştim. Üstelik şarkıyı ithaf ettiğim kişi bana çok benziyor. Daha doğrusu ben kendimi ona benzetiyorum. O da ufak tefek. İnce, narin ve hassas... Saçları ipekten, gülüşü çiçekten... Yürürken ve otururken, giderken ve dururken asaletin imrendiği... Gülümün benden çok sevdiği bülbül. Onu nasıl kıskanmayayım?!.. Gözünü açtığında gülümü gören ve başka görmeyen güzellik...

Gülümün taze baharı, tesellisi, tecellisi, sevinci, elemi... Belki yolunda ve izinde yoldaş, canına ve ruhuna kadim arkadaş... O, Ebû Bekir'in kızı... O, Aişe... Gülümün narin gelinciği.

Medine bir aydır çok zor ve sıkıntılı günler yaşıyordu. Münafıkların bir iftirası Müslümanları savurup atmıştı. Ortada kocaman bir yanlışlık sarmalı vardı ama inananlar bunu düzeltmek yerine kenar duruyorlardı. Hemen herkes gülümün de bir insan olduğunu unutmuş, destek verme konusunda onu yalnız bırakıvermişlerdi.

Her şey Müstalik seferinden dönüşün üçüncü günü erken saatlerde, kafilenin yola koyulmak üzere toparlanmaya başladığı sırada başladı. Münafıkların elebaşlarından Abdullah b. Ubey, uzaklardan gelmekte olan bir karaltıya dikkatle bakmış, bunun bir deve olduğunu, Safvan b. Muattal'ın yularını çektiğini, üzerinde de tertemiz Aişe'nin oturduğunu görünce istihza ve kinaye dolu şu cümleyi söylemişti:

"A-ha!.. Nasıl yani? Peygamber'in körpecik eşi, yabancısı olan şu erkekle, sabahın bu erken vaktinde... Bir gecenin sonunda..."

Fitnenin kıvılcımı bu itham oldu. Sonra etrafında kendisi gibi münafıklardan birkaç kişi, müminlerden bazılarına Abdullah b. Ubey'in sözünü yuvarlamaya başladılar. Kimse Aişe'ye yahut Safvan'a ne olduğunu, nereden geldiklerini sormadı nedense. Medine'ye varıldığı akşam saatlerine kadar dedikodu, kulaktan kulağa katlanarak aktarıldı ve söyleyenler daha sonra duyduklarına hayretle kendileri inandılar. Ertesi günlerde şehir dedikodularla çalkandı. Adi bir münafığın sözü, tertemiz Aişe'nin ahlak ve namusunu ayaklar altına alan bir iftiraya dönüşmüştü. İftira olduğunu ben biliyordum. Oradaydım, her şeyi gördüm, olup bitenin şahidiyim.

Öncesinin ve sonrasının... Lakin şu münafıklar... Ah o zalimler!.. İftirayı köpürterek gülüp eğlenen, ağza alınmayacak şeyler söyleyip tertemiz Ayşe'ye dil uzatan alçaklar. Ve onlara inanıp dedikoduyu kulaktan kulağa yayan bazı kendini bilmez müminler... Gerçi bazıları duyduklarından rahatsız oluyor, ne diyeceğini bilemiyor, inanıp inanmamak arasında tereddüt geçiriyordu ama ne çare. Aişe'ye böyle bir şeyi konduramayanlar ise aksini söyleyecek bir bilgiye sahip bulunmuyorlardı. Safvan yahut Aişe hemen yanı başlarındaydı, ama bunu sormanın onları mahcup edeceğini düşünüyor yahut sormaya cesaret edemiyor, sonra da herkesin ağzından duyduğuna inanası oluyorlardı. O gün eski bir dostu yeniden sevmiştim. Ebû Eyyub Hâlid b. Zeyd el-Ensârî idi bu. Çünkü tertemiz Aişe için bu dedikoduyu duyduğunda, "Sübhanallah, böyle konuşmayın sakın!.. Sübhanallah, bu büyük bir yalandır; Aişe asla böyle bir şey yapmaz!" diyor, herkesi bundan döndürmeye çalışıyordu. Sonra Sa'd b. Muaz da onun gibi davrandı ve bunun açık bir iftira olduğunu, uyduranları ve söyleyenleri de ölümle cezalandırmak gerektiğini anlatıp durdu.

Bir ay geçti. Medine'de her evde, her mecliste, her toplantıda gizlice veya ima ile hep Aişe konuşuldu. Konuşmayan, daha doğrusu konuşulanlardan haberi olmayan üç kişi vardı: Safvan, Aişe, bir de gülüm. Sonunda gülüm, en samimi arkadaşları ve güvenilen dostlarının üstü kapalı söylediklerinden meseleyi çözdü, anladı ve elbette çok incindi. Anlatanlar inanmaktan öte inandırma derecesinde şeyler söylüyorlar, Safvan ile Aişe'nin geceyi beraber geçirdiklerini, sabah konak mahalline gelirken bu yüzden mahcup geldiklerini, utançlarından bir aydır kimseyle konuşmadıklarını, zaten konuşacak bir yüzleri de bulunmadığını falan anlatıp

duruyorlardı. Gülüm söylenenlerin iftira olduğuna inanmak istiyordu. Kendisine suikast düzenleyen Yahudilerle, gönderdiği seriyyelerin güvenliğiyle, inananların sosyal meseleleriyle, Allah'ın adını yaymak üzere katıldığı gazvelerle, daha da önemlisi Allah'tan gelen vahiylerin belini büken sorumluluklarıyla uğraşıp dururken, bir de böyle cana dokunan ailevi bir sıkıntıyla karşı karşıya kalmak onu inanılmaz derecede sarsıyor, üzüyordu. Özellikle de müminlerinin şu düştükleri durum... Mirac'da âşık ile maşuk halvet olmuşken, maşuk huzurundan ayrılıp bu insanlar hatırına mı geri dönmüştü? İnananlar nasıl olur da hâlâ cahiliye ruhuyla hareket edebilirlerdi? Şu Evs ve Hazrec, nasıl da savrulup tıpkı putperest zamanlardaki gibi davranıveriyorlardı?

Temiz Aişe gülümün hayatına girdiğinde, birbirlerine şefkat ve merhamet olmuşlar, sırdaş ve gönüldaş olmuşlardı. Müstalik seferine çıkarken gülüm onu da yanına almıştı. Örtünme ayeti geldiği için yolculuk Aişe için biraz meşakkatli olacaktı. Devesinin üzerinde kafes misali bir hevdec çattırıldı. İçinde rahat yolculuk yapabilirdi. Kafile hareket edeceği veya konaklayacağı vakit hevdeci indirip yüklemek için üç kişi vazifelendirilmişti. O mevsimde çölde yolculuk güneşin doğduğu ve battığı saatlerin öncesine denk getirilir böylece gündüz sıcaktan, gece de soğuk ve kum fırtınasından emin olunurdu. Müstalik dönüşünde de ordu, gece için konakladı. Akşamdan her şey yolundaydı. Aişe de herkes gibi dinlendi. Gecenin üçte ikisi geçip de yolculuk salâsı okunurken herkes gibi Aişe de uyandı. Meşaleler henüz yanıyordu. Önce ihtiyaç gidermek üzere bir tenha yer aradı. Bir hayli de uzaklaştı. Çevresi karanlıktı. Geri döndüğünde ordu büyük bir hareketlilik içinde hemen hemen yola çıkmaya hazırdı. Tam o sırada Aişe'yi yeniden geldiği istikamete koşarken gördüm. Arka-

sından gittim. Karanlıkta bir şeyler arıyor, etrafı araştırıyor, kumları eşeliyordu. Muhtemelen bir şey düşürmüştü. Etrafında dönüp çırpındım, seslendim ama dikkatini çekemedim. Acele etmesini hatırlatacaktım. Uzaktaki meşalelerden ordunun hareket etmeye başladığını görebiliyordum. Kafileye yöneldim. Eyvah, Aişe'nin hevdeci örtülüydü. Aişe içine girdiği vakit örtüyü çekerdi. Görevlilere baktım, deveyi ıhtırmış, hevdeci üstüne koyup bağlamaya başlamışlardı bile. Aişe, narin ve ufak tefekti. Üstelik de bütün müminler gibi o da yoksulluk çeken, çok zaman aç yatan ve gittikçe zayıflayanlardandı. Bu durumda hevdeci deveye yükleyen görevliler onun içinde olmadığını fark etmemişlerdi. Zaten üç kişi yükledikleri için bazen ağırlık birinden yana meyledip diğerleri için hafif kalıyordu. Bu sefer üçü de ağırlığın diğer tarafa yüklendiğini düşünerek hevdeci bağladılar ve deve, kervana dizildi. Tekrar Aişe'nin yanına koştum. O hâlâ elleriyle kumları karıştırıp aranıyordu. Üstelik aceleden paniklemiş, baktığı yere tekrar bakıyor, arama çemberini genişletmiyordu. Nihayet umudunu keser gibi olunca geldiği yönü kestirmek için çevresine bakındı. Tam o sırada kumların arasında eline bir şey takıldı. Evet, aradığını bulmuştu. Sevindi. Yemen işi güzel bir kolyeydi bu. Muhtemelen hediye idi. Onu boynuna takıp konak mahalline koşmaya başladı. Ama heyhaat!.. Etrafta kimsecikleri bulamadı. Gece dolunaysız bir geceydi ve yıldızlar da ona bir şey ifade etmiyordu. Kumlarda izler aradı, rüzgâra kulak kabarttı, ne taraftan bir ses gelir diye dinledi. Çölün kumsalındaydı ama çevresi tepeciklerle çevriliydi. Muhtemelen yakındaki bir tepenin arkasındaydılar, ama hangisi olduğunu kestiremedi. Rüzgâr izleri silmişti. Yönünü aşağı yukarı kestirebilir Medine istikametini bulabilirdi ama yine de hedefte azıcık sapma onu bu gece vakti

bambaşka yerlere götürebilir, düşmana yol uğratabilir, tehlikeli bir duruma düşürebilirdi. Zaten tek başına bir kadının çölde yolculuğu hem tehlikeli, hem geleneğe aykırıydı. Oturup beklemeye karar verdi. Nasıl olsa yokluğunu birileri fark eder, onu aramaya çıkanlar da elbette son gördükleri yerde ararlardı.

Aişe'nin yanında ben de bekledim. Bunu hem gülüme vefadan, hem de Aişe'yi sevdiğimden yaptım. Nasıl olsa çırpınsam da, bağırsam da kimseyi yolundan döndürüp getirme imkânım yoktu. Bari başını beklerdim. Nihayet onun burada olduğunu bir tek ben biliyordum.

Azıcık zaman geçince bir ayaz başladı. Aişe'yi titreten seher ayazı. Giysisini sarındı ama nafile. Soğuk bedenini uyuşturuyor, gözleri kapanıyordu. El yordamıyla hafif bir kum tümseği bulup oraya kıvrıldı. Böylece hem savrulan kumlardan korunacak, hem daha az üşüyecekti. Ama soğuk, uykuya davet demekti. Ve öylece kendinden geçti. Kemikleri donacak gibiydi. Uykuda kolları titriyor, dişleri birbirine vuruyordu.

Sabaha doğru yaklaşan bir ses duydum. Alacakaranlıkta seçemiyordum ama o da çevreyi araştırarak ilerliyordu. Neden sonra tanıdım; Safvan b. Muattal. Ordunun gerisinde kalmış, belki birisi bir şey unutmuştur diye unutulanları toplamak ve sahiplerine teslim etmek üzere niyetlenip gelmiş. Tamamen kardeşlik hukukuna riayetle yaptığı bu iyi niyet ona Aişe'yi buldurdu. Önce tanımadı. Yanına yaklaşıp inceledi. Örtünme ayeti nazil olmadan evvel onu çok kereler gördüğü için tanımakta zorlanmadı. Tanır tanımaz içinden sevindi. Kutlu elçinin eşi buralarda kalmıştı ve onu geri götürdüğünde kim bilir Rasûlullah nasıl mutlu olacaktı. Unutulan eşyaları o da unuttu. Çünkü bu unutulanın değeri bütün hazinelere bedel sayılırdı. İyi ama şimdi o uyuyordu.

Uyandırmak için dürtmesi hem haramdı, hem de yakışıksız olurdu. Birden yüksek sesle bağırmak aklına geldi ve bir ayet okudu:

"Bizler Allah'ın kullarıyız ve muhakkak dönüp O'na varacağız!"[81]

Tertemiz Aişe sıçrayıp kalktı. Soğuk nasıl da iliklerine işlemişti. Bunu hiç dert etmedi. Çok şükür biri onu bulmuş, sırtı dönük bekliyordu. Safvan'dı bu. Ağabey bildiği Safvan. Toparlandı. Örtüsüne büründü. Safvan onun hazır olduğunu ve ayağa kalktığını anlayınca devesini ıhtırdı ve "Bin!" dedi. Tek kelime. Hızla ilerledikleri bütün yol boyunca ona söylediği tek kelime. Aişe'den ise hiç bir kelam duymadı. Sonrasındaki ilk söz, sabahın alaca karanlığında şu kahrolası Abdullah b. Übey'in o lanet olasıca cümlesiydi:

"A-ha!.. Nasıl yani?"

Temiz Aişe Medine'ye varınca bir kırgınlık hissetti. Kumda üşümenin getirdiği bir hastalıktı bu. Kendisini odasına zor attı. Ateşlenmişti. Bir humma nöbeti geçiriyordu. Münafık dedikoducular buna da bir kulp taktılar:

"Yaptığından dolayı insan içine çıkamıyor, bak işte, odasına kapandı."

Biçare kızcağız, hiçbir şeyden habersiz, yatağında hastalıkla boğuşurken dedikodu birkaç gün içinde en yakınlarına, annesiyle babasına kadar ulaştı. Babası Ebû Bekir kahrolmuştu. İnansa bir türlü, inanmasa bir türlüydü. Herkes o kadar kesin cümleler kuruyordu ki!.. Temiz Aişe böyle böyle bir ay ateş nöbetleriyle boğuştu. O döşekte kıvranırken Medine münafıkları Müslümanların çoğunu da yanlarına çekmeyi başardılar. En zor durumda olan ise gülümdü. Herkes ondan buna bir çözüm getirmesini bekliyor, teselliyle dertleşmeye

ihtiyaç duyduğunu, sırdaş gibi konuşup meseleyi halletmek isteyeceğini nedense kimsecikler akıl etmiyordu. Temiz kalpli eşine herkesten fazla güveniyordu. Ama işte söylentiler almış yürümüştü. Önce hane halkından herkese Aişe'yi sordu. Aralarında çekişme olan Zeyneb'den başlayarak en yakın hizmetkârına kadar. Herkes iffetini yeminle söylüyorlardı. En gayretli olan da Ömer çıktı:

"Yâ Rasûlallah! Aişe'yle seni kim nikâhladı?"

"Allah!"

"O hâlde Allah, onun bir işini senden gizler mi zannediyorsun? Hâşâ!.. Bu çok yanlış bir düşünce olur. Kesin olarak inanıyorum ki bunlar münafıkların yalanıdır ve Allah sana bir pislik bulaşmasına izin vermez!"

Yine de söylentiler "Boşayıver gitsin!"e kadar vardırıldı. Gülüm ise her zaman ve her meselede olduğu gibi Allah'a sığınıyor, O'nun kendisine bir yol göstereceğini umuyordu. Bu meseleyi kökünden halletmek için münafıkları kılıçtan geçirmek isteyen yakın arkadaşlarına da, Medine'yi fitneye bulayıp İslamiyet'in her türlü gelişimini durduran münafıklara da bir şey söylemiyordu. Aslında o, bu meselenin kendisi dışında halledilmesini, çözüme kavuşmasını yeğliyor, kendisi müdahale ederse kalplerde şüpheler kalmasından korkuyordu. Allah Rasûlü'ne yakıştırılacak böyle bir şüphe elbette dinin aleyhine olacaktı. Habibini daha ilk nefesinden itibaren koruyan, onu ismet vasfıyla donatan ve halk içinde "el-Emîn" kılan yüce Allah onun aleyhine çıkarılmış böyle ahlaksız bir dedikodudan mı korumayacaktı. Bekliyordu ve bekleyecekti.

Hasta yatağında geceler uzadıkça temiz Aişe bir şeyi fark etti. Rasûlullah odasına geliyor, yalnızca "Hasta nasıl?" diye sorup çok oyalanmadan gidiyordu. Başlangıçta bunu işlerinin çokluğuna yormuştu. Uğraşacak binbir türlü meselesi

var, bir de ben ona keder olmayayım, diye üzerinde durmadı. Ama her defasında aynı soğuk tavrı görünce şüphelendi. Daha önce de hasta olmuştu ve Rasûlullah kendisine daha sevecen ve şefkatli davranmış, normalden daha güzel sözlerle yaklaşmış, teselli ve şifa olacak cümleler kurmuştu. Şimdi adıyla bile hitap etmiyor, "Hasta nasıl?" deyip ilgilenmeden gidiyordu. Hastalıktan beter bir acıydı bu. Üstelik annesi ve babası da kendisini ziyarete geldiklerinde fazla oturmuyorlar, sanki konuşulması gereken bir meseleyi konuşmamak için kaçıyorlardı. Temiz Aişe kendisini derhâl toparlaması gerektiğini düşündü. Bir şeyler dönüyordu ve kimse kendisine bunu söylemiyordu. Allah'a yakarmaktan başka ne gelirdi elinden.

Öte yandan, o bir ay içerisinde, Medine'de en çok üzülen insan Safvan oldu. Münafıkların imalı şakaları, arkadaşlarının iğneleyici sözleri, müminlerin kin ve buğuz dolu hakaretleri dayanılmaz bir hâl almıştı. Günlerini ya evinden çıkmayarak veya tenhalarda ağlayıp hâlini Allah'a arz ederek geçiriyordu. Hakkında hicivler söyleyen Hassan b. Sâbit'e kılıç üşürmeyi bile düşündü. Bir suç işlememiş, Allah'a karşı gelmemişti. İstiyordu ki birisi gelsin ve kendisinden işin aslını sorsundu? Ama hayır, hiç kimse buna yanaşmıyordu. Rasûlullah'a gidip söylenilen hiçbir şeyin hakikat olmadığını, yalnızca kendisini sevdiği için eşini ona getirmenin sevincini tatmak istediğini anlatmak istiyor, işlerin arap saçına dönmesinden dolayı özür dilemeyi düşünüp duruyor, ama yanına varınca kendisine inanmayacağından korkuyordu. Rasûlullah kendisine inanmayacak olursa nasıl yaşardı? Bazen içinden "Keşke Aişe orada donup ölseydi de bunlar başıma gelmeseydi, keşke o gece ben ölseydim de bunlar Aişe'nin başına gelmeseydi!" diye geçiriyor, bazen de gidip büyük sır-

rını mescidin avlusunda herkese haykırmak istiyordu. Merak ediyordu, kutlu elçinin günahları gizlemeye dair tavsiyeleri ortadan kaldırılmış mıydı? Günah başka, günahın aleni konuşulması başkaydı. Kir ve pisliğe beyaz bulutlardan daha uzak durması gereken şu Müslümanlar, bir iftiranın peşinde nasıl da nefislerine mağlup oluveriyorlardı?

Bir ayın sonunda temiz Aişe iyileşmeye başladı. Kendisine bakmakta olan Sehna Hatun ile bir gece ihtiyaç için dışarı çıkmışlardı. Karanlıkta Sehna'nın ayağı burkulup düştü. O sırada temiz Aişe onun "Mistah! Yüzünün üzerine düşesin! Kahrolasın Mistah, senin yüzünden düştüm bak!" dediğini işitti. Allah Allah!.. Temiz Aişe hemen müdahale etti:

"Sehna Abla, neden böyle kötü şeyler söylüyorsun? Bedir'e katılmış birisine böyle şeyler söylenir mi? Üstelik o senin öz oğlun değil mi?"

"Bak hele! Aişe sen ne diyorsun Allah aşkına! Babanın ekmeğiyle geçinen şu Mistah nankörünü mü koruyacaksın? Oğlumıuş! Hıh!.. Onu doğuracağıma... Tövbe tövbe..."

"Şimdi daha çok hayret ettim! Ablacığım, o senin..."

"Aişe, sen ciddi misin? Her şeye rağmen o iftiracıyı koruyorsun ha?"

"Ne iftirası Sehna Abla? Mistah kime ne demiş ki?"

Sehna Hatun temiz Aişe'ye sarıldı. Başını bağrına yaslayıp elleriyle saçlarını okşaya okşaya olup biteni hiçbir şey saklamadan ve olanca açıklığıyla, ağlaya ağlaya anlattı. Aişe'nin gözyaşları da bağrından aka aka... Söz bittiğinde sırılsıklam Aişe yerinden kalkamadı. Keşke şu hastalık sürseydi ve ruhunu öylece teslim alsaydı da bunları duymasaydı? Keşke hiç yaşamasaydı. Sehna, narin bir kuşcağız gibi onu kucağına alıp odasına taşıdı. Ağlamaktan ciğerleri kopacak gibiydi. Kan tükürmeye o gece başladı.

Aişe gülümü hudutsuz seviyordu, öyle de sevilmek arzusundaydı. Bu onda naz ve edasıyla birlikte bütün bir kadınlık zarafetini şekillendirmişti. Dirayeti zarafetinden, zarafeti dirayetinden artık, zekâsı idrakinden, idraki zekâsından çok idi. Anlatılanlar zihninin bütün damarlarında bir kezzap olup dolaştı. Ertesi gün gülüm kendisini ziyarete geldiğinde bitkin, perişan, arıklaşmış ve erimiş bir Aişe buldu. Gözleri kan çanağına dönmüş, âdeta yaş pınarları kurumuş. O anda hangisinin daha üzgün, hangisinin daha çaresiz olduğuna karar verilemezdi. İkisinin de ciğerleri yanıyor, ikisi de birbiri yerine kendilerini yiyip bitiriyorlardı. Gülüm sabırda, Aişe tahammülde sınanıyorlardı. Gülüm Allah'tan bir çözüm umarak yine sordu:

"Hasta nasıl?"

Aişe bütün gücünü toplayıp kesik cümlelerle mukabelede bulundu:

"Ey Allah'ın elçisi! Çok sıkıntılıyım. Bana müsaade et, anne ve babamın evine gideyim. Hastalığıma orada bakılsın."

Gülüm, bir refakatçi bulup temiz Aişe'yi baba evine gönderdi. Onu takip ettim ve çok sevdiğim Medine sokaklarını o gün hiç sevmeden dolandım. Çünkü temiz Aişe'yi annesinin evine giderken görenler imalı bakışlarla söyleniyorlardı. Elbette en fazla şaşıran da annesi oldu ve kızını kapıda görünce atıldı:

"Kızım neden geldin?"

Aişe önce damda oturan babasına baktı. "İnşallah bu dedikoduları babam bilmiyordur!" diye geçirdi içinden. Sonra başını annesine çevirdi. Gözleri dolagelmişti. İçeri girdiklerinde ağlayarak sordu:

"Allah seni affetsin anne! Hakkımda bir yığın dedikodu çıkmış da hiçbirini bana bildirmedin. Şimdi anlat bana, insanlar benim için ne diyorlar?"

"Üzülme benim tatlı kızım. Güzel olan ve kocası tarafından sevilen her kadının hakkında dedikodu çıkar. Dünyada hasetçiler çok olur bitanem, sakın üzülme!"

"Sübhanallah! İnsanlar benim için böyle şeyleri nasıl derler?"

"Dediler işte kızım"

"Peki babamın da haberi var mı?"

Yok, cevabını duymayı ne kadar istemişti. Lakin annesi tersini söyledi. O vakit temiz Aişe yıkıldı. Çünkü babası Ebû Bekir idi. Rasûlullah'ın en yakın arkadaşı. Kendisini ona eş diye o vermişti. Ve şimdi onun başını yere eğdiriyordu. Sonra birden hepsini tersinden düşündü. O Ebû Bekir idi. İstese bu dedikoduların önüne geçecek her şeyi yapardı. Yapmamıştı. Ve şimdi pek sevgili kızının eve gelişine tepkisiz kalıyordu. Demek babası onu korumasız bırakmış, kuzusunu kurtların önüne atmıştı. O anda kalbi titredi. Gücendi, incindi, kırıldı. Oysa babasının yüreğindeki acıyı bilmiyordu. Cahiliye döneminde bile böyle bir iftiraya uğramamışken bu suçlamayla nasıl yıkıldığını, yapacağı her şeyin inandırıcılıktan uzak kalacağını ve yüreği yanan bir babanın çabaları olarak değerlendirileceğini, eli kolu bağlı kara düşüncelerle uykusuz geceler geçirmekten başka yapabildiği bir şey olmadığını bilmiyordu. Temiz Aişe, gözlerinden yaşlar boşanırken annesine yeniden sordu. Hayatının en zor anını yaşıyordu. Alacağı cevapla kalbi durabilirdi:

"Rasûlullah?"

Zaman dondu. Dünya durdu. Gözleri karardı, düştü. Çünkü cevap kahrediciydi:

"Biliyor kızım!"

Beterin beteri varmış... Aişe gülümün de haberdar olmasından hıçkırıyor, hıçkırmaktan bayılıyor, kendine gelince tekrar hıçkırıyor ve hıçkırmaktan tekrar bayılıyordu. Böylece iki gece bir gündüz geçti. Aişe annesinin evindeyken Medine sanki ölü bir şehre dönmüştü. Ağızları bıçak açmıyor, kimse diğerine selamdan başka söz söylemiyordu. Münafıklar kazanmış ve Müslümanlar darmadağın olmuşlardı. Cihad için kenetlenen, birbiri için ölen, kardeşlik akdini canıyla ve malıyla yerine getiren Müslümanlar, maalesef dilleriyle gönülleri arasında kaybolmuş ve kaybetmişlerdi. Gülüm bekliyor, ashabı bekliyor, Medine bekliyordu. Beklemekten ilk bıkan Safvan oldu. Sabah evinden çıktı. Kararlı adımlarla mescide ilerledi. Aklında binbir düşünce... O günü hatırladı. Aişe devenin üzerinde, kendisi de devenin ipini çekerek bir müddet yolculuk yapmışlardı. Hiç konuşmadan... Peki neydi bu olanlar? Bindiği hayvanın yularından tutmuştu sadece. Abdullah b. Ubey'i öldürmek geliyordu içinden. Ama bu çare olur muydu? Böyle yaparsa belki de iftiranın gerçekmiş gibi anlaşılma ihtimalini yükseltirdi. Hayır, bunu Allah'ın elçisine ve temiz Aişe'ye yapamazdı. Ama artık bu işe bir son vermek gerekiyordu. Mescide vardı. Onu yanı başlarında görenlerden homurdananlar, söylenenler, gülüşenler veya kılıcına sarılanlar olmuştu. Fakat o erken davrandı:

"Beni dinleyin! Hepiniz Allah'ın kullarısınız. Varlığım kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki Aişe'yle bir imtihan olunmaktayım. Bilesiniz ki ben şimdiye kadar hiçbir kadın veya kızın eteğini kaldırmış değilim. Çünkü buna iktidarım yok!"

Bir erkek için böyle bir sırrı açıklamak, ölmekten beter bir durum idi. Avludaki müminler ve münafıklar donup kalmışlardı. Yaptıklarının ne kötü olduğunu o vakit anlayabildi-

ler. Mescidin duvarlarını bir pişmanlık rüzgârı yalayıp geçti. Kimisi Safvan'ın neden hiç evlenmediğini artık anlayabiliyor, kimisi kendisine hayıflanıyor, bir ikisi de hâlâ onu yalancılıkla suçluyordu. Münafıklar müminlerle oynamışlar ve alt etmişlerdi. Bu sefer tuzağa düşürüldüklerine inananlarla baştan beri bunun bir iftira olduğunu savunanlar arasında çekişmeler başladı. Bunlara tahammül edemezdim; hemen Aişe'nin yanına uçtum. Uykusuz gözlerle derin derin iç geçiriyordu. Annesi yanında ona sarılmıştı. O sırada babası girdi içeri. Onun da gözleri kızarıktı. Belli ki o da geceyi ağlayarak ve yakararak geçirmişti. Üçü birbirlerine sarıldıkları sırada gülümü gördüm. Kapıdan giriverdi. Hepsi ayağa kalktılar. O ilerledi ve Aişe'nin karşısında durdu. Birlikte yere oturdular. Hiçbirinin Safvan'dan haberleri yoktu. Temiz Aişe başını yere eğmiş, ağlıyor, hıçkırıyor, bir türlü başını kaldırmıyor, gülümün yüzüne bakmaktan kaçınıyordu. Gülüm ona çıkarılan dedikodulardan bahsettikten sonra sesini daha da yumuşatmayı seçti:

"Aişe! Eğer sen bu anlatılanlarla ilgili değilsen, Allah bu söylenenlerle ilgili olmadığını bildirip seni temize çıkarır. Yok eğer bu günahı işlediysen Rabbimden affını iste, tövbe et. Çünkü Allah, günahını itiraf edip de tövbe eden kulunu bağışlar!"

Aişe hiç tepki vermedi. Gözyaşlarını bile silmekten vazgeçmişti. Kımıldamadan öylece sustu. Yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Herkes onun bir şey söylemesini bekliyordu ama o sustu. Bir ara annesi "Haydi, bir şey söyle!" dercesine dizini dürttü. Aişe gözlerini silerek sırayla annesinin ve babasının gözlerinin içine baktı:

"Benim yerime siz cevap verin!"

Zor bir andı. Yutkundular.

"Ne diyeceğimizi bilmiyoruz!"

Aişe'nin gözyaşları diner gibi oldu. Sanki ölümcül hasta sıhhat bulmuş, sanki kötürüm dizlere derman gelmişti. Her üçünün karşısında da kendini çok güçlü hissetti. Bu, gerçeğin gücüydü; masumiyetin ve iffetin gücüydü. Şimdi susma sırası onlara gelmişti. Temizler temizi Aişe önce ellerini açıp Allah'ın adını andı, kendisine verdiği iman ve iffet için şükürler etti ve sordu:

"Anlıyorum ki sizler, hakkımda söylenenleri dinlemişsiniz ve hatta bazısına da inanmışsınız. Şimdi ben size 'Ben o günahı işlemedim' desem bana inanmayacaksınız. Ama farz edelim ki 'Ben o günahı işledim' deyip itirafta bulunsam hemen inanacaksınız. Vallahi ben kendim için de, sizin için de Yakub'un dediğinden başkasını demiyorum: '*Artık bana düşen güzelce bir sabırdır. İddialarınız karşısında ancak Allah'tan yardım istenir.*'"[82]

Aişe... Temiz Aişe... Narin gelincik... Söyleyeceğini söyleyince hepsine sırtını dönüp yattı. Hıçkırıyordu. Sitemin bu kadarına hakkı olmalıydı. Herkes zordaydı ama asıl durumu zor olan oydu. Umuyordu ki Allah, elçisine bir rüya veya ilham yoluyla hakikati göstersin, o da bu karabasanı sona erdirsin.

Aişe sırtı dönük iken kulak kabartıp odada neler olduğunu anlamaya çalışıyordu. Gülüm onun bu sitemi karşısında ayağa kalkmak için kıpırdanır gibi oldu. Birden yerinde çakılıp kaldı. Ayet vahyolunduğu vakitlerdeki gibi dikkat kesildi. Ebû Bekir ve eşi Ümmü Rumân da dikkat kesildiler. Aişe o esnada geriye döndü. Evet, Allah'ın elçisini çok kez bu hâlde görmüştü. Aişe gelen vahyin kendisiyle ilgili olduğunu düşünüyor ve seviniyordu. Ama annesiyle babası, hakkındaki dedikodular doğrulanacak diye titremeye devam ediyorlardı. Gülüm yüzünde bir tebessümle önce Aişe'ye baktı:

"Müjde yâ Aişe! Allah seni temize çıkardı."

Gülüm böyle deyince Ebû Bekir ile Ümmü Rumân kucaklamak için Aişe'ye koştular. Hiç oralı olmadı. Babası kulağına eğilip "Rasûlullah'a teşekkür etsene yavrum!" dediğinde de cevabını çok net verdi:

"Vallahi ne size ne de ona teşekkür ederim. Ben ancak, sizin duyup da reddetmediğiniz şeylerden beni uzak tutan ve hakkımda ayet indiren Allah'a hamd ve teşekkür ederim"

Ebû Bekir bu tonda konuşmasına öfkelenmişti:

"Sen bunu Allah'ın elçisine mi söylüyorsun, ha?"

"Evet ona da söylüyorum!"

"?!.."

Medine, ertesi gün Allah'tan gelen vahyi tekrar ediyordu:

"Bu ağır iftirayı atanlar içinizden bir gruptur. (...) Erkek ve kadın müminlerin bu iftirayı işittiklerinde, kendi vicdanları ile bir hüsn-i zanda bulunup da, 'Bu, apaçık bir iftiradır' demeleri gerekmez miydi? Onların (iftiracıların) da bu konuda dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Mademki şahitler getiremediler, öyle ise onlar Allah katında yalancıların ta kendileridirler."[83]

O gün ben, yalanın ihanetler içindeki en büyük ihanet olduğunu öğrendim; çünkü Allah'ın yarattığı hakikati değiştiriyordu.

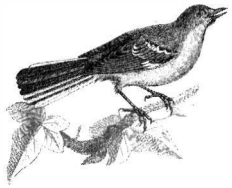

627

- Yahudilerin Müslümanlara ebedi kinleri
- **Mekke ile Medine'nin sinsi işbirliği**
- Bir Hendek'in iki yakasında imanla küfür savaşı
- **Mağlup Kureyş'in kırılan gururu**
- Yahudilere gerekli yaptırımın uygulanması
- ***"Artık biz onlara karşı savaşacağız; onlar ise bize karşı savaşamayacaklar!"***

İşim şâm u seher sehv ü hatâdır yâ Rasûlallah
Der-i cûdunsa cây-ı ilticâdır yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Sabah, akşam işim yalnızca kusur ve hatadır ey Allah'ın elçisi;
o yüzden yöneldiğim yegâne makam, senin cömertliğinin kapısıdır.

TAŞLAMA

Kurayza için...

Medine'de hiçbir gün sıradan değildi artık. Dünyanın keder ve üzüntüden ibaret olduğuna inandım. Hayatın özünde vardı bu. İnsanları oyun ve eğlenceye sevk edip sonunda keder ve üzüntü veriyordu. Şimdiki oyuncular ise şehirdeki Yahudiler idi. Durmadan ortalığı karıştırıyor, gülüme tuzak üstüne tuzak kuruyorlardı. Daha birkaç ay evvel, şu azılıları olan Nadiroğulları, Medine Sözleşmesi'ni çiğnemişler, gülüm de ashabıyla üzerlerine yürüyünce develerine yükleyebildikleri mallarını alıp şehirden gitme teklifinde bulunmuşlardı. Tabii evlerini ve kalelerini yıkarak ve Medine'yle alâkalarını kesmiş olarak. Geride kalanların Aişe'ye atılan iftirada başı çekmeleri bundandı. Bir de Âsım ile arkadaşlarının başına gelenleri aratacak katliamlar vardı tabii. Daha

iki hafta evvel Maûne Kuyusu'nun başındaki tuzak gibi. Ashab-ı Suffe'nin güzidelerinden yetmiş hafız yine haince kılıçtan geçirilmişti. Elbette Müslümanların buna cevabı adaletle oldu ve Hamraulesed gazvesi, Bedrülmevid gazvesi, Zaturrika gazvesi, Müreysi gazvesi derken egemenlik alanlarını gittikçe genişlettiler. Sonradan öğrenildi ki Mekke'de yapılan bir konuşma aslında bütün bu gelişmelerin tabii bir neticesi imiş. Yahudiler adına Huyey b. Ahtap ile iki arkadaşı, Kureyş adına da Ebû Süfyan başkanlığında bir heyet Darunnedve'de buluşmuşlar:

"Gassanlı eşkıyanın Dûmetülcendel'deki panayırı bastığı ve hâkimiyeti ele geçirdiği doğru mu?"

"Doğrudur. Bunu duyduğunuza göre onları teşvik edenin de biz Yahudiler olduğunu öğrenmiş olmalısınız!"

"Neden böyle bir şey yaptınız?"

"İki sebeple. Yesrib'e gidecek ticaret mallarının yolunu tutmak birincisi, aynı eşkıya topluluğuyla Müslümanları vurmak ikincisi."

"Görünüşe göre Müslümanlar sizi vurmuş, yoksa biz yanlış mı işittik!"

"I-hım!.. Doğru dersiniz, parayla tuttuğumuz eşkıya güvendiğimiz kadar yürekli çıkmadı, Müslümanlar geldiğinde çil yavrusu gibi dağılıp kaçıştılar!"

"Ve Müslümanların hâkimiyet alanını daha da genişletmiş oldunuz. Ağzına yüzüne bulaştırmak yani..."

"Diyelim öyle olmuştur, ama şimdi daha kesin bir çözüm için buradayız. Yesrib ve Hayber başta olmak üzere hicaz yurtlarındaki bütün Yahudiler adına konuşmak için..."

"Nedir maksadınız!"

"Müslümanları ve Müslümanlığı yok etmek üzere işbirliği yapmak; tabii eğer kabul ederseniz!"

"Müslümanların düşmanı elbette bizim dostumuzdur; lakin dostlukta tarafların eşit olmasına bakarız. Teklifiniz nedir?"

"Müslümanları hem içeriden, hem dışarıdan vurmak."

"Nasıl peki?"

"Dışarıda en az iki bin kişilik tam teçhizatlı bir ordu ve içeride de Kurayzaoğulları!"

"I-ıh! İki bin kişiyle Muhammed alt edilemez"

"İşte tam da bunun için buradayız, sekiz bin kişilik bir orduyu da sizin çıkarmanızı istiyoruz."

"İki bine sekiz bin ha? Pek adil sayılmaz..."

"Doğru, biz adalet aramıyoruz, bu yüzden o sekiz bin kişinin savaş masraflarının tamamı bize aittir!"

"Hımm!.. Buraya kadar güzeeel!.. Peki Muhammed'i nasıl alt etmeyi düşünüyorsunuz?"

"Bunu beraber planlayacağız. Amacımız Yesrib'i kuşatmak ve nefes alan son canlısına varasıya kadar bütün Müslüman mahallesini tarihe karıştırmak."

Sinsi küfürle azgın şirkin her zamanki ittifakı işte! Ebû Süfyan bu yağlı teklife o kadar sevinmiş ki Yahudiler sözlerinden caymasın ve hatta daha başka tekliflerin kapısı açılsın diye konuyu değiştirmiş. Tabii hizmetçilerine işaret ettikten sonra:

"Hele şimdilik ara verelim dostlarım; bizler şehrimizde konuklarımıza başka şehirlerde olmayan şaraplar ve meyvelerden ikramlarda bulunuruz ki dostluklar kavi olsun, verilen sözler tutulsun. Sizinle biz çok eski zamanlardan bu yana dost değil miyiz zaten?"

"Dost değiliz Ebû Süfyan, dost olmamıza da gerek yok. Ortak düşmana karşı işbirliği yapacağız, o kadar! İşte bunu kutlayalım!"

Rebioğlu Kinane'nin son sözleri Ebû Süfyan'ın pek hoşuna gitmemiş elbette. Bir Yahudi'yi güzel sözlerle avlama fikrinin işlemeyeceğini bir kere daha öğrenmiş çünkü.

Mekke'deki bu konuşmadan üç ay kadar sonraydı. Huzaalılar Medine'de gülüme bir haber ulaştırdılar. On bin mevcutlu müşrik cephenin Medine'yi yerle bir etmek üzere yola çıktığı bildiriliyordu. O güne kadar Arap topraklarında teşkil olunan en büyük orduydu bu. Müttefikleri arasında Arap boyları ve Yahudi kabilelerinin neredeyse tamamı yer alıyordu ve İslam'a karşı yekvücut olmuşlardı. Buna karşın Müslümanlar Medine'de ancak üç bin kişilik bir kuvvet çıkarabildiler. Kadın, erkek, çocuk, ihtiyar... Bütün inananlar...

Durum çok nazikti. Kuzey Kervanlarının yolunda Müslüman tehlikesi görmek istemeyen Kureyş ile Kaynukaoğulları'nın Hayber'e sürgününü bir türlü hazmedemeyen Kurayza ve Nadiroğulları ittifakı Müslümanların hayatlarına kast ediyordu. Gülüm, her zamanki gibi ashabına danıştı. Uhud'dan alınan ders, şehri savunmak gerektiğini gösteriyordu. Medine, geniş bir düzlüğe sahipti. Ama bu düzlüklerin çoğu yüzyıllar önce oluşan volkanik taşlarla kaplıydı ve üzerinde ne atlı, ne yaya yürüyebilirdi. Ayak basılacak kısımları kuzey ve güneydeki düzlüklerde bulunuyordu. Buraları savunmak ise imkânsız sayılırdı. O sırada Yahudi sahibine yüksek bir diyet ödenerek hürriyetine kavuşturulan Isfahanlı Selman, gülüme bir teklifle geldi:

"Ey Allah'ın elçisi! İran'da bizler düşman atlılarını durdurmak için çevremize hendekler kazardık; burada da hendek kazabiliriz!"

Arap topraklarında böyle bir şey hiç duyulmamıştı. Müslümanlar ittifakla bu fikri kabul ettiler ve yalnızca altı günde, imkânsız gibi görünen bir iş başarıldı; atların geçemeye-

ceği bir hendek. O altı günde ben İfk hadisesinde örselenen din kardeşliğinin, ortak hedeflere ulaşma, yardımlaşma ve dayanışma azminin yeniden bir ruh yarattığını gördüm. Yahudilerin ihanetleri, münafıkların caydırıcı konuşmaları, yiyecek kıtlığı ve dörde birlik orantısız güce rağmen inananlar iki buçuk metre derinliğinde ve dokuz bin metre uzunluğundaki hendeğin kendilerine düşen metrelerini bir bayram havasında, hatta kim payını daha önce bitirirse diğerine yardım ederek tamamladılar. Hendeğin genişliği arazinin durumuna göre dört ila yedi metre arasında değişiyordu. Uzaktan koşarak gelen bir atın geçemeyeceği kadar.

O altı günde, boğazlarından lokma geçmeyen ve açlıktan karınlarına taş bağlayan insanların gönüllerindeki doygunluğu görmüştüm. Allah onlara yardım üstüne yardım gönderiyordu. Bazen kesilen bir oğlak, bazen eldeki bir avuç hurma bereketlenip bütün orduyu besledi. Bazen bir güzel söz, takatsiz kalan kollara derman oldu. Ashab, şiir diliyle *"Biz ki biat ettik güzel Muhammed'e / Cihad etmek üzere ve yaşadığımız sürece"* diye diye kazma vuruyor; gülüm, *"Allah'ım, asıl yaşama yeridir ahret / Ensâr ile Muhâcirlere gayrı sen yardım et!"* diye dualarla karşılık veriyordu. Sanki bütün iyi niyetler biriktirilip güce dönüştürülmüştü. Münafıkların alaylarına da, Yahudilerin küçümsemelerine de aldırmıyorlardı. Gülüm bir nefer gibi çalışıyor, yüzü gözü toprak içinde, omzundaki toprak harvarını götürürken yüksek sesle Abdullah b. Revaha'nın şu beyitlerini okuyordu:

"Vallahi yâ Rab, Sen olmasaydın doğruyu bulamazdık / Zekâtı da veremez, namazı da kılamazdık // Şimdi bir ruh ver bize ve güven indir üzerimize / Karşılaştığımızda sabit kıl ayağımızı, güç ver dizimize // Çünkü onlardır kışkırtan bizi / Bildikleri hâlde fitneden çekindiğimizi..."

Müşrik ordusu Akik Vadisi'nde karargâh kurduğunda tam bir şaşkınlık içindeydi. Ellerini kollarını sallayarak gelip Medine sokaklarında at koşturacaklarını ve evleri ateşe verip bir bir Müslüman avlayacaklarını düşünüyorlardı besbelli. Şimdi karşılarında iki engel buldular. Derin kazılmış bir hendek ve yeşillikleri biçilmiş boş araziler. Ekinler ve otlaklar olmazsa atları ve develeri ne yiyecekti? Eski Yesrib karşılarındaydı da, bu hendeği nasıl aşacaklardı?

Hendek boyunca karşılıklı oklaşmalar günlerce sürdü. Dar kısımlarından geçmeye kalkışanlar cehennemi boyluyordu. Hendeği geçebilen tek kişi de Hz. Ali'nin Zülfikar'ı önünde baş vermişti. Üstelik Müslümanları saran tehlikeler zamanla kuşatanları da kuşatmaya başladı. Açlık, yorgunluk, gündüz sıcaklar, gece ayaz... Savaş, taraflar arasında bir gelip bir gitmeye başladı. Derken içerideki Yahudiler –savaştan evvel sadakat sözü vermelerine rağmen– sözleşmeyi bozacak bir ihanete kalkıştılar. Mekkeli müşriklerden bin, Gatafanlılardan da bin askeri içeri alıp Medine'ye saldırmayı kuruyorlardı. Münafıklar ise *"Allah ve Rasûlü bize ancak aldatıcı vaatlerde bulunmuşlar.*[84] Evlerimiz korumasız kaldı, şehre dönüp evlerimizi savunmak istiyoruz" diyerek inananlar arasında ikilik çıkardılar. Açıkça savaşmaktan kaçmak istiyorlardı. Öte yandan müşrikler bu zayıf ruhlu münafıkları kullanarak asılsız haberler ürettirmeye başladı. Savaş bir hileye dönünce düşmanın hendeği aşması da an meselesi oluverdi. O sırada gülümün ayağına bir fırsat geldi. Eşca' kabilesinin reisi Nuaym b. Mes'ud İslam'ı kabul etmiş ama bunu henüz kimseye söylememişti. Gülüme dedi ki:

"Emret ey Allah'ın elçisi, senin için ne yapabileceksem, emret!"

"Elinden geliyorsa şu insanların savaştan çekilmelerini sağla!"

Nuaym zeki biriydi. Bir plan yaptı ve ustaca uyguladı. Önce ihanet etmek üzere olan Medine Yahudilerine gitti:

"A-ha!.. Sizi akılsız adamlar! Şu hendeğin öte yakasındakilere güvenip komşularınıza hançer çekersiniz, öyle mi? Peki ya onlar yurtlarına döndükleri vakit ne yapacağınızı hiç akıl etmiyor musunuz? Bir de uyanık geçinirsiniz!.. Ben olsam, Kureyş ve Gatafan'ın ileri gelenlerinden beşer onar kişiyi teminat için rehin almadan anlaşma yapmaz ve onlara yardım etmezdim."

Sonra da hendeğin öte yakasına geçip Kureyş reislerine anlattı:

"Siz şu Kurayzalılara güvenirsiniz ha?.. Ne kadar ahmakça!.. Yahudilerin menfaatleri söz konusu olunca saf değiştireceklerini bilmeyenlerden olamazsınız. Siz burada biner adam hazırlarken onların Muhammed ile tekrar anlaşmış olmayacaklarını nasıl bilebilirsiniz? Dediklerime inanıp inanmamakta serbestsiniz elbette. Lakin dikkat edin, sizden bazılarını rehin isterlerse Muhammed ile gizlice anlaştıklarına inanın. Değilse kesinlikle işbirliği yapıp Yesrib'e saldırın ve şu Muhammed tehlikesinden hepimizi kurtarın."

Ve olan oldu. Kurayzaoğulları hendeğin öte yakasından rehin asilzadeler istediler. Kureyş vermeye yanaşmadı. Hendeğin iki yakasına defalarca elçiler geldi gitti; gitti geldi. Nuaym b. Mes'ud'un planı işledi. O günden sonra hendeğin dış kısmında işler sarpa sardı. Önce açlık, sonra fikir çatışmaları, ardından çekilmeler ve nihayet bozulma emareleri... Ebû Süfyan, Hâlid b. Velid, Amr b. As direnecekti ama Hubeyre b. Ebû Vehb ve Dırar b. Hattab gibi kumandanların asker-

lerinde kopmalar oldu. Bozulmanın diğerlerine sıçraması da an meselesiydi. Nihayet biri itiraf etti:

"Bir avuç Medine şu hendeğin arkasından Arap topraklarının en büyük ordusuna kafa tutuyor ve galip geliyor!"

Savaş müddetince Medine'de mümin münafık belli olmuş, Yahudilerle Müslümanlar arasında cepheler belirginleşmişti. Savaşta galip geleceklerin diğerlerine karşı tutumları belliydi. Bu yüzden münafıklar ve Yahudiler son kozlarını ortaya atmaya, her çareye başvurmaya başladılar. Bir ara saldırılar ve ok yağmurları o hâle geldi ki, gülüm gözümün nuru dediği namazını vaktinde kılamadığını, o arada güneşin battığını fark etti. Allah'ın huzurunda divan durmanın lezzetinden mahrum olmak o derece ağırına gitmişti. Ellerini açtı:

"Allah onların evlerini ve mezarlarını ateşle doldursun!"[85]

O gece bütün müminler namazlarını kaza ederken hendeğin diğer yakasında, Akik Vadisi'nde ateşler yakılıp müstakbel zafer şenlikleri yapılıyordu. Karar alınmıştı. Ertesi gün son hücuma kalkılacaktı. Elbette bunun için hazırlanmak, son içkileri tüketmek, son kumarları oynamak usuldendi. Ya hep ya hiç... Ya hayat ya ölüm... Gecenin ilerleyen vaktinde uykuya varan her müşrik askerin zihninde sabah olduğunda güneşin kesinlikle bir zafer üzerine doğacağı inancı vardı. Hatta bazıları rüyalarında bu zaferi görüyorlardı. Lakin hesapların üzerinde bir hesap, Allah'a ait de bir kader vardı. Ve daha sabah olmadan bir çöl kasırgası koptu. Allah'ın daha o akşam gülüme müjdelediği yardımdı bu. Saba, yani gündoğusu rüzgârı...

Gecenin son demlerinde, zifirî karanlık ve ıssız zamanda, korkunç bir gürlemeyle başladı her şey. Hendeğin öte yakasını allak bullak eden bir gürlemeydi bu. Atlar ve develer

ürküp deli gibi kaçmış, bazıları kaçarken bağlı oldukları eşyaları, elleri ve ayakları da koparıp hendeğe doldurmuştu. Çadırlar sökülüyor, yemek kazanları yuvarlanıyordu. Ardından bir ayaz başladı. Develeri birbirine sırt verdirecek derecede dondurucu bir ayaz... Rüzgâr desen rüzgâr değil, hava desen hava değil... Kum taneleri kulaklardan, burunlardan giriyor ve her canlıyı divaneye çeviriyordu. Çöl kum denizi olmaktan çıkmış, okyanus dalgaları misali kabarıyor, önüne ne gelirse yutuyordu. Müşrik karargâhında titremeyen yürek kalmamıştı. Müslümanlar arasında bile herkes korkmuş, bir köşeye sinmeye çalışıyordu. *"Gözler kaymış, yürekler ağızlara gelmişti."*[86] O gece üşümeyen ve korkmayan iki kişi vardı. Birisi gülüm, diğeri de düşman hakkında bilgi toplamak üzere hendeğin karşısına gizlice giden Huzeyfe b. Yeman. Huzeyfe herkesin donduğu anda kendisini hamam kadar sıcakta hissediyor, müşrik karargâhında keşif yapmaya devam ediyordu. Herkese zifirî karanlık ona ay aydını iken... Ta ertesi sabah gün ışırken hendeği aştığında soğuk havanın farkına vardı ve gülüm onu dinlerken donmasın diye abasını üzerine örttü. Sonra da hendek kazıldığı günden itibaren her gece ettiği duayı bir kez daha tekrarladı:

"Ey Kitab'ı indiren; hesabı çabuk gören Rabbim! Ahzabı bozguna uğrat ve perişan et![87] Âmin!.."

Akik Vadisi tersyüz olunca Ebû Süfyan ve avanesi çekilip gittiler. *"Allah, inkâr edenleri, hiçbir hayra ulaştırmaksızın kin ve öfkeleriyle geri çevirdi. Allah, savaşta müminlere kâfi geldi."*[88] Ve müşrikler kendilerini karşılamaya çıkan karılarına bir zafer sevinciyle değil, boyunları bükülmüş olarak vardılar.

Kuşatmadan sonra Mekkeli müşriklerin azgın şirki tehdit olmaktan çıktı. Medineli Yahudilerin sinsi küfrü de ihanetlerinin bedelini kendi kutsal kitaplarının, Tevrat'ın hükümlerine göre ödedi. Ağır bir bedel... Gülüm de savunma hâlet-i ruhiyesinden kurtuldu:

"Artık biz onlara karşı savaşacağız; onlar ise bize karşı savaşamayacaklar!"[89]

Sonraki günlerde şarkılarımı Hendek'te şehit olan altı kişinin evlerinin damında söyledim. Altı ayrı ağıt...

Ve bir kere daha inandım; Allah dinini tamamlayacaktı...

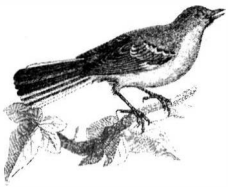

628

- Müslümanlar umre, Kureyş savaş istedi
- **Hudeybiye Antlaşması**
- Ayın gökte ikiye yarılması
- **Bir fethi mağlubiyet olarak yorumlamak...**
- Bir büyü ki...

Sana arz-ı hatâ misl-i atâdır yâ Rasûlallah
Şefâat şânına lâyık sezâdır yâ Rasûlallah

(Bayburtlu Zihni)

Hatalar için sana müracaatlar karşılıksız kalmaz ey Allah'ın elçisi; çünkü şefaat senin şanına layıktır ve pek yaraşır.

SATİR

Süheyl için...

"Hudeybiye'ye gelip seninle çarpışanlar ne bizimle aynı görüştendirler, ne de işbilir adamlarımızdan! Onlar bizim akılsız ve beyinsiz takımımızdan avare adamlardır ki sen onları hesaba katarak şimdi bize düşmanlık..."

Üst perdeden söylenen bu cümlelerin gülümü inciteceğini düşünen Abbad b. Bişr atıldı:

"Allah elçisinin huzurunda sesini böyle yükseltme sakın Süheyl! Elçilik yapacaksan edebe riayet et, yoksa..."

Abbad'ın cümlesi de yarım kalıverdi. Herkese güzellik ve tatlılıkla muamele eden gülüm, ona manalı şekilde bakmıştı. Bir elçilik heyeti elbette yeterli itibarı görmeliydi.

Mekke'ye bir konaklık mesafedeki Hudeybiye'de, meleşen ve böğüren kurbanlıklar ve onların yanında biriken başları

tıraşlı Müslümanlar gelişmeleri dikkatle izliyorlardı. İçleri vatan hasretiyle doluydu. Dokuz gün evvel Kâbe'yi tavaf için yüzer kişilik on dört bölük halinde yola çıkmışlar, neredeyse yedi yıldır görmedikleri Mekke'nin kokusunu coşkuyla alarak buraya kadar gelmişlerdi. Niyetleri asla savaşmak değildi. Bu yüzden beyazlar giymişler ve yanlarına da şahsî kılıçlarından başka silah almamışlardı. Herkes gibi Kâbe'yi tavaf edip döneceklerdi. Adına umre demişlerdi. Ama münafıkların başı Abdullah b. Ubey Mekke müşriklerine haber gönderirken "Müslümanlar bin beş yüz kişiyle üzerinize geliyor!" diye yazdı. Onlar da gülümü Mekke'ye sokmamak için yemin edip bir ordu hazırladılar. Başlarında Hâlid b. Velid. Gülüm, "Kureyş'e yazıklar olsun, savaş kini onları yemiş bitirmiş!" diye hayıflandı ve ashabıyla birlikte yolunu değiştirdi. Dağlık bölgeye vardıklarında devesi Kasvâ çöktü ve artık bir adım ileri atmadı. Ebrehe'nin filini hatırladım. Gülüm bunun Allah emriyle olduğunu ve Mekke'ye ilerlemekten men edildiklerini ashabına anlattı. Ancak onlar çok heyecanlıydılar. Vatanları, hatıraları, evleri ve dostları bir konak ötedeydi ve yıllardır bu özlem, içlerinde derin yaralar açmıştı. Mekke'ye girmeden dönmek istemiyorlardı. Bunda da ısrarcı oldular. Ne çare ertesi gün Kureyş ordusunun hemen yakınlarına karargâh kurduğunu görüverdiler. Gülüm damadı Osman'ı Mekke'ye elçi gönderdiyse de bir çözüm bulunamadı. Sonrasında iş daha da büyüdü ve Mekke'ye girmek inada bindi. Süheyl ve beraberindeki heyetin bu dördüncü gelişinde belki bir sonuç alınabilirdi. Çünkü müşrikler ona verdikleri talimatı yumuşatmışlardı:

"Git, Muhammed ile barış yap. Lakin bu yıl buradan dönüp gitmedikçe barışın olmayacağını da söyle! Eğer bu yıl Mekke'ye girerse, Araplar arasında itibarımız kalmaz, bütün

Arap boyları artık ona boyun eğdiğimizi düşünür, bizi dillerine dolarlar."

Bu teklif Müslümanları sevindirmişti, ama Ömer gibi bazıları hâlâ Mekke'ye girmekten ve umre yapmaktan bahsediyor, beyazları çıkarmaya yanaşmıyorlardı. Gülümün fikri anlaşmaktı. İstediği şartları yavaş yavaş kabul ettirmiş sayılırdı. Üst dudağının yarığından altlı üstlü sivri dişleri görünen Süheyl olumlu konuştu:

"Gel, böylece anlaşalım Muhammed. Sonra da bizimle sizin aranızda bir ahit yazdır!"

Gülüm razı oldu. Bir yazı takımı getirtti ve Evs b. Havli'ye işaret ederek yazmasını istedi. Süheyl itiraz etti:

"Biz bu adamı tanımıyoruz, o yüzden amcaoğulların Ali'yle Osman yazsınlar. Çünkü biz onları hem daha itibar edilir, hem daha doğrulardan biliriz."

Gülüm Ali'yi çağırdı ve her şey hazır olunca "Yaz, ey Ali!" dedi:

"Bismillahirrahmanirrahim!"

Süheyl hemen Ali'nin elini tuttu:

"Hayır, bunu ben bilmiyorum da, inanmıyorum da... Böyle yazamazsın. 'Bismillah'ı anlarız ama 'Rahman' ve 'Rahîm' demekle neyi kast ettiğini bilmeyiz. Bir sulh yazısının başına Bismillah yazılmasına da razı olamayız. En iyisi siz eski usulde devam ediniz."

Ali'nin öfkelendiğini görüyordum ama Süheyl de siyaset ilmini çok iyi biliyordu. Sözü yumuşattı:

"Muhammed! Sen bizim bildiğimiz şeyi, senin de bildiğin şekilde 'Bismikallahümme' diye yazdır. 'Allah'ım senin isminle başlarım!' demek her iki taraf için de uygun düşmez mi?"

Gülüm arkadaşlarına baktı. Süheyl'in ısrarı canlarını sıkmış gibiydi. Birileri atıldı:

"Bilesiniz ki biz Besmele'den başkasını yazmayız!"

"O hâlde biz de hiçbir şey üzerine barış yapmaz, döner gideriz. Bu iş de olduğu yerde kalır!"

Süheyl ciddi görünüyordu. Gülüm kendince durumu değerlendirdi. Silahsız bin beş yüz arkadaşı bir yanda, Hâlid b. Velid'in silahlı iki bin süvarisi diğer yandaydı. Buraya savaş için değil güzel bir rüya görerek gelmişti. Rüyasında müminler saçlarını tıraş etmiş halde ve beyazlar giyerek Kâbe'yi tavaf ediyorlardı. Rüyanın bir sene ertelenmesi burada pek çok şehit vermekten iyiydi. O hâlde herkesi yatıştırmak gerekirdi:

"Bu 'Bismikallahümme' de güzel, haydi Ali, yaz!

Bismikallahümme!

Bu, Muhammed Rasûlullah'ın Süheyl b. Amr ile anlaşmaya varıp imzaladığı barış belgesidir:"

Süheyl tekrar Ali'nin elini tutup gülüme döndü:

"Hayır, kesinlikle olmaz. *'Muhammed rasûlullah'* yazdıramazsın. Biz senin hak elçi olduğunu bilsek, inansak ve doğrulasak böyle bir sözleşmeye ne gerek kalırdı? Eğer öyle olsaydı seni Kâbe'yi ziyaretten alıkoymaz, seninle savaşmazdık! En iyisi yine bildiğimiz şeyi yazmak!"

"Peki nasıl yazalım!"

"*Muhammed b. Abdullah* şeklinde..."

"Öyle olsun. Çünkü ben hem Abdullah'ın oğlu Muhammed'im, hem de Allah'ın elçisiyim. Vallahi, siz beni ne kadar yalanlasanız da ben hiç şüphesiz Allah'ın elçisiyim. Barış belgesine benim ve babamın ismini yazdırmak benim peygamberliğimi gidermez. Ali, Rasûlullah kelimesini sil de *Muhammed b. Abdullah* yaz!"

Gülüm oluruna bakıyor, "Böyle olsa da keder değil!" demek istiyordu ama ashab öyle düşünmedi, bu sefer de Useyd b. Hudayr ile Sa'd b. Ubâde, Ali'nin elini tuttular.

"Vallahi biz *'Muhammed Rasûlullah'* dışında bir hitapla yazılmasına razı değiliz; yaz Ali!"

Ashab böyle yazılmazsa inandıkları her şey batıl olacakmış, uğruna mücadele ettikleri davada yenik düşeceklermiş gibi düşünüyorlardı. Haksız da sayılmazlardı. Zaten müşriklerle aradaki tek dava gülümün Allah elçisi olup olmadığına inanma davasıydı. Birileri öyle inanmıyor diye bunlar da inandıkları şekilden vazgeçecek değillerdi. Gülüm ashabının bu tavrından hem memnun oluyor, hem de iş bozulacak diye endişeleniyordu. Onun bir bildiği vardı; başkalarının bilmediği şeyler ona açıktı ve böyle bir anlaşmanın görünüşte mağlubiyet gibi kabul edilse de çok hayırlı neticeler vereceğinden emin idi. Ama bunu arkadaşlarına izahta zorlanıyordu. Üstelik Useyd daha da ileri gitti:

"Sakın Ali, sakın *'Muhammed Rasûlullah'*tan başkasını yazma. Aksi takdirde aramızdaki meseleyi kılıçlar çözecek. Biz ne diye yüce dinimiz uğrunda bu eksikliği ve hakareti kabul edelim ki?!.."

Gülüm eliyle herkese susmasını ve müzakereyi daha sakin devam ettirmeyi işaret ettiği sırada Ali atıldı:

"Hayır, vallahi *'Rasûlullah'* kelimesini silemem. Varlığım kudret elinde bulunan Allah'a and olsun ki bunu ben yapamam!"

Gülüm şefkatle Ali'nin yüzüne bakıyor, onu inandırmaya çalışıyordu:

"Ali! Senin de başına böyle bir şey gelecek; muhakkak sen de bunun gibisine davet olunacak, istenileni kabullenmek zorunda kalacaksın![90] Şimdi bana o kelimenin hangisi olduğunu göster!"

Gülüm ümmi idi. Bu onun bilmezliği anlamına gelmiyordu. Bilgiyi hakikatin kaynağından alan biri için okuma

yazma bilmek belki de güneş ışığında lambaya muhtaç olmamak anlamına geliyordu. Yazıyı bilmiyordu ama hakikati biliyordu. Ali'nin gösterdiği kelimeyi kendi eliyle sildi. Sonra da on bir maddeyi arka arkasına yazdırdı. Ashabdan Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Abdurrahman, Ebû Ubeyde, Sa'd ve Mesleme oğlu Muhammed ile elçi heyetinden de Mikrez ile Huvaytıb karşılıklı şahit oldular. Sözleşmeye göre taraflar on yıl boyunca savaşmamak, eski kin ve düşmanlıkları dondurmak, arada hainlik yapmamak, Mekke'den geçecek müminler ve Medine'den geçecek müşriklere dokunulmamak gibi hususlarda sorunsuz anlaşmış oldular. Müminler için ise iki kilit madde vardı. Tavaf yapamadan dönüp gitmek birincisi, dinden dönerek Mekke'ye gidecek bir Müslüman olursa kabul edilip Kureyş'ten iman ederek gülüme gelen birisi olursa geri çevrilmek de ikincisi. Ömer başta olmak üzere ashabın çoğu bu maddelere şiddetle itiraz ettiler ve kendilerini mağlup saydılar. Umre için yola çıkmışlardı ama şimdi eli boş döneceklerdi. Bu hepsinin ağırına gitti. Beyazlarını çıkarmakta ayak sürüdüler. Gülüm bunu görünce önce kendisi saçlarını kestirip ihramdan çıktı. Çünkü o diğerleri gibi düşünmüyordu.[91] Ve bir tek Ebû Bekir, onun yaptığından asla şikâyet etmedi, ona muğber olmadı. Diğer ashab ise insanoğlunun aceleciliği içindeydiler ve gülümün vahiyle çevrelendiğini nedense hâlâ unutuyorlardı. O yapıyorsa elbette bir hikmeti vardı. Bu anlaşmanın zaman içerisinde İslam'ın en büyük başarı merhalelerinden birine dönüşeceğini görememişlerdi. Nitekim çok geçmeden Cebrail gelip müjdeledi: "*Biz sana apaçık bir fetih yolu açtık.*"[92] Gülümün bu anlaşmayla bir yıl sonra Müslümanlara Mekke'nin kapılarını açtığını, çölün her tarafında İslamiyet'in resmen kabul edilmesini sağladığını, dolayısıyla İslam'a girecekleri on yıl boyunca takip ve

taciz korkusundan kurtardığını ben görebiliyordum. Yine de ashab pek hüzünlüydü ve durmadan Hudeybiye'deki bu antlaşmayı tartışıyorlardı. Sanki bir akıl tutulması yaşamışlardı. Oysa Allah onları apaçık bir fetihle müjdeliyor ve "*Allah size daha başka birçok ganimet vaat etti; onları ileride alacaksınız. (...) Allah size henüz güç yetiremediğiniz ama kendisinin hazırladığı başka fetih ve ganimetler de vaat etti. Allah her şeye hakkıyla kâdirdir*"[93] buyuruyordu.

Müminlerin suratları düşmüş, denkler yüklenmiş, kervan toplanmıştı. Gülüm, dönüş hazırlığı için önündeki imbikli kırbadan abdest almak üzere kollarını sıvıyordu. Birden çevresini pek çok kişinin sardığını gördü. Sanki herkes kendisini izliyor, eline bakıyordu. Merakla sordu:

"Size neler oluyor böyle?"

Önce kimse konuşmak istemedi. Pek çoğu dilleriyle dudaklarını ıslatıyorlardı. Gülüm anladı; susuzluk canlarına tak etmişti. Herkes başını yere eğdi. Nihayet içlerinden biri kısık sesle mırıldandı:

"Durumumuz perişan ey Allah'ın elçisi. Bir çare bulamazsak hepimiz mahvolduk demektir!"

Gülüm onları yüreklendirmek istedi ve teselli edici şekilde cevapladı:

"Ben sizin aranızdayken siz mahvolmayacaksınız!"

"Ey Allah'ın elçisi! Senin şu ibriğindekinden başka ne abdest alacağımız, ne de içeceğimiz su kalmıştır! Allah bizi affetsin, tedbirsiz bulunduk!"

Kendisi bir âb-ı hayat pınarı olan gülüm ashabına baktı, hiç telaş göstermeden doğruldu ve sol elini kırbasının içine daldırıp sağ elinin parmaklarını açarak yana doğru uzattı. Herkes hayretle ne yaptığını izliyordu. Beklemedikleri bir emirle karşılaştılar:

"Alınız! Bismillah!.."[94]

Hayret ki hayret!.. Donup kalanlar, çığlık atanlar, gözlerini ovuşturanlar, kendinden geçenler... Gülümün beş parmağı beş lüle olmuş, her birinden sular akıyordu. İlk şaşkınlık anını atlatanlar suya koşmaya, kimisi kana kana içmeye, kimisi kırbasını doldurmaya, kimisi de susuzluk çeken arkadaşlarını çağırmaya başladılar. Asla kimse kimseyi incitmiyor, kimse diğerinin hakkını çiğneyecek şekilde yığılmıyor, hatta özveriyle kardeşini kendisine tercih ediyordu. İnananların paylaşma iradesine ben o gün şahit oldum. Hepsi çok susuz oldukları hâlde hücum edercesine suya saldıran yoktu. Oysa ben dostum İbrahim'den bu yana nice su kavgaları görmüş, birbirini boğazlayan nice insanlarla karşılaşmıştım. Yalnızca su mu; nadir bulunan ve hasreti çekilen bir nimete kavuştuklarında nasıl birbirlerinin üzerine çullanıp vahşice kapıştıklarını izlemiştim. Ama işte Müslüman ahlakı bu demekti. Gülümün parmaklarından tam bin dört yüz insanla onların binekleri suya kanmış ve kimsenin canı incinmemişti. Bütün susuzlar suya kandığında, bütün kırbalar dolduğunda gülüm kırbasındaki suyla abdestini tamamladı ve yola bu sevinçle çıkıldı. Şükürler eşliğinde...

Müslümanlarla Mekke'nin anlaştığı haberi Yahudileri çıldırtmıştı. Sinsi küfrün yuvalandığı Hayber kaynıyordu. Muhammed'in yükselişine asla müsaade edilemezdi. Bir şeyler yapmalıydı; hem de acilen...

Lebid ile kızları böylece harekete geçtiler ve gülüme, o zamana kadar hiç tanımadığı bir silahla saldırdılar: Sihir!.. Uzaktan da uzakta bir büyünün yakından da yakında bir felaket getirebileceğini gördüm. Korktum, çok korktum.

Önce gülüm hastalandı. Yol boyunca ateşi yükseliyor, hafızası gidip geliyor, kendini kaybediyor, zayıflıyor, yemek geti-

rildiğinde onu yiyecek gücü bile bulamıyordu. Üç günü böyle geçti. Her konakta inilti, her adımda ıstırap... Yapmadığı şeyleri yapmış gibi hayal etmeye başladı. Ashab bir çare bulamıyor, bulamadıkça da kahroluyorlardı. Ayaklar ağırlaştı, adımlar fersudelendi. Kim ne biliyorsa söylüyor ama kimse böyle bir hastalık bilmiyordu. Çektiği ıstıraba dair anlattıklarını ilk kez duyuyorlardı. Şifa vermesi için Allah'a dua etmekten başka yapacak şey yoktu. Dediğine göre gözünü yumar yummaz uykuya dalıyor, uyur uyumaz biri ayaklarının, biri de omuzlarının üstüne çöken iki kişinin kâbusuyla kıvranmaya başlıyordu. Çok şükür ki bu sabah biri diğerine gülümün çektiği hastalığın sebebini söylerken duymuş. Hatta bir kuyu adı bile telaffuz edilmiş. Çok şükür, uyandığında rüyasını yine hatırladı ve Cebrail gelip rüyayı doğruladı. Ancak o vakit anlaşıldı ki Yahudilerin büyük büyücülerinden olan Lebid, gülümün ölmesi için iki kızının da yardımıyla kuvvetli bir büyü yapmak istemiş, bu maksatla gülümün uzun saçlarından gizlice on bir tel elde etmişler. Lebid her tele bir düğüm atmış. Her düğümde kızları büyü okuyup üflemişler. Sonra birtakım sihirli kelimelerle saçları küçük bir hurma filizine bağlayıp asla bulunmasın diye derin bir kuyuya fırlatmışlar. Böyle bir büyü ancak düğümlerin çözülmesiyle bozulabilirmiş. Gülüm damadı Ali'yi çağırıp rüyasında kendisine bildirilen kuyunun adını söyledi, başına varıp toplamı on bir ayet eden iki sureyi kuyuya okumasını tembihledi. Ali bir gün boyunca at koşturdu, ben durmadan kanat çırptım. Gülümü yeniden sağlıklı görebilmeyi kim benim kadar isteyebilirdi ki? Kuyunun başında Ali'yle birlikte tekrar ettim:

"De ki sabahın Rabbine sığınırım: Yarattığı şeylerin şerrinden... Karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden...

Düğümlere üfleyen kadınların şerrinden... Ve haset ettiği zaman hasetçinin şerrinden..."[95]

"De ki insanların Rabbine sığınırım: İnsanların yegâne Mâlikine... İnsanların İlahına... Sinsice kalplere vesvese ve kuşku düşürüp duran vesveseci şeytanın şerrinden... O ki insanların içlerine kuruntu düşürür, vesvese verir... Cinlerden de olur o şeytan, insanlardan da..."[96]

Ali her ayeti okudukça nefesini kuyuya üflüyor, kuyudan bir buhar yükseliyordu. On birinci buhar yükseldiğinde Allah'ın kudret eliyle düğümlerin on birincisi de çözülmüş oldu. Çok sevindik. Dönüş yolunda Ali de, ben de gülümün daha o anda zindeliğine kavuştuğunu hissedebiliyorduk.

Hudeybiye müminler için bir barış ile üç surenin adı oldu. Biri fethi müjdeliyordu, diğer ikisi tehlikelerden korunmaya vesile kılındı. Benim için Hudeybiye gülümün ıstırabıyla birlikte çölde bir suyun adıydı. Gülümün parmaklarından akarken herkesin hayret ile parmağını dişlediği o su için bir su kasidesi söylemek geldi içimden... Fuzuli bilinse de!..

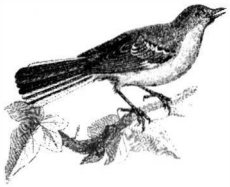

628

- Hayber ve Yahudiler
- **Çeşitli krallara gönderilen davet mektupları**
- *"Yarın sancağı öyle birisine vereceğim ki..."*
- **Cengâver Ali ve Hayber'in fethi**
- Bir Yahudi tuzağı daha: Zehirli ikram...
- **Sıkıntılardan sonra ferahlık; fakirlikten sonra zenginlik...**

Gönül bahr-i gamınla âşinâdır yâ Rasûlallah
Gözüm yaşı tükenmez macerâdır yâ Rasûlallah
(Nazîm)

Gönlüm, senin ayrılık gamın ile o derece içli dışlıdır
ki ey Allah'ın elçisi;
orada gözümün yaşı tükenmez bir macera gibi akar, akar...

NEFES

Ali için...

Hudeybiye'den döndüğümüzde zaman bereketli geçmeye başladı. Müjdelenen fetih herkesin aklında yer etmiş, sohbetler fetih üzerine yapılır olmuştu. Gülüm de gönül fetihleri için insanları açıkça hidayete çağırma zamanının geldiğini düşünüyordu. Mektuplar yazdırdı. İran, Roma, Gassan, Yemen, Mısır ve Habeş... Yedi iklim, dört bucak... Mektuplar yola çıkarken gülüm de yeni bir yolculuk için arkadaşlarını müjdeledi:

"Haydi, sefer için hazırlanın!"

Bu cümle inananlar arasında bir tereddüt yarattı. Ebû Bekir'i işitiyordum mesela, ashabın sorularına cevap vermekte zorlanıyordu:

"Sefer mi? Nereye?"

"İslam düşmanlarının üzerine elbette kardeşlerim!"

"İyi ama öylesine çoklar ki, hangisine?"

"Suriye ve Irak bölgelerinden gelen kervanları tehdit edenlere ne dersiniz mesela?"

"Mekkeli müşriklerle bir olup bize saldırmaya hazırlanan şu Hayber'e mi? Yahudilere? On bin askerleri, Arap topraklarında hiç görmediğimiz silahları ve mancınıkları var iken, öyle mi?"

"Neden olmasın? Mekkelilerle ve Medine'yi çevreleyen müşrik kabilelerle yaptıkları ittifakı unutmayın. Hendekleri neden kazmıştık?"

"Doğru dersin Ebû Bekir, üstelik içerideki işbirlikçileri de sözleşmelere hâlâ ihanet ediyorlar. Ama onlarla nasıl savaşabiliriz? Sayımız belli. Toplasak toplasak üç bin kişi oluruz!"

"Üç bin değil kardeşlerim, yalnızca bin beş yüz. Yalnızca Hudeybiye'ye katılanlar!"

"Bunu Allah'ın elçisi mi söylüyor, yoksa sen mi söylüyorsun Ebû Bekir? Eğer bunu sen söylüyorsan bu çılgınlık. Medine'den uzakta, sahrada, bin beş yüze karşı on bin, öyle mi?"

"Gatafanlılar'a da gidip yardım istediklerini düşünebiliyor musun Ebû Bekir! Belki on beş bin, yirmi bin olmazlar mı?"

"Yalnızca bu da değil, orada bizi yendikten sonra Medine'ye yürüyerek yurtlarımızı yerle bir edip bebelerimize varasıya kılıçtan geçirmezler mi?"

"Şüphesiz, İslamiyet'in adını yeryüzünden silmek için bunu yaparlar; lakin kardeşlerim sizler Rabbimizin *'Nice az bir topluluk daha çok olan bir topluluğa Allah'ın izniyle galip gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir!'*[97] emrini okumaz mısınız? Üstelik O bize pek yakın bir fethi müjdelemişken!.."

Tartışma sürüyordu ve iddialar çeşit çeşitti. Müslümanlar o güne kadar hep kendilerinden sayıca üstün orduları yenmişlerdi, tamam da, Hayber'e karşı zafer elde edilebileceğine inanmak zordu. Gerçi Allah *"yakın bir fetih"* vaat etmişti ve Hayber'in ganimeti iştahlar kabartıyordu...

Sonunda sefere çıktık. Bugün on dört gün oluyor ve çok şükür Hayber kalelerinin sonuncusu da düştü. Hiç kolay olmadı. Bin beş yüz kişilik ordu, önce yolda Gatafanlılarla karşılaştı. Hayber Yahudileri, gülümün yola çıktığını duyar duymaz Gatafan'a varıp dört bin asker karşılığında o yılın hurma gelirinin yarısını teklif etmişler meğer. Aynı antlaşmayı Fezâreliler ve Benî Süleym civarda yaşayan diğer Arap kabileleriyle de yapmışlar. Gülüm bir savaş hilesiyle Gatafanlıları bertaraf edince diğer çapulcu Araplar Hayber'i savunmayı bırakıp kendi obalarını koruma derdine düşerek yolları boşaltıverdiler.

Hayber, yemyeşil vadileri, uzayıp giden hurma bahçeleri, birbirine eklenen bostanları, dalgalanan ekinleri ve her yanda bahçelere akan sularıyla bana İbrahim'le girdiğimiz bahçeyi hatırlattı. Gelgelelim halkı bu güzel yurdu fitne ve fesatla doldurmuş. En son gülümün canlarını bağışlayıp Medine'den sürdüğü Yahudiler de gelip yerleşince tam bir fesat kumkumasına dönüşmüş. Hayber kelimesi İbrani dilinde "kale" demekti ve yedisi büyük olmak üzere birçok kale ve burçtan oluşuyordu. Her kabile kendisi için bir kale yaptırmış, içine sığınmış gibi.

On dört gün evvel bir seher vaktinde surların önüne gelindiğinde sabah ezanı sessizce okunup namaz sessizce kılınmış ve gülüm bir dua etmişti:

"Ey göklerin ve gölgelediklerinin Rabbi olan Allah! Ey yerlerin ve üstündekilerin Rabbi olan Allah! Ey şeytanla-

rın ve saptırdıklarının Rabbi olan Allah! Ey rüzgârların ve savurduklarının Rabbi olan Allah! Biz, Sen'den şu şehrin hayrını ve iyiliğini, halkının hayrını ve iyiliğini, bu şehirde bulunan her şeyin hayrını ve iyiliğini dileriz. Onun şerrinden, halkının şerrinden, içinde bulunan her şeyin şerrinden Sana sığınırız!"[98]

Hayberliler geldiğimizi, sabah tarlalara gitmek üzere kale kapılarından çıkan kadınların çığlıklarından öğrendiler:

"Kaçıın!.. Muhammed'in ordusu!.."

Ve gülüm ilk işareti verdi:

"Allahu Ekber / Harab olsun Hayber!"

Karargâhımız Natah Kalesi önlerindeydi. Sonra Reci' Mevkii'ne doğru genişledi. Dört gün karşılıklı ok ve mancınık harbi yaşandı. Hayber hem sayıca, hem teçhizat bakımından Müslümanlardan çok güçlüydü; lakin savaşırken bir hata yapıyor, hücuma uğrayan kaleyi hep birlikte savunmak yerine herkes mal canlısı kesilip parça parça kendi kalesini savunmakla meşgul oluyordu. Gülümün ashabına okuduğu ayet bunu açıkladı: *"Sen onları birlik sanırsın, oysa kalpleri paramparçadır!"*[99]

Yedinci gecedeydik ve yaralı sayımız elliyi geçmişti. İkisi Hayber'in ünlü kahramanı Merhab tarafından olmak üzere altı da şehidimiz vardı. Ömer ve askerleri nöbetteydi. Hayberli bir casus yakalayan ashab gülüme geldiler. Adam Müslümanlardan biri gibi içeriye sızmıştı. Küçük bir tehditle dökülüverdi. Hangi kale silahla dolu, hangisi erzak yüklü, hangisinde kimler var, su depoları ve kanalları nereden nereye uzanır, her şeyi birer birer anlattı. Gülüm de arkadaşlarını toplayıp bir müjde açıkladı:

"Yarın sancağı öyle birisine vereceğim ki, Allah ve Rasûlü onu sever, o da Allah ve Rasûlü'nü sever. Allah, onun eliyle fethi gerçekleştirecektir"[100]

O gece mücahitlerin hepsinin kalbinde sabahleyin sancağı teslim alma emeli vardı. Hepsi geceyi bu ümit ve arzuyla geçirdiler. Gün ışıdığında merak ve heyecan daha da arttı. Anladım ki hepsi aynı fetih arzusunu, aynı ulvî duyguyu taşıyordu. Nihayet gülüm sabah namazından sonra sancağın getirilmesini emretti. Bütün dikkatli bakışlar gülümün mübarek elinde bulunan sancağın üzerinde, kulaklar ise mübarek ağızlarından çıkacak ve fâtihi belirleyecek söze dikkat kesilmişti:

"Ali nerede?"

Herkes etrafına bakınırken birisi açıkladı:

"Ey Allah'ın elçisi, Ali hastadır, iki gündür gözleri şiddetle ağrıyor"

"Olsun! Çağırın gelsin!"

Ali geldi. Gülüm ona dua etti ve gözünün ağrısı hemen dindi. Ardından mübarek elleriyle sırtına zırhlı bir gömlek giydirip Zülfikar'ı beline bağladı. Sancağı avucuna yerleştirirken de şu emri verdi:

"Allah, sana fetih nasip edinceye kadar çarpış Ali. Sakın arkana dönme."

"Yâ Rasûlallah, ben onlarla neyi gerçekleştirmek için çarpışacağım?"

"Allah'tan başka ilah ve ibadet edilecek bulunmadığını ikrar ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehadette bulununcaya kadar. Onlar bunu yaptıkları takdirde, can ve mallarını kurtarmış olurlar. Kalplerindekilerin hesabı ise yüce Allah'a aittir."

"Size söz veriyorum, onlar Müslüman oluncaya kadar kendileriyle savaşacağım ey Allah'ın elçisi!"

"Kalelerinin yanına varıncaya kadar vakar içinde ilerle. Sonra onları İslâm'a davet et. Müslüman oldukları takdirde mükellefiyetlerini bildir. Vallahi, senin vasıtanla Allah'ın onlardan bir tek kişiyi hidayete erdirmesi, senin için birçok kızıl develere sahip olup onları Allah yolunda sadaka vermenden daha da hayırlıdır."[101]

O gün öğleye doğru Natah Kalesi önlerinde bir haykırış duyuldu. Doğrudan Ali'ye söylenen bu sözlerin sahibi, az evvel kardeşinin öldürüldüğünü öğrenen ünlü kahraman Merhab idi. Üzerinde iki zırh, elinde iki kılıç, başında da iki tolgayla pek heybetli görünüyordu:

"Ben, kükreyip geldikleri zaman çoğu kere aslanları bile kılıçla, mızrakla yere seren adamımdır"

"Ben de, annesinin Haydar diye çağırdığı adamımdır. Cesarette, ormanlardaki en heybetli aslanlara benzediğim için Haydar dediler bana. Ve şimdi seni yere sermek niyetim."

Ali ile Merhab'ın savaşına yürekler dayanmazdı. Her iki tarafın cengâverlerinden meydandaki bu iki yiğide, iki aslana imrenmeyen yoktu. Biri imkânsız bir hamle yapınca diğeri onu mucize eseri savuşturuyor, diğerinin zekâ dolu hamlesi geldikçe bunun savaştaki sanatı ortaya çıkıyordu. Seyredenler öyle inandılar ki hangi kahraman kazanırsa günün sonunda o taraf zaferini ilan edecekti. Dualar, şiirler, haykırışlar, tezahüratlar. Derken Ali ölümcül darbeyi indirdi. Zülfikar eline bunun için verilmişti.

Ali'nin zaferi savaşın kırılma noktası oldu ve mücahitler tekbirler getirerek var güçleriyle hücuma kalktılar. Öyle şiddetli bir cenk idi ki, kiminin zırhı kaburga kemiklerine karı-

şıyor, kiminin yanından oklar kan saçarak geçiyor, bazı mızraklar iki kalbe birden saplanıyordu. Bir ara Ali'yi gördüm, örme kalkanı elinden uzağa fırlamış, çevresinde kendisini koruyacak bir şey arıyordu. En yakınında kalenin kapısı vardı. Bu kapı yerinden çıktığında arkadaşları da içeri girebileceklerdi. "İşte sana kalkan!" dedi içinden ve varıp yüklendi. Aman Allah'ım!.. Ali kapıyı sökmekle kalmadı, bir parçasını bileğiyle dirseğine yaslayıp kalkan diye savaşın sonuna kadar taşıdı.

Natah Kalesi'ni sırayla Naim, Kamus ve Zübeyr Kalelerinin düşüşü izledi. Fazla güçlü olmayan küçük kaleler ise art arda pes ettiler. Gülüm teslim olanlara bir hak tanıdı ve çocuklarıyla birlikte Hayber'den çıkıp gitmelerine müsaade etti. Giderken bir hayvan yükü eşya da götürebileceklerdi. Buna rağmen Hayber'de kalmak isteyen olursa, her yıl gelirinin yarısını vergi olarak ödeyecekti. Abdullah b. Revaha kalmak isteyenleri tespitle görevlendirildi.

Hayber'de her şey bitip Ali'nin kahramanlığı tescillenmiş olarak geri dönüş hazırlıkları başladığında, yemyeşil bahçelerde şarkı söylemenin tadını çıkarıyordum. Mücahitler de zaferin tadını çıkarmak istediler. Karınları doyuncaya bir yemeği özlemişlerdi. Hayber'in zenginlikleri de buna müsaitti. Gülüm mükellef sofraya otururken haşlanmış kuzu kolunun mis gibi kokusunu içine çekti. Yemekleri pişiren kişi kuzunun kol kısmını çok sevdiğini biliyor olmalıydı. Merak edip bu derece lezzetli bir yemeği kimin hazırladığını sordu. Yahudi reislerinden Sellam ibn Mişkem'in dul eşi Zeyneb binti Hâris'i söylediler. Gülüm etten bir lokma koparıp ağzına attı. Mmm-m!.. Nefis olmuştu! Çiğnerken kadına dua etmek geçti içinden. Ama etmedi. Çünkü birdenbire durakladı. Sonra ağzındakini tükürüp çevresindekileri uyardı:

"Ellerinizi çekin! Bu kol bana zehirli olduğunu söylüyor!"

Herkes durdu. Mucizeye alışkındılar. Gülümün söylediğine şaşıran bir kişi bile çıkmadı. Bilakis herkes dediğini yaptı ve ağzındakini tükürmeye başladı. Ne var ki Bera b. Bişr lokmayı yutmuştu bile. Gülüm kuzuyu pişiren kadını çağırttı. Eti zehirleyip zehirlemediğini sorduğunda kadın büyük bir şaşkınlık yaşadı:

"Kim sana böyle bir şeyi söyledi?"

"Kolun kendisi!"

Kadının yüzü kızardı. Gülüm hiç tereddütsüz tekrar sordu:

"Niçin böyle bir yol tuttun?"

"Senin halkıma neler yaptığın ortada. Yanındakiler babamı, amcamı ve kocamı öldürdüler."

"Bu bir savaştır, elbette..."

"Hiç şüphesiz öyle! Lakin ben de intikam almayayım mı? Bu kuzuyu pişirip size sunarken kendi kendime, 'Eğer bu Muhammed pek çok krallardan bir kral ise ondan kurtulurum, intikamım alınmış olur; yok eğer gerçekten Allah'ın elçisi ise etin zehirli olduğunu anlar, ben de hakikati bilirim,' dedim. Görüyorum ki sen gelmesi beklenen gerçek peygambersin. Şimdi bana dini telkin et!"

Gülüm hakikati öğrendikten sonra ashabına baktı. Fikirlerini öğrenmek ister gibiydi. O sırada yanında oturan Bişr'in yüzüne dikkat etti. Yüzü gittikçe sararıyor, gözleri yerinden kayıyordu. Bişr keskin zehrin etkisindeydi. Kadından bu zehrin panzehri sorulduysa da o artık işin işten geçtiğini, zehri tadanın ölümü de tadacağını söyledi. Gülümü sağlıklı gören ashabı o anda kadının dediği cümlenin akıbetini düşünmedi nedense. Bense "Acaba" dedim, "gülümün ölümü de bu zehirden mi olacak?"

Yola çıkıldığında, Arap topraklarında Müslümanlara karşı fiilî düşmanlık gösterecek kimse kalmadığına inanılıyordu. Ebû Bekir, "Göreceksiniz, gelecek bir yıl içerisinde Müslüman olacakların sayısı daha önceki sayıları aşacaktır!" dedi. Gerçekten de bu, açık bir fetihti. Ashab'dan bazılarının bir mağlubiyet saydıkları Hudeybiye'nin zafer olduğunun gösteren fetih... Üstelik Müslümanlar ganimet zengini olmuşlardı. Artık eski fakir hayatlar geride kalacak, İslamiyet devlete duracaktı.

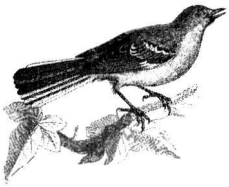

630

- Kureyş'in Hudeybiye Antlaşması'nı bozması
- **Mekke'ye hareketin gizli hazırlığı**
- Fetihlerin fethi: adı Mekke...
- **Kâbe'nin putlardan temizlenmesi**
- Müslümanlar için sevinç zamanı ve genel af
- **Ebû Süfyan'ın Müslüman oluşu**

Huzûr-ı Hak'da mahcûb-ı hatâyım yâ Rasûlallah
Der-i lûtfunda muhtâc-ı atâyım yâ Rasûlallah
(Nahifî)

Hak huzurunda hatalarım yüzünden
mahcup olacağım korkusuyla ey Allah'ın elçisi;
senin lütuf kapına geldim, şefaatine muhtacım...

TARDİYE

Ebû Süfyan için...

"Ah ne olur / Bir gece bile olsa Mekke'de bulunsam / Sonra uykuya dalsam sümbüller ve yavşanlarla bezeli bir su kenarında / Mecenne pınarına varıp suya kansam, ah... / Şâme ve Tafil Dağları'nı seyretsem sonra, doya doya..."

Bilal'den duymuştum bu şiiri. Medine'ye hicretten sonra Ebû Bekir ve Füheyre'yle birlikte hummaya tutulmuş, nöbet arasında, o güzeller güzeli sesiyle yanık yanık sayıklıyordu. Mekke hasreti içini kavurmuştu. Tıpkı şimdi herkesin içini kavurduğu gibi. Mekke, Muhâcirler için yalnızca acı, yalnızca işkence, yalnızca gözyaşıydı, ama yine de vatandı, aileydi, çocukluktu, gençlikti. Sekiz yıl olmuştu. Mekke gerilerde kalmış, hatıraları hafızalardan silinmeye yüz tutmuştu. Hayber'den sonra bir gün, gülüm gibi ben de Mekke'yi özlediğimi

fark ettim. Daha doğrusu ben de onun gibi Mekkeli olduğumun farkına vardım. Ne de olsa dostum İbrahim atmıştı bu şehrin temelini. O zaman ben yanındaydım. Mekke biraz da Kâbe demekti, kıble demekti. Kâbe olmasa Mekke'nin ne değeri kalır, kıble olmasa kim oraya dönüp bakardı?

Mekke fethedilmeliydi. Vatan olduğu veya hasretlikleri taşıdığı için değil, yeryüzünün en şerefli ve en faziletli binası müşriklerin elinden kurtulsun diye fethedilmeliydi. İslam adına Kâbe, artık gerçek Kâbe olmalıydı. Bina ediliş gayesinin tam aksine, içi putlarla dolu dururken, hareminde her türlü çirkinlik ve günah işlenirken orası nasıl Allah'ın evi olabilirdi ki? Gülüm bunun gayretullaha dokunduğunu, onu ilk yapan Âdem ile yeniden inşasını sağlayan dostum İbrahim'in ruhaniyetlerinin rencide edildiğini, müminlerin kalp ve vicdanlarını derinden sızlattığını biliyordu. Evet, bir an evvel müşriklerin kirli elleri bu mübarek mabetten uzaklaştırılmalıydı. İyi ama nasıl? Hudeybiye'de on yıllığına barış ve dokunulmazlık anlaşması yapılmıştı. Üstelik anlaşmanın müminlere vaat ettiği apaçık zafer de Hayber'de gerçekleşmişti. Muhâcirler böyle düşünmüyordu; onlar için zaferin adı hâlâ Mekke idi. Ve Allah o zaferi nasip etmeyi irade buyurduğunda Benî Bekir kabilesinin haşarı takımı, Müslüman Huzaa kabilesine saldırıverdi. Kureyşliler, Müslümanların müttefiki Huzaalılara karşı gizliden gizliye Benî Bekir'e yardım etmekten hiç çekinmediler. Böylece Hudeybiye yine kendileri tarafından iptal edilmiş oldu. Gülüm bunu öğrenince Huzaa'nın uğradığı haksızlığı gidermek üzere sefer hazırlıklarına başlanılmasını buyurdu. Asıl hedefi ise Mekke idi. Bu hususta hızlı hareket etmek ve müşrikleri şaşkına çevirmek, kan dökülmesini önleyebilirdi. Eğer Mekke müşrikleri savaşa hazırlanmaya fırsat bulamadan şehre girilirse kimsenin

burnu kanamadan teslim alınabilirdi. Bu da bütün hazırlıkların gizli yapılması demekti.

On bin kişilik Müslüman ordusu yola çıktığında Ramazan başlamıştı. Az dinlenip çok yol alındı. Oruçlar kat kat sevaplandı. Müslümanlar heyecan içindeydiler. Ben şarkılarımın konusunu vuslata ayırdım. *"Ah vatan, vah vatan!"*

Mekke'den önceki son karargâh Merruzzahran'da kuruldu. Gülüm herkesin bir ateş yakmasını ve mümkün olduğunca şehrin çevresine yayılmalarını söyledi. Karanlık iyice çöktüğünde müşrikler Mekke'nin çevresini saran on binlerce ateşi gördüler. Önce şehre gelen hacı kafileleri zannedip sevinmişlerdi. Lakin bunlar öyle sıradan kamp ateşlerine pek benzemiyordu. Bu resmen bir ateş donanmasıydı. O kadar ki şehrin her tarafı gündüz gibi olmuştu. Ne tarafa baksalar hep aynı ışık, aynı şehrâyin gözler kamaştırıyordu. Sonunda çepeçevre kuşatıldıklarını anladılar. Çünkü Kâbe, hiç bu kadar çok hacıyı bir arada görmemişti. Korkuyla birbirlerine koştular ve Darunnedve'de her kafadan bir ses çıktı:

"Arefe gecesi gibi, bu ne kadar çok ateş böyle? Büdeyl, yoksa bunlar senin kavminin, Benî Ka'b'ın ateşleri mi?"

"Zannetmem, belki de Benî Amr'ın ateşleri olabilir!"

"Bunlar savaş için toplanmış Huzaalılar olmalı!"

"Yahut da Muhammed ve inananları!"

Son tahmin, meclise bir ateş topu gibi düşüvermişti. Olabilir miydi? Hiç beklemedikleri bir anda; Hudeybiye Antlaşması'nı bozmalarının neticesi olabilir miydi bu? Eğer öyle ise kadınlarının yas tutmaya başlama zamanı geldi demekti. İçlerinden birisi bu ihtimali daha da kuvvetlendirdi:

"Vaktiyle göç etmeye mecbur bıraktığınız adam şehrinizi yakmaya gelecek kadar güçlendi sonunda."

Evet, Müslümanların güçleri vardı artık; bunu kabullenmeleri gerekiyordu:

"On binlerce parlak yıldız gibi... Mekke ufuklarında ihtişamla parlayışına bakın. Henüz bir kıvılcım iken boğamadığınız alevler şimdi ışığıyla sizi boğmaya gelmiş!"

"Böyle konuşmamalısınız. Dediğiniz gibi bile olsa elbette her ateş söndürülebilir."

"On binlerce gönlü tutuşturmuş olsa da mı? Şu azamete baksanıza!"

"Durun, telaş etmeyin. Önce kim olduklarını öğrenelim. Belki de hakikaten Kâbe ziyaretine gelen hacılardır?"

"Yani öyle umalım!.."

"Hayır, hayır; bu iş beklemekle olmaz. İçimizden birileri gidip durumu öğrenmeli!"

"Ben giderim!"

Cesurca ortaya atılan adam Ebû Süfyan'dan başkası değildi. Mekke'deki itibarını korumak ve daha da ilerisinde herkesi yönetebilmek için öne çıkmıştı. Yanına birkaç muhafız, bir de beyaz bayrak alırsa pekâlâ neler olduğunu öğrenebilirdi. Çok geçmeden tehlikeli bir göreve talip olduğunu anladı. Herkesin kendisini takdir ve taltif etmesinden de zaten bu çıkıyordu.

Ebû Süfyan, Büdeyl b. Verka ve Hakîm b. Hizam'ın eşliğinde yola çıktığında ışıklara bakmaktan gözlerinin kör olacağını sandı. Develer böğürüyor, atlar kişniyor, çırçır böcekleri ötüşüyordu ama o yine de geceyi yalnızca ışıktan ibaret sanıyor, adımlarını ışığa doğru atıyor, bastığı yerleri görerek değil, bilerek basıyordu. Arkasındaki adamlar da onunla aynı ruh hâlinde ilerlediler. Bir ara kendilerine doğru gelen bir adam göründü. Parlak alevlerin önünde gölgesi büyüyor, gecenin içinden çıkan bir hayalet heybetine bürünüyordu.

Ebû Süfyan ne kadar tedirgin ilerlediklerini o vakit anlayabildi ve seslendi:

"Kimdir gelen?"

"Benim Ebû Süfyan, ben, Abbas."

"Hangi Abbas?"

"Haşimoğullarından Abdülmuttalib oğlu Abbas."

"Gecenin bu vaktinde? Burada? Ey Ebûlfazl'ın babası?"

"Senin merak ettiğini merak edip geldim ey Hanzale'nin babası!"

"Anam babam sana feda olsun, kim bunlar Abbas? Yoksa amcanın oğlu mu?"

"Nasıl da tahmin ettin? Ta kendisi. Muhammed Rasûlullah!"

"Muhammed Rasûlullah, öyle mi? Abbas yoksa sen de?"

"Evet Ebû Süfyan... Ben de... Ve unutma, Allah'ın elçisi seni de isteyecektir!.."

"Asla Abbas, asla! Mekke'yi alsa bile beni..."

"Mekke'yi aldı sayılır Ebû Süfyan. Yazıklar olsun sana, şu ordunun büyüklüğünü görmüyor musun? Ve savaşmayı değil, yalnızca Mekke'ye girmeyi düşünüyorlar. Beni bu yüzden elçi olarak gönderdi. Ta ki sizleri meraktan kurtarayım ve yarın şehir teslim olsun."

"Vay Kureyş'in başına geleceklere! Vay başıma geleceklere!.."

"Evet Ebû Süfyan, vay başına geleceklere!.. Sen şimdi benim yerime bu haberi Kureyş'e ulaştırmaya bak. Hem meraktan kurtulsunlar, hem de Muhammed'in niyetinin savaş olmadığı bilinsin. Gönder adamlarını ve benimle gel."

"Nereye Abbas?"

"Elbette ki Allah'ın elçisine! Merak etmiyor musun? Onunla konuşmak istemez misin? Yarın Mekke'ye neler ola-

cağını bilmek istemez misin? Seni himayeme alırım, kimse dokunamaz."

"Ebûlfazl'ın babası, Müslümanlar beni ele geçirirlerse öldürürler."

"Elbette öyle! Mekke'ye sağ dönmek istiyorsan düşersin şimdi peşime, Allah elçisine varırız."

"Beni bağışlar mı dersin?"

"Bunu bilemezsin, ben de bilemem, ama başka çaren olmadığını bilirim, sen de bilirsin!"

Abbas her cümlesiyle Ebû Süfyan'ın merakını biraz daha kışkırtıyordu. Bir an "Neden olmasın?" diye düşündü. Muhammed ile konuşarak Mekke'ye dönmenin kendisine diğerleri arasında kazandıracağı itibarı hayal etti. Nasıl da merak ederlerdi? Karısı Hind burada olsaydı Abbas'ın teklifini derhâl kabul etmesini, bundan yararlanmasını söylerdi üstelik. Ama bu teklif onu can düşmanına götürecekti. Hayatında hiç bu kadar kendini ölüme yakın hissetmemişti. Kim bilir, belki de Muhammed onu bağışlardı. Yanındaki iki adama Mekke'ye dönmelerini işaret ederken kararını açıkladı:

"Gidelim Abbas!"

Abbas boz bir katırın üzerinde, Ebû Süfyan da terkisinde, ışıkların kalbine doğru ilerlediler. Ebû Süfyan her adımda kendi kalp sesini duymaya, üşümüş gibi titremeye başladı. Öbek öbek ateşlerin yanından her geçişte "Kim var orada?" sorusuna Abbas, "Dosdoğru ol!" diye parola cevabı verip "Buyur, geç!" komutuyla ilerliyorlardı. Alaylar böyle böyle geride kalırken yine bir soru geldi:

"Kim var orada?"

"Dosdoğru ol! Ben Abbas!"

"Yanındaki kim?"

Hoppala!.. Bu da nereden çıkmıştı şimdi? Daha önce hiç bu soruyu soran olmamış, hepsi "Buyur geç!" demişlerdi. Üstelik ses tanıdık bir sese benziyordu. Ellerini ışığa siper ederek sesin sahibine baktılar. Evet!.. Ömer'di bu. Eyvah!.. Abbas bir an düşündü. Ömer'in müşriklere karşı acımasız olduğunu bilmeyen yoktu. Şimdi onu Ebû Süfyan ile yan yana getirirse öfkesinin önünde durmak imkânsız olurdu.

"Benim himayemde bir yabancı. Kefili benim!"

Fakat düşündüğü gibi olmadı. Ömer katırın terkisindeki yabancıyı tanımıştı:

"Ebû Süfyan!.. Seni Allah'ın düşmanı!.. Seni..."

Abbas, gülümün çadırını gözüne kestirmiş, Ömer yetişesiye kadar oraya ulaşmayı düşünmüş olacaktı ki katırı mahmuzladı. Ömer'in yükselen sesine çevreden başka mücahitler de kılıçlanmışlardı. Karanlığın ve ateşlerin arasından gülümün çadırına doğru bir akın başladı. İkisi binek üzerinde, diğerleri yayan... Nefes nefese ve korkuyla... Nihayet gülümün çadırı göründü. Ömer'in nefesi enselerindeydi. Katır çatlayacak derecede hırıltılar çıkarıyordu. Ve son bir hamleyle ikisi birden yere atlayıp çadıra girdiler. Beş arşın arayla. Ömer kılıcını çekmişti. Abbas önüne durdu. Gülüm Ebû Süfyan'ı tanıdığında Ömer bağırmaya başlamıştı bile:

"Seni alçaklar alçağı Ebû Süfyan; seni müşriklerin önde giden soysuzu! Ahitsiz ve akitsiz olarak seni avcuma düşüren Allah'a şükürler olsun. Yâ Rasûlullah, izin ver şu Allah düşmanının başını vurayım."

Gülüm Abbas'a baktı:

"Ey Allah'ın elçisi! Ben ona emân vermiş bulunuyorum!"

Sonra da Ömer'i yatıştırmaya çalıştı:

"Vallahi bu gece benden başka kimse Ebû Süfyan ile baş başa kalmayacak!"

Ömer ısrarcıydı. Aynı teklifi tekrarlayıp durdu. Bu sefer Abbas devreye girdi:

"Ey Ömer! Yeter! Vallahi, Ebû Süfyan senin Ka'boğulları'ndan biri olsaydı böyle söylemezdin!"

O güne kadar Ömer'i hiç bu derece celadet içinde görünemiştim. Din düşmanlarına karşı içindeki gayrete gıpta ettim. Ama aynı Ömer, sırf Abbas'ın hatırını sayarak Ebû Süfyan'dan vazgeçebiliyordu. Üstelik eski kabile asabiyetini unutarak:

"Abbas! Vallahi, babam Hattab hayatta olup da Müslüman olsaydı, ona, senin Müslüman olduğun günkü kadar sevinmezdim! Hatta biliyorum ki Rasûlullah da, babam Hattab Müslüman olsaydı, senin Müslüman oluşuna sevindiği kadar sevinmezdi. Böyle iken şu duyduğum cümleyi senden duymamayı çok isterdim. Çünkü..."

Gülüm müdahale etmek zorunda kaldı:

"Ey Abbas! Ebû Süfyan'ı çadırında konuk edin ve sabahleyin yanıma getir"

O gece Ebû Süfyan hiç uyumadı. Müslümanların yaşam biçimlerini inceledi. Bilal'in okuduğu ezanı, sabah namazına kalkışlarını, abdesti, cemaati ve gülüme itaatlerini izledi. Her şey ne kadar değişikti. Kendisi neler yapmıştı böyle. Bu birbirine yardım eden, gülümseyen, dostluk kuran insanlara yıllardır nasıl da düşman olmuş, onları nasıl da kötü bellemişti. Ertesi sabah gülümün "Ebû Süfyan! Henüz 'Lâ ilâhe illallah' diyeceğin vakit gelmedi mi?" sorusuna cevap verirken yüreği eskisi gibi kinle çarpmıyordu:

"İyi ama bu kadar putları ne yapayım Muhammed? Lât ve Uzzâ'dan nasıl vazgeçeyim?"

O sırada çadırın dışından bir ses duyuldu. Ömer'in sesi. Demek yine gelmiş dışarıda onu bekliyor ve dinliyordu, öfkesi hiç eksilmeden:

"Dua et ki çadırın içindesin; dışında olsaydın, asla bu sözü söyleyemezdin!"

Bu sefer Ebû Süfyan dışarıya bağırdı:

"Ey Ömer! Yazıklar olsun sana! Sen de baban gibi sertsin. Unutma, ben sana gelmiş değilim; amcamın oğluna gelmişim. Onunla konuşacağım. Bırak da konuşalım!.. Sana gelince Muhammed, usluluk ve yumuşak huylulukta, şerefte ve akraba hakkını gözetmede senden daha üstünü yok. Vallahi, sanırım ki Allah'tan başka ilah olmasa gerek! Çünkü Allah'la birlikte başka ilah da bulunmuş olsaydı, elbette bana da yardım ederdi. Oysa hiç etmedi."

Gülüm onun bu sözlerinden "Lâ ilâhe illallah" gerçeğini kabul ettiğine kanaat getirdi. Ama iman bu kadarla bitmiyordu. Teklifini tamamladı:

"Ebû Süfyan! 'Muhammed Rasûlullah' diyeceğin zaman daha gelmedi mi?"

Ebû Süfyan'ı zangır zangır bir titreme aldı. Bu sefer korkudan değil, heyecandan titriyordu. İçindeki düğümü tam manasıyla çözmesi gerektiğini biliyordu. Yakarır gibi mırıldandı:

"Muhammed! Bunun için bana biraz müddet tanı; zira bundan dolayı zihnimde hâlâ ilişik var."

Abbas atıldı:

"Ebû Süfyan! Yazıklar olsun sana! Aklını başına topla! Ne yaptığının farkında mısın? Boynun vurulmadan önce Müslüman ol! Allah'tan başka İlâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet getir!"

Ebû Süfyan bu sefer bütün gücünü toplayıp tekrarladı:

"Lâ ilahe illallah, Muhammed rasûlullah!"

Gülüm sevinmişti. Ona Mekke'ye girildiği vakit sahip olacağı bazı emânlar verdi. Kavminin eşrafından ve yaşlıla-

rından olduğu için buna ihtiyacı olacaktı. Evine girenlerin emniyeti ve Kâbe'ye girenlerin kurtulacağına dair emânlardı bunlar. Ve Ebû Süfyan Mekke'ye koştu. Hacer'in İsmail ağlarken su aramak için çıktığı tepeye çıkıp haykırdı:

"Ey Mekkeliler!.. Dün akşam gördüğümüz ateşler Allah'ın elçisi Muhammed'in karargâhının ateşleriymiş. Güçlü bir ordu. Savaşamayacağınız kadar kalabalık. Ben derim ki teslim olmak en hayırlı yol. Ve teslim olanlara karşı emânım da var. Evlerine girip de çıkmayanlar emniyette olacaklar; Kâbe'ye girenler emniyette olacaklar! Benim haneme sığınanlar emniyette olacaklar!"

Mekke, Ebû Süfyan'ın da imana yöneldiğini böylece anladı. Karısı Hind ona herkesin içinde hakaretler yağdırıyor, Safvan b. Ümeyye, İkrime b. Ebû Cehil gibiler de onu saçmalamakla suçlayıp gülüme karşı direnmeyi öneriyorlardı. Ancak Mekkeliler onlara itibar etmedi, herkes evlerine kapandı.

Ertesi gün gülüm Mekke'ye devesi Kasvâ'nın üzerinde girdi. Hicret gününde şehirden uzaklaşırken adımlarını ne kadar yavaş attığını gördüğüm Kasvâ sanki şimdi hızlanmıştı. O da Mekke'yi özlemişti anlaşılan. Muhâcirler hasretle, Ensâr ise hayretle hamd ve şükürler ediyorlardı. Şehre dört koldan ilerleyen mücahitler gülümden aynı tembihi almışlardı:

"Size karşı konulmadıkça, size saldırılmadıkça, hiç kimseyle çarpışmaya girmeyeceksiniz, hiç kimseyi öldürmeyeceksiniz!"[102]

Herkes çok mutluydu. Mutlu olmak için pek çok sebep vardı ama en önemlisi kan dökülmemiş olmasıydı. Gülüm kendisine her zulmü reva gören hemşerilerine mürüvvet gösterdi ve Yusuf'un kardeşlerine davrandığı gibi davrandı.

Başlarına geleceklerden korkanlara, *"Bugün size sorgulama ve kınama yoktur. Sizi Allah bağışlasın. O merhametlilerin en merhametlisidir!"*[103] demekten öte geçmedi. Allah'a düşmanlıkta haddi aşanlar ve küfürde sabitlenenler hakkında ise görüldükleri yerde, Kâbe'nin örtüsü altına iltica etmiş olsalar dahi kanlarının heder edilmesini buyurdu. Ebû Cehil'in oğlu İkrime, irtidat eden Abdullah b. Ebî Sarh, Safvan b. Ümeyye ve şarkıcı Sâre gibiler... Hepsi de İslam'a ve Müslümanlara aşırı düşmanlık besleyen, işkence, katl, Rasûlullah'ı ve Müslümanları küstahça hicvetme gibi affa sığmayacak suçları işleyen karanlık ruhlu alçaklar. Ama o merhametin peygamberiydi ve kanı heder edilmek üzere adları ilan edilenler bile tövbekâr olunca onları affetti. Amcası Hamza'nın katili Vahşi gibi...

Bütün Müslümanlar Mekke'ye girince gülüm Kâbe'ye ilerledi, kutsal mabede, Allah'ın evine. Dosta kavuşmak gibi, vuslata erişmek gibiydi. Kasvâ'nın üzerindeydi ve mübarek başında Yemen işi siyah bir sarık vardı. Sarığın bir ucunu iki omzunun arasına salıvermişti. İçinden neler neler geçiyordu. İşte şurası sırtına deve işkembesini koydukları yerdi; şurada tartaklanmış, şurada Bilal'in "Ehad!.. Ehad!" feryatlarını duymuştu. Hıçkırmak veya gülümsemek? Birincisi insandan, ikincisi Rahman'dan... Elbette gülümsemeyi seçti. O rahmet peygamberiydi. Haşmet ve vakar içinde ama tevazuyla, bir taraftan kendisine bu günü gösterdiği için Allah'a hamd, diğer yandan minnet ve şükrünü arz ederek... Bugün, ashabı için de en mesut, en sevinçli gündü. Gerçek bir fetih... Fethü'l-Fütûh: Fetihlerin en büyüğü olan fetih... Fetih Suresi dilinde, ilerliyordu. Başını Kasvâ'nın boynuna eğip şükür secdesi yaparcasına hamd ederek ve yaşlı gözlerle... Muzaffer ve azametli bir kumandan edasıyla değil... Çünkü bu, bütün

fetihlerin aksine bir intikam ve yağma gerektirmeyen fetih zamanıydı. Hak gelmiş, batıl yok olmuştu. Dillerde acı sözler gerekmezdi. Bilakis kalpleri fetheden tatlı sözler zamanıydı. Çevresine baktı. Kasvâ'nın terkisinde Üsame b. Zeyd, sağında dostu Ebû Bekir, etrafında Muhâcir ve Ensâr topluluğu olduğu hâlde Kâbe-i Muazzama'ya ilerledi. Arkasında sayısız mümin, bölük bölük Allah'ın evine doğru akıyorlardı. "Allahu Ekber!.. Allahu Ekber!.. Lâ ilâhe illahu vallahu Ekber!.." Karşı dağlar seslendi: "Allahu Ekber! Allahu Ekber..." Kâbe, o anda dostum İbrahim'i bürünmüş ve yeryüzünde insaniyet yeniden görünmüştü. Melekler tavafta, insan tavaftaydı, gülüm merhamette, şefkatte ve aftaydı. Dillerde Allah kitabının ayetleri; müşriklerin ardı ardına hidayetleri vardı. Gülümün bir vakitler hemen şuracıktan, Ümmühani'nin evinden göklere yükseldiğini hatırladım. O gün Arş onun seyranı olmuştu; bugün de ferş onun meydanı oldu. Hudeybiye'de müjdelenen zaferin Mekke olduğunu düşündüm. Çok şükür bugünü de görmüştüm. Gülümün mutlu, mesut, bahtiyar ve şen olduğu meserretli günü. Dilimde sevinç şarkıları, kalbimde coşkuyla çevreyi seyre koyuldum. Bilal Kâbe'nin damında fetih ezanı okuyordu... Mest oldum, kendimden geçtim, yaşadım...

Ne kadar sonraydı kestiremem. Bakıyor ve sayıklıyordum:

"Ebû Süfyan, yine mi sen?! Harem'in köşesinde oturmuş ne yapıyorsun öyle? Düşüncelere dalmış gibi..."

Mekke'nin ve Kureyş'in kudretli adamı, her şeyini tüketttiğini düşünüyordu anlaşılan. İmanın ne büyük bir zenginlik ve nimet olduğunu henüz fark etmemiş gibiydi. Belki şeytan hâlâ zihnini kurcalıyor ve birtakım sinsi vesveseler telkin ediyordu. Yanına varıp kalbini dinledim. Gülüm tavaftaydı ve onun önünden her geçişinde bu adam nefsiyle konuşuyordu:

"Acaba bir daha asker toplasam, şu Muhammed ile bir daha çarpışsam..."

Ve altıncı şavtta gülüm başucuna dikildi ve fısıldadı:

"O zaman da Allah seni yine hakir eder!"

Ve Ebû Süfyan'ın sesi Kâbe'yi sarsar gibi şiddetli çıktı:

"Vallahi, sen Rasûlullah'sın!"

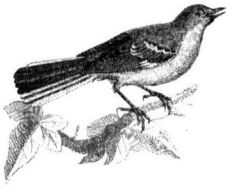

630-631

- Şirkin son hamleleri
- **Huneyn Vadisi'nde cana can, dişe diş**
- Sütkardeş Şeyma...
- **Şehitlik sevdasında bir yiğit ve yaşlı anneciği**
- Hz. Ebû Bekir'in kerameti

Cürümler kim kosak sığmaz cihâne yâ Rasûlallah
Şefaat kıl budur hâl-i zamâne yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Günahlarımızı bütün cihana yüklesek sığmaz ey Allah'ın elçisi; zamanenin hali budur, bari sen şefaat eyle...

MENKIBE*

Nevfel için...

"Gazânız mübarek olsun yâ Rasûlallah! Oğlum nerede?"

Dönüş yolunda hep bu sorudan korkmuştum. Uhud eteklerinden geçilmiş, sıcak kum buharlarının üzerinden Medine'nin evleri tek tük görünmeye başlamıştı. Herkeste bir heyecan, neşe ve mutluluk vardı. Bugün sevinç günüydü. Fetih ordusunu karşılamaya gelen bunca insandan kimisi oğluyla, kimisi kocasıyla, kimisi babasıyla kucaklaşıyordu. Ama işte bu soru, sanki Uhud ile Medine arasını dolduran bir hüzün

* Bu bölümde anlatılan Nevfel'in hikâyesi yalnızca menkıbevî kaynaklarda yer almaktadır.

olup göklere ağdı. Gülüm ne cevap verebilecek, ne çare düşünecekti? Yaşlıca bir kadının kalbini kırmak veya umudunu sekteye uğratmak onun seciyesinde yoktu. Allah'ın elçisi olmanın ağırlığı da bunu kaldırmayabilirdi. Ama ninecik, Allah Rasûlü'nün boz katırının yularına yapışmış, artık iyiden iyiye bükülen belini doğrultmaya çalışarak sormuştu:

"Gazânız mübarek olsun yâ Rasûlallah! Oğlum nerede?"

Bu sorunun evveli Mekke fethinden eski bir zamana yaslanıyordu. Birkaç ay önce gülüm, Mescid'deki lezzetli sohbetlerinden birinde şehit olmanın Allah katında büyük ecir ve değeri olduğunu anlatıyordu:

"Cennete giren hiç kimse dünyaya geri dönmek istemez, yeryüzünde olan her şey orada vardır. Ancak şehit böyle değil. O, mazhar olduğu ikramlar sebebiyle yeryüzüne dönüp on kere şehit olmayı temenni eder."[104]

Dinleyenler arasında bir delikanlının yerinden kalktığını ve koşarak gittiğini gördüm. Henüz sohbet bitmemişti ki yanında eşi ve sekiz on yaşlarında iki çocuğuyla yeniden geldi. Bir köşede oturup sözün sona ermesini beklediler. Meclistekiler dağılırken gülüm onları yanına çağırdı:

"Buyur bakalım Nevfel, Medine'nin güzelliği! Bir şey mi istersin?"

"Ey Allah'ın elçisi! Huzurunuzda ben dua etsem, lütfedip 'Âmin!' der misiniz?"

Hak cemalinin aynası olan gülüm evet manasında ellerini açtı:

"Ey yüceler yücesi Rabbim! Nevfel kuluna şehitlik nasip eyle. Hatta yavruları yetim, hanımı dul kalsa da!"

Gülüm Nevfel'in eşine ve çocuklarına baktı. Onlar da ellerini açmış, "Âmin!" demek üzere bekleşiyorlardı. Şefkatli

yüreği titremesine rağmen açılan ellere uyarak onlara istediklerini verdi:

"Âmin!.. Âmin yâ Rabbe'l-âlemîn!.."

Nevfel'i ikinci defa Mekke seferinin hemen öncesinde, ordu yola çıkmak üzereyken görmüştüm. Bu sefer yanında annesi de vardı. Yaşlıca, kamburu çıkmış, yüzünde uzun yılların ve derin acıların çizgileri olan bir ninecik. Önceki duayı ve yemini bilmeden ağlıyor ve yalvarıyordu:

"Yâ Rasûlallah! Benim gözümün yaşına acı. Hayatımda gören gözüm ve tutan elim bu oğlumdur. Bundan başka sığınacağım yok. Gördüğünüz gibi garip ve fakirim. Üstelik bu oğulcuğum harp etmesini bilmez. Bir seferin sıcağına, soğuğuna bile dayanamaz. Olur a, başına bir iş gelirse, ben sefil kalırım; kimse hâlimi sormaz. Diyorum ki müsaade buyursanız..."

Gülüm Nevfel'e dönüp sefere katılmaması gerektiğini söyledi. Bununla da kalmadı kendisine kefil olduğunu, bu niyet ve azmiyle cihad sevabını zaten aldığını, edilen dua berekâtıyla şehitlik mertebesini de kazanabileceğini, artık gözü yaşlı annesinin rızasını her şeyden üstün tutması gerektiğini anlattı. Ama Nevfel yalvarıyordu:

"Ey Allah'ın elçisi, beni cihaddan alıkoymayınız. Canımı ve başımı Hak yoluna koymanın lezzetinden beni mahrum bırakmayınız. Anneciğime de dua buyurunuz ki Rabbim ona hem sabır versin, hem sebat."

Gülüm arada kalmıştı. Bu sefer nineciğe döndü:

"Ana yüreğidir, elbette evladı yanında ister, lakin gel bu yiğidini şu hayırlı yoldan alıkoyma!"

Kadın sebatlı çıkmıştı, önce boynunu büküp razı oldu, lakin pir pazarlık yapmayı da ihmal etmedi. Sorudan ve hesaptan berî olan Kutlu Nebî ile dua ve âminin hilafına bir pazarlık:

"O hâlde ey Allah'ın elçisi, oğlumu evvel Allah'a, ardından da sana ısmarlıyorum. Bizzat koruyup kollayarak onu bana sağ salim getirmeni temenni ederim."

Mekke'ye gidildi. Fetih esnasında Nevfel de herkes gibi çok gayretliydi. Geri dönüşte Sakîf ve Hevâzinlilerin mücahitler üzerine ordu hazırladıkları haberi gelmişti. Dağlık bölgelerde göçebe hayatı yaşayan haşin ve başına buyruk mizaçlı bu iki kabile, cahilliklerinden ötürü, güçleri ve sayılarıyla gitgide kibir küpü olmuşlardı. Mekke'nin fethinden sonra Kureyş'in hemen hemen tamamı İslamiyet'le şereflenmiş iken bunlar gülüme düşmanlık güdüyor, düşmanlıklarını da on bini aşkın Müslüman ordusuna kafa tutarak gösteriyorlardı. Kabile reislerinin kendi aralarında "Muhammed henüz savaş nedir görmedi, ona gününü birlikte gösterelim!" diye kan yalaştıkları bile söylendi. Galiba Kureyş'le birlikte çevre kabileler de Müslüman olunca İslam sınırlarının birdenbire yurtlarına dayanıverdiğini ve sıranın kendilerine geldiğini görmekten ürkmüşlerdi. Müslüman korkusu çekmektense bir baskın verip hepsini toprağa karıştırmak daha kârlıydı.

Hevâzinlilerin lideri Mâlik b. Avf henüz otuzlarında, gözü pek bir adamdı. Zekice ve o güne kadar görülmemiş bir plan yaparak kabilesinin kadın ve çocuklarını sefere dâhil etti. Böylece askerlerinin cesaretle çarpışmalarını sağlamış ve dönüp geri kaçmalarını engellemiş olacaktı. Evtâs sahrasında karargâhını kurduğunda saçlarını çözüp askerlerine şöyle seslendi:

"Askerlerim, amcamın oğulları! Az sonra Huneyn Vadisi'ne doğru yola çıkıp Müslüman ordusuyla karşılaşacağız. Huneyn'in kertenkeleleri orada Muhammed'in son çarpışmasına şahit olacaklar. Bugüne kadar onun yendiği ordular, sizin gibi kahraman bir ordu değildi ve sizin reisleriniz gibi

de kumandanları yoktu. Bu savaş, harp bilgisiyle bize zaferi getirecektir. Aksi takdirde işte karılarınız ve çocuklarınız! Onların esir ve köle olmalarını istemiyorsanız, göreyim sizleri!.. Her kim bir Müslüman görürse atından evvel şaha kalkmalıdır. Şimdi kırın kılıçlarınızın kınlarını ve tek bir adam gibi yekvücut olup saldırın. Bilin ki zafer, ilk hamleyi yapanındır!"

Ümmetinin çokluğuyla sevinen gülüm, Huneyn'e gelince on iki bin kişilik İslam ordusunu bekleyen yirmi bin kişiyle karşılaşıverdi. Ve açtı ellerini:

"Allah'ım, bize yardımını indir! Muhakkak sen, onların bize galip gelmesini istemezsin!"[105]

Şiddetli savaş tam bir gün sürdü. Mâlik b. Avf akşama doğru gülümü yenemeyeceğini anlayıp ordusunu geri çekerken meydanda yetmiş kadar ölü bırakmıştı. Gülümün ordusu ise pek çok esir ve ganimete karşılık orada Allah'a beş şehit teslim etti. Nevfel'e gelince, o, vaktiyle âmin denilen dua gereği yerde yatıyordu. Gülüm na'şının yanına gelip dua buyurdu:

"Allah sana rahmet etsin. Yarın O'nun huzuruna şu başın arşın altında ve misk kokusu içinde varacaksın!"

Nevfel'in na'şı defnedilirken gülümü ayak parmaklarının ucuna basarak yürür gördüm. Ebû Bekir de görmüş olmalıydı ki sebebini sordu. Gülümün cevabına çok ama çok sevindim:

"Beni peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, Nevfel'in cenazesine gelen meleklerin çokluğundan ayaklarımı basacak yer bulamıyordum. Bir melek, kanadını benim ayaklarımın altına sermişti de ona basıyordum."

Ertesi gün yola devam edildi. Gülüm Nevfel'in kaybına üzülüyordu. O kadar ki teselli için Allah ona kayıp birini

gönderdi. Sütkardeşi Şeyma'yı. Sa'doğulları yurdunda, henüz küçük bir çocuk iken beraber oynadıkları Şeyma, Halîme'nin kızı Şeyma. Mâlik'in ordusuyla Huneyn'e getirilenler arasındaymış, Müslümanlara esir düşünce basmış yaygarayı:

"Bilin ki ben efendinizin sütkardeşiyim. Eğer beni bırakmazsanız sizi yaptıklarınıza pişman ederim!"

Onu görünce simasından tanıdım. Mücahitler kendisine sert davranmıyorlardı ama o bir türlü esareti kabul edememişti. Ardı arkası gelmeyen tehditleri bu yüzdendi. Artık usanan mücahitler, ordu konak verdiğinde, sözünde doğru olup olmadığını öğrenmek için onu huzura getirdiler. Şeyma orada da aynı iddiayı tekrarladı:

"Muhammed! Bilesin ki ben senin sütkardeşinim, Şeyma'yım!"

Gülüm yüreğine ılık bir şeylerin aktığını hissetti. Yıllar öncesinin tatlı hatıraları... Çocuk Halîme geldi gözlerinin önüne. Onu en son Mekke'de, Büyük Hatice'nin evinde görmüş, hasret gidermişti. Her şeyi dün gibi hatırlıyordu. Güzel ve bereketli zamanlardı. Karşısındaki kadının Şeyma adını anmasıyla bile dimağını mest eden vefa duygusunu gizlemeye çalışarak sordu:

"Bunu neyle ispatlarsın?"

"Elbette ki omzumda bulunan küçük diş iziyle; çocukken ısırmıştın, hatırlıyor musun?"

Gülümün bir şey demesine fırsat kalmamıştı. Şeyma, o delişmen kadın, omzundaki ridayı küçük bir diş izi görünecek kadar yana sıyırdı. O anda gülümün gözleri yaşardı ve yanakları al al oluverdi. Hakikat, Şeyma idi bu. Beraber koşup oynadıkları, kuzuları otlattıkları ve saklambaç oynadıkları o güzel kalpli kız. Onu yanına oturttu. Pek mahzun olmuştu. Dolagelen gözlerle eski günlerden, anne ve babalarıyla olan

hatıralarından, kardeşlerinin hâllerinden bahsettiler. Sözün bir yerinde Şeyma artık dayanamadı, ağlamaya başladı. Yanağındaki sicim sicim gözyaşları esaretin verdiği hüzün müydü, yufka yüreklilik mi, yoksa aklından hiç çıkarmadığı sütkardeşinin hasreti miydi, kestiremedim ama gülümün de yanakları ıslandı ve sütkardeşinin tesellisi için ne gerekiyorsa yaptı. Nevfel'in kederini böyle bastırdığını düşündüm. Şeyma da Müslüman oldu ve sütkardeşiyle iftihar etti. Ayrılırken gülüm Şeyma'ya bütün iyi niyetiyle sormuştu:

"Sevgili kardeşim, istersen, dostluk ve saygı görerek yanımda otur; istersen, faydalanacağın bazı mallar verip, seni kavmin ve kabilenin yanına döndüreyim."

"Evlad u ıyalim var Muhammed, sen beni kavmimin yanına döndür!"

Şeyma birazcık duraksadıktan sonra iç geçirdi. Galiba gözündeki yaşları saklamaya çalışıyordu:

"Kuzuları güttüğümüz zamanlar ne güzel zamanlardı Muhammed!.. Keşke ne biz büyüseydik, ne de kuzular!"

Şeyma gülüme sevinç getirmişti ama hüznünü gidermemişti. Soru Medine yakınlarında onu bekliyordu:

"Gazânız mübarek olsun yâ Rasülallah! Oğlum nerede?"

Arş'ı seyran, ferşi meydan edinen, Kalem'e hüküm koyup Levh'i okuyan, bizzat yüce Allah tarafından Tâhâ ve Yâsîn ile övülen kutlu kul bu soru karşısında çaresiz kalmıştı. Durakladı. Uhud etekleri sessizliğe gömülmüş, kâinatın sevgilisinden cevap bekliyordu. Karşılamaya gelen kadınların şarkıları, Rasülullah'la ashabını öven şiirleri, def sesleri ve sevinç çığlıkları sanki birdenbire susuvermiş de bütün sahra bu sorunun cevabını duymaya çalışıyordu. Bir an kuşların bile seslerini kestiklerini hissettim. Belki meleklerin de... Ve gözler gülüme çevrildi. Söyleyeceği hiçbir sözden önce bu kadar

zorlandığına ben şahit olmamıştım. Yutkundu. Boğazına bir şeylerin düğümlendiğini anladım. Gözlerini kadının yüzünden kaçırmak istiyor ama nezaketinden bunu yapamıyordu. İnip kucaklamak, teselli etmek istedi ama bunun yaraya merhem olmayacağını biliyordu. Oğlunu koruyup kollamasını istemişti kendisinden. Ne yapmalıydı, nasıl davranmalıydı? Bocaladı. Nihayet sağ elinin parmaklarını yumdu ve başparmağıyla omzunun üstünden arkayı işaret etti. "Geride kaldı!" anlamında bir işaretti bu. Bir an, "acaba?" dedim içimden. Ama hayır, gülüm hiç yalan söylememiş, kimseyi aldatmamıştı. Şimdi de yapmazdı. O el-Emîn idi. Anladım ki elinin işaretinde "Geride bir yerde şehit kaldı!" anlamı saklıydı. Kadıncık işaretten sonra hiç tereddütsüz bineğin dizginlerini bıraktı. Ama gözleri aranıyordu. Oğlu gerilerdeydi demek? Öyle anlamıştı. Yine de yüreğine bir ateş düşüverdi. Bekledi ve gelenlere baktı. Gülümden sonra birkaç atlı, birkaç piyade daha geçti. Birkaç kadın daha oğullarına, kocalarına sarılıp kucaklaştı, birkaç zafer şiiri daha okunup mücahitlere iltifatlarda bulunuldu. Derken gözüne Ömer ilişti. "Hah!" dedi içinden "Ömer geliyor, ona sorarım." Ömer onu tanıyordu ve az evvel gülümün başparmağıyla geriyi işaret ettiğini görmüştü. Yakınına vardığında başını çevirdi. Yüz yüze gelmeden yanından geçebilirdi belki. Ama hayır, işte ninecik atının dizginini tutuyordu:

"Gazânız mübarek olsun yâ Ömer! Oğlum nerede?"

Ömer her zamanki o celal ve azamet hâliyle "Anacığım, ne mutlu sana, oğlun cennette!" demeyi ve gülümün mahcubiyetini gidermeyi kurdu. İyi ama ya kadıncık feryadı basar, sonra da Rasûlullah daha çok üzülürse. Hayır hayır, onun yapmadığını yapmaya kendisini mezun görmedi. O söylemediyse kendisi de söylememeliydi. Tıpkı gülümün yaptığı

gibi, bir tek kelime etmeden, gülümün yaptığı şekilde sağ elini omuz hizasından kaldırıp başparmağıyla geriyi işaret etti. Kadıncık atının dizginlerini bıraktı. Şiirler, şarkılar def sesleri arasında geçenler geçiyor, kavuşanlar kucaklaşıyordu. Ve işte Osman. Kadıncık onun kendi telaşında olduğunu, Ümmügülsüm'ü aradığını hiç fark edemedi. Burada olacağından, kendisini karşılamaya geleceğinden emin bir hâli vardı üstelik. Her sefer dönüşünde böyle yapmıştı. Ama işte onu göremiyordu. Sefere çıkarken hasta bırakıp gitmişti. Şimdi göremiyordu. Onu kaybettiğini anladı. İyi ama sevgili eşi Ümmügülsüm olmadan hayat nasıl çekilirdi? Onsuz ne yapacaktı? Rasûlullah'ın ilk kızı Rukayye'nin acısını görmüş nurunu kaybetmişti. Şimdi ikinci nuru Ümmügülsüm'ü de kaybetmişken Rasûlullah'a ne derdi? Allah'ın elçisi, kızlarına iyi bakamadığını, onları hastalıklara saldığını düşünecek miydi?[106] Medine'ye varınca bu haberle bir kez daha ciğeri yanacaktı şüphesiz. Biri hariç bütün çocuklarının ölümlerini görmek bir babayı nasıl yıkar, bitirirdi? Ama o peygamber idi. Acılara dayanmak hususunda da sıradan insanlar gibi olmazdı. Osman kendini kaybetmek üzereyken atının dizginine yapışan eli fark etti. Ömer'in az evvel arkasını işaret ederek başından savdığı ninecikti bu.

"Gazânız mübarek olsun yâ Osman! Oğlum nerede?"

Osman dikkatle bakınca nineciği tanıdı; Nevfel'in annesi. Şimdi kimsesiz kalmıştı. Onu kendisine benzetti. İçindeki kederi onun kalbinde gördü ve oğlunun şehit olduğu haberini ona söyleyemeyeceğini anladı. Zarif Osman, duygulu ve hassas Osman... İki nur sahibi Zinnureyn Osman... Ümmügülsüm'ün acısı kalbine henüz inmişken bu kadıncağıza ne söyleyebilirdi? Onu kucaklayıp "Gel anneciğim, birlikte ağlaşalım!" demek geçti içinden ama buna yüreği dayanmaya-

caktı. Ne kendisinin, ne de nineciğin... Elini kaldırıp arkayı işaret etti. Ömer'in yaptığı gibi.

Şehit Nevfel'in annesine takılıp kalmıştım. Kadıncık sırayla Ali'nin, Abdurrahman'ın, Ammâr'ın ve Talha'nın dizginlerine yapıştı. Hep aynı soru ve hep aynı şekilde geriyi işaret eden kollar. Gülümün arkadaşları her tavır ve edada, her söz ve fiilde olduğu gibi bu konuda da kendisine uyuyorlardı.

Mücahitler ilerledikçe kadıncığın umudu azaldı. Oğluyla ilgili kötü bir şeyler olduğunu hissetmiş, kendini buna alıştırmaya çalışıyordu. Develerin ve atların hepsi geçmiş, tek tük adamlar ve yaralılar gelmeye başlamıştı. Gözleri herkesi tek tek arayıp taradı. Hemen her baktığını önce oğluna benzetti ve tekrar tekrar umutsuzluklar yaşadı. Bir ara atının üstünde Ebû Bekir'i gördü. Yanında Muaz bin Cebel, üç beş adım gerisinde de Zübeyr bin Avvam. Ordunun gerisini almış rahvan geliyorlardı. Kadıncık son bir umutla koşup atın dizginini tuttu:

"Gazânız mübarek olsun yâ Ebâ Bekir! Oğlum nerede?"

Ebû Bekir işin en zor kısmının kendisine kaldığını anlayıverdi. Omuzları çöker gibi oldu. O hem doğru konuşmak isterdi, hem de gülüm gibi davranmak. Bütün arkadaşları gülüme uymak konusunda yarışırlardı ama Ebû Bekir ona uymamaktan en çok korkanlarıydı. Yalan söyleyemezdi. Zaten diğerleri de yalan söyleyemedikleri için şimdi bu acılı anne onun dizginlerini tutuyordu. Gözü ilerilerde Nevfel'in bekleşen eşi ve çocuklarını da gördü. Onlar da babalarını soracaklardı şüphesiz. Ne yapabilirdi, ne yapmalıydı? Gözlerini yumdu. Ağlamaya başladı. Beyaz sakalı ıslanıyordu ve ucunu ağzına almış dudaklarıyla birlikte sakallarını ısırıyordu. "Rabbim!" dedi içinden, "Bize gönderdiğin Kutlu Nebi

gönül yıkmaktan sakındı. Ben ne yapayım şimdi? Nevfel'in şehit olduğunu ailesine nasıl söylerim? Söylersem senin habibine muhalefet etmiş olacağım, söylemezsem yalana tevessül. Yalandan sana sığınırım Allah'ım, bana yardım et, yâ Allaaaaah!.. Yâ Nevfeeel!.."

Muaz ile Zübeyir irkildiler. Ebû Bekir içinden düşündüklerinin sonundaki iki nidayı açıktan ve bağırarak söylediğini o vakit fark etti. Allah'ın adını anarak haykırmış ve ardından Nevfel'i çağırmıştı. Bunu bilinçli yapmadığını ve hiç daha evvel böyle bir hâl yaşamadığını düşündü. Zübeyir'in soran bakışlarına ne cevap vereceğini kestiremedi. Birden nineciğin uzaklara, ordunun geldiği istikamette çok uzaklara baktığını gördüler. Ve eliyle işaret ediyordu. Başlar hep birlikte çevrildi. Bir süvari, okun yaydan fırladığı gibi fırlamış geliyordu. Tozu dumana katarak ve kan terlere batarak. Kadın yerinde duramıyor, sevinçten sanki beli hiç bükülmemiş gibi doğruluyordu. Ebû Bekir ve diğerleri gelenin kim olduğunu merakla tanımaya çalıştılar. At değişik bir attı. Böylesini daha evvel hiç görmemişlerdi. Nal sesleri farklı çıkıyordu. Sanki kanatlı gibiydi. Kaldırdığı toz sanki bir ordudan çıkıyordu. Bu at mesafeleri aşmıyor da mesafeler onun ayakları altında dürülüp gidiyordu sanki. Bekleyişleri uzun sürmedi. Süvari yanlarına geldiğinde kılıcını çekmiş, yüzündeki peçeyi açmıştı:

"Buyur yâ Sıddîk, beni mi çağırdın?"

Ve bir anne sevincini haykırdı:

"Nevfeeel!.. Kuzuuum!.. Oğluumm!"

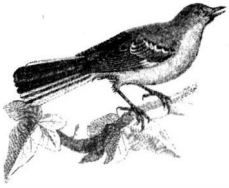

630-632

- İslamiyet'in yedi iklim dört köşeye yayılışı
- **Heyetler... Heyetler... İslam'a girmek üzere kafile kafile...**
- Hâlid b. Velid ve Amr b. As'ın imanı
- **Ka'b b. Züheyr ve Bürde Kasidesi**

Seni görmekliğe bin can behâdır yâ Rasûlallah
Seni medh etmek Allah'tan atâdır yâ Rasûlallah
(Şeyyad Hamza)

Seni bir kerecik görmeye bin can feda olsun ey Allah'ın elçisi; seni övebilmek de Allah'ın bir bağışıdır.

REGEZ

Ka'b için...

Doğrulmak istiyor ama kımıldayamıyor; derin nefes almak istiyor ama boğuluyordu. Avazı çıktığı kadar bağırmak geliyordu içinden ama bir türlü sesi çıkmıyordu. Rüyaydı, biliyordu, ama bir türlü uyanamıyordu işte. Atı imdadına yetişti:

"Khıırrrrs!.."

Sıçradı:

"Ooohhhh!.."

Hayır, böyle olamazdı, olmamalıydı. Aynı kâbusu bu kaçıncı görüşüydü? Bak işte yine bütün bedeni tere batmış, yine elinin ayağının dermanı kesilivermişti. Rüyasında gördükleri şeyler aslında bildikleri şeylerdi. Babası Züheyr karanlık bir boşluğa doğru çırpınarak düşüyor, kendisine

gökten uzatılan ipi yakalamaya çalıştığı hâlde bir türlü yakalayamıyor, ip ona doğru geldikçe o düşmeye devam ediyor, ip geliyor, o düşüyor ve boşlukta çırpınırken kendisine bakıp "Oğul!" diyordu, "Sakın ha!"

Ka'b... Büyük şair. Genç kızların, adını ezbere bildikleri ve ağzından çıkacak iki dize ile dize geldikleri şöhretin adamı. Kabilesinin övüncü, Arap dilinin harikası. Bütün çölün yakışıklısı. Nereye gitse ikram, kime varsa hürmet gören adam. Neredeyse her kum tanesinin altında bir şairin yaşadığı şu zamanda, Kâbe duvarında recezleri, kasideleri asılı duran söz ustası.

Onu bir vahada yapayalnız buldum. Tâif'ten Medine'ye uçuyor ve su arıyordum. İşte orada, tenha kuytuda, atının yularını bileğine dolamış öylece uyuyor, uyurken de kıvranıp duruyordu. Kâbuslar gördüğü belliydi. Kalbinde binbir düşünce, birbirine dolanmış fikirler ve kararsızlıklar... Uyandığında içini dinledim, kâbusun etkisiyle bocalıyordu. Acaba yanlış yolda mıydı? Şiir cininin peşine takılmak yerine imanın ardından mı gitmeliydi? Çöllerde gül çağı çoktan başlamıştı. Her yana gül kokusu doluyor, gül rüyaları görülüyordu. Kulakları, burunları ve gözleri mühürlü olmayanlar coşku içinde güle koşuyorlardı. Gülümün eteğine yapışanlar, kurtulanlar, Allah'a yönelenler artık sağnak sağnaktı. Gülümden yana bir akın vardı, her yönden ve her iklimden... Işığa koşuyordu koşanlar, nura koşuyordu kelebekler. Büyük demeden, küçük demeden, kadın demeden, erkek demeden... Bazen asillerden, bazen dul, bazısı zenginmiş, bazısı kul... Siyah ırktan, beyaz ırktan, kimi elliden kimi kırktan... Ta Yemen'den, Bahreyn ve Basra'dan, Habeş illerinden ve diyar-ı Kisra'dan... Gülümün kokusu bahçeleri tutmuş, gül çağı başlamıştı; insanlığa insaniyet pek güzel yakışmıştı. Şimdi her

şey iyi, güzel ve doğrudan yana olacaktı. Allah'a giden yolun ilk yolcusu Âdem'den gül kervanının arkasındaki son adama kadar bütün insanların sorumluluğundaki iyi, güzel ve doğru. İsa Nebi'nin kitabında "Faraklit" diye anılan müjdeydi bu; hakikatin gönüllere yansıyan sesiydi. Artık bâtılların kapısına kilit vuruluyor ve dünya sevgi ekseninde yeniden kuruluyordu. Sanki İsrafil üflemişti de azametli sura, bölük bölük bir akın başlamıştı büyükten büyük nura. Kimler ve kimler gelmiyordu ki, kimleri kimler bilmiyordu ki!.. Mekke'nin fethinden sonra ve Din-i Mübin'den sonra... Gül çağında imana gülümsemişti yüzler, Lat ve Uzza'nın peş peşe devrilişini görmüştü gözler. Kâbe'de bütün putlar yıkılmış, damında Muhammed'in ezanı okunmuştu. Bilal'in tatlı sesinden gelince Allahu Ekber; yürekler yerinden fırlayayazdı, Allahu Ekber!.. Medine mescidi bir nur idi, Müslüman olmak onur idi. Kaç yüz yıl beklediğim gündü bu; kaç şehidin beklediği düğündü bu. Mekke fetholmuş, şirk sona ermişti; gülüm insanlığa yeni bir ruh vermişti. Hidayet ki nasip olmazdı her kula; Allah vermeyince kim araya, kim bula!.. Ama Rabbim verdikçe veriyordu ve müminler erdikçe eriyordu. Ardı arkasına gelişler vardı, ardı arkasına yönelişler. Tekrar be tekrar... İyiye, güzele ve doğruya... Ve şimdi sıranın bir şairde olduğunu anladım. Hem de ne iyi olurdu? Hisli şair Abdullah b. Revâha Mute'de şehit olmuşken...

Gülümün hayatında şiirlerin önemli etkilerini görmüştüm. Okuduğum bütün şarkılarda onu öven şairlere benzemeye çalışmam bu yüzdendi. Savaşlarda şiir ve şairin yeri çok önemliydi. Hasımlarına yönelik yaralayıcı ve yıkıcı hicivlerle kendi askerlerini öven medhiye ve recezler herkesin dilinde dolaşır, yıllarca kabileler arasında iftiharla okunurdu. Gülüm hak dinle geldiğinde şiir öylesine güçlü bir saldırı

veya savunma aracıydı ki Cebrail bu hususta "*Şairlere gelince, onlara da sapkınlar uyarlar. Onların her vadide başıboş dolaştıklarını ve gerçekte yapmadıkları şeyleri söylediklerini görmedin mi?*"[107] tebliğini getirmişti. Ayette sözü edilen sapkın şairler Hubeyre, Şâfi, Ebû 'Azze gibilerdi ama yine de Abdullah b. Revâha, Ka'b b. Mâlik ve Hassân b. Sâbit gibi gülümü öven şairler, bu ayeti üzerlerine alınmış ve huzura gelip ağlamışlardı:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Şüphesiz Allah, şair olduğumuzu bildiği hâlde bu ayetleri indirdi ve biz helak olduk."

Bunun üzerine Cebrail "*Ancak iman edip iyi şeyler yapanlar, Allah'ı çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında kendilerini savunanlar başkadır*"[108] tebliğini getirmiş ve gülüm de şairlerine "*İşte bu ayette sözü edilenler sizlersiniz*" demişti.[109] O günden sonra şairler, insanları doğru istikametten çevirip yanlışa, insaf ve adaletten çevirip zulüm ve acımasızlığa götüren şiirler söylemeyi terk ettiler.

Ka'b ta başından beri gülüme muhalefette ileri gitmişti. Çünkü onun söyledikleri kendi şiirlerinden üstündü. Düşünüyordu ki şu Muhammed'in okuması yazması yoktu ama Allah'ın kendisiyle konuştuğunu söylüyor ve okuduğu hiçbir şiirle kıyaslanamayacak derecede üstün sözleri dillendiriyordu. Kendi şiirlerine Mekke'de hayran kalanlar çoktu ama Muhammed'in sözleri Mekkeliler üzerinde bütün şiirlerden, bütün oklardan, bütün kılıçlardan daha etkiliydi ve herkesin hayatını değiştiriyordu. Sözlerini inkâr etmek isteyenlerin ona şair dedikleri vakit "Ah keşke şair olsaydı!" diye geçirmişti içinden. Şimdi de öyle düşünüyordu. Şair olsaydı her şey ne kadar kolay olurdu; "Karşılıklı şiirler söyler, birbirimizi hicveder, kim üstün gelirse diğerini öven bir şiir yazar, düşmanlığı bitirirdik."

Ka'b, bunca zamandır, Müslümanlar hakkında tertip ettiği beyitler ve kıtaların ne derece şiddetli ve acımasız olduğunu aklından geçirdi. Bedir'de Kureyş ulularından bazılarının öldüğünü duyunca "Eğer Muhammed bu adamları öldürdüyse, vallahi yerin altı, yerin üstünden daha iyidir!" demekle başlamıştı işe. Sonra sayısız küfürnâme nazmetmişti. Hele şu kardeşi Büceyr'in Müslüman olması üzerine yazdığı hiciv yok muydu? Şimdiki kâbusları da bu galiz beyiter yüzündendi zaten. Çünkü gülüm şiiri okuyunca çok üzülmüş ve yazanın kanının heder edilmesi işinin Allah rızasına uygun olacağını söylemişti. Bir şiir ancak bu kadar galiz hakaretlerle dolu olabilirdi. Ka'b güya kardeşini Müslümanlıktan vazgeçirmek istemiş, bu yüzden İslam'a sövüp durmayı bir kahramanlık, bir söz ustalığı saymıştı. Oysa şimdi aynı şiirler hayatı kendisine gittikçe daraltıyordu. Hakkındaki ölüm fermanı yüzünden kimseye kendisini tanıtamıyor, kimliğini gizleyerek yaşıyor, "Ben şairim!" diye kimseciklere övünemiyordu. Bir zamanlar beyitlerinin okunmasından heyecan duyan adam şimdi okunmasını istemiyor, vaktiyle kendisini pohpohlayan insanların yanından kaçıştıklarını görüyordu. Yıllardır aralarında yaşadığı Gatafanlılardan Müslüman olanlar vardı. Kanı heder edilecekler arasına girdiğine göre orada durması artık tehlikeliydi. Oğlu Ukbe'yi ve eşini alarak Gatafanlılardan ayrıldı. Kendi obası olan Müzeyne'ye vardığında ise kabilesi eşiyle oğluna kucak açtı, lakin kendisini himaye etmeye yanaşmadı.

Ka'b, babasını düşündü. Kâbe duvarına şiirleri asılan, herkesin adını hürmetle andığı, Lebid'le birlikte Arap şiirine kıvamını veren babası neden ikide bir rüyasına giriyordu? Kendisine bir şey mi demek istiyordu? Hayatı boyunca onu gıptayla izlemişti. Öyle çırpınıp bir karanlıklar uçurumuna

düşecek adam değildi? Muhtemelen ruhu şimdi kendisini izliyor olmalıydı. Belki de şu cinine söyleyip kendisini babasıyla görüştürmesini istemeliydi. Ne iyi bir babaydı. Kardeşi Büceyr ile ikisine şiirin her şeyini anlatmış, öğretmiş, usta birer şair olmalarını, bu yüzden saygınlık görmelerini sağlamıştı. Hatta yurtları Müzeyne'de kıymetleri bilinmez diye onları şiirin daha fazla revacı olan Gatafanlılar arasına götürüp orada yerleştirmişti. "Ama" dedi bir an, "öyle olmayabilir!" Belki de iş tam tersiydi. Gatafanlılar Muhammed'le azgınca savaşıp durmasalar belki de yazdığı şiirler başına bunca bela açmayacaktı. Bir başkasının davası için farkında olmadan tetikçilik mi yapmıştı yoksa? Aslında Muhammed'in söyledikleri de o kadar kötü şeyler değildi. Onu Gatafanlılardan duydukları kadarıyla tanıyordu. Söylediklerinin ve yaptıklarının hakikatini hiç araştırmamıştı. İyi ama bütün o hicivleri kulaktan dolma dolduruşlarla mı yazmıştı? Ne kadar ahmakça bir iş yaptığını yeni fark ediyordu. Şimdi bu konuyu yeniden düşünmeli, hareket tarzını gözden geçirmeliydi. Kardeşinin gönderdiği mektubu çıkarıp tekrar okudu:

"Ağabeyinin iyiliği ve hidayetini isteyen kardeş Büceyr'den büyük Büceyr'e, yahut Rasûlullah'a hicivler yazan ağabey Ka'b'a,

Bismillahirrahmanirrahim.

Ey ocağımızın ateşi, ey çadırımızın direği,

Kur'an'ın fesahat ve belâgati karşısında artık sözün bittiğini, şiirin rafa kaldırıldığını, pek çok şair gibi sen de kabul ediyorsan –ki ettiğini biliyorum–...

Bütün divânını toplasan yahut uykuları terk edip gece gündüz durmadan en beliğ şiirleri söylesen de Kur'an'dan bir ayetin benzerini söyleyemeyeceğini kabul ediyorsan –ki ettiğini biliyorum–...

Altın harflerle yazılıp Kâbe duvarına asılan yedi şiirin hükmünün kapandığını ve Kur'an'dan sonra şiirin bir değerinin kalmadığını kabul ediyorsan –ki ettiğini biliyorum– şu söyleyeceklerime kulak ver:

Evvelen, yazıp bana gönderdiğin şiirin bir harfinde bile sana gücenecek değilim çünkü üzerimde emeğin var; lakin Allah'ın elçisine yaptığın hakaretlerden çok gücendim, tövbe et.

Saniyen, Allah'ın elçisine kulak ver ve söylediklerini düşün. Mecazlar ve kinayeler gibi değil, teşbihler ve istiareler gibi değil, mahza hakikat gibi düşün. Onun sözlerinde hiçbir yalan, kusur, hata ve kötülük bulamazsın. Şair değildir, ama getirdiği ayetler, şiirin pabucunu dama atmıştır. Düşün, akıbeti dehşetli olacak kardeş! Sana ve bana kelimeleri yan yana ve üst üste dizmeyi öğreten babamız Ebû Sülma Züheyr sağ olsaydı, şüphesiz Allah'ın elçisine iman ederdi.

Salisen, gel sen dahi iman et, 'La İlahe illallah, Muhammed Rasûlullah' de. Bilesin ki Allah'ın elçisi dört bir yandan bölük bölük gelenleri kabul ediyor, kim bilir belki seni de kabul eder; durma koş, gel... Medine'de bul beni. Aksi takdirde Allah'ın elçisine ve İslam'a yaptığın hakaretler için kılıcım seni bulduğunda boynuna inecektir.

Böylece biline!.. Ey obamızın keskin dillisi!"

Ka'b, kardeşinin satırlarını bir daha düşündü. Gülümün söylediklerini o güne kadar hiç dikkatle dinlemediğini fark etti. O anda ben ayetlerden okuyarak şakımaya başladım ama kulağı mühürlüydü, beni duyamadı. Oysa gülümün Allah'tan aldığı sözleri dinlemeye şu anda ne kadar da muhtaçtı! Hatırlamaya çalıştı. Bölük pörçük bazı sözleri döküldü zihnine. Evet, galiba Büceyr haklıydı. Muhammed'in hiçbir

sözüyle hiçbir kimse yoldan sapmamış, hiçbir kimse felakete sürüklenmemişti. İyilik yapmayı, fakirlere, kimsesizlere ve akrabaya yardımı, komşuyla güzel geçinmeyi, kardeş olmayı söylüyordu.

Ka'b'ın içinde bir dönüşüm başladı. Nasıl olup da bugüne kadar beklemişti? Nasıl olup da bu kadar gafil olabilirdi? Hayatı bu kadar mı boş yaşamıştı? Şu dünyada yaptığı ne vardı ki onunla övünebilir, oğlu Ukbe'ye miras bırakabilirdi? Şimdi övündüğü şiirleriyle ileride oğlu övünür müydü, yoksa o da bu şiirleri duydukça boynunu büküp saklanacak mıydı?

"Ben meğer ne hayırsız bir insanmışım!"

Allah Allah!.. Bunu kim söylemişti? Duyduğu ses kendi sesi miydi? Etrafına bakındı. "Delireceğim galiba!" Yine duydu işte. Bu ses gerçekten de kendi sesi miydi? Eğer öyleyse etrafını kötü cinler sarmış olmalıydı. "Kötü cin içimde" belki de!.. Evet, evet... Bu ses tam da kendi sesiydi. Eğer gittiği yoldan dönmez, köşe bucak saklanmaya devam ederse buna benzer daha çook sesler duyacağından şüphe yoktu. Ve işte duyuyordu... "Bu çocuk çığlığı da neyin nesi?" Hayır hayır, "Olamaz!" Toprağa gömdüğü kızının çığlığıydı bu. Muhammed kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeyi yasaklamıştı. Sayıkladığını fark etti:

"Bu Muhammed insanların hayrına birisi olsa gerek. Doğru söyleyen birisi. Neydi o söz? Hani Müslümanların söylediği? 'La ilâhe illallah, Muhammed Rasûlullah!' Böyle mi diyecekti? Müslüman olmak böyle mi olacaktı? Aslında kolay da görünüyordu. İş, kalbi inandırmaktaydı."

Ve Ka'b gülüme inanmak istediğini fark etti. İnanmak ve sığınmak... Ölümden önce ve ölümden sonra... Dilinden şiirler dökülmeye başladı:

"Sadece Allah'a!.. Ne Uzza'ya ne Lat'a, / Eğer kaçabilirsen kaç Allah'a, / Kimsenin kaçamadığı, kaçılamayacak günde... / Kalbin saf ve berrak olursa ve teslim olursan Allah'a / İnsanlardan ve Allah'tan kaçamayacağın günde / Kurtuldun say, yoksa... Yoksa... Yoksa..."

Atını mahmuzlamış uçuyordu. Gül kokulu Medine'ye... Gülümün meclisine, Medine Mescidi'ne... Kanatlarımı son zamanlarda bu kadar zorladığımı hatırlamıyordum. Nura koşan bir süvari; ışığa koşan bir pervane. O güne kadar kimler koşmamıştı ki? Belki de geç kalacaktı. Şimdi iş, kimseye görünmeden, kimseye tanınmadan ve en uygun vakitte onun eline yapışabilmekteydi. Daha önce böyle yapanlar olduğunu biliyordu. Mahzumoğulları'ndan Hâlid b. Velid ile Sehmoğullarından şair dostu Amr b. As'ı hatırladı. Yanlarınca Osman b. Talha'yı da. Onlar da kendisi gibi azılı düşman iken koşup can havliyle eşiğine düşmüşlerdi soluk soluğa. Mekke'nin fethedilmesinden önce almıştı onların haberini ve üzülmüştü. Şimdi seviniyordu. Birden kendine itiraz etti. "Eğer onlar Müslüman olmasalardı belki Mekke düşmez, eğer onlar Müslüman olmasalardı belki Müslümanlar Mekke'yi düşüremezdi" dediğini hatırladı. Öyle ya, Osman, olacakları kestirebilmeyi en iyi bilen çöl kahramanıydı. Amr, Arap yurtlarında ağırlığınca pırlantayla tartılan yiğitlerden bir yiğit idi. Yâ Hâlid? O şair dostu? İşte o bambaşkaydı. Uhud gününde Müslümanları mağlup eden süvari birliğinin başında o yok muydu? Şimdi artık "Keşke olmasaydı!" mı diyecekti? O kendisine ne kadar da benziyordu hâlbuki! Hatta o kendisinden üstündü. Çünkü o yalnızca vezinleri koşturup kafiyeleri vurmuyor, atını da öyle koşturup kılıcını öyle vuruyordu. Muhammed'in hizmetine girince, Müslümanların ona Seyfullah

dediklerini duymuştu. İçini dinledi: "Allah'ın kılıcı ha? Ben de bir kılıç olmadıkça yazıklar olsun bana!" Anlatılanlara göre her üçü de, Müslümanlara karşı yaptıklarının iki katını şimdi Müslümanların düşmanlarına karşı yapmaya and içmişlerdi. Buna yüzünü ekşitti:

"Bu yemin mutlaka benim kellemi almak için de geçerli olacaktır. Ona göre gitmeliyim!"

Korktuğunu fark etti. Atını durduracak gibi oldu. Ne yapıyor ve nereye gidiyordu? Bu kadar zamandır küfredip yerdiği adamlarla yan yana nasıl dururdu? Onların yüzlerine nasıl bakardı? Muhammed'e ve Müslümanlara küfürlerle dolu hicivleri herkesin ezberindeyken, onları aşağılayan ve yerin dibine geçiren mısraları ortadayken bu gidiş nasıl bir netice verecekti? Hem sonra hakkında ölüm kararı verilmişti. "Ka'b canından korktu, Müslüman oldu!" denilmesine nasıl tahammül ederdi? İyi ama içindeki bu huzur da neydi? Onu coşturan, atını şaha kaldıran...

Yol boyunca bir şiir nazmetmeyi düşündü. Macerasını anlatmalı ve kendisini affettirmeliydi bu şiir. Kardeşi mektupta Allah elçisinin gelenleri kabul ettiğini yazıyordu. Onun huzuruna vardığında herkesten ayrı olarak o şiirle af dilemeliydi. Değil mi ki şairdi!..Ve başladı kafiyeleri sıralamaya:

"Suad'ın ayrılığı yetmiyormuş gibi... Söz taşıyanlar iki tarafın arasında / 'Sen kendini ölmüş bil ey Ebû Sülma'nın oğlu' diyorlar durmadan..."

Atı kan tere batmış vaziyette Medine kumlarında yavaşladığında kızıl tepeciklerin ardında gün iniyordu ve ben de çatlamak üzereydim. Yol boyunca bir şiir tertiplemiş ve sözleri pek rânâ düşmüştü. Elli dokuz beyit, su gibi akıyor, biri diğerinden daha güzel belâgat ve fesahat ile o güne kadar

söylenmiş manzumeleri gömüyordu. Ka'b'ın o güne kadar yazdığı bütün şiirleri terazinin bir kefesine, bu kasideyi de diğer kefesine koysalar, şüphesiz bu kaside ağdırırdı. Yüzlerce müptezel yergiye karşı şaheser bir övgü. Üstelik de Refref'in süvarisi, iki cihanın serveri, Allah'ın sevgilisi Muhammed Mustafa adına bir övgü. Altı beyit de yalnızca onu anlatmakta... O güne kadar pek çok şarkı söyledim ama bu şiiri bestelemek ve gülüm için bunu şakımak bir bahtiyarlık olacaktı. Şair Züheyr'in şair oğlu Ka'b gerçekten kelimeleri en zarif şekliyle kullanmış ve söyleyeceğini yığın yığın sanatla yoğurarak söylemişti. Yarın, gülümün bu şiiri çok beğeneceğini düşünerek uykuya vardım; Ka'b'ın gece gizlendiği hurma bahçesinde...

Mescid-i Nebi'de sabah namazı pek revnaklı olurdu. Bugün daha bir kalabalıktı. Yine çevre yurtlardan pek çok insan gülümü ziyarete gelmişti. Ka'b cemaate katıldı. Herkesin yaptığını yaparak ve yüzünü fazla kimseye göstermeyerek... Namaz bitince gülüm misafirlerle tek tek ilgilendi. Çevresi çok kalabalıktı. Rakiplerim her gün çoğalıyordu. Herkes benim gibi ona âşık olmuş, yanından ayrılmak istemiyorlardı. Ve Ka'b aradan sıyrılıp onun oturduğu hasırın önünde diz çöktü. Yavaşça elini uzatıp mübarek elini tuttu. Sanki bir ahit yapacak gibiydi. Gülüm bu adamı daha evvel hiç görmemişti. Herkese yaptığı gibi merhamet ve sevgiyle gülümsedi. Ka'b yapacaklarını o gece ben uyurken planlamış olmalıydı:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Ka'b b. Züheyr tövbe etmiş, bir Müslüman olarak huzurunuza gelmek istiyor. Size getirsem, onu bağışlar ve emân verir misiniz?"

Sevgi, merhamet ve şefkat peygamberi gülüm hiç tereddüt etmedi. Ka'b'a kızmasının sebebi şiirleriyle Müslüman-

ları üzdüğü içindi. Tevbe edince bu üzüntü ortadan kalkacak, dolayısıyla Ka'b ile bir meselesi de kalmayacaktı.

"Evet!"

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû"

Herkes şaşkın ona baktılar. İçlerinden, "Rasûlullah'ın elini tutup bırakmayan bu adam da kim ola?" diye sordukları hâllerinden anlaşılıyordu. Ama onu gülüm sordu:

"Kimsin sen?"

Eli elindeydi. Sıcaklığını duyuyordu. Yüzünde merhamet vardı. Böyle bir çehre kendisine bir kötülük yapmazdı. Fısıldadı:

"Ey Allah'ın elçisi, Ka'b benim!"

Sesi duyulmuştu. Birkaç hançer aynı anda kınından sıyrılıverdi. Dört bir yandan haykırışlar vardı:

"Yâ Rasûlallah, izin ver şu Allah düşmanının boynunu vurayım!"

Gülüm eliyle herkesi yatıştırıp onu kabul etti:

"Bırakınız onu. O pişman olarak gelmiştir ve yüzünü Hakk'a dönmüştür, artık eskisi gibi değil!"

Ka'b'ın zehir kusan dilini koparmak isteyenler, ağzından bal damladığını görünce hayrete düştüler. Bir şey nefisle istenince kolay olmuyor, ama gönülden istenince hiç gecikmiyordu. Vakti gelmişti; *"Suad'ın ayrılığı yetmiyormuş gibi..."* diye başladı şiirine. Ben de herkes gibi dünkü şiiri yeniden dinleyecek olmanın heyecanını duydum. Lakin Ka'b ikinci beyti hatırlayamadı bir türlü. Olamazdı, Allah'ın elçisinin huzurunda, anlatılacak onca konu, söylenecek onca kafiye varken dili tutulmak Ka'b'a yakışmazdı. Hatırlamak için kendini hiç zorlamadı ve o anda içinden gelen her şeyi yeniden anlattı. Yine elli dokuz beyit hâlinde ama bu sefer tam on

beyitte gülümü anarak. Şiir yine su gibi aktı, gülümün meclisinde bulunan herkes kasidedeki ihtişamdan mest, gönülleri lezzet üstüne lezzet kapladı. Müminlerin efendisi ilk kez bu kadar hasbi ve bu kadar sahici mısralarla övülüyordu. Şiir baştan sona samimiyetti. Herkes inandı ki Ka'b gerçek bir mümin olmuş, gülüme ta yürekten iman etmişti. O anda nazmedip yüksek perdeden söylediği beyitlerin neredeyse tamamı yıldız yıldız parlıyordu:

"Rasûlullah'ın beni uyardığı haber verildi bana / Oysa af umulur Elçi'nin nezdinde / Mahkûm etme beni söz taşıyıcıların sözleriyle / Suç işlemediğim hâlde, çok olsa da hakkımda dedikodular / Şimdi öyle bir makamda bulunuyorum ki ben / Burada görüp işittiklerimi bir fil görüp işitseydi, titrerdi muhakkak / Yüce Peygamber'e karşı hiçbir itirazda bulunmadan uzatıyorum / Sağ elimi, onun adaletli eline... Gayrı söz onundur / Gerçekten kendisiyle aydınlanılan bir nurdur Peygamber / Ve Allah'ın, kınından çekilmiş bir kılıcıdır o / Yeryüzündeki kötülükleri yok etmek için..."

Gülüm şiirin burasına gelindiğinde Ka'b'ın elini bıraktı ve üzerinde bulunan Yemen dokuması bürdesini çıkarıp onun sırtına koydu. Bu takdir edişten sonra arkadaşları o şiire "Bürde Kasidesi" dediler. Ka'b, gülümün hediyesi olan bu hırkayı ömrü boyunca sakladı, korudu ve her zaman, her yerde onunla iftihar etti. Yıllar sonra Muaviye, on bin dirhem vererek onu almak istediğinde de cevabını pek beğenmiştim:

"Rasûlullah'ın hırkasını giyme hususunda kimseyi nefsime tercih etmem!"

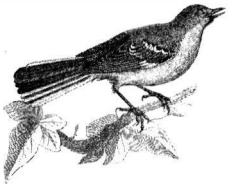

632

- Son peygamberin son seferi öncesinde Medine'den Mekke'ye son ziyaret
- **İslam bayrağı altında toplanan müminler**
- Umre ve hac
- **Arafat ve evrensel mesaj: Veda Hutbesi**

Senin şevkınla sûret buldu hilkat yâ Rasûlallah
Semâya tal'atından geldi satvet yâ Rasûlallah
(Nigâr Hanım)

Yaratılış, senin özleminle suret buldu ey Allah'ın elçisi;
ve semalara senin nurundan bir heybet yansıdı.

İLAHİ

İnsanlık için...

"İnsanlar!.." dedi, yirmi iki yıldır çalışıp didinerek Allah'ın kendisine verdiği görevi tamamlamanın sevinci ve insanlığı özüne döndürmenin hazzıyla "İnsanlar!.." Bu hitap insanlara değil insanlığaydı. İnsanlar öz kimliklerinden uzaktaydı çünkü, Allah'a kulluktan uzaktaydı. İnsan olmak, insaniyetli olmak yeterince itibar, yeterince iltifat idi. "İnsanlar!.." ifadesi bütün insanlığa seslenişti; bu yüzden başka bir sıfata gerek duymadı, yalnızca "İnsanlar!.." diyerek başladı sözlerine. Değerli, kıymetli, sayın, muhterem, aziz gibi iltifat sıfatlarının hiçbirine gerek duymadan "İnsanlar!.." dedi. Gerçek insan olmak, bütün bu sıfatların da sahibi olmak; insanlığın hakikatine ermek demekti çünkü. Yüzyıllardır yaratılan insanlar içinden seçilmesi de, hak ve hakikat adına süren

mücadelesi de bunun içindi. Allah'ın, yaratılmışların en şereflisi olarak muhatap aldığı insanı özüne döndürdükten sonra onlara yalnızca "İnsanlar!.." demesi yeterdi. Çünkü bu, savrulan insanlığı merkezde birleştirmek ve onlara yeniden insan olduklarını hatırlatmak demekti. Kendisini dinleyenler kaç yüz yıldır insanlıktan çok uzak yaşamış zavallıların çocuklarıydı ve şimdi kendilerine dönüyorlardı.

"İnsanlar! Sözümü iyi dinleyiniz!"

Kadın, erkek; genç, ihtiyar yüz bini aşkın kalbe hitap ediyordu. Çıt çıkmayan Arafat sahrası dalga dalga bekleyişte, halka halka dinlemedeydi. Hiçbir el hareket etmiyor, hiçbir ağız açılmıyor, hastalıklar acısını yutkunuyor, dermanı kesilen dizler bir çöpü bile kımıldatmamak için heykel kesiliyordu. Arafat'ta o güne kadar Arap yurtlarının gördüğü en ihtişamlı kalabalık vardı ve ses olmasın diye heyecanların gözyaşları gönüllere damlıyor, kanlar kalp çırpıntıları duyulmasın diye damarlarda donacak gibi oluyordu.

Kâbe'deki putların parçalanmasından ve bütün Kureyş'le birlikte Arap kabilelerinin peş peşe Müslüman olmasından sonra gönüllerden gönüllere nur yolculukları başlamış, dört bir yandan herkes akın akın nura koşmuştu. Gülüm sevinçliydi, huzurluydu. Ekilen tohumlar fidana duruyordu. Her birinde yedi başak, her başakta yetmiş dane. Huzuruna durmadan heyetler geliyor, her biri kabilesi adına Müslüman olduklarını bildiriyor, gülüm de uzak yakın demeden Müslüman olan her kabileye arkadaşlarından öğretmenler gönderiyordu. Bir yıl içinde yüzbinler böyle oluşuverdi.

Nihayet neşeli şarkılar söylüyordum. Hicretten bu yana geçen on yılın en güzel şarkıları. Medine civarına konan sayısız kabileye sesimi duyurmanın bahtiyarlığı içindeydim.

Derken Medine'den yeni bir sefer başladı. Zilkade'nin yirmi beşinde... Öğleyle ikindi arasında... Bambaşka bir fetih için; gönüller fethi için... Gülüm hacca gidecekti. Zülhuleyfe'ye gelince saçlarını tarayıp güzel kokular süründüğünde anladım bunu. Yüzyıllardır ilk kez Kâbe'nin yalnızca Müslüman hacılar tarafından tavaf edileceğini düşündüm. İçinde put olmadan ve yalnızca Allah adı anılarak... İşte bu, zaferin ta kendisiydi. Güzeller güzelinin risalet zaferi!.. Kâbe yüzyıllar sonra yeniden kendisi olacaktı; Kâbe dostum İbrahim'in Kâbe'si, Hanif dinin mabedi olacaktı. Gülüm, yolda "İbrahim'in mirası" derken ve kendisiyle birlikte hacca niyetlenenleri "Allah'ın halkı" olarak nitelerken bunu anlatıyordu. Yürürken şarkılarımı dinleyen otuz bin kişi ve başlarında Habibullah... Sevinçten ağlamak istiyordum. Gülüm Muhammed, dostum İbrahim'in ayak izlerinde tekbir getirecek, Allah'ın adını yükseltecekti... Nasıl ağlamazdım?

Zülhuleyfe'den sonra kalabalık arttıkça arttı. Bütün ırmaklar büyük bir nehrin yatağına koşar gibi müminler akıp akıp geldiler ve çölün sıcağını gönül serinliğine çevirdiler. Silahları yoktu ama dillerinde tekbirleri vardı. Mücadeleler ve korkular geride kalmış, gönüller şâd ve gözler yaşlıydı. Sefer meşakkati had safhada ama ruhlar huzurluydu. Yollar uzadı, uzadı ve ta mahşere bağlandı... Büyük heyecan herkesin kalbini inceltmiş, müminin hüzünlü hâli bütün çölü bir ışık gibi kaplamıştı. Gülüm herkesin duyabileceği sesle o güne kadar hiç söylemediği sözler söylüyordu. Ben bu sözleri tanıyordum. Dostum İbrahim, oğluyla birlikte Kâbe'nin inşaatını bitirdiklerinde böyle demişti. Cebrail'in aynı cümleleri gülüme de öğrettiğini anladım. O cümlelere telbiye dediler. Bir dua gibi ama bir teslimiyet... Bir kulluk gibi ama bir teşekkür... Arkadaşları gülümün söylediklerini tekrar etmeye

başladılar. Her birkaç adımda bu cümleler bir halka daha genişledi ve kısacık bir süre içinde gözlerden yaşlar akarak karşı ufuklardan ve tepelerden yankılandı:

"Lebbeyk!.. Allahümme lebbeyk!.. / Buyuur, Allah'ım buyuuur!.. İşte buradayım, emrine koştum, buyuur!.. Senin hiçbir ortağın yoktur. Buyur Allah'ım, buyuuur! Hamd sana mahsustur, nimet de senin, mülk de senindir... Hiçbir ortağın yoktur / Lebbeyk*!.. Allahümme lebbeyk!.. "*

Bir gün, iki gün, beş gün... Gittikçe büyüyen bir insan seli, gittikçe büyüyen teslimiyet, gittikçe büyüyen hıçkırıklar ve gittikçe büyüyen İslamiyet... Seyyale, Ravha, Üsaye, Sukyâ, Ebvâ, Kudeyd ve Gamîm... Kâh ikindi, kâh sabah, bazen teheccüd, bazen zuhr... Allah adı, Allah zikri... Onuncu günde, Zilhicce'nin beşincisinde Pazartesi günü Merruzzahran'a vardık... Mahşerî bir kalabalıkla... Güneş battı batıyordu. Önde gülüm, ardında ümmeti. Mekke'ye gusül abdesti almış ve sabah namazını kılmış olarak girmişti. Fetih gününde girdiği yerden, Batha'daki yukarı vadiden... Dostum İbrahim'in yürüyen hayalini gördüğüm yerden.

Mekke onu büyük bir izdihamla karşıladı. Gelenler mi çoktu, bekleyenler mi seçmek zordu. Gelirken, her yer boşalmış da insanlar yalnızca Mekke'ye yürüyor zannetmiştim; Mekke'yi görünce de herkes buradaymış da dışarıda kimse kalmamış gibi anladım. Kâbe haremini kaç yüz yıldır hiç bu kadar kalabalık görmemiştim. Mekke'nin hareme yakın sokaklarında adım atma imkânı yoktu.

Gülüm doğruca Kâbe'ye gitti. Bir zamanlar kendi elleriyle duvara yerleştirdiği Hacerülesved'i selamlayıp tavafa başladı. Dünya dönüyordu, başlar dönüyordu, kalpler dönüyordu ve gülümün kalbi, Kâbe'yle bütünleşiyordu. Bir ara Kâbe mi

gülümün çevresindeydi, yoksa gülüm mü Kâbe'nin; ayrımına varamadım. Çünkü Kâbe yeryüzünün kalbiydi ve gülümün kalbiyle aralarında bir nur akımı başlamış, dönüşün her adımında bu akımdan müminlere tekbirler, salavatlar, dualar yağıyordu. Tavaf bitince dostumun hatırasını yaşatan Makam-ı İbrahim ile Kâbe arasında iki rekât namaz kıldı. Ardından Safa Tepesi'ne vardı ve dostumun mübarek eşi, İsmail'in annesi Hacer'in hatırasını tazeleyip Merve'ye doğru sayini tamamladı.

Ertesi sabah, namazdan sonra Mekke'deki yüz bin nur heykeli, beyaz ihramlarının içinde gülümün peşinden ta akşama kadar dura dinlene, zikrede okuya Ebtah, Mina, Nemira yoluyla Arafat'a geldiler. İşte hac başlıyordu. Bilal'in güzel sesiyle ovalar çınlamış, nurani kalabalık rükûsu ve secdesiyle, duası ve âminiyle yüce Allah'ı anmışlardı. Yolda bir yandan gülümün huzuru, diğer yandan dostum İbrahim'in hatıralarıyla mest idim. Özellikle de Mina'da duygulanmıştım. Dostum İbrahim'in yaptıkları dün gibi hatırımdaydı. Şeytan bir türlü peşini bırakmamış, onu caydırmak için kalbine girmeye çalışmış o da yedi defa dönüp dönüp onu taşlamış, kovmuştu. Yarın gülüm ve ashabının onun hatırasına burada yedişer taşı Cemerât'a fırlatarak benlikleriyle mücadele edeceklerini ve ondan sonra kurbanlarını keseceklerini henüz bilmiyordum. Beraberlerinde getirdikleri mübarekleri Kâbe'ye varmazdan evvel, burada kurban edeceklerini ve İsmail'in anısına bir atıfta bulunacaklarını keşfettim. Nefislerin kurban edilişi anlamına gelecekti bu. Yüzyıllardır kabaran, azan ve vahşileşen nefislerin yok edilmesi, insanın nefsine galip gelişinin göstergesi olacaktı. Gülüm bütün ömrünü buna harcamış sayılırdı. İnsan, nefsine kurban mı olacak, yoksa nefsini kurban mı edecek? Allah'ı bir bildikten sonra

nefsin kurban edilmesi gerekiyordu çünkü. Üstelik kurban bir şükrün de adıydı; dostum İbrahim'in oğlunu kurban etmekten kurtuluşunun şükrü... Dedesi Abdülmuttalib'i ve babası Abdullah'ı hatırladı...

Yol boyunca dostum ile gülüm arasında hiç durmadan kıyaslamalar yaptım. Bir keresinde *"Ben en fazla babam Hz. Âdem'e benzerim; peygamberler içinde bana en çok bezeyen de atam İbrahim'dir,"* demişti. Şimdi fark ediyordum ki dostum İbrahim, gülüme çok benziyordu. Galiba gülümün gelmesi için İbrahim bir öncü idi diye düşündüm. "Âlemlere rahmet olanın atası İbrahim," dedim içimden, "güzel soylu İbrahim, sen ne güzel dost idin ve torunun Muhammed ne güzel bir sevgili!" Muhammed adını anınca elbette *"Sallallahu aleyhi ve sellem"* dedim. Çünkü artık gülümün adı anılan her yerde *"Salât ve selam onun üzerine olsun"* demek herkes için olduğu kadar benim için de bir nimettir. Bugün, burada, Arafat sahrasında, kızıl devesinin üzerinde "İnsanlar!" diye başladığı şu hutbe de zaten bunu göstermişti. İnsanlığın değişmez kural, kanun ve nizamlarını bir nasihat diye müstakbel hacılara anlatması, insan haklarına dair sınırları belirlemesi ve insanlığa bir ışık yakması bundandı. Her peygamber –dostum İbrahim de dâhil– insanların güzel bir hayat sürdürmeleri, birbirlerine dürüst davranmaları, Allah'a ve diğer varlıklara karşı hak ve sorumluluklarını yerine getirmeleri için tebliğler getirmişlerdi. Nebiler sultanı, rahmetin sâkisi ve Refref'in süvarisi gülümün tebliği ise bütün geçmiş tebliğlerin en gelişmiş, en kapsamlı hâliyle yeniden harmanlanmasıydı. Bir şeyi anladım; kıyamete kadar artık başka bir gül açmayacaktı ve bütün insanlık mahşer yerinde Allah'ın huzurunda toplandığı zamana kadar onun ıtırları ve desenleriyle yaşayacak, ondan saptıkça yolunu kaybedip

sancılanacak, ona sarıldıkça aydınlanıp derman bulacaktı. Şimdi şu kızıl devenin üzerinde söyledikleri hemen hemen bunun bir özeti gibiydi: Yüz bini aşkın insan kulak tutmuş dinliyor, sesi başka seslerle çoğaltılarak koca sahranın her köşesine ulaştırılıyordu:

"İnsanlar! Sözümü iyi dinleyiniz! Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada bir daha buluşamayacağım.

İnsanlar! Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namuslarınız da öyle mukaddestir, her türlü tecavüzden korunmuştur.

(...)

Müminler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşırmazsınız. O emanetler Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve peygamberinin sünnetidir.

Ashabım! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz. Müslüman Müslüman'ın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeştirler. Bir Müslüman'a kardeşinin kanı da, malı da helal olmaz. Fakat malını gönül hoşluğu ile vermişse o başkadır.

(...)

İnsanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarısınız. Âdem ise topraktandır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi kırmızı tenlinin siyah üzerinde, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmadadır. Allah katında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır. Azası kesik siyahi bir köle başınıza amir olarak tayin edilse sizi Allah'ın Kitabı'yla idare ederse onu dinleyiniz ve itaat ediniz. Suçlu, kendi suçundan başkasıyla suçlanamaz. Baba oğlunun suçu üzerine, oğlu

da babasının suçu üzerine suçlanamaz. Dikkat ediniz! Şu dört şeyi kesinlikle yapmayacaksınız: Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaksınız. Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı haksız yere öldürmeyeceksiniz. Zina yapmayacaksınız. Hırsızlık yapmayacaksınız. Ben, insanlar 'Lâ ilâhe illallah' deyinceye kadar onlarla cihad etmek üzere emrolundum. Onlar bunu söyledikleri zaman kanlarını ve mallarını korumuş olurlar. Hesapları ise Allah'a aittir."

Hasta gönüllerin tabibi ve Hak Taâlâ'nın habibi gülümün nasihatini böylece tamamladığını anladım. Sözleri, arkadaşlarına bir tür veda gibi geldi bana. Çünkü Arafat'ı dolduran mahşerî kalabalığa şöyle bir soru sordu:

"İnsanlar! Yarın beni sizden soracaklar; ne diyeceksiniz?"

Bu soru bir tür ibra idi. Yaptığından razı, yaptıklarından razı olanların karşılıklı ibrası. Gülümün arkadaşları böyle bir soru beklemiyorlardı. Yine de hiç tereddütsüz cevap verdiler. Birinin sesi diğerine karışmıyor gibi berrak cümlelerle ve birbirleriyle sanki sözleşmişçesine aynı kelimeleri kullanarak:

"Allah'ın elçiliğini ifa ettiniz, vazifeyi hakkıyla yerine getirdiniz, bize vasiyet ve nasihatte bulundunuz, böylece şehadet ederiz"

Gülüm bunun üzerine son olarak nazil olan ve Kur'an'ı tamamlayan vahyi tebliğ etti. Bundan böyle ümmeti Allah'ın üzerlerindeki haklarını hakkıyla teslim edecekler diye umuyordu. Bu tebliğ aynı zamanda kendi hutbesinin de sonuydu. Allah'ın sözüyle gülümün sözünün bu ayette buluştuğunu anladım:

"Bismillahirrahmanirrahim: *Bugün kâfir olanlar dininizden ümitlerini kestiler. Artık onlardan korkmayın, benden*

korkun. Ben bugün dininizin hükümlerini ve size nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı beğendim!"[110]

Ortalık birden sessizleşiverdi. Az evvel haykıran ve gülüme razılık bildiren o kalabalık sanki yeryüzünden çekilip gitmişti. Arafat sahrasında yüz bini aşkın insan vardı ama herkes tenha bir gecede, bir sese hasret, yapayalnız kalmış kadar ıssızdı. Gülüm bunu önceden biliyormuş gibi çevresine bakındı. Sonra şehadet parmağını kaldırdı. Ardından müminlerin üzerine bir müşfik dal uzatır gibi indirdi. Mavera kafesinde Allah'ın bizzat öğrettiği tutî, son şakımasıyla ümmetini mest etmiş, tasdik alıyordu. Üç kere eliyle birlikte tekrar ettiği cümlesini herkesin tek tek duyduğunu anladım:

"Şahit ol yâ Rab!"

"Şahit ol yâ Rab!"

"Şahit ol yâ Rab!"

Ve ansızın bir feryat koptu. Ezel kadar eski ve ebed kadar yeni olan din tamamlanmıştı. Ağlayanlar, hıçkıranlar, tekbir getirenler, salavat ve telbiye okuyanlar... Herkes gibi benim de içimi bir hüzün kapladı. Gülümün sözleri bir vedayı dillendirmişti. Yüreklere hasretin çöktüğü andı. Biliyordum, hiç kimse birbirine dillendirmese de hepsi Allah elçisinin ömrünün sonuna geldiğini düşünüyorlardı. Pek çoğu da bunu aklından söküp atmak için "Şimdilik haccı tamamlamak gerekiyor," diye kendini oyalayıp kalabalığın sesine uymaya başladılar:

"Allahu Ekber, Allahu Ekber! Lâ ilâhe illallahu va'llahu ekber! Allahu ekber ve li'llâhi'l-hamd!"

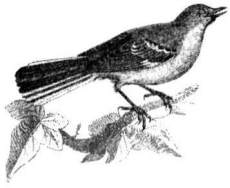

632

- Bir kabir ziyareti...
- **Hummalı baş ağrısıyla gelen hastalık**
- Mescide gidememenin üzüntüsü ve Hz. Ebû Bekir'in imamlığı
- **En yüce Dost'un katına...**
- Müminlerin üzüntüleri, Hz. Ömer'in tavrı ve Hz. Ebû Bekir'in onları teskin edişi
- **"Sallallahu alâ Muhammed / Sallallahu aleyke Ahmed"**

Senin derdinle yanmak bir saâdet yâ Rasûlallah
Şu âlemde hemân sensin hakîkat yâ Rasûlallah
(Lâedri)

Gönüllerin senin derdinle yanması bir saadettir ey Allah'ın elçisi; çünkü şu âlemde yegâne hakikat sensin...

NAAT

Gülüm için...

Hac tamamlanmıştı. Mekke'ye son bir kez bakıp oradan ayrıldığında, hicret ettiği zamanki bakışını hatırladım. En az onun kadar hüzün doluydu. Mekke'de son ziyaret ettiği yer, kendisine ilk inanan kişi, müminlerin ilki sevgili eşi Büyük Hatice'nin kabri olmuştu. Onu çok özlediğini hissettim. İçim burkuldu. Veda vakti yaklaştı demekti. Arafat sahrasında vasiyetini de yapmış sayılırdı. Dostum İbrahim ile anlaşmamızı hatırladım ve derhâl şarkılarımı saydım. Evet ya, sıra kırkıncıdaydı. Göz yumup açıncaya kadar bana verilen saadetin sonuna gelivermiştim. Allah'ım!.. Zaman ne çabuk da geçmişti.

Şikâyet değil maksadım; âlemlerin en güzel gülüyle geçen bunca hatıradan sonra asla şikâyet değil. Lakin ayrılık... Ah

ayrılık... Arkadaşlarının hiçbiri onunla benim geçirdiğim zaman kadar uzun zaman geçirmemişlerdi. Tam altmış üç yıl her yerde, her zaman takip etmiş, yanında olmuştum. Benimle bu hususta olsa olsa Ebû Bekir yarışabilirdi. Diğerleri ise ancak sayılı birkaç yıldan bahsedebilirler. Rengiyle boyandığım, kokusuyla yandığım güzeller güzeli gidecekti demek?

Elbette üzülecektim, hatta herkesten çok üzülecektim. Ebû Bekir'in bile onun ayrılığından benim kadar etkileneceğini zannetmiyorum. Eşi Aişe? Hayır, hayır!.. Belki kızı Fâtıma? Çünkü o gülümün yaşayan tek evladı, ciğerparesi, birtanesi, yegânesi, canı... Gülüm, Bakî Kabristanı'nı ziyarete gittiği gece yarısında, kendimi Fâtıma ile özdeşleştirmeye ve hislerimi onun hisleriyle ölçmeye bu yüzden karar verdim. Ayrılığını en derinden hissettiğim zamandı çünkü o.

Huyuydu, yatsıdan sonra yatar, gecenin ikinci yarısında ibadet için yeniden kalkardı. O gece biraz erken uyandı ve hizmetinde bulunan Abdullah'a katırını eyerlemesini söyledi. Dediğine göre ölülere dua etmesi emredilmişti. Beraberce Bakî Kabristanı'na vardılar. Ben de terennümlerimle onlara eşlik ettim. Gülüm kabirlerin başında tek tek durdu, her biriyle görüşüyormuş gibi konuştu ve dualar etti. Kabir âleminin ve öte dünyanın nasıl olduğunu anlamaya çalışıyordu zannederim. Kendisine bir ev ve ev için geçit beğenir gibiydi. İçinde ebedî kalınacak bir yurt. Birden irkildim. Çünkü ben dünyalık idim. Onunla bu geçitten sonra devam edemeyecektim. Dilim lal oldu, şarkım kesildi. Özellikle de Abdullah'a hâlini açıkladığı anda:

"Dünyanın bütün zenginliklerini, uzun bir hayatı ve sonunda cennete girmeyi de; Rabbimle hemen buluşmayı ve cennete hemen girmeyi de seçebilirim!"

Konduğum mezar taşından yuvarlanayazdım. Allah ile hemen buluşmayı seçeceğini biliyordum. Uzun bir hayatı seçmesi için Abdullah'ın yalvarmalarının boşa gideceğini de.

Nitekim hemen o sabah şiddetli bir baş ağrısıyla uyandı. Mescidde saf tutan müminlere, kıyamda veya rükûda, secdede veya kaidede ağrının şiddetiyle kıvrandığını asla hissettirmiyordu. Hatta namaz sonrası kendisini dinleyenlere ölüm hakkında nasihatte bulundu. Vaziyeti ilk anlayan Ebû Bekir oldu; gözlerine yaşların dolagelmesinden çıkardım. Gülüm bunu fark edince ashabına Ebû Bekir'i öven sözler söyledi. Bu sefer de ashabı durumu kavradılar. Ayrılık, ah ayrılık!.. O sırada kimisinin buna inanmak istemediğini, kimisinin "O bir peygamber, niye ölsün ki?" diye itiraz ettiğini, münafıklardan birinin de "Hah işte bak, peygamber olsaydı ölmezdi!" diye fitne çıkarmayı planladığını görüyordum. Ağlayanların sayısı artınca, cennette bir havuzun başında tekrar buluşacakları müjdesini dillendirdi:

"Sanır mısınız ki ben ölümde sizin sonuncunuzum; haberiniz olsun, ben sizden önceyim. Sizler art arda birbirinizi öldürür cemaatler hâlinde beni takip edeceksiniz!"[111]

Her kemalin bir zevali, her güzelliğin bir sonu, her doğanın bir ölümü oluyordu. Acılı yürekler, maalesef o anda söylediğinin ne derece şiddetli bir ikaz olduğunu, birbirini öldürme zilletini fark edemediler. İçinin bu müstakbel acıyla yandığını hissettim. Benimle birlikte herkes onun gideceğine yanarken, o kendinden sonra ümmetinin hâlini düşünerek üzülüyordu. Fâtıma'nın kapısına koşmak istedim. Beş çocuğunun elinden tutsun, gülümün yanına varsın, çocukları kucağına gönderip biraz gönlünü hoş etsin, içini açsın istiyordum. Hasan henüz sekiz, Hüseyin yedi, Ümmügülsüm

beş; Zeyneb üç ve Rukayye de iki yaşlarındaydı. O anda fark ettim, meğer ince ve narin Fâtıma üç ablasının ismini üç kızında yaşatmak istemişti. Gülüm buna çok memnun olmuştur diye düşündüm. Ama asıl Hasan ile Hüseyin'i görmekten sevinç duyduğunu ve onlarla oynadığı zamanki neşesini hatırlıyordum. Fâtıma onları alıp yanına varırsa biraz ferahlar, yine oyunlar oynar, hatta ölümüne üzüleceklerini hissederek belki tercihinden vazgeçer diye umutlanıyordum. Ne de olsa Fâtıma onun neslini devam ettiren bir nur yumağı, kendisinin dünyada bıraktığı son çiçeğiydi. O doğduğunda gülümle beraber sevinmiş, Ali'yle evlendiğinde mutlu olmuştum. Buna karşılık o babasıyla çok defa üzülmüş ve ağlamıştı. İlk gözyaşları, yediği bir tekmenin ardından henüz küçücük bir kız iken akmıştı. Kâbe hareminde, azılı müşriklerin sevgili babacığını yakasından tutup sıkıştırdıkları vakit... Onu korumaya çalışırken... Babasına hissettirmemeye çalışmıştı ama o günden sonra çocuk ruhunun her şeyi anladığını ben biliyordum. Gülümün üzerine deve işkembesi koydukları günden itibaren minicik yüreği olanca sevgisiyle, babasını koruması için Allah'a durmadan dua etmiş, ona yardım edemediği için sabahlara kadar gizli gizli ağlamıştı. Şimdi babacığının dayanılmaz baş ağrısını ona duyurursam, gülümden ayrılmayı geciktiririm sanıyordum. Fâtıma yanına gelince yanıldığını anladım. Evet, ben kırkıncı şarkıya hazırlanmalıydım. Çünkü gideceği yerde daha sevgililer vardı besbelli, özledikleri vardı ve orada daha mutlu olacaktı. Değil mi ki görev tamamlanmış, vahiy sona ermişti. Mirac'ın iştiyakı hâlâ gönlünde miydi, hâlâ maverayı mı özlüyordu, bilemiyordum, ama ertesi gün başka bir şeyi bildim. Meğer Hayber'de ısırdığı zehirli kuzu kolunun acı tadı hâlâ damağındaymış. Dilinin üzerindeki küçük kızarıklık, büyümek

için meğer yıllardır bu anı beklemiş. Çünkü ağrısı gitgide artıyordu. Daha da artacağa benziyordu. O sıradan bir kul değildi, belki yirmi erkeğe bedel bir bedendi. O hâlde yirmi kişinin ağrısına maruz kalacaktı. Galiba ağrı denilen şey, hiç kimsede, gülümde olduğu kadar ağır olmamıştı.

Aişe'nin hücresinde istirahate çekildi. Böyle zamanlar için Aişe ona herkesten daha şefkatli ve sevgiliydi, her dediğini yapar, her nazını çekerdi. Fâtıma da yanındaydı üstelik. Ben penceresinde ağlıyordum, o döşeğinde terliyordu. Ateşli bir humma. Nefes borusu tıkanmış gibiydi. Sesi boğuluyordu. Ateşin harareti o derece yüksekti ki, sanki boşlukta asılı bir kovadan üzerine yeknesak aralıklarla su damlıyormuş gibi durup durup belinliyordu. Fâtıma sokuldu:

"Babacığım. Rabbin seni geri çevirmez, acaba şifa bulman için dua etsen?!.."

Zorlukla cevap verdi:

"Bize ibtila böyle ağırlaştırılır, ecrimiz de kat kat verilir. İnsanların en ağır ibtilaya uğrayanları peygamberlerdir. Sonra derecelerine göre onlardan sonra gelenlerdir."[112]

Aişe başını göğsüne aldı ve onu kollarıyla sardı. Yıllarca gülüm Aişe'yi böyle himaye etmiş, korumuştu ve şimdi o aynısını gülüme yapıyordu. Bir şefkat kucağının ne olduğunu anladım. Fâtıma o güne kadar Aişe'yi hiç kıskanmadığı hâlde o gün kıskandı. Hatta hiç kimseyi bu derece kıskanmadı. Allah'ın kutlu elçisi onun bağrına başını yaslamış olarak ruhunu teslim edecekti. Bu ne büyük bir bahtiyarlıktı. Ama hayret, o bahtiyarlığın sahibi içinden neler geçiriyordu. "Acaba Hatice sağ olsaydı, Allah'ın elçisi benim kucağım yerine onunkini mi tercih ederdi? Yoksa beni bırakıp ona mı gitmek istiyor?" Aişe'ye Hatice'yi kıskandığı için hak verdim.

Seven her kadın aşktaki rakibi hakkında böyle düşünürdü. O anda sahip olduğu nimet ve baht hiç kimseye nasip olmasa bile... Ve Fâtıma'yı da anladım. Neden babasını kollarında tutmak istediğini... İkisine de hak verdim. Elbette her kadın hayat arkadaşı ve eşi göğsüne başını yaslamış olarak ölsün isterdi. Gülüm ise eşlerin en şereflisiydi.

Nur neslinin sadefi, ondan sonraki her gün tekrar tekrar gülümün odasına geldi, her defasında ağlayarak yanından ayrıldı. Aişe'den fırsat buldukça onu kucaklıyor, bağrına basıyordu. Anlıyordum ki kokusunu nefesleniyordu. Bana benzemişti. Gül kokusunu o da hissediyordu. Bir ara bunu içinden geçirdiğini bile fark ettim:

"Güzel babacığım, ne de tatlı gül kokuyor, galiba cennet kokuyor!"

Aişe özlemin derecesini anlamıştı; Fâtıma ne vakit yanına gelse nöbetini ona vermeye başladı. Ama Fâtıma babacığının bedenini bağrına yasladıkça humma ateşinin kendi bedenini de yaktığını hissetti, onu serinletecek bir çare bulamadığı için kahroldu. Bir ara sevgili babacığının mübarek başı göğsüne düşüverdi. Sanki bütün gök onun başıyla birlikte bağrına yaslanmış, sanki bütün yıldızlar tomur tomur olup alnına birikmişti. Kâinatın olanca ağırlığını kucağında hissetti. Derinlerden nefes almaya ve bir ıstırabı ilmik ilmik dokumaya başladı. Acı çektiği her hâlinden belliydi. Ama hiç ağrı ve sızısını dışa vurmadı. Sadece bir kere, içinden geçeni farkında olmadan sesli düşündü:

"Vay benim güzel babacığım, vay mübarek babacığımın çektiği ıstırap!"

Gülüm hiç tereddütsüz mukabelede bulundu:

"Bugünden sonra babanın üzerinde hiç ıstırap kalmayacak benim güzel kızım, tatlı kızım. Kıyamete kadar hiç kim-

seyi hayatta bırakmayacak olan ölümün baban için vakti gelmiştir. Öldüğüm vakit *'Hepimiz Allah'tanız, yine O'na döneceğiz!'*[113] deyip sabret. Sakın ağlama!"

Ağlamamak mümkün müydü? Kim babasını kaybeder de ağlamazdı? Gülümün kast ettiği ağlama içerideki acıya gözyaşı dökmek değil, kendini kaybedecek derecede ağlamayı bir vaveylaya ve herkesi ayağa kaldıracak yasa dönüştürmekti. O biraz da "Kızım, kendine mukayyet ol, sabır ve tahammül göster!" demek istemişti. O tahammül gösterdi ama yerine ben ağlamaya başladım. Ya nasıl ağlamazdım ki?

Rabiülevvel ayının on ikinci gecesindeydi. Goncamı dünya gözüyle ilk defa görmüştüm. Şimdi de Rabiülevvel'in on ikincisi başlamak üzereydi ve yüzüne dünya gözüyle son bakan yine ben olmak istiyordum.

Bakî Kabristanı'na gidişin sekizinci günüydü. Başlangıçta mescide devam etmiş, ashabıyla konuşmuş, hasta da olsa namaz kıldırmıştı. Üç gün evvelki yatsı vaktinde ise artık mağara arkadaşı, "İkinin İkincisi", Sıddîk olan Ebû Bekir'in kendi yerine imam olmasını buyurdu. Ve bu sabah da mescide gidemedi. Oysa namaz için *"gözümün nuru"* diyordu. Namazsız olmazdı.

Gün boyunca herkes veda ziyaretine gelip helalleşti. Yanından çıkanlar güneşin rengini hep solmuş görüyorlardı. Sonuncu ziyaretçi de odadan ayrıldığında Aişe, gülümün başını göğsüne koydu, "Seni seviyorum, seni seviyorum" diye tekrarlayan kalp atışlarıyla baş ağrısını tedaviye çalıştı. Sekiz gecedir bunu yapıyordu. Aişe gülüm için, gülüm de Aişe için bir sığınaktı. Ve şimdi sığınaktan ayrı düşme vaktiydi. Çaresizlik kolunu kanadını kırmıştı, çareler aranıyordu. Bir şeyi hatırladı. Vaktiyle kendisi hastalanmış, gülüm de sağ eliyle onun yüzünü sıvazladıktan sonra "Ey insanların Rab-

bi!" demişti, "Rahatsızlığı gider, şifa ver. Şifa veren Sen'sin, Sen'in şifandan başka şifa yoktur, hastalık bırakmayan bir şifa ver!" Aişe o gün kısa sürede sıhhatine kavuştuğunu aklından geçirdi ve sağ eliyle gülümün yüzünü kavrayıp mırıldanmaya başladı. Gülüm onun elini çekiverdi:

"Hayır, Aişe, böyle deme. Ben Refik-i A'lâ'yı, en Yüce Dost'u isterim; Cebrail, Mikâil ve İsrafil ile birlikte olmayı dilerim. Ey Allah'ım! Beni yarlıga, bana rahmetini ver!"

Aişe'nin eli düşüverdi. Bütün bedenler topraktı, onunki kimya idi. Bütün kullar bigâne, o mahrem idi. Aişe kimyasız ne yapardı? Aişe mahremsiz ne yapardı? Elinden sonra bedeni bir külçeye döndü. Üzülmemesi ve onun gidişine kendini inandırması gerekiyordu. Gittiği yerden değildi üzüntüsü, yalnız gitmesindendi. Kendine mukayyet olmalıydı. Birden onu artık göremeyeceğini düşündü. Ağladı, ağladı, ağladı... Ben de ağladım:

"Karanlık gönüllerin çerağıdır o, nurunu alıp götürecek üzerimizden / Mucize kaftanını giyinen sultandır o, hükmünü çekecek üzerimizden / Hak cemalinin aynasıdır o, görüntüsünü gizleyecek bizden / Dünya denen sadefin dürdanesidir o, inci kayıp gidecek elimizden."

Aişe'nin yanakları ıslak, benim bağrım kan idi. Gülümün yüzünde tatlı bir tebessüm, elini yukarılara kaldırdı. Bir yerleri veya birini işaret eder gibiydi. Dilindeki kelimelere dikkat ettim:

"En yüce Dost'a!.. En yüce Dost'a!.. En yüce Dost'a!.."

Bunu kaçıncı söyleyişindeydi bilmiyorum, dünya çevremde dönmeye, her şey devrilmeye başladı. Gökler karmakarışıktı. Işık kalmıyor, yer savruluyordu. Gülümün sesini duyuyordum, gittikçe kısılıyordu. Çevremde ağlama sesleri vardı ve

sevinç sesleri. Dünyadakilerle cennettekiler arasında bir çatışma sanki. Mübarek ağzından çıkan kelimelerin kanatlanıp yukarılara doğru uçtuklarını görüyordum. Bir ara bütün dikkatimi toparlayıp gülüme baktım. Üzerinde belden aşağısını saran bir örtüyle yama üstüne yama vurulmaktan keçeleşmiş bir hırka vardı. Aişe telaşla çırpınıyordu. Ötelerde, maverada sevinenler vardı, şenlik gibi, karşılama gibi... Bir oraya, bir buraya tekrar tekrar baktım. Odada hiçbir şey kıpırdamıyordu. Kendimi kaybetmemeliyim, kendimi kaybetmemeliyim... Kendimi... Ama... Ne... Yoksa!.. Yoksa!.. Gülüm so-so-solu-y...

Kulağıma sesler çalınmaya başladığında gözlerimi açmakla açmamak arasında şüphedeydim. Açıp da kimi görecektim ki. Gülüm solduktan sonra dünya neyimeydi. Şu âlem o var iken ne güzeldi, şimdi o yoksa, var olan her şey yok olsa neydi? Kulağıma tekbir sesleri çalınmaya başladığında içime bir teselli doldu. "Tekbirler, salavatlar, şehadet kelimeleri var ise gülüm de var sayılır" diye mırıldandım ve gözlerimi açtım. Melekler çevresini almışlardı ve bugüne kadar duymadığım bir övgü işitiyordum:

"Sallallahu ala Muhammed / Sallallahu aleyke Ahmed"

Mescidden yükselen bir sesin meleklerin sesine karıştığını duydum:

"Allahümme salli alâ seyyidinâ ve nebiyyinâ Muhammed"

Başımı kaldırmaya çalıştım. Kanatlarımın beni artık taşımayacağını düşünüyordum. Varlık sebebim gitmişti. Mescid tarafından uğultular duyuyordum. Ölmeyi istedim. Gözlerimi yumdum. Derken Ömer'in heybetli sesiyle irkildim:

"Vallahi Allah'ın elçisi ölmedi. Vallahi gönlümden öyle geçer ki, Rasûlullah ölmedi, Allah onu muhakkak diriltecek de 'O öldü!' diyenlerin elleri ve ayakları kesilecektir!"

Başımı gülüme çevirdim. Yüzü bir bezle örtülüydü. Ve Ebû Bekir gülümün başucunda yere çömelmek üzereydi. Ne kadar baygın kaldığımı o vakit kestirebildim. Bir habercinin Medine dışına gidip Ebû Bekir'i çağırmış olması lazımdı. Çünkü o günlerde şehir dışında konaklıyordu. En az iki saat. Gülümün sadık dostu, mağara arkadaşı sevgili Ebû Bekir gülümün yüzündeki örtüyü açtı. Üzerine kapandı, hem öpüyor, hem ağlıyordu.

"Vah benim dostum, vah benim güzidem!.. Sen sağ iken de güzeldin, ölü iken de güzelsin!.."

Ebû Bekir uzunca bir müddet gülüme medhiyeler söyledi. Bazısını keşke yıllar önce söyleseydi de ben de şarkılarımın arasına katsaydım diye hayıflandım. Ömer mescidde, hâlâ gülümün ölmediğini haykırıyordu. Ebû Bekir biraz sakinleşince gülümün yüzünü kapatmak istedi ve onunla son defa konuştu:

"Anam babam sana feda olsun, yâ Rasûlallah! Vallahi Allah sana iki ölüm vermeyecektir. Sana takdir edilen bu ölüm geçidini atlamış bulunuyorsun!"

Ardından dışarıya çıkıp Ömer'i susturdu:

"Yemin eden adam, sakin ol!.. Yemin eden adam, sakin ol!.."

Sonra herkesi susturup uğultuların kesilmesini istedi. Sükûneti sağlayınca da söze başladı:

"(...) Velhasıl bilin ki aranızda kim Muhammed'e tapıyorsa Muhammed ölmüştür. Ama kim de Allah'a kulluk ediyorsa, Allah diridir, asla ölmez. Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisin geriye eski dininize mi döneceksiniz? Kim gerisin geriye dönerse Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah şükredenleri mükâfatlandıracaktır."[114]

Medine'de kimse gönlünde elem ve ıstıraptan başka bir şey hissetmiyordu. Kimisi gülümün irtihaline, kimisi vahyin kesilişine ağlıyordu. En çok ağlayan da Fâtıma ile Aişe'ydi. Aişe, gün yüzünü çevreleyen gece renkli saçlarını okşaya okşaya ta gömülünceye kadar onun mübarek başını kucağında tutmaya devam etti. Fâtıma da durmadan mersiyeler okudu:

"Ey Rabbine kendisinden daha yakını bulunmayan babam, vay babam / Ey makamı Firdevs cennetinde olan babam, hay babam / Ey Rabbin davetine uyup giden babam, vay babam / Ey Cebrail'in bize vefatını haber verdiği babam, hay babam, vay babam, ey vay babam!.."

Ali, mübarek bedeninden gömleğini çıkarmadan cenazesini yıkadı. Herkesin sıcaktan yandığı günlerde bile kardan daha soğuk, miskten daha kokulu ellerini göğsünde bağladı. Bu, gülümü yakından son görüşümdü. Ölümsüz bir varlıkmış gibi genç görünüyordu. Göz çevresinde bir tek kırışık yoktu. Siyah saçları ve sakalı hâlâ capcanlı idi. Fil yılından bu yana geçen altmış üç yılın ancak yarısını yaşamış kadar zindeydi. Zannederim teker teker cenaze namazını kılan erkekler, kadınlar ve çocuklar da onda benim gördüğüm gençliği görüyorlardı. Kabri, Allah'a yürüdüğü, canını Azrail'e teslim ettiği yere, hücresine kazıldı ve ertesi çarşambanın gece yarısında defnedildi.

Her şeyi baştan sona görenim ben. O günü ve öncesini, daha öncesini. Gidişi ve daha sonrasını da... Ali'nin mescid avlusunda "Allah elçisinin kime bir vaadi, bir borcu varsa bana gelsin!" diye nida ettiğini... Sonra da üzgün ve perişan, gülümün mahremi, azatlısı Enes'i yanına alıp Fâtıma'yı

teselliye gittiğini... Hiç unutmam, Fâtıma'nın göz pınarları çoktan kurumuş, çocuklarıyla birlikte ağlıyor, gözyaşları hıçkırıklarla yarışıyordu. Gözlerinin kararıp kararıp gittiği bir andaydı. Uzaktan gelen gölgeleri seçebildiği sırada kocasına sordu:

"Hasan'ın babası! Allah elçisini gömdünüz mü?"

"Evet, ey mübarek elçinin kızı, gömdük!"

Fâtıma bu haberle içinin boşalıverdiğini hissetmişti. Boğazı düğümlendi, boğulur gibi oldu. Derin bir nefes alıp kendine gelince Ali'ye söyleyemediğini Enes'e söyledi:

"Eneees! Enes!.. Rasûlullah'ın üzerine toprak saçmaya gönlün nasıl razı oldu Enes!"

Enes zaten kendini zor tutuyordu. Hıçkırıklar arasında kekeledi:

"Vallahi Fâtıma, üzerime varma. Ve vallahi bütün ömrümce, babanın Ebû Bekir'le gelip Yesrib'e girdiği günden daha ziyalı ve daha güzel olan bir gün görmemiştim. Medine, onu toprağa verdiğimiz bugünden daha karanlık, daha ağır bir günü de görecek değil!.."

Ertesi gün öğle vaktiydi. Medine, gözyaşları içinde mescide yığılmıştı. Kimsenin yanındakine bir şey söylemediği, söyleyemediği, dokunmadığı, hatta bakamadığı bir zamandı. Bilal ezan okumaya başlamıştı:

"Allahu Ekber!.. Allahu Ekber!.. Allahu Ekber!.. Allahu Ekber!..

Eşhedü en lâ İlâhe illa'llah... Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah...

Eşhedü enne Mu..."

Bilal'e baktım. Herkesin baktığı gibi. Boğazı düğümlendi. Sesi titredi. Dudağını ısırdı... İnsanları çağırmalı, namaza

davet etmeliydi. Ama hayır, yapamadı... Devam edemedi... Hıçkırmaya başladı... Herkes hıçkırmaya başladı... Boğuluyordum. Artık dayanamayacaktım. Medine'den alıp başımı gitmeyi ilk o anda düşündüm. Gidip kendime huzur içinde ölebilecek bir yer seçmeliydim. Dostum İbrahim ile yaptığımız anlaşma gereği şarkılarım tamamlanmıştı. Gülüm gitmiş, geriye dünyalıktan bir silah, bir boz katır ve Allah yolundan vakfettiği bir küçük arazi parçasından gayrı bir şey bırakmamıştı. Zırh gömleği de bir Yahudi'de otuz ölçek arpa karşılığında rehin bulunuyordu. Medine'de bunların başını bekleyip durmanın anlamı yoktu. Üstelik her görüşümde ağlayacak olduktan sonra. Sonra birden gülümün asıl mirasını düşündüm; Kitap ve sünneti. Kendisine inanan herkesin ortak mirası olan Kitap ve sünneti!.. Kendime baktım. Dünyalıktan güzel tüylerim, nadide yakışıklılığım, güzellerden güzel sesim vardı ama bunlarla övünülmezdi ki!.. Hepsi geçiciydi. Belki gülüme adanmış kırk şarkı! Kalıcı olan, bütün bülbüllere miras bırakacağım kırk şarkı. Falanca yerde mamur bir yuvam yoksa ne çıkardı; gülümün aşkıyla şeydalanırken yuva da neydi? Bir yuva yerine onun kalbine girmek yetmez miydi? Gülümün kalbinden güzel yuva mı bulunabilir?

Kalemlerin kalktığı, sayfaların kuruduğu demler gelmişti, anlıyordum. Hazine toprağa, cevher madene, gül tohuma, kul Allah'a... Elçisi ve habibinin yanında bulunmaklığımın yüzü suyuna istediğim kabul görürdü belki... Gülümün ve dostumun adını birlikte anarak yakarına vaktiydi:

"Ey insanların Rabbi! Ey meleklerin ve cinlerin Rabbi! Ey bitkilerin, hayvanların ve cansızların da Rabbi!.. Ey bütün yaratılmışların Rabbi!.. Ey bülbüllerin de Rabbi!.. İbrahim Halilullah'ın bereketi ve kurbanı için... Muhammed Habibullah'ın rahmeti ve şanı için..."

Ben bülbülüm. Eğer bugün bahçenizde bir yerlerde size kırk birinci şarkıyı söylüyorsam, bilin ki yine gülümü anlatıyorumdur:

"Bütün şarkılarım sana senâdır yâ Rasûlallah / Ne ki vardır ya senden ya sanadır yâ Rasûlallah" Çünki *"Seni her kim severse ben rakîbim yâ Rasûlallah!"*

NOTLAR

1 Kur'an, İbrahim, 69

2 Kur'an, İbrahim, 14

3 *"Hâlbuki onlardan birine, kız doğum haberi müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolar, yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğü dolayısıyla kavminden gizlenir. Şimdi acaba o çocuğu zillet ve horluğa katlanarak saklayacak mı; yoksa toprağa mı gömecek? Dikkat edin, verdikleri hüküm ne kötüdür!"* (Kur'an, Nahl, 58-59)

4 "Ben kendi sulbünden geldiğim şu sülaleye kadar Âdemoğulları'nın en hayırlı sülalesinden, nesilden nesle intikal ederek gönderildim." (Buharî, Menâkıp, 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 373-417)

5 Kur'an, Saffât, 102

6 Abdülamr adı daha sonra Hz. Peygamber tarafından Abdurrahman olarak değiştirilecektir: Abdurrahman b. Avf

7 "Allah, İbrahimoğulları'ndan İsmail'i seçti, İsrailoğulları'ndan Kinaneoğulları'nı seçti, Kinaneoğulları'ndan Kureyş'i seçti, Kureyş'ten Haşimoğulları'nı seçti, Haşimoğulları'ndan da beni seçti." (Müslim, Fezâil, 1; 4/1782; Tirmizî, Menakıp, 1; Sünen, V/583; İbn Sa'd, I/20)

8 İbn Sa'd, I/166

9 Bkz. Taberî, Tarih, II/127; İbk Kesîr, Bidâye II/274-275

10 *"Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?"* (Kur'an, İnşirah, 1)

11 Halîme Hatun, Mekke'ye gelişlerinde Hz. Peygamber'i daima ziyaret etmiştir. Hatta yıllar sonra Hz. Hatice ona kırk koyun ile yüklerini taşımak üzere bir deve hediye edecektir (bk. İbn Sa'd, I/114; Köksal, I/51)

12 Hz. Peygamber ashabıyla bir sohbette buyurdular: "Ben sizin en saf Arapça konuşanınızım. Ben Kureyş kabilesine mensubum ve Sa'd b. Bekiroğulları'nca emzirildim."

13 Bu hanım bilahare Ümmü Eymen adıyla bilinecek ve İslam tarihinde önemli bir mevki edinecektir.

14 Yıllar sonra, bir göçebe bedevi Hz. Peygamber'in huzurunda tir tir titrerken şöyle soracaktır: *"Anası ekseriya kurutulmuş et yiyen bir insandan ne diye korkarsın?"* (Hakîm, Müstedrek, III/48)

15 *"Seni öksüz bulup barındırmadı mı?"* (Duha, 6)

16 *Yıllar sonra Fâtıma Hatun vefat ettiğinde Hz. Peygamber, "Bugün annem vefat etti," buyurup gömleğini ona kefen olarak sardırmış ve cenaze namazını kıldırdıktan sonra kazılan kabre inip onun kabre ısınması için bir kerre yanı üzerine uzandıktan sonra "O beni doğuran annemden sonra annemdi. Kendisinin çocukları aç durur, suratlarını asarlarken o önce benim karnımı doyurur, saçımı tarar ve gül yağlarıyla yağlardı. O benim annemdi."* (İbn Esîr, Usdü'l-gâbe, VII/217)

17 Yuhanna, XVI/13

18 Bir gün Aişe, Hatice'yi kıskanıp Rasûlullah'a, "Allah sana, çok seneler önce vefat edip giden yaşlı hanımdan âlâsını nasip etti" diye serzenişte bulunmuş ve karşılığında şöyle işitmişti: *"Hayır, Aişe! Allah bana Hatice'den âlâsını nasip etmedi. İnsanların beni yalancı çıkardığı devirde bana herkesten evvel iman eden, insanların beni mahrum bıraktığı demlerde bana bütün malını veren odur."* (Süheylî I, 159)

19 "Ben," diyordu Osman, "Dımaşk'tan dönüyordum. Maan ile Zerka arasında konaklamış, uykuların sonuna gelmiştik. Bir nida işittim: 'Uyanın ey uykudakiler, uyanın!.. Mekke'de Ahmed zuhur etti, uyanın!"

20 "Ben bir rüya görmüştüm. 'Oku!' emrinden birkaç gün sonraydı. Rüyamda dehşetli bir karanlık. İçinde kaybolmuşum ve hiçbir şey göremiyorum. Birdenbire dolunay belirdi ve beni aydınlattı. Dolunaya yakınlıkta beni geçenler olduğunu fark ettim. Zeyd, önünde Ali, onun da önünde Ebû Bekir. O sıralarda Efendimizin gizli gizli insanları dine davet ettiğini duymuştum. Ebû Bekir'in de ona uyduğunu. Yanına gittim. Bana çok güzel şeyler anlattı. Sonra Efendimizin namaz kıldığı yere vardım. İbadet ediyordu. Kime ibadet ettiğini ve duasında ne dediğini sordum. Bana İbrahim dini üzere ibadet ettiğini, eşi ve benzeri olmayan Allah'a yakardığını söyledi. 'Allah'tan başka ilah yoktur ve sen de Allah'ın elçisisin!' dedim."

21 "Dımaşk'a kervan götürmüştük. Dönüşte Busra çarşısında anneme bir kumaş almak üzere aranıyordum. Bir rahibin yüksekçe bir yere çıkıp bağırdığını duydum, 'Ey ahali, bu günlerde buraya gelenlere sorunuz, Harem ehlinden kimse var mıdır?' 'Evet, ben varım!' deyip ileri atıldım. Sonra aramızda sorular, cevaplar oldu, 'Ahmed geldi mi?' 'Ahmed de kim?' 'Abdullah'ın oğlu Ahmed. Son peygamber olan Ahmed. Bu ay onun zuhur edeceği zamandır. Harem'den çıkarılacak, iki taşlığın arasında hurmalık bir yere konacak. Sakın geç kalmayasın!' Rahibin dedikleri yüreğime işlemişti. Alelacele Mekke'ye döndüm. Karşılaştığım insanlara 'Yeni bir şey var mı?' diye soruyordum. Birisi 'Evet, çok garip bir şey var, Abdülmuttalib'in torunu el-Emîn peygamber olduğunu iddia ediyor, ondan daha garibi de Kuhafe'nin oğlu Ebû Bekir ona inandığını söylüyor,' dedi. Hemen Ebû Bekir'in yanına koştum."

22 "Selam (emniyet, esenlik, güzellikler) üzerinize olsun / ve sizin de üzerinize olsun!" temennilerinin çoğul kullanılmasından maksat, insanın iki yanındaki Kirâmen Kâtibin meleklerini de selama dâhil etmek içindir.

23 *"Yaratan Rabbinin ismiyle oku. O insanı bir kan pıhtısından yaratandır. Oku! Zira senin Rabbin pek asil, pek kerim olandır. Kalemle öğreten O'dur. Bilmediklerini insana öğreten de O."* (Kur'an, Alak, 1-5)

24 Nomos: İlahi nizam, vahiy meleği

25 İncil, St. John, 16-13

26 *"Doğan güne and olsun! (Ve her şeyi) örttüğü anda geceye and olsun ki Rabbin seni terk etmedi, sana hiç de darılmadı. Muhakkak ki sonrası (ahiret) senin için öncesinden (bu dünyadan) hayırlıdır. Ve muhakkak ki Rabbin sana nasip edecek, sen de hoşnut olacaksın. O seni bir öksüz olarak bulup da sana bir barınak, bir himaye temin etmedi mi? Ve seni dalalet üzerine bulup da doğru yola ulaştırmadı mı? Ve seni geçimi başkasının elinde bir kimse olarak bulup da efendi eylemedi mi? O hâlde öksüze gelince ona sakın kahretme ve isteyen, dilenen kimseyi de sakın kovma. Ve Rabbinin nimetlerini durma, anlat!"* (Kur'an, Duha, 1-11)

27 *"Ebû Bekir'den gayrı herkes, imana davet ettiğim vakit bir tereddüt, bir duraklama geçirdi. Yalnızca Ebû Bekir, kendisine İslam'ı anlattığımda ne durakladı, ne tereddüt etti."* (İbn İshak, 3/120; İbn Kesîr, Bidâye, 3/27; Taberî, 1/71-72)

28 Kur'an, Şuara, 214

29 *"Ebû Leheb'in iki eli de kurusun, kendisi de helâk olsun. Onun ne mal ve mülkü, ne de kazandığı kendisini korumada bir işe yarayacaktır. Kendisi, yakında içi alev alev yanan bir ateşe atılacaktır. Odun hammalı karısı, boynunda liften bir ip olduğu halde onunla birlikte."* (Kur'an, Tebbet, 1-5)

30 Uteybe, çok geçmeden dağda vahşi bir hayvan tarafından lime lime edilmiş olarak bulundu.

31 "Şimdi sen neyle emrolunuyorsan apaçık bildir. Müşriklere aldırış etme!" (Kur'an, Hicr, 94)

32 *"Müşriklerin dediklerine katlan. Onlardan münasip bir surette ayrıl. Varlık sahibi olup da yalan sayan (Kureyş'in kodamanlarını) bana bırak; onlara biraz mühlet ver."* (Kur'an, Müzzemmil, 10-11)

33 Kur'an, Fatır, 8; Kasas, 56

34 Kur'an, Abese, 1-14

35 Kur'an, Nahl, 106

36 Kur'an, Nisa, 100

37 Kur'an, Zümer, 10

38 Kur'an, Meryem, 16 vd.

39 Kur'an, Hakkâ, 41

40 Kur'an, Hakkâ, 42

41 Kur'an, Ta-Ha, 1-8

42 Kur'an, Kâfirûn, 1-6

43 *"(Kendi döneminin) en hayırlı kadını Meryem'dir. Hatice de (kendi döneminin) en hayırlı kadınıdır."* (Hadis, Buharî 3815; Müslim, 6271)

44 İbn Hişam, I,420; Taberî, II, 345; M. Hamidullah, I, 126

45 *"Bir gece kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir. O gerçekten işitendir, görendir."* (Kur'an, İsra, 1)

46 Buharî, IV, 248-249
47 İbn İshak, 2, 44; Diyarbekrî, I, 316
48 "Doğrusu Cebrail'i önceden bir defa daha görmüştü, Sidretülmüntehâ'nın yanında. Cennetü'l-Me'vâ da onun yanındadır. Sidre'yi kaplayan kaplamıştı. (Muhammed'in) göz(ü) şaşmadı ve azmadı." (Necm, 13-17)
49 Müslim, nr. 5532
50 İbn Hişam, 289; M. Hamidullah, I, 154
51 M. Hamidullah, I, 154, Belâzurî, I, nr. 566
52 Taberî, Tefsir, IX, 163
53 Kur'an, Yasin, 8
54 Tirmizî, Sünen, 4/652
55 Kur'an, Âl-i İmrân, 26-27
56 Enes b. Mâlik yıllar sonra diyecektir ki: "Rasûlullah benim için üç şey hakkında dua etti. İkisini dünyada gördüm. Vallahi malım pek çoktur. Çocuklarımın ve çocuklarımın çocuklarının sayısı ise bugün yüz civarındadır. Üçüncüsünü de ahrette göreceğimi umuyorum." (Müslim, 4, 1929)
57 Rasûlullah şöyle buyurmuştur: "Gördüm ki cennete girmişim, önümde bir ayak sesi. Bir de baktım Rümeysa." (Buharî, Fezâilü's-Sahabe, 6)
58 Kur'an, Bakara, 13
59 Kur'an, Bakara, 14
60 Kütüb-i Sitte, 10, nr. 3345
61 Nevevî, Riyâzu's-Salihîn, 1, nr. 1829
62 Afyonkarahisar yakınındaki Bizans kenti, Amorion
63 Selman, dört yıl Kurayzaoğulları'ndan eziyet gördükten sonra diyeti ödenerek özgür kalabildi. Ümmetin berberiydi ve Suffe Ashabı'na katıldı.
64 Müslim, 27862; İbn Hanbel, IV, 410
65 Kur'an, Mücâdile, 1-2
66 Müslim, İmare, 145
67 Buharî, nr. 4875, Buharî, Megazi, 4
68 Kur'an, Enfâl, 9
69 Köksal, III/338

70 *"İndirilen üç bin melekle Rabb'inizin imdat etmesi yetmez mi size?"* (Kur'an, Âl-i İmrân, 124)
71 Ahmed b. Hanbel, 1, 444; İbn Kesîr, Bidâye, 3, 289
72 İbn Kesîr, Bidâye, 3, 346, Köksal, 3, 431
73 "Kerremallâhu vechehu!"
74 Teferruat için bk. Buharî, Megazî, 12, İbn Kesîr, 354-55
75 Köksal, 3/435
76 Kur'an, Ra'd, 39
77 İbn Esîr, 7/222, Diyarbekrî, 1/411, Köksal 3/433
78 Diyarbekrî, 1/411, Köksal 3/433
79 Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4/293, Ebû Davud, Sünen, 2/48, Buharî, Sahih, 4/26
80 Kur'an, Ahzab, 23
81 Kur'an, Bakara, 156
82 Kur'an, Yusuf, 18
83 Kur'an, Nur, 11-15
84 Kur'an, Ahzab, 12
85 Buharî, Cihad, 98; Müslim, Mesacid, 202
86 Kur'an, Ahzâb, 10
87 Buharî, Tevhid, 34
88 Kur'an, Ahzâb, 25
89 Buharî, Megazî, 30
90 Hazret-i Ali tam otuz bir yıl sonra, hilafet davasında Muaviye'nin elçisi Amr b. As ile barış antlaşması yaptığında "Müminlerin Emîri" yazısının sözleşme metninden çıkarılması talebini kabul etmek zorunda kalacak ve Hudeybiye'deki bu sahneyi hatırlayıp "Allahu Ekber!" diye hayretini ifade edecektir. (İbn Esîr, Kâmil, 3/319; Köksal, 5/300)
91 *"Olur ki bir şey sizin için hayırlı iken siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki bir şey sizin için kötü iken siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz!"* (Kur'an, Bakara, 216)
92 Kur'an, Fetih, 15
93 Kur'an, Fetih, 20-21
94 Buharî, Sahih, 5/63; Ahmed b. Hanbel, 3/153
95 Kur'an, Felak, 1-5
96 Kur'an, Nâs, 1-6

97 Kur'an, Bakara, 249
98 Sîre, 3/343
99 Kur'an, Haşr, 14
100 Sîre, 3/349; Tabakât, 2/111; Buharî, 3/51; Müsned, 3/353
101 Buharî, 3/51; Zâdü'l-Mead, 2/149; İbn-i Kesîr, Sîre, 3/351
102 İbn Hişam, *4*/51.
103 Kur'an, Ra'd, 92
104 Buharî, Cihad 5, 21; Tirmizî, Fezâilu'l-Cihad 13; Neseî, Cihad 30
105 Müslim, *Sahîh*, 3/1401; Halebî, 3/69.
106 Rasûlullah daha sonra Osman'a, *"(Bekâr) üçüncü bir kızım olsaydı Rukayye ve Ümmügülsüm'den sonra onu da muhakkak sana verirdim,"* buyuracaktır. (Üsdü'l-Gâbe, 3/586)
107 Kur'an, Şuara, 224-226
108 Kur'an, Şuara, 227
109 İbn Kesîr, III/304, 305;
110 Kur'an, Maide, 3
111 Ahmed b. Hanbel, 4/106; İbn Sa'd, 2/193, Köksal, 8/727
112 Ahmed b. Hanbel, 6/369
113 "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn" (Kur'an, Bakara, 156)
114 Kur'an, Âl-i İmrân, 144

KAYNAKLAR

Abdurrahman Çetin, *Örneklerle Peygamberimiz*, 5. bs. İstanbul, 2011

Abdurrahman Zapsu, *Büyük İslam Tarihi: Hz. Muhammed Dönemi*, İstanbul, 2006

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. I-XIV, (trc. H. Yıldız vd.), İstanbul, 2014

Ahmet Cevdet Paşa, *Hz. Muhammed'in Hayatı* (hzl. A. Pamuk), İstanbul, ts

Ahmet Cevdet Paşa, Mahir İz, *Peygamber Efendimiz* (hzl. E. Düzdağ), İstanbul, 1986

Ali Akyüz, *Yaşayan Kur'an Hazreti Peygamber*, 27. bs. İstanbul, 2007

Ayşe Gouverneur-Leyla Azzam, *Yeni Başlayanlar İçin Peygamberimiz*, İstanbul, 2010

Belazurî, *Fütuhu'l-Büldân* (trc. M. Fayda), İstanbul, 2013

Beyzavî, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, c. I-II, İstanbul, 2010

Bozkurt, Nebi, *Hadiste Folklor: Eğlence*, İstanbul 1997

Buharî, *Camiu's-Sahih*, c. I-VIII, İstanbul, 1329h.

Buharî, *Sahih-i Buharî Tercüme ve Şerhi*, (trc. H. Yıldırım), c. I-XI, İstanbul, ts.

Câsim Avcı, *Muhammedü'l-Emîn: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Hayatı*, İstanbul, 2008

Celalettin Vatandaş, *Hz. Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti*, c. I-II, 6. bs. İstanbul, 2010

Cemalettin Aytemür, *Kutsal Kitaplarda Hz. Muhammed*, İstanbul, 2004

Diyarbekrî, *Hâmis*, c. I-II, Beyrut, 1302h.

Ebû Davud, *Sünen,* (trc. N. Yeniel, H. Kayapınar) c. I-XVII, İstanbul, 2003
Ebû'l-Hasen Ali en-Nedvî, *Rahmet Peygamberi* (trc. A. Özaydın), 7. bs. İstanbul, 2013
Hakanî Mehmet Beğ, *Hilye-i Saadet* (hzl. İ. Pala), İstanbul, 2004
Hüseyin Algül, *Ashâb-ı Kirâm,* İstanbul, 1972
İbn Esîr, *Usdü'l-Gâbe,* c. I-VII, Beyrut, 1970
İbn İshak Muhammed, *Hz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri: Kitâbu's-Siyer ve'l-Megazî* (trc. A. Bakkal), İstanbul, 2013
İbn Kesîr, *Hz. Peygamber'in Hayatı: Sîretü'n-Nebeviyye* (trc. H. Akın), İstanbul, 2013
İbn Kesîr, *El-Bidâye ve'n-Nihâye* (Büyük İslam Tarihi, trc. M. Keskin) c. I-XV, İstanbul, 2000
İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 2. bs. Ankara, 2004
İsmail Yiğit-Raşit Küçük, *Hazret-i Muhammed: Siyer-i Nebi,* İstanbul, 2011
İrfan Yücel, *Peygamberimizin Hayatı,* Ankara, 2013
Komisyon (DİB), *Hadislerle İslam,* c. I-VIII, İstanbul, 2012
Komisyon (TDV) *İslam Ansiklopedisi,* c. I-XXXXIV, İstanbul, 2014
M. Âsım Köksal, *Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet,* c. I-VIII, İzmir, 2013
M. Yaşar Kandemir, *Yâ Muhammed Canım Arzular Seni,* İstanbul, 1993
M. Yaşar Kandemir, *Şifâ-i Şerîf Şerhi,* İstanbul, 2012
Mâlik, *Muvatta,* c. I-IV, (trc. A. Büyükpınar) İstanbul, 1994
Martin Lings, *Hz. Muhammed'in Hayatı* (trc. A. Çavuşoğlu), 2. bs. İstanbul, 2004
Martin Lings, *Hz. Muhammed'in Hayatı* (trc. N. Şişman), 198. bs. İstanbul, 2012
Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi,* c. I-II, İstanbul 1995
Muhammed Hüseyin Heykel, *Hz. Muhammed'in Hayatı* (trc. V. İnce), İstanbul, 2011
Mustafa Necati Bursalı, ***Âlemlere Rahmet Hz. Muhammed***, 19. bs. İstanbul, 2011

Mustafa S. Küçükaşçı, *Cahiliye'den Emevilerin Sonuna Kadar Haremeyn*, İstanbul, 2003
Mustafa Fayda, *Allah'ın Kılıcı Hâlid b. Velid*, İstanbul, 2013
Mustafa Sıbaî, *Peygamberimizin Hayatından Dersler ve İbretler*, 5. bs. İstanbul, 2012
Müslim, *Câmiu's-Sahih*, (trc. M. Sofuoğlu) c. I-VIII, İstanbul, 1967-1970.
Necip Fazıl Kısakürek, *Çöle İnen Nur*, 50. bs. İstanbul, 2013
Nesâî, *Sünen*, c. I-VIII, Mısır 1930
Nevevî, *Riyâzu's-Sâlihîn*, (trc. M.Y. Kandemir, İ. L. Çakan, R. Küçük), İstanbul, 1997
Ramazanoğlu Mahmud Sami, *Ashâb-ı Kirâm*, İzmir, ts.
Ramazanoğlu Mahmud Sami, *Bedir-Uhud-Tebük Gazveleri*, İstanbul, 1983
Safiyyürrahman Mübarek Furî, *Peygamberimizin Hayatı ve Daveti* (trc. İ. Kutlay), 8. bs. İstanbul, 2013
Salih Suruç, *Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed'in Hayatı*, İstanbul, 2010
Suyutî, *Câmiu's-Sagîr*; (trc. H. Yıldız vd.) c. I-VII, İstanbul, 2013
Suyutî, *Dürrü'l-Mensûr*, (trc. H. Yıldız vd.) c. I-VI, İstanbul, 2013
Şaban Özkavukçu, *Hazret-i Peygamber'in Hayatı*, İstanbul, 2012
Taberî, *Tarih*, (trc. M. F. Gürtunca) c. I-IV, İstanbul, 2007
Taberî, *Câmiu'l-Beyân fî Tefsiri'l-Kur'ân*, c. I-VI, İstanbul, 2008
Tirmizî, *Sünen* (trc. A. Parlayan), c. I-III, Konya, 2007
Vâkıdî, *Megazî*, c. I-III, Oxford, 1966
Zekai Konrapa, *Peygamberimizin Hayatı: Siyer-i Nebi*, 2. bs. İstanbul, 2010